AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Şevket AKTAŞ

PATARA ANA CADDESİ

Danışman
Prof. Dr. Havva IŞIK

Arkeoloji Ana Bilim Dalı
Doktora Tezi

Antalya 2013

İ Ç İ N D E K İ L E R

KISALTMALAR LİSTESİ.....v
ÖZET.....vi
SUMMARY.....viii
ÖNSÖZ.....x
GİRİŞ.....1

BİRİNCİ BÖLÜM
KENTİN TARİHSEL COĞRAFYASI ve SİYASİ TARİHÇESİ

İKİNCİ BÖLÜM
KAZI TARİHÇESİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
PATARA ÖZELİNDE LİKYA'DA ROMANİZASYON

3. 1. Siyasi ve Sosyal.....17
3. 2. Dinsel.....23
3. 3. Yapısal.....27

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
PATARA KENT PLANLAMASI

BEŞİNCİ BÖLÜM
CADDELER

ALTINCI BÖLÜM
PROPYLONLAR

YEDİNCİ BÖLÜM
AGORA

SEKİZİNCİ BÖLÜM
PATARA ANA CADDE

8.1.1. Konum:.....55
8.1.2. Plan:.....55
8.1.3. Döşeme.....56

8.1.4. Kanalizasyon ve Kanallar 56
8.1.5. Malzeme ve Teknik: 57
8.1.6. Değerlendirme ve Tarihleme: 58

DOKUZUNCU BÖLÜM
PORTİKLER

9.1A. Batı Portik 66
9.1A.1. Konum 66
9.1A.2. Plan 66
9.1A.3. Mimari 66
9.1A.3.1. Temel 66
9.1A.3.2. Stylobat 67
9.1A.3.3. Sütun Kaideleri 67
9.1A.3.4. Sütun 68
9.1A.3.5. Sütun Başlığı 68
9.1A.3.5.1. İon Sütun Başlıkları 68
9.1A.3.5.2. Korinth Sütun Başlıkları 69
9.1A.3.6. Arşitrav 71
9.1A.3.7. Friz 72
9.1A.3.8. Çatı 72
9.1A.4. Malzeme ve Teknik 73
9.1A.5. Yeniden Kurma 73
9.1A.6. Değerlendirme ve Tarihleme 74
9.1B. Batı Portik Mekânları: 81
9.1B.1. Değerlendirme: 87
9.2. Doğu Portik 90
9.2.1. Konum 90
9.2.2. Plan 90
9.2.3. Mimari 90
9.2.3.1. Temel 90
9.2.3.2. Stylobat 90
9.2.3.3. Kaide 91
9.2.3.4. Sütun 91
9.2.3.5. Sütun Başlığı 91

9.2.4. Malzeme ve Teknik 92
9.2.5. Yeniden Kurma 92
9.2.6. Değerlendirme ve Tarihleme 93

ONUNCU BÖLÜM

AGORA BATI STOA ve KUZEY KAPISI

10.1. Agora Batı Stoa 98
10.1.1. Konum 98
10.1.2. Plan 98
10.1.3. Mimari 98
10.1.3.1. Temel 99
10.1.3.2. Stylobat 99
10.1.3.3. Kaide 99
10.1.3.4. Sütunlar 100
10.1.3.5. Sütun Başlığı 100
10.1.3.6. Arşitrav 100
10.1.3.7. Friz 100
10.1.3.8. Geison/Korniş 101
10.1.3.9. Çatı 101
10.1.3.10. Stoa Arka Duvarı 101
10.1.4. Malzeme ve Teknik 102
10.1.5. Yeniden Kurma 103
10.1.6. Değerlendirme ve Tarihleme 104
10.2. Agora Batı Staoa Kuzey Kapısı 106
10.2.1. Konum 106
10.2.2. Plan 106
10.2.3. Mimari 106
10.2.3.1. Temel 107
10.2.3.2. Stylobat 107
10.2.3.3.Ayaklar 107
10.2.3.4.Pilaster 108
10.2.3.5. Kemerler/Arkhivolt 108
10.2.3.6. Arşitrav 108
10.2.3.7. Friz 108

10.2.3.8. Alınlık/Fronton 109
10.2.3.9. Kapılar 109
10.2.4. Malzeme ve Teknik 110
10.2.5. Yeniden Kurma 110
10.2.6. Değerlendirme ve Tarihleme 111

ONBİRİNCİ BÖLÜM

A YAPISI (PALAESTRA PROPYLONU)

11.1. Konum 114
11.2. Plan 114
11.3. Mimari 114
11.4. Malzeme ve Teknik 115
11.5. Yeniden Kurma 117
11.6. Değerlendirme ve Tarihleme 118

ONİKİNCİ BÖLÜM

BULUNTULAR

12.1. Seramik 121
12.2. Sikke 122
12.3. Küçük Eser 123
12.4. Yazıt 123
12.5. Mimari Plastik 124
12.6. Plastik Eserler 124

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANA CADDE RESTORASYON ve KONSERVASYON ÇALIŞMALARI

SONUÇ 131
KAYNAKÇA 137
LEVHALAR LİSTESİ 157
KATALOG 161
LEVHALAR 289
ÖZGEÇMİŞ 427

KISALTMALAR LİSTESİ

AC.: Ana Cadde
bkz.: Bakınız
BP.: Batı Portik
BPK.: Batı Portik Kaide
BPS.: Batı Portik Sütun
BPB.: Batı Portik Başlık
BPA.: Batı Portik Arşitrav
BPF.: Batı Portik Friz
Ç.: Çivi
Çev.: Çeviren
DP.: Doğu Portik
DPK.: Doğu Portik Kaide
DPS.: Doğu Portik Sütun
DPB.: Doğu Portik Başlık
DPA.: Doğu Portik Arşitrav
DPF.: Doğu Portik Friz
ed.: Editör
Fig.: Figür
gen.: Genişlik
GK.: Güney Kapı
Kat.: Katalog
KE.: Küçük Eser
krş. : Karşılaştırınız
Lev.: Levha
Lit. : literatür
m.: Metre
M.: Metal
Mi.: Mimari kataloğu
MÖ: Milattan Önce
MS : Milattan Sonra
no.: Numara
Res.: Resim
S.: Seramik
Şek.: Şekil
U.: Unguentarium
vd.: Ve devamı
vdd.: Ve devamının devamı
Vol.: Volume
y. dn.: Yukarıdaki dipnot
y. syf.: Yukarı sayfa
Yük.: Yükseklik

ÖZET

İç limanı güneyde Meclis önündeki agoraya bağlayan kuzey-güney doğrultulu Ana Cadde, 12.60 m genişliğiyle Lykia'nın en geniş ve iyi korunmuş caddeleri arasında yer alır. Her iki yanı yaklaşık 6.00 m genişliğinde İon mimari düzeninde revaklarla sınırlandırılmıştır. Doğu revakta granit, batıda ise mermer sütunlar kullanılmıştır. Batı revak zemini, bugün hemen hemen tümüyle yok olmuş geometrik süslemeli mozaikle kaplıdır. Revak arkasında, farklı işlevleri olan ve büyüklükleri de değişkenlik gösteren dükkânlar bulunmaktadır.

Kentin omurgasını oluşturan Ana Cadde depremlerle oluşan çökme sonucunda su altında kalmış ve ancak yüz metrelik bir bölümü açılabilmiştir. Tekerlek izinin olmayışı araç trafiğine kapalı bulvar niteliğinde bir ana yol olduğunu göstermektedir. Cadde zemininin altından geçen kanalizasyon sistemi de kuzey-güney doğrultuludur. Bu güne kadar ele geçen bulgularının en erkeni Geç Hellenistik Dönem'e ait olan cadde, Roma İmparatorluğu sürecinde Cardo (kuzey-güney caddesi) olarak yeniden düzenlenmiştir. Ana Cadde, yakınındaki Prostylos Tapınağın hemen kuzeyinde Decumanus (doğu-batı caddesi) ile kesişerek kavşak oluşturmakta ve limana kadar devam etmektedir.

Caddenin güney bitiminde yaklaşık 120 m uzunluğundaki Agora Batı Stoası yer alır. Bu stoa, kentin asıl merkezî agorasına aittir. Ele geçen başlık parçalarına göre, ön sıra İon, içteki sıra Korinth düzeninde yapılmıştır. Agora Batı Stoa Kuzey Girişi, iki geçitli, kemerli ve alınlıklı özgün mimarisiyle bugün 2.40 m yüksekliğinde ayaktadır. Mimari bulgular, yapıyı MS 2. yüzyıl ortalarına tarihlemektedir. Stoa Kuzey Kapısı'nın doğu ayağına bitişik olarak, doğu-batı doğrultulu ve girişi batıda yer alan in antis planlı, 7.50 x 10.00 m ölçülerindeki Palaestra Propylonu konumlanır. Ana Cadde'nin varlığına ilişkin en erken yazıt MÖ 1. yüzyıldandır. Arkeolojik verilere göre ise MS 7. yüzyıla kadar işlevini yitirmediği anlaşılmaktadır.

Ana Cadde'yle bağlantılı kent içi ulaşımı temin eden farklı yollar da tespit edilmiştir. Bu yolların en önemlilerinden biri limanın doğusunda açılan alanlarda ortaya çıkmıştır. Liman Hamamı'nın güneybatı köşesinde birleşen küçük ara sokaklar, burada bir kavşak oluşturur. Ana Cadde'nin yan yollarından diğer ikisi ise Leto Hurmalığı'nın yanından 15 m'lik arayla yan yana uzanırlar. Güneye yönelen bu iki yoldan doğudaki 2.50 m, batıdaki 3.75 m genişliğindedir. Lykia'nın kentlerine yön veren Yol Kılavuz Anıtı da (Miliarium Lyciae), ana caddelerin (Decumanus ve Cardo) kavşağında, Liman Agorası ile bağlantılı bir noktaya dikilmiş olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Roma, Lykia, Patara, Ana Cadde, Portik, Stoa, İon, Korinth.

SUMMARY

The Main Street lying on the north-south direction, which connects the inner harbour to the agora in front of the bouleuterion, is one of the widest (12.60 m) and well-preserved streets in Lycia. Both sides of the street are lined with Ionic order colonnades as wide as 6.00 m The colonnade on the east consists of granite columns while the west side employs marble columns. The floor of the western colonnade was ornamented by a fine mosaic floor consisting of a variety of geometric shapes, which is not preserved today. Behind this colonnade there are different sized shops evidently used for various purposes.

This colonnaded wide avenue was completely flooded after the collapses caused by the earthquakes in the region, and so far, it has been unearthed over a length of some 100 meters. The lack of wheel marks on the street suggests that it functioned as a boulevard-like main street meant for pedestrians only. The sewer system underneath the main street also stretches in a north-south direction. The construction of the street is thought to date back to the Hellenistic Period and evidence indicates that it was reconstructed as a *Cardo* (a north-south oriented street) in the Roman Empire period. The main street intersects with the *Decumanus* (an east-west oriented street) to the north of Prostylos Temple in the vicinity and it runs as far as the harbour.

At the southern end of the street, is the West Stoa of the Agora measuring about 120 meters long. This stoa belongs to the central Agora of the city. The fragments of capitals unearthed indicate that the front line consisted of the Ionic order columns while the inner colonnade followed the Corinthian architecture. The original northern gate of the West Stoa of the Agora is still standing up to the height of 2.40 meters with its 2 archways and pediment. Based on the architectural findings, the structure is dated to the middle 2nd century AD. Adjacent to the eastern foot of this Northern Gate of the Stoa, there is an east-west oriented Propylon (gate) to the Palaestra measuring 7.50 x 10.00 m, distyle in antis with a gate opening to the west. The earliest inscription referring to the existence of the Main Street dates from the 1st century BC. The current archeological evidence proves that this street maintained its function until 7th century AD.

The excavations at Patara confirmed the existence of different roads connecting to the Main Street, which were used for urban transportation. One of the most important of these roads was unearthed in excavation sites to the east of the harbour. The small side streets intersecting on the corner of the Harbour Bath form a junction here. The other two extensions of the Main Street run along the Palm Grove dedicated to Leto, with a 15-meter interval. Of these two roads, the one in the east is 2.50 m wide while the one in the west has a width of 3.75 m The Miliarium Lyciae of Patara (the Road Guide Monument), which provided directions to the Lycian cities, must have erected on the intersection of the Decumanus and Cardo, on point connected with the Harbour Agora.

Key World: Roman, Lyciae, Patara, Main Street, Porticus, Stoa, Ion, Korinth.

ÖNSÖZ

Lykia Bölgesi'nin en önemli limanlarından birini barındıran Patara antik kenti, gerek mimarisi gerekse tarihi gelişimiyle çağdaşı kentler arasında tüm zamanlar boyunca farklı bir konumda olmuştur. Kent özellikle mimari yapılanmanın yoğun olarak başladığı Arkaik Dönem'den itibaren sürekli yerleşim görmüştür. Topoğrafyasının kentleşmeye elverişli olması, sürekli ve güçlü bir yapılaşmayı da beraberinde getirmiştir. Doğal olarak kent her dönemde anıtsal yapılarla donatılmış, özellikle Hellenistik ve Roma Dönemi'nde yapılaşma doruk noktasına ulaşmıştır. Kentin günümüzdeki görüntüsü, Roma Dönemi yapılarının yıkıntıları ile biçimlenmiştir. Kentin omurgasını oluşturan ve yapıları birbirine bağlayan cadde, planlamada çok önemli bir yere sahiptir. Tezin konusunu da -buradan yola çıkarak- kentin Ana Caddesi ve onu çevreleyen bağlantılı yapılar oluşturmaktadır.

Öncelikli olarak, 1992 yılından itibaren Ana Cadde kazılarının alan sorumluluğunu bana veren, bu çalışma konusunun seçiminden hazırlanışına kadar geçen süreçte her türlü yardım ve desteklerini esirgemeyen, bilimsel yorum ve eleştirileriyle çalışmama katkı sağlayan Patara Kazı Başkanları, Hocalarım Prof. Dr. Fahri Işık'a ve Prof. Dr. Havva İşkan Işık'a şükranlarımı sunarım. Ayrıca tez süresince eleştiri ve yorumlarıyla çalışmama yön veren ilk danışmanım Prof. Dr. Gül Işın ile bilgi ve deneyimleriyle bana yol göstererek doktoramın tamamlanma sürecine eşlik eden danışman hocam Prof. Dr. Havva İşkan Işık'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bilimsel desteğini esirgemeyen, antik mimari hakkındaki bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan Prof. Dr. Nevzat Çevik ile arkadaşım, meslektaşım Öğr. Gör. Süleyman Bulut'u burada en içten kardeşlik duygularımla anarak, kendilerine verdiği tüm destek için şükranlarımı sunarım. Ayrıca önemli kaynakların çeviri ve yorumları konusunda katkı veren Prof. Dr. Taner Korkut'a çok teşekkür ederim.

Bu tez, uzun yıllar süren kazı çalışmalarının sonuçları üzerine temellenmiştir. Bu zahmetli süreç boyunca kazı ve belgeleme konusundaki yardımları için başta meslektaşlarım Prof. Dr. H. Sabri Alanyalı ile Yrd. Doç. Dr. Fatih Gülşen olmak üzere Dr. Erdoğan Aslan, Dr. Erkan Dündar, Umut Efe Kuşçu, Gökhan Gök, Mustafa Duman, Tijen Yüksel, Semih

Orhan ve Emrullah Can'a, kazılarımıza katılan Arkeoloji Bölümü öğrencileri ile Patara Kazı Ekibi Üyeleri'ne tüm emekleri için teşekkür ederim.

Katalog çalışmaları birbirinden farklı uzmanlık alanı isteyen epigrafi, seramik, sikke, mimari plastik ve plastik gibi konular içermektedir. Bu konulardaki yardımlarından dolayı Prof. Dr. Helmut Engelmann, Yrd. Doç. Dr. Çilem Uygun, Yrd. Doç. Dr. Şükrü Özüdoğru, Dr. Erkan Dündar, Dr. K. Uwe Mahler'e ve Bilsen Ş. Özdemir'e içten teşekkürlerimi sunarım.

Ve son olarak desteğini hiçbir zaman esirgemeyen canım eşime ve neredeyse tezimle beraber büyüyen canımdan çok sevdiğim oğlum Aras'a şükranlarımı sunarım.

GİRİŞ

Lykia Bölgesi'nin yönetim merkezini oluşturan Patara kenti, özellikle Roma Dönemi boyunca önemli bir uğrak konumunda olma özelliğini, askeri ve ticari faaliyetin yoğun olarak gerçekleştiği limanına borçludur. Patara genel görüntüsü ile Roma İmparatorluk Çağı kentlerinin bütün özelliklerini yansıtmakla birlikte, kuvvetli gelenekleri olan köklü bir geçmişin de izlerini taşımaktadır. Lykia Bölgesi'nin Roma Dönemi'nde eyalete dönüştürülmesi ile tüm Lykia kentlerinde yeni ve farklı bir imar hareketi başlamıştır. "Romanizasyon" kavramı içinde ele alınabilecek bu olgunun Patara da daha yaygın ve gösterişli bir biçimde ortaya çıkması ise, onun Lykia Birliği yanında, Lykia Eyaleti'nin de başkenti olmasından kaynaklanmaktadır.

Patara kent dokusunun genel resmini belirleyici temel unsur, Ana Cadde'dir. Nero Hamamı ile Merkez Hamamı'nın batısında limana doğru uzanan ve güneye açılan bir kapıyla Meclis Binası ile Tiyatro'ya yönlenen alanda yer alan kuzey-güney doğrultulu (Cardo Maksimus) Ana Cadde, kentin ana iletişim aksını, bir diğer deyişle omurgasını oluşturmaktadır. Caddenin doğu ve batısını portikler sınırlarken, güney yönde kemerli iki girişi olan anıtsal kuzey cephesi ile Agora'nın Batı Stoası yer almakta ve cadde bununla meclis binası ile tiyatronun önündeki alanda kurulu devlet agorasına bağlanmaktadır. Ana Cadde, Agora Batı Stoası, Palaestra Propylonu ile caddenin her iki yanını sınırlayan Doğu ve Batı Portik'leri çalışmamızın ana konusunu oluşturmaktadır.

Alanın kazılarına ilk olarak 1992 yılında başlanmış ve çalışmalar aralıklarla 2011 yılı sonuna kadar devam etmiştir. Caddenin kuzeyinde antik limanın dolması ve tektonik bir çökme sonucu oluşan denizden bağımsız gölcükler, bugün deniz seviyesinden yüksektedir ve bu nedenle de zeminde biriken suların oluşturduğu bataklık, kazıların Ana Cadde'nin kuzeyine, yani limana doğru ilerlemesini olanaksız kılmıştır. Dolayısıyla bu alanda planlanan kazılara ara verilerek araştırmalar zorunlu olarak güneye yönelmiştir. Bu uzun süreç içinde farklı dönem ve kullanımlar nedeniyle yapıların adlandırılmalarında değişiklikler oluşmuştur. Ana Cadde'nin doğu ve batısını sınırlayan portik hep stoa olarak adlandırılırken, yapılan yayınlarda örneğin Agora'nın Batı Stoası için Roma Kapısı, Güney Kapı ve Agora Kapısı gibi tanımlar kullanılmıştır. Ancak bunlar tezde, kullanım ve mimari biçimlerine göre nihaî olarak değiştirilmiştir.

Tezde öncelikle kazısını yapılan alanlardaki mimari dokunun saptanması amaçlanmıştır. Bu amaçla her bölümde yapılar ayrıntılıca tanımlanmış; tarihlendirmeler, kazı buluntuları ışığında ve benzerleriyle karşılaştırmaya gidilerek yapılmıştır. Daha sonra bu yapıların birbirleriyle olan bağlantısı irdelenerek evreler saptanmıştır. Son olarak ise yeniden kurma denemelerine geçilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM
KENTİN TARİHSEL COĞRAFYASI ve SİYASİ TARİHÇESİ

Anadolu'nun güney-batısında yer alan ve bugün Teke yarımadası olarak bilinen Lykia Bölgesi, doğuda Antalya Körfezi (Mare Pamphylium), batıda Fethiye Körfezi (Sinus Glaucus) ve güneyde ise Akdeniz (Mare Mediterraneum) ile çevrelenmiştir. (Resim 1). Bölgenin kuzey sınırı ise dönemlere göre farklılıklar göstermektedir ve sorunludur[1]. Bu bağlamda çok önemli bir tarihi belge, Iulius Caesar Dönemi'ne tarihlenen ve Roma ile Lykia Birliği arasında imzalanan bir anlaşmayı içeren Schøyen yazıtıdır[2]. Patara'da İmparator Claudius Dönemi'nde dikilen Yol Kılavuz Anıtı Miliarum Lyciae de, bu sınırla ilgili son derece önemli bilgiler içermektedir[3].

Lykia Bölgesi coğrafyası, dağ sıraları tarafından kuşatılan verimli ovalar ve bu ovaları besleyen nehirlerle özgün bir yapıya sahiptir. Bölgenin belirgin dağları Solymos (Tahtalı), Beydağları, Kohu Dağları (Susuz), Kragos (Ak Dağlar), Dumanlı Dağlar ve Boncuk Dağlarıdır[4]. En önemli nehirleri Limyros (Göksu), Myros (Demre), Arykandos (Başgöz), Ksanthos (Eşen); en zengin ovaları ise Phonikos (Finike), Myros (Demre), Ksanthos (Eşen), Elmalı ve Telmessos'tur (Fethiye)[5].

Bölgenin antik dönemde gelişmişlik ve zenginliğin göstergesi niteliğindeki kentlerinden olan Patara, Batı Lykia'da Ksanthos Vadisi yerleşimlerindendir; kuzeybatısında Ksanthos nehri, doğusunda Phoinikos (Fırnaz) Koyu yer alır[6]. Kent korunaklı limanı ile salt bereketli Ksanthos Vadisi'ne açılan bir kapı değil, aynı zamanda bölgenin "Ana Limanı" konumundadır[7]. Patara Limanı, konumu ve karaya 2 km kadar giren korunaklı doğal yapısıyla kente stratejik bir önem kazandırmıştır ve antik çağda hem denizdeki egemenlik için önemli

[1] Kalinka 1900, 37-68.

[2] Mitchell - Kaçar 2006, 471-489.

[3] Genel olarak Bkz. Işık - İşkan - Çevik 2001.

[4] Takmer 2002, 33–51.

[5] Onur 2002, 53-61.

[6] Zimmermann1992b, 183 vd.

[7] Işık 2011, 16; Zimmermann 1992a, 206 vd.

bir üs, hem de bir ticaret merkez olmasını sağlamıştır. Antik limanın girişi Ksanthos Irmağı'nın zamanla taşıdığı alüvyonlarla kapanmış, denizle bağlantının kesilmesi sonucu, bataklık görünümünde bir göle dönüşmüştür[8]. Kent topoğrafyası güneyde deniz, batıda yumuşak tepeler, doğuda ise oldukça belirgin dağlarla doğal sınırlara sahiptir. Kuzeyde ise bugünkü Kısık Mevkii, dar bir geçitle kente girişi sağlayan dar bir koridor oluşturmaktadır. Hellenistik ve Roma Dönemlerinde asıl kent merkezi, antik liman kıyısı ile tepeler arasındaki doğal çanakta kurulmuştur (Resim 2).

Kent, genel planı ve ayaktaki yapılarıyla tipik bir Roma Dönemi yerleşimi resmi çizmesine karşın, erken yerleşime ait veriler kısıtlı da olsa bilinmektedir[9]. Bu bağlamdaki ilk yazılı kaynak, Hitit İmparatoru IV. Tuthalia'nın Yalburt Kaynak Tapınağı'nı çevreleyen Luvice hiyeroglif yazıtıdır[10]. Kral bu yazıtında Lukka Ülkesi seferini anlatırken Patar Dağı'ndan da bahsetmekte; yazıtın bu bölümünde "*Patar Dağı'nın karşısında adaklar ve armağanlar sundum, steller diktirdim ve kutsal alanlar inşa ettirdim*" demektedir[11]. Böylece MÖ 13. yüzyılın 3. çeyreğinde Lukka-Lykia ve Patar-Patara eşleşmesi ilk kez epigrafik verilerle belgelenmiş olur. Ayrıca kentin Likçe'de "Pttara" olan adının "Patar"a benzerliği de bu hiyeroglif yazıtını doğrulamaktadır[12].

Etimolojik ve epigrafik veriler dışında Tepecik'te yapılan kazılarda ele geçen, Demir Çağ öncesine ait taş balta ile yine aynı alanda MÖ geç 3.- erken 2. bine tarihlenebilecek seramik parçaları, kentin erken dönemlerde de varlığını ortaya koymaktadır[13]. Lykia Bölgesi'nde erken arkeolojik veriler daha çok 1. bindendir. M. Mellink, Lykia'da "2. bin yerleşimlerdeki yapıların kerpiç olduğunu ve bunun için bu yerleşmelerin günümüze

[8] Limanın kapanması süreci ve nedenleri ile ilgili olarak Bkz. Öner 1997, 89 vd.; Öner 1997b, 203 vd.; Öner 1998, 207 vd.; Öner 1998b, 419 vd.; Öner 1999, 51 vd.; Öner 1999b, 98 vd.

[9] Kentin, tarihi coğrafyası, siyasi tarihi ve gelir kaynakları anlatımlarında alıntı yapılan kaynaklar şunlardır: Fellows 1840; Bendorf - Niemann 1884; Magie 1950; Houwink 1965; Mellink 1969; Akşit 1971; Jameson 1973; Bryce – Zahle 1986; Saraçoğlu 1989; Işık 1994; Bean 1997; Keen 1998; Borchhardt 1999; Işık 2000; Işık- İşkan-Çevik 2001; Işık 2011.

[10] Poetto 1993, 33 vd. 75, 80, 92 Taf. 5. Blok 4. Ayrıca Bkz. Hawkins 1995.

[11] Çeviri için Bkz. Işık 1994, 7 vd., Tekoğlu 1994, 19 vd. alıntı.

[12] Işık 1999, 478 vd; Işık 2000, 2 vd; Işık 2011, 17.

[13] Işık 1999, 479 vd; Işık 2000, 5 vd; Işık 2011, 17. Patara'da daha sonraki yıllarda da taş baltalar ele geçmiştir; ancak bunlar katman buluntusu olmadıkları için tarihlenmeleri konusunda sorun bulunmaktadır.

ulaşamadığını" savlar ve bu görüşünü desteklemek için "Myra'daki St. Nicholaos Kilisesi'nin, MS 11. yüzyıla kadar kullanıldığı halde bugün yaklaşık 5 metre alüvyon altından çıkarıldığını, 2. bin katmanlarının da çok daha derinlerde aranması gerektiğini" ifade eder[14]. Ancak kıyı Lykia'da çok az rastladığımız erken bulgular[15], Yalburt yazıtında adı Dalawa olarak geçen Tlos'ta kazı buluntusu olarak gün yüzüne çıkmaya başlamıştır[16]. MÖ 14. yüzyıl ortalarında Kıbrıs'a korsan saldırılarında bulunan Lykialılar[17], sonraki dönemde, Kadeş savaşında (MÖ 1274) Hititlerin bağdaşığıdır[18]. Lykia'nın pek çok yazıtta karşımıza çıkan bu deniz bağlantısını, Patara Limanı olmadan düşünmek mümkün görülmemektedir[19]. Lykia'nın en erken yerleşim noktalarından biri olan Patara'nın adını Erken Demir Çağ'ın güçlü krallığı Urartu'nun dilinde kent anlamına gelen "Ptari" ile karşılaştıranlar da vardır[20]. Kentte ilk Likçe yazıt ise, 2010 yılı kazılarında bir Lykia lahdi üzerinde açığa çıkmıştır[21].

Kentin baş tanrısı, aynı zamanda Lykia'nın da baş tanrısı olan Apollon'dur. Patara'da Tanrıya ait bir kehanet merkezinin bulunduğu antik kaynaklardan bilinmektedir[22]. Onun Delos ve Delphi'dekilerle aynı önemde olduğu yazılıdır; Vergilius'a göre (Aen.3.143-144) tanrı Apollon yılın altı kış ayını Patara'da, altı yaz ayını Delos'da geçirir. Apollon tapınağının yeri ise henüz tespit edilememiştir[23].

Patara MÖ 333 yılında Makedonyalı Büyük İskender'e teslim olur ve yönetimi Atinalı General Phoikon'a verilir. Bu tarihten sonra kent deniz üssü olarak büyük önem kazanır, bu önem Ptolemaioslar Dönemi'nde artarak sürer ve adı Ptolemaios II tarafından karısı ve kız

---

[14] Mellink 1995, 40.

[15] Çevik - Bulut 2008, 63 vd. Fig. 49.

[16] Tlos'ta son yıllarda yapılan kazı çalışmaları ile dip tarihin Kalkolitik hatta Neolitik Dönem'lere kadar indiği saptanmış, bu bölgenin de doğal olarak sürekli bir yerleşim gördüğünün kanıtı olmuştur; Korkut - Becks - Polat, 2012, 463 vd.; Bkz. ayrıca Işık 2011, 17.

[17] Bryce 1986, genel; Klaehn 1993, 53 vdd.; Steiner 1993, 131 vdd.; Carruba 1996, 25 vdd.

[18] Kolb - Kupke 1989, 9 vd.; Otten 1993, 117 vdd.; Schürr 2010, 20 vdd.

[19] İşkan - Koçak 2013, baskıda.

[20] Bean 1997, 86.

[21] Karademir 2012, 26; İşkan - Tekoğlu 2014, baskıda.

[22] Herodot, I-182.

[23] F. Işık tapınağın Kaynak Kilisesi temelleri altında olduğunu önermiştir Işık 2011, 96. Bu savını Kilise duvarlarında bulunan Hellenistik Dönem'e ait tapınak yazıtları doğrulamaktadır. Yazıtlar için Bkz. Schuler - Zimmermann 2012, 567 vdd.

kardeşinin onuruna "Arsione" olarak değiştirilir[24]. Tüm Lykia ile birlikte Patara da MÖ 196–189 yılları arasında Seleukoslardan III. Antiochos'un yönetiminde kalır. Roma'nın, MÖ 167'de Lykia'yı Rhodos boyunduruğundan çıkartarak özgürlüğünü vermesiyle kurulan Lykia Birliği'nde Patara üç oy hakkına sahip altı büyük kentten birisidir[25] ve Livius'un "caput gentis Lyciae" tanımıyla, Birliğin başkenti olduğu da kesindir. Lykia Birliği dönemi sikkelerinde Patara, MÖ 1. yüzyılın ilk çeyreği içinde oluşturulduğu düşünülen ve Batı Lykia'yı temsil eden Kragos Bölgesi'ne dâhil olup, bölgenin baş darphanesine sahiplik etmiştir[26]. MÖ 88 yılında kenti ele geçiren Mithridates gördüğü rüya üzerine Leto kutsal koruluğunu yakmaktan vazgeçer. MÖ 42 yılında bu kez Brutus kenti kuşatır, teslim aldığı kentteki tüm altın ve gümüşü toplatır[27]. MS 43'te de Patara, Roma'nın Lykia Eyaleti başkenti oldu[28]. Yerleşim İmparatorluk Çağı'nda kentsel ve siyasi açıdan büyük gelişim göstermiş, yüzyıllar boyunca bölgenin en önemli kentleri arasında yerini korumuştur.

Kent Hıristiyanlık Dönemi'nde de önemini korumuştur[29]. Tüm Hristiyanlık için en önemli isimlerinden biri olan St. Nikolaos'un, Patara'da doğmuş ve yaşamış olması; yine Hıristiyan dünyasında büyük saygı gören Metodius'un başının din uğruna burada kesilmesi, Patara'nın günümüze taşınan dinsel öneminin ana nedenleridir[30]. MS 325 Nikosia (İznik) Konsili'nde Lykia'nın imza yetkilisi I. Eudemos ile MS 385 Konstantinopolis Konsili'ndeki temsilci II. Eudemos, Patara piskoposlarıdır.

Cem Sultan'ın MS 1478–1479 yılında Patara'da bir antlaşma yapmak üzere Rodoslular ile buluştuğu bilinir[31]. Bu kayıt kentin 15. yüzyılın sonuna kadar varlığını sürdürdüğünün de tarihsel belgesidir[32]. Yine bazı yazılı belgelere göre kentin 16. yüzyılın sonuna kadar yaşamını sürdürdüğü bilinmektedir[33]. Bu tarihlerde Ksanthos nehrinin taşıdığı

[24] Strabon 14. 3. 6.

[25] Strabon 14. 3. 3; Magie 1950, 533.

[26] Troxell 1982, 17 vdd, 228 vd., 240 Patara.

[27] Ayrıntılı tarih için Bkz. Dio Cassius, XLVII, 34, 4; Akşit 1971, 105 vdd;. Keen, 1998; Işık 2011, 16 vdd.

[28] Bean 1998, 87.

[29] Hellenkemper - Hild 2004, 780 vdd.; Duggan 2010, 47 vdd.

[30] Işık 2011, 22, 103 vd., 106 vd.

[31] Babinger 1992, 381; Wittek 1999, 106 vd.; Işık 2000, 133; Işık 2011, 22, 24.

[32] Patara'da Selçuklu Dönemi arkeolojik verileri için Bkz. Akşit 1967, 73 vd.; Duggan 2010, 47 vdd.; Işık 2011, 24.

[33] Wittek 1978, 107-167; Genel bilgi için Bkz. Flemming 1964.

alüvyonlar Patara limanının ağzını kapatmış, denizle olan bağlantısını artık kesmiş ve kent, tümüyle terk edilmiş olmalıdır[34]. Çünkü bu liman, tarih boyunca onun varlık nedeni olmuştur.

[34] Işık 2011, 22, 24.

İKİNCİ BÖLÜM

KAZI TARİHÇESİ

Patara'da 1988 yılında başlayan kazılar ile kentin toprak altındaki arkeolojik değerleri ortaya çıkmaya başlamıştır. İlk yıllarda nekropol ağırlıklı sürdürülen kazı çalışmaları, Lykia'da ölü kültüne yönelik ilk önemli arkeolojik verileri ortaya koymuş; ardından Liman Hamamı, Tiyatro ve Meclis Binası gibi önemli yapıların yanında cadde kazıları da başlamıştır. Dönemin oldukça yetersiz teknik koşulları, ağır doğa şartları ve korumaya yönelik sorunlar nedeniyle zahmetli ve zor geçen yıllar, çalışmaların yavaş ilerlemesine sebep olmuştur[35]. İlk olarak 1992 yılında başlayan Ana Cadde kazıları aralıklarla 2010 yılına kadar sürmüş; ancak çalışmalar özellikle 2003 yılından sonra hız kazanmıştır. Bu tarihten itibaren kazının yanı sıra konservasyon ve restorasyon çalışmalarına da ağırlık verilmeye başlanmıştır. İlk kez 2004 yılında ve arkasından 2007 ve 2011 yıllarında gerçekleştirilen kısmi restorasyon ve konservasyon etkinlikleri ile mevcut mimarinin özgün halinin korunması ve görsel olarak da belirgin hale getirilmesi amaçlanmıştır. Aşağıda "Ana Cadde" genel başlığı altında yapılan ve her yıl KST Bildirileri'nde özetlenen kazılar, kronolojik sıra içinde genel hatlarıyla şöyledir[36].

1992'de başlayan kazı çalışmaları, kentin yol sistemini bulmak için atılan bir ilk adım niteliğindedir[37] (Resim 3). Tiyatronun yaklaşık 200 m kuzeyinde Nero/Vespasian Hamamı'nın güney köşesinden batıya uzanan Geç Roma Dönemi duvarının kuzeye dönük yüzünde anıtsal bir giriş tespit edilmiş ve çalışmalara ilk olarak bu noktada başlanmıştır. Ana Cadde'ye ilişkin ilk verilerin kazanıldığı bu kazı döneminde, (uzun yıllar sonra tamamen ortadan kaybolmuş bir stoanın kuzey cephe girişi olduğu anlaşılan) "Kapı"dan başlayarak caddenin yaklaşık 16 m.lik bölümü açılmıştır.

1993 çalışmalarıyla, yolun 26 m.lik bir bölümü daha açılarak toplam uzunluğu 46 m.ye ulaşmış; kesintisiz devam eden nitelikli döşemli caddenin genişliğinin 12.65 m olduğu

[35] Patara Kazılarına ilişkin olarak genel olarak bkz. Işık 1991; Işık 1994; Işık 1999; Işık 2000; Işık 2006; Işık 2011.

[36] Yapılan çalışmalar her yıl Kazı Sonuçları Toplantısı Bildirileri'nde kendi başlığı altında özetlenmiştir.

[37] Aktaş - Gülşen 1994, 287 vd. Res. 20-24.

saptanmıştır[38] (Resim 4). Yürüme zemininden 0.10 m yüksekte, tek sıra dizilmiş yaklaşık 1.10 m genişliğindeki doğu stylobat'ın da yol boyunca kesintisiz devam ettiği görülmüştür. Batıda caddeyi sınırlayan, kuzey-güney doğrultulu portik'in yapısal değişime uğramadığı ve Batı Portik'e geçişin basamaklı üç giriş vasıtasıyla olduğu bu dönem yapılan çalışmalarla tespit edilmiştir. 5.70 m aralıklarla düzenli olarak yerleştirilmiş iki basamaklı girişlerin genişliği 1.50 m ölçülmüştür. Batı Portik ve cadde üzerinde, devşirme malzemenin kullanıldığı geç dönem yapılaşması görülmektedir. Bu döneme ilişkin yoğun seramiğin yanı sıra, üç pilaster ortaya çıkmıştır. Cadde; boyutu, konumu ve üzerinde tekerlek izlerinin olmayışıyla, bir bulvar görüntüsü sergilemeye başlamıştır.

1994 yılındaki çalışmalarla caddenin açılan uzunluğu 98 m.ye ulaşır[39] (Resim 5). Böylece farklı dönem özellikleri içeren nitelikli döşemin, altındaki kanalizasyonun ve batı sınırını oluşturan portik'in kesintisiz devam ettiği ortaya çıkmıştır. Batı Portik'e açılan on bir dükkân girişi saptanmıştır. Bu girişler sayıları eğime göre değişen basamaklar içermektedir. Yolun istikâmetinin, Liman Hamamı yönünden güneye gelen ve bununla birleştiği düşünülen sokakta olduğu gibi, iç limana doğru olduğu kesinleşmiştir. Caddenin eğimine göre portik'lerin de kademeli olarak yükseldiği gözlemlenmiştir. Güneyden kuzeye doğru, caddenin orijinal eğimi de dâhil, 90 m.de toplam 1.10 m.lik bir kot farkı oluştuğu anlaşılmıştır.

1995 yılında kazıya ara verilmiştir. **1996** çalışmalarında caddenin batı kenarı boyunca uzanan Batı Portik'in 7. dükkânının basamaklı girişi ile izlenebilen in situ iki kapı sövesi açılmış (Resim 6), ayrıca dükkâna ait olan 2.70 x 1.10 m.lik kapı lentosu açığa çıkarılmıştır. İn situ kapı söveleri ile lento, dükkân girişinin 3.00 m yüksekliğinde ve 1.80 m genişliğinde olduğunu göstermiştir[40]. Bu portik'in yürüme alanının ise, yaklaşık 6.00 m genişliğinde olduğu görülmüştür.

2000 yılında Doğu Portik'in kaldırımı açılmıştır[41] (Resim 7). Toplam 55.50x11.75 m.lik alan 0.50-0.90 m kalınlığındaki dolgudan arındırıldığında; Doğu Portik'in güney ucunda eğim nedeniyle yükselen kaldırıma çıkışı kolaylaştırmak amacıyla araya 91.00 m.den itibaren

[38] Aktaş - Gülşen 1995, 256 vd. Res. 10-12.

[39] Aktaş - Gülşen 1996, 164 vd. Res. 11-15.

[40] Aktaş - Coşkun 1998, 60 Res. 13.

[41] Aktaş 2002, 401 Res. 6.

0.28x0.28 m.lik tek sıra basamak eklendiği gözlemlenmiştir. Doğu Portik'in güneyindeki 9.00x4.25 m ölçülerindeki alanda ise, in situ konumlu iki kaidenin yanı sıra portik'e ait çok sayıda mimari malzeme bulunmuştur.

2001 yılı kazılarıyla Batı Portik'in kuzeyinde yer alan 8.50x6.50 m ölçülerindeki 7 No.lu dükkân tümüyle gün yüzüne çıkarılmıştır[42] (Resim 8). Güneyde ancak bir bölümün açılabildiği alanın iki basamaklı bir merdivenle çıkılan üst yarısında, nitelikli bir zemin bulunmuş ve bunu oluşturan taşların biçimi ve diziminin daha çok bir yol döşemine uyduğu anlaşılmıştır. Ancak zemin taşlarının güney duvarıyla organik bütünlüğünün tam olmadığı ve ikisi taş, diğeri pişmiş toprak üç seramik kaptan anlaşıldığı gibi bu ayrı mekânın, olasılıkla 2. evresinde bir işliğe dönüştürüldüğü görülmüştür. Ayrıca, kuzey duvarın söveye olan 4.00 m.lik uzaklığı, güney kesimde ölçülen 2.25 m uzunlukla bakışımlı bir ilişki içinde de görülmemiştir. Dükkânın, portik'e açılan bir kapıyla doğu cephesinde doğu sınırı; kuzey yoluna bitişik kuzey duvarıyla da kuzey sınırları belirlenmiştir.

2002 yılında kazı yapılamamış, **2003** yılında ise Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın batı ve orta ayakları açılmıştır[43] (Resim 9). Anıtsal girişin batı ayağı ile daha geniş olan orta ayağın, dördüncü taş sırasına kadar in situ olarak korunduğu görülmüştür. Doğu-batı yönündeki orta ayağa kuzey-güney doğrultusunda yaslanan ve batı yönünde caddeye açılan sütunlu alan 2.90x7.00 m ölçülerindedir. Bu alanın her iki köşesinde kare, ortasında ise iki yuvarlak İon sütun kaidesi tespit edilmiştir.

2004 yılı kazıları, ilki Batı Portik ikincisi ise Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı olmak üzere iki ana alanda gerçekleştirilmiştir[44] (Resim 10). Önce stylobat seviyesinden itibaren arkaya doğru 3 m.lik kısmı güneye doğru 15 m uzunluğunda açılmış; sonrasında ise yine güneye doğru toplam 23.50 m.lik kısmı tüm portik alanını kapsayacak biçimde, 6.75 m genişliğiyle gün yüzüne çıkarılmıştır. Yaklaşık 2 m.lik dolgudan arındırılan alanda, zemin seviyesine kadar inilmiştir. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nda ise, 2003 yılında batı ve orta ayağı çıkarılan kapının doğu ayağı açılmıştır. Sütunlu yolun güney başlangıcındaki anıtsal kapının, iki kemerli bir "dipylon" olduğu anlaşılmıştır. Bu yıl ayrıca Doğu ve Batı Portik'ler

[42] Aktaş - Gülşen 2003, 3vd. Res. 5,6 Çiz. 3,4.

[43] Aktaş 2004, 39 vd. Res. 3.

[44] Aktaş 2005, 57 vd. Res. 1.

ile Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nda restorasyon, konservasyon çalışmaları ve çevre düzenlemesi yapılmıştır[45].

2005 yılında Doğu Portik'in bir bölümü ile Batı Portik'in tümü açılmıştır[46] (Resim 11). Çalışmalar Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, Batı Portik ve Doğu Portik olmak üzere üç alanda gerçekleştirilmiştir. Doğu Portik'in güney bölümü tamamen temizlenerek portik'in güney başlangıcı ortaya çıkarılırken, az sayıda in situ mozaik parçaları bulunmuş ve bu da, yürüme zemininin renkli mozaik ile kaplı olduğunu göstermiştir. Portik başlangıcının hemen güneyindeki alanda yapılan çalışmalarda da, batıdan doğuya doğru azalan bir eğimle cadde altına doğru inen kanalizasyon hattı bulunmuştur. Doğu-batı doğrultulu bu hattın, önceki yıllarda yapılan çalışmalarla belirlenen kanalizasyonun caddedeki başlangıcına bağlandığı bilinmektedir. Cadde kazılarının üçüncü ayağı 82.50 m uzunluğundaki Doğu Portik'te yürütülmüştür. Burada 68.70 m.lik alan ortalama 9.45 m genişliğinde kazılırken, yaklaşık 0.80 m.lik dolgu toprak kaldırılmıştır. Portik'in özgün genişliğinin yaklaşık 6.60 m olduğu, arka tarafının geç dönem set duvarı ile sonlandırıldığı gözlemlenmiştir.

2006 yılı çalışmalarında ise Batı Portik'in kuzey bölümü kısmen açılmıştır[47] (Resim 12). Bataklık suyu nedeniyle kuzey uçta kazısı sürdürülemeyen caddede bu yıl kuraklıkla gelen fırsat değerlendirilmek istenmiş; batı portik kuzeye, gezi yoluna dek izlenmiştir. Döşemin burada da, caddeye belirli aralıklarla açılan merdivenlerle, kuzeye doğru uzandığı beklentisi doğrulanmıştır. Ortaya çıkan genel dokunun, öncekilerden farklı olmadığı, Doğu Roma tahribatının burada da sürdüğü anlaşılmıştır. Ayrıca, daha önce girişleri saptanan dükkânlardan üçünün sadece eşik taşları bulunabilmiştir.

2007 döneminde Batı Portik tümüyle açılmıştır[48] (Resim 13). Kazıya kuzeyden 13x6 m.lik son bölüm açılarak başlanmış ve alan yürüme zemini seviyesine getirilmiştir. Burada üç yeni giriş saptanmıştır; bunlardan ikisinin bir dükkâna, diğerinin ise anıtsal bir yapıya ait olduğu anlaşılmıştır. Limana yönlenen caddenin devamını tespit etmek amacıyla bataklık içinde yapılan sondajlarda da cadde zemininin devam ettiğine yönelik beklentimiz doğrulanmıştır. Portik arkasında yer alan Roma Dönemi dükkânlarının, dönemsel

[45] Aktaş - Küçük 2005, 64.

[46] Aktaş 2007, 15vd. Res. 1,2.

[47] Aktaş 2008, 62 Res. 8.

[48] Aktaş 2009, 339 Res. 4.

değişikliklerle birlikte Doğu Roma Dönemi sonlarına kadar kullanıldığı anlaşılmıştır. Ana Cadde'nin Doğu Portik'ini taşıyan sütunlarının, özgün parçalar bütünlenerek yeniden ayağa kaldırma çalışmaları, restorasyona yönelik asal etkinliklerden biri olmuştur[49].

2008 çalışmaları, Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, Palaestra Propylonu ve Batı Portik üzerinde önceden yerleri belirlenen sondajlarla sınırlı tutulmuştur[50] (Resim 14). Sondajlar, döşemlerin kullanım evrelerini belirleme ve önceki yıllarda yapılan çalışmaların stratigrafisini doğrulama amacıyla yapılmıştır.

Sondaj 1: Palaestra Propylonu'nın güneydoğu köşesinde 1x1m ölçülerinde, iç mekânının yapısını ve Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı ile olan bağlantısını gözlemleme amacıyla açılmıştır. Toprak seviyesinin 6 cm altında, çok az bir bölümü korunmuş olan 1,5 cm kalınlığındaki kireç taşı zemin plakasının varlığı ile Palaestra Propylonu'nun zemininin taş plakalar ile kaplı olduğu sonucu çıkmıştır. En geç MS 2. yüzyıl tarihi saptanmıştır.

- -174,5 / -188 GK arka zemin üzeri, Kırıs Sigilatası MS 1. yy. sonu. Amphora parçaları.
- - 188 / -194 Geç Kıbrıs Sigilata MS 2. yy.

Sondaj 2: Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı doğu ayağı arkasında kapının temel yapısını görmek amacıyla 1x1 m ölçülerinde açıldığında; kapı ayaklarının, sıkıştırılmış toprak zemin üzerine taş yongalarından oluşan ve araları molozla doldurulan harçsız sağlam bir blokaj üzerine oturduğu gözlemlenmiştir. Açığa çıkarılan seramiklerden kazanılan en geç MS 1. yüzyıl tarihi, aynı zamanda yapının en geç yapım tarihini de vermiştir. Zemin ve altının en geç kullanım evresi ise MS 2. yüzyıldır.

- -117 / -189 MS Geç 1. yy.
- -189 / -195 Hellenistik MÖ 2. yy., MS 2. yy., MÖ 1. yy dan MS 2. yy kadar form veren seramiklerden en geç MS 2. yy başı.
- -195 / -205 en erken Hellenistik MÖ 1. yy. sonra DSA ithal MS 1. yy en geç.
- -205 / -210 Hellenistik MÖ 1. yy., MS 1. yy. en geç
- -210 / -217 Hellenistik Dönemden MÖ Geç 1. yy. itibaren MS 1. yy. 1. yarısı (en geç)
- -217 / -227 MS 1. yy.

Sondaj 3: Palaestra Propylonu güneybatı köşesinde gerçekleştirilen 1x1 m ölçülerindeki Sondaj 1'de zemin plakasının çıkması nedeniyle derine inilememiş, bu nedenle Sondaj 3 açılmıştır. Sondaj 1'de de gözlemlenen toprak seviyesi itibariyle 3 cm.lik kül tabakası sondaj 3'te de tespit edilmiştir. Bu yanık katmanın Palaestra Propylonu'nun tüm zeminini kapladığı

[49] Aktaş - Özkut 2009, 343 Res. 11-15.

[50] Aktaş 2010, 229, 230.

görülmüş ve kalınlığı yer yer değişen kül tabakasından, yapının yangın sonucu tahrip olduğu anlaşılmıştır. Toprak seviyesinden 15 cm aşağıda rastlanan harçlı zeminin ise Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın orijinal zemini olduğu izlenmiştir. Yapılan bu sondajdan ortaya çıkan önemli bir sonuç da, Palaestra Propylonu'nun Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'na organik olarak bağlanmadığının görülmesidir. Bununla Palaestra Propylonu'nun, Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'ndan sonra yapıldığı kesinleşmiştir. Yapının MS 1. yüzyıl tarihi, aynı zamanda yapının ilk yapım tarihini de vermiştir. En geç kullanım evresi ise MS 6. yüzyıldır.

- -181 / -189 Erken Hellenistik, MS 3 yy. en geç MS 5-6 yy.
- -189 / -208 en erken Hellenistik 2 yy. siyah glazürlü en geç G. Roma ungu MS 6. yy. en geç MS 3. yy., 5-6 yy. pişirme kapları var.
- -208 / -214 Hellenistik 2 yy. MS 1 yy.
- -214 / -227 Hellenistik, Kıbrıs DSA grubu MS 1. yy.

Sondaj 4: Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı doğu ayağının arkasında 1x1 m ölçülerindeki bu sondaj, ayağın altından geçen duvarın işlevini ve niteliğini anlama amacıyla açılmıştır. Günyüzüne çıkarılan kuzey-güney doğrultulu bu yapının, iyi işçiliğe sahip bir iki basamaklı bir stylobat olduğu tespit edilmiş; Agora Batı Stoa Kuzey Kapı'sının doğu ayağı altından geçen nitelikli duvarın da kapıya temel oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu duvarın Nero/Vespasian Hamamı'na doğru yöneldiği ve işçiliğinin Mettius Modestus Takı doğu köşesindeki döşeme benzediği saptanmıştır. Kapının doğu ayağı altından güneye yönelen styloba'tın kuzey-güney doğrultulu portik'e ait olabileceği, kapının da portik'in kuzey girişini oluşturabileceği düşünülmüştür. Agora Batı Stoa'sının MS 1. yüzyıl tarihi, aynı zamanda yapının en geç yapım tarihini de vermiştir. En geç kullanım evresi ise MS 3. yüzyıldır.

- -180 / -197 Hellenistik 1.yy, MS 1.yy Çandarlı, MS 2. 3. yy. seramiği
- -197 / -203 ithal Bergama MS 1.yy
- -203 / -207 Hellenistik megara kasesi MS geç 1.yy sonu
- -207 Amphora MS 4. 5. Yy.
- -207 / -215 Hellenistik örnek MÖ 2.yy, DSD MS 1.yy, Bergama MS 1.yy , DSD MS 1.yy. maşrapa, pişirme kabı, MS 2.yy tava, Sagalassos red slip MS 3.yy (MS 200-250)
- -215 MS 1.yy amphora
- -215 /-224 MS 1.yy hepsi aynı konteks, kandil ve cam parçası MS 1.yy
- -224 / -233 Hellenistik malzeme mevcut siyah glazürlü MS erken ve geç 1. yy
- -233 MS 1.yy. son çeyreği.
- -233 / -246 Hellenistik, MS 1. 2. yy.
- -246 / -258 Hellenistik MS 1. yy. (75-125 arası DSB)

Sondaj 5: Ana Cadde Batı Portik IX. dükkânın üzerinde yapılan 1x1 m ölçülerindeki sondaj, önceki yıllarda belirlenen stratigrafiyi doğrulamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Özellikle seramik buluntuların stratigrafik sonuçları, alanın MS 6. yüzyıla kadar kesintisiz

kullanıldığını göstermiş, kullanımın cadde ve portik'lerde yapılan düzenlemelerle devam ettiği anlaşılmıştır. Seramiklerin stratigrafik değerlendirmesine göre, ilk evre MS 2. yy. en son evre MS 4. yüzyıldır.

- +35 / +25 MÖ 2.yy sonu MS Geç 5. yy. sonrası
- +25 / +15 MS 2.yy, MS 3.yy
- + 15 / -5 Helenistik
- - 5 / -25 MS 2. yy., MS 3. 4. yy.
- -25 / -35 Hellenistik, Çandarlı, Kıbrıs sigilata MS 1. yy., MS 2. 3.yy,
- -35 / -55 MS 2.- 3. yy.
- -55 / -65 MÖ 2. yy., MS 2. yy.

Sondaj 6-6A: Ana Cadde'nin yaklaşık 50 m güneyinde 2x1 m ölçülerindeki sondaj 6 ve buna bitişik 1x1.5 m ölçülerindeki sondaj 6A, sondaj 4'te günyüzüne çıkan stylobat'ın devamını bulmak amacıyla açılmıştır. Yapılan çalışmalarda üç zemin ve 5 tabaka tespit edilmiştir. Ana Cadde'de 2008 yılında açılan toplam altı sondajda, seramik dışında, az sayıda mimari parça, ikisi iyi durumda toplam 5 adet sikke, bir adet terrakotta boğa ayağı ile taştan yapılmış bir adet oyun zarı bulunmuştur. Bu sondaj sur dışında kaldığı için veriler net olarak belirlenememiştir. Ancak kullanımın MS 1. ve 6. yüzyıllar arasında olduğu anlaşılmıştır.

2009 yılında Batı Portik'in kuzey ucunda toplam sekiz alanda yapılan çalışmalar sonucunda, VIII ile IX No.lu mekânlar tümüyle açığa çıkarılmış[51] (Resim 15); 2001 yılında açılan VII. mekân ile VIII. mekân arasındaki sokak, batıya doğru genişletilmiştir. Altı bölümden oluşan 8 No.lu mekânın sonraki dönemlerde organik olmayan ek duvarlarla altı odaya bölündüğü görülmüş, odalarda duvar kalınlıklarının ve niteliklerinin dönemsel farklılıklarından kaynaklandığı doğrulanmıştır. Mekânın tam ortasındaki eşikle de batıdaki odalara geçişin sağlandığı görülmüş; ayrıca batı duvara bitişik bir su kuyusu ve kuyunun hemen yanında, doğu-batı doğrultulu bir seki bulunmuştur. IX No.lu mekânın içinde hiçbir mimari düzenlemenin bulunmadığı, sadece kuzey duvar yakınında bir ocağın yer aldığı tespit edilmiştir. Kuzey batı köşenin arkasında konumlanan 2.40x3.05 m ölçülerindeki küçük mekâna kuzeyden girildiği ve bu odanın; duvar işçiliği ve IX No.lu mekân ile bağlantısı nedeniyle en geç kullanım evresine ait olduğu anlaşılmıştır.

2010 yılı kazı çalışmaları Batı Portik mekânları ile Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın açıldığı stoada gerçekleştirilmiştir[52] (Resim 16). Batı Portik mekânlarında toplam yirmi dokuz

[51] Aktaş 2011b, 5, 6 Res. 6, 7.

[52] Aktaş 2012, 16. vd.

açma yapılarak, birbirinden farklı ölçü ve özellikte sekiz ana mekân açığa çıkarılmıştır. Güney Sur Duvarı'nın önünde yapılan çalışmalar, Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın işlevine yönelik olarak önceki yıllarda yapılan çalışmaların devamı niteliğinde olmuştur. Bununla Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın batı ayağı arkasında ve yapının temeli üzerine oturan stylobatın aynı yönde, güneye doğru devam ettiği anlaşılmış; stylobat üzerinde, Doğu Portik'deki ölçülerde in situ altlık ve sütunlar tespit edilmiştir. Çalışmalar sonucunda, Doğu Portik'i oluşturan mimari yapı elemanlarının, Agora Batı Stoa'nın mimarisi ile aynı olduğu saptanmıştır. Doğu Portik mimari elemanların ikinci kullanımından dolayı da Agora Batı Stoa'nın tahribatından sonra yapıldığı anlaşılmıştır.

2011 yılında Agora Batı Stoa'sının kazısı tamamlanmıştır[53] (Resim 17). Ana Cadde ile Meclis Binası arasında kalan Batı Stoa çalışmaları, IX. Burç'tan başlamak üzere güneye doğru yürütülmüştür. Açmaların yapılacağı blok, kuzey-güney doğrultulu "H bloğu" olarak adlandırılmış; en kuzeydeki açma, H-3 olarak belirlenmiş ve güneye doğru artarak devam etmiştir. H bloğu 3.5x5 m boyutlarında 14 açmadan oluşmuştur**.** Kazı çalışmaları sonucunda stoa alanının güneyde sur kapısından kuzeyde takip edilebilen son stoa ayağına kadar olan uzunluğu yaklaşık 110 m olarak ölçülmüştür; stoanın genişliği 13.50 m.dir**.** Stoa arka duvarının, surdan başlamak üzere, güneye doğru 26.50 m uzandığı ve geri kalan kısmının ise antik dönemde tahrip edilerek kaldırıldığı anlaşılmıştır. Duvarın 1 m kalınlığında olduğu, doğu ve batı yüzünün mermer levhalarla ile kaplandığı da görülmüştür.

[53] Aktaş 2013, 172.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
PATARA ÖZELİNDE LİKYA'DA ROMANİZASYON

MÖ 2. yüzyılla birlikte Anadolu'da hâkimiyet sağlamaya başlayan Roma İmparatorluğu, MS 43'de Lykia Bölgesi'ni de eyaleti yaparak kontrolü altına almıştır[54]. Hellenistik Dönem'in karmaşası ve savaşlarla geçen yüzyılların ardından Pax Romana ile gelen barış sürecinde kentler bu egemenliğe karşı koymak yerine ona bağlı kalmayı yeğlemişlerdir. Çünkü kendilerini daha güvende hissetmişler, Roma'nın büyük gücünden yararlanmaya çalışmışlardır. Bu süreç, bölge kentlerine güç ve istikrarın yanında ekonomik kalkınmayı da getirmiştir; dolayısıyla kültür ve sanatta, siyasal ve sosyal Romanizasyon bunun kaçınılmaz sonucudur[55]. "Roma'ya benzeme" süreci MS 3. yüzyıl sonlarına kadar yoğun bir şekilde devam etmiş ve bu döneme damgasını vurmuştur. "Romalılaştırma", Roma İmparatorluğu'nun kontrolü altına aldıkları toplumları, kurallarını kendi koydukları yeni düzene uyumlarını sağlamak amacıyla getirdikleri bilinçli bir politikadır. "Romalılaşma" ise kontrol altına alınan bu toplumların Roma'ya olan uyum sürecinin göstergesidir. "Romalılaştırma"nın ilk göstergesi eyalet sistemiyle bağlılığı arttırmak, sonrasında kentler arasında yol ağlarının oluşturulması gelmektedir[56]. Roma vatandaşlık hakkın verilmesi, İmparator Kültünün yaygınlaşması, yapıların Roma özelliğinde inşa edilmesi ile İmparator portresi ve sikke darbının devlet politikası olarak takip edilen genel uygulamaları, Romalılaştırmanın en belirgin özellikleri olmuştur. Tez kapsamında irdelenen "sütunlu ana cadde"de de açık bir şekilde görülen Romanizasyon, bir başkent olan Patara'da hiçte şaşırtıcı değildir.

Bu etkiyi üç ana başlıkta değerlendirmek isterim:

1. Siyasi ve Sosyal
2. Dinsel
3. Mimari

---

[54] Anadolu'nun Roma Çağı Tarihi bu tez kapsamında irdelenmeyecektir. Tezde öne çıkarılmak istenen noktalar, tarihî sürecin yansımaları olarak algılanacaktır. Roma Çağı Anadolu Tarihi için genel olarak Bkz. Magie 1950, genel; Mitchell 1993, genel; Brandt - Kolb 2005, genel; Marek 2010, 235 vdd.

[55] Bu önemli konu ile ilgili olarak düzenlenen bir sempozyumun bildirileri, Romanizasyon sürecini farklı malzemeler ve farklı perspektifler üzerinden ele almaktadır; Bkz. Pekary 1980, 595-657; Macro 1980, 658-697; Jameson 1980, 1262-1283; Meyer 2007, genel.

[56] Genel olarak Bkz. Aşkın 2006, 199 ;Klee 2010, 13 vd.

3. 1. Siyasi ve Sosyal

Roma vatandaşı olmak, bir birey için Roma İmparatorluğu'nun gücü ve imtiyazını kullanarak yaşadıkları bölgelerde siyasal ve ekonomik güç elde etmek anlamına gelmektedir[57]. Bu nedenle Roma vatandaşlık hakkını almak, Lykialı önemli aileler için de asal bir hedef olmuştur[58]. Romanizasyon süreci Lykia Bölgesi'nde de en yoğun olarak MS 1. ile MS 3. yüzyıl sonları arasında, yani Roma'ya görevin en üst düzeyde seyrettiği dönem boyunca sürmüştür. Roma'nın Doğu Akdeniz ve Anadolu'da egemenlik kurmaya çalıştığı ilk dönemlerde bağımsızlığını koruyan Lykia'da Roma vatandaşlarının sayısı azdır. Az sayıdaki Romalı yerleşimci arasında da devlet görevlileri çoğunluktadır[59]. Lykia Eyaleti'nin yönetsel merkezi konumundaki Patara'da diğer Lykia kentlerine göre daha çok Latince yazıt bulunması, bu görüşü bir anlamda desteklemektedir[60]. Roma vatandaşı yerleşmeciler İmparatorlukça desteklemiş, bununla onların kentlerde önemli kişiler olmaları sağlanmıştır[61].

Roma'nın Pamphylia ve ardından Lykia üzerinde kurduğu egemenlik sonrasında bölge halkları bu büyük güce itaat etmenin ve onun güvenini kazanmanın getirilerinin farkına varmışlardır. Vergilerin "publicani" tarafından toplanması da Augustus Dönemi'nde sona ermiş ve bu görev eyalet valilerine devredilmiştir. Bununla halkın Roma vatandaşları tarafından sömürülmesi süreci de son bulmuştur. Roma'nın Augustus ile başlayan yeni eyalet politikası ardından, Pax Romana Dönemi'nde, zengin ailelerin Roma'ya yakınlaşma çabaları hız kazanmıştır. Bu nedenle kentlerin seçkin ve zengin aileleri, Roma'ya bağlılıklarını ispatlama yarışına girmişlerdir[62]. Bu imtiyaz sadece imparatorun onayı ile verilebilmekte, seçkin ve zengin olmanın yanında, özellikle Claudius Dönemi'nden itibaren, Latince konuşabilmek de önemli bir ölçüt oluşturmaktadır.[63]

Roma vatandaşlık hakkı elde etmek, Romalılar ile bağ kurarak kent içerisinde en üst sınıfın üyesi olmak, sürekli yönetimde kalmak ve hatta Roma cursus honorum'u içerisinde

---

[57] Syme 1995, 280 vd.

[58] Alp 1998, 32.

[59] Ünver 2005, 13.

[60] Işık 2000, 75vd.

[61] Gökalp 2001, 126.

[62] Genel olarak Bkz. Reitzenstein 2011.

[63] Levick 1967, 104, 130.

kariyer yapma hakkı elde etmek anlamına gelmektedir.[64] Özellikle Claudius Dönemi ile vatandaşlık hakkı verme politikasının Romalılaştırmanın bir aracı olarak sistemli bir şekilde yürütüldüğü görülmektedir; çünkü yönetici sınıf Roma'ya ne kadar yakın olursa, Lykia Eyaleti'nde kurulan sistem o ölçüde iyi ve sorunsuz işleyecektir.[65] Vatandaşlık hakkının Claudius Dönemi'nden itibaren Augustus ve Tiberius Dönemleri'ne oranla, daha çok kişiye verilmiş olması bundandır; soyluların bir kısmına Claudius ismi taşıma ayrıcalığı da bahşedilmiştir[66].

Pataralı Claudii ailesi de adını, bu ayrıcalığa borçludur[67]. Patara'da Ana Cadde'de bulunan iki yazıtta, Claudii ailesi mensuplarından Claudia Anassa'nın yaptığı hayırlar ve bu hayırlardan dolayı onurlandırıldığı yazılıdır. Hadrian Dönemi'ne tarihlenen bu yazıtlar Roma vatandaşı olmuş hayırsever ve soylu Anassa'nın daha önce vatandaşlık hakkını aldığını göstermektedir. Eldeki yazıtlı belgelerden anlaşıldığı üzere Claudii ailesi yeni yönetici sınıfın ilk üyeleri olarak, Lykia Eyaleti ve Patara'nın yapılandırılmasında en üst makamlarda görev almış olmalıdırlar[68]. Seçkin sınıfa mensup bu aile bireylerinin, Antoninus Pius Dönemi'nde de senatör sınıfına girdiği bilinir[69]. Patara'da yaşamış önemli ve seçkin bir başka aile olan Vilii ailesi'nin ise vatandaşlık hakkını ne zaman aldığı tam olarak bilinmez[70]. Çalışma alanlarının henüz sınırlı olmasına karşın, ele geçen yazıtlarda çok sayıda farklı aile adının okunması Patara'nın Roma Dönemi'ndeki öneminden kaynaklanıyor olmalıdır. Bu da Romanizasyonun etkisinin/gücünün bir eyalet başkentindeki göstergesi sayılmalıdır. Şimdiye dek ele geçen aşağıdaki yazıtlar Patara'nın Roma Dönemi'ne damgasını vuran saygın ailelerin isimlerini içermektedir. Bunlardan 7, 8, 9, 11, 12, 13 ve 15 envanter numaralı olanlar Ana Cadde kazılarında günyüzüne çıkanlardır.

1. Marcus Antonius Idagras (MÖ 40-30)[71].

2. Tiberius Claudius Agrippinus ve karısı (Traian Dönemi)[72].

---

[64] Lykia'da Roma vatandaşlık hakkı için bkz. Sherwin-White 1996, 241 vdd.

[65] Sherwin-White 1996, 182.

[66] Holtheide 1983, 49, 61.

[67] Adak 1996, 136, 137, 142.

[68] Ünver 2005, 107, 108; Aşkın 2006 204.

[69] Adak1996, 136 vd.

[70] Jameson 1966, 130 vdd.

[71] Schuler - Zimmermann 2012, 582 vdd.

[72] IGR III 671; TAM II, 2 nr. 422; Vindobonensis 1893, 90.

3. Tiberius Claudius Agrippinus (Traian Dönemi)[73].

4. Tiberius Claudius Agrippinus (Traian Dönemi)[74].

5. Tiberius Claudius Agrippinus (Traian Dönemi)[75].

6. Claudia Anassa (Hadrian Dönemi)[76].

7. Claudia Anassa (Hadrian Dönemi).[77]

8. Tiberius Claudius Dryantianus (Hadrian - Antoninus Pius Dönemi)[78].

9. Claudia Vilia Prokla ve Tiberius Claudius Flavianus Titianus (Lucius Verus Dönemi)[79].

10. Quintus Vilius Titianus (MS 2. yüzyıl)[80].

11. Quintus Vilius Quadratus (MS 2. yüzyıl)[81].

12. Titus Flavius Basileides (MS 2. yüzyıl)[82].

13. Tiberius Claudius Flavianus Titianus, Quintus Vilius Proclus Lucius Marcius Celer Marcus Calpurnius Longus (MS 2. yy ortası)[83].

14. Vilia Prokla (MS 147)[84].

15. Tiberius Claudius.... (MS 2. yüzyıl sonu)[85].

16. Claudia Dryantilla Platonis (MS 3. yüzyıl başı)[86].

17. Tiberius Claudius Alexander (MS 3. yüzyıl)[87].

18. M. Aurelius Dionysius (MS 3. yüzyıl)[88].

MÖ 1.yüzyıl sonu ve MS 2. yüzyıllarda Roma'nın eyalet halklarını, vatandaşlık hakkı kazanmış seçkin yerli ailelerden ve bölgeye yönetim amaçlı gönderilmiş görevlilerden oluşan

---

[73] IGR III 670; TAM II, 2 nr. 423; Vindobonensis1893, 90.

[74] IGR III 672; TAM II, 2 nr. 424; Vindobonensis1893, 90.

[75] IGR III 673; TAM II, 2 nr. 425; Benndorf-Niemann 1884, 117, nr. 89;

[76] SEG 44 (1994) nr. 1212; Adak 1996, s. 130 nr. 1.

[77] Adak 1996, 132.

[78] SEG 41 (1991) nr. 1391; Şahin 1991, 113-115, nr 1.

[79] IGR III 665; TAM II, 2 nr. 419; Gökalp 2001, 22.

[80] Bkz. Yazıt Env. No. 11, 12.

[81] Bkz. Yazıt Env. No. 13.

[82] Bkz. Yazıt Env. No. 9.

[83] IGR III 667; TAM II, 2 nr. 426; Gökalp 2001, 22

[84] CIG 4283; IGR III 664; TAM II, 2 nr. 408; Gökalp 2001, 21.

[85] IGR III 674; TAM II, 2 nr. 414; Gökalp 2001, 27.

[86] Bkz. Yazıt Env. No. 15.

[87] Bkz. Yazıt Env. No. 7.

[88] Bkz. Yazıt Env. No. 8.

ve de Latince konuşan kalabalık bir nüfusun oluşturduğu bilinmektedir[89]. Genel olarak bakıldığında Pamphylia bölgesinde İtalik yerleşmecilerin, Lykia bölgesinde ise Roma yurttaşı yerli halkın çoğunlukta olduğu, her iki grubunda yaşadıkları kentlerde ön planda bulundukları görülmektedir[90] . Kentlerin seçkin sınıfını oluşturan İtalikler ve yerli aileler arasında yapılan evlilikler kültürel kaynaşmayı çabuklaştırmış, Romanizasyon sürecine yeni bir ivme kazandırmıştır[91].

Bölgede Romanizasyon sürecinin izleri, geç dönemde arenaya dönüştürülen tiyatrolar aracılığı ile de izlenebilmektedir. Romanizasyonun yoğun olduğu kentlerde, özellikle MS 3. yüzyıldan başlayarak, gladyatör oyunları ve hayvan dövüşleri düzenlenmeye başlanmıştır[92]. Anadolu'ya yabancı olan bu eylem Roma'nın sosyal yaşamının eyaletlere yansımasının somut bir göstergesidir. Bu türden gösterilerin düzenlendiğini ayrıca Oinoanda[93], Myra[94], Patara[95], Tlos[96] ve Ksanthos'ta[97], ele geçen yazıtlar da bilinmektedir[98].

B. Levick, Romanizasyona ilişkin en önemli ölçütün Latince'nin kullanımı olduğunu belirtir ve Romanizasyon terimi için; "Romalının üstün niteliklerini benliğinde barındırmak, Romalı ismi taşımak ve en önemlisi ikinci dil olarak Latince konuşmak ile başlar" diyerek bunu pekiştirmektedir[99]. Latincenin yaygınlığı ise en somutuyla yazıtlar ve sikkeler üzerinde gözlemlenebilmektedir. Sikkeler genelde daha kolay tarihlenebilir olmalarına karşın, Latince'nin kullanımını, dolayısıyla da Romanizasyon sürecini araştırmak için yeterince belirleyici değildir; bir kentin sikkeleri üzerinde okunan Latince yazı, o kent halkının günlük hayatında da bu dili konuştuğunun bir göstergesi olarak yorumlanamaz. İmparatorluk dilini

[89] Gökalp 2001, 81 vdd.

[90] Ünver 2005, 14.

[91] Ünver 2005, 14 vd.

[92] Piesker - Ganzert 2012, genel. Kitapta Patara Tiyatrosu ayrıntılı bir şekilde incelenmiş olup Oturma sıralarının düzenlenmesi konusunda J. Ganzert ve U. Peschlow ayrı düşüncelere sahiptirler. U. Perschlow bu düzenlemenin arena olarak kullanımına ilişkin olduğunu söylemektedir Bkz. aynı yayın 203 vd., J. Ganzert ise farklı bir görüş ortaya koymuş ve bu düzenlemenin arena olarak kullanılamayacağını savlamıştır. Bkz. aynı yayın 207 vdd. 299.

[93]Licinius Longus Lykiarkhes seçilmesi onuruna düzenlene oyunlar için Bkz. IGR III nr. 492 ve nr. 500.

[94]Tanrıça Eleuthera şerefine panegris oyunları düzenlenmiştir. Bkz. TAM II, 910, Akşit 1971, 143.

[95]Apollon onuruna düzenlenen oyunlar için Bkz. TAM II, 2 nr. 905, IGR III nr. 704; Akşit 1971, 143 vd.

[96] Croneia ve Pythica oyunları düzenlenmiş. Bkz. TAM II, 585; Akşit 1971, 144.

[97] Opramoas onuruna düzenlenen oyunlar için Bkz. TAM II, 2 nr. 287, IGR III nr. 631; Akşit 1971, 144

[98] Magie 1950, 534, 1393 no. 64.

[99] Levick 1967, 130.

konuşmanın bir ayrıcalık olarak görüldüğü MS 1. ve 2. yüzyıllarda Latince, sikkeler üzerinde politik amaçlarla kullanılmış, bununla birlikte ekonomik kriz ve eyaletler üzerinde yürütülen politika değişiklikleri nedeniyle MS 3. yüzyıl ve sonrasında da yer almaya devam etmiştir.[100] Yazıtlar ise, kimi zaman tarihleme konusunda karşılaşılan zorluklara karşın, halkın kendi yaşam belgeleri ve tarihidir. Bu nedenledir ki Romanizasyon sürecinin izlerinin öncelikli olarak Latince yazıtlar üzerinde araştırılması gerektiği bilinir[101].

Lykia Birliği sürecinde bölgede kapsamlı bir Romanizasyon olgusundan söz etmek olası değildir[102]. Ancak Patara Meclis Binası önünde bulunan bir heykel kaidesi üzerindeki yazıt, Romanizasyon olgusunun Birlik Dönemi'nde de varlığını net olarak kanıtlamıştır[103]. İmparatorluğun bir eyaletine dönüşmesinin ardından ise Roma'nın etkilerini kültürel, politik, sanatsal ve imar alanlarında yapılan kalıcı değişikliklerde gözlemleyebilmekteyiz.

Ticaret dili olarak Hellence daha önceleri de ikincil dil olarak kullanım görmüş olmalıdır. Sonrasında, Roma Dönemi'nde, Latince yazıtlar hep geri planda kalmış; genelde daha çok eyalet başkentlerinde çift dilli olarak yazılmıştır. Günümüze dek yapılan çalışmalar sonucunda, Lykia Bölgesi'nde Latince yazıtların en çok bulunduğu kentin Patara olduğu tespit edilmiştir[104]. Eldeki verilere göre Latince yazılan kentlerde bu olgu, bölgeye sivil yerleşmeci olarak gelmiş İmparatorluk halkının etkisi yadsınamasa bile hala belirleyici olan daha çok askeri ve yönetici sınıflarıdır.

Lykia kentlerinde Latince yazıt sayısı oldukça azdır. Bölgede şimdiye kadar yapılan çalışmalarda, dokuz kentte 24, Pamphylia'da ise dört kentte 58 yazıt bulunmuştur[105]. Lykia'da bulunanlardan 19'u Latince, 5'i ise Latince – Yunanca çift dilli yazıtlardır[106]. Toplam 10 Latince mezar yazıtından sekizi Patara'da ele geçmiştir[107]. Günümüze kadar gelebilen Latince yazıtların çoğunun Patara'da bulunmasının en önemli sebebi ise kentin ticari, fakat özellikle

[100] Levick 1967, 131.

[101] Levick 1967, 130 vd.

[102] Levick 1967, 131 vd.

[103] Bkz. Schuler - Zimmermann 2012, 582 vdd. Nr. 6, Abb. 5, 6.

[104] Ünver 2005, 20 vdd.

[105] Ünver 2005, 107.

[106] Ünver 2005, 107, 108.

[107] Ünver 2005, 108.

politik konumudur[108]. Latince yazıtlar daha çok mezar yazıtlarıdır ve mezar sahipleri, Augustus azatlısı veya halen köle durumundaki devlet görevlileri ya da onların aile bireyleridir. "A manu", "dispensator", "subprocurator" ve "vicarius a commentariis" gibi unvan sahibi kişilerin Patara'da bulunması, yönetim kadrosunun zenginliğini gösterir[109].

Latince – Yunanca çift dilli yazıtların sayısı, Patara'da 4 ve Tlos'ta 1 adet olmak üzere toplam 5'tir ve hepsi mezar yazıtıdır[110]. Diğer 19 Latince yazıtın büyük çoğunluğu resmi nitelik taşımaktadır. Bölge de bulunan Roma vatandaşı yerli ailelerin büyük çoğunluğunun ikincil dil olarak Latince de bildiği kabul edilse bile, Latince yazıtların sayıca bu denli az olması, dilin günlük kent yaşamında kullanılmadığını göstermektedir[111].

[108] Ünver 2005, 108 vd.

[109] Ünver 2005, 108.

[110] Ünver 2005, 108.

[111] Latince'nin yazıt olarak kullanımı MS 1. ve 2. yüzyıllarda diğer yüzyıllara göre çok daha yaygındır. Bu durum Augustus döneminden başlayan Pax Romana'nın bir yansıması olmakla birlikte, bölgeye gelen İtalik göçmenlerin ve Roma vatandaşlık hakkı elde etmiş yerli ailelerin de eseridir. Resmi nitelik taşımayan, halka ait yazıtlara bakıldığında, büyük çoğunluğunun Pamphylia'da İtalik kökenlilere, Lykia'da ise Roma devlet görevlilerine ait olduğu görülmektedir. İtaliklerin yerleştikleri kentlerde hamam, tiyatro gibi inşaat faaliyetlerinde bulunmuş olduklarını da yazıtlar aracılığı ile takip etmek mümkündür. Latince yazıtların kentlere göre dağılımına bakıldığında birçok büyük kentte hiç Latince yazıtın bulunmadığı da görülür. Tarihlenebilir yazıtlar içinde en eskisi MÖ 129 – 126 yılları arasına ait bir mil taşıdır; Roma'nın Asia Eyaleti'ni kurma aşamasında Anadolu üzerindeki yol ağını Side'ye kadar ulaştırdığını göstermektedir. En geç tarihli yazıtlar ise Hıristiyanlık dönemine ait, üzerinde haç işareti taşıyan altın bir mühür ile Myra'da bulunmuş ve MS 337 – 361 yılları arasına tarihlenmiş olan onurlandırma yazıtlarıdır. Latince'nin yazıtlar üzerinde kullanımı MS 3. yüzyıldan itibaren, ekonomik şartların zorluğuna koşut biçimde azalmaya başlamış; MS 4. yüzyıldan itibaren sadece mil taşları, imparator kararnameleri ve Roma resmi kurumları tarafından yapılan onurlandırmalar gibi resmi nitelikli yazıtlarda yer bulmuştur. Ünver 2005, 108 vd.

3. 2. Dinsel

Patara'da Romanizasyon kavramıyla ilgili iki önemli veri bulunmaktadır. Bunlardan ilki Tanrıça Roma'nın Patara'da varlığıdır[112]; Roma'ya özgü bir tapınımın belgelenmesi, Romanizasyon olgusunun kentte ne denli güçlü olduğunun da göstergesidir. Ana Cadde Batı Portik 9. mekân önünde caddeye bir basamak işlevinde inen ve MS geç 1. yüzyıla tarihlenen yazıtlı blokta Tanrıça Roma'nın adı okunmaktadır. Romanizasyon kavramının en önemli ölçütlerinden bir diğeri de İmparator kültleri olmuştur[113]. Roma kültleri arasında ayrıcalıklı olan ve ön plana çıkan bu kültün Anadolu'da yaygınlığı[114], zengin buluntuların[115] yanı sıra, yazıtlarda da okunmaktadır. S. R. F. Price, kentlerin Roma'ya uyum sağlamak amacıyla yaygınlaştırdığı[116] İmparator kültünü "büyük bir imparatorluğun tebaasının, egemen gücü tasvir edebilmek amacıyla yarattığı ve örgütlediği kalıcı bir kurum" olarak açıklamaya çalışmıştır[117]. Anadolu'da imparator kültü ilk olarak Augustus döneminde yerli halkın isteği ile başlar[118]. Bu istek, yaşayan bir kişiyi tanrı olarak kabul etme düşüncesine yabancı olan Romalılar tarafından ilk başta yadırganmış olmalıdır. Pax Romana gibi bir istikrar ve refah döneminin kurucusu Augustus'a karşı duyulan minnetin ifadesi olarak onun için ve aile fertleri için kültler kurulmuştur[119]. İmparator kültlerinin Anadolu'da yaygınlaşması İmparator Cladius zamanındadır. Bir kurum haline getirilen bu kült için tapınaklar inşa edilmiş; Tiberius ve Claudius Dönemleri'nde güçlenmiştir. MS 1. yüzyılda başlamış olan bu kült, MS 3. yüzyılın ortalarında, Caracalla Dönemi'nden sonra ortadan kalkmıştır[120]. Diğer bir deyişle, bu kültler imparatorun şahsından uzaklaşarak, yerini genel olarak "Sebastoslar" için kurulmuş olan ve Küçük Asya bütününde MS 1. yüzyıl sonrasında yaygın biçimde yerleşen genel kült yapısına bırakmıştır[121]. Kentler ve bu kentlerin seçkin aileleri, MS 1. yüzyıldan itibaren Roma'ya yakınlaşabilme çabalarının içine imparator kültünü de sokmuşlardır.

---

[112] Mellor 1975, genel.

[113] "Likya'da Erken Dönem Dea Roma Kültü" için Bkz. Reitzenstein 2011, 22 vdd.

[114] Roma ve imparator kültleri için bkz. Magie 1950, 1613 vdd.

[115] Price 1984, 249 vdd.

[116] Price 1984, 29.

[117] Price 1984, 1.

[118] Bkz. "Likya'da En Erken İmparator Kültleri" için Reitzenstein 2011, 32 vdd.

[119] Pax Roman için bakınız P. Petit, Pax Romana (1976) genel.

[120] Ünver 2005, 17

[121] Price 1984, 57 vd.

Lykia ve Pamphylia bölgeleri de imparator kültünü, birçok rahip ve rahibe çıkararak uzun zaman sürdürmüş ve bununla İmparator'a bağlılıklarını göstermişlerdir. Perge[122] ve Ephesos[123] kentlerine verilmiş olan İmparator kültü rahibi unvanı, kentlerin Roma senatosu ve şahsen imparator ile iyi ilişkiler içinde bulunduğunu göstermekte, aynı zamanda kentlerin Romanizasyon düzeyi hakkında da bilgi vermektedir. Lykia Bölgesi'nde şimdiye dek bilinen en erken imparator kültü rahibi, Tiberius Dönemi'ndendir[124]. Patara'da ise ilk Traian zamanındandır ve kült rahibinin adının Tiberius Claudius Agrippinus olduğu yazıtlardan anlaşılmaktadır[125]. Ayrıca Hadrian Dönemi'nde Claudia Anassa'nın[126] da İmparator kültü rahibesi olduğu bilinmektedir[127]. Patara özelinde, kültün yapıldığı yer hakkında kesin bir veri yoktur. Ancak Tiyatro'nun üstündeki tapınak, İmparator Kültü için düşünülmüş olabilir[128].

Anadolu kentlerindeki Romanizasyon, ayrıca Roma'da oldukça yaygın olan gladyatör ve vahşi hayvan dövüşlerinin yapılmasında da görülebilir. Bu tür dövüşler, Roma'ya bağlılığı göstermenin başka bir yolu olmuştur. Birçok kentin, stadium ve tiyatrolarında, vahşi oyunların gerçekleştirilebilmesi için değişiklikler yapılmıştır. Bu etkinliklerin Lykia kentlerinde de yapıldığını yazıtlardan okuyor ve kabartmalardan anlıyoruz. Hangi nedenle olursa olsun, çok sayıda kişinin imparator kültüne hizmet etmesi, gladyatör ve hayvan dövüşlerinin düzenlenmesi ve özellikle mimaride köklü değişimler, bölgenin Romalılaştığını gösteren başlıca belirtiler olmuştur. Romanizasyon olgusu, aristokrat ve yönetici sınıf için büyük önem taşırken, genellikle siyasi bir gereklilikten doğan bu oluşumla yerli halk ilgili olmamış, kendi geleneksel yaşamını geçmişine bağlılık içerisinde sürdürmesini bilmiştir[129].

Gladyatör ve hayvan dövüşleri Roma İmparatorluğu'nun doğusunda, en az batısındaki kadar ilgi görmüştür. Ancak bu gösterilerin sergilendiği amfitiyatro mimarisine, batıdaki kadar rastlanmamıştır. İmparatorluğun doğu eyaletlerinde bu tür gösteriler için amfitiyatro yapmak yerine, var olan tiyatroları kullanmışlardır[130]. Amfitiyatro yerine tiyatroların

[122] Şahin 1999, 65.

[123] Deininger 1965, 122 vd.

[124] Akşit 1971, 141.

[125] IGR III 670; TAM II, 2 nr. 423; Gökalp 2001, 24.

[126] Adak 1996, 132.

[127] Bkz. Yazıt Katalogu. Env. No. 14.

[128] Işık 2011, 60.

[129] Öğüt 2006, 15.

[130] Öğüt 2006, 14.

kullanılması ekonomik değil, aksine bu tür gösterilerin ilk başlarda doğuda çok yaygın olmamasıyla bağıntı olmalıdır. Doğu eyaletlerinde daha çok "teke tek dövüş" yani *monomakhia*'lar tercih edilirken, batıda yüzlerce gladyatörün katıldığı büyük *munera*'lar düzenlenmekteydi. Tiyatrolar, eyalet kentlerinin büyük çoğunluğunda zaten yer almaktadır. Keza başka gösteriler sunmaya elverişli oldukları için, ayrıca amfitiyatro yapmaya gerek duyulmamış olabilir. Tiyatrolarda yapılan gladyatör ve hayvan dövüşleri, İmparatorluğun batısındaki kadar gösterişli değildir ve seyircisi de güç ve şiddetten etkilenmemiştir[131]. Başlangıçta bu tür gösterilere çok rağbet gösterilmese de, sonradan gelişen tür gösterilere karşı, halkın ilgisi artmış olmalıdır.

Bu örneklerden, Aphrodisias stadyumuyla aynı özelliklere sahip olan Laodikeia stadyumunda ele geçen yazıtlarda, amfitiyatro-stadyum ifadesi yer almaktadır. Amfitiyatro-stadyum, Roma mimari formlarının özelliklerini taşıyan bir yapıydı ve Aphrodisias'a yakın bir kent olan Laodikeia da bu mimari biçimi benimsemişti[132]. Geç Antikçağ'da Aphrodisias gibi birçok kentte, stadyumlara kalıcı oval *arena*'lar eklenmişti. Aphrodisias'ta, stadyumun doğu ucuna bir amfitiyatro eklenmesi, geçmiş yüzyıllarda atletik festivallerin yapılması çok önemli olduğu için, geçici olarak hazırlanan, vahşi hayvan gösterileriyle ilgili kalıcı bir düzenleme olmalıdır[133].

Side tiyatrosunun orkestrası da, MS 3. yüzyılda değişiklik yapılarak, gladyatör ve hayvan dövüşleri için arena olarak kullanılması için yeniden düzenlenmiştir[134]. Side'de bu çeşit vahşi gösterilerin yapıldığı yazıtlı ve kabartmalı heykel kaidesinden bilinmektedir[135]. Ayrıca orkestrayı caveadan ayıran duvarın dış cephesinin su geçirmez bir sıva ile kaplanmış olması, diğer taraftan su künklerin buradaki mevcudiyeti ile zemin altındaki su tesislerinin bulunması, orkestranın bazen su ile doldurularak bir havuz haline getirildiğini ve havuzda temsili su savaşlarının canlandırıldığını göstermektedir[136]. Aynı olgu MS 3. yüzyılda, Patara tiyatrosu caveasının düzenlenmesi içinde geçerli olmalıdır. Ancak dikkat edilmesi gerek bir husus, bu su sisteminin atık su ile ilişkili olabileceği ve sıva izlerinin de sadece görsel bir etki

[131] Öğüt 2006, 14 vd.

[132] Welch 1998, 563 vdd.

[133] Welch 1998, 563 vd.

[134] Mansel 1978, 208 vdd.

[135] Mansel 1978, 209.

[136] Mansel 1978, 210.

oluşturmak için yapılmış olabileceğidir. Patara, Tlos ve Perge gibi stadyumlarının MS 2. yüzyılda yapıldıkları düşünüldüğünde, diğer örnekler dikkate alındığında bu tür gösterilerin stadyum içinde de düzenlenmiş olabileceği düşünülebilir.

Ferrero'ya göre, İmparatorluğun doğusunda gerçekleştirilen gladyatör dövüşleri ve hayvan avı gösterileri, İmparator kültü rahiplerinin bir propaganda aracı olarak kullanılmaktaydı. Eyaletlerde, bu tür gösterilerin yapıldığı amfitiyatro mimarisini seçmemelerinin sebebi, bu tür yapıların imparator kültü rahiplerinin etki alanın genişlemesinin istenmediği içindir[137]. Belki de Hellenistik kökenli tiyatroların varlığı, amfitiyatroların yapılmayış nedenidir. Çünkü amfitiyatro maliyetli yapılaradan olup, kullanılan tiyatrolar varken yeniden bir yapı yapmak gerekli görülmemiş olmalıdır.

[137] Ferrero 1990, 159 vd.

3. 3. Yapısal

Mimaride Romanizasyon, kentlerin başkent Roma örnekliğinde yeniden planlanmasıdır. Bu etkide, hamam, tak, sütunlu cadde, granarium, tapınak mezar, değişen biçimiyle tiyatro, bouleuterion, stadion ve agora gibi yeni ya da yenileşen anıtsal yapıların mimarinin gündemine girmesidir. Kentler özelinde uygulanan en önemli mimari değişim planlamada olmuştur. Roma yönetimi altına giren küçüklü büyüklü kentler yeniden düzenlenmişlerdir.[138] Ayrıca Roma'nın, özellikle Kuzey Afrika'da koloni kentleri kurarak egemenlik bölgesini genişlettiği bilinmektedir[139]. Patara da yeniden düzenlenen kentler arasında yer almaktadır. Arkaik Dönem'den Roma Dönemi'ne kadar kesintisiz yerleşim gören kent, yeni dönemle birlikte anıtsal yapı repertuarının her çeşidiyle donatılmıştır. Topografik yapısının uygunluğu yanında tarihi geçmişi ve bölgedeki rolü de kentin kalkınmasındaki etmenler arasında sayılabilir. Bu dönemde kentte yapılarla bağlantılı olarak döşenen cadde sistemi yeniden düzenlenmiş, Roma'nın genelde yol projelerine verdiği önem gözler önüne serilmiştir. Patara Yol Kılavuz Anıtı'nın mevcudiyeti ise eyalette kentler arası ulaşıma da verilen önemin en belirgin göstergesidir[140].

Roma İmparatorluğu'nun gerçekleştirdiği imar faaliyetlerinden, koşullara bağlı olarak, eyalet kentleri farklı düzeyde etkilenir; ayrıcalıklı kentlerde bu etki yoğun bir şekilde görülürken, sıradan yerleşimlerde azalır ve niteliksizleşir. Zaman biçim ve biçemi, planlamanın yanı sıra, tezimiz bağlamında ve görkemiyle özellikle Tak/anıtsal girişlerde ve sütunlu caddelerde[141] de yansılanır.

Roma Dönemi'nde, Klasik ve Hellenistik Dönem'in savunma ağırlıklı yerleşimleri, donanımlı ve zengin yapıların çoğunlukta olduğu yerleşimlere dönüşmüştür. Özellikle, tiyatro, meclis binası, tapınak, stadium, agora gibi Roma öncesi yapı repertuarı içinde bilinen anıtsal yapıların, Roma Dönemi'nde de sevilerek, ancak dönem özellikleri ile farklılaştırılarak

---

[138] Özellikle Kuzey Afrika'da kurulan Roma koloni kentleri Romanizasyon olgusunun en önemli örneklerini oluşturmaktadır. Genel bilgi için Bkz. Owens 2000, 136 vdd.

[139] Yeniden düzenlenen kentlerin sayıları çoktur. Bunlar arasında Side, Perge, Phaselis, Myra, Limyra ve Patara gibi Batı Anadolu kentleri sayılabilir. Genel olarak Perge için Bkz. Özdizbay 2010 , Side için Bkz. Mansel 1978, Phaselis için Bkz. Bayburtluoğlu 2003, Limyra için Bkz. Borchhard 1992. Ayrıca genel kaynak olarak Bkz. MacDonald 1982; MacDonald 1986.

[140] Işık - İşkan - Çevik 2001, 1 vdd.

[141] Sütunlu caddeler ile ilgili olarak Bkz. V. Caddeler.

yapımına devam edilmiştir; bunlara Roma damgası taşıyan yenileri eklenmiştir[142]. Bu etkideki yeni yapı biçimleri ile şekillenen yerleşimler, Roma'da ve eyaletlerinde ortak bir kültürün ürünleri olarak karşımıza çıkacaklardır. Granariumlar, hamamlar, sütunlu caddeler ve anıtsal girişler/taklar ise döneme damgasını vuran yapılardandır ve Roma mimarisinin simgesi haline gelerek, imparatorluk gücünün simgesi olmuşlardır[143].

Bu yapı türleri arasında en önemlileri arasında Taklar da yer alır. Taklar mekânsal mimari kapsamına girmeyen, ancak çoğu kentin vazgeçemediği yapı türlerinden birisi olmuştur. Farklı düzenleme ve boyutları ile karşımıza çıkarlar. Bu nedenle caddeler ve anıtsal girişler/taklar, biçimsel farklılıkların yanı sıra, zamansal arklılıklarla da değişken ve zengin bir resim çizerler[144]. Plinius gibi bazı antik yazarlar bu tür giriş yapılarından bahsederken "novicio invento" yani "yeni buluş deyimini kullanmıştır[145]. H. S. Vesnel bu yapı türü için, özellikle "arcus triumphalis" (zafer takı) terimini seçmiş ve bu kelimenin MS 3. yüzyıla kadar kullanıldığını belirtmiştir. Buna karşılık, "triumph" (zafer) kutlamalarına ilişkin olarak antik yazarlar bu döşemden "arcus" değil, "Porta Triumphalis" olarak söz etmektedir[146]. Ayrıca, başta Cumhuriyet Dönemi olmak üzere, yazıtlarda ve antik kaynaklarda zafer takları için Latince "kemer" anlamında "fornix" sözcüğü kullanılmıştır[147]. Terminolojik açıklamalar da gösteriyor ki, "tak" ya da "geçit" kavramı için kesin mimari bir adlandırmanın yapılması oldukça güçtür[148].

H. Kähler ise zafer taklarını genel olarak dört köşeli iki desteğin taşıdığı kemerli yapılar ya da birkaç sütun ayağını birleştiren kemerli yapılar biçiminde tanımlar. Bu yapıların üzeri çoğunlukla heykel veya heykellerle süslüdür, genellikle kentin ana yolları üzerindedir ve bazılarının altından yayalar ve araçlar geçebilir. Yapılış nedeni genellikle içerdiği yazıtlardan bilinir[149]. Sonuçta; tak ya da anıtsal girişler arasında kesin bir ayırım yapmak her zaman mümkün değildir[150]. A. L. Frothingham'ın incelediği toplam 466 anıtsal tak/giriş yapısı arasında İmparatorluk öncesi örneklerin sayısı sadece 39'dur. Ancak günümüze kadar yapılan

[142] Aşkın 2006, 192, 2007.

[143] Aşkın 2006, 199.

[144] Roma mimarisine damgasını vuran yapıların kentçilikteki yeri önemi için Bkz. MacDonald 1986.

[145] Plinius nat., 34, 12, 27; Ayrıca bkz. Aran 1971, 89; MacDonald 1986, 80; İdil 1989, 351.

[146] Vesnel 1970, 132-163.

[147] Stützer 1985, 91.

[148] Güven 1986, 103.

[149] Kähle 1939, 373 vd.

[150] Güven 1986, 103.

kazı ve araştırmalar, anıtsal tak/giriş yapılarının yüz yıl önce saptanan bu sayıdan çok daha fazla olduğunu ortaya koymuştur[151].

Anıtsal tak ya da girişlerin Roma'da MÖ 2. yüzyıla ilk örnekleri görülmektedir[152]. Bu yüzyılın başlarında Roma'da yapılan kemerlerin üzerinde zafer kazananın değil, tanrıların heykelleri bulunmaktadır[153]. Buradan yola çıkarak zafer taklarının kendilerine özgü bir geleneğin ürünü olarak ilk Roma'da ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bu süreçte az sayıda da olsa yapımı sürdürülen bu yapı türü Agustus Dönemi'nde "yeni kökleşen buluş" olarak farklı bir anlam kazanır[154] ve İmparatorluğun yerleşmiş bir geleneği haline gelir[155].

Zafer takları doğal olarak zafer şenlikleriyle bağlantılı olarak yapılmışlardır. Zafer törenleri sadece Roma'da ve daha sonra Konstantinopolis'te ve orada da sadece zafer kazanmış komutanlar/ imparatorlar tarafından yapılabilirdi[156]. Kent-Roma'da ilk olarak karşımıza çıkan ve yapılış nedeni bir zaferin kazanılmasıyla bağlantılı olan zafer takları, sonraki dönemlerde farklı özellikte ve boyutlarda model olarak kullanılmışlardır[157]. Bu taklar, üzerlerinde heykeller, ithaf yazıtları ve figürlü kabartmaların sergilenmesiyle, imparatorun kişiliğinde zafer ikonografisi içeren Roma'nın propaganda aracı olarak da ayrıca tarihsel önem taşımaktadırlar[158].

---

[151] Frothingham 1904, 1 vdd.; Frothingham 1915, 155 vdd.

[152] MacDonald 1986, 81; Wheeler 2004, 148.

[153] İdil 1989, 353.

[154] Plinnius, XXXIV. 27.

[155] Wheeler 2004, 149.

[156] Kent-Roma dışındaki taklara bu nedenle zafer takı değil, örneğin onurlandırma takı demek daha doğrudur. Böylesine görkemli yapılar için salt savaşta değil barış zamanında da tanrılarının iznini almak inancın gereğiydi. Bu nedenle bir savaş öncesinde Kapitol'de seremoniler yapılır, tanrılara dua edilir, sonuçta da zaferi kazanan komutan kentin dışında ordugâh kurarak Senato'nun zaferi tanımasını ve kente giriş gününü saptamasını beklerdi. Ancak bundan sonra zafer kent sınırı önünde törenle kutlanırdı. Mars Kutsal Alanı'nda Porta Triumphalis altından geçen zafer alayı, burada günahlardan arındırılmak için bir rituele tabi tutulduktan sonra (Purification) Kapitol'e çıkılır ve tanrıya minnet duyguları belirtilirdi. Tüm bu eylemleri zafer taklarının içerdiği dinsel anlamı yansıtmaktadır. Bu yapılar özellikle Roma'nın varoluş ve güç simgesidirler. Buna bağlı olarak da bu dönemde zafer takları oldukça yaygındır ve kent Roma başta olmak üzere çeşitli örneklerini birçok eyalette görmek mümkündür.

[157] Chéhab 1983, 37, 77, 80; Wheeler 2004, 151 vdd. Roma'daki Titus, S. Severus ve Konstantin zafer takları, bu türün simge haline gelmiş en iyi örneklerdir. Başka bir yapı ile organik bir ilişkisi olmayan bu taklar, dört cepheli, bağımsız yapılar olarak tanımlanmakta, S. Severus zafer takının etrafının basamaklarla çevrili olduğu söylenmektedir.

[158] Güven 1986, 103.

Roma Dönemi mimarisinin kemer ve tonoz gibi iki taşıyıcı sistemin yaygın biçimde kullanması, yeni ve farklı yapı birimlerinin yaratılmasında etken olmuştur. Takların yoğunluklu olarak bu dönemde ortaya çıkması da aynı nedendendir. Etkin mimari sistemlerin kullanılması yanında Roma'nın yayılmacı politikası ve sanatsal gücü de bu tür yapıların İmparatorluğun diğer bölgelerine de dağılması sonucunu getirmiştir. Tiyatro, hamam, bouleuterion, agora, çeşme ve tek cepheli tapınak gibi Roma Çağı'nda yaygın kullanım gören yapılar da, taklar gibi büyük kentlerin vazgeçilmezleri arasındadır. Bu türün Anadolu'daki örneklerinin büyük bir bölümü, bölgesel stilin de etkisiyle yeni biçimlerle farklılaşmıştır. Çoğu zaman da anıtsal girişlere tak formu verilerek işlevsel değişikliğe uğratılmışlardır. Roma'nın politik ve siyasal gücünün temsilcisi olan zafer taklarını, Anadolu'da; zafer takı olarak yapılmamış olsalar bile, onların mimari bir tarz olarak yansımasını tüm büyük kentlerde görebiliyoruz. Bu önemli yapı türünün Roma'dan Anadolu'ya biçimiyle taşınması, Romanizasyon'un bir göstergesidir.

Roma hâkimiyetindeki diğer bölgelerde çok sayıda tak ve anıtsal girişin varlığını bilmemize karşın bu yapı türünün Anadolu'da az örnekle temsil edilmesi şaşırtıcıdır. Bu olgu kısmen kazı çalışmaların yetersizliğinden kaynaklanabilir olsa da[159], Ege ve Akdeniz Bölgesi'nin büyük kentlerinde daha fazla sayıda anıtsal tak/girişlerin olması beklenir.

Zafer takları biçimsel anlamda çeşitlilik gösterirler. Bu çeşitlilik sayısal, simgesel olduğu gibi mimari farklılıklar da içerir. Tür olarak Roma mimarisinin kamusal yapı repertuarı içinde yer almakla birlikte, mekânsal mimari kapsamına girmemeleriyle ayrılırlar[160]; yine de Roma İmparatorluğu kentlerinin, mimarlık yapıtları arasında bariz şekilde ön plana çıkarlar. Forum Romanum'da en az altı zafer takının varlığı bilinir[161]. Onların başkent Roma'da yapımı için en önemli neden zafer kazanmak olsa da, bunun dışında, önemli politik olaylar, yani sınırların genişletilmesi, barışın sağlanması, uzun süre dışarıda kalan imparatorun Roma'ya dönüşü gibi başka birtakım nedenlerle de inşa edildikleri yazıtlardan bilinir. Eyaletlerde ise, kentin Roma egemenliğine girişi, imparator tarafından ziyaret edilmesi, imparator ve tanrısal

[159] Genel olarak bk. Chéhab 1983.

[160] Güven 1987, 103; İdil 1989, 351.

[161] Simge haline gelen bu yapı türünün en ünlü örnekleri Titus, Septimius Severus ve Constantinus'u onurlandıranlarıdır. Bir zafer nedeniyle dikilen bu takların başka bir yapıyla organik bağı yoktur ve dört cepheli bağımsız yapılardır. Heykeller, figürlü kabartmalar ve ithaf yazıtlarının sergilenmesi neticesinde, imparatorun kişiliğinde, devlet ve zafer ikonografisi yansıtan birer Roma propaganda anıtlarıdır, Güven1987, 103.

kutlama ve kutsamaları, imparatorun şerefli bir unvan alması, sınırların belirlenmesi gibi olgular tak inşasının ardındaki sebeplerdir. Ayrıca kentin donatılması, caddelere etkileyici, görsel bir görünüm kazandırılması, kent giriş ve çıkışlarının vurgulanması için tak biçiminde kemerli kapı döşemleri de inşa edilmiştir[162].

Anadolu'daki tak örneklerinin büyük bir çoğunluğu Roma alaşımıyla özgün bir tarz oluşturur. Hatta önemli giriş kapılarına tak özelliği kazandırılmak suretiyle yapı ve işlevlerinde değişiklikler söz konusu olabilmektedir. Batıdaki tak örneklerinin, Roma'ya özgü bir ikonografinin ve gücün ifade edildiği yapılar olmaları nedeniyle Anadolu'da yaygınlık göstermeleri beklenemez. Gerçekten de bu türle sadece Anadolu dışından gelen nüfusun yoğun olduğu ya da Hellenistik geleneklerin yer bulamadığı uzak kentlerde -Patara gibi köklü kentler için geçerli olmasa da- karşılaşılır[163]. Anadolu'da başkent Roma ikonografisi sergileyen zafere ilişkin betimlemeler, tak/kapı programlarında ilgi görmez[164]. Burada dikilen tak ve kapıları zengin kabartma süslemeleriyle dikkati çeken Roma örneklerinden ayıran diğer önemli özellik, sade olmaları ve salt Attikaları üzerindeki ya da nişlerindeki heykellerle süslenmeleridir. Bir diğer farklılık ise, cephedeki sütunlarla arka plandaki masif kütlenin yumuşatılarak Roma cephe mimarisi özelliğinin ön plana çıkarılmasıdır[165]. Anadolu kentlerindeki Roma Çağı takları, Hellenistik propyleaların da etkisiyle özgün biçimler oluştururlar. Böylelikle arcus ve porta motifleri Küçük Asya'da daha da iç içe geçer. Programlarında, Roma'nın gücünü öne çıkarmaktan ziyade, heykel ve yazıtlarla imparator, eyalette onu temsil eden Roma yöneticileri ve kentin ileri gelenleri onurlandırılır. Bir başka önemli amaç da, Romalıların kentlere verdikleri unvanların görkemli şekilde teşhir edilmesidir.

Kent planlamasında taklara estetik görünüm kazandırılarak anıtsal propaganda vesilesi yaratılır. Pax Romana Dönemi'nde kentler, senatoya veya doğrudan imparatora bağlı olan yetkili vali, praetor veya consullerin yönetimi altındadır. Kentler daha fazla unvanlar ve imtiyazlar elde etmek için, kendi geleneklerine de gölge düşürmeden Roma İmparatorlarına ve yöneticilerine yaranma çabası içerisindedir. Böylelikle, birbirinden görkemli taklar ve

[162] İdil 1989, 354.

[163] Güven 1987, 103; Roma kolonisi Pisidia Antiocheia'sında ve koloni olmadığı halde Romalı asker nüfusun çoğunlukta olduğu Isauria gibi; Güven 1987, 104 vd.

[164] Güven 1987, 104 vd.

[165] Antalya'daki Hadrian, Pisidia Antiocheia'ındaki Tiberius ve Anazarbus taklarında bu durum gözlenir; İdil 1989, 359.

üzerlerindeki yazıtlar, bilinçli ve sistemli bir propaganda kampanyasında kentler arasındaki rekabetin hem amacı hem de sonucu haline gelir. Karşılığında Romalılar da kentleri ve ileri gelenlerini ödüllendirir. Ortaya çıkan bu karşılıklı ilişkiyle taşra idaresinin düzenli bir şekilde yürümesi sağlanır. Bundan dolayı da ithaf yazıtları çoğunlukla çift dillidir, hem Yunanca hem de Latincedir. Bu kentlerdeki Roma takları çeşitli onurlandırma nedenleriyle yapılmış gösteriş unsurları olup, kesinlikle zafer takı değillerdir. Bunlar zafer taklarının klasik biçimlerini kullanmakla birlikte, aynı zamanda büyük esnekliğe sahip orijinal tipler meydana getirirler[166].

Romanizasyonun kent planlaması ile ilgili en önemli etkisi ise caddelerin kuzey-güney (cardo maximus) ve doğu-batı (decumanus maximus) yönlü iki ana aksla oluşturdukları ve ortada kesişmesi ile oluşan plandır[167]. Bu plana göre yeni kentler kurulmakta, eskiler ise olabildiğince revize edilerek kullanılmaktadır. Bu süreç özellikle Pax Romana döneminde gerçekleşmiştir. Barış döneminde askeri harcamalar azalmış, ticaret dolayısıyla ekonomi güçlenmiş ve kentler yoğun imar faaliyetleri içine girmişlerdir. Böylece kentler hem ekonomik hem de siyasal anlamda daha güçlü olmuş, mimaride de kendi damgasını vurmuştur.

Lykia Bölgesi'nin başkenti olan Patara, bu özel konumu Roma Dönemi içinde de bölgenin kalbi Ksanthos Vadisi'ne açılan kapı öneminde devam ettirmiştir, Bu nedenle burada başkentliğe ve zenginliğe yakışır nitelikte yapı ve sanat eserlerinin bulunması da kaçınılmazdır. Kentin Ana Caddesi'nin genel görüntüsü ile Roma'nın bütün özelliklerini göstermesi de şaşırtmaz. Kuşkusuz Romanizasyon'un boyutu ve yönü konusunda açıklığa kavuşmayan noktalar bulunmaktadır. Sütunlu cadde düzenlemesinin Roma'nın asıl merkezinde değil de İmparatorluk Eyaleti Doğu sınırlarında ortaya çıkmasının sebebinin ne olduğu kesinlik kazanamamış bir sorundur. Ancak sütunlu cadde mimarisi konusunda belirgin bir çelişki mevcuttur. O halde bunu salt Roma İmparatorluğu'nun hâkim olduğu bölge ile sınırlı tutmamak gereklidir. Bu düşüncenin salt kendi öz yurtlarının yaratısı bir mimari düzen olarak görmek yerine, Roma'nın ekonomik ve siyasi gücünün de etkisi ile açıklamalıdır. Kentlerin Roma'ya bağlı olmakla beraber zenginlikleri ve topografik yapıları da dikkate alındığında bu durumun normal olduğu ve bu yüzden yeniliklerin çıkış noktalarının değil de, otoritenin gücünün etkisi olarak görülmesi daha doğru olacak kanaatindeyiz. Buradan çıkarak, Patara'nın Roma İmparatorluğu'nun olasılıkla Vespasian zamanında oluşturulan Lykia-Pamphylia çifte eyaletinin de idari merkezi olması, Romanizasyonun nedenini daha iyi açıklamaktadır.

---

[166] Güven 1987, 105 vd.

[167] "Roma İmparatorluğu'nda Planlama" için Bkz. Owens 2000, 123 vdd.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PATARA KENT PLANLAMASI

Patara Kent Planı, genel hatları ile bir Roma Çağı kentinin özgün resmini yansıtır. Zamanın kent tasarımına uyumlu bir mimari yapılanma Patara'yı Roma İmparatorluğu'nun erken döneminden itibaren biçimlendirmiş, kentsel dönüşüm ustalıkla gerçekleştirilmiştir. Bu süreç içinde mimari yapılar dönemsel etkiler altında oluşmuştur. Ancak koloni kentleri ve yeni yerleşmelerde uygulanan temelden Romalılık, Patara gibi kentlerinkiyle aynı değildir. Bu nedenle Patara için örnekler, eski yerleşmelerin sürekliliği içinde değişerek gelişen kentler arasında aranmalıdır.

Patara'nın Roma odaklı kent tasarımcılığına geçmeden önce genel olarak kentleşme olgusuna bakmak gerekir. Toplulukları meydan getiren bireylerin ortak yaşam koşullarını sağlayabilmeleri ve paylaşımı kolaylaştırmaları için oluşturdukları planlı kentleşme olgusu, antik çağlardan günümüze kadar gelişerek gelmiştir[168]. Platon kenti; "insanların siyasi bir topluluk durumuna geldiği, iyi bir yaşam sürme doğrultusunda davrandıkları, kişisel ilişkilerin kurulduğu, adalet duygusunun uygulandığı ve görev dağılımının yaşadığı yer" olarak tanımlamaktadır[169]. Platon gibi Sokrates'de kent kavramı için; "insanların sınıfsal hâkimiyet ile gruplaşmadan, eşit düzeyde ve mutluluk içinde olması gerektiği yer" tanımını getirir[170]. Kent merkezi ve çevresinin yönetsel olarak aynı hâkimiyete ait olduğu yönetim şekline "polis" denilmektedir[171]. Özellikle Anadolu'da kentlerin devamı niteliğindeki ve sonrasında da polis kavramı olarak genelleştirilen kentler; politik, ekonomik ve sosyal ilişkilerin biçimlendirdiği ortak yaşam alanlarıdır[172].

Kentleşme, yerleşimlerin meclislerle yönetilen kent organizasyonlarına dönüşmesiyle şekillenir[173]. Bu yeni sosyal düzenin gereği olarak kentlerde kamu yapılarının inşa edilmesine

---

[168] Genel olarak Bkz. Kolb 1984.

[169] Platon, Politika, vii. 4.

[170] Sokrates, Devlet, ıv, 421 b, c.

[171] Rich - Wallace 2000, ix.

[172] Schuler 1998, 17 vdd.

[173] Borchhardt 1990, 29 vdd.

başlanır[174]. Kentlerin vazgeçilmez örgesi olacak tiyatro ilk kez şehrin merkezinde görülmeye başlar[175] ve değişen kent trafiğine yönelik meydanlar oluşurken, kamunun yönetilmesi için gereken toplantı salonları da kentlerin bir parçası olur[176]. Büyüyen kentler, halkın artan gereksinimlerini karşılamak için hızla değişim sürecine girer[177]. Demir Çağı ile belirgin özellikler sergileyen ve özellikle Klasik-Hellenistik dönemlerde önemli gelişme sağlayankentleşme/urbanistik[178], Roma Dönemi'ne nitelikli bir miras bırakmış, Roma Dönemi'nin baskın kentsel yapılanma formları içinde bile etkilerini sürdürmeyi bilmiştir[179]. Yerleşimin bir liman kenti olması ya da siyasi-ekonomik gücün niceliği, kentleşmede belirleyici başka etkiler arasında sayılabilir.

Lykia'da Hellenistik Dönem'e kadar kendi yerel özgünlüğü ile biçimlenen yerleşimler, Roma Dönemi'yle birlikte, daha fazla standartize olmuş bir kentleşme yönünde değişime uğramışlardır[180]. Lykia, MÖ 4 yüzyıl sonlarında, Büyük İskender zamanında, kültürel ve sanatsal anlamda hızlı bir gelişim içine girmiştir ve bu bağlamda Hellenistik Dönem'in özelliklerini benimsemiştir. Hatta bu dönemden sonra tüm Anadolu'da olduğu gibi, Lykia'da da yerel dildeki yazıt sayısı azalmış, yazı Hellence yoğunluklu olarak kullanılmıştır[181]. Bölge özellikle MÖ 2. yüzyılda kurulan Lykia Birliği ile güçlenmiş ve Roma Devleti'yle kurduğu iyi ilişkilerle de onun desteğini sağlamlaştırmıştır. Bu yüzyılda yapılan agonların Roma Devleti'ne adanması da Roma ile kurulan iyi ilişkilerin açık kanıtıdırlar[182].

Lykia'da gelişimin en önemli nedeni, coğrafi konumundan kaynaklanmaktadır; Lykia Birliği de bu önemin bilinciyle gelişen Roma ticaretinin önemli bir parçasını oluşturmuştur. Bu dönemde Lykialılar çatışmalardan uzak durarak politik ustalıkla bağımsızlıklarını korumayı

[174] Çevik - Kızgut - Bulut 2010, 33.

[175] Wurster 1996, 163.

[176] Çevik - Kızgut - Bulut 2010, 33.

[177] Wycherley 1993, 6 vd.

[178] Perkins - Nevett 2000, 218 vdd.

[179] Çevik - Kızgut - Bulut 2010, 33.

[180] Borchhardt 1990, 29 vd.

[181] Belirleyici olan o dönemde yazıt olmuştur. Ancak halk konuşma dilini değiştirmemiş, salt yazıtlarında Hellence kullanılmıştır. Örneğin Patara'da çıkan yazıtların hemen hemen hepsi Hellence'dir, çok az sayıda Latince yazıt olmasına karşın Likçe yazıt günümüze kadar bir adet bulunabilmiştir. Likya geneline de bakıldığında Hellenistik Dönem ve sonrasında Likçe yazıt oldukça azdır, buna karşın Hellence yazıt yaygın olarak kullanılmıştır.

[182] Farrington 1995, 124.

başarmışlardır. Cladius'la girilen eyalet statüsünde de Roma İmparatorluğu'nun önemli bir parçası olabilmişlerdir[183].

Lykia Bölgesi'nin Roma Dönemi kentlerinden en önemlileri, akropol eteğinde yamaç ve düzlüklere yayılmış bir görünüm çizerler. Klasik ve Hellenistik dönemlerin küçük bey yerleşimleri büyük kentlere dönüşmüşler; bu dönüşüme uygun olmayanlar, özellikle mimaride Kent-Roma yaratısı biçimleri kullanmalarına karşın, genel niteliklerini kaybetmemişlerdir.

En önemli Lykia kentlerinden biri olan Patara, bölgenin tarih boyu kalbi sayılan Ksanthos Vadisi yerleşimlerindendir. Doğuda Doğucasarı Tepesi, batıda Gürlen sırtı, kuzeyde Adatepe ve güneyde Kurşunlu Tepe ile çevrelenmiştir. Kent merkezi geniş bir alana yayılmış olmakla birlikte, asıl yerleşim liman çevresindeki çanakta yoğunlaşmıştır (Resim 2). Kent, Tunç Çağı'ndan[184] itibaren sürekli yerleşim görmüştür; Arkaik Dönem'den başlayarak Roma Dönemi sonlarına kadar yaygın bir yapılaşma içindedir. Yapılar, karakteristik biçimde dönemsel izler yansıtır. Kent merkezinde yer alan ana eksenli caddeler, kenti kuzeyden güneye, doğudan batıya bölümlendirmiş ve ara sokaklarla da yapıları birbirine birleştirmiş gözükürler.

Patara kent tasarımcılığı ile ilgili olarak, her dönem aynı alanların genişleyerek kullanılmasına karşın, mimari yapılarda dönemsel etkilerle oluşan farklılıkların meydana gelmesi söylenebilir. Bölge kentleri arasında Patara, topoğrafik dokusu ve büyük limanıyla diğer kentlerden ayrılır. Bu konumsal farklılık kent planına da yansımış olmalıdır; izleri Tepecik'te görülen Arkaik ve Klasik Dönem Patara yerleşim planı, en yakındaki Ksanthos'tan ya da Tlos'tan farklıdır, çünkü bütün dönemlerde yerleşim yeri için yapılan seçimlerde topoğrafya baş etken olmuştur. Arkaik, Klasik ve Hellenistik Patara üzerine mimariye ilişkin çok az şey bilinmektedir. Ancak yerleşimde bu evrelerin nerelerde yoğunlaştıkları genel hatları ile bilinmekte, buna karşın Roma Dönemi kent planlaması ana hatlarıyla daha belirgin bir resim çizmektedir. Başlangıçta "Arsinoe"[185] adıyla Ptolemaioslar'ın gözdesi ve geç evrede de "caput gentis Lyciae" olarak önemi ortada olan Hellenistik yerleşim, yamaç evler dışında devlet yapılarıyla, kısmen bataklık suyunun altında ulaşılamaz konumdadır. Tiyatro ve

[183] Syme 1995, 272.

[184] Yalburt yazıtı; dört taş balta ve olası seramik parçaları bu döneme işaret etmektedir.

[185] Işık 2000, 8; Işık 2011, 19.

Meclis'ten batıya uzanan tepelik alan da, en azından yüzey seramiği bulgularına göre, Klasik ve Hellenistik dönemlerde de kullanılmış olmalıdır.

Patara'nın Ksanthos Vadisi'nin ana limanı olması ve liman çevresinde erken dönemlerden itibaren sürekli yerleşim görmesi, bu kentin planlamasını tüm çağlar boyunca büyük oranda etkilemiş olmalıdır. Sosyal, siyasi ve ekonomik koşullar yanında topoğrafik yapı da bu planlamayı etkileyen önemli unsurlar arasında sayılır. Patara Limanı, bu şekillenmede en önemli rolü oynamış olmalıdır[186]. Strabon, Lykia Bölgesi kıyılarının son derece engebeli ve geçit vermez olduğunu, buna karşın limanlarının oldukça iyi donatıldığını söylemektedir[187]. Bölge kıyıları genellikle kayalıktır; bu nedenle çok az kıyı limana elverişlidir[188]. Kısacası limanlar bölge için her zaman önemli olmuş, planlama da limana göre oluşturulmuştur. Patara gibi düzlük, yamaç ve tepelik, yani değişen bir araziye sahip olan yerleşimlerde, arazi yapısı kentin şekillenmesini de etkilemiştir. Patara'ya benzer topografik konumları nedeniyle, Limyra[189], Telmessos[190] ve Myra[191] gibi kentlerde de aynı planlamayı görmek şaşırtıcı olmamalıdır.

Patara'daki kentleşmeye ışık tutabilecek erken mimari kalıntılar henüz kazıyla yorumlanabilecek düzeyde gün yüzüne çıkarılmamış olmasına rağmen, Tepecik'te ve Tiyatro'da bulunan 4 adet taş balta ile Tunç Çağı ile Erken Demir Çağı'na tarihlenen seramikler ve kiklopik duvarlar, erken Patara'nın özellikle Tepecik'teki varlığını kanıtlayan buluntulardır. Yalburt'ta Hitit Kralı IV. Tuthalija tarafından yaptırılan Kaynak Tapınağı'na ait MÖ 1240 yıllarına tarihli hiyeroglif yazıtta adı geçen "Patar Dağı", Doğucasarı ile ilişkilendirilmelidir[192]; ancak bu tepe, yerleşimden daha çok, kültsel bir dokuya sahip olmalıdır. Tarihsel ve arkeolojik veriler, doğal limanı nedeniyle bu dönemde Patara'nın varlığını kanıtlar niteliktedir.

Arkaik Dönem'e ilişkin bulgular da Tepecik'te yapılan çalışmalarla ortaya çıkmıştır. Kentte ilk yerleşilen alan olduğu düşünülen Tepecik, Bey Konağı gibi önemli bir yapı

[186] Likya limanlarının önemi için bkz. Zimmermann 1992, 201 vd; Öner 2000, 89 vdd.; Işık 2011, 13 vd.

[187] Strabon XIV, III. 2.

[188] Zimmermann 1992, 179 vd

[189] Wurster 1993, Fig. 8.

[190] Bean 1997, 39 vdd.

[191] Çevik 2010a, 55 vdd.; Çevik 2010b, 53 vdd.; Çevik - Bulut 2010, 30 vd.

[192] Işık 1999, 478; Işık 2000, 2; Işık 2011, 17.

kompleksini barındırmaktadır[193]. Her dönemde kesintisiz yerleşim gören 'höyük' benzeri tepenin üst düzlüğünde kazılan bu yapı kompleksinin ilk evresi MÖ geç 8. erken 7. yüzyıllara tarihlenmekte ve bu doğu terası duvarlarıyla kullanımı MÖ 5. yüzyıl sonlarına kadar sürmektedir[194]. Kompleksin içinde yer alan nitelikli bir mahzenin işlevi tam olarak belirlenememiştir. Sonradan içine atılan malzemenin büyük çoğunluğu MÖ 300-225 arası bir dönemdendir[195]. Az sayıdaki seramik parçası MÖ geç 7. ve erken 6. yüzyıla tarihlenmekte, bir kaç tekil buluntu ise MÖ geç 2. yüzyıla tarihlenmektedir[196]. Tepecik'te ortaya çıkan mimari doku ile buluntular, Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem Patarasının zenginliğini ve görkemini göstermektedir.

Özellikle MÖ geç 4. yüzyılda yapılan görkemli ve nitelikli Doğucasarı Suru, İskender sonrası dönemin Patara için ne denli önemli olduğunun tanıtıdır. Bu dönemde de liman, kentin can damarını oluşturuyor olmalıydı. Bu korunaklı yapıya karşı Doğucasarı Tepesi'nin diğer Lykia kentlerinde olduğu gibi feodal beyin oturduğu bir kale olduğu yönünde arkeolojik kanıt yoktur. Hem surla korunaklı bir yerleşime hem de özel bir limana sahipliğin getirdiği avantaj ile Patara Hellenistik Dönem'e girmiş ve bu özel konumun tarihi süreç içinde getirdiği önemi nedeniyle Lykia'nın o zamanki egemeni II. Ptolemaios tarafından kızkardeşi ve karısı Arsinoe'nin adıyla anılmıştır[197]. MÖ 2. yüzyılın Patarasını Livius "caput gentis Lyciae" sözleriyle kalıcı kılmıştır[198].

Tiyatro ve Meclis Binası gibi anıtsal yapılar bu dönemde temellenmiş olmalıdırlar[199]. Özellikle oygu mezarlar ile Tepecik ve yamaç evlerde yüzeyden derlenen küçük buluntular bu dönemin göz kamaştırıcı zenginliğini göstermektedir[200]. Hellenistik kent dokusunun üzerine büyük oranda Roma Dönemi yapıları oturduğu için, planlamaya ilişkin ayrıntılı bir şey söylemek olası değildir; yapılacak kazılarla ortaya çıkacak verilerin kentin Hellenistik yapısını daha belirgin bir biçimde ortaya koyması umulmaktadır.

---

[193] Işın 2010a, 1 vd; Işın 2010b, 93 vdd.

[194] Işın 2010b, 101, Fig. 13, 14.

[195] Işın 2010b, 96, Fig. 4, 5.

[196] Işın 2010b, 96, Fig. 6, 10.

[197] Akşit 1971, 47.

[198] Akşit 1971, 55.

[199] Hellenistik Dönem'den itibaren Doğucasarı ve Tepecik yerleşim izleri için bkz. Bruer - Kunze 2010, 21 vdd.; Işın 2010a, 1 vd; Işın 2010b, 93 vd.

[200] Genel olarak Patara'nın erken dönem tarihi için bkz. Işık 2000, 2 vdd.; Işın 2010b; Işık 2011, 16 vdd.

Roma Dönemi içinde özellikle MS 1. ve 2. yüzyıllarda Patara kentleşmede doruk noktasına ulaşmıştır; yerleşim bu nedenle bir görünen, "Roma Çağı Kenti"dir. Doğu Roma Dönemi tahribatıyla yapılan değişikliklere karşın, topoğrafyaya uyularak gelişmiş bir Roma Dönemi kent planı ortaya çıkmaktadır. Yapılaşmanın limanın batı yakasına genişlemesi bu nedenledir. Granarium, fener ve stadium gibi görkemli devlet yapıları buradadır, MS 1. ve 2. yüzyıllarda yapılmışlardır. Bu başarılı uygulamada ister Romalılaştırma, isterse Romalılaşma politikalarının bir geregi olarak kentlerde görülen bu etki, İmparatorluğun gücünün yansımasıdır. Roma Dönemi Patarası; kuzeyde tak, doğuda yamaç evler, batıda granarium ve stadium ile güneyde tiyatronun sınırlandırdığı limanıyla beraber yaklaşık yüz hektarlık büyük bir alanı kaplamaktadır.

Patara kentinin su ihtiyacı Cladius Dönemi öncesinde büyük olasılıkla kuyu ve sarnıçlarla karşılanmıştır. Kentin büyümesi ve özellikle hamam yapıları suya duyulan ihtiyacın artmasına sebep olmuş; gereksinilen suyun kaynaktan kente ulaştırılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu durum yeni su yapılarını zorunlu kılmıştır. Bunlar arasında en önemlisi Delikkemer'dir[201]. Cladius Dönemi'ne tarihlenen bu ters sifon, özgün mimarisiyle bu dönemin tüm Anadolu'daki en önemli su yapıları arasındadır. Su, gelişmişliğin bir gereksinimidir; hamamlar, çeşmeler ve maslaklar onunla varolmuş, bir büyük limanın ve kentin önemi ona bağlı olarak artmıştır[202].

Patara; tiyatro, hamam, stadium, tapınak, tak gibi yapılarının yanı sıra Yol Kılavuz Anıtı[203], Birlik Meclis Binası[204] ve Deniz Feneri[205] gibi Lykia'da ve Anadolu'da az bilinen özel yapılarıyla, büyük bir antik kentin özelliklerini yansıtmaktadır. Günümüz bataklık ve kum örtüsünün gizlediği tak ve tiyatro arasına ağırlıklı olarak resmi yapılar yerleştirilmiş, limanın batı yakası ise granarium[206] ve stadium[207] gibi yapıların yanı sıra anıtsal mezarların

[201] Işık 2000, 84 vd; Işık 2011, 42 vdd.

[202] Baykan - İşkan 2011, 67 vdd.; İşkan - Baykan (2013)

[203] Işık 1999, 478; Işık 2000, 93 vdd.; Işık - İşkan – Çevik 2001, 1 vdd.; Işık 2011, 35 vdd.

[204] Korkut - Grosche 2007, 1 vdd.; Işık 2011, 62 vdd.

[205] Işık 2000, 141 vd.; Işık 2011, 70 vd.

[206] Granarium bölgede Patara dışında Andriake'de bulunmaktadır. Aynı dönemden ve neredeyse aynı plan ve ölçülere sahip bu iki garanarium aynı zamanda Anadolu'da türlerinin tek yapılarıdır. Işık 2000, 142 vd.; Çevik 2010a, 55 vdd.; Çevik 2010b, 53 vdd.; Çevik - Bulut 2010, 25 vdd.

[207] Stadium 2010 yılı çalışmalarında limanın batı yakasında Granarium'un yanında olduğu tespit edilmiştir.

oluşturduğu bir nekropol alanı olarak da kullanılmıştır. Diğer anıt mezarlar kent içinde, kuzeyde kente gelen yol boyunca ve kuzey surunun arkasında, onun Tak'a birleştiği düzlükte ve Kurşunlu Tepe'nin liman girişine bakan batı yamacındadır; genelde haliç kıyısında sıralanmışlardır[208].

Kent yapılarını bir plan çerçevesine oturtmak, yol ağlarının belirlediği bir sistem yaratmak, erken dönemlerden itibaren Romalı mimarların işi olmuştur[209]. Planlama yapılmadan kentin gelişmesi sağlanamazdı ve kentteki bu organizasyon, halkın yerleşimlerini benimsemelerini sağlayacak biçimde düşünülürdü[210]. Topoğrafya ve ekonomik şartlar kentten kente farklılık gösterse de, ana yapılar biçim ve konumda pek farklı değildir[211]. Pax Romana ile birlikte, savunmaya olan ihtiyaç da ortadan kalkmıştır[212]. Bu süreçte işlevde farklı yapıların yanı sıra büyük yapı projeleri de zamana damgasını vurmuştur. Roma Dönemi'nin planlama ve yapı repertuarının en önemli göstergesi sütunlu caddeler, meydanlar ve anıtsal girişlerdir[213]. Anadolu'daki kentlerde de Roma Dönemi planlama ve yapılaşmasının simge yapıları da bunlardır; bu bağlamda onlar Patara'nın Romalılaşmasının da simgeleridir.

Patara gibi büyük kentlerde yaşayan aristokratlar, halkın takdirini kazanmak ve önemli kamu görevleri almak için büyük çaba göstermişlerdir[214]; kentler arasında onur unvanları kazanabilmek ve ayrıcalıklı konuma gelebilmek de onların hedefleri arasında olmuştur[215]. Genel olarak kabul edildiği gibi kentler gelişimlerini, yönetici ve aristokrat sınıfına borçludurlar. Kentlerin siyasi ve ekonomik gücü bu sınıfın gücüyle bağlantılıdır. Bir kentin düzenli bir şekilde planlanabilmesi için en önemli unsur, ekonomik düzeyin yüksekliği yanı sıra yerleşilebilir bir alanın olmasıdır. Düz yerleşimlerde, yapılar arasındaki ilişki ve kent akslarıyla bağlantıları en iyi biçimde uygulanabilir[216]. Bu nedenle Patara[217], Myra[218] ve

[208] Işık 2000, 25 vdd., 145 vdd.; Işık 2011, 77 vdd.

[209] Owens 2000, 4 vd.

[210] Perring 2000, 296.

[211] Çevik - Kızgut - Bulut 2010, 36.

[212] Radt 2001, 49.

[213] MacDonalds 1986, 43; Parrish 2001, 39.

[214] Bu konu hakkında ayrıntılı olarask Bkz. Owens 2000, 124.

[215] Magie 1950, 588 vdd.

[216] MacDonalds 1986, 38; Reiter 1992, 293 vd.; Wurster 1996, 165.

[217] Işık 2000, 3 vdd. Işık 2011,25 vdd.

[218] Çevik 2010a, 55 vdd.; Çevik 2010b, 53 vdd.; Çevik - Bulut 2010, 25 vdd.

Limyra[219] gibi Lykia Bölgesi kentleri, planlamaya uygun yerleşimler olup, Roma Dönemi kent tasarımcılığının Lykia'da vardığı en üst düzeyi göstermektedirler[220]. Limanlarıyla büyüyen bu yerleşimler aynı zamanda en zengin Lykia metropollerini oluştururlar[221]. Ancak daha küçük ve doğal şartların şekillendirdiği yerleşimlerde de Roma Dönemi kent planlamasının etkileri görülmektedir[222].

Lykia Bölgesi kentleri arasında çok azı Roma Dönemi planlama ve mimarisini tam olarak yansıtmaktadır. Patara, Tellmessos ve Phaselis[223] bu etkiyi yansıtabilen sayılı kentler arasındadır. Bu yerleşimlerin ortak özellikleri limanlarının olmasıdır. Phellos[224], Kyenaei[225], Pınara[226], Tlos[227] ve Rhodiapolis[228] gibi dağlık Lykia kentleri bile, genel planlamada olmasa da yapısal dokularıyla Romalılaşmanın etkisine uzak duramamışlardır.

Patara'nın Doğu Roma Dönemi yerleşimi de, Roma Dönemi planlama ve yapılaşmasına göre düzenlenmiş olmalıdır. Bu dönemde, zamanın simgesi kiliseler ve surlar dışında yeni devlet yapıları yapılmamıştır. Kent planı bir değişim geçirmemiş, Roma Çağı kent dokusu üzerinde eski yapılardan yararlanılarak bir yerleşim oluşturulmuştur. Liman merkezli planlama sürdürülmüştür. Kentin simge yapıları arasında kiliseler önceliklidir; bazıları tapınaklar üzerine temellendirilmiştir; belli ki Roma Dönemi kamu yapıları yerine kilise ağırlıklı bir yerleşime geçilmiştir. Anadolu'nun batısında genel olarak[229] görülen bu değişimi Patara'da da saptamak şaşırtıcı değildir. Doğu Roma Dönemi'nde özellikle sur duvarlarının yeni konumu planlamayı etkilemiştir. Roma yerleşimini küçülten ilk sur MS 7. yüzyıl[230], kenti limanın güney kıyısına daraltan ikinci sur ise MS 12. yüzyıla

[219] Reiter 1992, 293 vd.; Wuster 1993, 18 Fig. 8.

[220] Çevik - Kızgut - Bulut 2010, 37.

[221] Çevik 2010a, 55 vdd.; Çevik 2010b, 53 vdd.; Çevik - Kızgut - Bulut 2010, 37.

[222] Çevik - Kızgut - Bulut 2010, 37.

[223] Bean 1997, 156 Res. 17.

[224] Wuster 1993, 16 Fig. 6.

[225] Wuster 1993, 17 Fig. 7.

[226] Wuster 1993, 14 Fig. 3.

[227] Wuster 1993, 15 Fig. 5.

[228] Bölge kentleri arsında ayrıntılı olarak urbanistik çalışması yapılan tek kent Rhodiapolis'dir. Rhodiapolis kentçiliğiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Çevik - Kızgut - Bulut 2010, 29 vdd.

[229] Parrish 2001, 31.

[230] Foss 1994, 3, 15.

tarihlenmektedir[231]. Böylece Patara, farklı yerlerde konumlanan dört farklı sur yapısı ile özel bir dokuya kavuşmuştur. İlk sur Arkaik/Klasik Dönem'de Tepecik'i çevreler; ikincisi Doğucasarı'dan inerek Klasik/Hellenistik Dönem yerleşimini korur, üçüncücü Geç Antik Dönem'de kent merkezini içine alır ve sonuncususu ise Orta Çağ'da limanı ve yarımadayı kuşatır. Bunlardan üçüncüsü, yani kent merkezindeki devşirme malzemeden örülen surun yapım dönemi tartışmalıdır. M. Kunze'nin önerdiği Jüstinian Dönemi tarihi Arap akınları ile bağlantılıdır[232]. Bu döneme açıklık getirecek bölge tarihinde adı geçen bir olayın olmaması, şimdilik bu tarihi ön plana çıkarmaktadır. Keza 2010 ve 2011 yıllarında Meclis Binası ve önünde yapılan çalışmalarda ortaya çıkan mezarlar, surun yapımına kısmen ışık tutmaktadır. Roma Çağı yapı taşlarının cadde ve sokakların onarımında da kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu dönemde kullanılmadıkları anlaşılan birçok yapı tahrip edilmiş; heykel ve sütun gibi mermerden yapılmış eserler kirece dönüştürülmüştür. En yoğun kireç üretim kuyuları, bilinebildiği kadarıyla, Ana Cadde ve Liman Hamamı çevresinde bulunmaktadır. MS 4. ve 7. yüzyıllar arasında Patara, Hristiyanlık Dönemi'nin en parlak çağını yaşamıştır. Daha MS 4. yüzyılda önemli bir dini merkez olarak ön plandadır[233]. Hristiyanlık dünyasının en önemli isimlerinden St. Nikolaus'un Patara'da doğduğu ve öğretisini Myra'da geliştirdiği bilinmektedir[234]. Ortodoks dünyasında en az onun kadar saygı gören Olmyposlu Aziz Methodius da MS 20 Haziran 312'de Patara'da idam edilir[235]. Lykia'da MS 541 yılında bir veba salgını ortaya çıkmış ve ardından gelen ticari çöküşle kent gerilemeye başlamıştır. MS 8. yüzyılda ise Arap akınlarıyla birlikte kent gittikçe küçülmüş ve önemini giderek yitirmiştir. MS yüzyıl ile 15. yüzyıllar arasında veri yoktur. Patara'ya ilişkin son tarihi veri, MS 1478/1479 yılında Cem Sultan'ın Rodoslularla imzaladığı anlaşmayla ilgilidir[236].

[231] Bruer - Kunze 2010, 4-6. yüzyıl tarihi için bkz. 74-76; 11 ve 12 yüzyıl tarihi için bkz. 100.

[232] Bruer - Kunze 2010, 74 vd.

[233] Işık 2011, 22.

[234] Aziz Nikolaus için Bkz. Foss 1994, 14; Işık 2011, 103 vd.

[235] Aziz Methodius için Bkz. Bonwetsch 1917, 219; Foss 1994, 14 vd.; Işık 2011, 106 vd.

[236] Işık 2000, 13; Işık 2011 24.

BEŞİNCİ BÖLÜM

CADDELER

Caddeler, sütunlu mimarileri ile Roma Çağı'nın kent peyzajı anlayışında önemli bir konumundaydılar. Çünkü bu döşemler yalnızca ulaşım amaçlı kullanılmamış, sosyal yaşamın odak noktasını oluşturan önemli yapı gruplarından biri olarak da kabul edilmişlerdir. Revakların düzenlenişi, dükkânların konumu ve işlevleri gibi pek çok etken, caddelerde gözlemlenen yapısal değişikliklerin nedenlerinden yalnızca bir kaçı olarak sayılabilir.

Roma Dönemi'nde kentlerin daha büyük ölçekli tasarlanmasıyla mimari açıdan cadde planları doruk noktasına ulaşmıştır. Bilinen kutsal yollar dışında kentteki yapıları birbirine bağlayan ve günlük yaşantının bir parçası olan anıtsal caddeler, Roma Dönemi kentlerinin simgesi olmuştur. Önceleri salt ulaşım amaçlı tasarlanmalarına rağmen, zamanla ulaştıkları anıtsal mimari form nedeniyle caddeler kentlerin vazgeçilmez birer mimari öğesi olmuşlardır. Cadde mimarisinde ve onun algılanmasında yaşanan bu değişim, özellikle savaşsız geçen MS 2.-3. yüzyıllarda diğer yapılarda gözlemlenen yeniliklerle paralel gelişmiştir. Bu konuda yürütülecek olan kapsamlı çalışma ve değerlendirmeler, caddelerin daha farklı biçimde yorumlanmasına ışık tutacaktır.

"Sütunlu cadde" mimarisinin kökeni konusunda yeterli veri bulunmamakla birlikte, Roma Dönemi'nde yaygınlaşan ve erken dönem stoalarının etkisi ile oluşan bir form olduğu önerilmektedir. Sütunlu caddelerdeki portiklerin arkalarına inşa edilen dükkanlarla birlikte caddeye paralel oluşturulan üstü örtülü alanlar, insanları yazın sıcaktan, kışın yağmurdan koruyarak, caddelerin sosyal bir işlev kazanmasını sağlamıştır[237].

Kent içindeki cadde planlaması belirlenmiş kurallara göre ve genel bir standartla yapılmaktadır. MÖ 450'de çıkarılan "12 Levha Yasası"nın ' viae muniunto' başlığında kamusal yolların[238] düz gidildiğinde 8 ayak, virajlarda 16 ayağa kadar genişletildiği ifade edilmektedir. Augustus Dönemi yönetmeliklerine göre; ana caddeler yani "cardines decumani ve maximi"ler kentlerin içinde 40 yahut 20 pedas genişliğinde, diğer caddeler ise sadece 8 pedas genişliğinde

[237] Sütunlu Caddeler için Bkz. Anabolu 1980; Erol 1992; Akbaş 2001.

[238] Ulpian'un aktarımlarına göre "viae publicae". Bkz. Klee 2010, 13.

olmalıydılar[239]. Şehir içi cadde genişlikleri metre olarak, ana caddeler için 7 ila 8.90 m iken yan caddeler için ise 3.50 ile 6 m arasındadır[240]. Roma Dönemi'nde ana aksı oluşturan cardo ve decumanus, en geniş olanlarıdır. Bu dönemde cadde genişlikleri ana akslarda 6 ile 12 m arasındayken, bağlantı yolları 3.40 m genişliğindedirler. MS 1. yüzyılda caddeler dar, MS 2. yüzyılda geniş, MS 3. yüzyılda ise daha geniş caddeler görülmektedir. Anadolu'daki sütunlu caddelerde ise genişlikler genellikle 7.50 m ile 14.50 m arasındadır. Bu bağlamda, ortadan kanalla bölünen Perge Sütunlu Caddesi, 22 m.lik genişliği ile diğerlerinden oldukça farklıdır[241].

Anadolu ve Mısır'da yollar önceleri satıh kısımları düzeltilerek inşa ediliyordu. Daha çok bu yollar törensel caddelerle sınırlıydı. Taş döşemeli yollar, Hellenistik Dönem'de Pompei gibi kentlerde yaygın olarak kullanılmaya başlanmış[242] olmasına karşın, Roma Dönemi'nde artık bütün kentlerde karşımıza çıkmaktadır. Magnesia, Milet, Ephesos gibi önemli kentlerin Hellenistik Dönem'den itibaren taş döşemeli yollara sahip olduğu bilinir. Attelia ana caddesinin Cladius Dönemi'nde taş levhalarla döşendiği yazıtlardan anlaşılmaktadır[243]. Roma Dönemi'nde yol/cadde yapımı ve teknikleri de belirli yönetmeliklere bağlı olarak yapılmaktaydı. Kent içi ve kent dışı yolların inşası farklı sistemlerde gerçekleştiriliyordu. Kent dışı yollar daha çok düzenleme yapılarak oluşturulurken, özel bir döşem kullanılmıyordu. Buna kutsal yollar dahil değildi. Yaya ve araç trafiğine yönelik yolların inşasında, yukarıda değinilen yasalar uygulanıyordu. Kent merkezlerinde arazinin yapısı ve yapıların konumuna göre mümkün olduğunca eğimden kaçınarak önce yol/caddenin güzergahı belirleniyor, sonrasında ise düzenlemelere geçiliyordu. Caddelerin inşaat aşamasında temelden kaldırma kadar uygulama kriterlerine göre yapılmaktadır[244].

Ulpion' a göre; hem kent Roma'da hem de eyaletlerde kent içi yolların inşasıyla ilgili yönetmeliğin uygulanmasından sorumlu memurlar bulunmaktadır. Mevcut yasaya göre caddelerin döşemesi ve bakım/onarımı doğrudan yola cephesi olan arazi sahiplerine aitti[245]. Bu yönetmelik, genelde birçok yükümlülükten muaf tutulan emekli askerler için bile geçerlidir. Yönetmeliğin kontrolünden Kent Roma'da şehrin 4 adet regiones'inin başındaki Aedil'ler, diğer

[239] Klee 2010, 13.

[240] Reiter 1992, 34. Bkz. dn. 62.

[241] Reiter 1992, 36; Özdizbay 2010, 81.

[242] Reiter 1992, 38.

[243] Ramsay 1883, 258 vdd.; Reiter 1992, 41.

[244] Cadde/yol yapım teknikleri ve inşası hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz. Cech 2010, 80-86.

[245] Klee 2010, 24.

kentlerde ise yerel Magistrat'lar sorumluydular[246]. Yükümlülüklere uymayan şahıslar ise görevliler tarafından uygun olan en ağır cezaya çarptırılırlardı. Roma Dönemi kentlerinden bazılarında, caddelerde görülen farklı döşemlerin nedeni olasılıkla bu yönetmelikten kaynaklanıyordu.

Caddelerin tipolojisi hakkındaki en kapsamlı çalışmayı yapan W. MacDonald, caddeleri altı tipe ayırmıştır[247]:

I. Tip: Yanlardaki yapılara kadar uzanan yalın taş döşeli caddeler.

II.Tip: Yanlarda kaldırımları bulunan caddeler.

III.Tip: Bir tarafında insula uzunluğunda portik bulunan caddeler.

IV.Tip: Her iki yanında insula uzunluğunda portiği bulunan caddeler.

V. Tip: Tek taraflı oldukça uzun bir portiğe sahip caddeler.

VI. Tip: Her iki yanında uzun portiği bulunan caddeler[248].

MacDonald'ın tipolojisine ek olarak W. M. N. Reiter üç tip daha ekleyerek cadde tipolojisini dokuza çıkarır[249]. Reiter, MacDonald'ın üçüncü tipine ek olarak 3a tipini oluşturmuştur. Bu, üçüncü tipe benzer, ancak portik'li kısmın karşı tarafında taberna cephesinin yer alışıyla farklılaşır. Onun eklediği diğer tip ise 5a dır. Bu da 5. tip gibidir, ancak karşı tarafında yalancı bir hol bulunmaktadır ki, bu tip 3a'nın ayrı bir düzenlemesidir. Reiter'in 7. tip olarak adlandırdığı caddelerin yanlarında ise tonoz örtülü mekânlar bulunur[250]. Sütunlu caddeleri tiplerine göre ayırmanın yanı sıra, sütun düzenlerine göre gruplama yapanlar da vardır[251]. Başlıkların esas alındığı bu gruplama caddenin değil, sütunun niceliğinde belirleyicidir.

Caddeyi tanımlayan sözcükler Latince literatürde oldukça farklılık göstermektedir. *Plateia* ve *angiportus* en çok kullanılanlardır[252]. Hellenistik Dönem'den itibaren "*plateia*" büyük ve geniş olan ana caddeleri tanımlamak için kullanılmıştır. Stratonikeia'dan MÖ geç 3. veya erken 2. yy.a ait bir yazıtta diğerlerinden geniş olan ana caddeyi tanımlamak için "*Plateia*"

[246] Klee 2010, 24.

[247] MacDonald 1986, 33.

[248] MacDonald 1986, 33.

[249] Reiter 1992, 46-48.

[250] Reiter 1992, 48.

[251] MacDonald 1986, 44.

[252] Waelkens 1989, 81.

sözcüğü tercih edilmiştir[253]. Erken dönemde kullanıldığını bildiğimiz "*Plateia*", Roma İmparatorluk Dönemi'nde sütunlu caddeleri adlandırmak için kullanılmaya devam etmiştir[254]. F. D'Andria buradan yola çıkarak, Hierapolis kentinde ana cadde için plateia kelimesini kullanmıştır[255]. *Viae* ise aynı anlamda günümüze dek kullanıla gelmiştir aynı zamanda kent içindeki benzer tören yollarını da tanımlamaktadır (*via Appia, via Flaminia gibi*[256]). C*livus, vicus, semita, actus* ve *limes* sözcükleri de farklı cadde tanımlamaları olarak karşımıza çıkmaktadır[257]. *Clivus,* kent içindeki yürüyüş veya tırmanış yolu anlamındadır; *Vicus* kelimesi ise daha çok kent içindeki ulaşım ağını niteler[258].

Antik kaynaklarda caddeler için kullanılan Hellence sözcüklerde belli bir terminoloji bulunmaz. Daha çok, kullanımlarına göre adlandırılan cadde isimleri vardır[259]. Homeros (I1. VI, 391, I1.XX, 254) ἀγυιαί/aguai kelimesiyle kentler arası bağlantı yollarını anlatmak ister[260]. Diodoros (XIX, 8) ise ὸδός-ὸδοί/odos-odoi kelimesiyle kent caddesi ve bağlantı yollarını kastetmiştir[261]. Pausanias (I, 44, 2) cadde tanımlaması için εύθεία/enteia kelimesini seçer[262]. Hellence yazımlarda caddeleri en çok ἔμβολοι/emboloi ve στοαί/stoai kelimeleri niteler[263]. Josephus'un (I, 425) στοά/stoa sözcüğü, portik'li caddeleri tanımlar[264]. Euagrios (II, 12), ticari mekânlar içerisindeki sütunlu caddeler için βασίλειοι στοαί/bazileoi stoai[265], Efes'teki Kuretler caddesi için ἔμβολος/embolos sözcüğünü tercih etmiştir[266]. Sonuç olarak bahsi geçen antik literatür içinde cadde tanımlamasında ortak bir terminolojinin kullanılmadığı anlaşılır[267].

---

[253] Coulton 1976, 177.

[254] Henig 2000, 584,585.

[255] D'Andria 2003, 74.

[256] Reiter 1992, 30.

[257] Reiter 1992, 31-33.

[258] Reiter 1992, dn. 51.

[259] Reiter 1992, 24-29.

[260] Reiter 1992, 24.

[261] Reiter 1992, 24.

[262] Reiter 1992, 24. 2.

[263] ἔμβολοι/emboloi kelimesi, Arykanda'da bulunan bir yazıtta geçmektedir. Bkz. Reiter 1992, 27; Bayburtluoğlu 2006, 62.

[264] Reiter 1992, dn. 35.

[265] Reiter 1992, dn. 37.

[266] Hueber 1984, 2-23 Abb. 2.

[267] Reiter 1992, 32.

Caddelerin yoğun olarak MS 2. yüzyılda inşa edilmiş olmaları, bu tarihte ortaya çıktığını göstermez; bu izlenim imar faaliyetlerinin bu yüzyılda yoğun olmasından kaynaklanır[268]. Roma Dönemi kentleşme anlayışı ile Klasik Dönem kentleri arasında belirgin ayırımlar bulunmaktadır. İlk kent planlarında caddeler, coğrafik ve topografik koşullar dikkate alınarak oluşturuluyordu[269]. Roma Dönem'inde ise mevcut kent planları üzerinde, sütunlu cadde inşasına yönelik köklü revizyonlara gidiliyordu. Bu dönemde sütunlu cadde mimarisinde, görselliğinin yanı sıra, ticari ve sosyal fonksiyonlarda dikkate alınıyordu. Bunun yanı sıra törensel caddeler de, az sayıda da olsa, vardır ve onlar da aynı zamanda ticari amaçla yapılmışlardır[270]. Bu nedenle bu tür yapılar çok amaçlı olarak tasarlanır ve kent merkezine inşa edilirdi. Sütunlu caddeler araziye göre planlanır ve diğer var olan yapılar da dikkate alınarak yönlendirilirdi. Antik Çağ caddeleri, sütunlu düzenlemeleriyle kendi içerisindeki gelişimini tamamlamış ve kent merkezindeki özel yerini almışlardır. Caddeler sokaklarla kenti bir ağ gibi sararak ulaşımı kolaylaştırmış ve kentlere görsellik kazandırmıştır.

Sütunlu caddelerin mimari kökenine ilişkin çeşitli görüşler bulunmaktadır. İlki caddelerin Roma Geç Cumhuriyet "via porticus"sunun anıtsallaştırılmasından kaynaklandığı düşüncesidir[271]. İkincisi ise, Hellenistik Dönem stoaları ile Roma Geç Cumhuriyet via porticus'unun, Küçük Asya'daki prosesyon yolları ile gerçekleşen bir sentezi fikridir[272]. Bu caddelerin fonksiyonları, daha çok Geç Cumhuriyet via porticus'u ile yakın olsa da, görünüm açısından stoaları yansıtmaktadır[273]. Ancak, via porticus'ların arkasında dükkânlar olsa da, bunlar başka binaların parçasını oluşturuyorlardı; keza stoaların da kendileri ayrı bir yapı olarak ele alınıyor ve diğer yapılardan bağımsız inşa ediliyorlardı. Dolayısıyla sütunlu caddeyi yukarıdaki mimari örgelerden ayıran faktörler, başka bir yapıya ait olmayıp, kendine ait dükkân ve portikleri içermesi ve stoalarda görülmeyen bir örnek cephe mimarisine sahip olmasıdır. Böylece kendi içinde, cadde, portikler ve dükkânlarıyla bir kompleks oluşturan sütunlu caddelerin, İmparatorluk Dönemi'nde sentezlenen yeni bir yapı tipi olarak ortaya çıktığı söylenebilir[274].

---

[268] Reiter 1992, 258.

[269] Perring 2000, 281 vdd.

[270] Reiter 1992, 260.

[271] MacDonald 1986, 43.

[272] Kolb 1984, 178.

[273] Coulton 1976, 179.

[274] Güven 2003, 46.

Roma İmparatorluğu'nun doğu eyaletlerindeki çoğu kentte bulunan sütunlu caddeler, onları batıdaki kentlerden ayıran en belirgin özellik olarak görülmektedir[275]. MÖ 1. yüzyıl sonu MS 1. yy.ın başlarında Suriye'den yayılan sütunlu cadde mimarisinin, daha sonra MS 2. yüzyılda Küçük Asya'daki kentlerin de genel bir özelliği haline geldiği düşünülmektedir[276]. Dio (47,16) Khrysostomos'un kendi kenti Prusa'yı güzelleştirmek amacıyla, Suriye'deki Antiokheia sütunlu caddesini örnek vererek[277] kökenine atıfta bulunduğu bu yapı tipi, bazı bilim adamları tarafından sadece doğuya has bir mimari döşem olarak görülmemektedir[278]. Gerçekten de İmparatorluğun farklı coğrafyalarında, örneğin Lepcis Magna, Djemila, Timgad, Volubilis, Stobi ve Ostia gibi kentlerde de sütunlu caddeler inşa edilmiştir[279]; ancak bu sütunlu caddelerin en erkeni Lepcis Magna'da bile MS 2. yüzyıl sonuna tarihlenir[280]. Böylece sütunlu cadde mimarisinin İmparatorluğun doğusundaki kentlerde ortaya çıkıp yaygınlaştığı, hem Suriye'nin doğu ve güneyine hem de Küçük Asya'ya yayıldığı anlaşılmaktadır. Bu etki, batıda da görülmesine karşın sütunlu caddelerin, -arkeolojik verilerin ortaya koyduğu gibi- doğudaki kentler kadar tercih edilmedikleri söylenebilir[281].

W. M. N. Reiter, caddeler için "mimarisini tekil bir yapı olarak değerlendirmek doğru değildir; diğer yapılarla olan bağlantısı irdelenmelidir, çünkü diğer yapılarla birlikte planlanır ve cepheleri sütunlarla vurgulanır[282]" görüşünü savunurken, S. Güven, "gerçek anlamda birer yapı sayılmamakla birlikte, sütunlu caddeler Roma kent peyzajının çok önemli bir örgesini oluştururlar" [283] görüşüyle caddelerin önemini ifade etmektedir. Ancak kanaatimizce caddeler başlı başına bir yapı türüdür. MacDonald'ın bir Roma kentini tanımlayan sütunlu caddelerde "yalnızca iletişim ve bağlantı araçları olmanın çok ötesinde bir işlev görür"[284] saptaması bu bağlamda doğrudur, çünkü bu yapılar sosyal yaşamın odak noktasını oluştururken kullanıma yönelik yapısal değişiklikler de içermektedir. Revakların düzenlenişi, dükkânların konumu ve işlevleri gibi birçok etken, bu yapısal değişikliklerin kaçınılmaz nedenlerinden yalnızca bir

[275] Güven 2003, 47

[276] Waelkens 1989, 81.

[277] Dion Chr., 47,16.

[278] Bkz. MacDonald 1986, 43.

[279] Bejor 1999, 82-91.

[280] Ward - Perkins 1974, 32; Ball 2001, 263.

[281] Özdizbay 2010, 92.

[282] Reiter 1992, 260.

[283] Güven 2003, 1.

[284] MacDonald 1986, 43-46.

kaçıdır. Bilinen kutsal yol işlevi dışında, kent içinde ara yolların bağlandığı ve günlük yaşayışın odaklandığı anıtsal caddeler Roma Dönemi'nin birer simgesi olmuştur. Roma İmparatorluk Dönemi mimarisi içinde, özellikle sütunlu caddeler boyutları ve maliyetleri bakımından kentlerin en önemli yapıları arasında yer almaktadır. Anıtsal girişler/taklar gibi sütunlu caddeler de kentlerin asıl simgesi olmuştur[285]. Aynı zamanda caddelerin yanlarında yer alan yapıları tekil olmaktan çıkarıp bir bütün olarak algılanmalarını sağlamıştır. Önceleri salt ulaşım amaçlı yapılmış olan yol ağları daha sonra anıtsal mimari yapılara dönüşmüşlerdir; özellikle de genel olarak barış içinde geçen MS 2 ve 3. yüzyıllarda, diğer yapılarla birlikte, görsellikleriyle göz kamaştırmışlardır. Sütunlu caddeler, diğer mimari yapılardan daha çok dikkat çekmekte ve bu dönem mimarisinin karakteristik yapısı haline gelmektedir.

Yukarıda sıklıkla değinildiği gibi, caddelerin kent içindeki konumlarının ve yapısallıklarının değişik etkenler nedeniyle çeşitlilik göstermeleri beklenen bir olgudur. Bu etkenlerin başında coğrafi nedenler gelmektedir. Düz bir alanda yerleşim gösteren kentlerle, dağlık alanda ya da deniz veya nehir kenarındaki kentlerin cadde planlamaları da doğal olarak farklılık gösterecektir. Ayrıca tarihsel, askeri, politik ve ekonomik nedenlerle de kentlerin planlarında farklılık görülebilmektedir[286].

Sütunlu caddeler MS 2. ve 3. yüzyılda özellikle Anadolu başta olmak üzere İmparatorluğun doğusundaki kentlerin planlamalarında yaygın biçimde ve sevilerek uygulanmıştır[287]. Seleukos I. Nikator'un kurduğu, krallığın başkenti Antiokheia'da sütunlu cadde mimarisi ilk olarak ortaya çıkmıştır. Kentleşme açısından Hellenistik Dönem'de yoğun imar faaliyeti görmüş ve geleneksel bir geçmişe sahip olan bu kent[288], Roma hâkimiyeti altında da gelişimini sürdürerek, konumu gereği İmparatorluğun önemli kentlerinden biri olmuştur. Iosephus[289] ve Malalas'a[290] göre, Büyük Herodes MÖ 40-4 yılları arasında, Augustus'un kente gelişi onuruna 20 stadialık plateia'sını döşetmiş ve caddenin yanlarına portik'ler inşa ettirmiştir[291]. Antiokheia'daki söz konusu sütunlu caddeye ait herhangi bir arkeolojik veri

[285] Owens 2000, 159.

[286] MacDonald 1986, 38.

[287] Reiter 1992, 258.

[288] Martin 1974², 166.

[289] Ios., bel. Iud., 1, 425; Ios., ant. Iud., 16, 148.

[290] Malalas, 10.8.

[291] Hanfmann 1975, 49; Coulton 1976, 179; Ward - Perkins 1978, 887; Kolb 1984, 178; Mitchell 1987, 334.

günümüze ulaşmamış[292] olmasına karşın caddeyi Herodes'in, portikleri ise Tiberius'un yaptırdığını savlayanlar da bulunmaktadır[293]. Hanfmann'a göre en erken sütunlu cadde MS 17'deki depremin hemen ardından inşa edilen Sardes ana caddesidir[294]. Diğer bir erken örnek ise, kalıntıları günümüze dek ulaşan MS geç 1. yüzyıla tarihli Gerasa'daki *cardo maximus*'tur[295].

Pisidia, Kilikia ve dağlık Lykia kentleri gibi arazi şartlarının zor olduğu ya da öncesinde kapsamlı yerleşmelerin var olduğu kentlerde caddeler aksial planlama ile yapılmazken, Suriye ve Kuzey Afrika'da kurulan Roma koloni kentlerinde aksial planlama uygulanabilmiştir[296]. Mevcut yapı kompleksleri için zaman içerisinde uzun süre kullanım ve tamiratlar nedeniyle kesin bir tarihleme yapmak olası değildir[297].

Doğaldır ki Roma Dönemi'nde de limanı olan ya da ulaşımı kolay olan bölge kentleri daha gelişmiştir; bu nedenle Ephesos, Milet, Aspendos, Side, Perge ve Patara gibi kentler özellikle mimari düzenlemede dönemin en belirleyici uygulamalarından biriyle farklılaşmaktadır. Bu uygulama, Roma Dönemi'nin en önemli özelliği olan, kentlerin kuzey-güney ve doğu-batı doğrultulu caddelerle ana akslara ayrılmasıdır[298]. Anadolu'da decumanus maximus (doğu-batı) ve cardo maximus (kuzey-güney) uygulamasının görüldüğü kentler azdır ve her kentte aynı ölçüde uygulanamamaktadır. Çünkü kentlerin coğrafi özellikleri farklıdır, ayrıca erken yerleşim yapıları da buna engel olabilmektedir. Bu gibi durumlarda aynı yöntem tek akslı caddelerle uygulamaya konulmuştur.

[292] Antiokheia sütunlu caddesi için bkz. Lassus 1972; Bejor 1999, 10-14.

[293] MacDonald 1986, 4; Güven 2003, 46.

[294] Hanfmann 1975, 49; Güven 2003, 46.

[295] Güven 2003, 46.

[296] Reiter 1992, 261.

[297] Reiter 1992, 262.

[298] Perring 2000, 282, 285.

ALTINCI BÖLÜM

PROPYLONLAR

Bu bölümde çalışmamızın alt başlığında değerlendirilen Palaestra Propylonu ile Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın, mimari biçimi ve isimlendirme sorunları irdelenecek, konum ve mimari yapılarıyla özgün ve anıtsal bir görünüm içeren bu girişlerin yapılma nedenleri ele alınarak, benzer örnekler ışığında işlevinin anlaşılmasına çalışılacaktır. Roma mimarisinin genel özelliklerini gösteren Palaestra Propylonu ve Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın işlevine geçmeden önce, bu tür yapıların ne zaman, nerede, ne biçimde ortaya çıktıklarını ve isimlendirmedeki etkenleri, tarihsel bir sıra içinde ve benzer örnekler ışığında irdelemek isterim:

Agora Batı Staoa Kuzey Kapısı'nın doğrudan Ana Cadde'ye açılması ve bu girişin kemerli ve alınlıklı mimarisi ile anıtsal özellikler kazandırılmış olması dikkat çekicidir. Kuzey Girişteki bu cephesel görünüm aynı şekilde güneyde de tekrarlanmaktadır. Bu geçişle de Tiyatro - Meclis Binası önünden Agora'ya oradan da Ana Cadde'ye ulaşılmaktadır. Kısacası stoa burada sanki bir propylon işlevi kazanmış olmaktadır. Her ne kadar bu geçişler, zafer takı, tak, propylon ve kemerli geçişler olarak adlandırılsalar da, bu tür yapıların genel kullanımı zaman zaman sorunlu hale gelmektedir.

Anıtsal girişlerin kent yapıları arasındaki temel işlevi ana caddelerden akan trafiği yönlendirmektir. Aynı zamanda iki alan arasında, onları birbirinden ayırmadan keskin bir alan da belirler. MS 2. yüzyılın başlarından itibaren taklar, ana caddelere boyut kazandırmış ve anıtsallaştırmıştır. Aynı zamanda trafiği düzenleyerek ana caddelerin başına, sonuna ya da kesişen noktalarda inşa edilmişlerdir[299]. Roma İmparatorluk Dönemi kentlerinin karakteristik yapısını oluşturan Taklar, salt zafer ve onurlandırma amaçlı yapılmamışlardır. Pax Romana'nın etkisiyle de MS 2. yüzyıldan itibaren kendi mimari karakterini kazanmaya başlamıştır[300].

Roma mimarisinde etkileyici ve o derece görsel bir etki bırakan ve kent yapıları içinde özel bir yeri olan, oldukça süslemeli bu taklar, onurlandırma ve zafer amaçlı değil aynı zamanda farklı yerlerdeki konumlarıyla değişik işlevler de üstlenmişlerdir. Kent surları dışında, kentin

[299] MacDonald 1986, 75.

[300] Takların mimari açıdan kent planlamasındaki yeri ve işlevi için Bkz.: Hesberg 1992, 298 vd.

ana kapısına ulaşan ana yollar üzerinde; kent surlarının ana kapıları olarak ya da önemli büyük yapıların girişini oluşturan propylonlar olarak inşa edilmiş olanlar da vardır[301]. Buradan da anlaşıldığı üzere bu tür anıtsal giriş olarak adlandırdığımız yapı türü, ilk ortaya çıkışından sonra değişik isimler almış ama kullanımı ve işlevini yitirmemiştir. Bir ana mimari modülünden bir diğer mimari ana modüle bağlantısız geçiş temin eden kemerli konstrüksiyonlar ve taklar, cephesel algılamalarında benzer görsel örgeler sunarlar. Ancak bu yapılar arasındaki en temel farklar - özellikle zafer takları bağlamında- bu yapıların tümüyle bağımsız olarak serbest durmalarıdır.

Anıtsal girişler ilk büyük krallıklarla birlikte ortaya çıkmış ve hemen hemen her kültürde yaygın bir şekilde kullanılmıştır. İlk örnekler kutsal alanlarda, kutsal olan ile kutsal olmayanı ayırmak için kullanılan anıtsal girişleridir. Propylon olarak adlandırılan bu döşemler Ege'de, Arkaik Dönem'den başlayan ve Hellenistik Dönem'de kalıcı mimari formlarını yakalayan bir gelişim izler[302]. Hellenistik Dönem öncesi girişler, "*prostylos*" ya da "*in antis*" tarzındaki mimari düzenlemeler içermelerinden dolayı propylon olarak adlandırılmaktadır[303].

Ön giriş/kapı anlamına gelen propylon yapıları ilk önceleri kutsal alanların girişlerinde iki dünya arasında bir geçit vazifesi görmekteydi. Bu geçitler her kutsal alanda bulunmak zorunda olmadığı gibi, sonraki dönemlerde özellikle agora, bouleuterion, hamam, gymnasium, palaestra gibi kamu yapılarında da vardır[304].

"Ön kapı" anlamındaki "propylon" kelimesi, "pro/ön" ile "pule/kapı" sözcüklerinin bileşimiyle türetilmiştir[305]. Bu terim genellikle tek girişli basit bir geçit olarak algılanır. Athena Akropoli'sin de olduğu gibi, birden daha fazla geçite sahip olan yapılar ise çoğul olarak "propylaia olarak adlandırılmıştır. Propylaeum ise salt Grekçe aslının Latince'ye dönüşümüdür[306]. Propylon, en yalın biçimiyle iki koşut duvar ile bir girişin dahil edildiği bir çapraz duvardan oluşmaktadır. Kenar duvarlarının önüne veya arkasına bazen de hem önüne ve

---

[301] MacDonald 1986, 80.

[302] Carpenter 1971, 1 vd.

[303] Carpenter 1971, 1 vd.; Lauter1986, 201-205.

[304] Genel kaynak için bkz. Carpenter 1970; Ortaç 2001.

[305] Carpenter 1970, 1.

[306] Ortaç 2001, 1.

hem de arkasına "in- antis" ya da "prostyle" düzende sütunlar yerleştirilmiştir; üstü örtülüdür[307]. Ve her ne kadar gerçek anlamda koruyucu bir niteliği olmasa da, yine de giriş çıkışları kontrol altına almak için basit de olsa açılıp kapanabilen bir kanatlı kapısı vardır.

Propylonlar, kendi içine kapalı ve savunma amacı gütmeyen mimarileriyle diğer girişlerden ayrılmaktaydı; kökeninde Mısır'ın anıtsal tapınak ve mezar girişlerindeki "pylon" yapıları görülmektedir. Fakat olasıdır ki anıtsal mimarinin henüz ortaya çıkmadığı zamanlarda bile etrafı basitçe çevrili alanların giriş kısmı, olumsuz hava şartlarından korunmak için gerektiğinde bir bekleme veya ön kabul salonu olarak kullanılmış olmalıydı[308].

Bir Ege buluşu olarak kabul edilen propylon yapısı, doğuyla kurulan ilişkiler sonucunda tanıdıkları benzer yapı biçimini geliştirilerek ortaya çıkmıştır. Erken Bronz Çağı'ndan itibaren görülmeye başlayan propylonun ilk örneği Troya IIc yerleşiminin saray girişindedir[309].

Batı Anadolu'daki Propylonlar genelde doğu batı doğrultulu, iki bölümlü, küçük in-antis planlı basit yapılardır. Prostylos ve distyl in antis tipi planlarının sıklıkla uygulandığı yapılar genelde İon veya Dor düzenindedir. Üst yapıları ise sadedir ve genelde üçgen alınlıklı bir çatı ile kapatılmıştır. Kutsal alanların girişinde yer alan, sanki dünyasal alana geçiş işlevi gören bu anıtsal boyutlardaki özel yapılar, zaman içerisinde geliştirilerek yaygınlaşmışlardır; önceleri bir temenos veya duvarla çevrili kutsal bir alanın girişi olarak kullanılırken, Roma Çağı'nda ise propylonlar daha çok anıtsal yapıların ön girişleri olarak kullanılmışlardır. Örneğin, Palaestra, Gymnasium ve Agora yapılarının girişleri propylonlarla sağlanmaktadır.

Propylon yapılarının biçimine açıklık getirebilmek için, bu tür basit kapı ve tahkim edilmiş girişlerin, Batı Anadolu'da özellikle Roma Dönemi'nin görkemli zafer ya da onur taklarından ayrı tutulmalıdır. Böylece, propylonlar ile giriş işlevli diğer yapıları birbirinden ayırarak çalışma konumuzun kapsamını da netleştirmiş oluruz. Bu bağlamda Palaestra'daki girişi Propylon, Agora Batı Stoa'sındaki anıtsal girişi ise "Kuzey Kapısı" olarak adlandırmamızın doğru olacağı kanısındayız.

---

[307] Carpenter 1970, 2.

[308] Carpenter 1970, 1 vdd.

[309] Blegen 1963, 63.

YEDİNCİ BÖLÜM

AGORA

Kentlerin vazgeçilmez devlet yapılarından olan agoralar, Arkaik Dönem'den itibaren yoğun olarak görülmeye başlar[310]. Antik kentlerde agoralar, şehirle ilgili politik, dini, ticari her türlü faaliyetin gerçekleştiği, tüm kamu binalarının etrafında sıralandığı halka ait geniş açık alanlardır. Hellenistik Dönem'de gelişen şekliyle Roma İmparatorluğu forumlarının biçimlenişinde öncülük ederler. İlk agoralar şekil olarak basittir, bir kürsü ve oturma yerlerinden oluşur; belli ki coşkulu konuşmalara sahne olan mekânlardır. Dini içerikli şenlikler ve tiyatro gösterileri de ilk zamanlar agorada düzenlenmiştir. R. E. Wycherley, kentin bütünü gibi, agoranın da başlangıçta basit biçimiyle ortaya çıktığını, onun için tek gerekenin, düz ve açık bir alan olduğunu yazar. Ayrıca agora yapılarının kent yaşamının odaklandığı ve sonra da kırlara doğru yayılan caddelerin açıldığı bir konumda olması ve eğer mümkünse kentin az çok merkezindeki bir alanda bulunması gerektiğini söyler[311].

Kent merkezlerinde yer alan agoraların sayıları, bulundukları kentlerin önemi ve konumuna göre değişmektedir. Genellikle büyük kentlerde iki agora görülmekte, bunlar genellikle ticari ve siyasi agoralar olarak adlandırılmaktadır. Küçük kentlerde ise tek agora her ikisinin işlevini üstlenmiş olmalıdır. Agoraların boyutlarında gözlemlenen farklılıklar, kentlerin ekonomik ve siyasi güçlerinin yanı sıra topoğrafyasına da bağlı olarak ortaya çıkar. Agoralar ilk olarak kentin merkezinde ve çevresi açık bir alanın kullanımıyla başlar, sonrasında stoalarla çevrili gelişkin formuna kavuşur. Ancak bu mimari biçimin her kentte aynı olması beklenemez. Bazıları Assos'ta olduğu gibi yamuk planlı, stolarla çevrili bir meydan biçimindedir; ayrıca agoraların "I" ve "L" tipinde olanları da vardır[312].

Agoralar ilk olarak MÖ 7. yüzyılda ortaya çıkmaktadır[313]. Hellenistik Dönem'de kentsel odak noktasını oluşturan yönetim yapılarının bulunduğu, halktan her kesimin alışveriş yaptığı, toplantıların yapıldığı, kısacası kent nabzının attığı mekânlardır. Diğer bir deyişle o dönem

---

[310] Agora gelişimiyle ilgili olarak Bkz. Kolb 1981; Hölscher 1998; Kenzler 1999; Kenzler 2000.

[311] Wycherly 1986, 44 vd.

[312] Coulton1976, 198 Fig. 25; Radt 1976, 63, Fig. 86.

[313] Wycherly 1986, 44 vd.

kentlerinde “kent” ve “kentliye” ait hemen bütün izleri, kamusal yaşamın kalbi olan agoralarda sürmek olasıdır[314].

Agora, yaygın kullanım gören bir kavram, bir mekân, bir kent ögesi olarak tarihteki yerini almıştır. Hem planlama hem de tasarım bağlamında büyük bir özenle üretilmiş en itibarlı kentsel mekânlar arasındadır. Kentin tüm sokak dokusunu, merkezi ve yönetim yapılarının konumlanışını doğrudan etkilemiştir. Ana yollar/bulvarlar agoraya odaklanarak, burayı kentin diğer kesimlerine bağlamak üzere tasarlanmıştır.Milet, Bergama, Efes örnekleriyle temsil edilen Batı Anadolu yerleşimleri ile Akdeniz Bölgesi önemli kentlerinden Perge, Side, Aspendos, Phaselis, Myra, Patara ve Ksanthos gibi kentlerde yazın kavurucu sıcak, kışın yağmurlu ve rüzgarlı bir iklim mevcutur. Dolayısıyla agoralar korunaklı yapı tipi olarak halkın toplanabilmeleri için ideal bir mekân oluşturmaktaydı.

Roma İmparatorluğu’nun sınırlarının genişlemesi ve hakimiyet alanının büyümesi ile zengin bir dönem ortaya çıkmıştır. Bu dönemde zenginlik ve barış ortamı ile farklı mimari teknik/malzeme kullanımı sonrası kent planlamasında yapılar büyük önem kazanmıştır. Bu yapıların başında da agoralar gelmektedir. Roma Dönemi kentlerinin odağını oluşturan agoralar eski geleneğin devamını yansıtmaktadırlar. Kentlerin ulaşımı kolay olan alanlarında ticari agoralar, kamu yapıları yakınında ise devlet/siyasi agoralar yer almaktadır. Pamphylia Bölgesi önemli kentlerinden Side[315], Perge[316] ve Aspendos[317] agoraları ile Lykia Bölgesi önemli kentlerinden Phaselis[318], Ksanthos[319] ve Patara[320] agoraları bunlar arasında sayılabilir. Özellikle Lykia Bölgesi kentlerindeki kazı ve araştırmaların yetersizliği örneklerin az sayıda olmasının nedenidir. Genellikle dörtgen bir form çizen Roma Dönemi agoralarının bölgedeki en iyi örneği ise Ksanthos agoralarıdır.

---

[314] Coulton1976, 198; Wycherly 1986, 44 vd.

[315] Mansel 1978, 149-151, Devlet Agorası için Bkz.169-177.

[316] Özdizbay 2010, 66 vdd.

[317] Bean 1999, 56 vd.

[318] Bean 1999, 155 vd.

[319] Bean 1999, 56; Caourtıls 2003,

[320] Işık 2011, 34. Patara'da iki agora bulunduğu saptanmıştır. Ticari Agora limanın hemen güneyinde, Korinth Tapınağı'nın önünde yer almaktadır. Merkezi Agorası ise tiyatro ve meclis binası önünden Ana Cadde'ye bağlandığı alanda bulunmaktadır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM
PATARA ANA CADDE

8.1.1. Konum:

Ana Cadde; Tiyatro'nun yaklaşık 200 m kuzeyinde, Nero/Vespasian Hamamı'nın güney köşesinden batıya uzanan geç dönem duvarının kuzeye dönük yüzünde yer alan Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı önünden başlayıp, iç limana kadar uzanmaktadır (Resim 18). Diğer bir tanımla, Liman Agorası'ndan, Kent Agorası'na uzanan aks boyunca, kuzey-güney doğrultusunda kentin kamusal merkezinin ortasından geçmektedir. Böylece limanın doğusunda yoğunlaşan kent merkezini biçimlendirmekte ve yan sokaklarla tüm kente yayılan ağın odağını oluşturmaktadır. Muhtemelen tektonik bir çökme sonucu Patara Halici'nin içinde doğu yakada yer alan iç liman ya da yolcu limanı ile birlikte Ana Cadde'de de büyük oranda su altında kalmıştır. Kotu kuzeye doğru düştüğünden, üzerindeki taban suyu seviyesi de o oranda yükselmektedir. Doğusunda ve batısında yer alan portik ve dükkânların çevrelediği Ana Cadde, güney ucunda Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'yla sonlanır (Resim 20, 21). Bu kapıdan stoa boyunca Meclis Binası ve Tiyatro'ya açılan Kent Agorası'na ulaşılır[321]. Caddenin doğu kenarında Nero/Vespasian Hamamı'nın propylonu yer alır. Nero/Vespasian Hamamı'nın kuzeyinde yer alan Merkez Hamamı da caddeye cephe alan yapılardan biridir. Limana gidildikçe doğu ve batıda ara sokakların olması beklenirken, batı portik arkası boyunca mekânlar yer alır. Kazısı yapılamadığı için caddenin Korinth Tapınağı'na kadar olan batı kenarında, hangi yapıların olduğu bilinmemektedir. Cadde kuzeyde limana açılmakta, hemen doğusunda ise Hurmalık Hamamı bulunmaktadır.

8.1.2. Plan:

Ana Cadde'nin açılabilen bölümüyle uzunluğu 100 m, genişliği ise 12.60 m.dir; bu genişliğiyle Lykia kentlerinin bugüne kadar ölçümlenebilmiş caddeleri arasında ikinci sıradadır. Bilinen en geniş cadde de, yine Patara'da Mettius Modestus Takı önünden güneye inen 23 m genişliğindeki caddedir[322] (Resim 21, 156). Ana Cadde'nin kuzeyinde yapılan sondajlarda döşemenin devam ettiği saptanmıştır; liman agorasına kadar uzanmış olmalıdır (Resim 30a, 30b). Söz konusu alanın yüzeyden sergilediği görüntü ve caddede kullanılan malzeme ile olan

[321] Bu yıllarda agoraya ilişkin somut bir mimari yoktu. Ancak alanın konumunun uygun olması nedeniyle agora kavramı kullanılmıştır. Bkz. Aktaş - Gülşen 1995, 256 Res. 10.

[322] İşkan 2013, baskıda.

benzerliği bu öneriyi doğrular niteliktedir. Plan itibariyle MacDonalds'ın 6. Tipine[323] giren Ana Cadde, kuzey-güney doğrultuludur (cardo). Bu güne kadar henüz tespiti yapılamayan doğu-batı doğrultulu cadde (decumanus) ise olasılıkla Korinth Tapınağı önünde cardo ile kesişiyor olmalıdır. Korinth Tapınağı önünde, sur içinde kalan ve mimari elemanları gözlemlenen portik de, decumanus oradaki varlığını ispatlar niteliktedir (Resim 156).

8.1.3. Döşeme

Cadde kotu güneyden kuzeye doğru eğimli bir şekilde devam etmektedir; birçok yerinde onarım ve yenileme izleri görülür[324] (Resim 18, 19). Zemin değişik boy ve biçimdeki iri kesme taşlardan oluşurken, kuzey ucunda, genele göre daha küçük boyutlarda ve düzensiz taşlarla döşenmiştir. Kullanılan döşeme taşları yaklaşık 0.15 m kalınlığında ve farklı boyutlardadır. Döşemenin altındaki blokaj, küçük moloz taşların sıkıştırılmasıyla yapılmıştır. Yer yer ana kaya üzerine oturtulan döşeme, bazı bölümlerde tahrip olmuş ya da kaldırılmıştır. Cadde zeminini oluşturan döşeme taşlarının üzerindeki yoğun aşınma izleri kullanımdan kaynaklanmaktadır; orta aksta yoğunlaşan bu izler kenarlara gidildikçe azalır. Batı Portik'teki dükkânlara çıkan basamakların önündeki zeminde de bu aşınma izlerine rastlanmaktadır.

Cadde üzerinde araba yolunu işaret eden bir iz mevcut değildir. Anacak döşeme taşları üzerinde kazılarak oluşturulmuş bazı motifler mevcuttur. Bunların tümü sekize bölünmüş daire şeklindedir (Resim 29). Caddenin ortasına doğru ve birbirine yakın yapılmış bu şekiller rüzgârın yönünü belirlemeye yönelik olmalıdır. Bu daire içindeki sekiz bölüm, ana ve ara rüzgârları simgeler. Olasılıkla bu çizim, cadde, sokak ve diğer yapıların yönlerini kent planlaması bağlamında esintiye göre kurgulama amaçlıdır[325].

8.1.4. Kanalizasyon ve Kanallar

Ana Cadde'nin güneyinde, Doğu Portik'e yakın bir noktada başlayan kanalizasyon hattı, limana doğru uzanmaktadır. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı önüne Nero/Vespasian Hamamı'ndan geldiği düşünülen kanal, Palaestra Propylonu'nun önünden caddeye inmektedir. Diğer bir kanalizasyon hattı ise Batı Portik'in güney başlangıcında Ana Cadde zeminine bağlanmaktadır (Resim 23, 24) . Her iki kanalizasyon farklı özellikler göstermektedir. Batı

[323]MacDonalds caddeleri tipolojik olarak 6 ana tipe ayırmıştır. Genel olarak Bkz. Bölüm V. Caddeler. Ayrıca konu hakkında genel olarak Bkz. Reihter 1992, 46-48; MacDonalds 1986, 33.

[324] Bazı caddeye cephe dükkan ya da mülklerin sahiplerinin yolu yaptığı ya da onarttığı bilinmektedir. Bkz. V. Caddeler bölümü.

[325] Vitruvius 1990, 16 vdd.

Portik'ten gelen, 0.45x0.45 m ölçülerindedir, içi sıvalıdır, kabaca şekillendirilmiş bloklarla örülüdür ve üstü iri taşlarla kapatılmıştır. Güney doğudan gelen kanalizasyon ise harçsız moloz taşlarla örülmüştür, derinliği 1.00 m, genişliği 0.35 m.dir (Resim 26). Caddeye farklı yönlerden inen bu iki kanalizasyon hattı, ortada birleşmektedir ve bu ana kanalizasyon hattının üstünde yer alan taşlar, yüzeyden de düzgün biçimleriyle ayırt edilebilmektedir. Taşların ortalarına yaklaşık 0.20x0.20 m ölçülerinde ve yaklaşık 5.00 m aralıklarla "rögar kapakları" yerleştirilmiştir. Bunlar içe doğru eğimli kesilerek yuvalara oturtulması sağlanmıştır (Resim 25).

Bir başka kanalizasyon da Batı Portik VII. mekândan sonra caddeye inen sokağın döşemesi altındadır (Resim 27, 28). Doğu-batı doğrultusunda inerek caddenin ana hattına bağlanır. 0.30x.0.35 m ölçülerindedir, içi sıvalıdır, üzeri yarım işli iri bloklarla kapatılmıştır. Ana ve ara kanalizasyonların başlangıçları ve hangi yapıların atık sularını taşıdıkları tam olarak bilinmemekle birlikte ana kanalizasyon, olasılıkla Nero/Vespasian Hamamı önündeki Palaestra'nın atık suyunu taşımak için kullanılmış olabilir.

Caddenin yönünün kuzey-güney doğrultusuna çevrildiği evrede ana kanalizasyonun yönü de değiştirilmiş olmalıdır. İlk aksa göre yapılmış olan kanalizasyon, ikinci evrede yeniden düzenlenerek, doğrudan güneyden kuzeye, yani limana yönlendirilmiştir. Güney kanalizasyonuna ait rögar kapakları, yeni düzenlenen bölümde kullanılmamıştır. Ayrıca mevcut döşeme altındaki kanalizasyon sistemi, ilk evredekine göre daha kaba özellikler göstermektedir.

8.1.5. Malzeme ve Teknik:

Lykia'da genel olarak yerel kireç taşı kullanımı yaygındır. Özellikle döşeme ve yapı taşları kireç taşından yapılırken, sütun, başlık ve friz bloklarının ise mermer ya da granitten yapılması tercih edilmektedir. Aynı durum Patara için de geçerlidir. Malzemenin çoğunluğu ya kentteki yerel ocaklardan ya da yakındaki ocaklardan sağlanmış olmalıdır. Buna ilişkin olarak Tiyatro'nun yaslandığı Kurşunlu Tepe'deki taş çıkartılma sırasında oluşan izleri gösterebiliriz. Ayrıca Doğucasarı Tepesi eteklerindeki ocağa ilişkin veriler de bunu kanıtlamaktadır[326]. Mermer ve granit ise bölgede bulunmamakta, deniz yolu kullanılarak dışarıdan getirilmektedir.

Ana Cadde zemininde, değişik boy ve tipte döşeme taşları kullanılmıştır. Ortalama kalınlıkları 0.15 m.dir, boyutları 0.25-1.20 m arasında değişir. Döşeme taşlarının derzleri kaba

[326] Çevik 1996, 160 vd.

bir işçilik gösterir. Güneyde düzensiz çokgen bloklarla başlayan zemin, kuzeye doğru daha nitelikli köşeli bloklara dönüşür. Cadde boyunca devam eden döşeme taşları yer yer sökülmüş, bazıları ise kırılmış ya da çatlamıştır; özellikle Doğu Portik kaldırımı önünde, güneyden kuzeye doğru tek sıra döşeme taşının yaklaşık 50 m.si kaldırılmıştır. Genel olarak dörtgen ve çokgen döşeme taşlarından oluşan zemin, geç dönemde yoğun tahribata uğramıştır. Belli ki deprem ve yangın gibi felaketlerin yol açtığı yıkımın izlerini yok etmek ve yenilerini yapmak masraflı bir işti; bu nedenle yeniden yapılanlarda kullanılan malzeme özgün değildi, sıklıkla devşirmeydi. Masraftan ve zamandan tasarrufu[327] sağlayan devşirme malzeme[328] kullanımının örneklerini Patara'da da her alanda çok sık görmekteyiz. Doğu Portik stylobatında yazıtlı heykel kaidesinin kullanımı ya da Batı Portik stylobatında, Doğu Portik stylobat bloklarının kullanılması gibi örnekleri çoğaltabiliriz.

8.1.6. Değerlendirme ve Tarihleme:

Kentin ana akslarından en önemlisini oluşturan ve özgün deyimiyle bir "cardo maximus" olarak adlandırabileceğimiz Patara Ana Caddesi'nin bugünkü halinin Roma Dönemi'nde döşenmiş ve kullanılmış olduğu kesindir. Ancak ilk yapıldığı dönem hakkında kesin bir tarih verebilmek zordur. Likya'nın en önemli kentlerinden olan Patara'da Hellenistik Dönem öncesi cadde ve sokakların yapısı ve güzergâhları üzerine fazla bir şey söyleyebilmek şimdilik olası değildir. Ancak Hellenistik Dönem'de yapıldığını bildiğimiz Tiyatro ve Birlik Meclis Binası'nın konumu, özellikle Liman'dan Tiyatro'ya ve Tak'ın doğusunda ortaya çıkarılan Hellenistik Kent Girişi'nden Liman'a ve Tiyatro'ya uzanan bir yol sistemi olduğunu düşündürmektedir (Resim 156).

Cadde'nin yüzey ve kazı bulguları ile belirlenebilen ilk yapım ve yapılaşım aşamasını Tepecik ile Tiyatro arasındaki güzergâh oluşturmaktadır. Caddenin bu güzergâhı iki evrelidir. Birinci evrenin tanımı için Tak'ın hemen doğusunda konumlanan ve kulelerle korunan Hellenistik Dönem Kent Girişi'nin varlığı belirleyicidir[329]. İlk evreye ilişkin ikinci önemli veri ise Tepecik Nekropolü'ndeki Hellenistik ve Roma Dönemi mezarlarının önünden geçen yolun varlığıdır[330]. Tanımlanan noktanın, Patara'nın topoğrafyası içinde batısında yükselen Tepecik ve doğusunda başlayan Doğucasarı yamaçları ile oldukça belirgin doğal bir vadi/kısık

[327] Genel olarak bkz. Deichmann 1975, 1 vdd.

[328] Deichmann 1975, 1 vdd.

[329] Karademir 2012, 26

[330] Işık 2011, 78.

oluşturması ve yerleşimin Tepecik ve Kurşunlu arasındaki tek yayılma düzlüğüne girişi sağlayan doğal bir eşik işlevi görmesi, bu doğrultudaki bir yolun varlığının aslında kentin tarihiyle doğru orantılı olarak hep var olması gerektiğini düşündürmektedir. Agora'nın Batı Stoası'na açılan kapının caddenin bugünkü yönelimine göre aksının kaymış olması ve caddenin kapı önünde kısmen korunabilmiş ilk evre döşeme taşlarının belirgin biçimde Tepecik istikâmetine yön vermesi, böyle bir aksın varlığını ispatlar niteliktedir (Resim 22). Bu irdelemeler ve eldeki mimar bulgular ve buluntular doğrultusunda caddenin ilk evresi Hellenistik Dönem'de yapılmış olmalıdır. Bu evrede portiksiz olarak yapılan caddenin batısında –yamaç konumu nedeniyle de- mekânlar/dükkânlar bulunmasına karşın[331], doğusunda önemli yapılar bulunduğu için mekânsız bir düzenleme olmalıdır.

Kentin ana yapılarının birbirleri ve limanla olan bağlantısını sağlayan bu ilk caddenin ikinci evrede de aksı değiştirilmeden yeniden düzenlenerek kullanıldığı anlaşılmaktadır. İkinci evreye ilişkin olarak; güzergâh üzerinde bulunan Yol Kılavuz Anıtı[332] (MS 46) ile Nero/Vespasianus (MS 68/69-70) Hamamı'nın[333] bu ilk aksa paralel konumu, en önemli kanıtı oluşturmaktadır. Her iki yapının tarihi, caddenin kullanım sürekliliğini göstermektedir. Yol Kılavuz Anıtı'nın dikildiği yer büyük olasılıkla bir "liman agorası" olmalıdır. Bu alana ana yolların bağlandığı caddelerle ulaşmak mümkündür. Dolayısıyla Claudius Dönemi'nde Ana Cadde'de -aksı değiştirilmeden- en azından liman çevresinde yeniden bir düzenleme yapılmıştır (Resim 156).

Söz konusu güzergâh, MS 100 civarı, yani Traian Dönemi'nde yeniden düzenlenmiştir. Tak'ın hemen doğusundan Tiyatro'ya doğru uzanan ilk güzergâhın aksine ikinci güzergah daha dik bir açıyla limana yönlendirilmiştir. Cadde üzerindeki izlerden ve kullanılan malzeme ile işçiliğinden de ana ilk güzergâhın değiştirildiği açıkça görülmektedir. Caddenin yönündeki bu değişim ile birlikte kenarına Batı Portik de eklenmiştir. Patara'da MS 2. yüzyılın başından itibaren ivme kazanan imar faaliyetleri ve bununla koşut giden yeni bir planlama süreci, caddenin eski yönünün limana doğru çevrilmesini belki zorunlu kılmıştır. Kent mimarisindeki

[331] Agora Batı Stoa'nın batısında bulunan poligonal duvar MÖ 2./1. yüzyıla tarihlenmektedir. Bu duvar Batı Portik II. mekân arka duvarları ile yakın benzerlik içerir. Dolayısıyla Ana Cadde'nin ilk evresinde, portik yapılmadan önce mekânların olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıntılı olarak Bkz. Şahin F. 2012, 21.

[332] Işık - İşkan - Çevik 2001,

[333] Işık 2011, 48.

Romanizasyonun en önemli göstergesinden biri olan decumanus ve cardo, yani kuzey-güney ve doğu-batı merkezli cadde düzeni[334], belli ki Patara'ya planlama çerçevesinde uyarlanmıştır.

Ana Cadde'nin cardoya dönüştürülmesi ile başlayan süreç üç ana mimarî evreden söz edebiliriz. İlk evre Hadrian Dönem'ndeki Batı Portik ve caddenin yeniden düzenlenmesi, ikinci evre 141 depremi sonrasında gerçekleştirilen yeniden yapılanma ve onarım, son evre ise olasılıkla MS 240 depremi sonrasındaki yapılaşmadır. Bu evre özellikle Doğu Portik'in stylobatında kullanılan ve MS 3. yy. başına tarihli devşirme yazıtlı heykel kaidesinin kullanımından anlaşılmaktadır (Resim 156). Ancak Batı Portik'teki kazılarda ele geçen ve Doğu Roma içlerine dek tarihlenebilecek malzeme ile cadde üzerinde ayırt edilebilen onarım izleri, kullanımın çok uzun süreli olduğunda kuşku bırakmamaktadır. Fakat bu süreç içinde artık Ana Cadde'nin ve portiklerin genel mimarisine yönelik bir değişiklik olmamış; daha çok deprem ve yangın gibi nedenlerle ortaya çıkan tahribatları gidermeye yönelik kısmi onarımlar söz konusu olmuştur. Bu nedenle örneğin yan yana duran iki dükkânda farklı dönemler tespit edilebilmektedir.

Ana Cadde'nin tarihlenmesine ilişkin veriler üç ana başlık altında toplanabilir: Alandan çıkarılan yazıtlar, mimari plastik eserler ve sondaj buluntuları. Kazılarla gün yüzüne çıkarılan en erken yazıt MÖ 1. yüzyıl içinden, en geç olanı ise MS 3. yüzyıl ortalarındandır[335]. Mimari plastik eserleri MS 1- 4. yüzyıl tarihleri arasında yoğunlaşmaktadır[336]. Sondajlarda bulunan sikke ve seramikler ise MÖ 2. yüzyıl ile MS 7. yüzyıl arasına tarihlenmektedir[337]. Buradan hareketle mimari oluşum, evreler ve buluntular ışığında cadde ve portiklerin kullanımının MÖ 2. yüzyıl ile MS 6. yüzyıl arasında olduğu anlaşılmaktadır.

Kentlerinin yerleşim gelişimi sürecinde dağlık ve engebeli arazi yapısı yönlendirici olan Lykia'da, decumanus maximus-cardo maximus uygulaması az sayıdaki yerleşimde izlenebilmektedir. Bu nedenle komşu bölgelerin bazı kentleri de az karşılaştırma içinde değerlendirilecek, Patara Ana Caddesi'nin bu kategori içindeki yeri belirginleştirilmeye

[334] Decumanus ve cardo'ya ilişkin olarak Bkz. Perring 2000, 283 vdd.

[335] Bkz. Yazıt katalogu.

[336] Ana Cadde mimari plastiği bir doktora çalışması olarak değerlendirildiği için, ayrıca bir katalog yapılmamıştır.

[337] Bkz. Sikke ve seramik katalogu.

çalışılacaktır. Bu bağlamda karşılaştırma örneklerinde kentlerin topografik yapısı, yerleşim biçimleri ve dönem özellikleri belirleyici olmaktadır.

Engebeli arazi şartları nedeniyle Lykia'nın pek çok kentinde yapılar topoğrafyaya uygun olarak, farklı kodlarda araziye yerleştirilmişlerdir. Lykia Bölgesi kentlerinden Arycanda, Rhodiapolis, Tlos ve Pınara bu türden teraslar üzerinde düzenlenmiş yerleşmelerdendir[338]. Örneğin topoğrafyaya göre en iyi şekilde düzenlenen kentlerden Arycanda, tipik bir yamaç yerleşimidir. Eğimin sağladığı imkânlar son derece iyi bir şekilde kullanılmış ve teraslar yapılara göre düzenlenmiştir [339]. Yamaç üzerinde teraslar üzerinde planlanmış Roma kent düzenlemesinin etkileyici bir örneğidir. Kentin alt bölümüyle en üst seviyesi arasındaki kod farkı 120 metreden fazladır. Anıtsal yapılar sarp yamaçlar üzerindeki büyük teraslara yerleştirilmiştir. Yapılar, yükselti eğrilerine göre düzenlenir ve yapılaşma için gerekli büyük alanlar, destek duvarları sayesinde teraslar halinde meydana getirilir[340].

Patara cardo maksimus'unun Lykia'daki en yakın benzerleri Ksanthos[341] ve Limyra'da[342] karşımıza çıkmaktadır. Bu iki kentin ortak bir özelliği, merkezlerin erken dönemlerden itibaren sürekli yerleşim görmeleridir. Dolayısıyla Roma Çağı kent planı, mevcut yapılar göz önüne alınarak oluşturulmuş ve yol ağı buna göre şekillendirilmiştir. Komşu Ksanthos'un kent merkezinde iki geçişli takın önünde birleşen ana caddeler, doğu-batı doğrultusunda decumanus ile kuzey-güney doğrultusunda cardo, genel döşeme sistemi ve yapısallığı ile Patara'ya en yakın örneği oluşturmaktadır[343]. Caddeler, Ksanthos'un erken dönem güzergâhları/caddeleri üzerine, olasılıkla Patara'daki gibi, Roma Dönemi'nde yeniden düzenlenerek yapılmış olmalıdır[344]. Kent merkezinde yer alan decumanus maximus, meydandan kuzeye doğru devam eden cardo maximus ile dik açıyla kesişir. Caddenin iki kenarında portikler yer almakta, portiklerin arkasında ise dükkânlar bulunmaktadır[345]. Ksanthos Ana Cadde'sinin iki kaldırım arasındaki 11.85 m.lik ölçüsü, Patara Ana Caddesi'nin genişliğine

[338] Wurster 1996,165.

[339] Bayburtluoğlu 2004, 132 vd.

[340] Wurster 1996,171 vd.

[341] Courtils 2001, 75; Courtils 2003, 81; Cavelier 2005, 104.

[342] Reither 1992, 293; Borchhardt 1999, 105 vd.

[343] Courtils 2003, 81; Cavelier 2005, 102.

[344] Reither 1992, 293 vd.; Borchhardt 1999, 105 vd.

[345] Courtils 2003, 81.

yaklaşır[346]. Limyra'da da var olan yol ağı Roma Dönemi'nde yeniden düzenlenmiş olup, planlama eski yapıların konumuna göre şekillendirilmiştir[347]. Limyra sütunlu caddesinin her iki yanında uzanan Attik-İon kaideler, granit sütunlar ve Korinth başlıklarının kullanıldığı ve stylobatına da iki basamakla çıkılan portikler, Patara ile büyük benzerli göstermektedir. Limyra sütunlu caddesi 8.20 m genişliği ile Patara ve Ksanthos caddelerine göre en dar olanıdır[348]. Buna karşın MS 2. yüzyıla tarihli kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu Phaselis sütunlu caddesi tam olarak decumanus-cardo sistemine uymasa da, diğer Lykia örnekleriyle, yanlarının portikli düzenlenmesiyle benzeşir. Bu kentte de topoğrafya yerleşim alanını sınırlamış ve dik kesişen bir plan uygulamasına engel olmuştur[349].

MS 2. yüzyıla tarihli kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu Limyra[350] ve MS 2. yüzyıla tarihli doğu-batı doğrultulu Ksanthos[351] caddeleri, W. L. MacDonald'ın tipolojisine göre 6. Tipte yer alan Patara Ana Caddesi ile aynı tiptedir. Bölgedeki diğer kentlerde günümüze kadar yeterli kazı ve araştırma olmadığından, bunların caddelerine yönelik tipolojik bir değerlendirme yapmak mümkün olmamıştır. Bu tipoloji içinde değerlendirilen diğer önemli Anadolu örnekleri şunlardır: MS 1. yüzyıla tarihli kuzey-güney doğrultulu Ephesos Arcadius Caddesi[352], MS 2.-3. yüzyıla tarihli kuzey-güney doğrultulu Hierapolis Caddesi[353], MS 2. yüzyıla tarihli doğu-batı doğrultulu Bergama Caddesi[354], MS 1. yüzyılın ikinci yarısına tarihli doğu-batı doğrultulu Laodikeia Suriye Caddesi[355], MS 4. yüzyıl sonu 5. yüzyıl başına tarihli doğu-batı doğrultulu Sardes Caddesi[356] dışında komşu Pisidia ve Pamphylia bölgelerindeki MS 2. yüzyıl ortalarına tarihli kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu Side Caddesi[357], MS 2. yüzyıla tarihli kuzey-güney doğrultulu Perge Caddesi[358], MS 2. yüzyıl ortalarına tarihli doğu-batı doğrultulu Selge

[346] Courtils 2003, 81.

[347] Borchhardt 1999, 105 vd.

[348] Borchhardt 1999, 105 vd

[349] Reither 1992, 302; Bayburtluoğlu 2004, 91 vd.

[350] Reither 1992, 293 vd.; Bayburtluoğlu 2004, 179.

[351] Courtils 2001, 75; Courtils 2003, 81; Cavelier 2005, 104.

[352] Reither 1992, 279 vdd.

[353] Reither 1992, 286 vd.

[354] Reither 1992, 298 vd.

[355] Şimşek 2007, 115 vd.

[356] Reither 1992, 305 vdd.

[357] Mansel 1978,21 vdd.; Reither 1992, 312 vdd.;

[358] Reither 1992, 299 vd.; Özdizbay 2010, kuzey -güney doğrultulu cadde 80 vdd., doğu batı doğrultulu cadde 97 vdd.

Caddesi[359], MS 2. yüzyıla tarihli kuzey-güney doğrultulu Termessos Caddesi[360], Severuslar Dönemi'ne tarihli doğu-batı doğrultulu Kremna Caddesi[361] ve Erken İmparatorluk Dönemi'ne tarihli kuzey-güney doğrultulu Sagalassos Caddesi[362] gibi örnekler de bu tipoloji içerisinde değerlendirilmektedir. Bu tip, büyük ve önemli kentlerde en çok kullanılandır. Bu listeden, W. L. MacDonald'ın 6. Tip olarak tanımladığı tipin bu büyük ve önemli kentlerde en çok kullanılan cadde tipi olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Perge Sütunlu Caddesi ise Roma Dönemi'nin özelliklerini yansıtmasına karşın, kent planını zaten modellendirmiş olan erken yerleşme nedeniyle kuzey-güney ve doğu-batı akslarında yer yer kırılmalar görülen örneklerdendir[363].

[359] Reither 1992, 310 vd.

[360] Reither 1992, 317 vd.

[361] Reither 1992, 290 vd.

[362] Reither 1992, 304.

[363] Reither 1992, 299 vd.; Özdizbay 2011, 80 vd. Perge sütunlu caddesi her ne kadar S. Şahin tarafından Tiberius Dönemi'ne tarihlendirilmeye çalışılsa da Özdizbay caddeyi MS 1. yüzyıl sonlarına vermektedir. Bkz. Özdizbay 2010, 96 vd.

DOKUZUNCU BÖLÜM
PORTİKLER

Antik kentlerde vazgeçilemeyen mekânsal mimari unsurlardan birisi de caddelerin kenarlarında yer alan üstü örtülü galerilerdir[364]. Bu tür yapılar için Hellence'de 'stoa' kelimesi kullanılırken Latince'de 'porticus' kelimesi kullanılmıştır[365]; Türkçe'de ise 'revak' sözcüğü çok yakın anlamlı olarak kullanılmaktadır[366]. Portikler amaca uygun yapılandırılmış mekânlar olarak her türlü hava koşullarında rahat bir yaşam ortamı sunarlar[367]. F. Işık stoaların kökenini Urartu'ya götürmüş; Frigya üzerinden İonya'ya, oradan da Hellas'a geçen bir etkileşim yolu izlemiştir[368]. Başlangıçta özellikle tapınım alanları ve tapınak yanlarında kullanılan bu mimari tasarım[369], Klasik Dönem'de agora yapılarında görülürken, Geç Hellenistik Dönem'den itibaren caddelerin yanlarındaki portiklere dönüşmüştür[370]. Öne açık sütunlu bir galerisi bulunan, üzerindeki ahşap çatısı arka duvara bağlanan ve bin yıllar boyu kullanılarak günümüze ulaşan bu mimari tür, aslında basit ve yalındır[371]; buna karşın çok işlevselliği yanında ayrıca sanatsal amaçlara da hizmet etmiştir[372]. Mimari düzen çeşitlilik göstermekle birlikte, en çok Korinth düzeni kullanılmıştır[373], İonik düzen sıra dışıdır. Sütunların her zaman aynı yükseklikte olmaları zorunda değildir; aynı yapıda daha büyük sütunlar da kullanılabilmiştir[374]. Batı Portik'te 4.00 ile 4.15 m arasındaki yüksekliklere sahip sütunların varlığı da bunu doğrulamaktadır. Farklı yükseklikte sütun kullanımının başlıca iki nedeni olmalıdır. İlki, onarım sonrası kullanılan kaide ve başlıklardan doğan yükseklikleri ayarlamak için. İkinci neden ise, mimari elemanlarda oluşan ölçü kaymalarını oradan kaldırmak için farklı yükseklikte sütun kullanılmış olmalıdır.

---

[364] Genel olarak stoa/portik/arkad/revak için bkz. Reither 1992, 43 vd.; Coulton 1976; MacDonald 1986, 43-46.

[365] Hasol 1990, 420.

[366] Portikus, portico ya da portique kelimeleri revak'ın özde aynı anlamda fakat farklı dilerdeki karşılığıdır. Türkçe literatürde ise üstü kapalı, önü açık bu tür mekânlar arkad/revak olarak adlandırılmaktadır. Hasol 1990, bkz. arkad 47, Bkz. Revak 436; Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 3, (1997) 1504.

[367] Wycherly 1986, 89 vd.

[368] Stoa mimarisi için genel olarak bkz. Coulton 1976, 19 vdd.; MacDonald 1986, 43 vdd.; Wycherly 1986, 90 vd.; F. Işık, IstMitt 56, 2006, 169-184; Işık 2012.

[369] F. Işık, IstMitt 56, 2006, 169-184.

[370] MacDonald 1986, 43 vd.

[371] Wycherly 1986, 89.

[372] Wycherly 1986, 90.

[373] MacDonald 1986, 44.

[374] MacDonald 1986, 44.

Patara'da Ana Cadde’nin doğusu ve batısı boylu boyunca portiklerle görselleştirilmiştir. Yola koşut uzayan sütunlu portikler caddenin anıtsallığını arttırdığı gibi, aynı zamanda yayaların yürüyüş rahatlığını da sağlamaktadır. Özellikle Lykia gibi çok sıcak kıyı bölgelerinde bu tür gölgelik cadde döşemlerinin yaşam içinde önemli yeri vardır. Ana Cadde, portiklerle birlikte sadece yürünen basit bir yol olmaktan çıkarak bir mekâna dönüşmüş gibidir. Portiklerin sütun düzeni İon’dur. Portik'in ikinci evresine ait başlıklardan anlaşıldığı kadarıyla, özellikle Batı Portik, ilk evreden sonra Korinth Düzeni’nde yeniden yapılmıştır. Belli ki onarım evresinde, yani MS 141 depremi sonrası Severuslar Dönemi'nde, çevresindeki anıtsal yapıların atmosferiyle uyum içinde güçlü bir mimari algı birlikteliği sağlayan, daha anıtsal ve gösterişli bir form seçimine gidilmiştir. Caddenin Agora, Tiyatro, Meclis Binası ve Hamam gibi anıtsal kamu yapılarının yoğun ulaşım yükünü çektiği düşünülürse, onun türü arasında bilinen en geniş döşemlerden biri olma nedeni de yanıtını bulacaktır.

9.1A. Batı Portik

9.1A.1. Konum

Yönelimi ve konumu, içerdiği organik bağ sonucu kendiliğinden, caddeye bağlı olarak biçimlenmiştir. Karşısında, caddenin doğu kıyısında uzanan portikle bakışımlı bir düzende ilerleyerek, onunla birlikte "sütunlu cadde" kavramına içerik kazandırır. Güneyde agoranın 3.00 m kuzey batısında başlayan Batı Portik, kuzeye inen Ana Cadde'nin bu yönünde kesintisiz devam eder. 56.00 m.lik ilk bölümden sonra bir sokakla batıdaki kentsel alana yol verir (Resim 31), sonra kuzeye uzanır. Portik, geç dönem yapılaşması nedeniyle büyük oranda eksilmiştir (Resim 151). Ancak ele geçen mimari malzeme portiğin genel yapısını aydınlatacak düzeydedir.

9.1A.2. Plan

Batı Portik'in kazılabilen uzunluğu, Stoa Kapısı'nın batı köşesinden kuzeye doğru 56.00 m, genişliği ise 6.00 m.dir. Kuzeye doğru açılan ara sokak düzenlemesi ile kesilmiş, sonra yine devam etmiştir. Portik boyunca arkada sıralı dükkânlar yer almaktadır. Dükkân girişleri, caddeden portiğe çıkan merdivenlerin ekseni üzerindedir.

9.1A.3. Mimari

Batı Portik, İon düzenlidir (Resim 20, 32); sütun taşıyıcı kaideler ise Attika-İon düzenindedir. Kazı çalışmaları sırasında ele geçen çok sayıda farklı sütun, sütun başlığı ve sütun kaideleri, portiğin farklı dönemlerde onarım gördüğünü gösterir. İon başlıklarının üzerine, caddeye bakan yüzde üç ve arkada iki faskialı arşitravlar ile onun üzerine friz oturtulmuştur. Farklı tip ve boyutlardaki kaidelerle birlikte kırmızı granit sütunların kullanımı ve onların Korinth başlıkları taşıması onarımlarla doğru orantılıdır. Kaideler stylobat üzerine belirli aralıklarla yerleştirilmişlerdir. Sütun aralıkları, portiğe çıkış basamakları arasında 1.50 m, aralarda ise 1.25 m ölçülür. Portiğe çıkılan basamaklar (Resim 37) ortalama 1.50 m genişliğindedir. Basamak sayısı güneyden kuzeye gidildikçe fazlalaşır, çünkü eğim giderek arttığı için stylobattaki merdiven sayısı da o oranda artar.

9.1A.3.1. Temel

Portiğin temeli blokaj yapılarak sağlamlaştırılmış ve üzerine stylobat yerleştirilmiştir. Yürüme zeminin üst tabakasında yer alan humuslu toprak kazınmış ve orta boyuttaki kireçtaşı molozlarla sert bir temel oluşturulmuştur. Güneyden kuzeye doğru olan eğim ilk metrelerden itibaren blokajla devam ettirilmiş ve belirli bir noktadan sonra eğimin yükselmesi sebebiyle

stlobata basamak ilave edilme gereği duyulmuştur. Orijinal eğim günümüzde korunamamış, zaman içerisinde yaşanan doğa olayları ve limanın kapanmasıyla birlikte oluşan iç göl, yürüme zeminin tümüyle çökmesine sebep olmuştur.

9.1A.3.2. Stylobat

Portik stylobatı güneyden kuzeye doğru ilk 56.00 m.ye kadar, var olan eğime bağlı olarak, önce tek sıra, sonra iki ve daha çok sıra bloklardan oluşur; son bölümde artık yüksek bir podyum gibi görünmektedir. Stylobat blokları farklı ölçülerdedir; yükseklikleri 0.35 m.dir. Portik boyunca belirli aralıklarda konumlanan merdivenlerle çözülür. Batı Potik'te stylobata çıkan ve orijinalinde arkadaki mekânlara açılan yedi basamaklı bölüm saptanmıştır. Bu bölümlerdeki basamak sayıları güneyden kuzeye doğru, caddenin eğimiyle birlikte artmaktadır. Basamaklarlar 0.25 m derinliğinde, 0. 20 m yüksekliğinde ve bu girişler yaklaşık 1.50 m genişliğindedir.

9.1A.3.3. Sütun Kaideleri

Batı Portik'e ait toplam 11 adet tam ya da tama yakın Attik-İon biçimli sütun kaidesi bulunmuştur (Resim 33) [375]. Kazılar sırasında stylobat üzerinde ele geçmelerine karşın, in-situ değillerdir. Değişik boyut ve işçiliğe sahip olmaları, farklı evrelere ait olduklarını göstermektedir. Bu farklılıklar, değişik nedenlerle yıkılan portiğin geçirdiği onarımlarla ilişkilidir. Yükseklikleri farklı, silmeleri farklı, plinthesi yüksek ve çokgen olan bu değişken kaideler arasında aynı özellikte olan sayısal çokluktaki özgünleri 0.25 m yüksekliğindedir; sütunun oturma çemberi 0.58 m çapındadır.

İlk kullanım evresine ait kaidelerin plinthe yüksekliği 0.08 m ölçülür (BP.K.2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 16, 17). 0.05 m.lik torus, bunun altında ve üstünde silmeleri ile toplam 0.08 m.lik trochilos ve en üstte 0.04 m.lik torus ile 0.05x0.05 m boyutlarında zıvana deliği işlenmiştir. Kaidelerden ikisi 0.35 m yüksekliğinde ve 0.56 m çapındadır; çerçeveli yüksek plintheleri 0.10 m yüksekliğindedir (BP.K.12, 14) . Plinthe üzerinde 0.08 m.lik torus, altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m.lik trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus yer almaktadır. Farklı bir grup oluşturan sekizgen plintheli kaideler ise 0.35 m yüksekliğinde ve 0.56 m çapındadır, 0.08 m yüksekliğinde plinthelere sahiptir (BP.K. 1, 4, 13, 15). Plinthe üzerine 0.08 m.lik torus, altta ve

[375] Kaideler için bkz. mimari katalog bölümü, BPK.

üstte silmeleri ile toplam 0.10 m.lik trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus biçimlendirir. 0,35 m yüksekliğinde ve 0.48 m çapında ölçülen kaideler ise başka bir grubu oluşturur (BP.K. 7). Bunlar, 0.15 m yüksekliğinde sekizgen plintheye sahiptir, plinthe üzerine 0.06 m.lik torus, altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.11 m.lik trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus oyulmuştur.

9.1A.3.4. Sütun

Sütunlar beyaz mermer, gri damarlı mermer, konglomera ve kırmızı granit olarak zengin bir repertuar sunarlar[376] (BP.S. 1- 9) (Resim 39). Ancak bu zenginlik, farklı evreleri de işaret edebilir. Sütun yüksekliği ortalama 4.05 ile 4.15 m arasında değişmektedir; altta 0.58 m ve üstte 0.50 m çapındadırlar. Sütunlar tabanda ve üstte bir kalın, bir ince silmeyle çerçevelendirilmişlerdir.

9.1A.3.5. Sütun Başlığı

Batı Portik'in ilk evresinde İon sütun başlıkları kullanılmıştır. Ancak dönemsel farklılıklar ve onarımlar nedeniyle Korinth başlıklarının da kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu bölümde hem İon hem de Korinth başlıkları iki alt başlıkta değerlendirilecektir[377] (Resim 34). Farklı dönemlerdeki konumlarıyla ele geçen başlıkların tarihleri bu evre farkını göstermektedir.

9.1A.3.5.1. İon Sütun Başlıkları

Kazılarda tamama yakın tek bir İon sütun başlığı bulunmuştur (BP.SB.1) (Mi. 1485). Batı Portik güney başlangıcında ele geçmiştir. Başlık 0.60 x 0.54 m ölçülerindedir; sütuna oturduğu taban üst çapı 0.50 m, yüksekliği 0.22 m.dir. Ölçüleri ve malzemesi ile MS 2. yüzyıl başına yerleşen tarihi, Portiğin ilk evresine ait olduğunu göstermektedir (Resim 34). Kireçtaşından yapılan bu başlık iki parça halinde olup, volütlerinden üçünün yüzeyi tahrip olmuştur. Yumurta ve ok silmesi bir yüzünde tamamen kırılmış, diğer yüzünde ise beş adet yumurta ve dört adet ok ucuyla korunmuştur; genelinde de aşınma ve kırıklar mevcuttur. Abakus üzerinde herhangi bir zıvana izi görülmemektedir. Baltheusun yan bölümündeki lotus-palmet oldukça yüzeysel işlenmiştir. Yumurta motifinin yüksekliği 0.06 m, genişliği 0.05 m ve yumurta çanağının genişliği 0.9,5 m ölçülür. Pulviniusunda yer alan lotus-palmet ve baltheus kısmındaki defne yaprakları çizgisel işlenmiş, motifler zeminden ayrışmamıştır;

[376] Sütunlar için bkz. mimari katalog bölümü, BPS.

[377] Sütun başlıkları için bkz. mimari katalog bölümü, BPB.

yumurtaların üst kısmı da düz çizgi halinde verilmiştir. Batı Portik'te bulunan kırık bir İon başlığı da (BP.SB.2), BP.SB.1 ile benzer özellikler taşımaktadır.

9.1A.3.5.2. Korinth Sütun Başlıkları

Batı Portik kazılarında çok sayıda Korinth başlığı ve parçası bulunmuştur. Ancak burada farklı dönemlere tarihlenebilen sağlam ya da sağlama yakın yedi başlık ayrıntılıca değerlendirilmiştir.

1. Env. No. Mi.1511 (BP.SB.3): Ana Cadde Batı Portik'te bulunmuştur. Altta ve üstte sekiz adet akanthus yaprağı. Abakus çiçeği ve volüt sarmalları kırık. Heliks ve volüt sapı kaulis çanaklarından çıkmakta. Başlığın dört tarafında da helikslerin ortasında lotus çiçeği bulunmakta. Diğer üç yüzdeki abakus çiçekleri kırık veya aşınmış. Sadece bir yüzdeki abakus çiçeği korunmuş ve abakus levhasına düz bir biçimde yerleştirilmiş. Alt sıra akanthus yaprakları dörder dişten oluşmakta; üst sıra yapraklarının sayısı ise üç. Kaulis çanakları küçük birer prizma şeklinde. Başlığın yaprakları hacimli ve plastik yapıda, yaprağı oluşturan dişler sivri uçlu. Yapraklar arasında uzatılmış damlalar şeklinde boşluklar bulunmakta ve bunlar sert bir işçilik göstermekte. Akanthus yapraklarında ince, derin çizgilerle ve yaprak dişlerinin üzerinin oyulmasıyla oluşturulan barok yapı.

2. Env. No. Mi.1483 (BP.SB.4): Ana Cadde Batı Portik'te bulunmuştur. Altta ve üstte sekizer akanthus yaprağı. Başlık üst çapı: 74.5 cm, yük.: 57 cm, taban çapı: 43.5 cm (Resim 34). Abakusun dört kenarından biri kırık; alt ve üst sıra akanthus yapraklarında ve volüt sarmalında da kırıklar. Birbiriyle temas halinde olan üst sıra akanthus çelengi, ayrık duran alt sıra çelenginin arasından; volüt sapı ve heliksler de kaulis çanağından yükselmekte. Heliksler, ortaya doğru kıvrıldığı yerde kalathostan dışarı doğru kıvrılan bir dil yaprağına temas etmekte. Sapsız abakus çiçeği, abakus levhasından yaklaşık 90° aşağıya, kalathosa doğru bakmakta. Alt sıra yaprak dilimleri çok sivri ve kısa. Ana damarın iki yanında dipten başlayıp yaprağın ucuna kadar giden, yüzeysel işlenmiş iki oyuk. Alt yaprak dişlerinin üstle birleştiği yerde kapalı damla şeklini anımsatan gözler, daha sivri dişlere ve kapalı gözlere sahip üst yapraklar. Her yaprağın yanındakiyle alttan iki dişle teması sonucu oluşan gözler. Üst çelenkteki yapraklardan ilk sıradakiler zemine gömülü gibi uzanır.

3. Env. No.Y30 (BP.SB.5): Ana Cadde Batı Portik güney başlangıcında ele geçmiştir. Alt ve üst sıra akanthus yapraklarında ve başlığın alt kesiminde büyük kırıklar. Kalathos üzerinde dört alt sıra akanthus yaprağı dört cepheye, üst sıra yaprakları ise bu yaprakların arasına ve

başlığın köşesine yerleştirilmiş. Başlıkta farklı işlenişte bir heliks ve abakus çiçeği. Heliks tipi kaulis çanağında çıkıp başlığın ortasına doğru bir sarmal çizerken, burada ortadaki dil çiçeğinden çıkmış ve dik bir biçimde abakus çiçeğine uzanarak bir sarmal oluşturmuş. Abakus çiçeği dil yaprağından uzanan bir sapa sahip ve alışılagelmişin dışında küçük boyutta tasarlanmış; başlıkta kaulis görülmemekte. Yaprak özelinde incelendiğinde alt ve üst sıra akanthus yaprakları birbirinden farklı. Kalathos zeminine gömülmüş alt sıra yapraklar plastik bir yapı içermiyor; ayrıca bozulmaya uğramışlar. Merkezdeki ana damar, yaprağın üstünden içe doğru kıvrık. Alt ve üst sıra akanthus yaprakları birbiriyle temas halinde değil, bu nedenle yapraklar arası köprülerin varlığından ve oluşturdukları göz veya üçgen motiflerden görülmez. Yaprak dişlerinin yüzeyleri oyularak hareketli bir görüntü elde edilmeye çalışılmış; alt sıradaki yaprakların arasında ve başlığın köşelerinde bulunan üst sıra yaprağın merkezinde yaklaşık sekiz kanal, yaprağın en alt kısmından başlayarak, dişlerin ucuna kadar uzanmakta.

4. Env. No. Mi.1144 (BP.SB.6): Ana Cadde Batı Portik güney başlangıcında ele geçmiştir. Ölçülebilen yüksekliği 0.32 m Sadece bir yüzün üst bölümüyle korunabilmiş; iki üst sıra akanthus yaprağı, kaulis çanakları ve ortalarındaki dil veya lotus çiçeği, volütler, heliksler ve abakus çiçeği izlenebilmekte. Sivri yaprak dişlerine sahip kaulisin iç dişleri, ortadaki dil yaprağına; dış yaprak dişleri ise volüt sarmalına uzanacak kadar geniş tasarlanmış ve neredeyse bir akanthus yaprağı genişliğinde. Yerleştirilme düzeni ve yaprak stili açısından Mi.1511 ve Mi.1483 numaralı başlıklarla benzeşiyor. Kaulis çanağı ve üst sıra akanthus yaprakları etli bir yapıda. Mi.1511 ve Mi.1483 numaralı başlıklarla göre farklı bir abakus çiçeği kullanılmış, sağa ve sola yönelik ikişer yaprak dişinden oluşmakta.

5. Env. No. Mi. 2218 (BP.SB.7): Ana Cadde Batı Portik 7. açma, -1.70 m seviyesinden. Küçük boyutlu; abakus çapı 0.54,5 m, yüksekliği 0.30 m ve taban genişliği 0.24,5 m Abakusun bir köşesi ve çaprazındaki köşe kırık; genelde iyi korunmuş. Alışılagelmiş Korinth başlıklarından farklı: Volütler, heliksler, kaulis çanakları ve abakus çiçeği yok; onların yerine kalathosun yüzeyine yayılmış, üst sıra akanthus yaprakları ve abakus arasında dil bezekleri. Dil yapraklarının abakusa temas ettiği kısımlarda, dil yaprakları arasında, ters duran üçgenler. Alışılmamış tipte kare biçimli abakus. Alt ve üst akanthus yaprak çelenkleri yüzeysel. Alt sıra çelengindeki yaprakların orta ve üst dişleri aralarında üçgenler; yalnız damarları seçilebilen üst sıradaki yapraklar birbirinden ayrı; üst sıra akanthus yapraklarından birçoğunun uçları kırık, sağlam tek yaprağın, uçları kalathostan oldukça dışarı sarkmakta.

6. Env. No. Mi.2221 (BP.SB.8): Ana Cadde Batı Portik 2. açma +1.00 m seviyesinden. Küçük boyutlu; abakus çapı 0.64 m, yüksekliği 0.36 m, taban genişliği 0.30 m.dir. Genelde iyi korunmuş; yalnızca abakusun bir köşesinde ve çiçeklerinde kırıklar. Kalathos taban bileziğinden yükselen ve yüzeyi kaplayan oldukça yozlaşmış akanthus dizisi. İkinci sıra akanthus yaprak dizisi, heliks ve kaulis çanakları işlenmemiş. Köşelere yerleştirilmiş dört yaprağın ana damarları volütlerin hemen altından kıvrılarak içbükey oluşturmakta, çok geniş ve dümdüz işlenmişlikle doğaldan uzak bir görüntü çizmekte. Yapraklar birbirleriyle üç ayrı noktada temasta; ilk temasta beşgen, ikincisinde dörtgen alan oluşturmakta. Oldukça basit, yüzeysel ve özensiz bir işçiliğin ürünü.

7. Env. No. Mi.2222 (BP.SB.9): Ana Cadde Batı Portik 2. açma, -9.00 m seviyesinden. Abakus çapı 0.67 m, yüksekliği 0.30 m, taban genişliği ise 0.34 m Abakusun bir köşesinde ve dört akanthus yaprağından birinde küçük kırıklar. 4 No.lu başlıkla genel özellikleri ortak. İkinci sıra akanthus yaprak dizisi, heliksler ve kaulis çanakları bu başlıkta da yok. Kalathos yüzeyinin tümünü kaplayan dört akanthus yaprağı oldukça geniş, yüzeysel ve düz bir şekilde işlenen volütlerin altına kadar uzanıp içe doğru bükülerek başlığın durağan yapısını hareketlendiren ana damarlar. Yaprakların birbirleriyle temas ettikleri noktalarda; kalathos tabanı üstünde dörtgen, üzerindeki köprüde beşgen, onun üzerindeki üçüncü köprüde ise tekrar dörtgen alanlar oluşturulmuş.

IX.1A.3.6. Arşitrav

Batı Portik'te kullanılan arşitrav blokları[378]; GK.03.150, GK.03.69, GK.00.165., GK.00.123A-B, GK.00.104, GK.00.159, GK.03.89, GK.00.282, K201, GK.00.229, GK.00.23, GK.00.67, GK.00.67, GK.00.24, GK.04.267, GK.04.262, GK.04.160, GK.04.88, GK.04.152, GK.04.10, GK.04.235, GK.04.28, GK.04.27, GK.04.24, GK.04.50, GK.04.163, GK.04.207, GK.04.172, GK.04.220, GK.04.111, GK.04.105 numaralarıyla kaydedilmişlerdir.

İki farklı boy ve işçilikteki arşitravların varlığı, sütun aralıkları ve dönemsel farklılıkla açıklanabilir (Resim 35). Orijinal arşitravlar 2.10 m ile 2.40 m arası uzunluktadır. Bu arşitravlar önde üç, arkada iki faskialı olmaları, işçilikleri ve sayısal çokluklarından dolayı ilk evreye ait olmalıdırlar. Keza MS 2. yüzyıl başına tarihlenen yazıtlı arşitrav bloğu da aynı özelikleri taşımaktadır. Arşitravların genişlikleri üstten 0.75 ile 0.60 m, sütun başlığına

[378] Arşitrav blokları için bkz. Mimari Katalog BPA bölümü.

oturduğu alanda ise 0.54 m ölçülür, değişken boylarına karşın yükseklikleri 0.45 m.dir. Arşitrav önlerinde üç, arkalarında iki faskia vardır; bunların yükseklikleri değişkendir, alttan üste doğru, 9 cm, 11 cm ve 15 cm olarak artar. Bir başka arşitrav bloğu üzerindeki faskia yükseklikleri ise 7, 11 ve 13 cm olarak okunur. Blok altlarında 10 cm genişliğinde yalın soffitler yer alır, bazıları üzerinde kenet izleri mevcuttur.

9.1A.3.7. Friz

Batı Portik'te kullanılmış olan oluklu (dil) friz blokları[379]: GK.00.181, GK.03.31, GK.03.152, GK.03.174, GK.00.122, GK.00.107, GK.00.157, K163, GK.00.66, GK.00.66B, GK.00.66C, GK.04.40, GK.04.67, GK.00.128 numaralarını taşırlar. Cephe dikey durumda yan yana dizili, üst bölümü yuvarlak sonlanan, alt başlangıcı yukarıya dönük yarım daire şeklinde oluklardan oluşurken, arka bölüm kaba işçilikte bırakılmıştır (Resim 35). Yükseklikleri 0.40 m, genişlikleri üstte 0.65 m, altta, arşitravın üzerine oturduğu alanda, 0.50 m.dir, uzunlukları farklıdır; 1.62 m ile 0.60 m arasında değişir. Üst bölümün arka kesimlerinde ve farklı yerlerde hatıl yuvaları yer almaktadır (Resim 36). Hatıl yuvaları kaba işçilikli ve değişken ölçülerdedir; ölçülebilen iki hatıl yuvası 0.58x0.22x0.20 m ve 0.70x0.30x0.15 m boyutlarındadır.

9.1A.3.8. Çatı

Friz blokları üzerinde yer alan hatıl yuvaları, portiğin çatısını taşıma amaçlıdır. Bu yuvalara yerleştirilen ahşap hatıllar, eğimle portiğin arka duvarına oturtulur; araları kerestelerle örtülüdür, bunun üzerine de kiremit döşenerek çatı oluşturulur. Bazı friz blokları üzerinde görülen harçla tutturulmuş tuğlalar, çatı ile friz bloğunu bağlamak ve oluşabilen eğim hatalarını ortadan kaldırmak içindir.

Portikte tek eğimli çatı tipi uygulanmıştır. Mekânların çatısı ile portik çatısı farklı yükseklikte olup eğim caddeye doğru verilmiştir. Tek eğimli çatı tipinin yapısı basit olup, üzeri kiremitle kapanmaktadır. Tek eğimli çatılar, genellikle tek başına bağımsız çatılardır; birbirlerine eğimli kiremitler dik olarak birleştirilirler. Portik eğim nedeniyle belirli aralıklarla ara sokağa kadar devam etmekte ve sokağın başında sonlanmaktadır. Ara sokak boşluğundan sonra portik bir kademe alttan tekrar devam ettirilmektedir. Batı Portik ara sokaklarla bölünmekte ve çatıda sokak aralarına kadar tek bir çatı ile örtülmekteydi.

[379] Friz blokları için bkz. BPF bölümü.

Değişik tip ve boyutta çok sayıda çatı kiremidi parçası bulunmuştur. Ancak alanın yoğun kullanımı nedeniyle ele geçen çatı kiremitlerinde orijinal evreyi tanımlamamız mümkün değildir. Bulunanlar pişmiş topraktan yapılmış kalypter (kapama) ve stroter (düz kiremit) parçalarından ibarettir. Ancak bulunan çatı kiremit parçalarından kesin bir tarihleme yapmak olası değildir. Bu kiremitler her dönem kullanılan basit formlu kiremitler olup MS 2. - 4. yüzyıllar arasına tarihlenebilirler[380]. Portik çatılarının uzun ve geniş olması nedeniyle, özellikle kışın sert esen rüzgârlar bu tür yapılara büyük zarar verebilmekteydi. Bu nedenle çatıların uçmasını engellemek amacıyla mahya kiremitlerinin taştan yapıldığı örnekler de elimize geçmiştir.

9.1A.4. Malzeme ve Teknik

Yapının genelinde yerel kireç taşı kullanılmış, sütunlar, orijinalinde beyaz ve gri damarlı, ince tanecikli mermerdendir; portik fasadında, onu taşıyan sütunlar dışında mermer kullanılmamıştır. Sütunlar kaideye zıvana ile bağlanmış, zıvana delikleri sütunların alt orta noktasına ve kaidenin merkezine oyulmuşlardır. Kaide üzerindeki kanal izi ise zıvanayı tutması için kurşun dökme yeridir. Bu delikler sütun ve kaidelerin bazılarında görülmezler. Yapının genelinde kenet çok az kullanılmıştır; örnekler ise bazı arşitrav bloklarının birleşiminde görülür (Resim 144, 145). Bir başka işçilik de friz blokları üzerindeki hatıl yuvalarıdır; tüm örneklerin arkalarında, 0.30x.0.30 m ölçülerinde oyuklar bulunmaktadır. Yuvalara yerleştirilen hatıllar, arkada duvara dayanmakta ve çatıyı oluşturan gövdeyi taşımaktadırlar.

Portik yürüme zemininin ne tür bir malzemeyle kaplı olduğu tam anlaşılamamaktadır. Orijinal döşemi, uzun süren kullanımlar ve onarımlar sonucu günümüze kalamamıştır; güneyinde çok küçük oranda korunmuş olan mozaik parçalarının varlığı, zeminin mozaik kaplı olduğunu düşündürmektedir (Resim 38). En son evresinde ise toprak sıkıştırılarak bir zemin oluşturulmuştur. Batı Portik stylobatında ve arka duvarında yapı malzemesi olarak yerel kireçtaşı kullanılmıştır; cephede kaideler, friz ve arşitrav blokları da yerel kireç taşındandır.

9.1A.5. Yeniden Kurma

[380] Çatı kiremitleri ile ilgili genel olarak Bkz. Bingöl 1976/1977, 52-79; Özyiğit 1990, 303-326. Akerström 1996, genel.

Eldeki veriler ışığında Batı Portik'in ilk evresinin yeniden kurmasını doğru bir şekilde yapmak olasıdır. Sütun kaidelerin in situ olarak bulunmamaları nedeniyle, sütun aralıklarının yerinin saptanması iki kritere bağlı olarak hesaplanabilmektedir. İlki stylobata çıkan merdivenlerin genişliği, ikincisi ise arşitrav bloklarının uzunluğudur. Arşitrav bloklarının farklı ölçülerde olması, söz konusu arşitravlardan bazılarının Doğu Portik'e ait olabileceği ihtimalini gündeme getirse de, yeniden kurma denemesinde arşitravların bu portikte kullanıldığı varsayımı dikkate alınarak değerlendirme yapılacaktır. Bu bağlamda, stylobatta yer alan ve portiğe çıkışı sağlayan basamaklı girişler yaklaşık 1.50 m genişliğindedir. Buna göre, merdiven açıklığının her iki yanına sütun kaidesi konulduğu düşünüldüğünde, sütun kaidelerinin en az 1.50 m aralıklarla dizilmiş olduğu anlaşılır. İkinci kritere göre ise 2.10 ile 2.40 m.lik arşitrav bloklarının sütun başlığının merkezinde derz oluşturacak biçimde monte edildiği düşünüldüğünde, sütun kaidelerinin 1.40 m veya 1.70 m aralığa sahip olması gerektiği hesaplanır. Bu durumda, sütun aralıkları için iki olasılıktan söz etmek gerekir; ya aralıklar 1.40, 1.50 ve 1.70 m lik ölçüleriyle değişkendi ya da mevcut merdiven aralıkları baz alınarak sütun aralıkları ortalama 1.50 m olarak düzenlenmişti. Bunu kesin olarak tespit etme olanağına sahip olmasak ta, merdiven kenarına yerleştirilen sütunların, dükkan kapılarının söveleri ile aynı aksta olduğunu söylemek olasıdır. Mermer ve granit sütunlar farklı özelliklerine karşın aynı çapa sahiptirler ve yükseklikleri de 4.05 ile 4.10 m arasında değişmektedir. İon sütun başlıkları 0.22 m, arşitrav 0.45 m ve friz sırasının 0.40 m yüksekliğe sahip olduğu düşünüldüğünde, portik cephede toplam 5.45 m yüksekliğe ulaşır. 56 m uzunluğunda, 6.00 m genişliğindeki portiğin üstü, batıda dizili iki katlı dükkanların ikinci katına ait pencerelerin alt kotundan doğuya eğimlenen ahşap bir kırma çatıyla örtülü olamalıdı. Zira, portiğin cephesindeki friz bloklarının arkasına belirli aralıklarla açılmış dörtgen yuvalar, çatının ahşap hatıllarının oturtulmasına yöneliktir (resim 31, 32).

9.1A.6. Değerlendirme ve Tarihleme

Batı Portik sütun başlıklarının tarihlendirilmeleri aşağıdaki gibidir:

BP.SB.1 (Mi. 1485): Yumurtalar derin matkap işçiliği ile ayrıştırılmış, ama çevreleyen çanak daha fazla açılmıştır. Aralarındaki uzaklık daha fazlalaşmış, bu da daha belirgin bir ışık-gölge kontrastı sağlamıştır. Derin matkap kanalları burada gözlenmez. Didyma Apollon Tapınağı'nın doğusundaki arşitrav yumurtaları ve Aizanoi Zeus Tapınağı'na ait yumurta motifleri, uzunca sivri biçimlerinde ve yapılarında benzeşirler; üst kesimi içe bükük hafif eğik kenarlı çanaklar, dar ve derin oyulmuştur. Her iki örnekte de çanak ve ok uçları altta ince bir

şeritle birleştirilmişlerdir.[381] Yumurtaların dar ve derin oyularak çanaktan ayrışması, aşağı doğru sivrilmesi, ucunun aşağıda ince bir şeritle tabana tutturulması burada tıpkı Didyma Apollon ve Aizanoi Tapınakları'nda olduğu gibidir. Başlık üzerindeki yumurta motifleri ise Miletos Batı Agora ve Nypheion, Pergamon Yukarı Gymnasion ve Ephesos Domitian kutsal alanında işlenen yumurta motiflerine yakın benzerlik göstermektedirler. Bu özellikleriyle yumurtalar MS 1. yüzyılın sonları, 2. yüzyılın başlarına tarihlendirilebilir. Ayrıca BP.SB. 2 numaralı İon başlığı da BP.SB. 1 ile aynı özellikte ve ölçülerdedir; karşılaştırma ve tarihleme örneklerinin benzerliği de bu nedenledir.

BP.SB.3 (Mi. 1511): Ephesos Hadrian Tapınağı ante başlığı[382] ile benzer özellikler içerir. Dönem başlıklarına göz bezemeli boşlukların yoğunluğu damgasını vurur. İki başlıkta da öğe yerleşimi aynıdır; akanthus yapraklarında dişlerin sivri olması ve üst sıra akanthus dizisinin alt yapraklarının zemine gömülmüş olması ile tümünün zeminden kopmuş yapısı gibi özellikler benzeşir. Farkı ise Ephesos örneğinde kaulisin daha dar, bu başlıkta ise geniş ve etli bir yapıda oluşundandır. Ayrıca bu başlıkta heliksler ortada birleşirken Ephesos örneğinde ortadaki çiçeğin dış konturlarına kadar uzanır; ince ve dekoratif volütler dar bir alana sıkıştırılır[383]. Antoninler Dönemi stil gelişimi olarak Hadrian Dönemi'nin devamı niteliğinde eserler vermektedir. Hadrian'dan Antoninler Dönemi'ne geçiş aşamasında çok belirgin farklılıklar görmek güçtür.[384] Fakat ilkinin sanat anlayışının izleyen zamanda yalınlaştırılarak devam ettiği söylenebilir.[385] Göz göz oyulmaların artık daha da uzadığı iki başlıkta da görülmektedir; bu özellik belli ki üst sıra akanthus yapraklarında en alt yaprak dişinin zemine gömülü olması olgusu Antoninler Dönemi'ne özgüdür[386]. Bu başlıkta, yapılış biçimleri ve akanthus yapraklarının işlenişleri ile Ephesos Liman Hamamı başlıklarıyla benzerlik içindedir[387]. Tüm bunlardan başlığın, Antoninler Dönemi stiline sahip olduğundan kuşku duyulmaz.

---

[381] Karaosmanoğlu 1996, 59 vd.

[382] Wörle 1973, 470-477; Vandeput 1997, 34 Pl. 86.2; Gülbay 2009, Şek. 68.

[383] İdil 1984, 15.

[384] Başaran 1997, 10.

[385] Başaran 1999, 22-23.

[386] Başaran 1999, 23; Ayrıca genel olarak Bkz. Bingöl 1980.

[387] Heilmeyer 1970, Lev. 27.3; İdil 1984, 19 vdd., Lev. 9, 2.

BP.SB.4 (Mi. 1483): M. L. Fischer'in tipolojisine göre Tip 3 içerisinde değerlendirilmelidir[388]. Genel olarak bakıldığında BP.SB.3 kadar plastiklik görülmez, sert bir doku fark edilir. Ayrıca alt ve üst sıra yaprak sıraları arasında belirgin bir stil farkı yoktur. Özellikle alt ve üst yaprak sıraları çok sık işlenmediğinden kalathos seçilebilmektedir. Akantus yapraklarının uzantıları doğrudan kapalı yapılmamıştır; daha doğrusu bu olgu sadece alt yapraklarda görülmektedir. Böylece aralarda oluşan, bu boşluklarda yüksek yaprakların alt kısımlarının işlenmiş olduğu görülmektedir ki bu özellik bizi MS erken 2. yüzyıl tarihine götürür. Derin matkap izleri ve çentiklerle karakterize edilmiş akantus bu tarihten itibaren düşünülebilir, bu da MS 2. yüzyılın sonuna işaret ediyor. Kaules, heliks ve volut bölgesi erken dönemlerle karşılaştırıldığında, yüksekliklerini kaybetmiş gibi görünmektedir, böylece bu bitkisel parça artık güçlü bir yapıya sahip olmaktan uzaklaşmıştır. Başlıkta kaulisler neredeyse hiç verilmemiştir; saran yapraklar erken dönemdeki gibi dikey olarak yukarı doğru değil de eğik olarak çıkarlar. Göze çarpan bir baska şey de, heliks ve volütlerin neredeyse sarmal yaprakların yanından yetişiyormuş gibi durmalarıdır. Derinliksiz ve az kıvrımlı volüt ve heliksler, MS 2. yüzyılın başında da görülebilirler ama orada daha dinamik bir şekilde dikey çıkışlılar, yani: geç dönemlerde daha çok, heliks ve volütlerin abaküsü o kadar da enerjik bir sekilde taşımadıkları izlenimi doğuyor. Bu parçada her nekadar heliksler kanalis gösterseler de, yine de plastikliği azalmış bir şekilde kalathos'a yapıştırılmış gibi gözüküyorlar. Bu yüzden, Antoninler Dönemi'ne tarihlemek uygun olacaktır. Bu özellikleriyle Ksanthos Yukarı Agora'da bulunan başlıkla yakın benzerlikler görülür[389]. Ephesos 3B kompozit ante başlığı[390] ile karşılaştırdığımızda, alt sıra akanthus dizisini oluşturan yaprakların stil olarak çok farklı olmadığı görülür. İki başlıktaki alt sıra yaprakları, Hadrian Dönemi'nin etkileyici ışık-gölge oyunlarını içeren yapraklarından daha yalın, yaprağı oluşturan dişlerin sayıca daha az ve kısadır. Kyzikos başlığı ile benzer özelikler göstermektedir[391]. Antoninler Dönemi'nden beri yapraklar arındaki küçük kapalı boşluklar sayıca çoğalarak kalathos yüzeyini kaplamıştır. Böylece iki akanthus arasındaki beş gözlü oyulma meydana gelmiştir. Severuslar Dönemi sitilinin en önemli özelliği olan yüzeysel işlenmiş bezekler ile kaba işçilik henüz bu eserde görülmemektedir. Antoninler Dönemi sonuna tarihlenen, benzer stil özellikleri gösteren Ephesos Serapis Tapınağı[392] ve Ephesos

[388] Fischer 1990, 40 vdd., özellikle 55.

[389] Cavalier 2005, 92 vd. Pl.13 Fig.49.

[390] Başaran 1999, Res. 14.

[391] No. 88/6 Başaran 1997, 15 Res. 19.

[392] Heilmeyer 1970, 96, Lev. 33, 1.

Doğu Gymnasium'una ait başlıklarda bu örneklerdindir. Yoğun ışık-gölge oyunları yerine yüzeysel diyebileceğimiz, yalın bir işçiliğin görüldüğü başlık, MS 2. yüzyıl ortalarından sonra yapılmış olmalıdır.

BP.SB.5 (Y.30): Bu başlıklta dikkat çekici olan: eşit kıvrımlarıyla bitkisel bir motif değil de daha çok bir kabartma olarak anlaşılabilecek heliksler, abakusa kadar uzanıyor ve abakus çiçeğini vurguluyorlar. Akantus yaprakları sanki volütlerin altında verilmiş gibi, ve en alttaki büyük yapraklar başka bir bitki biçimini ifade ediyor gibiler. Bu değişik elementleri bir araya getiren yerel bir ürün olmasından kaynaklı olmalıdır. Belki bu yüzden bezemeler oldukça şematik olarak işlenmiştir. Çentikle yapılmış gibi duran yaprak uçları, MS 2. yüzyılın başlarından ama özellikle ortasından itibaren görülmeye başlanır[393]. Matkap kullanımı az görülmektedir. Alt sıradaki akanthus yaprakları için bir Stratonikeia başlığını[394] karşılaştırabiliriz. İki yaprağın da iki dilimden oluşması, alt dilimin zemine gömülmüş olması ve yatay biçimde uzanmış olması, sivri uçlu yaprak dişleri üzerinin -V- şeklinde oyularak yüzeyin hareketlendirilmek istenmesi, Kyzikos örneğinde ana damarın sağında ve solunda bulunan boşluk dışında ışık-gölge oyunu oluşturacak noktalara sahip olmayışı iki başlığın benzerlikleridir. Üst sıra yaprak dizisini karşılaştırmak için ise Euromos Zeus Tapınağı'ndan bir başlığı[395] ele alabiliriz. Yaprak dilimleri ve dişlerinden bu iki yapıt birbirine çok benzemese de, ortadaki kanallı yapıyı karşılaştırmak için uygun olabilir: yaprağın merkezindeki yaklaşık altı kanal, onun hareketli bir görünüm kazanmasını sağlamıştır. Genel olarak baktığımızda bu başlık yüzeysel işçiliği ve deformasyona uğramışlığı ile MS 2. yüzyıl ortaları biçemini göstermektedir.

BP.SB.6 (Mi. 1144): Bu başlık BP.SB.4 (Mi. 1483) numaralı başlıkla aynı özelliktedir. M. L. Fischer'in tipolojisine göre Tip 2 olarak adlandırılan ve Hadrian Dönemi'nden Antoninler Dönemi'ne kadar tarihlenen grup içinde yer almaktadır[396]. Perge Güney Hamamı Korinth sütun başlığı[397] ile benzer özelliktedir. Kaulis çanaklarının içersinden çıkan volütler ve volütlere temas eden kaulis çanakları neredeyse aynıdır. Erken Hadrian Dönemi'nde kaulis

[393] Genel olarak Bkz. Heil meyer 1970, 90 ; Başaran 1989; Fischer 1990, 42 vd; Başaran 1995.

[394] İdil 1984, 32 Lev. 14, 2; İdil 1997, 162 Lev. 1/3.

[395] Heilmeyer 1970, 104 Lev. 38, 1.

[396] Fischer 1990, 40 vdd., özellikle 55.

[397] Gülbay 2009, 176. Res. 209.

yapraklarının dışa doğru açıldığını bilmekteyiz[398]. Hadrian Dönemi ve hemen sonrasından olan Perge'deki bu yapının başlığı da zaman biçemi olarak aynı özellikleri yansıtır.[399] Sonuçta BP.SB.6'nın da bu döneme yani MS 2. yüzyıl ortalarında sonraya verilmesi yanlış olmaz.

BP.SB.7 (Mi. 2218): Başlık tipi ve yaprak stilinde benzer dört örnekten ilki, Pergamon Traian Tapınağı sütunlu galerisinden[400], ikincisi Ksanthos Batı Agorası'ndandır[401]. Cadde başlığında ilk bakışta çift sıra akanthus yaprağı görülürken, anılan iki örnekte tek sıra yaprak çelengi vardır ve bu yaprak stili MS 2. yüzyıl ve sonrasını gösterir[402]; BP.SB.7 daha geç bir dönemden olmalıdır, çünkü yapraklardaki yüzeysel damar işlenişi, plastiklikten ve ışık gölge oyunlarından uzak olma, geç bir tarihin biçemini vermelidir. Didyma'dan bir başlık[403] örneği ise yaprak stili olarak Patara örneğine oldukça yakın durur. Üst dişlerin birbiriyle temasıyla oluşan üçgen motifi, yaprağın ana damarı ve bu damarın kenarındaki oyuntular ile yaprağın genel yapısı bu iki başlığın ortak özelliklerindendir. Kyzikos başlığı[404] da Patara örneğiyle oldukça benzeşir. Yaprak tipi, yaprak üzerindeki boşluklar neredeyse aynıdır. Tek fark, Kyzikos örneğinde yan yapraklarla oluşturulan köprü sayısının daha fazla olmasındadır. MS 210 – 220 dolaylarına verilen bu son başlıkla diğer üç karşılaştırma örneği arasında çok fazla fark olmaması gerekir. Bundan dolayı Patara başlığının yeri MS 3. yüzyılın başlarında aranmalıdır.

BP.SB.8 (Mi. 2221): Kyzikos'başlığı[405] ile karşılaştırılabilecek özellikler içerir. Yapraklar her ikisinde de oldukça yüzeysel, yayvan ve plastiklikten uzaktır, birbirleriyle teması sonucu yaratılan boşluklar aynıdır: Tabanda dörtgen, orta köprüde beşgen alanlar oluşturması belirleyici bir özellik olarak karşımıza çıkar. Kyzikos örneğinde alt yaprak dişinin üstündekiyle temas ettiği yerde oluşan yuvarlak boşluk, bu başlıkta çok az da olsa ışık-gölge etkisi uyandırır. Ancak Patara örneğinde yaprağın neredeyse dümdüz verilmiş olmasıyla böylesi bir plastiklik kaygısı güdülmeyişi, onu sanki MS 4. yüzyıl içine tarihlemede yönlendiricidir.

---

[398] İdil 1984, 20.

[399] İdil 2009, 176.

[400] İdil 1984, 18-19, Lev. 9, Res.1.

[401] No: DP Y030: Cavalier 2005, 140, Lev. 24, Res. 75.

[402] İdil 1984, 19; Cavalier 2005, 140.

[403] Pülz 1989, Lev. 31, 9.

[404]No. 88/128: Başaran 1997, 17 Res. 26.

[405] No. 88/141: Başaran 1997, 21 Res. 37.

BP.SB.9 (Mi. 2222): BP.SB.8 ile karşılaştırılan Kyzikos örneğiyle[406] benzeşir; Kyzikos'tan bir başkasıyla da[407] benzer özellikler görülmektedir. Başlığın uzunlamasına tektonik duruşu, yaprağın tam merkezinde bulunan ana damarın volüte kadar uzanması, çok sayıdaki yaprak dişlerinin birbirleriyle teması temel benzer özelliklerdir. Fakat yaprak dişlerinin birleştiği yerlerde oluşan alanlar bu başlıkta üç köşeli yıldız görünümündedir.[408] Bu ikisi dışında MS 5. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen Antakya-Harbiye pilaster başlığı da[409] bu Patara örneğiyle benzer özellikler içerir. Yaprak yapısı ikisinde de kaba bir işçilik gösterir; yüzeysel yaprak dişleri, uzun ana damarın kalathosun üst kısımlarına kadar çıkarak içe doğru bükülüp hareketlilik sağlaması, yaprak dişlerinin kısa ve küt olmasına karşın kalathos yüzeyine yayılması da[410] aynıdır. Aralarındaki fark, yaprak dişleri yüzeylerinin biraz daha oyulmuş olmasında ve dişlerin oluşturduğu köprülerde göze çarpar. Bu temel benzerlikler nedeniyle bu Patara başlığının MS 4. yüzyıl içine tarihlenmesi uygun olacaktır.

Sonuçta Ana Cadde Batı Portik'te bulunan Korinth başlıkları, genelde Traian Dönemi'nden sonraki zamanın ürünleri olmalıdır. Portik'de bu dönemden önce yapılmış olamaz. Ana Cadde'nin olasılıkla Hellenistik Dönem'de kullanılmaya başlandığını biliyoruz; incelenen en erken başlıklar da Hadrian Dönemi stil özellikleriyle bu görüşü desteklemektedir. BP.SB.4, Antoninler Dönemi'ne geçişe tarihlenmelidir. Sonraki dönemlere gelindiğinde akanthus yapraklarının yüzeyselleşmeye başladığı bir sürece girilir: Severuslar Dönemi'ne ait olması gereken BP.SB.7. başlıkta bunu görmekteyiz. Başlıklar arasında en yüzeysel ve kaba bir işçilik gösteren BP.SB.8. ve BP.SB.9. başlık aynı ustanın elinden çıkmış gibidir. Gerek ebatları gerek işçiliği bir bütünlük oluşturmaya yetmektedir. 2010 yılında, dükkânların kazıldığı dönemde ele geçen bu iki başlık, buluntu yeri göz önüne alındığında, ele geçen diğer eserlerle bir kontekst oluşturabileceğini düşündürür. Roma Dönemi sonlarından olan BP.SB.5 ile Ana Cadde'de kullanılan başlıkların form ve tip zenginliği artmıştır.

Değerlendirdiğimiz Batı Portik başlıkları, MS 1. yüzyıl başlarından 4. yüzyıl içlerine kadar giden bir sürecin ürünleridirler ve farklı evrelerde Batı Portik'te kullanılmışlardır. Kimi

[406] Başaran 1997, 20, Res.35.

[407] No. 92/1: Başaran 1997, 49, Res.32.

[408] Başaran 1997, 20.

[409] Kramer 1994, 91-92, Lev.6, Res. 36.

[410] Kramer 1994, 91.-92.

başlıkların ebatları itibariyle Portik'deki büyük sütunlara ait olması gerekirken, kimileri ise dükkân içlerinde daha küçük sütunları taçlandırıyor olmalıdır. Devşirme malzemenin bir hayli fazla olduğu Ana Cadde'de bu başlıklara daha sonraki dönemlerde belki daha farklı fonksiyonlar yüklenilmiş olması da olasıdır.

Birçok değişim ve onarım görmesine karşın, özgün dokusu genellikle korunmuş olan Batı Portik'in ilk yapım evresi MS 2 yüzyıl başlarındandır. Bu tarihi hem I. Mekân lentosu üzerindeki bir yazıt ve hem de ilk evreye ait olduğunu düşündüğüm İon başlığının biçemi desteklemektedir[411]. Claudia Anassa Archiereia adlı İmparator Kültü baş rahibesi olan kişinin bir yapı inşa ettirdiğini yazan arşitrav bloğu MS 2. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir[412]. Bu yazıtlı arşitrav bloğu Batı Portik'e aittir ve portiğin ilk evresini tarihler. Ayrıca III. mekânın lentosu üzerindeki bir diğer yazıt Titus Flavius Basileides ailesini onurlandırmaktadır. Bu yazıt ailenin üstlendiği önemli işleri anlatır. Uzun yıllar kent yönetiminde önemli bir mevkide görev alan baba ve oğlun unvanlarının sıralandığı yazıt, MS 2. yüzyıl başlarına verilmektedir[413]. Yazıtlı heykel kaidesinin ikici kullanımda lentoya dönüştürüldüğü bu dönem ise bu mekânın üçüncü evresi, yani en erken MS 3. yüzyıl olmalıdır.

Ana Cadde'yi batı kenarı boyunca sınırlandıran portiğin ilk evresi İon düzeninde yapılmıştır (Resim 39). Ancak bu alanda ele geçen Korinth başlıkları ve farklı malzemeden yapılmış sütunlar, portiğin zaman içinde onarım geçirdiğini göstermektedir. Zira portikler mimari olarak diğer yapılara göre daha dayanıksızdırlar. Genel düzeni değiştirmeyen bu tür yenilemelerle portik kullanımı MS 6. yüzyıla kadar, uzun süre devam etmiştir. Ancak, Batı ve Doğu Portik düzenleri ile hemen güney uçta yer alan Agora'daki düzenin aynı olması, aynı anda bir plan dâhilinde tasarlandıklarının göstergesidir. Ölçü ve oranların kendi içerisinde bir bütünlük oluşturmasına özen gösterilmiştir. Örneğin Doğu Portik'in, Batı Portik'e göre daha yüksek sütunlarının olmasını, batıda stylobat bloklarını yükselterek oranlamışlardır. Bu yöntemle yapıların birbiriyle uyum içinde olmaları ve görsel etki yaratacak bir şekilde görünmeleri sağlanmıştır.

[411] Bkz. Mimari Katalog BP.SB.1 Mi. 1485

[412] Bkz. Yazıt Katalogu Env. No: 14.

[413] Bkz. Yazıt Katalogu Env. No: 10.

9.1B. Batı Portik Mekânları:

Ana Cadde'nin batı sınırını oluşturan Batı Portik, Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı köşesinden VI. ve VIII. mekân arasındaki sokağa kadar uzanan bölümde 56 m uzunluğundadır. Ne yazık ki sokaktan sonraki 2. alana ait iki mekân dışında, diğer iki mekânın da salt eşik taşları günümüze kadar gelebilmiştir. Batı Portik'in arkasında, ara sokaklarla bölümlendirilen mekânlar limana kadar devam ediyor olmalıdır. Şimdiye kadar saptanabilen toplam mekân sayısı ondur (Resim 105, 106, 107). Bunları birbirinden ayırabilmek zordur; temellendikleri en son evrenin kapı ve duvarları dikkate alınarak bu ayırımı salt kısmen yapabilmek mümkün olabilmiştir. Burada ilk evre ile son evre arasındaki yeni düzenlemeler ayrıntılı bir şekilde verilmeye çalışılacaktır.

I. Mekân: 5.65 x 9 x 3.5 m boyutlarındadır. Güney duvarın kalınlığı 0.90 m, yüksekliği 3.40 m, kuzey duvarın kalınlığı 0.90 m, yüksekliği 3.10 m; doğu duvarın yüksekliği 1.90 m ve batı duvarın kalınlığı 0.70 m, yüksekliği 3.52 m ölçülür (Resim 108, 109, 110). Kapı açıklığı 1.66x2.85 m, lento uzunluğu 2.66 m, genişliği 1.05 m ve yüksekliği 0.56 m; stylobattan lentonun üst kısmına kadar olan yükseklik 3.40 m; sövelerin iç kısımlarından derinliği 1.60 m; ikişer bloktan oluşan kapı sövelerinden güneydekinden alttakinin yüksekliği 1.39 m, üsttekinin 1.46 m; kuzeyindekinde alttakinin yüksekliği 0.72 m, üsttekinin ise 2.13 m; lento ve sövelerinde bulunan üçer faskianın genişlikleri ise 0.20 mdir.

Kapı eşiği üzerindeki ve sövelerdeki izlerden, kapının iki kanatlı olduğu anlaşılmaktadır[414]. Söve ve lento bloklarının iç kısımlarındaki izler, kapı kasasını yerleştirme amaçlıdır[415]. Eşik üzerindeki kanat sürtünme izleri kapının içeriye doğru açıldığını, eşikteki aşınmalar bu mekânın sürekli kullanıldığını gösterir[416].

I. mekânın batı duvarında bulunan niş zeminden 0.80 m yukarıda başlar, yüksekliği 1.10 m, eni 0.90 m, genişliği 0.84 m, derinliği 0.90 m ölçülür. Yine batı duvarının içine oyulan kilerin ölçüleri de aynıdır; duvarları anakayaya oyularak oluşturulmuş ve üzeri kabaca sıvanmıştır, tonoz örtülüdür, zeminde tuğladan kaplama levhalar kullanılmıştır.

---

[414] Genel olarak kapılar için bkz. Vitruvius 4, VI, 8282-84; Roos 1972, 80-86; Waelkens 1986; Varkıvanç 2005, 47-61; Varkıvanç 2008, 323-339.

[415] Varkıvanç 2008, 325 Res. 1.

[416] Varkıvanç 2008, 325 Res. 1.

Bu mekân içerisinde üç yapı evresi gözlemlenmiştir (Resim 111). I. evre, mekânı sınırlayan orijinal duvarlara ait, zemini stylobatla aynı seviyede olan MS 2. yüzyıl başı yapılaşmasıdır. II. evre, yine aynı mekânın orijinal yapısı bozulduktan sonraki, yani MS 3. yüzyıl başlarındaki kullanımına aittir. III. evre ise MS 4. yüzyılda üst kotta mekânı güney-kuzey doğrultulu olarak bölen duvar örgüsüne ait zemin ve yapılaşmadır. Daha yüksek kotta olan bu geç duvar örgüsünün kaldırılmasıyla, özgün Roma Dönemi yapılaşmasına ait bir arka duvar ile bu duvarın üzerinde yer alan niş ve mahzen açığa çıkmıştır. Geç dönem kültür katmanına ait duvar yapısıyla birlikte mahzen, kullanım dışı kalmıştır. Bu bölümde gerçekleştirilen seviye inme çalışmaları sonucunda duvar molozu dışında herhangi bir arkeolojik buluntuya rastlanmamıştır. Kesitten de anlaşıldığı üzere en son evre, dükkan ve kiler olarak kullanılan alının duvar çöküntüsü ile son bulmuştur (Resim 111 I. mekân kesit). Bu mekân MS 4. yüzyıldan sonra kullanılmamıştır.

II. Mekân: I. mekânın kuzeyinde yer alır; 34.00x18.00 m ölçülerindedir. İki girişe sahip bu mekân Batı Portik'te bulunan bu en büyük mekândır. Mekânın güney duvar yüksekliği yaklaşık 3.40 m, kalınlığı 0.90 m; batı duvarı yüksekliği 3,52 m, kalınlığı 0.70 m; kuzey duvarı yüksekliği 3.10 m kalınlığı 0.90 m, doğu duvarı yüksekliği ise 1.90 m.dir (Resim 112, 113).

Aynı oda içerisinde üç ayrı bölmenin yer aldığı II. mekânda dört kültür katmanına ait yapılaşmanın izleri vardır (Resim 114, 115). I. katman MS 2. yüzyıl başına ait stylobatla aynı seviyede yer alan mermer zeminli asıl alandır. MS 2. yüzyıl ortaları ve sonrasına tarihlenen II. katmanda stylobatla aynı seviyede yer alan mermer kaplama zemin kaldırılmış ve sıkıştırılmış toprak zemin kullanılmıştır. MS 3. yüzyıla tarihlene III. katman, mozaik zeminli üç bölümüyle ayırt edilir (Resim 116, 117). Bu bölümlendirmeler taş temel üzerine kerpiç duvar örülerek sağlanmıştır; mozaik zemin üç bölümde de takip edilebilmektedir. Mozaikler, depremle yaşanan bir çöküntüyle dağılmıştır. Bunun üzerine oturan IV. katman, II. mekânın içerisinde takip edilebilen son kültür katmanıdır; bu mekânın güneydoğusunda konumlanan bölünmüş bir odanın genelinde ve ona ait bir kapıyla iz verir. Gevşek zeminlidir. Yangınla son bulmuştur. Bu evre ise MS 4. - 5. yüzyıllara tarihlenmektedir. Genel olarak bakıldığında mimarisi ve boyutları, bu mekânı diğerlerinden farklı kılmaktadır. Dükkân olarak kullanımı pek mümkün görülmez, yapının işlevinin niceliğini gösteren veri de azdır. Büyüklüğü, anıtsal girişi ve mermer kaplı duvarlarıyla bir kamu yapısı izlenimi uyandırır; belki de kutsal bir mekândır.

III. Mekân: II. mekânın kuzey bitişiğindedir, 14.20x11.10 m ölçülerindedir: Duvarlar güneyde 2.50 m yüksekliğinde, 0.90 m kalınlığında, kuzeyde 2.20 m yüksekliğinde, 0.90 m kalınlığında ve batıda 2.20 m yüksekliğinde, 0.90 m kalınlığında ölçülür (Resim 118, 119).

Ana girişi, diğerleri gibi doğudadır. 1.90 m yüksekliğindeki kapının söve uzunluğu 2.15 m, derinliği 0.65 m eni 0.60 m.dir. Batı duvarında yer alan 0.85 m yüksekliğindeki kapının söve uzunluğu 2.35 m, eni 0.55 m, derinliği 0.90 m ölçülerindedir. Kuzeybatıda diğer mekâna çıkan 1.00 m genişliğinde bir kapı daha bulunur. İçinde bulunan kanalın eni 0.35 m, boyu 9.50 m derinliği 0.30 m; mekânın tam ortasında yer alan havuzun eni 2.50 m, boyu 3.20 m derinliği 0.65 m kadardır.

Bu mekânda görülen yapılaşmanın ve zeminin MS 3. yüzyıla tarihlenen II. kültür katmanına ait olduğu düşünülmektedir. Özgün MS 2. yüzyıl başına ait döşem ve kapının değiştirildiği, bir su kanalının açıldığı ve havuz benzeri kare plana yakın bir başka döşemin yapının ortasına yerleştirildiği gözlemlenmiştir. Stylobat seviyesinde başlayan zemin de I. kültür tabakasından farklı bir dönemin izlerini taşır.

IV. Mekân: Genel ölçüleri 4.60x7.50x2.40 m.dir: Güney duvarın kalınlığı 0. 90 m, yüksekliği 2.40 m; batı duvarın kalınlığı 4.50 m, yüksekliği 2.40 m, kuzey duvarın kalınlığı 0.70 m, yüksekliği 0.90 m, doğu duvarın kalınlığı 0.80 m, yüksekliği 1.10 m ölçülerindedir. Bu mekânda takip edilebilen bir yapılaşma görülememiştir. III. mekândaki yapılaşmaya ait zeminle bağlantılı olduğu düşünülen kuzeydeki kapının bu mekâna açılması ve zeminin bu kapıyla ilişkisi, buranın III. mekândaki yapılaşmayla aynı döneme ait olduğunu göstermektedir (Resim 120, 121, 122).

V. Mekân: Genelinde 4.80x7.30x0.70 m ölçülerindedir: Batı duvarın kalınlığı 0.90 m, yüksekliği 2.40 m, güney duvarın kalınlığı 0.70 m, yüksekliği 1.05 m, kuzey duvarın kalınlığı 0.75 m, yüksekliği 1.30 m, doğu duvarın kalınlığı 0.80 m, yüksekliği 1.50 m.dir (Resim 123). Batıdaki giriş 1.05 m genişliğindedir.

Bir önceki mekândaki gibi burada da içerisinde takip edilebilen bir bölünme ya da yapılaşma yoktur. Caddenin özgün dokusu düşünüldüğünde, mekân girişlerinin caddeye açıldığı bilinir. Burada arkaya da bir kapı açıldığı için özgün yapılaşmanın değiştiği ve

görülenin en az üçüncü evre yapısı olduğu sonucuna varılabilir. Bu evreler diğer mekânlarda olduğu gibi MS 2. yüzyıl başı ile MS 4. yüzyıllar arasındadır.

VI. Mekân: 4.70x11x1.20 m boyutlarındadır (Resim 124, 125). 0.50x4.30x0.50 m ölçülerindeki bir duvarla ikiye bölünmüştür. Batıdaki mekânın genel ölçüsü; 4.00x5.10x1.00 m.dir; batı duvarın kalınlığı 0.75 m, yüksekliği 1.30 m; güney duvarın kalınlığı 0.75 m, yüksekliği 1.20 m; kuzey duvarın kalınlığ 0.65 m, yüksekliği 0.55 m.dir. Doğudaki mekân 4.50x1.20 m ölçülür; güney duvarın eni 0.75 m, yüksekliği 1.20 m; kuzey duvarın kalınlığı 0.65 m, yüksekliği 0.50 m.dir. Kapı girişi doğu yönündedir; genişliği 1.60 m.dir. Kuzey duvardan VII. mekâna kapı geçişi vardır; açıklığı 1.00 m.dir.

VI. mekân kendi içinde farklı katmanlara sahip iki bölümden oluşur. Doğudaki ilk bölümlendirmede stylobat seviyesinde takip edilebilen ve yine kendi içinde daha sonraki dönemlere ait olması gereken işlik gibi farklı işlevde yapılaşmalar içermektedir. Ayrıca bu bölümde daha erken olma ihtimali bulunan kuzey-güney doğrultulu zeminin altına doğru inen bir taş döşemi bulunmaktadır. Batıdaki bölümün, doğu duvarının doğudaki bölümünden kat farkı olarak değişik bir zemine sahip olduğu, duvar ile zemin arasındaki toprak dolgusunun dokusundan anlaşılır. Tabakalaşmanın: I. özgün Roma zemininden (MS 2**.** yüzyıl başı), II. görülebilen zeminden (MS 3. yüzyıl), III. işlik ile bağlantılı olandan (4. yüzyıl) ve IV. üst mekândan oluştuğu görüldüğünden (MS 6. yüzyıl), burada takip edilebilen en az dört evrenin varlığından söz edilebilir.

VII. Mekân: Genel ölçüleri 5x13x1 m.dir (Resim 126, 127). Batı duvarın kalınlığı 0.80 m, yüksekliği 0.90 m, duvarın kapı açıklığı 1.20 m; güney duvarın kalınlığı 0.65 m, yüksekliği 0.80 m; Kapısının açıklığı 1.83x2.98 m, lento uzunluğu 2.71 m, derinliği 1.05 m, yüksekliği 0.55 m; stylobattan lentonun üst kısmına kadar olan yükseklik 3.60 m ölçülür. Sövelerin iç kısımlarında derinlik 1.60 m; ikişer bloktan oluşan kapının güney sövesinden alttaki 1.61 m, üstteki 1.39 m yüksekliğindedir; kuzeyindeki sövede ise alttakinin yüksekliği 1.56 m, kırık olan üstteki yerindeki bloğun yüksekliği 1.44 m.dir. Lento ve sövelerde bulunan üçer faskianın genişlikleri 0.20 m.dir. Kapı eşiği üzerindeki ve sövelerdeki izlerden kapının iki kanatlı olduğu anlaşılmaktadır; söve ve lento bloklarının iç kısımlarındaki izler kapı kasasını yerleştirme amaçlıdır. Eşik üzerindeki kanat sürtünme izleri ise mekânın uzun süreli kullanımını göstermektedir.

Mekânın içerisinde güneybatıda yer alan apsis şeklindeki kireç ocağı zeminden 0.60 m yukarıda başlamıştır. 0.50 m yüksekliğindedir, çapı 2.20 m.dir. Mekânın ortasındaki doğu-batı doğrultulu duvar, kuzey yönüne doğru bir L yapmaktadır. Doğu-batı yönünde uzanan buradaki eşik 3.30 m aralığında ve 0.43 m genişliğindedir.

VII. mekân, kazı çalışmaları önceki yıllarda yapılmış, yeniden ve büyük oranda açığa çıkarılmış olan bir başka mekânın açıldığı bir bölme şeklindedir. Zemininden görülebildiği kadarıyla VI. mekân ile onun kuzey duvarından açılan bir kapıyla bağlantılı olmalıdır. Her iki mekânda da zeminin MS 2. yüzyıl başında Batı Portik'in yapıldığı zamanda döşenmiş olması, onların en azından II. kültür katmanına tarihlendirilmelerinde belirleyicidir. Bu zeminin hemen üzerinde doğu-batı doğrultulu bir stylobat vardır; stylobatla aynı seviyede olan bir kuyunun varlığı, buranın III. evrede kullanıldığına işaret etmektedir. Zeminde bulunan, MS 4. yüzyıl başına tarihlenen sikke bu evreni verir[417]. Kuyudan kot farkıyla yukarıda konumlanan apsis biçimli bir kireç ocağı, IV. katmanının ürünüdür. Caddeye değil de batıya açılan bir kapıda buranın, portiğin işlevini yitirdikten sonra, yani MS 4.- 5. yüzyılda kullanıldığının kanıtını verir. Bu bağlamda artık, diğer mekânlarda arkaya açılan kapıların aynı kotta konumlanmalarının, onların aynı evrede caddeye sırtını dönen yapılar olmalarından kaynaklandığı bellidir. Burada kapı eşiği üzerinde haç motifli bir blok devşirme malzeme olarak kullanılmıştır (Resim 143). Bu motifin bir mekân içinde farklı yerlerde kullanıldıkları bilinmektedir. Bu tür haçlara, örneğin mekânları nazar ve kem gözlerden korumak gibi bir işlev de yüklenebilmektedir[418].

VIII. Mekân: Altı bölümden oluşur; bütününde 9.45x11 m ölçülerindedir, duvar kalınlığı ortalama 0.60 m.dir (Resim 128, 129, 132)**.** Orijinalinde tek olan mekân, sonraki dönemlerde organik olmayan ek duvarlarla altı odaya bölünmüştür; duvar kalınlıkları ve nitelikleri bu dönemsel farklılıkları açıkça gösterir. Mekânın tam ortasındaki eşikle batıdaki odalara geçiş sağlanır. Batı duvara bitişik bir su kuyusu, kuyunun hemen yanında ise doğu-batı doğrultulu bir seki bulunmaktadır (Resim 134) .

Çalışmalarda ele geçen, çok sayıda seramik, çatı kiremidi, tuğla ve sikke, odaların MS 2. yüzyıl ile 6. yüzyıl arasında kullanım gördüğünü kanıtlamaktadır**.** VIII. mekânın batı

[417] Bkz. Sikke Katalogu Env. No 22.
[418] Haç motifi için genel olarak Bkz. Engemann 1976, 22-48.

kenarındaki çok iyi korunmuş su kuyusu ile IX. mekânda saptanan su kuyusundan bozma ocak, bu alanların en son evrede işlik olarak kullanıldığını gösterir.

IX. Mekân: 8.55x8.00 m ölçülerindedir, duvarları yaklaşık 0.60 m kalınlığındadır (Resim 128, 131, 132). Dikdörtgen planlıdır, içinde hiçbir mimari düzenleme bulunmamaktadır (Resim 130). Kuzey duvarı yanında kuyu ağzından bozma bir ocak yer alır (Resim 135). Kuzey batı köşesinin arkasında konumlanan ve sonradan bölünmüş olan 2.40x3.05 m ölçülerindeki odanın girişi ise kuzeydendir; duvar işçiliği ve ana mekânla bağlantısı nedeniyle en geç kullanım evresine ait olmalıdır. İlk kullanım evresi portiğin yapım evresi ile aynı olan IX. mekânda dört farklı kullanım evresi saptanabilmiştir (Resim 133); kullanımı, MS 2. yüzyıl başları ile MS 6. yüzyıl arası uzunca bir süreci içerir.

Gösterişli yapısı ve büyüklüğüyle dükkân veya işlik olarak tasarlanmadığı anlaşılan bu mekân, dinsel bir işlev için düşünülmüş olabilir. Batı Portik'te kuzeydeki ara sokaktan sonra gelen ikinci mekânın düzenlenişte, boyutta farklı yapısallığıyla diğerlerinden ayrılma nedeni işlev farkında aranmalıdır. Devşirme olmasına karşın yapı önünde kullanılan bir yazıtlı blokta, Tanrıça Roma'nın adının geçmesi kayda değer bir durumdur. Yine mekânın yakınında kazıyla günyüzüne çıkan bir Artemis kabartması ve bir matara üzerindeki Artemis betimlemesi ise, bu mekânın belki de Artemis kültüyle ilişkisine iz vermektedir[419]. Her durumda da eldeki bu verilerden mekânın dinî bir işleve sahip olma olasılığı çok yüksektir. Dinsel içerikli bu bulguların, in situ olarak ele geçmemiş olsalar da, özellikle burada yoğunlaşmaları bir rastlantı olmamalıdır. Ancak Tanrıça Roma'ya mı, ya da Artemis'e mi ait olduğu tartışmaya açıktır. Aynı alanda bulunan Artemis Potniateron ya da Artemis'ten türetilen tanrıça Hekate kabartmalı matara biçimli kab, bu alanda Artemis'e ait bir kutsal alan ya da tapınağın varlığına işaret etmektedir. Bu mekân Batı Portik'in kuzeyinde, girişi ve mimarisiyle kutsallığı çağrıştıran alan olmalıdır. Kaunos Stoası'nda bulunan Artemis kutsal odasıyla benzeşir[420].

Üst Kat Mekânı: I. Mekânın üzerinde yer alır ve zemini onun üst kotuna oturur. Doğu-batı doğrultulu bir duvarla ikiye bölünmüştür. Girişi güneyde lentosunda haç bulunan bir kapıyladır; kapı açıklığı 1.50 m genişliğindedir (Resim 136, 137). Kuzeydeki odanın genel

[419] Söz konusu kabartma, Patara'da yazıt ve sunaklarıyla bilinen Artemis kültü ile birlikte, yayına hazırlanmaktadır.

[420] Öğün – Işık 2001, Res. 78; Işık C. 2003, 54 vdd.

ölçüsü 2.60x2.80x0.60 m.dir. Batı duvarın kalınlığı 0.90 m, yüksekliği 0.65 m; güney duvarın kalınlığı 0.90 m, yüksekliği 0.40 m; kuzey duvarın kalınlığı 0.95 m, yüksekliği 0.60 m; doğu duvarın kalınlığı 0.70 m, yüksekliği 12.00 m ölçülür. Güney oda, doğuda 0.55x4.30x0.50 m.lik bir duvarla sınırlanmaktadır. Bu doğrultuda kanal üzerindeki yola açılan 1.70 m genişliğinde bir girişe sahiptir. Kanal üzerine yapılmış olan yol 4.50x7.50x0.75 m ölçülerindedir.

Mekân, Roma Dönemi orijinal yapılaşmasından farklıdır. Dik olarak baktığı caddeye inişin toprak rampa ile sağlandığı anlaşılmaktadır. Altından geçen su kanalı ve lentodaki haç motifi MS 5. yüzyıl yapılaşmasının somut işaretleridir.

9.1B.1. Değerlendirme:

Yukarıda ayrıntılı olarak tanımlanan Ana Cadde Batı Portik mekânlarını değerlendirmek gerekirse: Batısı parseller şeklinde düzenlenmiş olan portikte, I-VII. mekânlar 1. parselde, VIII ve XI. mekânlar[421] ise 2. parselasyon alanında kalmaktadır. 2. alan içindeki X ve XI. mekânların salt kapı eşikleri ele geçtiği için, bu iki mekân değerlendirmeye alınmamıştır. Bahse konu mekânlar yapıldığı dönemden itibaren sürekli olarak kullanım görmüşlerdir. Ancak mekânların kullanım evreleri, caddenin ve portiğin kullanım evresi ile koşut değildir. Cadde küçülerek de olsa kullanılmaya devam etmesine karşın, portiğin MS 4. yüzyıldan sonra kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Mekânlar içinde korunabilmiş en erkeni II. mekân olmalıdır. II. mekânın arkasındaki poligonal teknikte yapılmış duvar, bu alandaki en erken duvara işaret etmektedir. Aynı doğrultuda ve özellikte yapılmış Agora Batı Stoa'nın arkasındaki sadece batı arka yüzü kalmış bu duvar, MÖ 2./1. yüzyıldan sonraya tarihlenmektedir[422]. Mekânların içinde akıntı toprakla gelen, Klasik Dönem'den itibaren görülen sikke ve seramik buluntuları, bu alanın mekânlar yapılmadan önce uzun süre kullanıldığını göstermektedir. Ancak tam da bu durum, ilk evrelere ilişkin mimari belgelemeyi ve yorumu zorlaştırmıştır. Önceki evreler neredeyse süpürülerek orijinal yapı bozulmuş, bu yüzden poligonal duvar dışında erken süreci tarihlemeye yetecek veri bulunmamaktadır. Tanımlanabilen ilk yapı evresi, Batı Portik mimarisiyle eşzamanlı, yani MS 2. yüzyılın başlarındandır. Genel olarak alanın MS 7. yüzyıla kadar yerleşim gördüğü, ele geçen sikke, seramik ve mimari plastik eserlerden anlaşılmaktadır[423]. MS 2. yüzyıl başına

[421] Aktaş 2012, 16 vd.

[422] Şahin F. 2012, 21.

[423] Sikke, seramik ve küçük eserler için Bkz. Katalog.

portik ile aynı dönemde yapılmış sadece kapı girişleri ve mermer kaplama levhaları tanıklık eder. İkinci evrede, yine aynı yüzyılın sonunda ise ilk plan salt kapı söveleri ve yapı temelleriyle korunmuş, duvarlar üzerine örülen harçlı moloz taşlarla yükseltilmiştir. MS 4. yüzyıla tarihlenen üçüncü evrede aynı mekânların kullanımı devam ederken, özellikle VIII. mekânda ara bölmelerle yeni odalar oluşturulmuştur. Bu mekânın kuzey bölümü ile IX. mekânın tümü yangın ile tahrip olmuştur. Yangın tabakası içerisinden çıkan buluntular, bu yıkımın MS 6. yüzyıl sonunda gerçekleştiğini gösterir. Son evre, portiğin artık kullanılmadığı, bu nedenle girişlerin doğudan batıya değiştiği evredir (MS 6. yüzyıl). Tarihlemeye yönelik arkeolojik buluntuların başında seramik gelir. MS 7. yüzyıl ile MS 9. yüzyıl arasında mimari bir yapılaşma gözükmemekmektedir. Ancak ele geçen az sayıda sramik ve sikke, bu alanların bu dönemlerde de fonksiyonlarını bilemesekte, olasılıkla cadde aksının kullanıldığına işaret eder. 2010 yılında tümüyle açılan Batı Portik mekânlarında ele geçen ve çoğunluğunu amphoraların oluşturduğu seramikler topluca değerlendirildiğinde, en yoğun evre olarak geniş zaman dilimini içeren MS 4. - 6. yüzyıllar arası evrede yaşandığı sonucuna varılır[424].

Mekânlar tek eğimli çatıyla örtülüdür, ancak örtü sistemi hakkında yeterli veri bulunmamaktadır. Planlarında belirli bir standart yoktur. Duvarlar batıda ana kaya üzerine oturtulmuştur, inşaat malzemeleri tüm mekânlarda aynıdır. Örgü duvarlarda farklı boyutlarda moloz taş kullanılmıştır. Mekânlar, örneğin Arykanda[425], Perge[426] ve Side'de[427] olduğu gibi portiklerin arkasında yer almaktadır. Ancak II. ve IX. mekânlar dışında işlevleri tam olarak saptanamamaktadır. Batı Portik mekânlarından II ve IX numaralı olanlar, boyutları ve mimari düzenlemeleriyle diğerlerinden farklı bir görüntü çizerler. Bunlar dışında kalanların dükkân olarak kullanıldıkları ve sonrasında işlik olarak varlıklarını sürdürdükleri anlaşılmaktadır. II. mekân; mermer kaplamalı ilk evrede de, mozaik zeminle değişen sonraki evrede de aynı amaçla kullanılmış olmalıdır. Diğer mekânlara göre daha büyük boyutlarda yapılmışlığı ve üçüncü evrede de zeminin mozaikle kaplanması işlevindeki sürekliliğe işaret eder ve kamusal bir mekân olabileceğini düşündürür[428]. IX. mekân ise anıtsal girişi ve boyutlarıyla özeldir. İçerisinde işlevini gösteren herhangi bir döşem bulunmamasına karşın, hem diğer

[424] Bkz. Grafik 1, 2.

[425] Gürgezoğlu 2006, 99 vd.

[426] Zeyrek 2006, 194 vd.; Özdizbay 2010, 83.

[427] Genel olarak Bkz. Mansel 1978.

[428] Agora ve sokakların temiz/ düzenli tutulması, işverenlerle işçiler arasındaki ilişkileri yakından gözlemlendiren ve malların fiyat/kalitesini denetleyen Agoranomosların varlığı yazıtlardan bilinmektedir. Bkz. Wycherley 1986, 53; Ayrıca kamu yapılarının (belediye sarayı) potiklerde yer almasıyla ilgili olarak Bkz. Owens 2000, 196.

mekânlardan ayrılan cephe mimarisi ve hem de Artemis kültüne işaret eden veriler bunun dinsel bir mekân olma olasılığını öne çıkarır.

Alanda yapılan çalışmalar sonrasında ele geçen verilere göre genel değerlendirme yapıldığında arazinin topoğrafyasından dolayı alanın tümü için aynı evreleşmeden söz edilemeyeceği görülmüştür. Eğimin az olduğu ve yapılaşmanın uygun olduğu alanlar daha çok kullanım görmüş, eğimin çok olduğu alanlarda ise daha az kullanım görmüştür. I, II ve III. numaralı mekânlar eğimin çok olduğu, kullanım evresinin az olduğu alanlardır. Agora Batı Stoa (sondaj 4) ve Batı Portik IX. Mekânda (sondaj 5) yapılan stratigrafik sondaj çalışmalarının sonuçlarına göre; en alt katman (ilk evre) Hellenistik Dönem'den MS 2. yüzyıl başına kadar tarihlendirilen seramikler bulunmakta. sonraki katman (ikinci evre) MS 2. - 3. yüzyıla tarihlenen seramik buluntuları içermekte. Üçüncü evre MS 4. yüzyıl başına kadar tarihlendirilen buluntular yer almakta. Son kullanım evresi ise MS 6. yüzyıl sonlarına kadar tarihlendirilen seramikler bulunmaktadır[429].

[429] Bkz. II.B Kazı Tarihçesi, 2008 yılı sondajları.

9.2. Doğu Portik

9.2.1. Konum

Güneyinde Agora Batı Stoası, doğusunda Nero/Vespasian Hamamı ve batısında Batı Portik konumlanmaktadır. Ana Cadde'nin doğusunu sınırlar, adını buradan alır, güney-kuzey doğrultulu olarak düzenlenmiştir (Resim 40, 51).

9.2.2. Plan

Yaklaşık 6 m genişliğindedir, uzunluğu ise içinde kaybolduğu bataklık nedeniyle tam olarak bilinmemektedir. Açılabilen 65 m.den sonraki kısmın limana kadar devam ettiği düşünülmektedir.

9.2.3. Mimari

Doğu Portik, İon düzeninde yapılmıştır (Resim 40). Attik-İon biçimli kaideler, stylobat üzerine 1.25 m aralıklarla yerleştirilmiştir. Yapının orijinalinde gri granit sütunlar kullanılır. Portik alt yapısına ait birçok veri saptanabilirken, üst yapısı tam olarak anlaşılamamaktadır. Bunun nedeni yoğun tahribat ve ikincil kullanımdır. Kazılarla ele geçen in situ mimari malzeme, yeniden kurma denemesini kolaylaştırır (Resim 148, 149).

9.2.3.1. Temel

Portiğin temeli, blokaj yapılarak sağlamlaştırılmış ve üzerine stylobat yerleştirilmiştir. Blokaj orta boyuttaki kireçtaşı molozlardan oluşur. Şimdiki yürüme zemini üst tabakadaki humuslu toprak kazınmıştır ve yapı bu temel üzerine yükseltilmiştir. Kuzey-güney doğrultulu portik, caddeye koşut olarak kuzeye doğru eğimli bir şekilde iner. Bu eğim başlangıçta blokajla dengelenmiş, eğimin derinleştiği belirli bir noktadan sonra stylobata basamak ilave edilme gereği duyulmuştur. Portiğin eğimi, taban suyu ile sonradan oluşan iç göl nedeniyle çökmeye neden olmuş ve orijinal eğim günümüzde korunamamıştır; (Resim 48).

9.2.3.2. Stylobat

İlk 50 m.ye kadar tek sıra blokla yükselen portik stylobatı, eğimin artmasıyla birlikte iki sırayla bir basamak oluşturur. Bu yöntem, caddenin eğimini dengeleyerek, stylobatı aynı düzeye getirme amaçlıdır. Eğimin kuzeye doğru artarak sürmesine koşut biçimde, basamak sayısının da limana gidildikçe artması beklenmektedir (Resim 50). Farklı ölçüler içeren stylobat blokları

ortalama 1.00 m genişliğinde ve 0.35 m yüksekliğindedir (Resim 47). Blokların ön yüzlerinde, altta kaldırım boyunca uzanan ince bir silme mevcuttur.

9.2.3.3. Kaide

Attik-İon sütun kaidelerinden ikisi stylobat üzerinde in situ olarak bulunmuştur (DP.K. 1, 2). Sütun aralıklarının, gerek in-situ bulunan kaideler ve gerekse stylobat üzerinde korunmuş izlerden 1.25 m olduğu anlaşılmaktadır (Resim 41, 42). Kaideler 0.35 m yüksekliğinde, sütun oturma yeri 0.67 m çapındadır. Özgün yerinde duran kaidelerin 0.12 m yüksekliğindeki plintheler üzerinde 0.08 m.lik torus, altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus yer almaktadır. Kaidenin tam ortasında sütunları bağlamak için 0.03 m.lik kare biçimli zıvana yuvaları açılmıştır. İn situ olarak ele geçen kaidelerin altlarında, özellikle kuzey bölümlerinde, harç izine rastlanmıştır. Orijinal yapım evresinden sonra geçirdiği onarıma aittir; kaideyi, çöken stylobatın koduna uyarlamak içindir (Resim 46).

9.2.3.4. Sütun

Ana Cadde kazılarında çok sayıda granit sütun ve sütun parçası gün yüzüne çıkarılmıştır; parçalar onbir tam sütuna bütünlenmiştir (Resim 40). Ele geçen malzemeden yaklaşık 25 sütunun varlığına ulaşılmıştır. Doğu Portik sütunlarının tümü aynı boyut ve özelliktedir (DP.S. 1-24), hepsi gri granittendir; alt çapları 0.68 m, üst çapları 0.60 m ve yükseklikleri 4.75 m ölçüsündedir. Alt ve üst bitimleri basit silmeyle çevrelenmiştir; altta ve üstte, tam merkezde yer alan 0.03 m.lik kare delikler, kaide ve başlıkları bağlama amaçlı zıvana delikleridir. Bazı sütunlar farklı kalınlıktadır; fazla dikkati çekmeyen bu fark, işlenişinden kaynaklanmaktadır.

9.2.3.5. Sütun Başlığı

Doğu Portik'te biri sağlam üç sütun başlığı bulunmuştur (Resim 43, 44, 45). Bunlar İon düzeninde biçimlendirilmişlerdir, 0.72x0.67 m ölçülerindedir.

1 No.lu başlık 0.60 m çapındadır, büyük oranda sağlamdır, sadece bir volütü tahrip olmuştur (DP.SB.1), boyu 0.70 m, eni 0.66 m, yüksekliği 0.22 m.dir. Üzerindeki yumurta örgesinin yüksekliği 0.10 m, genişliği 0.06 m ölçülürken, içine oturduğu çanağın genişliği 8,5 cm, derinliği ise 3,5 cm.dir. Başlığın ön ve arka yüzünde üçer yumurta ile dörder ok ucu işlenmiştir. Ön ve arka yüzde bulunan yumurta örgeleri çanaktan fazlaca ayrışmış ve alt ucunun çanakla bir bağlantısı kalmamıştır.

2 No.lu İon sütun başlığı sadece volüt kısmıyla korunabilmiş (DP.SB.2); üzerinde de tek bir yumurta motifi kalmıştır. Beyaz mermerden yapılan başlık parçasının eni 0.45 m, boyu 0.31 m, yüksekliği ise 0.32,5 m.dir. Yumurtanın yüksekliği 0.10 m, genişliği 0.06 cm.dir; çanak derinliği ise 0.03,5 m.dir. Başlığın oturduğu tabanın çapı kırık olması nedeniyle belirsizdir.

3 No.lu İon sütun başlığı sadece, üzerinde iki yumurta motifinin korunduğu bir volütüyle ele geçmiştir (DP.SB.3). Yumurta ve çanak ölçüleri 1 ve 2 numaralı sütunlar ile aynıdır; yumurta yüksekliği 10 cm, genişliği 6 cm ve çanak genişliği 3,5 cm.dir. Çanak kenarı diğerlerine göre daha düz ve köşeli bir yapıdadır.

9.2.4. Malzeme ve Teknik

Doğu Portik'e ait stylobat taşları, arka duvarda devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Zeminin ne tür bir malzemeyle kaplı olduğu anlaşılmamaktadır; uzun kullanım ve onarımlar sonucu orijinal döşemi kaybolmuş; en son evresinde toprak zemin sıkıştırılarak kullanılmıştır. Yapının geneli yerel kireç taşından, sütunlar gri granitten yapılmıştır. Sütunlar kaideye zıvana ile bağlanmıştır; sütun altında odakta bulunan zıvana deliği, kaidede bulunan yine merkezdeki oyuntuyla örtüştürülmüştür. Kaide üzerindeki yatay iz zıvanayı tutması için kurşun dökme yeridir; bu delikler bazı örneklerde görülmez.

9.2.5. Yeniden Kurma

Doğu Portik'te in situ bulunan iki sütun kaidesi dışında, arşitrav ve friz gibi üst yapıyı tamamlayıcı malzeme ele geçmemiştir. Portiğin güney ucunda ele geçen iki adet kaide, in situ görünmesine karşın, kullanım evresinin hangi döneme ait olduğu net olarak saptanamamıştır. Zira, kaideler arasında ölçülen 1.25 m.lik mesafe, Batı Portik'teki sütun aralıklarıyla örtüşmemektedir. Bu nedenle, Batı Portiğin yeniden kurma denemesinde de değinildiği üzere, her ne kadar buluntu yerleri Batı Portik'i işaret ediyor olsa da, bazı arşitravların Doğu Portik'ten taşınmış olma ihtimalleri göz ardı edilmemelidir. Tarihleme bölümünde ifade edildiği gibi, Doğu ve Batı Portikler'in eş zamanlı inşa edilmiş oldukları dikkate alındığında, orijinal evrede Batı Portik'in ahşap entablatüre sahip olduğunu düşünmek pek de olası değildir. Bu durumda, 1.25 m aralıklarla günümüze ulaşan iki adet sütun altlığı ilk evreye değil, caddenin özellikle doğu ve kuzeye doğru çöktüğü döneme ait olmalıdır. Böylelikle, Doğu Portik'teki sütun aralığını, Batı Portik'e göre yani ortalama 1.50 m olarak kabul etmek gerekir. Ayrıca, sütun, sütun altlığı ve başlığı ile aynı ölçü ve özelliklere sahip olan Agora Batı Stoa'sındaki in situ

bulunan kaideler arasındaki 1.50 m.lik ölçü de bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Kaideler 0.35 m, sütunlar 4.75 m ve başlıkların da 0.25 m yüksekliğinde olduğu dikkate alındığında, portik cephesi arşitrava kadar 5.35 m ölçülür (Resim 20). Arşitrav ve friz bloklarının yükseklikleri için yukarıda değinilen nedenlerden, Batı Portik ve Agora Batı Stoa'sında kullanılan üst yapı elamanlarının yükseklik ölçüleri yani arşitrav için ortalama 0.55, friz için ise 0.40 m.lik yükseklik kabul edildiğinde; Doğu Portik'in cephesel yüksekliği 6.10 m olarak hesaplanır. Üst yapı elamanlarına sahip olmasak ta, çatı konstrüksiyonunun Batı Portik'le aynı olduğunu düşünmek olasıdır.

9.2.6. Değerlendirme ve Tarihleme

Ana Cadde'nin batısındaki gibi İon düzenindeki kuzey güney doğrultulu Doğu Portik'in (Resim 51) ilk 50 metresi tek sıra stylobat sırası ile oluşturulmuştur. Tıpkı batıda olduğu gibi stylobat, caddeye paralel giden eğimi ortadan kaldırmak amacıyla 50. metreden sonra basamakla yükseltilmiştir. Portik mimarisi ve zeminin ilk kullanım evrelerine ilişkin kesin veriler bulunmamaktadır. Zemin en son evrede sıkıştırılmış topraktandır.

Doğu Portik İon sütun başlıklarında ise tarihleme aşağıdaki gibidir:

DP.SB.1: Hadrian Dönemi'nde yumurtalar alt sivri uçlarındaki bir ipçikle çanağa tutturuluyordu; üst kısmı kesik çizgi halinden kurtulmuş ve bir bütün olarak verilmiştir. Doğu Portik yumurta örgelerinde izlenen biçem Hadrian Dönemi ve öncesi bezeme anlayışından uzaklaşıldığı ve Antoninler Dönemi bezeme stilinin etkisine girdiğini göstermektedir[430]. Sütun başlığının yan yüzlerinde ayrıca Cladius Dönemi'nden Hadrian Dönemi'ne kadar sıkça kullanılan bir örge, iki volüt arasındaki dil motifi[431] görülmez; onun yerine, başlığın yan tarafını saran akhantus yaprakları geçmiştir. Yapraklar çizgisellikten kurtulmuş, zeminden ayrışmıştır; aralarında derin matkap izleri görülür. Bu yapraklara, yumurta-ok motifi de dahil olmak üzere başlığın genel yapısına bakıldığında barok bir tarzın hakim olduğu gözlenir. Yumurtaların çizgisellikten kurtulması, zeminden ayrışması ve akhantus yapraklarının barok yapısı Antoninler Dönemine işaret etmektedir.

MS 2. yüzyılın ortalarına doğru, lahitlerde olduğu gibi, mimaride de parlak bir dönem yaşayan Pamphylia'nın Side Yuvarlak Yapı'sındaki yumurta - çanak ilişkisi Lykia'da Limyra

[430] Karaosmanoğlu 1996, 59 vd.

[431] Karaosmanoğlu 1996, 44 vdd.

Tiyatrosu'nda uygulanan ile benzerlikler gösterir[432]. Her ikisinde de üst silmeye bağlı olan yumurtalar uzamış, çanaktan daha derin ve genişçe bir oyuntuyla ayrılarak zeminden çözülmüştür [433]. Side örneğinde göze çarpan yenilik ise düzleştirilmiş çanak kenarıdır; bu, Patara Korinth Tapınağı'nda da vardır[434].

Doğu Portik'in İon sütun başlığı üzerindeki yumurta motiflerinin de tıpkı Side Yuvarlak Yapı üzerinde olduğu gibi, uzadığı ve çanak kenarlarının hafif düzleştiği görülür; bu örge Patara Korinth Tapınağı ve Side Apollon Tapınağı'n da frizlerinde de öyledir[435]. Ephesos Korresion Kapı'sı ile Strotonikeia Kuzey Kapısı yumurtalarında çanak kenarı benzer yapısallıktadır[436].

Karşılaştırılan örneklerin hemen hepsi MS 2. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen yapıtlardandır. Derin matkap izleri, barok yapı, zeminden ayrışan lotus-palmet örgeleri, uzayan yumurtalar ve düzleşmiş çanak kenarı, Doğu Portik'te 1 nolu İon sütun başlığının da özellikleridir; Patara örneğini MS 141 depremi sonrası, MS 2. yüzyılın ortalarına tarihler.

DP.SB.2: Ön yüzünde korunan yumurta, çanak ve ok motifi, DP.SB.1 sütun başlığındaki yumurta motifine benzer özellikler taşır. Burada da yumurta zeminden ve çanaktan ayrışmıştır, hatta volütün üst kısmından yumurtaya doğru, her iki tarafta, lotus yapraklarının yer aldığı görülür. Ancak bu başlığın pulviniusu, yani yan kısmında yerleşik lotus-palmet motifi, DP.SB.1.'den oldukça farklıdır; DP.SB.1. başlığındaki barok yapı ve derin matkap izleri burada görülmez. Bu sütun başlığının lotus-palmeti daha çizgiseldir ve kuru bir tarzın izlerini taşır. Severuslar Dönemi ile birlikte örgelerin sert ve yoz bir yapıya dönüştüğü bilinir[437]. Bu sertlik ve kuruluk geç Antoninler Dönemi geç evresi ile sanatın gündemine girer, izleyen Severuslar Dönemi ile birlikte, zaman biçemine dönüşür[438].

---

[432] Side Yuvarlak Yapı için bkz. Karaosmanoğlu 1996, 87; Vandeput 1997, 38. Limyra Tiyatro Arşitravı için bkz. Karaosmanoğlu 1996, 86.

[433] Karaosmanoğlu 1996, 45.

[434] Karaosmanoğlu 1996, 87 vd.

[435] Patara Korinth Tapınağı için bkz. Karaosmanoğlu 1996, 87 vd.; Işık 2011, 53. Side Apollon Tapınağı için bkz. Mansel 1948, 257 vd.; Karaosmanoğlu 1996, 88.

[436] Ephesos Korresion Kapı'sı için bkz. Karaosmanoğlu 1996, 88 vd.;Strotonikeia Kuzey Kapısı için bkz. İdil 1979, 485.vd.; Mert 2008, 248 vd. Abb 233.

[437] Karaosmanoğlu 1996, 60 vd.

[438] Karaosmanoğlu 1996, 61.

Antoninler Döneminin son yapıtlarından Milet Faustina Hamamı ve Perge'deki Güney Hamamı'nda işli yumurta-çanak motiflerine bakıldığında, geçmişin sert ve barok biçeminin yanı sıra, geniş çanakların birbirinden daha ayrık dizildikleri görülür ki bu, Geç Antoninler Dönemi'nin bir özelliğidir. DP.SB.2 başlığın yumurta-çanak motifinde de Antoninler Dönemi'nin genel özelliği olan zeminden ayrışma ve barok yapı sürer. Ancak pulvinius kısmında, bu ayrışma ve barok yapıya zıt olarak, tıpkı Milet Faustina ve Perge hamamlarında olduğu gibi, kuru ve çizgisel bir biçem okunur[439]. Bu haliyle bu sütun başlığı, Geç Antoninler- Erken Severuslar Dönemi'nin bir ürünü olarak MS 170–180 arası bir süreç içerisine tarihlenmelidir.

DP.SB.3: Yumurta motifi de DP.SB.1. ve DP.SB.2. parçalarınkiyle karşılaştırıldığında kuru ve özensizdir. Nysa Meclis Binası konsol parçasında ve Stratonikeia Gymnasium'unda da yumurtanın uzaması ve buna koşut olarak çanağın düzleştiği görülür.[440] Buradaki yumurta motifi tıpkı anılan iki Karia örneğinde olduğu gibi uzamış ve çanak kenarı düzleşerek köşeli bir hat oluşturmuştur. Antoninler Dönemi'nin sonlarına doğru çanak kenarlarının düzleştiği bilinir[441]. Bu haliyle DP.SB.3. sütun başlığı parçası Antoninler Dönemi'nin ortalarından sonraki bir tarihe, MS 150–170 arası zamana verilebilir.

Doğu Portikle ilgili olarak tarihleme yapabileceğimiz tek kriter İon başlıklarıdır. DP.SB.1, pulvinius kısmında görülen derin matkap işçiliği ve barok yapısı, yumurta motifinin zeminden ayrışmasıyla Antoninler Dönemi stilistik özelliklerini yansıtmakta, bu haliyle MS 160–170 arası zamanda işlenmiş olmalıdır. DP.SB.2 ise; Lotus-Palmet örgesinde görülen çizgisel ve kuru ifadeyle Erken Severuslar stil özelliklerini gösterir. Bu haliyle MS 170–180 tarihleri arasına verilebilir. DP.SB.3 ise çanak kenarlarının düz hatlı olması, yumurta motifinin diğer iki başlığa göre daha sade yapısıyla, Geç Antoninler Dönemi'ne tarihlenebilir.

Üç adet İon sütun başlığı görülüyor ki biçemsel olarak MS 2. yüzyıl ortaları ile MS 2. yüzyıl sonları arasında farklı tarihlerde yer bulurlar. Bu, olasılıkla caddenin kuzey-güney aksa dönüştürüldüğü dönemden sonra meydana gelen MS 141 depreminden sonraki onarım evresidir. En son evrede ise Portik'in güney başlangıcında yer alan in situ kaide altlarındaki harçlı düzenleme, başlıkların tarihlendirildiği zamandan çok sonradır. Olasılıkla sütunlar salt,

[439] Karaosmanoğlu 1996, 50 vd.

[440] Karaosmanoğlu 1996, 47, 58, 90.

[441] Karaosmanoğlu 1996, 44 vd.

Nero/vespasian Hamamı batısında görsel amaçlı dikilmişler, arşitrav gibi üst elemanlar kullanılmamıştır. Zaten Batı Portik'in aksine bu evreye ait dükkan düzenlemeside yoktur. Bunun bir başka göstergesi de stylobat bloklarından birinin yazıtlı olmasıdır. Bu devşirme blok üzerindeki Hellence yazıt MS 3. yüzyıl başlarındandır; kaide altındaki harçlı düzenleme de MS 3. yüzyıldan sonra yapıldığını göstermektedir. Geç Antoninler Dönemi'nde kent caddeleri çok çeşitlilik gösterir ve bunal salt pratikte değil aynı zamanda mimari düzenlemelerde de doruğa ulaşır. Sütunlu caddeler görsellikleri nedeniyle meydanlarda konumlanırlar, bugünkü halleriyle bile bu etkilerini sürdürürler[442].

Sonuç olarak Doğu Portik'in tarihi, salt yapılar arasındaki ilişki ile yazıt ve başlıkların tarihlendirilmelirinden yola çıkılarak saptanmaya çalışılmıştır. Bu döşemde de, Ana Cadde ve Agora Batı Stoa'sı gibi, geçirilen uzun süreli kullanım ve yoğun tahribat, zaman aralığını daraltmamıza olanak vermemiştir. Keza stratiğrafik çalışmalar da salt geç döneme ışık tutmakta, temelllerinde yapılan sondaj çalışmaları da tarihlemeye ilişkin yeterli veriler vermede yetersiz kalmaktadır. Yapıların temelleri içerisinde tarihlendirilemeyecek kadar az ve niteliksiz seramik parçalarının çıkması da işimizi zorlaştırır. Buna karşın, az sayıdaki seramik parçasından yapıların terminus post ve terminus ante quemlerini öğrenmekteyiz. Ayrıca bölgede meydana gelen deprem ve savaşlar bir ölçüde de olsa yapım evrelerini tespit etmemize yardımcı olmaktadır. Likya Bölgesi'nin, dolayısıyla Patara'nın Roma Dönemi'nin en çok etkilendiği depremler MS 141 ve MS 240 depremleridir. Bu tarihler de Doğu Potrik ve diğer yapıların tarihlendirilmeleriyle yaklaşık örtüşür[443].

---

[442] MacDonald 1986, 43.

[443] MS 141-142 tarihinde meydana gelen büyük deprem sonrası oluşan yıkım üzerine Likya'nın zenginleri bölgeye maddi yardımlarda bulunmuşlardır. Bunlardan en önmeli katkıyı yapan iki kişi yazıtlardan bilinmektedir. Adı bilinen Rhodiapolislli Opromoas bölge kentleri arasında Patara'ya da nakti yardım yapmıştır. Letoonda bulunan bir başka yazıttan en az Opromoas kadar adı yazıtın kırık olması nedeniyle okunamayan zengin bir kişinin bu deprem sonrası Likya'ya yardım ettiği bilinmektedir. Bu hayırsever kişide Patara'ya maddi yardımlarda bulunmaktadır. Sözü geçen kişiler MS 2. yüzyıl ortalarından sonra yaşamışlar ve bu dönmede deprem sonrası yardımlarda bulunmuşlardır. Bu kişler Patara'ya olan yardımlarını yazıtlardan anladığımız kadarıyla yapılara, özellikle stoa, portik ve oyunlar için açıkça belirtmişlerdir. Bu yardımlar olasılıkla Ana Cadde portikleri ve Agora stoasının onarımında kullanılmış olabilirler. Zira Agora Batı Stoası mimari bezemeleri de bu tarihle örtüşmektedir. Yazırlar için Bkz. Opromoas: TAM ii 905 = IGR iii 739; Veyne 1976, 295 vd.; Letoon'da bulunan yazıtta adı bilinmeyen hayırsever için Bkz. Balland 1981, 173-224 Ballans no. 66, 67 = SEG xxx (1980) 1534 vd.; Arca 2002, 79–90.

Doğu Portik'in iki ana yapım ya da onarım evresi tespit edilmiştir. Cadde aksının kuzey-güney yönüne çevrildiği dönemde, Doğu ve Batı Portiklerin birlikte düzenlenmiş olması beklenir. Ancak Doğu Portik'in, Batı Portik'le aynı zamanda yapıldığına ilişkin bir veri bulunamamıştır. Bu nedenle Doğu Portik, Batı Portik'in yapıldığı MS 2. yüzyıl başlarında kentin Ana Cadde'sinin cardo maximusa dönüştürüldüğü dönemden sonra yapılmış olmalıdır. Bu öneriyi destekleyen bir İon sütun başlığı (DP.SB.1) Doğu Portik güney başlangıcında in situ olarak bulunmuştur ve Antoninler Dönemi'ne tarihlenmektedir. Doğu Portik ve Batı Portik'te kullanılan malzemenin ve en önemlisi ölçülerinin farklı oluşu da aynı anda düzenlenmemiş olduğu göstermektedir. Burada tartışılan ve tam olarak açıklığa kavuşturulamayan konu ise granit sütunların, altlıkların ve başlıkların ölçülerine dek Agora Batı Stoa'nın malzemesiyle aynı özellikte olmasıdır. Bunu açıklamak zordur, ancak Doğu Portik'in ya Agora Batı Stoa'sı ikinci evresinde yani MS 2. yüzyıl orasından sonra yapılmış olduğunu ya da ilk evre portiğine ait verilerin şimdilik saptanamadığını, kullanılan Agora malzemesinin de onarım evresine ait olabileceğini düşünülebilir. Keza alanın yoğun tahribata uğraması ve çok kısıtlı bir alanda çalışmaların yapılabilmesi nedeniyle yeterli veriye ulaşılamamıştır. İkinci kullanım evresi ise MS 3. yüzyıl ortalarından sonradır. Portik sütunlarına ait kaide, gövde, başlık ve parçaları mevcutken, üst yapıya ilişkin herhangi bir veri yoktur. Bunu iki türlü açıklamak mümkündür; ya üst yapıya ilişkin bloklar tümüyle başka yapılarda devşirme malzeme olarak kullanılmıştır ya da sadece sütun dizgesinden oluşan yeni bir düzenleme söz konusudur[444]. Ayrıca Doğu Portik'te stylobat taşı olarak kullanılan devşirme yazıtlı blok parçası[445], yapının onarım gördüğünün arkeolojik belgesini verir. Konumu, işçiliği ve malzemesinin farklılığı, bu dönem için tarihsel bir bütünlük içinde değildir. Portik güney başlangıcında yer alan in situ iki kaidenin altlarının kuzeye doğru eğimini ortadan kaldırmak için kullanılan harç tabakası da ikinci kullanıma işaret etmektedir. Bu son kullanım evresinde mevcut stylobatın zaman içerisinde kuzeye doğru çökmesi ile oluşan eğim, öncelikle basit ve kendi içerisinde düzenlemeye gidilerek çözülmeye çalışılmaktaydı.

[444] MacDonald 1986, 43.

[445] Bkz. Yazıt Katalogu Env. No. 23.

ONUNCU BÖLÜM

AGORA BATI STOA ve KUZEY KAPISI

İşlevinin, günümüze ulaştığı biçimiyle açıklıkla anlaşılamayışından kaynaklanan zorluklar nedeniyle önce Roma Kapısı[446], sonra Güney Kapı[447] ve en son Agora Kapısı[448] olarak adlandırılmıştır. 2010 yılı kazı çalışmaları ile kapının bir stoaya ait olduğu kesinlik kazanınca, "Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı" tanımında karar kılınmıştır

10.1. Agora Batı Stoa

10.1.1. Konum

Meclis Binası ile Ana Cadde'nin güney bitimindeki Anıtsal Kapı arasındaki düzlük üzerindedir. Cadde bitiminden başlar, Meclis Binası'nın güneybatı köşesinde sonlanır (Resim 159).

10.1.2. Plan

Dikdörtgen planlı, kuzey-güney doğrultulu yapı iki sıra sütun dizisine sahip olup, cephesi doğuya bakmaktadır. Girişleri de kuzey ve güneydedir; kuzey girişi iki geçişlidir, diğeri ise yokolmuştur. Yapı boyunca ortada taşıyıcı ayaklar yer alır. 14.70 m genişliğindedir, kesin olarak ölçülememekle birlikte uzunluğu en az 120 m olmalıdır (Resim 69, 76). Mimari düzen ve malzeme açısından Ana Cadde Doğu Portik ile benzer özellikler taşımaktadır.

10.1.3. Mimari

Stoa'nın orijinalinde önde granit, içte yivli beyaz mermer sütunlar kullanılmıştır. Cephe sütunları İon, iç bölümdekiler Korinth düzenindedir. Kaideler stylobat üzerine 1.50 m aralıklarla yerleştirilmiştir. Cephede altta Attik-İon kaidesi, üzerinde granit sütun ve onun üstünde İon başlığı yükselir; en üstte ise bu düzenin geleneği doğrultusunda sırasıyla arşitrav, friz ve geison yerleşmiştir. Orta sırada ise cephedeki modellemeden farklı olarak, sütun ve başlıkların sergilediği değişiklikler dışında, entablatür kullanılmamış olmalıdır.

---

[446] Aktaş- Gülşen 1994, 287 vd.

[447] Aktaş 2007, 15 vd. Res. 1, 2.

[448] Aktaş-Küçük 2005, 64; Işık 2011, 34.

Stoanın arka duvarı kısmen korunmuş olmasına karşın evrelerinin saptanabilmesi konusunda ikna edici kanıtlar sunmaktadır. Stoa Kuzey Kapısı'nın batı ayağının güney köşesindeki duvar ve örgü sistemi, arka duvarın düzgün traşlanmış dörtgen bloklarla örüldüğünü göstermektedir; ancak duvar iç kısmının ilk evrede nasıl süslendiği bilinmez. Onarım gördüğü ve belki de yenilendiği son evrede duvar tümüyle mermerden kaplama levhalarla donatılmıştır (Resim 75a-c, 76); bu olgu yer yer in situ korunabilmiş kaplama levhalardan ve duvar boyunca zeminde ele geçen parçalardan anlaşılmaktadır. Duvar üzerinde kalan yaklaşık 5 cm.lik bir Horasan harcı mermer levhaları tutturmak içindir; bu sıva, stoanın iç kısmının mermer kaplı olduğunun kanıtı olarak duvar boyunca izlenmektedir.

10.1.3.1. Temel

Temel, konumlandığı alan düzleştirilerek, yer yer ana kaya seviyesinde sıkıştırılmış olan toprak ve moloz taş parçalarıyla hazırlanmış; oluşumunda; harç gibi bağlayıcı bir malzeme kullanılmamıştır.

10.1.3.2. Stylobat

Stylobat, Agora Batı Stoa Kapısı'nın doğu ayağı altından başlar ve güneye doğru yaklaşık 85 m.siyle izleneir (Resim 65, 69, 70). Sonrasında kesintiye uğramakta ve nereye kadar uzandığı tam anlaşılamasa da toplamda en az 120 m.ye ulaşması beklenir. Stylobat blokları farklı boyutlardadır; ortalama 1 m genişliğinde ve 0.35 m yüksekliğindedir. Stylobat bloklarının cephesinde, alt kısımda kaldırım boyunca uzanan ince bir silme görülür.

10.1.3.3. Kaide

Stoa boyunca kullanılmış olması gereken yaklaşık elli adet Attik-İon tipi sütun kaidesinden yedisi stylobat üzerindeki özgün konumunda ele geçmiştir (ABS.K.1-7 Resim 70, 71); sayısal eksiklikleri sur yapımında devşirme olarak kullanılmalarından kaynaklanmaktadır. Sayısal azlığa karşın, mevcut in situ kaideler tümü hakkında fikir sahibi olmamızı kolaylaştırır. Gerek bunlardan gerekse stylobat üzerinde gözlemlenen izlerden, sütun aralıklarının 1.50 m olduğu anlaşılmaktadır; kaide yükseklikliği 0.35 m ve çapı 0.67 m.dir. Stoanın orta bölümü boyunca devam eden ayaklardan 17'si tespit edilmiştir. Bu ayaklardan güneye doğru son üçünün duvarda devşirme malzeme olarak kullanıldığı görülmüştür; toplam sayı ise bilinmemektedir. Ayaklar yaklaşık 1.25x1.25 m boyutlarındadır; yükseklikler 0.25 m (Resim 72), her ayak arası yaklaşık 3.45 m genişliğindedir. Ayak ortalarında 0.03x.0.03 m ölçülerinde kare biçimli zıvana yuvaları mevcuttur. Bu yuvalar, ayaklar üzerine oturtulacak olan kaidelerin montajına

yöneliktir. İç bölümde kullanılan tam kaideler bulunamamıştır; ancak çok sayıdaki parçadan, öndekilerle aynı özellikleri taşıyan kaidelerin olduğu anlaşılmaktadır.

10.1.3.4. Sütunlar

Stoa boyunca ön cepheyi çözen olası 44 sütundan, sadece üç tam ve bir yarım olmak üzere dört sütun ele geçmiştir (ABS.S.1-4 Resim 69, 70). Sayısal eksikliğin nedeni, kaideler gibi, bunların da sur yapımında kullanılmalarından kaynaklanmaktadır. Yine de kolonadın tümü ve sütunların yapısı hakkında fikir sahibi olabilmekteyiz. Sütunların yeri, stylobat üzerinde in situ bulunan kaidelerden ya da izlerden anlaşılmaktadır. Sütunlar, Doğu Portik'teki gibi, gri granittendir. Sağlam örneklere göre, 4.75 m yüksekliğindedirler; çapları altta 0.68 m, üstte 0.60 m.dir. Sütunların alt ve üstlerinde birer ince silme yer almaktadır. İç bölümde kullanılan sütunlardan hiç sağlam ele geçmemiştir; ancak orta bölümde ele geçen çok sayıda parçadan, sütunların beyaz mermerden ve ince yivlere sahip oldukları anlaşılmıştır (Resim 76).

10.1.3.5. Sütun Başlığı

Stoada yapılan kazılarda yapıya ait tam bir sütun başlığı ele geçmemiştir. Ancak, anacadde Doğu Portik'te sağlam ele geçen İon başlığı ve bu portiğe ait sütunların ölçüdeki benzerlikleri, Agora Batı Stoası'nda da benzer ölçü ve nitelikte İon sütun başlıklarının kullanılmış olduğunu düşündürmektedir. Zira, (Resim 73) kazı sırasında bulunan çok sayıdaki İon sütun başlığı parçası da bunu doğrular niteliktedir. Cephede İon başlıkları kullanılmış olmasına karşın, çatıyı taşıyan iç sıradaki sütun başlıkları Korinth tarzındadır. Bu durum kazı sırasında orta bölümde bulunan çok sayıda başlık parçası ile doğrulanmıştır (Resim 74).

10.1.3.6. Arşitrav

Stoa kazılarında arşitrav bloğu bulunamamıştır. Çünkü malzeme hemen arkasında sonradan yapılan surda devşirme olarak kullanılmıştır; duvar içinde salt cephesi görülebilen örnekler bunun kanıtıdır. Agora Kapısı cephe düzenlemesi stoada da devam etmektedir. Kapının orijinal malzemesi neredeyse tamdır ve yeniden kurması da bu nedenle sorunsuzdur. stoanın üst yapıya ait malzemesi geç surun yapımında kullanılmış olduğundan tek tek ölçülerini saptamamız zordur. Duvarda şipolyen olarak kullanılan arşitravlar üç faskia olup; yükseklikleri 0.45 m, uzunlukları ise 2.40 m ölçüsündedir. Bloklarda herhangi bir bezeme bulunmamaktadır.

10.1.3.7. Friz

Bu mimari öğeler stoada ele geçmemiş olmasına karşın, arşitrav blokları gibi friz blokları da Kapı'nınkilerle aynı özellikleri içermektedir; yakınındaki surda kullanılan oluklu friz blokları bu savı doğrulamaktadır (147). Bunlar cephede dikey durumda yan yana dizili, üst bölümü yuvarlak sonlanan, alt başlangıcı yukarıya dönük yarım daire şeklinde oluklardan oluşmaktadır, friz tacında silmeler vardır. Sonuçta burada da beklenen, yüksekliklerin 0.40 m olması, genişliğin ise 1.00 m ila 2.20 m arasında değişmesidir.

10.1.3.8. Geison/Korniş

Friz sırasının üzerine, cadde portiklerindeki düzenlemeden farklı olarak, diş sıralı geison blokları bindirilmiştir. Bu bloklar 0.43 m yüksekliğe sahiptir, uzunlukları değişkendir. Kapı düzenlemesi stoanın düzenine ışık tuttuğuna göre, burada da aynı sistemde geison blokları beklenmelidir. Surda kullanılan bazı devşirme geison blokları stoaya aittirler (146).

10.1.3.9. Çatı

Çatının hem formuna hem malzemesine yönelik arkeolojik bulgular eksiktir. Ancak çatının nasıl olduğuna ilişkin en önemli veri, yine Stoa Kapı'sının cephe düzenlemesinde vardır. Kapının üçgen alınlıklı oluşu, stoanın çatısının kırma çatı ile kapatıldığını göstermektedir. Çatı arkada duvara oturmuş, ortadaki sütunlar taşıyıcı olarak kullanılmış olmalıdır; iç sıra sütunları mahya kirişini ve iki yana uzatılan hatıllar çatıyı taşımaktadır. Agora Batı Stoa'sı, Vitruvius'un stoa modeline uygun bir şekilde düzenlenmiş olmalıdır; içte ve cephede farkı sütun kullanımı da bu doğrultuda yorumlanmalıdır[449].

10.1.3.10. Stoa Arka Duvarı

Yaklaşık 120 m uzunluğundaki duvarın 26.50 m.lik bölümü 0.50 m yüksekliğe kadar korunmuştur. 1.70 m kalınlığındaki duvar, temel küçük moloz taşların sıkıştırılmasıyla oluşturulmuş, iri moloz taşlarla ise yükseltilmiştir. Arka duvarın çok az bir bölümü ele geçmiş olmasına karşın, olasılıkla açıklıklarla arkaya geçiş sağlanmış olmalıdır. Duvar içindeki izlerden, aralıkllarla nişlerin yerleştirildiği, bu nişler içine de heykel ya da kabartmların konulduğu anlaşılmaktadır. Stoa arka duvarının önünde ve arkasında iki farklı evreye ait 0.10 m kalınlığında horasan harcı yer almaktadır. İçteki harçlı kısımın büyük bölümü yıkılmış olsa da, zeminden ele geçen parçalardan duvarın boylu boyunca kaplama levhaları ile döşendiği anlaşılmaktadır. Levhalara ait parçaların çoğu yıkım sonrasında tahrip edilmiş, belki de

[449] Coulton 1976, Fig. 41.

eritilerek kirece dönüştürülmütür. Ancak ele geçen oldukça fazla sayıda malzemeden, mimari plastik kaplama levhalar ile farklı renk ve desende, mermer opus sectilelerin kullanıldığı anlaşılmıştır (Resim 75b,c). Korinth düzeninde mimari bir form tekrar eder biçimde ve yine bu düzen içinde farklı desenlerde geometrik motiflerle işlenmiştir[450]. Korinth düzenli pilaster başlıklar, duvarı tarihlemede en önemli elemanlardır (Resim 75 a) (Mi. 1791). Pilaster başlıklar MS 2. yüzyıl sonu MS 3. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir. Bu da Stoa'nın son kullanım evresinin tarihini vermektedir.

Korinth düzeni kullanılarak da paneller yapılmış, panellerin aralarında opus sectilelerle geometrik şekillerle süslemiştir. Karşılaştırma örneklerinin sınırlı olması ve benzer örneklerinde pilaster değil de normal korinth başlığı olması tarihlendirmede zorluk çıkarmış olsa da genel stilistik özellikler yardımıyla pilaster korinth başlıkları Severuslar Dönemi'ne tarihlenmektedir. Tek cepheli ve daha küçük olan pilaster korinth başlığının sadece iki sıra yaprağı ile helikslerin işlenişinden stil gelişimini görmek mümkün olmuştur. Derin kanallar ve alt sıra aknatus yapraklarının birbirine dokunması bu dönemin özelliklerindendir[451]. Akantusun biçim ve işçiliği iki başlıkta da çok benzerdir, ilkinde daha az vurgulu, yani matkap daha güçlü kullanılmış. Bununla paralel güçlü helkis ve volütler yer alır -ki bunlar kaulis ya da sarmal yapraklarına sahip değillerdir. Burada tek cephelilik, normal başlıklara göre daha belirleyicidir, ama ayni zamanda derinliksiz işlenmiş ve daha cansız akantus yaprağı MS 2. yüzyılın sonunu işaret ediyor[452]. İkinci plaster başlıkta ilki ile aynı özellikler göstermektedir. Bu başlıkta dikkat çekici olan, heliks ve volütlerin bezekler haline gelmeleridir. Güçlü bir şekilde kıvrılan heliks, kabartma zemininden aynı oranda öne çıkmıyorlar ve çok ince işlenmişler. Öyle ki alt kısımlarında neredeyse kayboluyorlar. Akantusların benzer işçiliklerine karşın, organik bütünlüğü ilk plaster başlığına göre daha iyi işlenmiş ama bu zamansal değil de işçilikle de ilgili olabilir. 0.38x0.30 m ölçülerindeki bu pilasterler 0.02 ile 0,04 m arasında kalınlığı sahiptirler. Doğal olarak bu denli büyük ve uzun mesafeyi geçen bu mermer kaplama levhalarının yapımında işçilik farkı görülmektedir. Bu değişiklik kendini özellikle matkabın kullanımında göstermektedir.

10.1.4. Malzeme ve Teknik

[450] Stoanın mermer kaplama levhalarının düzeni, malzemesi ve mimarisi hakkında ayrıntılı bir çalışma Dr. Sabina Möllers tarafından yapılmaktadır.

[451] Fischer 1990, 47, 55, Typ IV Lev.15. 80-85, 160.

[452] Konuyla ilgili olarak düşünceleri paylaşan Uwe Mahler teşekkür ederim. Kaynak için Bkz. Mahler 2006.

Yapıda esas olarak yerel kireç taşı kullanılmıştır. İon ve Korinth düzenindeki sütun başlıkları ile arka duvardaki kaplamalar beyaz mermer, cephedeki sütunlar ise gri renkli granittendir. Zemininin ne tür bir malzemeyle kaplı olduğu anlaşılmamıştır. Uzun yıllar kullanılan stoa zemininin orijinal döşemi kullanımlar ve onarımlar sonucu kaybolmuş ve eğer bir taş döşeme varsa da sökülmüştür. Sütunlar kaideye zıvana ile bağlanmıştır. Sütun alt orta noktasında buluna zıvana deliği, kaidede bulunan yine merkezdeki oyuğa zıvana ile bağlanmaktadır[453] (Resim 71). Kaide üzerindeki yatay ince akıntı kanalı ise zıvanaya kurşun dökmek içindir. Yapı genelinde kenet veya harç kullanılmamıştır; ince taş işçiliğine karşın, birleşen bütün yüzeylerde anathyrosis görülmektedir[454].

10.1.5. Yeniden Kurma

İki basamaklı stylobat üzerinde in situ bulunan yedi adet sütun kaidesinin aralıkları 1.50 m olarak ölçülmüştür. Bu sütun kaideler 0.35 m yüksekliğinde, yine alanda bulunan yapıya ait sütunlar 4.75 m, başlıklar 0.25 m, arşitrav blokları 0.45 m ve friz 0.40 m yüksekliğindedir. Bu ölçümlere göre stoanın cephedeki yüksekliği 6.10 m'dir. İç sırada ise mimari düzeni saptamamıza olanak veren buluntular, genel ölçüler için yetersiz kalmaktadır. Ancak iç sıra sütun dizisinin yüksekliği de cephedeki gibi, yani 6.10 m olması beklenirken, bu sütun dizinde arşitrav ve friz kullanılmamıştır. Zira, buna ilişkin hiç bir veri tespit edilememiştir. İç sıradaki in situ sütun kaidelerinin oturtulduğu kare stylobat blokları 0.25 m yüksekliğinde olup, cepheye nazaran stylobat seviyesinden yukarıda konumlanır. Böylece 0.25 m.lik stylobat yüksekliğini cephe yüksekliğinden çıkarılıp, cephedeki arşitrav ve friz yüksekliği iç sıra sütunlara eklenmesiyle birlikte, iç sıra sütunların yüksekliğinin 5.10 m olduğu hesaplanır. Bu sırada kullanılan korinth sütun başlığının yüksekliği ise yaklaşık 0.50 m olduğu düşünülür.

Kuzeyde ve güneyde iki geçenekli girişlerin yer aldığı yaklaşık 120 m uzunluğunda, 14.70 m genişliğindeki stoanın, kırma çatı ile kapatıldığı düşünülmektedir. Zira, Kuzey Kapı yukarıda da değinildiği üzere üçgen alınlıklı cephe mimarisine sahiptir. Dolayısıyla, stoanın da çatısı buna bağlı olarak aynı forma sahip inşa edilmiş olmalıdır ki, az önce değinilen iç sıra sütun yüksekliğinin cepheye nazaran daha yüksek hesaplanmasındaki ana etken de budur[455]. Stoa arka

[453] Bingöl 2004,93 vdd.

[454] Anathyrosis için Bkz. Orlandos 1968, 99 vd.; Müller-Wiener 1989, 75, 76, 90; Bingöl 2004, 54 vd.

[455] Batı Stoa'nın kırma çatısına benzer uygulamalar Korinth, Megapolis ve Delos kentlerindeki stoalarda da rastlanır. Ayrıca, söz konusu örneklerde iç sıra sütun yükseklikleri, kırma çatıyı oluşturabilmeye yönelik olarak cephedekilere nazaran daha yüksek tutulmuştur. Bkz. Coulton 1976, 53, 157, 159 Fig. 11, 42, 44.

duvarı, geometrik şekillerin ağırlıklı işlendiği mermer kaplama levhalarıyla döşenmiştir. Yürüme zemininin ise arkeolojik verilerin eksikliği nedeniyle ne tür bir malzeme ile döşendiği bilinmemektedir (Resim 77, 78, 79).

10.1.6. Değerlendirme ve Tarihleme

Agora'nın, Ana Cadde ile Meclis Binası ve Tiyatro'ya açılan alanda olduğu şüphe götürmez. Stoanın genel plan ve düzenlemesi ile erken örnekler arasında yakın benzerlikler vardır. Kırma çatılı ve alınlıklı girişe sahip olan Assos Kuzey Stoası ve Bergama Athena Polias Kutsal Alanı Stoası bu örnekler arasındadır[456].

Konumu ve mimarisi dikkate alındığında Patara'da Merkezi Agora için en uygun yer seçilmiştir. Stoa'nın Meclis Binası'nın önüne doğru uzanarak yapıyı belirgin bir biçimde kapatması, açıklanması gereken bir olgu olarak karşımızda durmaktadır. Benzer bir durum Ephesos'taki Meclis Binası ile önündeki Agora ve Stoa arasında da mevcuttur[457]. Priene Meclis Binası ve Prytaneion önünde de bir stoa vardır[458]. Meclis Binası ve Prytaneion'nun bulunduğu bölümde, Stoa'nın arka duvarında geçişler açılarak yapılara giriş sağlanmıştır ki benzer bir durum belki de Patara'daki yapılaşma için de söz konusu olabilir. İasos örneğinde de Agora Stoası Meclis Binası'nın hemen önünde ve yapıyı kısmen kapatır durumdadır[459]. Ephesos ve İasos örnekleri ile birlikte Patara'da da her iki yapının aynı zamanda yapılmadığı bilinmektedir. Patara Agorası'nın sadece Batı Stoası –çok kısıtlı bir biçimde- tanımlanabilmektedir. Bu nedenle gerek Lykia'da gerekse diğer komşu bölgelerdeki kentlerle, agoralardaki başka herhangi bir döşeme/forma yönelik doğrudan bir karşılaştırma yapmak, bu aşamada mümkün değildir. Ancak Patara'da Meclis Binası önünde Agora Batı Stoası'nın bulunmasının özel bir uygulama olmadığı görülmektedir. Dönemsel olarak, bu iki yapının birlikte tasarlanmadığı da bilinmektedir: Sondaj çalışmalarıyla kazanılan veriler doğrultusunda stoanın MS 1. yüzyıl içlerinde yapılmış olduğu anlaşılır (Resim 103). Meclis Binası'nın ilk evresi ise Geç Hellenistik Dönem'dir. Dolayısıyla bu iki yapının mimari birliktelikleri MS 1. yüzyılda, Meclis henüz ikinci evresi içindeyken gerçekleşmiştir. Bu aşamanın kent planlaması boyutu, ileride yapılacak araştırmalarla belirginleşecektir. Ana Cadde'nin doğrudan stoaya açılması değişik bir

[456] Coulton 1976, Fig. 25.

[457] Karwiese 1995, 106, Abb. 80; Scherrer 1995, 84-86, Abb. 3; Bier 2011, Pl. 1, 2.

[458] Kienlin 2004, 125, Abb. 20.

[459] İasos Meclis Binası önünde yer alan Agora stoası için bkz. Bean 1987, 38, Çiz.8; Masturzo 1995, Plan 11; Baldoni – Franko – Belli - Berti. 2004, 80 vdd.

uygulamadır. Genellikle sokaklar agoraya direkt açılmaktadır[460]. Ana cadde'nin doğrudan stoaya açılması Patara'ya özgü olmakla beraber, ilk planlamayla ilişkinlendirilebilir.

Stoanın mermer kaplama levha parçalarından biri stil açısından Erken İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenmektedir (Resim 72a). Bu da Stoa arka duvarı üzerindeki erken sıvanın, olasılıkla bu dönem mermer kaplama levhaları için olduğu düşüncesini doğurmaktadır. Yapının ilk evresi de bu dönemden olmalıdır ve zaten ilk cadde aksına da uyumludur. İkinci evre ise MS 141 depreminin hemen sonrasını işaret eder. Bu alanda bulunan Korinth ve İon başlık parçaları da bu tarihi doğrulamaktadır (Resim 73, 74). Stoa'nın arka duvarının mermer kaplama levhalar ile bezenmesi, bu dönemden daha sonraki bir onarım ya da yeni bir düzenleme olarak algılanmalıdır. Bu evre ise pilaster başlıklarından tarihleyebildiğimiz kadarıyla MS 2. yüzyıl sonu MS 3. yüzyıl başları, yani Severuslar Dönemi'ndendir (Resim 75a).

Agora Batı Staoası ve Kuzey Kapı Evreleri:

1. Evre: Flaviuslar Dönemi
2. Evre: Traian Dönemi
3. Evre: Antoninler Dönemi
4. Evre: Severuslar Dönemi

[460] Perring 2000, 283.

10.2. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı[461]

10.2.1. Konum

Ana Cadde'nin güney bitiminde yer alan kapı, kuzey fasadını oluşturduğu Batı Stoa yok olduğu için, bugün Meclis Binası'ndan kuzeye uzanan ve oradan Nero/Vespasian Hamamı'na dönen Geç Roma Sur'unun kuzey önünde ve ona bitişik konumdadır (Resim 52, 53, 104). Doğu -batı doğrultusunda uzanır.

10.2.2. Plan

Batı Stoa Kuzey Kapısı diğer cadde kapılarına göre farklılık gösterir: Öncelikle iki girişlidir ve anıtsal tak boyutlarına yakın ölçülerdedir. Doğu-batı doğrultusundaki uzunluğu 16.50 m.dir; kapı açıklıkları batıda 3.50 m, doğuda 3.30 m.dir. Orta ayak ise 4.68 m uzunluğunda ölçülür (Resim 53). Girişlerinde, ahşap kapı kanatlarının varlığına işaret eden zemine açılmış yuvalar saptanmış; ancak bu yuvaların sonradan açıldığı anlaşılmıştır. En önemli özelliği ise, caddeyi dik kesmesi beklenirken geniş bir açıya sahip olmasıdır. Birbirinden farklı genişlikleri olan üç adet ayak üzerinde temellenmiştir. Batı ayağın köşesi, stoanın arka duvarına oturmaktadır, doğu ayak pilasterle hareketlendirilmiştir, ortadaki ise en geniş olanıdır; köşede sütun dizisi başlar. Ayağın ortasında önde ve arkada pilasterler kullanılmıştır. Bu mimari öğeler süslemeye yönelik olduğu kadar taşıyıcı özelliği ile alınlığın yükünü hafifletmektedir.

10.2.3. Mimari

Anıtsal kapı, kemerlerle geçilen iki geçitli ve alınlıklıdır; İon düzeninde yapılmıştır. Ayakları in-situ durumdadır, yapı taşlarının çoğu bitişiğindeki Geç Roma Suru içinde devşirme malzeme olarak kullanıldığı için korunamamıştır (Resim 59). Dikdörtgen bloklardan oluşan duvar ve kemer taşları ile alınlık parçaları, üst yapının mimarisini biçimlendirir. Ayrıca bazı blokların güney bitişiğinde uzanan geç surun yapımında kullanılması, kapının restitüsyonuna destek vermektedir. Doğu ayağının dört sırası yaklaşık 2.30 m yüksekliğe kadar korunmuştur; batı ayak ise yaklaşık 3.36 m.ye dek yerindedir (Resim 53, 54). Orta ayak dört sırasıyla ve yaklaşık 2.38 m.ye kadar yükselir. Yapının özgün yüksekliği, saçaklık dâhil, 6.50 m.dir; alınlıkla birlikte yaklaşık 7.50 m.yi bulmaktadır (Resim 55). Cephenin tam ortasındaki duvardan çözülen çıkıntılı bloklardan, bir pilasterin kullanıldığı anlaşılmaktadır; onun tam arkasında yer alan pilaster ile birlikte alınlığın yükünü hafifletmekte ve cepheyi

[461] Işık 2011, 34.

hareketlendirmektedir. Aynı zamanda bu pilasterin iz düşümü, stoanın iç sütun sırasına denk gelmektedir.

10.2.3.1. Temel

Kapı, sert zemin çıkıncaya kadar kazınan ve üzerinde moloz taşlarla blokaj oluşturulan bir temele oturur; blokaj, kapı ayakları altında daha sağlam yapılmıştır. Altının kayalık olması nedeniyle, kapının batı ayağı daha sağlam bir zemine oturmaktadır (Resim 66).

10.2.3.2. Stylobat

Stylobat yaklaşık 0.10 m yüksekliğindedir; salt kapı ayaklarının altında yer almaktadır. Bloklar ince işçiliklidir, her iki geçenekte yer alan eşiklerde kapıya ait izler bulunmaktadır[462] (Resim 61, 62). Açıldığı portiğin zemini sıkıştırılmış topraktandır.

10.2.3.3.Ayaklar

Yerel kireç taşından inşa edilen bu anıtsal girişin duvarları düzgün işlenmiş dikdörtgen bloklardan oluşmaktadır; mevcut durumu salt üç adet ayak kaidesinden ibarettir. Yapı bunun dışında yıkılmış ve bloklar çevreye dağılmıştır. Üç adet ayak üzerinde yükselen gövdenin, pilaster ayakları ve dört blok sırası da günümüze ulaşmıştır. Bu bloklar kısmen yerinden oynamıştır, yüzeyde derin kırıklar vardır[463]. Podyum üzerine oturan ayakların görünen her yüzü basit profillerle süslenmiştir, 0.50 m yüksekliğindedirler. Farklı boyutlarda yapılan ayak blokları genellikle izodom tekniği ile inşa edilmişlerdir. Buna karşın, tam sistemli bir diziliş göstermezler. Doğu ayağı aynı zamanda portik arka duvarının da köşesidir. Stylobat üzerine yan yana iki blok konularak ayakların ilk sırası oluşturulur; bu ilk sıra üzerine derz kayması ile yerleştirilen bloklar, kemere kadar dört sırayla yükselirler. Ayaklarda izodomik örgü net olarak görülebilmektedir. Ayaklar için, iç bölümlerde moloz taş dolgu kullanılmıştır; bloklar farklı ölçülerdedir. Düz ara blokların sayısı 40'tır; yükseklikleri 0.50-0.75 m arasında değişmektedir (Resim 55). Kapı ayağına ait bloklar; GK.00.35, GK.00.192, GK.00.205, GK. 00.2, GK.00.3, GK.00.34, GK.00.41, GK.00.68, GK.04.62, GK. Kapı Bloğu 44, GK.00.14, GK.00.31, GK.00.68, GK.00.69, GK.04.17, GK.04.114, GK.04.157 GK.00.269, GK.00.271,

---

[462] Genel olarak kapılar için bkz. Vitruvius 4, VI, 8282-84; Roos 1972, 80-86; Waelkens 1986; Varkıvanç 2005, Varkıvanç 2008, 323-339.

[463] 2004 yılında yapılan restorasyon ile mevcut bloklar temizlenmiş, kırıklar yapıştırılmış ve yerlerine konmuştur. Bkz. Aktaş – Küçük 2005b.

GK.00.272, GK.03.18, GK. 03.3, GK.03.179, GK.03.108, GK.04.164 numaralarıyla tanımlanmışlardır.

10.2.3.4.Pilaster

Arşitravların altında, doğu ve batı köşede iki, orta ayak güney yüzde bir pilaster yer almaktadır. Pilaster blokları değişken ölçülerdedir, ortalama olarak yükseklikleri 0.55 m.dir (Resim 56). Bunlar; GK.04.62, GK.00.51, GK. 03.3, K.78, GK.00.26, GK.00.209, GK.03.1, GK.00.72 numaralarıyla tanımlanmışlardır.

10.2.3.5. Kemerler/Arkhivolt

Doğu ve batı geçitler, on birer bloktan oluşan kemerlerle örtülüdür (Resim 57). Caddeye bakan kemer blokları önde üç, arkada iki faskialıdır ve yalın sofitlere sahiptir; genişlikleri değişkendir. İkisi geç duvarda olmak üzere tespit edilen kemer bloğu sayısı 23'tür, yükseklikleri ise 0.50 m.dir. Bunlar: GK.00.48, GK.00.44, GK.03.14, GK.03.18, GK.00.74, Kemer 21/K.77, Kemer 4/K.79, GK.00.227, GK.00.73, GK.03.104, GK.04.16, GK.04.21, GK.04.62, GK.03.139, GK. 04.4, GK. 04.5, GK.04.8, GK.04.103, GK.04.214, GK.04.94, GK.03.140, GK.03.178, GK.04.102 numaralarla tanımlanmışlardır[464].

10.2.3.6. Arşitrav

Pilasterler üzerine, yapıyı cephede boydan boya kaplayan arşitrav blokları 0.55 m yüksekliğinde ölçülürler; genişlikleri değişkendir, üç faskialıdırlar, arkaları kaba işlenmiştir. Tespit edilebilen 14 arşitrav bloğunun genişliği 0.45 m.dir (Resim 55). Bunlar; GK.00.67, GK.04.180, GK.00.42, GK.00.29, GK.00.24, GK.00.229, GK.04.24, GK.04.111, GK.04.105, GK.04.102, GK.04.235, GK.03.110, GK.03.52, GK.03.69, GK.04.104 numaralarıyla tanımlanmışlardır.

10.2.3.7. Friz

Arşitrav bloklarının üzerine oturtulan friz blokları 0.40 m yüksekliğindedir, uzunlukları farklıdır. 12 parça bulunmuştur, genişlik 0.40 m.dir (Resim 55). Oluk motifiyle oluşturulmuştur, blokların arka yüzleri kaba işçiliklidir. Bunlar; GK.04.245, GK.04.48, GK.04.119, GK.04.147, GK.03.05, GK.00.157, GK.03.152A, GK. Friz.13, GK.00.122, GK.03.187, GK.03.152, GK.03.48 ve GK.00.66 numaralarıyla tanımlanmışlardır.

---

[464] Kemer blokları için bkz. GK katalogu.

10.2.3.8. Alınlık/Fronton

Geison bloklarının yükseklikleri 0.43 m olmasına karşın genişlikleri farklıdır. 31 geison ve sima bloğu ele geçmiştir (Resim 58). Bunlar; GK.04.49, GK.00.43 (batı köşe), GK.00.19 (alınlık üst), GK.00.11, GK.04.232, GK.04.216A-B, GK.00.76, GK.04.236 (doğu köşe), GK.04.247B, GK.00.13, GK.05.223, GK.03.13, GK.00.144/K245, GK.03.188, GK.03.11, GK.03.22, GK.03.107, GK.03.112A-B, GK.03.62, GK.03.149, GK.Geison.46, GK.04.54, GK.03.25, GK.00.148, GK.03.32, GK.03.33, GK.00.151, GK.03.141, GK.00.188 ve GK.Geison.47 ile alınlık tympanonu GK.05.06 numaralarıyla tanımlanmışlardır.

10.2.3.9. Kapılar

Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı iki geçitlidir, içerdiği iki kapı ile stoaya açılmaktadır (Resim 61, 62). Bunlardan batıdaki iki kanatlıdır, içeriye doğru açılır; söveler üzerindeki izler ahşap bir kapı kasasına aittir. Eşik taşı üzerindeki izlerden yoğun kullanım gördüğü anlaşılmaktadır. Kapının ilk yapım evresine ait olması kanımca mümkün değildir. Çünkü böyle bir durumda kapı ayaklarının iç yüzlerindeki profilli silmeler, kasanın söveye yerleştirmesini zorlaştırıyor olmalıdır. Eğer ilk evreden olsaydı bu zorluk dikkate alınarak profilli bölüm yapılmamış olurdu. Ayrıca girişin kemerli olması ve kemerlerin altlarında sofitlerin yer alması da, ilk yapım aşamasında burada açılabilir bir kapının olmasını güçleştirmektedir. Dolayısıyla kapı olasılıkla stoanın ikinci kullanım evresinden olmalıdır. Bu evrede Agora alanı kapılarla soyutlanmış ve belirli aralıklarla açılıp kapanıyor olmalıydı.

Doğu geçidindeki kapı da batıdakiyle aynı özellikler içerir. Burada da iki kanatlı bir kapı mevcuttur, kemerle bağlantılı kısmı yarım daire formlu ahşap örtmeyle kapatılmıştır. Hemen önüne yapılan ve kapıyı perdeleyen Propylon yapısı nedeniyle kullanımının çok az sürmüş olduğu varsayılabilir. Keza eşik üzerindeki aşınma izinin neredeyse yok denecek kadar az olması da bunu kanıtlar niteliktedir. Her iki kapı doğrudan caddeye açılırken, Doğu Kapısı'nın kapanması sanki kent planlamasıyla ile ilgili bir olgu gibi görünmektedir. Çünkü bu alanda Agora ile Nero Hamamı/Palaestrası, kentin resmi yapılarının sınırını çizer durumdadır.

10.2.4. Malzeme ve Teknik

Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nda genellikle dikdörtgen biçimli kireç taşı bloklar kullanılmıştır. Bunlar boyutlarıyla farklıdırlar; kapının açıklıklar ve ayak genişliklerinin değişken olmasının nedeni de bu farklılıktır. Cephesel anlamda anıtsal bir görüntü sergilese de, yapının genelinde bir orantısızlık vardır; işçilikte de çok özenli olunmadığı gözlemlenmektedir. Blokların montajında kenet ya da harç kullanılmamıştır; arka boşluklarda dolgu malzemesi olarak moloz taş ve harç kullanılırken, taşların birleşen bütün yüzeylerde anathyrosis görülür[465]. Batı ayağını oluşturan bloklardan birinde bir kenetin varlığı, sonraki dönem onarımından kaynaklanıyor olmalıdır (Resim 63, 64). Kapıya ait blokların taşınma ve kaldırılma işlemleri büyük çoğunlukla kurtağzı tekniği ile gerçekleştirilmiştir[466]. Her bloğun üst merkezinde açılan deliklerin sayısı da blokların ağırlıklarına göre değişiklik göstermektedir; örneğin, alınlık bloğu üzerinde iki ve kemerlerde tek kaldırma deliği mevcuttur. Bu taşıma çukurları 0.12x.0.10x0.12 m ölçülerindedir, ancak her blokta mevcut değildir.

10.2.5. Yeniden Kurma

İki geçitli Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı doğu-batı doğrultusunda uzanır, güneyde caddeye açılmaktadır. Ayaklar in situ olarak korunmuştur. Geç Roma/Erken Doğu Roma Dönemi surunun yapımı sırasında surun içinde bırakılmış ve büyük oranda sağlam kalmıştır. Ancak sonraki dönemlerde yıkılınca, blokların bir kısmı surun bu kez geç onarımlarında kullanılmıştır. Surun içinde kalarak korunabilen bu anıtsal girişin aksine Batı Stoa, neredeyse tümden yıkıma uğramıştır.

Kapıdan günümüze kalabilen malzeme, yeniden kurmayı mümkün kılacak çokluktadır (Resim 60, 77, 78, 79). Ayakları oluşturan ilk üç blok sırasıyla korunmuş olan kapının üst yapısından birçok malzemenin yerinde yıkıldığı sırayla bulunması, özellikle batı ayak köşesinin tam olarak ayağa kaldırılmasını sağlamıştır. Bu köşenin sağlam verileri ile diğer ayaklardan ve üst yapıdan ele geçen mimari parçalar, kapının yeniden kurulmasına iz vermektedir. Çok sayıdaki arşitrav, friz, geison, kemer bloğunun yanı sıra, alınlığa ait bloklar da yapının cephe mimarisinin nasıl olduğu yönünde açıklayıcı bilgi edinmemizde yardımcıdır (Resim 60). Açıklıklar kemerlerle geçilmiş, köşelerde pilasterlele yapı cephe hareketlendirilmiştir. Kemer

[465] Müller-Wiener 1989, 75, 76, 90; Bingöl 2004, 54 vd.

[466] Orlandos 1968, 96 vd. Fig. 106 vd.; Müller-Wiener 1989, 82, Fig. 39.9; Bingöl 2004, 61 vd.

bloklarından sonra arşitrav, onun üzerine friz ve en üstte ise geison sırası . Geison bloklarının en üstüne sima blokları konularak alınlık oluştulmuştur.

10.2.6. Değerlendirme ve Tarihleme

Agora Batı Stoası'nın Meclis Binası, Tiyatro ve Nero/Vespasian Hamamı gibi kamu yapılarının merkezinde yer alması ve bu yapılara olan bağlantıyı sağlaması, konumsal önemini açıkça ortaya koymaktadır. Stoanın kuzey cephesi Ana Cadde'ye dönük olduğu için, bu bağlantının ve aynı zamanda farklı bir yapısallığa geçişin adeta simgesi olarak anıtsal inşa edilmiştir[467] (Resim 60). Agora Batı Stoası, İon ve Korinth düzenlerinde yapılmıştır. Ana Cadde Doğu Portik'te kullanılan kaide, sütun ve saçaklığın işçilik ve boyutları yanında düzeniyle de aynısı olması, iki büyük mimarî alan arasındaki bilinçli bir biçimde belirlenen görsel ve yapısal ilişkinin bir göstergesidir. MS 2. yüzyıl'da yenilenen Hierapolis Agorası, 170 m genişliği ve 280 m uzunluğuyla Anadolu'nun en büyük agoraları arasındadır. Onun da Batı Stoa'sı, İon tarzında bir cepheye ve Korinth tarzı iç sütun sırasına sahiptir[468]. Hierapolis Agorası Batı Stoası'ndaki bu düzenleme Patara Agorası Batı Stoası'yla aynıdır.

Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın doğrudan caddeye açılması; onun sadece stoa girişi olarak kullanılmadığını, bildik anıtsal giriş işlevini de üstlendiğini göstermektedir. Bu nedenle kapı, mimarisiyle anıtsal giriş tipolojisi içerisinde değerlendirilebilir. Bir yandan kuzeye limana yönlenir, diğer yandan güneye tiyatro alanına açılır; stoa mimarisinin bir parçası olmasına karşın, kent odağında yapıları birbirine bağlayan gösterişli girişler gibidir. Sur yapıldığında stoanın yıkık olmasına karşın, kuzey girişinin kullanımı sürdürmesi, onun salt "Stoa Kapısı" gibi algılanmadığı görüşümüzü doğrular niteliktedir. Doğu Roma Dönemi'nde açılan sur ana girişinin de Agora Kapısı batı girişinin hemen arkasında yer alması, onun tüm zamanlar için vazgeçilmezliğini göstermektedir (Resim 3, 146). Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın iki geçenekli olması tamamen stoanın mimarisiyle ilgilidir. Çünkü anıtsal girişler Roma mimarisinde özellikle caddelerin kesiştiği yerlerde ya da caddelerin başlarında ve sonlarında konumlanır, böylelikle akan trafiği yönlendirir ve yapılara anıtsal bir görünüm kazandırırdı[469]. Buradan hareketle caddenin doğrudan stoaya açılması da, adeta bir cephesel "tak" mimarisini karşımıza çıkarmaktadır.

---

[467] Aktaş-Gülşen 1994, 287 vd; Aktaş-Gülşen 2003, 3 vd. Res. 5, 6; Aktaş 2004, 39 vd.; Aktaş 2005, 57, 58, 64; Aktaş 2007, 15 vd. Res. 1, 2.

[468] D'Andria 2003, 88 vdd., Res. 74.

[469] MacDonald 1986, 75.

Kapının tipolojik benzerleri azdır ve örneklerin çoğunluğu anıtsal giriş/tak konseptine uygun olanlardır[470]. Anadolu'da ise, bilinen iki geçenekli kapılar yalnızca Side[471] ve Ksanthos'ta[472] bulunmaktadır. Ksanthos'da, decumanus ve cardonun kesiştiği yerde konumlanan iki geçenekli giriş[473] MS 2 yüzyılda dikilmiş; İmparator Valens ve Valentinianus'a ait ithaf yazıtlarından belli ki MS 4. yüzyılda onarım görmüştür[474]. Side Doğu Kapısı da MS 2. yüzyıl yapısıdır. Ancak iki galerili stoaların iki geçişli, kemerli ve alınlıklı girişleri için ise karşılaştırma olanağına sahip değiliz.

Stoa gibi kuzey cephesinin de değişik dönemlerde onarım gördüğü anlaşılmaktadır. Bu onarımlardan belgelenebileni ise, kapının batı ayak ikinci sırasındaki bloklar üzerindeki kenetlerdir (Resim 63,64). Ayağa ait bloklar dikey olarak ikiye kırılmış ve kenetle tekrar bağlanmıştır[475]. Kenetler net tarih vermemekte, ancak onarımı belgelemektedir. Ayrıca geçişlerin ahşap iki kanatlı kapılar konularak düzenlenmesi de ilk yapım evresinde olmayan bir durumdur; sonradan kapılar kapatılmak suretiyle agoraya giriş ve çıkışlar kontrol altına alınmak istenmiş olmalıdır.

Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı batı ayağı önüne sonradan dikilen "*gymnasium yöneticiliği ve başka görevleri pek bahtlı vatanı için yerine getirmiş*" Marcus Aurelius Alexion'a ait[476] büyük heykel altlığının onur yazıtı, MS 3. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir. Ana Cadde'nin orijinal zemini kaidenin konulduğu alanda kesilmiş ve yerleştirildikten sonra kenarlar küçük döşeme taşlarıyla yeniden düzenlenmiştir (Resim 67). Yazıtın içeriği her ne kadar stoanın yapımına yönelik bir bilgi içermese de kapının önünde cepheyi kapatacak denli özel konumu nedeniyle bir ilişki de olmalıdır; çünkü stoa içinde bulunan kaplama levhaları pilaster başlıkları da yazıtla aynı tarihi vermektedir (Resim 76). Belli ki Agora Batı Stoası bu

[470]Chéhab 1983. Anadolu dışında Saintes, Porta Maggiore, Langres ve Verona iki geçişli anıtsal giriş/tak örnekleridir.

[471] Mansel 1968, 239, Res. 3; Mansel 1978, 54-57, Res. 51-54; Aran 1971, 91.

[472] Courtils 2002, 435; Courtils 2004, 253.

[473] Courtils 2003, 82 vd; Cavalier 2005, 105 vdd., Plan 16. 57.

[474] Courtils 2002, 435; Courtils 2004, 253.

[475] Bkz. KET Katalogu, M7 Kenet; demirden yapılmış π şeklindedir.

[476] Bkz. yazıt katalogu Env. No 19.

tarihte gördüğü onarımla yenilenmiştir. Sondajlarda ele geçen seramikler de, onarımın MS 3. yüzyıl başlarında gerçekleştiği görüşünü perçinlemektedir[477] (Resim 104).

[477] Aktaş 2010, 230.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

A YAPISI (PALAESTRA PROPYLONU)[478]

11.1. Konum

Propylon, Nero/Vespasian Hamamı'nın batısında, doğu-batı doğrultulu Geç Roma surunun kuzeyinde ve Ana Cadde'nin güney ucundaki Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın önünde yer alır (Resim 80). Hamam ve batısında yer alan propylon, aynı zamanda palaestranın doğu-batı sınırını da belirler.

11.2. Plan

7.47x10 m ölçülerindeki yapı in antis planlıdır, cephesi batıya bakar, girişi Ana Cadde'nin bulunduğu bu yöndendir. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın kuzey cephesine dik açıyla birleşir ve doğu geçidi kapatır biçimde tasarlanmıştır (Resim 93, 94). Stylobatının korunmuş olmasına ve kaideleri in situ bulunmasına karşın, üst yapıya ilişkin mimari elemanların çok az bir bölümü ele geçmiştir. Yapı blokları, sur yapımında ve hemen bitişiğinde yer alan geç dönem yapısında devşirme olarak kullanılmıştır. Yapının doğusunda yer alan stylobat ve üst yapıya ait sütun, arşitrav-friz ile korniş blokları, palaestra portiğine ait olmalıdır[479] (Resim 85, 86). Propylonun arkasından başlayan bu portikli düzenlemenin kesin sınırları şimdilik çizilememektedir (Resim 81, 82).

11.3. Mimari

Önde sütunların ve ana kapının oturduğu stylobat yer almaktadır. Ön alandan 0,10 m aşağıda bir kotta yapının iç mekânına geçilir; arkada ise altı bloktan oluşan uzun ince bir stylobat yer alır, blok boyutları değişkendir. İç mekân zemini ince taş plakalarla döşenmiştir[480]. Kazıyla ele geçen mimari parçalardan, cephenin alınlıklı ve sütunlu bir yapısallıkta olduğu anlaşılır (Resim 83, 84). Yapı, moloz taşların sıkıştırıldığı bir blokaj üzerine temellenir (Resim 96) .

---

[478] Aktaş 2004, 39 vd. Res. 3; Aktaş 2005, 57 vd. Res. 1; Aktaş 2007, 15 vd. Res. 1, 2; Işık 2011, 35.

[479] Bkz. 2010 yılı kazı çalışmaları IX. Burç için Işık 2012.

[480] Aktaş 2010, 230.

Cadde düzeyinden ortalama 0.15 m yükseltilmiş olan stylobat üzerine, ön alanda ve ortada iki yuvarlak sütun altlığı ile yanlarda kare altlıklar oturtulmuştur (A Yapısı Kaide 1, 2, 3 ve 4). Altlıklar Attik-İon düzenindedir. Ön alandan odaya geçiş, zeminden 0.05 m yükseltilmiş bir kapı eşiğiyle sağlanmaktadır[481]. İki sütunun orta aksı karşısına denk gelen ve ana mekâna geçişi sağlayan bir kapının varlığı, zemine oyulmuş yuvalardan görülmektedir. Eşiğinin üzerindeki izlerden de bunun iki kanatlı ve ahşap olduğu anlaşılmaktadır. Kapının her iki yanında olasılıkla ahşaptan yapılmış parapetler bulunmaktadır (Resim 91, 92) .

Palaestra Propylonu ön alanından, zemini kireç taşı plaka ile kaplı iç mekâna girilir (Resim 95). Bu alan 6.30x7.47 m ölçülerindedir, arkada 7.10 m uzunluğunda ve 0.68 m genişliğinde ince uzun bir stylobat yer alır ve burada çıkış kapısı bulunur. Bu düzeyi yapının cephe zeminine paralel bir şekilde Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın doğu kanadından başlar ve geç dönem yapı temelinde sonlanır. Yapı arkasındaki stylobat sırası üzerindeki yoğun aşınma izleri de burada uzun süre kullanılmış bir arka kapının varlığına iz sürer. Burada ön alandaki gibi yalın bir düzenleme vardır. Zeminde gözlemlenen usta işaretleri, blokların dizimine yöneliktir. Stylobattan sonra Nero/Vespasian Hamamı'na yönelen toprak zemin üzerine de, iç mekândaki gibi, yer yer ince ve düz plaka taşlar yerleştirilmiştir. Yapının önünde ve arkasında stylobat üzerine kazınarak yapılmış kare ve dikdörtgen şekiller ise oyun amaçlı olmalıdır[482] (Resim 101, 102). Buradaki şeklin benzerleri Didyma'daki farklı yapıların zemininde de vardır ve oyun amaçlı olarak çizildiği düşünülmüştür[483]. Şekillerin nasıl bir oyun için yapıldığı tam olarak bilinmemekle beraber dört ve on altı parçaya bölünmüş çizgiler, dama veya satranç benzeri bir oyunu akla getirmektedir[484].

11.4. Malzeme ve Teknik

Yapının genelinde kireç taşı kullanılmıştır, sütunlar ise mermer olmalıdır. Altlıklar üzerinde kenet ya da zıvana izine rastlanılmamıştır. Buna karşın, söveyi oluşturan bloklarda 0.05x0.05x0.05 m ölçülerinde, aşağıya doğru genişleyen kare biçimli "kurtağzı" oyuklar bulunmaktadır[485]; bunlar taşıma amaçlıdırlar ve diğer yapı bloklarında görülmezler. Blokların

[481] Genel olarak kapılar için Bkz. Vitruvius 4, VI, 8282-84; Roos 1972, 80-86; Waelkens 1986; Varkıvanç 2005, 47-61; Varkıvanç 2008, 323-339.

[482] Aktaş 2002, 401 Res. 6.

[483] Didyma oyun izleri için Bkz. Höckmann 1996, 263 vdd.

[484] Höckmann 1996, 263 Taf. 44, 1–4.

[485] Orlandos 1968, 97, Fig. 106 vd.; Müler-Wiener 1989, 82, Res. 39.9; Bingöl 2004, 61vd.

birleştirilmesinde kenet ya da harç kullanılmamıştır. Yapının dış duvarında ince taş işçiliği görülürken, birleşen bütün yüzeylerde anathyrosis kullanılmaktadır[486].

Yapının yürüme zemini üzerinde, yuvarlak sütun altıklarının gerisinde ve yanında farklı şekiller bulunmaktadır. Girişin hemen önünde ve tam orta eksende taş düzlemine kazınarak çizilmiş olan ve yuvarlak bir dairenin içine merkezden uzanan çizgilerle sekize bölünmüş bir şekil göze çarpar (Resim 100). Bu şeklin kapı eşiğine girmeden hemen önce ve tam girişin ortasına çizilmiş olması, rüzgâr yönlerine ilişkin olduğunu düşündürür. Ana Cadde zemininde gözlemlenen buna benzer başka şekiller de aynı amaç için çizilmiş olmalıdırlar. Bu şekillerin kent merkezlerinde konumlanan yapıların uygun biçimde yerleştirilmesine yarayan bir düzenek olduğu bilinir[487].

Ana Cadde'nin Palaestra Propylonu ile birleştiği noktada, stylobatın hemen önündeki caddeye ait taşların birleşme yerlerinde, tekrar eden harfler yazılmıştır. Cadde zemini kesilerek ana kapının girişine yapılan Propylon'un stylobatı önündeki bloklar üzerinde, kuzeyden güneye doğru bazı Hellence harfler okunur. Blok üzerinde köşelerde birer farklı harf yer almakta, bir sonraki blokta da aynı harf ve başka bir harf sıralı olarak [Δ] [Δ E] [ƎC]) [Ↄ Z] [Z] biçiminde devam etmektedir. Bu harfler, sınıflandırma amaçlı taşçı işaretleridir[488] (Resim 97, 98, 99). Harfler birbirini tekrar etmekte, ancak tekrar eden bir sonraki harf ters olarak işlenmektedir. Bu da taşların önceden planlanarak yerlerine uygun sırayla konulmalarını kolaylaştırma amaçlıdır. Bu bilinen bir uygulamadır; yapının önceden planlandığını ve yapı taşlarının yerlerinin önceden belirlenerek hangi taşın nereye konulacağını gösterir. Yine aynı yapıda gerek yapının ön yüzünde yer alan sütunlara ait kaidelerin yerleştirilmesinde, gerekse propylon giriş kapısının sövelerinin oturma zemininde gözlemlenen ve eşik taşı üzerine işaretlenmiş izler, yapı öncesi planlamayı gösteren inşa sürecindeki izler arasında yer almaktadır. Ayrıca, bu işaretlerin bir bölümünün ait oldukları sövelerden uzak yerlerde bulunmaları, yapı üzerinde yapılan değişiklikleri göstermeleri ve ikinci inşa aşamasına dair izleri taşımalarıyla önemlidir. Bu izlerden de anlaşılır ki Propylon, Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'ndan sonradır ve planlanarak yapılmıştır.

---

[486] Orlandos 1968, 99 vd.; Müller-Wiener 1989, 75, 76, 90; Bingöl 2004, 54 vd.

[487] Höckmann 1996, 263 vd. Taf. 47, 1–6.

[488] Taşçı işaretleri için Bkz. Orlandos 1968,84 vdd.; Martin 1965, 221 vdd.; Demirtaş 1999, 12, 33.

Yapının üzerindeki yıkıntıdan çıkarılmış olan; boyutları, taş cinsi ve işçiliği bakımından yapıyla ilişkilendirilebilecek türden başka mimari parçalar da bulunmaktadır. Bunlardan biri, tavan süslemesi olarak kullanılan kaset ve küçük diş sıralarından oluşur. Medusa ve rozet işli tavan kaseti, yapının önündeki sütunlu bölümde kullanılmış olmalıdır (Resim 90).

11.5. Yeniden Kurma

Kazı çalışmaları sırasında sütunlara ait hiçbir parça bulunamamıştır. Mermer sütunlar ya kırılarak sur duvarı içinde devşirme malzeme olarak kullanılmışlardır ya da ocaklarda eritilerek kireç haline getirilmişlerdir. Yapıda arşitrav ve geison bloklarının varlığı, başlıkların İon ya da Korinth düzeninde olduğunu gösterir (Resim 83, 84). Sütunların eksikliği yapının yüksekliği üzerine bir tahmin yürütmeyi zorlaştırmaktadır. Bilinebilenler sütun alt çapı ile sütun aralıklarının ölçüsüdür; altlıklarının çapı 0.48 m, aralarındaki mesafe ise 1.78 m.dir. Bu ölçülerden yola çıkarak, Vitrivius'un oranlarına göre yapının yaklaşık yüksekliği iki türlü hesaplanabilir:

Vitruvius'un ölçülendirmesine göre[489], sütun kaidelerinin çapı 0.48 m geldiği için, sütun yukarıya doğru yaklaşık 0.06 m ile 0.08 m arasında daralmalıdır. Ana Cadde Doğu ve Batı Portik'lerdeki sütun ile sütun kaidesi oranı da bu ölçüyü vermektedir. Sütun yüksekliği 4.75 m olan Doğu Portik'te kaide 0.68 m.lik alt çaptan, 0.60 m üst çapa, yani 0.08 m daralmaktadır. Batı Portik'te ise 4.15 m yükseğindeki sütunların alt çapları 0.58 m.den 0.50 m.ye daralmaktadır. Her iki sistemde de sütunlarda yaklaşık 0.06 m daralma görülmektedir. Eldeki bu reel ölçüler dikkate alınarak Palaestra Propylonu sütunlarında uygulanırsa, kaidede alt çap ölçüsü 0.48 m olduğu için, üst çapın da 0.40 m olması gerekecektir; dolayısıyla sütun yükseklikleri de yaklaşık 3.25 m olarak ortaya çıkacaktır. Bu durumda sütunlardaki yükseklik ölçüsü kaidenin yaklaşık yedi katı olarak hesaplanmış olmalıdır. Sonuçta aynı alan içindeki mimari uygulamalarda yapıların ölçüm oranlarının yaklaşık uyum içinde olması beklenir. Bu

[489] Vitrivius 1990, III, III, 12: "*Bundan başka,* s*ütunun boyunluğundaki incelmenin aşağıdaki ilkelere göre ayarlandığı görülmektedir; on beş ayak veya daha az yükseklikteki sütunlarda alt kalınlığı altı kısma bölerek, bunların beşini üst kalınlığın belirlenmesine ayırınız. On beş ayakla yirmi ayak arasındaki sütunların alt kısmı altı buçuğa bölünerek sütunun üst kalınlığı bunların beş buçuğu ile oluşturulmalıdır. Yirmi ayakla otuz ayak arasındaki bir sütunda gövdenin alt kısmı yediye ayrılmalı ve incelen üst kısımda bunların altısı kullanılmalıdır. Otuzla kırkayak yüksekliğindeki bir sütun, altta yedi buçuk kısma bölünmeli ve incelme ilkelerine göre yukarıda bunların altı buçuğuna yer verilmelidir. Kırkayakla elli ayak arasındaki sütunlar ise sekize bölünmeli, sütun başlığı altındaki tepesine gelince, yediye inceltilmelidir. Daha yüksek sütunlarda incelmeyi aynı ilkeler doğrultusunda, orantılı olarak belirleyiniz*"

nedenle Doğu ve Batı Portik sütun gövdelerinde gözlemlenen aşağıdan yukarıya doğru 0.06 m.lik daralma, burada da pek farklı olmamalıdır. Yapının genişliği 7.47 m olduğuna göre, sütun başlığı hariç, sütun altlıklarından arşitravın alt düzlemi arasındaki yükseklik, bu genişliğin neredeyse yarısına denk gelmektedir. Vitrivius'un hesabına göre 15 ayak mesafesi 6 ayağa bölünürse, Propylon'un 7.47 m.lik genişliğinde bu oran ortalama 2.38 m.lik bir yüksekliğe denk düşecektir[490]. Buna başlığın tahmini boyutunu da katarsak, ortalama 3.25 ile 3.50 m arası bir sütun yüksekliğine ulaşmak mümkündür. Yapının geneli için, tekil mimari ögelerin ortalama yükseklikleri, yani kaide 0.30 m, sütun ve başlığı 3.60 m arşitrav 0.30 m alınlık 0.50 m ve podyum 0.10 m olarak hesaplandığında, yaklaşık 4.80 m.lik bir yüksekliğe ulaşılacaktır.

Palaestra Propylonu, dikdörtgen planlıdır ve cephesi hareketli bir mimariyle donanmış olmalıdır. Ahşap bir kapıyla içeri girilmekte, Nero/Vespasian Hamamı'na açılan ve girişe göre sade bir cephesi olan arka taraftan, yine ahşap kapılarla dışarı çıkılmaktadır. Uygun boyutlar içeren, profil ve diş sıralı 5 geison parçası, üst yapıdandır. G.K.03.36 (Resim 87), G.K.03.25 (Resim 88), G.K.03.35, G.K.03.127, G.K.03.205 numaralı bloklar alınlığa; G.K.03.206 numaralı tek blok ise arşitrava aittir (Resim 89). Geison bloklarının üçü yapının köşeye aittir, ikisi ise cephede kullanılan düz bloklardandır. Eldeki alınlık parçalarından çatının kırma olduğu anlaşılmaktadır.

Yapının olası arşitrav blok parçalarından ikisi, kuzey bitişikte yer alan geç dönem yapısının temelinde devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Üç faskialı bu arşitrav bloklarını yapıyla ilişkilendirme nedeni, buluntu durumlarından başka ayrıca taş cinsinin benzerliğinden ve özellikle boyutlarının uygun olmasındandır. Yapının taş dokusuna uyan iki dikdörtgen blok, yazıtlı heykel kaidesinin batı bitişiğinde bulunmaktaydı; boyutları ve işçilikleri nedeniyle giriş kapısının sövelerini oluşturdukları anlaşılmaktadır.

11.6. Değerlendirme ve Tarihleme

Yapının temel bölümünü oluşturan tüm mimari elemanlar yerinde korunmuştur. Buna karşın üst yapıyı oluşturan mimari elemanlardan büyük çoğunluğu Geç Roma Suru'nda ve diğer geç yapılarda devşirme olarak kullanıldığı için eksiktir. Bununla doğan üst yapının nasıl olduğu sorunu ancak, surun yer yer yıkılmasıyla ortaya çıkan mimari bloklar arasında işçilik ve

[490] Vitrivius 1990, III, IV, 2.

boyutlarıyla Palaestra Propylonu'na uyan az sayıda örnek ışığında edinilen genel bilgilerle çözülebilmiştir.

Palaestra Propylonu'nun Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'na doksan dereceye çok yakın bir açıda yerleştirilmiş olması ve ana kapının doğu girişini kapatması yapının işleviyle bağlantılıdır. Bu işlevin ne olduğuna üzerine ipuçlarından birini, onun kapıya bitişik konumu verir. Belli ki Propylon aynı zamanda Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın geçit işlevinden ve konumundan yararlanmıştır.

Yapının mimariye ilişkin bir diğer özelliği ise, cadde üzerindeki portikler ve Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı gibi İon düzeninde yapılmış olmasında gözlemlenir; belli ki bu düzeni, çevresindeki genel mimari konsept göze alınarak seçilmiştir. Kendi içinde hareketli bir mimari cepheye sahip olması ve anıtsal girişiyle propylon benzeri bir model çizmesi de bundandır. Caddenin kuzeyinde kalan Prostylos Tapınak'la da (Korinth Tapınağı olarak da bilinen yapı) mimari yapısı, profilleri ve özellikle geisonun diş sıralarının dalgalı yapılmış olması açısından benzemektedir. Propylonun kare köşe altlıkları da oradaki pilasterlerin profilleriyle karşılaştırılabilir. Tapınağın arşitrav ve sövelerdeki yumurta bezekleri Antoninler Dönemi'ne tarihlendirilmiştir[491]. Pilasterlerin podyum bloğu profilleri, Ana Cadde'deki yazıtlı altlığın profilleriyle benzeşir. Görülüyor ki Palaestra Propylonu, tapınak ve yazıtlı altlık ile biçimsel bir birliktelik içindedir. Palaestra Propylonu'yla ilişkilendirilen[492] Cadde'deki bir köşe akroteri[493] ise, Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'na ait olmalıdır.

Ana Cadde ve çevresindeki yapılarda gözlemlenen dönem faklılıkları, yapıların mimari düzenleri, tarihlemeleri ve de fonksiyonlarının kesin olarak anlaşılmasında zorluk çıkarmaktadır. Veriler ışığında Palaestra Propylonu'nun konumuna bakarak; Tiyatro, Meclis Binası ve Nero/Vespasian Hamamıyla sınırlanan ve batısındaki Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'yla limandan gelen Ana Cadde'ye açılan geniş düzlüğün agora oluşu, Propylon'un işlevsel anlamda anıtsal giriş kapısına bağlı bir yapı olabileceğini düşündürür[494]. Çünkü propylonlar, Klasik Dönem'den Roma Dönemi sonlarına dek agora, gymnasium ve palaestra

[491] Karaosmanoğlu 1995, 32–34; Gültekin 1998, 12 vd.; Işık 2000, 119; Serdaroğlu 2004, 90.

[492] Işık 2000, 10.

[493] Işık 2000, 10; Karakuş 2001, 3.

[494] Lauter 1986, 201-205; Thür 1996, 359 vd.

gibi yapılarda sıkça kullanılmışlardır[495]. Genelde bu tür yapıların kutsal alanlar için kullanıldığı bilinmekle birlikte, sosyal ve sivil yapılarda da karşımıza çokça çıkmaktadır. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı mimarisi yanında bu konumu ile de Efes Güney Kapısı'na benzer bir görüntü çizmektedir[496]. Dor düzenli Efes örneğiyle ilişki, cadde üzerinde yer alması, ana girişle bağlantısı olması, üçgen alınlıkla taçlanması, girişin dört sütunla görselleşmesi ve genel görüntüsüyle bir tapınak cephesi resmi çizmesiyle tanımlanabilir[497]. Side Agora Propylonu[498], mimari olarak değişik bir plan çizmesine karşın aynı işlevdedir. Bir diğer örnek ise Perge Propylonu'dur. MS 3. yüzyıla tarihlenen bu propylon[499] agoraya geçit vermektedir. Alınlıklı ve in antis tasarıyla en yakın benzeri Milet Gymnasiumu'na açılan propylondur[500]. Knidos Apollon Karneios kutsal alanına geçişi sağlayan, MÖ 2. yüzyıl ortalarına tarihlenen propylon, ion düzeninde yapılmıştır. Cephede dört sütun dizisi ve alınlıksız mimarisiyle, Patara örneğinden ayrılmış olmasına karşın, planı benzerdir[501]

Propylon konumu açısından, hemen doğusunda yer alan Nero/Vespasian Hamamı ile ilişkili olmalıdır. Cadde ve çevresinde bulunan bazı yazıtlarda gymnasium yöneticisi olmuş kişilerden bahsedilmektedir. Mimari verilerin eksikliğine karşın, yazıtlardan ve geç dönem suru içinde devşirme olarak kullanılmış yüzlerce nitelikli malzemeden, gymnasiumun da, palaestra ve agora gibi yapıların kesinlikle var oldukları sonucunu çıkarabiliriz. Bu nedenle Propylon'nun da planlamada bu yapılarla bir arada düşünülmesi yanlış olmayacaktır[502].

Yapının, Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın doğu girişini neden kapattığına ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Kısıtlı bilgilerle yapılabilecek en akılcı yorum, bu yapı kompleksinin, caddeyle olan plansal birlikteliğine bakılarak verilebilir. Her iki yapının kapı eşiklerinde kapı kanatlarının varlığına işaret eden yuvaların olmasına karşın, Propylon'un

---

[495] Özellikle propylonlar bir alana girişi anıtsal bir şekilde vurgulamak ve yönlendirmek için yapılmışlardır. Erken örneklerde daha çok kutsal alanları gösterse de Roma Dönemi'nde Agora, Palaestra, Gymnasium vb. yapılarda sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Genel olarak Bkz. Carpenter 1970; Ortaç 2001.

[496] Karwiese 1995, 81 Abb. 49.

[497] Kader 1996, 7 vd.; Thür 1996, 352.

[498] Ortaç 2001, 99 vd.

[499] Gliwitzky 2010, 165 vdd.

[500] Ortaç 2001, 41 vd.

[501] Bankel 2009, 326.

[502] Perge'deki propylonun aynı zamanda agoranomos'un ofisi olarak da kullanılmış olabileceği yönündeki, görüş için Bkz. Özdizbay 2010, 67 Dn 495.

yapılmasıyla Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı girişinin batıdakiyle teke indirgenmesi, bu yapıların giriş ve çıkışlarının belli zamanlarda kapatıldığını göstermektedir (Resim 93, 94). Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı doğu girişinin bununla kapatılmış olması, Propylon'un ana kapının yapımından sonraki süreçte oraya yerleştirildiğinin somut göstergesidir. İlkin caddenin güneyine, ana kapıdan girilen Agora Stoası; sonrasında ise bu girişin önüne, kapıya bitişik olarak Palaestra Propylonu yapılmıştır. Bunun, Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın doğu girişini kapatmasının nedeni; caddeden Nero/Vespasian İmparator Hamamı'na, yakışan anıtsallıkta bir Propylon ile geçişin gerekliliği olmalıdır. Agora Kapısı ve Palaestra Propylon'u, aynı dönemde yapılmış olmasalar da, cadde trafiğini yönlendiren ortak bir işleve sahiptiler.

Eldeki veriler Ana Cadde ve Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın MS 1. yüzyıl başlarından itibaren kullanıldıklarına ışık tutmaktadır. Ana Cadde'nin ise yazıtlar, mimari parçalar ve seramik buluntular ışığında, MS 1. yüzyıl ile 6. yüzyıl arası bir zamanda kullanımda olduğu belirtilmişti. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı doğu ayağında yapılan sondajlarda çıkan seramik buluntular, yapı için MS 1. yüzyıl tarihini vermektedir. Buna karşın ne Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın ne de Palaestra Propylonu'nun yapım evresini kesinlikle belirleyebilecek yazıt, heykel, kabartma ve bezekler ele geçmiş değildir; salt sondajlarda ele geçen seramiklerle belirlenebilen bu tarih, onlar için terminus post quem değerindedir[503] (Resim 103).

Palaestra Propylonu, kesin olan Agora Batı Stoa'sı ikinci onarım evresinden hemen sonra, yani MS 2. yüzyılın ortalarından sonraki bir süreçte yapılmış olmalıdır. Çünkü Agora Kapısı'nın doğu geçeneği kapatılarak propylon yapılmıştır ki, bu da en azından Agora'nın onarımı sonrasını göstermektedir. Bu dönemde saptanan en erken 2. yüzyıl ortası, yapı için bir alt sınır oluşturmaktadır.

Sonuç olarak Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'ndan sonra, yani Antoninler Dönemi ya da hemen sonrasında propylon yapılmış ve Nero Hamamı Palaestrası'na geçişi sağlamış olmalıdır.

[503] Işık 2008, 3, 4.

ONİKİNCİ BÖLÜM

BULUNTULAR

12.1. Seramik

1992 - 2011 yılları arasında gerçekleştirilen kazı çalışmalarında, Hellenistik Dönem'den, Geç Antik Dönem'e uzanan bir yelpaze içinde çok sayıda farklı formda seramik ele geçmiştir. Yapılan kataloglama ve tarihlendirme çalışmalarının ışığında görülmüştür ki Klasik Dönem ve Hellenistik Dönem'e tarihlenen az sayıdaki örneğin dışında seramik yoğunlukla Roma İmparatorluk Dönemi'ne ve alanın son kullanımıyla bağlantılı olarak Doğu Roma Dönemi'ne aittirler.

Seramik buluntular yoğun olarak Batı Portik mekânları içerisinden çıkarılmıştır. En fazla sayıda ele geçen form olan amphoralar MS 5. yüzyıl ürünleridir. Sayıca çok olmasalar da unguentariumlar da tarihlemede yardımcı olan parçalardır[504]. Unguentariumlar genel olarak bölge kentlerinden diğer örneklerle aynı özellikleri göstermektelerdir[505]. Batı Portik'te önceki çalışmalar sonucunda ortaya çıkan seramikler MS1.-MS 7. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir; ancak 2010 kazılarıyla ele geçen az sayıdaki Doğu Roma seramikleri ile bu tarih MS 9. yüzyıla kadar çıkmış ve böylece caddenin bin yıla yaklaşan çok uzun bir zaman dilimi içinde kullanım gördüğünü ortaya koymuştur (Grafik 1-2). Seramik buluntular arasında tencere, amphora, tava, kupa, maşrapa, tabak, testi, bardak, kâse gibi günlük kullanım seramiklerinin[506] yoğun olarak bulundukları ve bunların genellikle MS 3-7. yüzyılar arasına tarihlendikleri dikkate alınırsa, Batı Portik mekânlarının bu evrelerde sosyal ve günlük yaşamın odağını oluşturduğu söylenebilir[507]. Ayrıca günlük ve dinsel kullanımda yeri olan

---

[504] Bkz. Patara Unguentariumları için Dündar 2008.

[505] Limyra: Vroom 1998, 145; Xanthos: Courtils – Laroche 2001, 235, 237; Myra: Ötüken 2003, 240 ve Türker 2005, 311 vd.

[506] Bkz. Patara Günlük Kullanım Seramikleri için Özdemir 2009.

[507] Bkz. Seramik Katalogu S1-S72, U1-15 ve Ampulla 1-3. Seramik Kataloğu'nda kazılarda ortaya çıkarılan seramiklerin sadece çok az bir kısmı kullanılmıştır. Bunlarda da özellikle her tür ve zaman aralığı dikkate alınmıştır. Kandil, unguentarium ve ampullalar da seramik kataloğu içinde verimiştir. Terra sigillatalar, unguentarium ve günlük kullanım seramiği için Çilem Uygun, Erkan Dündar ve Bilsen Özdemir'in tezlerinden ve görüşlerinden yararlanılmıştır; kendilerine emeklerinden dolayı teşekkür ederim.

ampulla, kandil ve matara gibi seramik ürünler de özellikle Batı Portik mekânlarında çok sayıda bulunmuştur.

Agora Batı Stoa, Palaestra Propylonu ve Batı Portik IX. nolu mekânlarda yapılan beş adet sondajdan çıkan seramiklerin stratigrafik dizini ve tarihlendirmeleri göre Agora Batı Stoası'nın en geç MS 1. yüzyıl sonunda yapıldığı, Ana Cadde'nin ise Hellenistik Dönem'den MS 7. yüzyıla kadar kullanım gördüğü anlaşılmaktadır.

12.2. Sikke

Ana Cadde sikkeleri, Hellenistik Dönem'den Geç Antik Çağ'a kadar uzanan zaman dilimini kapsar. Sayısal olarak Roma ve Geç Roma sikkeleri ağırlıktadır. Cadde ve çevresinde bulunan sikkelerden genel yayılımın MS 1. ile 7. yüzyıllar arasında olduğu anlaşılır[508]. Özellikle 2009 yılı kazılarında VIII. ve IX. mekânlarda çıkan sikkeler kataloğa alınmış ve bulunan bu sikkeler diğer mekânlarda ele geçenlerin zamansal olarak birlikteliğini ortaya koymuştur[509]. Bu mekânların en son kullanım evresi, MS 6. yüzyılın sonuna tarihlenebilmektedir[510]. Sikkeler arasında en erkeni II. Ptolemaios Philodelphos Dönemi'ne (İÖ 285-246) tarihlenen B serisinden bir sikkedir[511], en geç olanı ise MS 11. yüzyıla aittir[512]. Ancak mekânların kullanımı ele geçen sikke yoğunluğuna göre MS 2. - 7. yüzyıllar arasındadır. Ele geçen en geç sikke MS 11. yüzyıla ait olmasına rağmen MS 7. -11. yüzyıl aralığında Ana Cadde'de bulunan sikke sayısı yok denecek kadar azdır. Keza bu dönem için kullanım evresini gösteren arkeolojik veri de çok azdır. Olasılıkla MS 6. yüzyıl sonlarında meydana gelen deprem bu alandaki yerleşimin sonunu getirmiş olmalıdır[513].

---

[508] Bkz. Sikke Katologu.

[509] Toplam 23 sikkenin katalogu yapılmıştır. Bu sikkeler 1992 - 2011 yılları arasında ele geçen sikkelerin sadece küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. Ana Cadde'den çıkan sikkelerle birlikte tüm Patara sikkeleri ayrıca değerlendirilip, yayın haline getirilecektir.

[510] Bkz. Sikke Katalogu Env. No. 1.

[511] Bkz. Sikke Katalogu Env. No. 18.

[512] Bkz. Sikke Katalogu Env. No. 3, 20.

[513] MS 529 yılından yaklaşık 70 yıl sonra yani MS 7. yüzyıl başlarında olan deprem için Bkz. Duggan 2004, 123-170; Duggan - Aygün 2010, 161-168.

12.3. Küçük Eser

Seramik ve sikke dışında kalan küçük eserler; metal, cam, pişmiş toprak ile kemik nesneler ve benzerlerinden oluşur[514]. Sayısal olarak az olsalar da, stratigrafik bütünlüğü sağlayan bu eserler genel olarak MS 1. ve 5. yüzyıllar içinde üretilmişlerdir. Ele geçen malzeme çok zengin bir çeşitlilikte olup tarihlemeleri sıkıntılıdır. Ancak genel olarak Roma Dönemi ürünleri olan buluntular mekânların işlevlerine yönelik küçük ip uçları vermektedir. Örneğin çok sayıda ele geçen ve bu dönem ait tubuliler VIII ve IX Mekân kazılarında açığa çıkarılmışlardır. Çok sayıda ele geçen ve ısıtma sitemlerinde kullanılan bu çivilerin burada bulunmalarını açıklamak zordur. Ancak mekânların hemen batısında bulunan Küçük Hamam'ın ısıtma sisteminde kullanılmış bu çiviler bir şekilde bu alana taşınmış olabilir; bir diğer olasılık ise bu mekânlarda duvar çivilerinin ticaretinin yapılmış olabileceğidir. Metal buluntular ise yine bu mekânların işleviyle doğru orantılı olarak karşımıza çıkmaktadır. Buluntular arasındaki çivi, kilit ve kenet parçaları yapılarda kullanılırken; olta, kulak sondası, mask gibi diğer eserler ise mekânların işlevleriyle bağlantılıdır. Örneğin bu aletlerin satıldığı bir dükkân, ya da balıkçı, doktor gibi meslek gruplarına ait mekânlar söz konusu olabilir. Ancak buluntuların konumları itibariyle net bir yargıya varmak mümkün değildir.

12.4. Yazıt

Cadde kazılarında ele geçerek bu tez kapsamında değerlendirmeye alınan 23 yazıt bulunmaktadır. Bunlardan ikisi yapı, diğerleri onurlandırma yazıtıdır[515]. Yazıtların tümü Hellence'dir ve MS 1. ve 4. yüzyıllar arasına tarihlenmektedirler. Batı Portik arşitrav bloğu üzerinde bulunan yazıt[516] ile IV. Mekân'ın kapı lentosu üzerindeki yazıt, yapıyı tarihlememize olanak vermektedir[517]. Doğu Portik stylobatında devşirme malzeme olarak kullanılan onurlandırma yazıtı ise, portiğin en erken kullanım evresini vermektedir. Bu da MS 3. yüzyıl başından önce olamayacağını gösterir[518]. Tanrıça Roma'dan sözeden MS 1. yüzyıl yazıtı ile imparator kültüne ilişkin yazıtlar kentin önemini ortaya koymaktadır[519]. Bir başka önemli

[514] Bkz. Küçük Eser Katalogu.

[515] Bkz. Yazıt Katalogu.

[516] Bkz. Yazıt Katalogu Env. No: 14. Bu yazıt Hadrian Dönemi'ne tarihlenmektedir ve Batı Portik'i diğer verilerle birlikte bu döneme tarihlendirmemize olanak verir.

[517] Bkz. Yazıt Katalogu Env. No. 9. Yazıt ikinci kullanımda kapı lentosu olarak değerlendirilmiş olmasına karşın, mekânın en erken kullanım evresini göstermektedir.

[518] Bkz. Yazıt Katalogu Env. No: 23.

[519] Bkz. Yazıt Katalogu Env. No: 21.

yazıt ise Apollon, Artemis ve Leto tapınağının kentteki varlığını MS 3. yüzyıla dek sürdürdüğü bilgisini vermektedir[520]. Agora Kapısı'nın batı ayağının hemen önüne dikilen in situ heykel kaidesi bir onurlandırma yazıtıdır. Bu yazıt hemen arkasındaki yapıyla mimari bir bütünlük içinde olmalıdır. Çünkü anıtsal bir yapının önüne, cadde döşemesinin bozulup kaidenin konulması, ancak anıtı dikilen kişinin bu alanda yapmış olduğu bir işle ilişkili olmalıdır[521]. Stoa'nın onarımı ya da arkasındaki duvarın mermer levhalarla kaplanması işi, bu bağlamda önerilebilir zira yazıt ile Stoa'nın onarım evresi aynı tarihtendir.

12.5. Mimari Plastik

Kazılar sırasında ele geçen mimari plastik malzemelerin birçoğu portiklerde kullanılan başlık, friz ve pilasterlere ait parçalardır[522]. Kent merkezinde Doğu Roma'yla yaşanan yoğun tahribat ve doğal afetler, mimari yapılara büyük zarar vermiştir; onları bezeyen her şey küçük parçalara ayrılarak başka yerlerde kullanılmıştır. Günümüze kalan parçalardan çoğu portiklerdeki Korinth ve İon başlıklarına aittir. Bunların dönemi ağırlıklı olarak MS 2. ve 3. yüzyılı, yani mimari yapılaşmanın en yoğun olduğu zamanı işaret etmektedir. Özellikle MS 4. yüzyıl ve sonrasından Doğu Roma Çağı mimari plastiği az sayıda eserle temsil edilmektedir[523]. Eski yapı malzemesinin kullanılması hem ekonomik hem de dinsel nedenlerden ötürü yaygındır.

12.6. Plastik Eserler

Kazılarda ortaya çıkarılan plastik eser parçalarının sayısal çokluğundan ve niteliğinden kentin ne denli zengin, fakat geç dönem tahribatının da o denli yüksek ve acımasız olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır. Ana Cadde'de bulunan çok sayıdaki kireç ocağı da bu tahribatın yoğun olduğunun belgeleridir (Resim 140-142).

Plastik eserler serbest yontulardan ve kabartmalardan kopmadır. Katalogda da görüldüğü gibi malzeme genellikle mermerdir, caddenin Roma Dönemi kullanımına paralel

[520] Bkz. Yazıt Katalogu Env. No: 7.

[521] Bkz. Yazıt Katalogu Env. No: 19.

[522] Mimari Plastik Katalogu ayrı bir doktora çalışması olduğu için burada katalog olarak verilmemiştir. Sadece tarihlemede önemi olan mimari plastik eserlere mimari kataloğunda değinilmiştir.

[523] Patara mimari plastiği ayrı bir doktora çalışmasının konusu olduğu için katalog yapılmamış, salt tarihlemede etkisi olan örnekler kullanılmıştır.

olarak özellikle MS 1. ve 3. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir[524]. Buluntular arasında imparator/imparatoriçe başları/fragmanları ile tanrı/tanrıça heykel parçaları yoğunluktadır. En önemli buluntulardan biri ise, bir Roma Dönemi yazıtlı heykel kaidesinin yontularak biçimlendirildiği Artemis kabartmasıdır. Ayrıca Flaviuslar Dönemi'ne ait kadın portresi ile İmparator Traian ve Hadrian Dönemi'ne ait portreler, plastik sanatının güzel örnekleridirler ve de Patara'nın önemi ile eş değerdedirler.

[524] Bkz. Plastik Katalogu.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ANA CADDE RESTORASYON VE KONSERVASYON ÇALIŞMALARI

Ana Cadde'de portikler, Propylon, Agora Batı Stoa ve Kuzey Kapısı'nda 2004 yılından itibaren günümüze kadar, aralıklarla kısmı restorasyon ve konservasyon çalışmaları yapılmıştır. Bunlardan en kapsamlı olanlar 2004, 2007 ve 2010 yıllarında yapılan çalışmalardır. Çalışmalarda ilk olarak açılan alanların rölöveleri çıkarılmış ve uygulama alanları belirlenmiştir. Ardından restorasyon çalışmaları planlanarak, Ana Cadde üzerindeki mimari elemanların bütünlenmesine geçilmiştir[525]. Bunların dışında Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nın mimari bloklarının tasnifleri yapılmış ve konservasyonları gerçekleştirilmiştir. Projenin ağırlık noktasını Doğu Portik'in temelinin üzerine onarımı tamamlanan sütunların dikilmesi oluşturmuştur. Ana Cadde'nin granit sütunlu Doğu Portik'te ileride yapılacak kapsamlı bir restorasyon öncesi mimari parçaları toparlamak ve zeminin sağlamlığını anlamak amacıyla basit onarım çalışmaları da yapılmıştır.

Hiperbolik eğimli caddenin doğu stylobatında, caddedeki doğal çöküntü nedeniyle başlangıç ve bitiş noktası arasında 1 metreden fazla kot farkı oluşmuştur. İleride arşitrav ve friz parçaları yerleştirileceği düşüncesiyle, bu kot farkının nasıl giderileceği ve 2007 yılındaki onarımın ne şekilde yapılması gerektiği tartışılmıştır. Bunun sonucunda iki çözüm önerisi geliştirilmiştir. Birinci öneride stylobat belli aralıklarla kademelendirilerek, stylobat ve sütunlar gruplar halinde teraziye getirilecektir. İkinci öneride ise, mevcut eğim korunarak, var olan kot farkı gözetilmeden sütun kaideleri terazilenecektir.

Stylobatın doğu ve batı kenarları kazılarak zemindeki blokajın derinliği ve sağlamlığı kontrol edildiğinde, caddenin anıtsal giriş kapısına yakın olan bölümlerinde zeminin sağlam olduğu ve bu sağlamlığın kot düştükçe azaldığı gözlemlenmiştir. Kış aylarında zemin suyunun yükselmesiyle temelde oluşan doğal çökmeyle kot farkının daha fazla arttığı da anlaşılmıştır. Bu nedenle, ilerleyen yıllarda ayağa kaldırılan sütunların alt kısımlarında olabilecek çökmenin oranını saptamak amacıyla nivo yardımıyla kot noktaları alınmıştır. Böylece önerilen yöntemlerden ikincisi benimsenmiş, stylobat sökülmeden mevcut durum korunarak sütunların sağlam olan bölümde tüm olarak ayağa kaldırılmaları, çökmenin daha

[525] Bu bağlamda 2006/2007 yıllarında gerçekleştirilen "Patara Ana Cadde Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları" adlı proje, Akdeniz Üniversitesi BAP (Proje No. 2005.01.0105.002) kapsamında destek görmüştür.

fazla olduğu bölümlerde ise daha kısa olan yarım sütun parçalarının yerleştirilmesine karar verilmiş ve onarıma başlanmıştır.

İlk olarak, kazılarda ele geçen sütun parçalarından birbirine uyan örnekler saptanarak birleştirme çalışmalarına başlamıştır. Kum havuzu içerisinde tümlenen sütun parçalarının epoksi katkılı yapıştırıcısının donması beklenirken, cadde kazılarında bulunan arşitrav, lento ve stylobat parçalarının onarılmasına devam edilmiştir.

Onarım çalışmaları esnasında öncelikle kırık yüzeyler iyice temizlenmiş ve ardından 1/5 ölçek karışımlı epoksi ile yapıştırma işlemine gerçekleştirilmiştir. Yapıştırılan parçalar arasında da, parçanın büyüklüğü ve yapışma yüzeyinin genişliğine paralel olarak 16 mm.lik fiberglas kenet çubukları kullanılmıştır. Sütun parçalarının yapıştırılması esnasında her iki parçaya 21 cm derinliğinde 4 adet kenet kanalı açılmış ve parçalar içine de 40 cm uzunluğunda fiber çubuklar yerleştirilmiştir.

Sütunların onarımı sürerken, stylobattaki eksik bölümlere ait bloklar tespit edilip mevcut blokaj üzerine sabitleme amaçlı kireç harcı kullanılarak yerleştirilmiştir. Daha sonra, 2 adet orijinal, 21 adet imitasyon kireçtaşı olmak üzere toplam 23 sütun kaidesi, stylobat üzerindeki izlere uygun olarak yaklaşık 1.25 m mesafe aralıklarla, eğik zemin kireç harcı ile teraziye getirilerek yerlerine konmuştur. Daha sonra, caddenin üst tarafından başlayarak, kaideler üzerine sütunlar yerleştirilmiştir. Kaide ve sütun tabanı arasında da, sabitlemek amacıyla kalın epoksi puntalamaları yapılmış; ancak geri dönüşüm olacağı düşünülerek, fiber çubuk kullanılmamıştır. Sütun tabanlarındaki yıpranma ve açı bozuklukları nedeniyle, kaideler su düzleminde olmasına rağmen sütunlarda açı farkları oluştuğundan, tabana konulan kurşun plakalar ile sütunlar en uygun konuma getirilmiştir.

Doğu Portik'te ilk olarak, zeminin en sağlam olduğu düşünülen caddenin üst bölümünde 4 tüm sütun yerleştirilmiştir. Devamında, yükseklik ve ağırlığı yarıdan fazla olan 5 sütun yerleştirilmiştir. Başlangıçtan sonra 7. sıradaki sütunun üst parçası da bulunmuş ve yapıştırılarak tümlenmiştir. Daha sonra da, çeşitli yüksekliklerdeki 11 adet sütun sırayla kaidelerine oturtulmuştur. Caddenin alt bölümlerindeki son 3 kaideye gelindiğinde, bu kaidelerin üzerine oturduğu stylobat blokları çok sağlam olduğundan ve bir çökme olduğunda en iyi burada gözlemlenebileceğinden, 3 tam ve çok sayıda yarım sütun yerleştirilmiştir.

Caddenin doğusunda, sütunların ardında bulunan koridor içindeki tüm mimari parçalar, koridorun açılması amacıyla daha gerideki mekânlar içine taşınmıştır. Bu malzeme içinde tamamıyla tümlenebilen 2 adet sütuna ait parçalar da belirlenmiştir. Ayrıca mevcut 5 adet imitasyon kireçtaşı İon sütun başlığından 2 adedi, başlangıçtan itibaren 2., 4. ve son sütunlar üzerine herhangi bir sabitleyici kullanılmadan yerleştirilmiştir. Böylece, ana caddenin doğusunda, kendi içinde terazili toplam 23 adet sütun ve sütun parçasının basit onarımı tamamlanmıştır**.**

Caddede gerçekleştirilen kısmi restorasyon ve konservasyonun yanısıra bu alandan çıkarılmış bazı süslemeli parçalar da çalışma programı içerisinde onarılmışlardır. Onarılan bu parçalardan en önemlisi Palaestra Propylonuna ait tavan kasetidir. Antalya Müzesi Uzmanı Ayşe Korkut tarafından onarılan tavan kaseti kazı evi deposunda korunmaktadır. Beş büyük parçadan oluşan tavan kasetinin parçalarının yerlerinin tespit edilmesinden sonra temizlikleri yapılmış; gerekli olan noktalarda dayanıklı fiber çubuklar kullanılarak epoksi ile yapıştırılmıştır. Her bir parça önce ayrı ayrı, sonra da tümden birleştirilerek orijinal görünümüne getirilmiş ve konservasyonu yapılmıştır.

2010 yılı restorasyon ve kornservasyon çalışmalarında ise Batı Portik dükkânlarının üçünün kapısı onarılarak ayağa kaldırılmıştır (Resim 152, 153). Ayrıca Ana Cadde Doğu Portik'te bulunan granit sütunların birbirine uyan parçaları tespit edilip yapıştırılmış, birleştirilen sütunlar yine Doğu Portik'te uygun olan yerlerine yerleştirilmiştir. Ayrıca Batı Portik'in arka kısmında devam eden kazı çalışmaları sırasında çıkartılan küçük sütun parçaları da birleştirilmiştir. Bunun yanında sütunların üzerine konulacak olan İon sütun başlığının alçı ile tamamlanıp kopyasının alınması ve dökümünün gerçekleştirilmesi amacıyla da çalışmalar sürdürülmüştür.

Batı Portik'in kuzeyinde insitu halde bulunan dükkân söveleri, aralarındaki dolgu alınarak kaldırılmış, zemin temizliği ve gerekli sağlamlaştırmalar yapıldıktan sonra tekrar yerine konulmuştur. Ana Cadde Batı Portik'in en güneyinde bulunan 1 nolu dükkânın kapısının ayağa kaldırma çalışmaları yapılmıştır. Kapının söveleri kaldırılıp zemin temizliği yapıldıktan sonra tekrar yerlerine sabitlenmiş, üst söveler ise fiber çubuklar yardımıyla yapıştırılarak üzerine lentosu konulmuştur.

Batı Portik üzerinde açılmış olan 6. mekân ile 2010 kazı sezonunda ortaya çıkarılan 4. ve 5. mekânların duvarlarında sağlamlaştırma çalışmaları yapılmıştır. Yine Batı Portik'te bulunan 3. kapının ayağa kaldırılan girişinin sol üst söve ve lentosu da sağlamlaştırılmıştır.

2, 7, 16, 18 ve 19 nolu açmalardaki çalışmalar sırasında ortaya çıkan ve 2 nolu mekân olarak adlandırılan alandaki oldukça tahrip olmuş mozaik tabanın üzeri temizlenerek, asetat üzerine kopyası alındıktan sonra jeotekstil ile örtülüp, kumla kaplanmıştır.

Ayrıca Güney Sur Duvarı'nın Ana Cadde yönündeki yıkılmış bölümleri kendi malzemesi ile yeniden ayağa kaldırılmıştır (Resim 154, 155).

Kazılar sırasında ortaya çıkarılan yapılara ait duvarlarda sağlamlaştırma işlemleri yapılmıştır. Bu işlem sırasında sadece hidrolik kireç kullanılmış, taşlara ayrıca bir kimyasal işlem uygulanmamıştır. Yukarıda bahsi geçen korumaya yönelik bu uygulamalar, restoratör ve konservatörlerden oluşan uzman bir ekip tarafından yürütülmüştür.

Çalışmalarda ana ilke olarak kalıcı, sağlam ve modern restorasyon modelleri örnek alınmıştır. Alanında uzman olan mimari restoratörlerden alınan bilgiler ile malzeme seçimi yapılıp, müdahale alanları belirlenerek belirli bir plan doğrultusunda çalışmalar tamamlanmıştır. Laser scanner ile yapılan mimari çizimler arkeolojide yeni kullanılan bir sistemdir. Bu yeni sistem Patara Ana Cadde ve Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'nda başarılı bir şekilde uygulanmıştır.

Restorasyon ve konservasyonda kullanılan malzemeler ise daha önce yapılan restorasyonlarda kullanılan ve bilinen ürünler olup, epoksi İtalya'dan sadece restorasyon amacı ile getirtilmiştir, inşaat sektöründe kullanılan malzemeler ile (CTS ve BRİCİANİ) karıştırılmamalıdır. Bu ürünler birçok kazıda, önemli yapıların restorasyon ve konservasyonlarında kullanılmışlardır. Özellikle arkeolojik alanlarda yapılan retorasyon ve konservasyonun orijinal yapıyı bozmadan ve aslına uygun tamamlamalar yapılması gerekliliği düşünülünce, malzeme seçiminin ne denli önemli olduğu daha çok anlaşılacaktır.

Patara Ana Cadde ve Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı restorasyon ve konservasyon çalışmaları kapsamında yapılan çizimler ve uygulamalar sonrasında oldukça önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu sonuçların en önemlisi ise, laser scanner ile yapılan çizimler sayesinde

Ana Cadde ve üzerindeki yapıların yeniden kurmalarının doğru bir şekilde yapılmasıdır. Yeni üretilen bu çizimler ile oluşturulan yeniden kurma modelleri, kapsamlı restorasyon projelerinde kullanılabilecektir. Ayrıca restorasyon ve konservasyon uygulanan bu alanlar, gelecekte yapılacak daha kapsamlı çalışmalara temel oluşturacaktır.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

Patara kent tasarımını biçimlendirici ve yönlendirici olması nedeniyle Ana Cadde'nin doğru tanımlanması, kent resminin doğru çizilmesini ve anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Çünkü bu cadde kamusal merkezin asal ekseni, omurgasıdır; bağlantılı sokak ve caddeler de buraya açılır. Yol Kılavuz Anıtı'nın olası konumundan, Ana Cadde'nin Liman çevresinde büyük bir agoraya bağlandığı anlaşılmaktadır. Aslında "cadde"den çok "bulvar" niteliği taşıyan bu mimari doku, doğal olarak kent nabzının da attığı yer niteliğindedir. Dolayısıyla buradaki trafik sadece sosyal ya da ticari değil, aynı zamanda siyasidir. Ana Cadde, bağlantıları ile birlikte, güneyde tiyatroyla başlayıp meclis binası önündeki agorayla hareketlenen ve cadde üzerindeki hamam gibi kamu yapıları ile hareketliliğini sürdüren bir kent merkezi oluşumudur. Bu planlama içerisinde Ana Cadde'nin doğal olarak, kentin en işlek güzergahını oluşturduğu görülür. Aynı planlamanın Hellenistik Dönem için de söz konusu olduğu, Tiyatro ve Meclis Binası gibi kamu yapılarının, ana güzergah üzerinde konumlanmasından anlaşılmaktadır. Zira, Ana Caddenin erken evresinin yönelimi, Tiyatro ve Meclis Binası'na doğrudur.

Patara'nın Arkaik ve Klasik Dönemleri'ne ait mimari verilerinin azlığı nedeniyle, bu dönemlerdeki kent planlaması ancak göreceli olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, Arkaik ve Klasik Dönem Patarasının Tepecik odaklı olduğunu söylemekle yetinmek, sanırım şimdilik doğru olacaktır. Hellenistik Dönem'e ait veriler kent merkezi, liman ve Doğucası'nın batı yamacı arasındaki alanla sınırlıyken, Roma Dönemi'nde kent, Hellenistik çekirdek çerçevesinde en büyük sınırlarına ulaşmıştır. Kuzeyde Kısık'tan güneyde denize, doğuda Doğucasarı'dan, batıda stadium ve granariumun bulunduğu Haliç'in batı yakasına ve Gürlen sırtlarına kadar yaklaşık 500 hektarlık bir alana yayılır. Geç Roma Dönemi sürecinde kent küçülmüş, kamu yapılarının odaklandığı alana daralmış ve devşirme malzemeden büyük bir sur ile kuşatılmıştır. Orta Çağ'da ise bir köy görüntüsüyle iç liman çanağı çevresine sıkışmıştır. Liman çevresinde doğan, gelişip büyüyen kent, limanın işlevini yitirmeye başlamasıyla yine aynı alana daralmış, denizle bağlantısı kesilince de tarih sahnesinden çekilmiştir. Kent, varoluşunu limana; biçimlenişini ise "Liman Caddesi" de sayılabilecek olan Ana Cadde'nin çizdiği güzergâha borçludur.

Caddenin genelinde, Roma egemenliğinin farklı zamanlarında ve sonrasında gerçekleşen yoğun mimari değişiklikler gözlemlenir. Bunların ana yapı evrelerini belirlemek kısmen mümkünse de, bazı değişiklikleri zaman farkına bağlı olarak değerlendirmek kolay değildir. Yapılaşmadaki değişiklikler genelde ekleme, onarma ve yeniden düzenlemeye; en geç dönemlerde de özellikle cadde kenarlarında işlevselliğe bağlı olarak yorumlanabilir. Değişmeyen tek şey Ana Cadde'nin bu güzergâhtaki varlığıdır. İlk güzergâhtan itibaren kısalma ya da daralma olmadığı; aksine genişleme ve sokakların açılmasıyla zenginleşme yönünde plansal değişikliklere gidildiği söylenebilir.

Cadde, Geç Hellenistik Dönem'den itibaren kullanılmış olmalıdır. Çünkü o dönemde tiyatro ile meclis binasına ve limana geçiş bu akstan sağlanıyor olmalıydı. Ptolemaioslar'ın güzide kenti ve limanıyla Lykia'nın asal ticaret kenti olarak Patara'nın Hellenistik Dönem'deki önemi, yapıları birbirine bağlayan ulaşım ağının aynı yönde varlığını da kaçınılmaz kılmaktadır. Roma Dönemi öncesi ulaşım sistemi ve mimarisini kesin biçimde ortaya koymak şimdilik olanaksız gözükse de, mevcut izler ve tarihsel veriler bu doğrultuda bir yoruma götürmektedir.

Patara'ya ulaşım kara ve deniz yolu ile gerçekleştirilmiş; kent için yaşamsal önemdeki deniz yoluyla olasılıkla daha uzak/dış çevreye, kara yoluyla ise bölge içi kentlerine ulaşım sağlanmıştır. Kara yolundan gelenler Ksanthos ve Podamya vadilerinden Kısık Köprüsü'ne ulaşmışlar; oradan da Gelemiş, Akdam ve Markia anıt mezarlarının önünden geçerek Mettius Modestus Takı ile kente girmişlerdir. Bu yol güneybatı-kuzeydoğu uzanımıyla günümüze dek korunabilen Agora Kapısı'na kadar uzanmış olmalıdır. Kentin ana girişi olan tak, MS 100 yılı dolaylarına tarihlenmektedir. Ayrıca bir diğer yol; yine Akdam Mevkii'den gelerek Tepecik'in limana bakan eteğinden geçerek merkeze ulaşıyor olmalıdır. Bu yol Hurmalık Hamamı'nın batısından geçen yolla birleşmektedir. Keza bu yol üzerinde araba izleri mevcuttur; buna yönelik izler ne Ana Cadde de ne de Tak'ın önündeki caddede görülmektedir. Bu nedenle araba yolu Tepecik'in batısından gelerek limanla bağlanan bu yol olmalıdır.

Tak'ın hemen güney batısında yer alan Leto Hurmalığı'nın her iki yanından 15 m.lik arayla güneye yönelen iki sokak Ana Cadde ile kentin diğer alanları arasındaki bağlantıyı sağlamış olmalıdır; batıdaki 2.50 m, doğudaki 3.75 m genişliğe sahiptir. Bunlar Liman Hamamı'nın güney ve batısından gelen yollarla bir kavşak oluştururlar, Ana Cadde'ye doğru yönlenen bir alanda Yamaç Evler'den inen sokakla birleşmiş olabilirler.

Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı önünden Tak'a yönelen cadde aksının değişmesi, Hadrian Dönemi'nde gerekli görülen yeni bir kent planlamasıyla ilgilidir; bu yeni düzenlemeyle cadde, kuzey-güney (cardo maximus) doğrultulu olarak kent merkezini iç limana bağlayan bir işleve dönüştürülmüştür. Ayrıca kent içinde liman ile alış-veriş odakları arasındaki bağlantıyı sağlaması, Ana Cadde'nin önemini arttırmış olmalıdır; dolayısıyla bu cadde "Liman Caddesi" olarak da tanımlanabilir. Bir kentin ana caddelerinin kuzey-güney (cardo maximus) ya da doğu-batı (decumanus maximus) doğrultulu olarak düzenlenmesinin özellikle MS 2. yüzyılda uygulandığı bilinmektedir. Deniz ulaşımının yoğun olarak kullanıldığı Roma Dönemi'nde, limanları kara yoluyla iç kesimlere bağlayan ve de kara taşımacılığıyla iletişimi sağlayan yollar genel olarak büyük önem taşımıştır. Roma Dönemi'nde yeni kurulan koloni kentlerinde diğer yapılar gibi sütunlu caddeler de, önceden tasarlanarak plana uygun bir şekilde yapılmaktaydı; yapıların ve yolların kesişen caddelerle simetrik bir yol ağı oluşturması bu nedenledir. Örneğin Kuzey Afrika'nın Roma kuruluşu koloni kentlerinden biri olan Timgad'ta kent planı ile cadde birlikte düşünülerek uyum içinde inşa edilmiştir. Ancak, Ksanthos, Limyra gibi Roma öncesinde de varolan eski Lykia kentlerinin yanı sıra Ephesos, Milet, Perge ve Side gibi önemli Anadolu kentlerinde de sütunlu caddeler mevcut plana uyumlu yapılmışlardır. Patara'da da, bu kentler gibi, erken bir yerleşim olması nedeniyle sütunlu cadde mevcut planla uyum içinde inşa edilmiştir; cadde ekseninin sonradan değişmesi, yeni kamusal yapıların konumlandığı cadde çevresinde gelişen bir yeni planlamayla bağlantılıdır.

Ana Cadde üzerinde ve ona bitişik yapılar ayrı ayrı dönemlerde inşa edilmiş olmakla birlikte, yapılan planlamayla mimari bir düzen içinde bütünleştirilmişlerdir. Kent merkezi içerisinde ayakta duran en eski yapının tiyatro ve meclis olması, yerleşimin en azından Hellenistik Dönem'den itibaren oldukça geniş bir alana yayıldığını göstermektedir. MÖ 300 yılı dolaylarında Doğucasarı Tepesi üzerinden başlayarak örülen surun boyutları bunun kanıtıdır. Günümüzdeki Ana Cadde ve bağlantılı yollar sadece Roma Dönemi izlerini taşısa da, bu erken dönemden itibaren kent içinde, onun omurgası niteliğinde bir yol ağı da beklenmelidir. MS 1. yüzyıldan 7. yüzyıla kadar kesintisizce kullanılan Patara Ana Caddesi, MacDonalds'ın önerdiği cadde tipolojisi içerisinde 6. tipe girmektedir. Portiklerde genellikle Korinth ve Dor düzeni kullanılırken, Patara'da ilk evrede İon düzeni uygulanmış ve sonrasında yapılan yenilemelerle Korinth düzenine geçilmiştir.

MS 2.yy. başına tarihlenen Agora Batı Stoa'nın kuzey girişi, doğrudan Ana Cadde'ye açılmaktadır; bu düzenlemeyle stoanın kapısı aynı zamanda anıtsal bir giriş niteliği kazanmıştır. İki nefli stoa, içte Korinth ve cephede İon düzenindedir; kuzey ve güneyde iki kemerli, alınlıklı girişlere sahiptir. Bu giriş stoalarda görülmekle birlikte, konumu ve mimari yapısıyla burada anıtsallaşmıştır. Arka duvarda kullanılan mermer kaplama levhalarındaki Korinth başlığı ve iç sıra sütununda kullanılan başlık parçalarından, stoanın MS 3. yüzyıl başlarında onarım gördüğü anlaşılmıştır.

Ana Cadde ve portiklerle ilgili genel veriler:

1. Cadde, Hellenistik kökenlidir, en az üç evrelidir.

2. Yol Kılavuz Anıtının varlığı, ana caddenin Cladiuslar Dönemi'nde imar faaliyeti içinde düzenlendiğini göstermektedir. MS 2. başlarında caddenin yönü değiştirilerek Decumanus ve Cardo'ya dönüştürülmüş; Romalılaşmanın, kent planlamasındaki en önemli özelliği gerçekleştirilmiştir.

3. Cadde üzerinde konumlanan mimari döşemlerde görülen farklılıklar dönemsel onarımlara aittir. Hem İon hem de Korinth düzenin kullanılmış olması da bundandır. Bu durum salt Ana Cadde Batı Portik için söz konusudur.

4. Cadde, doğu ve batısını sınırlayan portiklerle, MacDonalds'ın sınıflamasına göre 6. Tipe girmektedir.

5. Batı ve Doğu Portik İon düzenindedir; Hadrian Dönemi'nde yapılmış olup, Geç Antoninler - Erken Severuslar Dönemi'nde yenilenmişlerdir.

6. Batı Portik arkasındaki dükkânlar ile birlikte düzenlenirken, Doğu Portik son kullanım evresinde, döneminin modası gereği salt sütunlu bir diziliş göstermektedir ve üst yapısı yoktur. Bu dönem, Doğu Portik stylobatındaki MS 3. yüzyıl başında yapılmış heykel kaidesinin devşirme malzeme olarak kullanılması nedeniyle en erken MS 4. yüzyıl olmalıdır.

Agora Batı Stoa ilgili genel veriler:

1. Patara'nın Merkez Agorası'na ait Batı Stoa kesin olarak saptanmıştır. Liman yakınında da ticari agora olması beklenmektedir.

2. Stoa içte Korinth, cephede İon düzenindedir, kuzey ve güneyde iki kemerli, alınlıklı girişlere sahiptir.

3. Stoa arka duvarı mermer kaplama levhaları ile kaplıdır. İki evreye ait kaplama levhaları tespit edilmiştir. İlk evre Erken İmparatorluk Dönemi olmalıdır. İkinci evreye ait ion ve korinth başlıkları Antoninler Dönemi ürünleridir. Üçüncü evre ise kaplama levhaları MS 2. yüzyıl sonuna tarihlenmektedir[526].

4. Roma Dönemi caddeleri doğrudan agorya açılırken, Ana Caddenin doğrudan Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı'na açılması farklı bir uygulamaya işeret eder.

Palaestra Propylonu ile ilgili genel veriler:

1. Nero/Vespasian Hamamı'na ait palaestranın anıtsal girişidir.
2. İn antis tasarlıdır.
3. Hamamın yapılışından sonra palaestra ile birlikte ilave edilmiştir.
4. Agora Batı Stoa'nın onarım evresinden hemen sonraki bir tarihtendir. MS 140 depremi sonrası stoanın onarımı ile bağlantılı olmalıdır.

Buluntular ışığında genel veriler:

1. a. Artemis, Apollon ve Leto tapınağına ilişkin yazıt,
b. Caddede bulunan Artemis Versaille tipi kabartma,
c. Aynı alanda bulunan Artemis Potnia theron ya da Artemis'ten türetilen tanrıça Hekate kabartmalı matara biçimli kap, bu alanda Artemis'e ait bir kutsal alan ya da tapınağın varlığına işaret etmektedir. Bu mekân Batı Portik'in kuzeyinde, girişi ve mimarisiyle kutsallığı çağrıştıran bir alan olmalıdır. Kaunos Stoası'nda bulunan Artemis kutsal odasıyla benzeşir[527].

[526] Fischer'in Tip V - VI olarak değerlendirdiği Severuslar Dönemi'ndendir. Bkz. Fischer 1990, 55.

[527] Öğün – Işık 2001. Res. 78; Işık 2003, 54 vdd.

2. Sikke, seramik, mimari plastik ve küçük eserler, caddenin MS 1. - 6. yüzyıllar arasında kullanım gördüğünü ortaya koymuştur.

3. Yazıtlar ve plastik eserler ise MS 2-3. yüzyıllar arasının, yani Roma Dönemi'nin en güçlü olduğu zamanın ürünleridirler.

4. Ana Cadde'de bulunan İon ve Korinth sütun başlıkları farklı biçemleriyle MS 2. yüzyıl başı ile MS 4. yüzyıl özellikleri göstermektedir.

KAYNAKÇA

(Süreli yayınlar ve ansiklopedik kaynaklarla ilgili kısaltmalarda, Arkhäeologischer Anzeiger 1997, 611-628'de verilen kısaltma listesi esas alınmıştır.)

Adak 1996 M. Adak, Claudia Anassa, EA 27, 1996, 127-142.

Adam 1994 J. P. Adam, Roman Building, Metarials and Techniques (1994)

Alp 1998 A. O. Alp, Şehircilik Açısından Romanizasyon Sürecinde Likya Kentleri (Ankara Ü. Yayınlanmamış YLT, 1998)

Akbaş 2001 A. Akbaş, Anadolu'daki Roma Dönemi Sütunlu Caddeleri (İstanbul Ü. Yayınlanmamış YLT, 2001)

Akşit 1967 O. Akşit, Likya tarihi (1967)

Akşit 1971 O. Akşit, Helenistik ve Roma Devrinde Likya (1971)

Aktaş 1994 Ş. Aktaş - F. Gülşen, "Roma Kapısı" bkz.: F. Işık, Patara 1992, KST 15, 2, 1994, 279-301.

Aktaş 1995 Ş. Aktaş - F. Gülşen, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 1993, KST 16. 2, 1995, 253-282.

Aktaş 1996 Ş. Aktaş - F. Gülşen, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 1994, KST 17. 2, 1996, 159-184.

Aktaş 1998 Ş. Aktaş - N. Coşkun, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 1996, KST 19. 2, 1998, 53–79.

Aktaş 2002 Ş. Aktaş, "Ana Cadde ", bkz.: F. Işık, Patara 2000, KST 23. 1, 2002, 397-412.

Aktaş 2003 Ş. Aktaş - F. Gülşen, "Ana Cadde Stoası", bkz.: F. Işık, Patara 2001, KST 24. 1, 2003, 1-10.

Aktaş 2004 Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara Kazısı 2003, ANMED 2, 2004, 37-44.

Aktaş 2005a Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 2004, ANMED 3, 2005, 57-65.

Aktaş 2005b Ş. Aktaş - S. Küçük, "Ana Cadde Stoa ve Güney Kapı", bkz.: F. Işık, Patara Kazısı 2004, ANMED 2, 2004, 57-65.

Aktaş 2007 Ş. Aktaş, "Ana Cadde ve Agora Kapısı", bkz.: F. Işık, Patara 2005 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, KST 28. 1, 2007, 15-28.

Aktaş 2008 Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 2006, KST 29. 1, 2008, 59-72.

Aktaş 2009 Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 2007, KST 30. 4, 2009, 337-354.

Aktaş 2010 Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 2008, Anatolia/Anadolu 36, 2010, 229, 229-243.

Aktaş 2011 Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: H. İşkan Işık, Patara 2009, KST 32. 3, 2011, 1-21.

Aktaş 2012 Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: H. İşkan Işık, Patara 2010 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları KST 33. 3, 2012, 15-39.

Aktaş 2013 Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: H. İşkan Işık, Patara 2011 Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, KST 34. 3, 2013, 171-188.

Alp 1998 A. O. Alp, Şehircilik Açısından Romanizasyon Süreci (Ankara Üniversitesi, Y.L. Tezi 1998)

Anabolu 1980 M. U. Anabolu, "Eskiçağ Anadolu'sunda Sütunlu Caddeler", Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi 1-1, 1980, 13-25.

Anderson - Stojanoviç 1992 V. R. Anderson-Stojanovic, Stobi. The Hellenistic and Roman Pottery (1992)

Aran 1971 B. Aran, Anadolu'da Roma Devri Mimarisi Plan Bakımından Bölgesel Özellikleri Üzerine Bir Araştırma (1971)

Arca 2002 E. N. Akdoğu Arca, Lykia'lı bir Euergetes: Opramoas, S. Şahin – M. Adak (eds.), Likya İncelemeleri 1(2002) 79–90.

Aşkın 2006 E. Aşkın, Kent Planı ve Yapılanması Açısından Kilikya ve Likya Bölgelerindeki Roma Dönemi kentlerinin Karşılaştırılması (Mersin Üniversitesi YLT, 2006)

Atik 1995 N. Atik, Die Keramik aus den Südthermen von Perge, IstMitt, Beiheft 40 (1995)

Babinger 1992 F. Babinger, Mehmed the Conqueror and His Time (1992)

Bailey 1988 D. M. Bailey, A Catalogue of the Lamps in British Museum, III. Roman Provincial Lamps (1988)

Baldoni – Franko – Belli - Berti. 2004 D. Baldoni, C. Franko, P. Belli, F. Berti, Kaia'da Bir Liman kenti İASOS (çev. G. Ergin 2004)

Balland 1981 A. Balland, Foilles de Xanthos vii, Inscriptions d'epoque imperiale du Letoon (1981)

Bankel 2009 H. Bankel, "Versatzmarken am Propylon des Heiligtums für Apollon Karneios in Knidos", bkz. M. Bachmann (ed.) Bautechnik im antiken und vorantiken Kleinasien, BYZAS 9, 2009, 323-341.

Başaran 1989 C. Başaran, Anadolu Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesinde Tip Gelişimi, TAD 28, 1989, 53-72.

Başaran 1995 C. Başaran, Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi (1995)

Başaran 1997 C. Başaran, "Kyzikos Korinth Başlıkları", TAD 31, 1997, 1-52.

Bayburtluoğlu 2004 C. Bayburtluoğlu, Lykia (2004)

Bayburtluoğlu 2006 C. Bayburtluoğlu, "Arykanda Tanrıları ve Kültleri", bkz.: K. Dörtlük vd. (ed.), III. Likya Sempozyumu Bildirileri, Bd. II (2006) 61-67.

Baykan - işkan 2011 N. O. Baykan - H. İşkan, "Patara Eskil Kenti Su İletim ve Dağıtım Sistemi", TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Diyarbakır Şubesi, II. Su Yapıları Sempozyumu, 16-18 Eylül 2011, Diyarbakır (2011) 67-78.

Beiley 1988 D. M. Bailey, A Catalogue of the lamps in British Museum, III. Roman Provincial Lamps (1988)

Beiley 1998 M. Bailey, Excavations at El-Ashmunein. V. Pottery, Lamps and Glass of the Late Roman and Early Arab Period. British Museum Publications (1998)

Bendorf - Niemann 1984 O. Bendorf - G. Niemann, Reisen in Lykien und Karien I (1884)

Bean 1987 G. E. Bean, Karia, (çev. B. Akgüç 1987)

Bean 1997 G. E. Bean, Eskiçağda Lykia Bölgesi, (çev. H. Kökten 1997)

Bieber 1915 M. Bieber, Die antiken Skulpturen und Bronzen des Königl. Museum Fridericianum in Cassel (1915)

Bier 2011 L. Bier, The Bouleterion at Ephesos, Forschungen in Ephesos IX/5 (2011)

Bingöl 1976/77 O. Bingöl, "Bayraklı (Eski İzmir) Çatı Kiremitleri", Anadolu (Anatolia) XX, 1976/1977, 52-79.

Bingöl 1980 O. Bingöl, Das İonische Normalkapitell in Hellenistischer und Römischer Zeit in Kleinasien IstMitt Beiheft. 20 (1980)

Bingöl 2004 O. Bingöl, Arkeolojik Mimari'de Taş (2004)

Bonwetsch 1917 G. N. Bonwetsch, Methodius of Olympus, (1917)

Borchhardt 1990 J. Borchhardt, Götter, Heroon und Herrscherr in Lykien (1990)

Borchhardt 1999 J. Borchhardt, Zemuri Taşları: Limyra, (çev. G. Yümer 1999)

Bryce 1986 T. R. Bryce, The Lycians I. The Lycians in Literary and Epigraphic Sources (1986)

Bruer - Kunze 2010 S. G. Bruer - M. Kunze, Stadtplan von Patara und Beobachtungen zu den Stadtmauern, Patara I.1 (2010)

Carpenter 1970 J. R. Carpenter, The Propylon in Greek and Hellenistic Rchitecture (1970)

Carruba 1996 O. Carruba, "Neues zur Frühgeschichte Lykiens", Bkz. F. Blakolmer vd. (Ed.), Fremde Zeiten. Festschrift für Jürgen Borchhardt (1996) 27-40.

Cavalier 2005 L. Cavalier, Architecture romaine d'Asie Mineure: Les monuments de Xanthos et leur ornementation (2005)

Cavalier 2012 L. Cavalier, " Portiques en bordure agoras d'Asie Mineure a l'époque hellénistique et l'époque impériale" bkz. L. Cavalier, R. Descat, J. des Courtıls (eds.) (2012) 241-256.

Cech 2010 B**.** Cech, Technik in der Antike (2010)

Chavane 1975 M. J. Chavane, Salamine de Chypre VI. les petits object (1975)

Chéhab 1983 M. H. Chéhab, Foulles de Tyr La Necropole I L'Arc de Triomphe, Bulletin du Musee de Beyrouth. (1983)

Comstock – Vermeule 1971 M. Comstock – C. Vermeule, Greek, Etruscan, and Roman Bronzes in the Museum of Fine Arts, Boston. Greenwich, *CT,* 1971.

Coulton 1976 J. J. Coulton, The Architectural Development of the Greek Stoa (1976)

Coulton 1987 J. J. Coulton, “Balboura Survey 1986”, V. AST I, 1987, 205-211.

Courtils 2003 J. Des Courtils, Ksanthos ve Letoon Rehberi, (çev. İ. Türkoğlu, 2003)

Çevik 1996 N. Çevik, "Yüzey Araştırmaları ve Temizlik Çalışmaları", bkz.: F. Işık, Patara 1994, KST 17, 2, 1996, 159-184.

Çevik 2010a N.Çevik, “The First Season of Excavations in Myra and Andriake: 2009”, ANMED 8, 2010, 55-60.

Çevik 2010b N. Çevik, “Myra ve Limanı Andriake. Kazılar Başlarken Ön-Düşünceler” Arkeoloji ve Sanat Dergisi 134 (2010) 53-82.

Çevik - Bulut 2008 N. Çevik-S. Bulut, “The rediscovery of GAGAE / ‘*GAXE*’ in the south-east corner of Lycia”, ADALYA XI, 2008, 63-98.

Çevik - Bulut 2010 N. Çevik - S. Bulut, “İkinci Kazı Sezonunda Myra ve Limanı Andriake”, bkz.: N. Çevik (ed.), Arkeolojisinden Doğasına Myra/Demre ve Çevresi (2010) 25–117.

Çevik - Kızgut - Bulut 2010 N. Çevik - İ. Kızgut - S. Bulut, Rhodiapolis, as a Unique Example of Lycian Urbanizm, ADALYA XIII, 2010, 29-63.

Davidson 1952 G. R. Davidson, Corinth XII The Minor Objects (1952)

D’Andria 2003 F. D’Andria, Hierapolis (Pamukkale) Arkeoloji Rehberi (çev. N. Fırat, 2003)

Deichmann 1975 F. W. Deichmann, Die Spolien in der spätantiken Architectur (1975)

Degeest 2000 R. Degeest, The Commom Wares of Sagalassos. Typology and Chronology, SEMA III (2000)

Deininger 1965 J. Deininger, Die Provinziallandtage der römischen Kaiserzeit von Augustus bis zum Ende des dritten Jahrhunderts n. Chr.(1965)

Demirtaş 1999 M. B. Demirtaş, Apollon Smintheus Tapınağı'nın Mimari Blokları Üzerindeki Taşçı İşaretlerinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 1999)

Deonna 1938 W. Deonna, Délos XVIII Le Mobilier Délien (1938)

Des Courtils 2001 J. des Courtils, “Ksanthos, rapport sur la campagne de 2000”, Anatolia Antiqua IX, 2001, 227-241.

Duggan 2004 T. M. P. Duggan “A Short Account of Recorded Calamities (earthquakes and plagues) in Antalya Province and Adjacent and

Related Areas Over the Past 2,300 Years an Incomplete List, Comments and Observations", Adalya VII, 2004, 123-170.

Duggan 2010 T. M. P. Duggan, "The Lycian port of Patara and its environs during the 13th and 14th centuries – An interpretation ", Gephyra 7, 2010, 47-72.

Duggan - Aygün 2010 T. M. P. Duggan - Ç. A. Aygün, "Myra'nın Ortaçağ ve Sonrasındaki Limanı Taşdibi-Stamira" bk.: N. Çevik, (ed.), Arkeolojisinden Doğasına Myra/Demre ve Çevresi (2010), 161-168.

Dündar 2007 E. Dündar, Patara Unguentariumları, PATARA IV.1 (2008)

Eisenmenger 2003 U. Eisenmenger, "Late Roman Pottery in Limyra (Lycia)", (in Les céramiques en Anatolie aux époques héllenistique et romaine. Actes de la Table Ronde d'Istanbul, Ed. C. Abadie-Reynal) Varia Anatolica XV, 2003, 193-196.

Engemann 1976 J. Engemann, "Zur Verbreitung magischer Übelabwehrer in der nichtchristlichen und christlichen Spaetantike", Jahrbuch für Antike und Christentum 18, 1976, 22-48.

Erol 1992 A. Erol, Roma Dönemi'ndeki Anadolu'daki Sütunlu Caddeler (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1992)

Fellows 1840 C. Fellows, An Account of Discoveries in Lycia (1840)

Ferrero 1990 D. B. Ferrero, Batı Anadolu'nun Eski Çağ Tiyatrolar (Çev. E. Özbayoğlu 1990)

Ferrington Coulton 1990 A. Ferrington – J. J. Coulton; "Terracotta spacer pins in Lycian Bath Building", AnatSt 40, 1990, 55-67.

Fischer 1990 M. L. Fischer, Das korinthische Kapitell im alten Israel in der hellenistischen und römischhen Periode (1990)

Fırat 1999 N. Fırat, Perge Konut Alanı Seramiği (Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1999)

Foss 1994 C. Foss, "The Lycian Coast in the Byzantine Age", DOP 48, 1994, 1-52.

Freyberger 1990 K. S. Freyberger, Stadtrömische Kapitelle aus der Zeit von Domitian bis Alexander Severus (1990)

Frothingham 1904 A. L. Frothingham, "A Revisel List of Roman Memorial and Triuphal Arches", AJA 8, 1, 1904, 1-34.

Frothingham 1915 A. L. Frothingham, "The Roman Territorial Arch", AJA 19, 2, 1915, 155-174.

Gassner 1997 V. Gassner, Das Südtor der Tetraganos-Agora. Keramik und Kleinfunde, FİE 13, 1 (1997)

Gliwitzky 2010 C. Gliwitzky, Späte Blüte in Side und Perge (2010)

Gjerstad 1948 E. Gjerstad, Swedish Cyprus Expedition IV.2 (1948)

Gökalp 2001 N. Gökalp, Roma İmparatorluk Çağı'nda Lykia ve Pamphylia Kentlerinde Ünlü Ailelerin Prosopografyası, (Akdeniz üniversitesi, SBE, YLTezi 2001)

Gülşen 2007 F. F. Gülşen, "Wall Heating Systems in the Roman Period Lycian Baths –The Examples from Patara and Tlos-", Adalya X, 2007, 223-258.

Gürgezoğlu 2006 A. Gürgezoğlu, Arykanda Konut Mimarisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi 2006)

Gürler 2004 B. Gürler, Tire Müzesi Bronz Eserleri (2004)

Güven 1987 S. Güven, "Anadolu'da Roma Takları", AST 4, 1987, 103-106.

Güven 2003 S. Güven, "Evolution of Colonnaded Avenues in the Roman Cityscape: Role of Cilicia", Olba 8, 2003, 39-54.

Hasol 1990 D. Hasol, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü (1990)

Hawkins 1995 J. D. Hawkins, The Hieroglyphic Inscription of the Sacred Pool Complex at Hattusa-Südburg (1995)

Hayes 1972 J. W. Hayes, Late Roman Pottery (1972)

Hayes 1976 J. W. Hayes, Roman Pottery in the Royal Ontario Museum. A Catalogue (1976)

Hayes 1992 J. W. Hayes, Excavations at Saraçhane in Istanbul, Bd. 2. The Pottery (1992)

Heilmeyer 1970 W. D Heilmeyer, Korinthische Normalkapitelle, Studien zur Geschichte der Römischen Architecturdekoration., RM. Erg. Bd.16 (1970)

Hellenkemper 1980 H. Hellenkemper, Zur Entwicklung des Stadtbildes in Kilikien, ANRW II.7.2, 1980, 1262-1283.

Hellenkemper-Hild 2004 H. Hellenkemper – F. Hild, Lykien und Pamphylien, TIB 8 (2004)

Hesberg 1992 H. von Hesberg, Bogenmonumente und Stadttore in claudischer Zeit, Die Regierungszeit des Kaiser Claudius (41-54 n. Chr.) Umbruch oder Episode? (1994)

Holtheide 1983 B. Holtheide, Römische Bürgerechtspolitik und römische Neubürger in der Provinz Asia **(**1983)

Houwink 1965 H. J. Houwink ten Cate, The Luwian Population Groups of Lycia and Cilicia Aspera during the Hellenistic Period (1965)

Höckmann 1996 O. Höckmann, Brettspiele im Didymeion, IstMitt 44, 1996, 251-262.

Hueber 1984 F. Hueber, "Der Embolos. Ein urbanes Zentrun von Ephesos", AW 15-4, 1984, 2-23.

Işık C. 2003 C. Işık, Kaunos'ta (Kbid) Bir Kült Mahzen, Anatolia/Anadolu 25, 2003, 53-69.

Işık 1991 F. Işık, Patara-Dünü, Bugünü ve Geleceği, TAD 29, 1991, 35-69.

Işık 1994 F. Işık, Pttara, im Land vom hethitischen Lukka und homerischen Lykia. *Lykia* 1 1994 1–11.

Işık 1995 F. Işık; Tempelgräber von Patara und ihre anatolishen Wurzeln, Lykia 2, 1995, 160-186.

Işık 1999 F. Işık, Patara. Eine lykische Metropole erwacht aus ihrem – Dornröschenschlaf-, AW 30. 5, 1999, 477-493.

Işık 2000 F. Işık, Patara. The History and Ruins of the Capital City of Lycian League (2000)

Işık - İşkan – Çevik 2001 F. Işık - H. İşkan - N. Çevik, Milliarum Lyciae: Patara Yol Kılavuz Anıtı Das Wegweisermonument von Patara. Önrapor/Vorbericht, *Lykia* 4, 1998/1999 (2001)

Işık 2006 F. Işık, "Patara" W. Radt (ed.), Stadtgrabungen und Stadtforschung im westlichen Kleinasien, BYZAS 3 (2006) 263-277.

Işık 2011 F. Işık, Caput Gentis Lyciae Patara "Likya Soyunun Başkenti" ed. H. Işık - Ş. Aktaş (2011)

Işık 2012 F. Işık, Uygarlık Anadolu'da Doğdu (2012)

Işın 2002a G. Işın, "Terrakotten als Grabbeigaben in den Nekropolen von Patara", BaBesch Suppl. 8, 2002, 107-115.

Işın 2002b G. Işın, “Ointment or Medicine Vessels from Patara: An Overview of a Simple Hellenistic from in the Ancient Mediterranean World”, AA, 2002, 85-96.

Işın 2007 G. Işın, Patara Terrakottaları Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri, Patara V.1 (2007)

Işın 2010a G. Işın, "Patara Tepecik Nekropolü 'Bey Evi' Kazıları (2003-2007): Geç Arkaik-Erken Klasik Dönem Terrakottaları" OLBA XVIII, 2010, 1-21.

Işın 2010b G. Işın, "The Building Complex on the Tepecik Acropolis at Patara", AnatSt 60, 2010, 93-104.

İdil 1979 V. İdil, Stratonikeia’da (Eskihisar), Kentin Kuzey Kapısının İç Kesimindeki Korinth Başlığı, 8. TTK, Bildiriler (1979) 477-486.

İdil 1984 V. İdil, "Anadolu’da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları", Anadolu 20, 1984, 1-49.

İdil 1989 V. İdil, "Anadolu’da Roma İmparatorluk Devri Zafer Takları", bkz.: N. Başgelen - M. Lugal (ed.), Festschrift für Jale Inan (1989) 351-362.

İşkan 2013 H. İşkan Işık, Patara 2012 Yılı Kazı Çalışmaları, 2013 (baskıda)

İşkan - Baykan 2013 H. İşkan - O. Baykan, “Neue Ergebnisse zur Wasserleitung von Patara”, şurada: G. Wiplinger, Historische Wasserleitungen. Gestern – Heute – Morgen, Tagungsband des Internationalen Frontinus-Symposiums Wien, 19.-23. Oktober 2011 (2013) baskıda.

İşkan Koçak 2013 H. İşkan - M. Koçak, “Der Hafen von Patara. Altes Wissen, Neue Forschungen”, BYZAS 2013, baskıda.

İşkan Tekoğlu 2014 H. İşkan -R. Tekoğlu, “Die ersten lykischen Inschriften von Patara”, 2014 baskıda.

Jameson 1966 S. Jameson, "Two Lycian Families", AnatSt. 16, 1966, 125-137.

Jameson 1973 S. Jameson, “Lykia”, RE XIII (Suppl. 13) 1973, 265-308.

Jameson 1980 S. Jameson, The Lycian League:Some Problems in its Administration; Hellenkemper ANRW II.7.2, 1980, 1262-1283.

Kader 1996 I. Kader, Propylon und Bogentor (1996)

Kähler 1939 A. Kähler, "Triumphbogen", RE 7, A 1, 1939, 373-493.

Kähler 1942 A. Kähler, "Die römischen Torburgen der frühen Kaiserzeit", JdI 57, 1942, 1-104.

Kalinka 1900 E. Kalinka, “Zur historischen Topographie Lykiens”, ÖJh 3, 1900, Beiblatt, 37-68.

Karademir 2012 H. Karademir, "Su Yolu Kuzey Sondajları", Bkz.: H. İşkan , “Patara 2010 Kazı ve Restorasyon Çalışmaları”, KST 33. 3, 2012, 15-39.

Karaosmanoğlu 1996 M. Karaosmanoğlu, Anadolu Mimari Bezemeleri “Roma Çağı Yumurta Dizisi” (1996)

Karwiese 1995 S. Karwiese, Gross ist die Artemis von Ephesos (1995)

Kautzsch 1970 R. Kautzsch, Kapitellstudien (1970)

Keen 1998 A. Keen, Dynastic Lycia (1998)

Kenzler 1999 U. Kenzler, Studien zur Entwicklung und Struktur der griechischen Agora in archaischer und klassischer Zeit (1999)

Kenzler 2000 U. Kenzler, Vom dörflichen Versammlungsplatz zum urbanen Zentrum. Die Agora im Mutterland und in den Kolonien, in: Die Ägäis und das westliche Mittelmeer. Beziehungen und Wechselwirkungen 8. bis 5. Jh. v. Chr. (2000) 23-28.

Kienlin 2004 A. Von. Kienlin, Lehrstuhl für Baugeschichte und Bauforschung, Die Agora von Priene (2004)

Klaehn 1993 J. B. Klaehn; “Lykien zur Bronzezeit”, Bkz. J. Borchhardt-G. Dobesch (Ed.), Akten des II. internationalen Lykien-Symposions, Band I, 1990 (1993) 53-62.

Klee 2010 M. Klee, Lebensadern des Imperiums Strassen im Römischen Weltreich (2010)

Kleiner 1989 F. S. Kleiner, "The Study of Roman Triumphal and Honorary Arches 50 Years After Kähler", JRA 2, 1989, 195-206.

Klenk 1924 H. Klenk, Die antike Tür (1924)

Kolb 1981 F. Kolb, Agora und Theater, Volks- und Festversammlung (1981)

Kolb 1984 F. Kolb, Die Stadt im Altertum (1984)

Kolb 1992 F. Kolb - B. Kupke, Lykien. Geschichte Lykiens im Altertum (1992)

Kolb 2008 F. Kolb, Burg – Polis – Bischofssitz. Geschichte der Siedlungskammer von Kyaneai in der Südwesttürkei (2008)

Kolb - Kupke 1989 F. Kolb - B. Kupke, Lykien. Geschichte Lykiens im Altertum (1989)

Korkut 2002 T. Korkut, "Steinerne Mörserschalen aus Patara", AA 2002, 233-245.

Korkut 2003 T. Korkut, "Bouleuterion", bkz.: F. Işık, Patara 2001, KST 24,1, 2003, 1-10.

Korkut 2007 T. Korkut, "Die spätantike und frühbyzantinische Keramik aus Patara", bkz.: B. Böhlendorf-Arslan vd.(Ed.), Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediternean Archoeological Contexts, BYZAS 7 (2007) 147-168.

Korkut - Becks - Polat 2012 T. Korkut - R. Becks-A.Polat, "Girmeler Mağarası", Bkz.: T. Korkut, Tlos 2010 Kazı Etkinlikleri KST 33. 1, 2012, 453-474.

Korkut - Grosche 2007 T. Korkut - G. Grosche, Das Bouleuterion von Patara Versammmlugsgebäude des Lykischen Bundes, Patara II.1 (2007)

Krezschmer 2000 F. Kretzschmer, Antik Roma'da Mimarlık ve Mühendislik, (çev. Z. İlkgelen 2000)

Kupke 1989 B. Kupke, "Lykien" AW 20. 1989, 32-58.

Künzl 1988 E. Künzl, Der römische Triumph (1988)

Künzl 1996 E. Künzl, "Forschungsbericht zu den antiken medizinischen Instrumenten", ANWR II, 1996, 37, 3, 2433-2639.

Küpper-Böhm 1996 A. Küpper-Böhm, Die römischen Bogenmonumente der Gallia. Narbonensis in ihrem urbanen Kontext, KSARP 3 (1996)

Lanckroski 2005 K. G. von Lanckoronski, Pamphylia ve Pisidia Kentleri I. Pamphylia, (çev. S. Bulgurlu Gün 2005)

Lauter 1972 H. Lauter, "Das hellenistische Südtor von Perge", BJB 172, 1972, 1-11.

Lauter 1986 H. Lauter, Die Architectur des Hellenismus (1986)

Lehmann-Hartleben 1929 K. Lehmann-Hartleben, "Städtebau", RE, IIIA, 1929, 1205-2110

Levick 1967 B. Levick, Roman Colonies in Southern Asia Minor (1967)

Lohner – Sauer – Linke 2005 S. Lochner, R. Sauer, R. Linke, "Late Roman Unguentaria? – A Contribution to Early Byzantine Wares From the View of Ephesus", Proceedings of the First International Conference on

Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and Arhaemotry (Barcelona, 14-16 March 2002), BAR International Series 1340 (2005) 647-654.

MacDonald 1982 W. MacDonald, The Architecture of the Roman Empire I: An Urban Appraisal (1982)

MacDonald 1986 W. MacDonald, The Architecture of the Roman Empire II: An Urban Appraisal (1986)

Macro 1980 A. Macro, "The cities of Asia Minor under the Roman Imperium", ANRW II.7.2, 1980, 658-697.

Magie 1950 D. Magie, Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ I (1950)

Mahler 2006 K. U. Mahler, Die Architekturdekoration Der Frühen Kaiserzeit in Lepcis Magna (2006)

Magie 1950 D. Magie, Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ II (1950)

Mansel 1968 A. M. Mansel, Osttor und Waffenreliefs von Side (Pamphylien), AA 1968, 239-279.

Mansel 1978 A. M. Mansel, Side. 1947-1966 Yılları Kazıları ve Araştırmalarının Sonuçları (1978)

Marek 2010 Chr. Marek, Geschichte Kleinasiens in der Antike (2010)

Martin 1965 R. Martin, Manuel D' Architectura Grecque I, Materaux Et Tecniques (1965)

Mathea-Förtsch 1999 M. Mathea-Förtsch, Römische Rankenpfeiler und – Pilaster (1999)

Massop 1990 "Side. Zur Geschichte einer kleinasiatischen Stadt in der römischen Kaiserzeit im Spiegel ihrer Münzen", bkz.**:** (ed.) J. C. Massop Gewidmet, AW 21, 1990, 244-265.

Mellink 1969 M. J. Mellink, "The Early Bronz Age in Southwest Anatolia" Archaeology 22. 4, 1969, 290-199.

Mellink 1995 M. J. Mellink, "Homer, Lycia and Lukka" , bkz.: (ed.) J. B. Carter – S. P. Morris, The Ages of Homer: a Tribute to Emily Townsend Vermeule, 1995, 33-43.

Mellor 1975 R. Mellor, Θέα Ρώμη.The worship of the goddess Roma in the Greek world (1975)

Meriç 1998 R. Meriç, Späthellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos, FiE IX,3 (2002)

Mert - Niewöhner 2010 İ. H. Mert – P. Niewöhner, "Blattkapitelle in Konya. Lykaonien zwischen Sidamaria und Binbirkilise", IstMitt. 60, 2010, 373-410.

Mert 2008 İ. H. Mert, Untersuchungen zur hellenist. und kaiserzeitl. Bauornamentik von Stratonikeia (2008)

Meyer 2007 M. Meyer (Ed.), Neue Zeiten-Neue Sitten, Zu Rezeption und Integration römischen und italischen Kulturguts in Kleinasien (2007)

Mitchell 1991 S. Mitchell, "Ariassos 1990", AnatSt 41, 1991, 159-172.

Mitchell 1993 S. Mitchell, Anatolia. Land, Men and Gods in Asia Minor (1993)

Mitchell - Kaçar 2006 S. Mitchell-T. Kaçar, "İÖ 1. Yüzyılda Likya'nın Kuzey Sınırı: İÖ 46'da Roma-Likya Anlaşması", Bkz.: K. Dörtlük ve diğerleri (Ed.), III. Likya Sempozyumu Bildirileri, Bd. 2 (2006) 471-489.

Mitchell - Waelkens 1987 S. Mitchell – M. Waelkens, "Sagalassus and Cremna 1986", AnatSt 37, 1987, 37-47.

Mitchell-Waelkens 1989 S. Mitchell – M. Waelkens, "Ariassos and Sagalassos 1988", AnatSt 39, 1989, 61-76.

Müller-Wiener 1989 W. Müller-Wiener, Griechisches Bauwasen in der Antike (1989)

Onur 2002 F. Onur, Antik Veriler Işığında Lykia'nın Hidrografyası, S. Şahin - M. Adak (Ed.), Lykia İncelemeleri 1 (2002) 53-61.

Orlandos 1966 A. K. Orlandos, Les Materiaux de Construction I (1966)

Orlandos 1968 A. K. Orlandos, Les Materiaux de Construction II (1968)

Ortaç 2001 M. Ortaç, Die hellenistischen und römischen Propyla in Kleinasien (2001)

Otten 1993 H. Otten, "Das Land Lukka in der hethitischen Topographie", Bkz. J. Borchhardt - G. Dobesch (Ed.), Akten des I. internationalen Lykien-Symposions, 1990 (1993) 117-121.

Owens 2000 E. J. Owens, Yunan ve Roma Dünyasında Kent, (çev. C. Bilsel, 2000)

Öğün - Işık 2001 B. Öğün – C. Işık, Kaunos-Kbid (2001)

Öğüt 2006 S. Polat Öğüt, Principatus Dönemi Küçük Asya'sında Gösteriler (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi 2006)

Öner 1997 E. Öner, "Eşen Çayı Taşkın-Delta Ovasının Jeomorfolojisi ve Antik Patara Kenti", Ege Üniversitesi Coğrafya Dergisi 9, 1997, 89-130.

Öner 1997b E. Öner, "Eşen Ovasının Alüvyal Jeomorfolojisi ve Lykia Antik Kentleri", A. Ü. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi 6, 1997, 203-242.

Öner 1997c E. Öner, Eşen Çayı Taşkın-Delta Ovasının Jeomorfolojisi ve Antik Patara Kenti", Ege Coğrafya Dergisi 9, 1997, 89-130.

Öner 1998 E. Öner, "Zur Geomorphologie der Eşen-Deltaebene und des antiken Hafens von Patara in der Südwesttürkei", Adalya 3, 1998, 207-220.

Öner 1998b E. Öner, "Lykia Limanlarının Kaderi. (Teke Yarımadası Kıyılarında Jeoarkeolojik Araştırmalar)", AST XIX.I (1998) 419-440.

Öner 1999a E. Öner, Letoon Kazı Alanı ve Çevresinde Jeomorfolojik-Jeoarkeolojik Araştırmalar", Ege Coğrafya Dergisi 10, 1999, 51-82.

Öner 1999b E. Öner, "Zur Geomorphologie der Eşen-Deltaebene und des antiken Hafens von Patara, Südwesttürkei", Marburger Geographische Schriften 134, 1999, 98-104.

Ötüken 2003 S. Y. Otuken, "Likya Bolgesi'ndeki Kazı ve Yuzey Araştırmaları Cercevesinde Ortacağ Seramikleri", Adalya VI, 2003, 233-250.

Özdemir 2009 B. Ş. Özdemir, Patara Roma Dönemi Günlük Kullanım Seramikleri (Yayınlanmamış YLT, Antalya 2009)

Özdizbay 2011 A. Özdizbay, Perge'nin MS 1.-2. yüzyıllardaki Kentsel Gelişimi (2011)

Özüdoğru – Dündar 2007 Ş. Özüdoğru – E. Dündar, "Kibyra Geç Roma – Erken Doğu Roma Dönemi Mühürlü Unguentariumları", Olba XV, 2007, 143-177.

Özyiğit 1990 Ö. Özyiğit, "Batı Anadolu'da Antik Dönem Çatıları", X. Türk Tarih Kongresi, 1990, 303-326.

Parrish 2001 D. Parrish, "The Urban Plan and its Constituent Elements", bkz.: D. Parrish (Ed.) Urbanism in Western Asia Minor. Journal of Roman Archaeology. Supp. 45 (2001) 9-41.

Patterson 2000 J. R. Patterson, "Samnium ve Likya'da yerleşim, kent ve seçkin", bkz.: J.Rich- A. Wallace Hadrill, (ed.) Antik Dünyada Kırsal ve Kent. (çev. L.Özgenel 2000) 149-170.

Pellegrino 2002 E. Pellegrino, "Les céramiques issues des fouilles menées en 1995 et 2000 sur l' acropole lycienne de Xanthos" Anatolia Antiqua 10 (2002), 245-260.

Pellegrino 2007 E. Pellegrino, "Présentation des Céramiques á Pâte Rouge Orangé Sableuses de Xanthos. Une Productıon de Céramique Culinaire Locale Sur le Long Terme", bkz.: S. Lemaitre (Ed.), Céramiques Antiques En Lycie Les Produits Et Les Marchhes, Poitier 21-22 Kasım (2007) 225-259.

Pekary 1980 Th. Pekary, Kleinasien unter römischr Herrschft ANRW II.7.2, 1980, 595-657.

Perdrizet 1908 P. Perdrizet, La Vierge de Miséricorde. étude d'un thème iconographique (1908)

Perkins-Nevett 2000 P. Perkins, L. Nevett, "Urbanism and Urbanization in the Roman World", bkz.: J. Huskinson, (ed.) Experiencing Rome: Culture, Identity and Power in the Roman Empire (2000) 213-234.

Perring 2000 D. Perring, "Roma Kentlerinde Mekânsal Organizasyon ve Toplumsal Değişim", bkz.: J. Rich - A. Wallace Hadrill, (Ed.) Antik Dünyada Kırsal ve Kent. (Çev. L. Özgenel 2000) 279-300.

Peschlow-Bindokat 1975 A. Peschlow-Bindokat, "Zur Säulenstraße von Pompeipolis in Kilikien" IstMitt 25, 1975, 373-391.

Pierre 2005 DE. Pierre, Le Commerce du vin Oriental, Á L' Epoqur Byzantine (V- VII), Le témoignoge des amphores er Goule (2005)

Piesker - Ganzert 2012 K. Piesker - J. Ganzert, Das Theater von Patara Ergebnisse der Untersuchungen 2004 bis 2008, Patara II.2 (2012)

Pinelli - Wasowicz 1986 P. Pinelli - A. Wasowicz, Musee du Louvre, Catalogue des bois et stuck grecs et romains provenant de Kertch (1986)

Price 1984 S. R. F. Price, Rituels and Power. The Roman Imperial Cult in Asai Minor (1984)

Price - Trell 1997 M. J. Price - B. L. Trell, Coins and Their Cities; Architecture on the Ancient Coins of Greece, Rome and Palastine (1997)

Poetto 1993 M. Poetto: L'iscrizione luvio-geroglifica di Yalburt. Nuove acquisizioni relative alla geografia dell' Anatolia sud-occidentale, Studia mediterranea 8 (1993)

Radt 2001 W. Radt, "The Urban Development of Pergamon", bkz.: D. Parrish (ed.) Urbanism in Western Asia Minor. Journal of Roman Archaeology. Supp. 45 (2001) 43-56.

Ramsay 1883 W. M. Ramsay, Unedited Inscriptions of Asia Minor. BCH 7, 1883, 258-278.

Raubitschek 1998 İ. K. Raubitschek, Isthmia VII, The Metal Objects 1952-1989 (1998)

Reither 1992 W. M. N. Reither, Die Säulenstraßen Kleinasiens (Wien Üniversity Diplomarbeit 1992)

Reitzenstein 2011 D. Reitzenstein, Die lykischen Bundespriester. Repraesentation der kaiserzeitlichen Elite Lykiens (2011)

Riley 1979 J. A. Riley, "Coarse Pottery", Excavations at Sidi Khrebish Benghazi, Suppl. to Libya Antiqua V, 2 (1979) 91-467.

Robert 1984 L. Robert, "Ampoules Chrétiennes" BCH 108, 1984, 458- 464

Robinson 1959 H. S. Robinson, Pottery of the Roman Period, The Athenian Agora 5 (1959)

Saraçoğlu 1989 H. Saraçoğlu, Akdeniz Bölgesi (1989)

Scherrer 1995 P. Scherrer, Ephessos Der Neue Führer, 100 Jahre österreichische Ausgrabungen 1895-1995 (1995)

Schuler 1998 Ch. Schuler, Laendliche Siedlungen und Gemeinden im hellenistischen und römischen Kleinasien (1998)

Schuler - Zimmermann 2012 C. Schuler - K. Zimmermann, Neue Inschriften aus Patara I: Zur Elite der Stadt in Hellenismus end früher Kiserzeit, CHIRON Band 42. 2012, 567-626.

Schürr 2010 D. Schürr, "Zur Vorgeschichte Lykiens: Städtenamen in hethitischen Quellen", Klio 92, 2010, 7-33.

Sherwin-White 1996 A. N. Sherwin-White, Roman Citizenship (1996)

Spratt-Forbes 2008 T. A. B Spratt - E. Forbes, Milyas, Kibyratis ve Likya'da Yolculuklar, (çev. D. Türker 2008)

Steiner 1993 G. Steiner, "Die historische Rolle der Lukkā", Bkz. J. Borchhardt - G. Dobesch (Ed.), Akten des I. internationalen Lykien-Symposions, 1990 (1993) 123-137.

Steven 1993 S. J. Steven, Twice Neokoros. Ephesus, Asia and the Cult of the Flavian Imperial Family. Religions in the Graeco – Roman World 116 (1993)

Stiegemann 2001 C. Stiegemann, Byzans Das Licht aus dem Osten. Kult und Alltag im Byzantinischen Reich vom 4. bis 15. Jahrhundet (2001)

Stützer 1985 H. A. Stützer, Das Antike Rom (1985)

Syme 1995 R. Syme, Studies on Strabo, Anatolica (1995)

Şahin 1999 S. Şahin, Die Inschriften von Perge I, Vorrömische, frühe und hohe Kaiserzeit, IK 54, (1999)

Şahin - Adak 2007 S. Şahin – M. Adak, "Stadiasmus Patarensis, Itinera Romana Provinciae Lyciae", Monographien zur Gephyra (2007)

Şahin F. 2012 F. Şahin, "Kuzey Sur Duvarı ve 9. Burç Çalışmaları", Bkz. H. İşkan, Patara 2010 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, KST 33. 3, 2012, 15-39

Şimşek 2007 C. Şimşek, Laodikeia / Laodikeia ad Lycum (2007)

Takmer 2002 B. Takmer, Lykia Orografyası, S. Şahin-M. Adak (Ed.), Lykia İncelemeleri 1 (2002) 33–51.

Tekinalp 2006 V. M. Tekinalp, "Arykanda Kenti Bizans Dönemi Mimari Plastik ve Liturjik Taş Eserleri", bkz.: K. Dörtlük - B. Varkıvanç (ed.), III. Likya Sempozyumu Bildirileri II (2006) 789-799.

Tekoğlu 1994 R. Tekoğlu, Epikorik Lykia Yazıtları Işığında Likçe'nin Ortografik, Fonolojik, Morfolojik Özellikleri ve Sorunları (ungedruckte Doktorarbeit, Istanbul 1994)

Thür 1989 H. Thür, "Das Hadrianstor in Ephesos", FiE 11, 1 (1989)

Thür 1996 H. Thür, "Ein dorischer Torbau am Staatsmarkt in Ephesos" bkz.: F. Blakolmer - K. R. Krierer vd. (ed.) Fremde Zeiten, Festschrift für Jürgen Borchhardt zum sechzigsten Geburtstag, I, (1996) 345-361.

Türker 2005 A. C. Turker, "Myra'da Aziz Nikolaos'un Yağ Kultuyle İlişkili Seramik Kaplar", Adalya VIII, 2005, 311-328.

Ünver 2005 G. Ünver, Lykia ve Pamphylia'nın Latince ve Latince-Yunanca Çift Dilli Yazıtları Işığında Romalılaşma Süreci (Akdeniz Üniversitesi S.B.E. Y.L. Tezi 2005)

Vann 1993 R. L. Vann, "Street and Harbor: the Urban Axis of Soloi-Pompeipolis (Rough Clicia)", AJA 77, 1993, 341-342.

Vandeput 1997 L. Vandeput, The Architectural Decoration in Roman Asia Minor Sagalassos: A Case Study, SEMA I (1997)

Varkıvanç 2000 B. Varkıvanç, "Türsteine aus Kaunos": bkz.: C. Işık (ed.) Studien zur Religion und Kultur Kleinasiens und des ägäischen Bereiches. Festschrift für B. Öğün zum 75. Geburtstag. AMS 39 (2000) 327-334.

Varkıvanç 2005 B. Varkıvanç, "Doppeltüren im lykisch-pamphylisch-pisidischen Grenzgebiet", AA 2005, 47-61.

Varkıvanç 2008 B. Varkıvanç, "Antik Dönemde Çok Kanatlı Kapılar", bkz.: Z. Ç Öğün ve diğ. (ed.) III. - IV. Ulusal Arkeolojik Araştırmalar Sempozyumu. Anadolu / Anatolia. Ek Dizi No. 2 / Supplement Series 2008, 323-339.

Vessberg - Westholm 1956 O. Vessberg – A. Westholm, "The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus", The Swedish Cyprus Expedition, IV.3 (1956)

Vesnel 1970 H. S. Vesnel, " The Porta Triumphus" Triuphus – an Inquiry into the Origin, Development and the Roman Triumph, 1970, 132-163.

Veyne 1976 P. Veyne, Le pain et le cirque (1976)

Vroom 1998 J. Vroom, "The Late Roman – Early Byzantine Finds from the Excavations at the Eastern City of Limyra", bkz.: J. Borchardt, "Bericht der Grabungskampagne in Limyra 1997", KST 20/2, 1998, 143-145.

Waelkens 1986 M. Waelkens, Die Kleinasiatischen Türsteine. Typologische und epigraphische Untersuchungen der kleinasiatischen Grabreliefs mit Scheintür (1986)

Waelkens 1989 M. Waelkens, "Hellenistic and Roman Influence in the Imperial Architecture of Asia Minor", The Greek Renaissance in the Roman Empire, S. Walkers, – A. Cameron (ed.) (1989) 77-88.

Waldebaum 1983 J. C. Waldbaum, Metalwork from Sardis. The Finds through (1983)

Welch 1998 K. Welch, "The Stadium at Aphrodisias" AJA 102,3 (1998) 547-569.

Wycherly 1942 R. E. Wycherly, The Ionien Agora, JHS 62, 1942, 21 – 32.

Wycherly 1986 R. E. Wycherly, Antikçağ'da Kentler Nasıl Kuruldu, (çev. N. Nirven - N. Başgelen 1986)

Williams 1989 C. Williams, Anemurium. The Roman and Early Byzantine Pottery, Subsidia Mediaevalia 16 (1989)

Wintermeyer 2004 U. Wintermeyer, Didyma. Die hellenistische und frühkaiserzeitliche Gebrauchskeramik, Didyma 3, 2 (2004)

Wittek 1999 P. Wittek, Menteşe Beyliği (Çev. O. Ş. Gökyay 1999)

Wheeler 2004 M. Wheeler, Roma Sanatı ve Mimarlığı, (çev. Z. K. Erdem 2004)

Wurster 1993 W. W. Wurster, "Dynast ohne Palast – Überlegungen zum Wohnbereich Lykischer Feudalherren" bkz.: J. Borchhardt – G. Dobesch (ed.) Akten Des II. Internationalen Lykien – Symposions, Band 2 (1993) 7-30.

Wurster 1996 W. W. Wurster, Dynastensitz wird Römerstadt: eine Skizze über Prozesse der Romanisierung in Lykien", bkz.: Fremde Zeiten Band I, Festschrift für J. Borchhardt (1996), 161-174.

Zeyrek 2006 T. H. Zeyrek, Perge Doğu Konut Alanı 1989-98 Kazılarında Ortaya Çıkarılan Evler, Mimari Açıdan Bir Değerlendirme (Yayınlanmamış Doktora Tezi 2006)

Zimmermann 1992a M. Zimmermann, "Die lykische Häfen und die Handelswege im östlichen Mittelmeer", ZPE 92, 1992, 201- 217.

Zimmermann 1992b M. Zimmermann, Untersuchungen zur historischen Landeskunde Zentrallykiens (1992)

Antik Kaynaklar

Pilinius Pilinius, Naturalis Historia. (www.perseus.tufts.edu., J. Bostock, M. D., F. R. S., H. T. Riley, Esq., B. A., Ed.)

Strabon Strabon, Antik Anadolu Coğafyası, Geographika XII - XIII – XIV, Çev. A. Pekman (1987)

Vitruvius Vitruvius, Mimarlık Üzerine On Kitap, Çev. S. Güven (1990)

LEVHALARIN LİSTESİ[528]

Levha 1 Resim 1. Lykia ve Patara, uydudan Konum.
Levha 2 Resim 2. Patara, kent planı (Bruer - Kunze 2010).
Levha 3 Resim 3. Ana Cadde 1992.
Levha 3 Resim 4. Ana Cadde 1993.
Levha 4 Resim 5. Ana Cadde 1994.
Levha 4 Resim 6. Ana Cadde 1996.
Levha 5 Resim 7. Ana Cadde 2000.
Levha 5 Resim 8. Ana Cadde 2001.
Levha 6 Resim 9. Ana Cadde 2003.
Levha 6 Resim 10. Ana Cadde 2004.
Levha 7 Resim 11. Ana Cadde 2005.
Levha 7 Resim 12. Ana Cadde 2006.
Levha 8 Resim 13. Ana Cadde 2007.
Levha 8 Resim 14. Ana Cadde 2008.
Levha 9 Resim 15. Ana Cadde 2009.
Levha 9 Resim 16. Ana Cadde 2010.
Levha 10 Resim 17. Ana Cadde ve Agora Batı Stoa 2011.
Levha 10 Resim 18. Ana Cadde Genel.
Levha 11 Resim 19. Ana Cadde, Döşeme.
Levha 12 Resim 20. Ana Cadde Doğu ve Batı Portik, kesit.
Levha 13 Resim 21. Ana Cadde Plan.
Levha 14 Resim 22. Ana Cadde ilk aks.
Levha 14 Resim 23. Ana Cadde batı kanalizasyon.
Levha 15 Resim 24. Ana cadde batı kanalizasyon, içten.
Levha 15 Resim 25. Ana Cadde rögar kapağı.
Levha 16 Resim 26. Ana Cadde kanalizasyon.
Levha 16 Resim 27. Batı Portik ara sokak ve kanalizasyon.
Levha 17 Resim 28. Batı Portik sokak, künk yatağı ve kanalizasyon.
Levha 17 Resim 29. Ana Cadde, rüzgar şekilleri.
Levha 18 Resim 30. Ana Cadde, kuzey sondaj.
Levha 19 Resim 31 Ana Cadde Batı Portik, yeniden kurma.
Levha 20 Resim 32. Ana Cadde Batı Portik, yeniden kurma detay.
Levha 21 Resim 33. Ana Cadde Batı Portik, kaide.
Levha 21 Resim 34. Ana Cadde Batı Portik, İon ve Korinth sütun başlığı.
Levha 21 Resim 35. Ana Cadde Batı Portik, arşitrav ve friz bloğu.
Levha 22 Resim 36. Batı Portik, friz bloğu hatıl yuvası.
Levha 22 Resim 37 Batı Portik, devşirme yazıtlı blok.
Levha 23 Resim 38. Ana Cadde Batı Portik, zemin.
Levha 23 Resim 39. Ana Cadde Batı Portik, sütunlar.
Levha 24 Resim 40. Ana Cadde Doğu Portik, genel.
Levha 24 Resim 41. Ana Cadde Doğu Portik, kaide.
Levha 25 Resim 42. Ana Cadde Doğu Portik, kaide.
Levha 25 Resim 43. Ana Cadde Doğu Portik, İon başlığı.
Levha 26 Resim 44. Ana Cadde Doğu Portik, İon başlığı.
Levha 26 Resim 45. Ana Cadde Doğu Portik, İon başlığı.

[528] Kaynağı belirtilmeyen resimler ve çizimler Patara Kazı Arşivinden alınmıştır.

Levha 27 Resim 46. Doğu Portik, kaidenin harçla düzenlenmesi.
Levha 27 Resim 47. Doğu Portik, stylobat üzerindeki kaide izleri.
Levha 28 Resim 48. Doğu Portik destek duvarı.
Levha 28 Resim 49. Doğu Portik devşirme malzeme.
Levha 29 Resim 50. Doğu Portik, Plan - kesit.
Levha 30 Resim 51. Doğu Portik, genel.
Levha 30 Resim 52. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı.
Levha 31 Resim 53. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, ayaklar.
Levha 31 Resim 54. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı. üstten.
Levha 32 Resim 55. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, batı köşe.
Levha 32 Resim 56. Stoa Kuzey Kapı, Pilaster blokları.
Levha 32 Resim 57. Stoa Kuzey Kapı, kemer blokları.
Levha 33 Resim 58. Stoa Kuzey Kapı, alınlık blokları.
Levha 34 Resim 59. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, rölöve.
Levha 35 Resim 60. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, yeniden kurma.
Levha 36 Resim 61. Stoa Kuzey Kapısı doğu girişi.
Levha 36 Resim 62. Stoa Kuzey Kapısı batı girişi.
Levha 37 Resim 63. Kuzey Kapı batı ayak kenet.
Levha 37 Resim 64. Kuzey Kapı batı ayak kenet.
Levha 38 Resim 65. Stoa Kuzey Kapı sondaj 4.
Levha 38 Resim 66. Stoa Kuzey Kapı sondaj 2.
Levha 39 Resim 67. Kuzey Kapı in situ yazıtlı heykel kaidesi.
Levha 39 Resim 68. Stoa Kuzey Kapı batı ayak ve arka duvar.
Levha 40 Resim 69. Agora Batı Stoa plan.
Levha 41 Resim 70. Agora Batı Stoa kuzeybatıdan.
Levha 41 Resim 71. Agora Batı Stoa kaide.
Levha 42 Resim 72. Agora Batı Stoa, iç sütun sırası stylobatı.
Levha 42 Resim 72a. Kaplama Levhası.
Levha 42 Resim 73. Batı Stoa İon Başlığı.
Levha 43 Resim 74. Agora Batı Stoa Korinth başlık parçaları.
Levha 43 Resim 75a. Agora Batı Stoa pilaster başlıkları.
Levha 44 Resim 75b. Agora Batı Stoa, pilaster parçaları.
Levha 44 Resim 75c. Agora Batı Stoa opus sectile örnekleri.
Levha 44 Resim 76. Stoa mermer kaplama levhaları ve yivli sütun parçaları.
Levha 45 Resim 77. Agora Batı Stoa, yeniden kurma (E. Can'ın modellemesi).
Levha 46 Resim 78. Agora Batı Stoa, Yeniden kurma (E. Can'ın modellemesi).
Levha 47 Resim 79. Agora Batı Stoa, yeniden kurma (E. Can'ın modellemesi).
Levha 48 Resim 80. Palaestra Propylonu, genel.
Levha 49 Resim 81. Palaestra Propylonu, cephe.
Levha 49 Resim 82. Palaestra Propylonu, doğudan.
Levha 50 Resim 83. Palaestra Propylonu, yeniden kurma.
Levha 51 Resim 84. Palaestra Propylonu, yeniden kurma.
Levha 52 Resim 85. Palaestra Propylonu ve portik.
Levha 52 Resim 86. Palaestra Propylonu, portik.
Levha 53 Resim 87. Palaestra Propylonu, geison.
Levha 53 Resim 88. Palaestra Propylonu, alınlık.
Levha 54 Resim 89. Palaestra Propylonu, arşitrav.
Levha 54 Resim 90. Palaestra Propylonu, kaset.
Levha 55 Resim 91. Palaestra Propylonu, ön giriş eşik.
Levha 55 Resim 92. Palaestra Propylonu, arka eşik.
Levha 56 Resim 93. Palaestra Propylonu, güney duvar.

Levha 56 Resim 94. Palaestra Propylonu, güney duvar detay.
Levha 57 Resim 95. Palaestra Propylonu, zemin.
Levha 57 Resim 96. Palaestra Propylonu, sondaj 3.
Levha 58 Resim 97. Palaestra Propylonu, montaj işaretleri.
Levha 58 Resim 98. Palaestra Propylonu, montaj işaretleri.
Levha 59 Resim 99. Palaestra Propylonu, montaj işaretleri detay.
Levha 59 Resim 100. Palaestra Propylonu, rüzgar şeması.
Levha 60 Resim 101. Palaestra Propylonu, oyun izi.
Levha 60 Resim 102. Palaestra Propylonu, oyun izi.
Levha 61 Resim 103. Propylon, stoa ve evreleri.
Levha 61 Resim 104. Ana Cadde, Geç sur.
Levha 62 Resim 105. Batı Portik Mekânlar, genel.
Levha 63 Resim 106. Batı Portik Mekânlar, genel.
Levha 63 Resim 107. Batı Portik Mekânlar, I,II,III.
Levha 64 Resim 108. Batı Portik I. Mekân.
Levha 64 Resim 109. Batı Portik I. Mekân, üstten.
Levha 65 Resim 110. Batı Portik I. Mekân içi.
Levha 65 Resim 111. Batı Portik I. Mekân, kesit.
Levha 66 Resim 112. Batı Portik II. Mekân.
Levha 66 Resim 113. Batı Portik II. Mekân.
Levha 67 Resim 114. Batı Portik II. Mekân, kesit AA.
Levha 67 Resim 115. Batı Portik II. Mekân, kesit BB.
Levha 68 Resim 116. Batı Portik II. Mekân, mozaik zemin.
Levha 68 Resim 117. Batı Portik II. Mekân., mozaik zemin.
Levha 69 Resim 118. Batı Portik III. Mekân, genel.
Levha 69 Resim 119. Batı Portik III. Mekân, üstten.
Levha 70 Resim 120. Batı Portik IV. Mekân, genel.
Levha 70 Resim 121. Batı Portik IV. Mekân, üstten.
Levha 71 Resim 122. Batı Portik IV. Mekân, kesit.
Levha 71 Resim 123. Batı Portik V. Mekân, genel.
Levha 72 Resim 124. Batı Portik VI. Mekân, genel.
Levha 72 Resim 125. Batı Portik VI. Mekân, üstten.
Levha 73 Resim 126. Batı Portik VII. Mekân, genel.
Levha 73 Resim 127. Batı Portik VII. Mekân, üstten.
Levha 74 Resim 128. Batı Portik VIII. ve IX Mekân.
Levha 74 Resim 129. Batı Portik VIII. Mekân.
Levha 75 Resim 130. Batı Portik IX Mekân.
Levha 75 Resim 131. Batı Portik IX Mekân.
Levha 76 Resim 132. Batı Portik VIII. ve IX Mekân, plan.
Levha 76 Resim 133. Batı Portik IX Mekân, kesit.
Levha 77 Resim 134. Batı Portik VIII. Mekân, kuyu.
Levha 77 Resim 135. Batı Portik IX. Mekân, ocak?
Levha 78 Resim 136. Batı Portik Üst Kat Mekânı.
Levha 78 Resim 137. Batı Portik Üst Kat Mekânı.
Levha 79 Resim 138. Ana Cadde karakalem yeniden kurma denemesi.
Levha 79 Resim 139. Ana Cadde Genel.
Levha 80 Resim 140. Ana Cadde kireç ocağı.
Levha 80 Resim 141. Batı Portik kireç ocağı.
Levha 81 Resim 142. Batı Portik II. Mekân kireç ocağı.
Levha 81 Resim 143. Batı Portik Mekânlarında devşirme olarak kullanılan haç motifli blok.
Levha 82 Resim 144. Batı Portik, friz-çatı bağlantısı.

Levha 82 Resim 145. Batı Portik, Arşitrav bloğu, kenet.
Levha 83 Resim 146. Agora Batı Stoa Kuzey Kapı blokları.
Levha 83 Resim 147. Agora Batı Stoa friz blokları.
Levha 84 Resim 148. Doğu Portik, kazı sonrası.
Levha 84 Resim 149. Doğu Portik, İon sütun başlığı.
Levha 85 Resim 150. Ana Cadde, devşirme olarak kullanılan yazıtlı bloklar.
Levha 85 Resim 151. Ana Cadde, devşirme malzemeden set duvarı.
Levha 86 Resim 152. Batı Portik, Restorasyon sonrası.
Levha 86 Resim 153. Batı Portik, Restorasyon sonrası.
Levha 87 Resim 154. Geç Dönem Suru, kuzeyden.
Levha 87 Resim 155. Geç Dönem Suru.
Levha 88 Resim 156. Patara Kent Planı ve yol aksları.
Levha 89 Grafik 1. 2010 Yılı Batı Portik Mekânlarından çıkan seramiklerin dönemsel dağılımı.
Levha 89 Grafik 2. 2010 Yılı Batı Portik Mekânlarından çıkan seramiklerin dağılımı.
Levha 90 Resim 157. Ana Cadde, Agora Plan.

KATALOG

1. MİMARİ KATALOG

1.1. ANA CADDE DOĞU PORTİK
1.1.1.DOĞU PORTİK SÜTUN : DP.S

Env. No: DP.S.1
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ilk sütun.
Ölçüler: Ç. Alt 0.68 m, üst 0.60 m Y. 4.75 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: Üç parçadan oluşmakta restore edildi. Sütun alt ve üstünde silmeler bulunmakta.

Env. No: DP.S.2
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki iiknci sütun.
Ölçüler: Ç. Alt kaide çapı 0.68 m, üst çapı 0.60 m Y. 4.75 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: İki parçadan oluşmakta restore edildi, gövdede yer yer kırıklar.

Env. No: DP.S.3
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki üçüncü sütun.
Ölçüler: Ç. Alt kaide çapı 0.68 m, üst çapı 0.60 m **Y.** 4.75 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: Altı parçadan oluşmakta restore edildi, alt ve üst bilezikte kırıklar.

Env. No: DP.S.4
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki dördüncü sütun.
Ölçüler: Ç. Alt kaide çapı 0.68 m, üst çapı 0.60 m **Y.** 4.75 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: Beş parçadan oluşmakta restore edildi.

Env. No: DP.S.5
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki beşinci sütun alt bölümü.
Ölçüler: Ç. Alt kaide çapı 0.68 m, üst çapı 0.60 m Y. 3 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: İki parçadan tümlenmiş,ara gövdede ufak eksikler.

Env. No: DP.S.6
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki altıncı sütun.
Ölçüler: Ç. Alt kaide çapı 0.68 m, üst çapı 0.60 m Y. 1.94 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: Üç parçadan tümlenmiş, üst ve alt bilezikte küçük kırıklar

Env. No: DP.S.7
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki altıncı sütun.
Ölçüler: Ç. Alt kaide çapı 0.68 m, üst çapı 0.60 m Y. 1.65 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: Altı parçadan tümlenmiş, Üst ve alt bileziklerde kırıklar.

Env. No: DP.S.8
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki altıncı sütun.
Ölçüler: Ç. Alt kaide çapı 0.68 m, üst çapı 0.60 m Y. 1.65 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: İki parçadan tümlenmiş, gövdede küçük eksikler..

1.1.2. DOĞU PORTİK SÜTUN BAŞLIĞI: DP.SB.

Env. No: DP.SB.1
Eserin Adı: İon Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Portik güney başlangıcı
Ölçüler: E. 0.60 m B. 0.81 m Y. 0.30 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: Antoninler dönemi MS 2. yy. ortaları ve sonrası
Tanım: Bir volütü eksiktir. Başlığın her iki cephesinde de üçer yumurta ve dörder ok motifi yer alır. Abachusda yer alan yumurta ve çanak motifleri zeminden ayrışmaya başlamıştır.

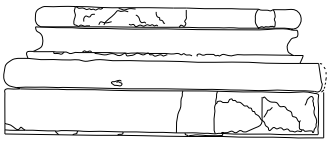
Env. No: DP.SB.2
Eserin Adı: İon Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Portik güney başlangıcı.
Ölçüler: E. 0.40 m B. 0.70 m Y. 0.30 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: Antoninler dönemi MS 2. yy. ortaları ve sonrası
Tanım: Başlığın tek volütü sağlam olarak ele geçmiştir. Abachus üzerindeki motifler kırılmıştır. Volütün sağlam olduğu kısımda bir adet yumurta motifi yer almaktadır.

Env. No: DP.SB.3
Eserin Adı: İon Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Portik güney başlangıcı
Ölçüler: E. 0.25 m B. 0.30 m Y. 0.30 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: MS 2. yy. ortaları ve sonrası
Tanım: Başlığın sadece bir volütü sağlam olarak ele geçmiş. Pulvinius'daki lotus palmet motifi zeminden ayrışmaya başlamış. Sağlam olan yüzde iki adet yumurta motifi bulunmaktadır. Diğer yüz kırık.

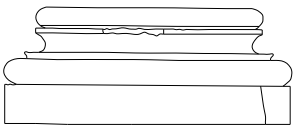
1.1.3.DOĞU PORTİKUS KAİDE : DP.K

Env. No: DP.K.1
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ilk kaide.
Ölçüler: Ç. 0.66 m B. 0.90 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.12 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

Env. No: DP.K.2
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ikinci kaide.
Ölçüler: Ç. 0.66 m B. 0.90 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.12 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

1.2. ANA CADDE BATI PORTİK

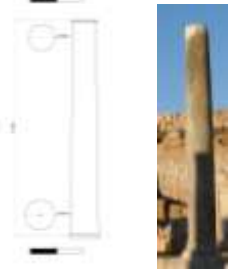
1.2.1.BATI PORTİK SÜTUN :BP.S

Env. No: BP.S.1
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Batı Portik güney başlangıcındaki üçüncü sütun.
Ölçüler: A.K. Ç. 0.56 m Ü.K.Ç. 0.50 m B. 4.15 m
Malzeme: Beyaz tanecikli mermer.
Tanım: Üç parçadan oluşmakta restore edildi. Sütun alt ve üstünde silmeler bulunmakta.

Env. No: BP.S.2
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Batı Portik güney başlangıcındaki dördüncü sütun.
Ölçüler: A.K. Ç. 0.56 m Ü.K.Ç. 0.50 m B. 4.10 m
Malzeme: Beyaz tanecikli mermer.
Tanım: Dört ana parçadan oluşmakta restore edildi. Sütun alt ve üstünde silmelerinde kırıklar bulunmakta

Env. No: BP.S.3
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Batı Portik güney başlangıcındaki beşinci sütun.
Ölçüler: A.K. Ç. 0.56 m Ü.K.Ç. 0.50 m B. 4.15 m
Malzeme: Beyaz tanecikli mermer.
Tanım: Altı ana parçadan oluşmakta restore edildi. Sütun alt ve üstünde silmelerinde kırıklar bulunmakta

Env. No: BP.S.4
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Batı Portik güney başlangıcındaki ilk sütun alt bölümü.
Ölçüler: A.K. Ç. 0.56 m Ü.K.Ç. 0.50 m B. 2.50 m
Malzeme: Kırmızı granit mermer.
Tanım: Yarım alt kısmı korunmuş.

Env. No: BP.S.5
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Batı Portik güney başlangıcındaki ikinci sütun alt bölümü.
Ölçüler: A.K. Ç. 0.56 m Ü.K.Ç. 0.50 m B. 2.45 m
Malzeme: Beyaz tanecikli mermer.
Tanım: Yarım alt kısmı korunmuş.

1.2.2.BATI PORTİK SÜTUN BAŞLIĞI: BP.SB.

Env. No: BP.SB.1
Eserin Adı: İon Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Batı Portik İon sütun başlığı.
Ölçüler: Ç. 0.50 m B. 0.50 m Y. 0.20 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: MS 2. yüzyıl başı Hadrian Dönemi
Tanım: Volütlerden üç tanesi aşırı derecede tahrip olmuştur. Başlığın ön yüzünde yumurta ve ok motifi tamamen kırılmışken diğer tarafta beş adet yumurta ve dört adet ok motifi mevcuttur. Abachus üzerinde herhangi bir dübel izi görülmemektedir.

Env. No: BP.SB.2
Eserin Adı: İon Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Batı Portik İon sütun başlığı.
Ölçüler: Ç. ? B. ? Y. 0.20 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: MS 2. yy. başı
Tanım: Oldukça kötü korunmuş, tek volütü sağlam.

Env. No: BP.SB.3 (Mi. 1511)
Eserin Adı: Korinth Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Batı Portik 2. mekân önü.
Ölçüler: Ç. 0.50 m B. 0.50 m Y. 0.50 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: MS 170-180
Tanım: Genel olarak iyi korunmuş, birbiriyle temas etmeyen akanthus yaprakları plastiktirler. Tüm başlık öğeleri bu eserde görülebilir.

Env. No: BP.SB.4 (Mi. 1483)
Eserin Adı: Korinth Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Batı Portik güney başlangıcındaki Korinth sütun başlığı.
Ölçüler: Ç. 0.50 m B. 0.50 m Y. 0.55 m
Malzeme: Mermer.

Tarih: MS 160- 170
Tanım: Başlığın üst yapısında, abakusun bir kenarında kırık görülür. Genel olarak iyi durumda. Alt sıra akanthus yaprakları ayrık dururken üst sıra birbiriyle temas halindedir. Tüm başlık öğeleri görülmekte.

Env. No: BP.SB.5 (Y 30)
Eserin Adı: Korinth Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Batı Portik Korinth sütun başlığı.
Ölçüler: Ç. 0.50 m B. 0.35 m Y. 0.40 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: MS 2. yüzyıl ortalrı ve sonrası
Tanım: Volutlerden biri kırık, yer yer çatlaklar mevcut. Üstte dübel deliği.

Env. No: BP.SB.6 (Mi. 1144)
Eserin Adı: Korinth Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Batı Portik güney başlangıcı
Ölçüler: Ç. ? B. ? Y. 0.32 m
Malzeme: Mermer
Tarih: Antoninler Dönemi
Tanım: Oldukça kötü korunmuş. Alt bölümü tamamen tahrip olmuş.

Env. No: BP.SB.7 (Mi 2218)
Eserin Adı: Korinth Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Ana Cadde Batı Portik 7. açma
Ölçüler: Ç. 0.25 m B. 0.54 m Y. 0.30 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: MS 3. yüzyıl başları
Tanım: Farklı bir form örneği gösterir: Volütler, heliksler, kaulis çanakları, abakus çiçeği yoktur. 4 tarafında da aynı görselliğe sahip. Yüzeysel çift sıra akanthus yaprakları, plastiklikten uzaktır.

Env. No: BP.SB.8 (Mi 2221)
Eserin Adı: Korinth Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Ana Cadde Batı Portik 2. açma
Ölçüler: Ç. 0.30 m B. 0.64 m Y. 0.36 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: MS 4. yy.
Tanım: Tam, aşınmalar mevcut.

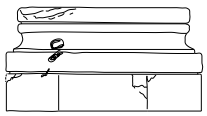
Env. No: BP.SB.9 (Mi 2222)
Eserin Adı: Korinth Sütun Başlığı
Buluntu Yeri: Ana Cadde Batı Portiko 2. Açma
Ölçüler: Ç. 0.34 m B. 0.67 m Y. 0.30 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: MS 4. yy.
Tanım: Tam, aşınmalar mevcut.

1.2.3.BATI PORTİK KAİDE : BP.K

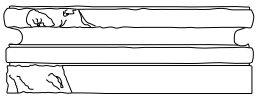
Env. No: BP.K.1
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.70 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: Sekizgen plinte 0.10 m yüksekliğinde, üzerine 0.10 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus. En üstte 2 x 2 cm.lik dübel deliği

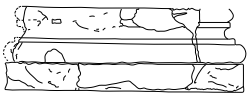
Env. No: BP.K.2
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.70 m Y. 0.25 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: 0.08 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.05 mlik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.08 m trochilos ve en üstte 0.04 m.lik torus. 5 x 5 cm dübel deliği.

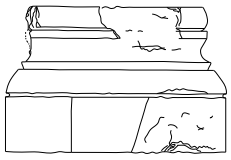
Env. No: BP.K.3
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.70 m Y. 0.25 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: 0.08 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.06 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.06 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

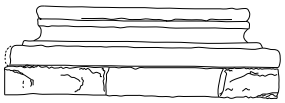
Env. No: BP.K.4
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.47 m B. 0.57 m Y. 0.37 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: Sekizgen plinte 0.15 m yüksekliğinde, üzerine 0.06 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.11 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

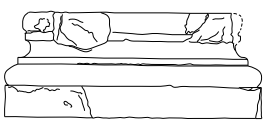
Env. No: BP.K.5
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.67 m Y. 0.22 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: 0.06 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.06 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.05 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

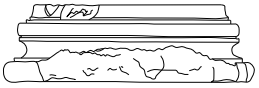

Env. No: BP.K.6
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.74 m Y. 0.30 m

Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.09 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.06 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.08 m trochilos ve en üstte 0.07 m.lik torus.

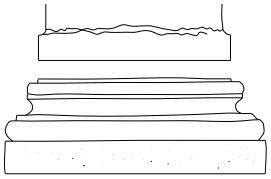
Env. No: BP.K.7
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.50 m B. 0.65 m Y. 0.20 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: 0.05 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.05 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.05 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

Env. No: BP.K.8
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.65 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: 0.10 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.12 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

Env. No: BP.K.9
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.65 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: 0.10 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.12 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

Env. No: BP.K.10
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.65 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.

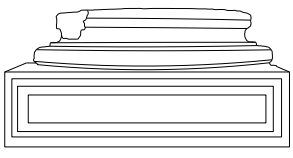
Tanım: 0.10 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.12 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

Env. No: BP.K.11
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.65 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: 0.10 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.12 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

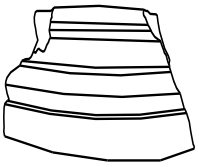
Env. No: BP.K.12
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.75 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: Çerçeveli yüksek plinte 0.12 m yüksekliğinde, üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

Env. No: BP.K.13
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.65 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.10 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.12 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

Env. No: BP.K.14
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.75 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.12 m yüksekliğindeki çerçeveli pilinte üzeri[illegible]us, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.12 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

Env. No: BP.K.15
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.65 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: Seizgen plinte 0.10 m yüksekliğinde, üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.12 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

Env. No: BP.K.16
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.45 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.10 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.12 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

Env. No: BP.K.17
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Batı Portik.
Ölçüler: Ç. 0.56 m B. 0.45 m Y. 0.35 m
Malzeme: Mermer
Tanım: 0.10 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.12 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

1.2.4.BATI PORTİK ARCHİTRAV: BP.A.

Env. No: BP.A.1
Eserin Adı: Achitrav
Buluntu Yeri: Portik güney başlangıcı.
Ölçüler: E. 0.45 m B. 1.60 m Y. 0.45 m
Malzeme: Kireç taşı.

Tanım: Üstte yanlarda kenet izleri, ortada kaldırma deliği. Ön yüzde üç, arka yüzde iki fascialı.

Env. No: BP.A.2
Eserin Adı: Achitrav
Buluntu Yeri: Portik güney başlangıcı.
Ölçüler: E. 0.45 m B. 1.85 m Y. 0.45 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: Üstte yanlarda kenet izleri, ortada kaldırma deliği. Ön yüzde üç, arka yüzde iki fascialı.

1.2.5.BATI PORTİK FRİZ: BP.F.

Env. No: BP.F.1
Eserin Adı: Friz
Buluntu Yeri: Portik güney başlangıcı.
Ölçüler: E. 0.40 m B. 1.50 m Y. 0.40 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: Üstte 0.40x0.40 m ölçülerinde ahşap hatıl yuvası, Önde oluk (dil) motifi işli.

Env. No: BP.F.2
Eserin Adı: Friz
Buluntu Yeri: Portik güney başlangıcı.
Ölçüler: E. 0.40 m B. 1.10 m Y. 0.40 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: Üstte 0.40x0.40 m ölçülerinde ahşap hatıl yuvası, Önde oluk (dil) motifi işli

Env. No: BP.F.3
Eserin Adı: Friz
Buluntu Yeri: Portik güney başlangıcı.
Ölçüler: E. 0.40 m B. 1.650 m Y. 0.40 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: Üstte 0.40x0.40 m ölçülerinde ahşap hatıl yuvası, Önde oluk (dil) motifi işli.

1.3.AGORA BATI STOA

1.3.1.AGORA BATI STOA SÜTUN : ABSP.S

Env. No: ABS.S.1
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ilk sütun.
Ölçüler: Ç. Alt 0.66 m, üst 0.60 m Y. 4.75 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: Kaideden gövdeye doğru 1.00 m korunmuş.

Env. No: ABS.S.2
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ikinci sütun.
Ölçüler: Ç. Alt kaide çapı 0.66 m, üst çapı 0.60 m Y. 4.75 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: İki parçadan oluşmakta, restore edildi.

Env. No: ABS.S.3
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki üçüncü sütun.
Ölçüler: Ç. Alt 0.66 m, üst 0.60 m Y. 4.75 m
Malzeme: Gri granit Mermer.
Tanım: Üç parçadan oluşmakta restore edildi.

Env. No: ABS.S.5
Eserin Adı: Sütun
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki beşinci sütun.
Ölçüler: Ç. Alt kaide çapı 0.66 m, üst çapı 0.60 m Y. 4.75 m
Malzeme: Gri granit mermer.
Tanım: Üç parçadan oluşmakta restore edildi. Sütun alt ve üstünde silmelerde kırıklar.

1.3.2.AGORA BATI STOA KAİDE : ABS.K

Env. No: ABS.SB.1
Eserin Adı: İon sütun Başlığı
Buluntu Yeri: in situ ilk kaide yanı
Ölçüler: E. 0.30 m B. 0.20 m Y. 0.15 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tarih: Antoninler dönemi 2. yy. ortası ve sonrası
Tanım: Büyük oranda tahrip olmuş, volutlerden biri sağlam.

1.3.4.AGORA BATI STOA KAİDE : ABS.K

Env. No: ABS.K.1
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ilk kaide.
Ölçüler: Ç. 0.66 m B. 0.90 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.12 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus. Pilinte,torus ve trochilosda kırıklar.

Env. No: ABS.K.2
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ikinci kaide.
Ölçüler: Ç. 0.66 m B. 0.90 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.12 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus. Pilinte,torus ve trochilosda kırıklar.

Env. No: ABS.K.3
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ilk kaide.
Ölçüler: Ç. 0.66 m B. 0.90 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.12 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus. Pilinte,torus ve trochilosda kırıklar.

Env. No: ABS.K.4
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ikinci kaide.
Ölçüler: Ç. 0.66 m B. 0.90 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.12 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus. . Üstte 0.04x0.04 m ölçülerinde zıvana yuvası mevcut. Yanlarda yoğun kırıklar mevcut

Env. No: ABS.K.5
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ilk kaide.
Ölçüler: Ç. 0.66 m B. 0.90 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.12 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus.

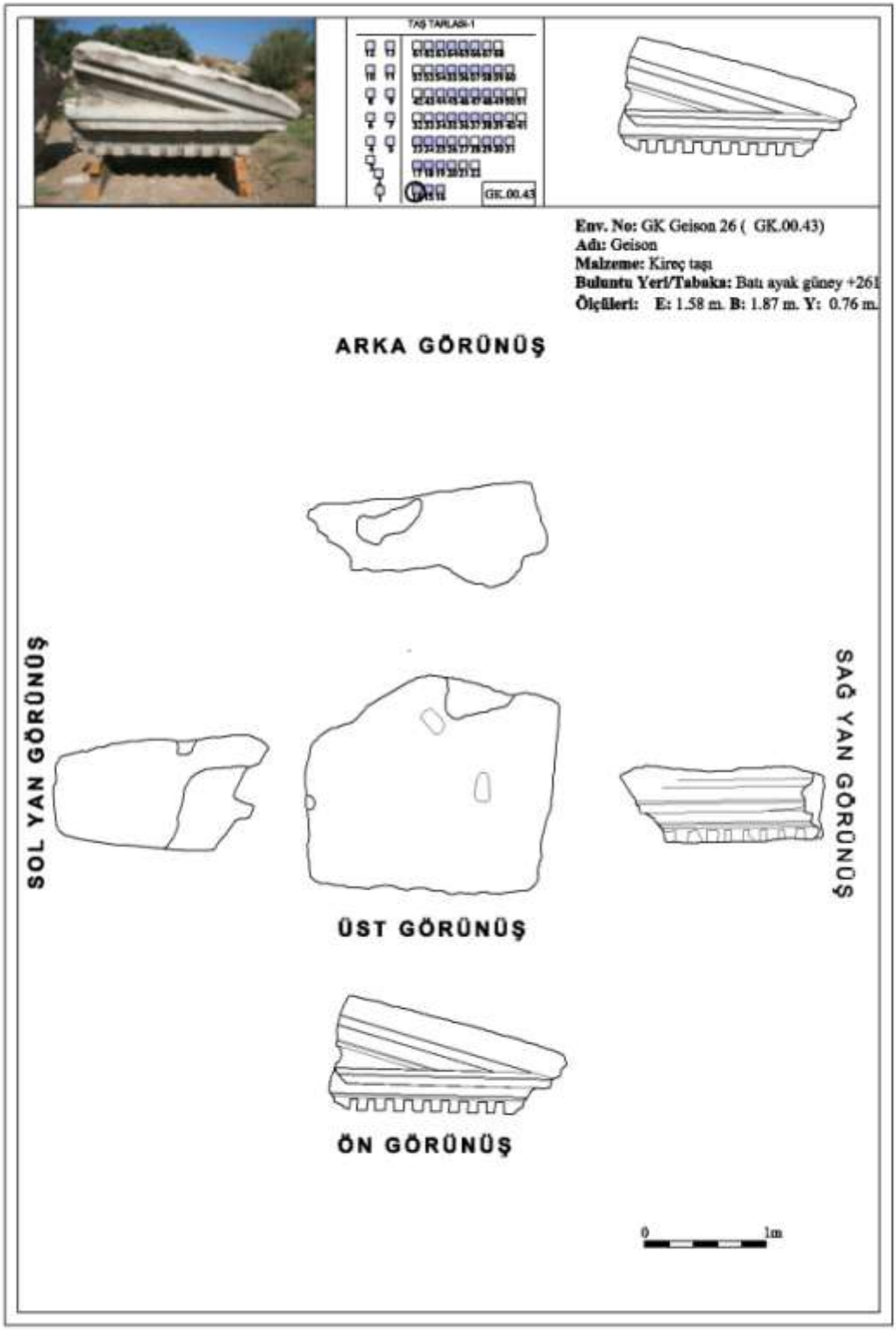

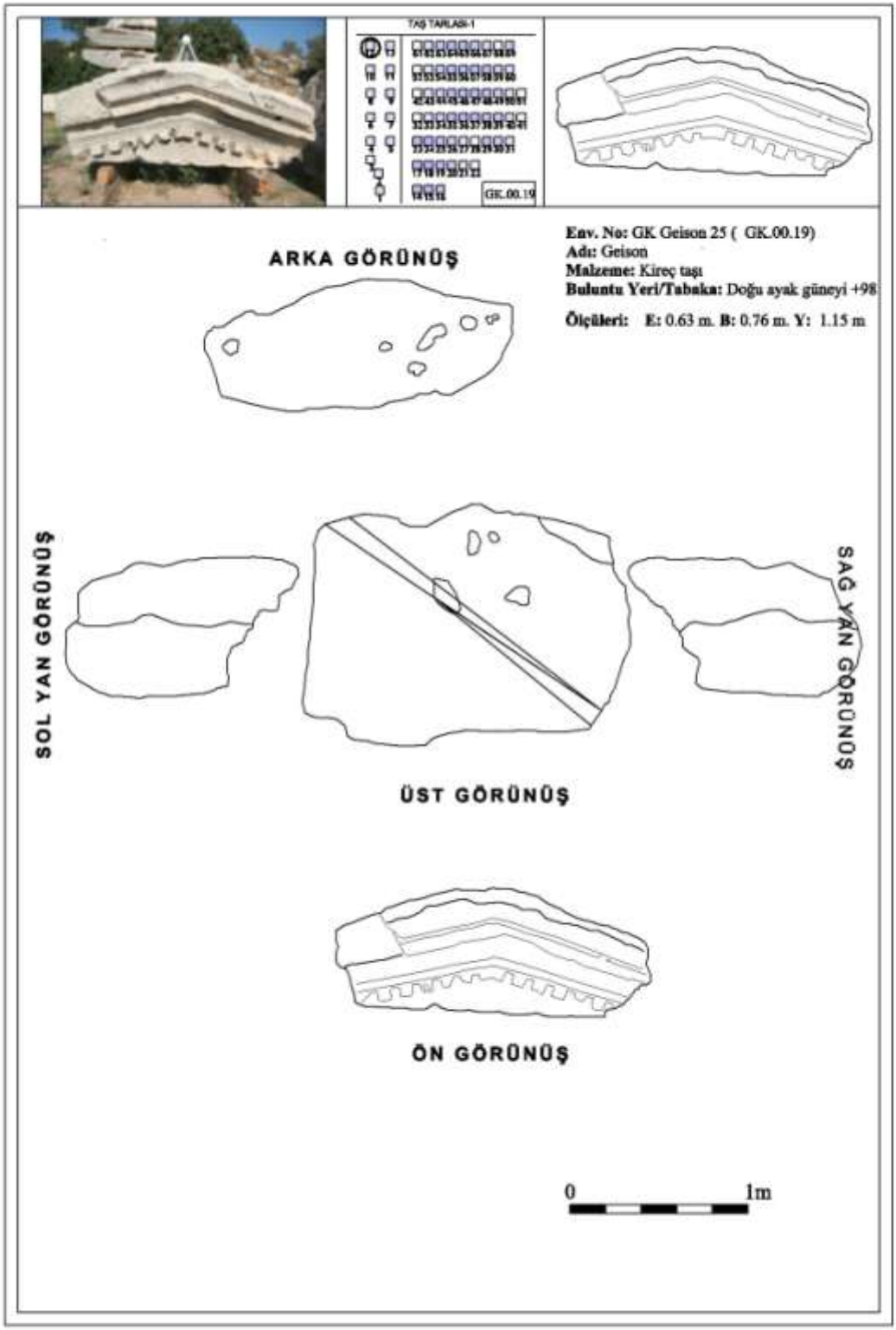
Env. No: ABS.K.6
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ikinci kaide.
Ölçüler: Ç. 0.66 m B. 0.90 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.12 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus. . Üstte 0.04x0.04 m ölçülerinde zıvana yuvası mevcut. Yanlarda yoğun kırıklar mevcut.

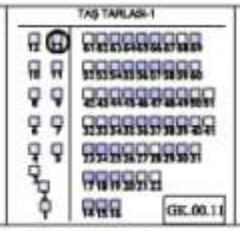
Env. No: ABS.K.7
Eserin Adı: Sütun Kaidesi
Buluntu Yeri: Doğu Portik güney başlangıcındaki ilk kaide.
Ölçüler: Ç. 0.66 m B. 0.90 m Y. 0.35 m
Malzeme: Kireç taşı.
Tanım: 0.12 m yüksekliğindeki pilinte üzerine 0.08 m.lik torus, üstüne altta ve üstte silmeleri ile toplam 0.10 m trochilos ve en üstte 0.05 m.lik torus. Üstte 0.04x0.04 m ölçülerinde zıvana yuvası mevcut. Yanlarda yoğun kırıklar mevcut.

1.3.5.AGORA BATI STOA KUZEY CEPHE BLOKLARI

TAŞ TARLASI-1
GK.00.19
Env. No: GK Geison 25 (GK.00.19)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Doğu ayak güneyi +98
Ölçüleri: E: 0.63 m. B: 0.76 m. Y: 1.15 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

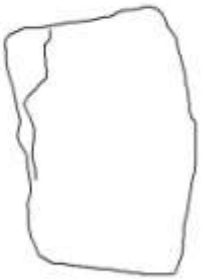

ARKA GÖRÜNÜŞ

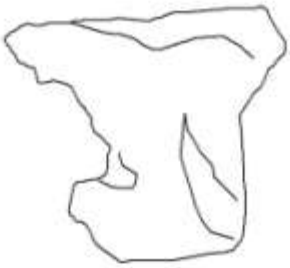
Env. No: GK Geison 24 (GK.00.11)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK eşik kuzey +10
Ölçüleri: **E:** 0.52 m. **B:** 0.52 m. **Y:** 1.10 m.

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

ÜST GÖRÜNÜŞ

ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

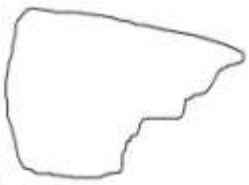

Env. No: GK Geison 30 (GK.04.232)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu -80
Ölçüleri: E: 0.50 m. B: 0.80 m. Y: 0.42 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

ÜST GÖRÜNÜŞ

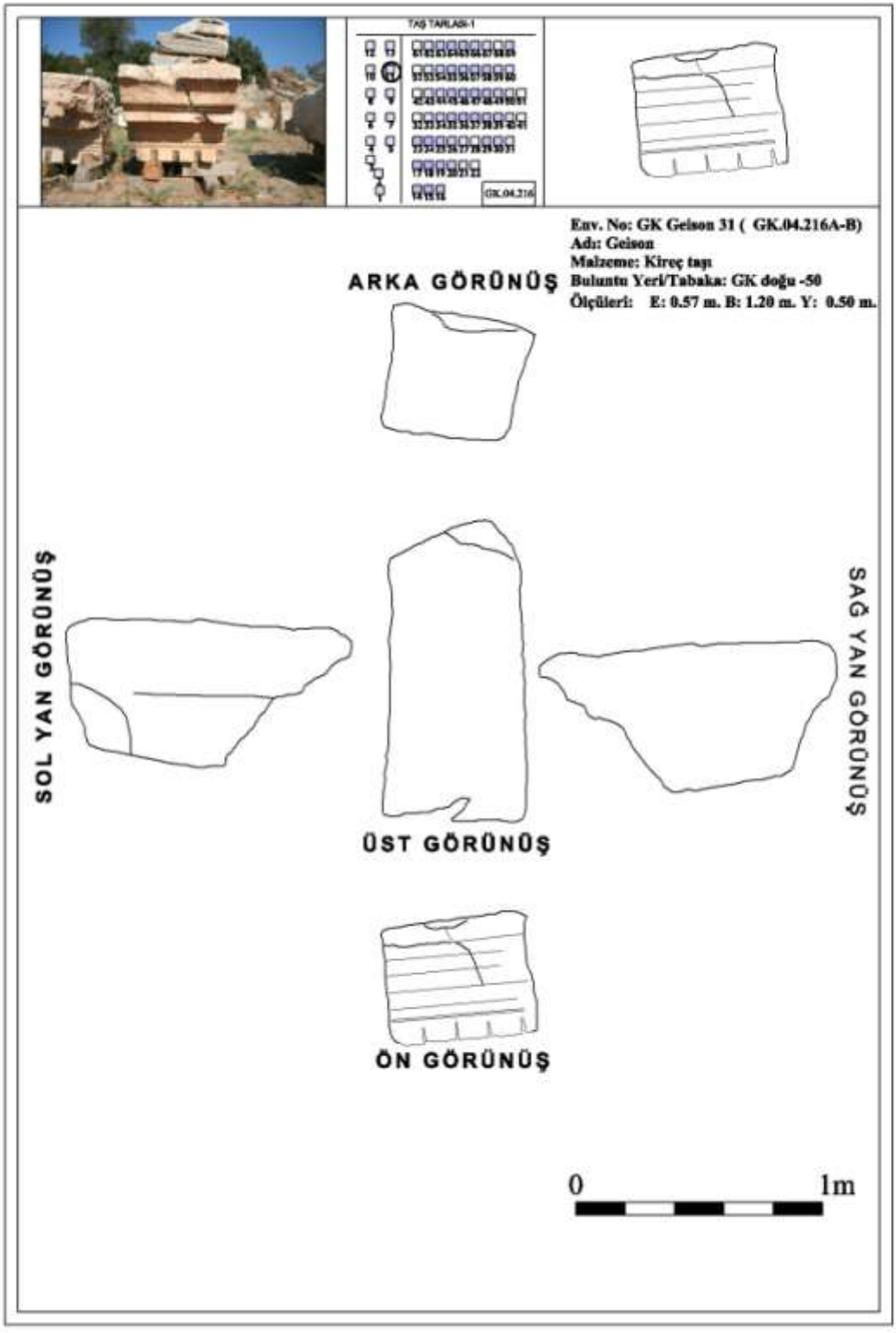

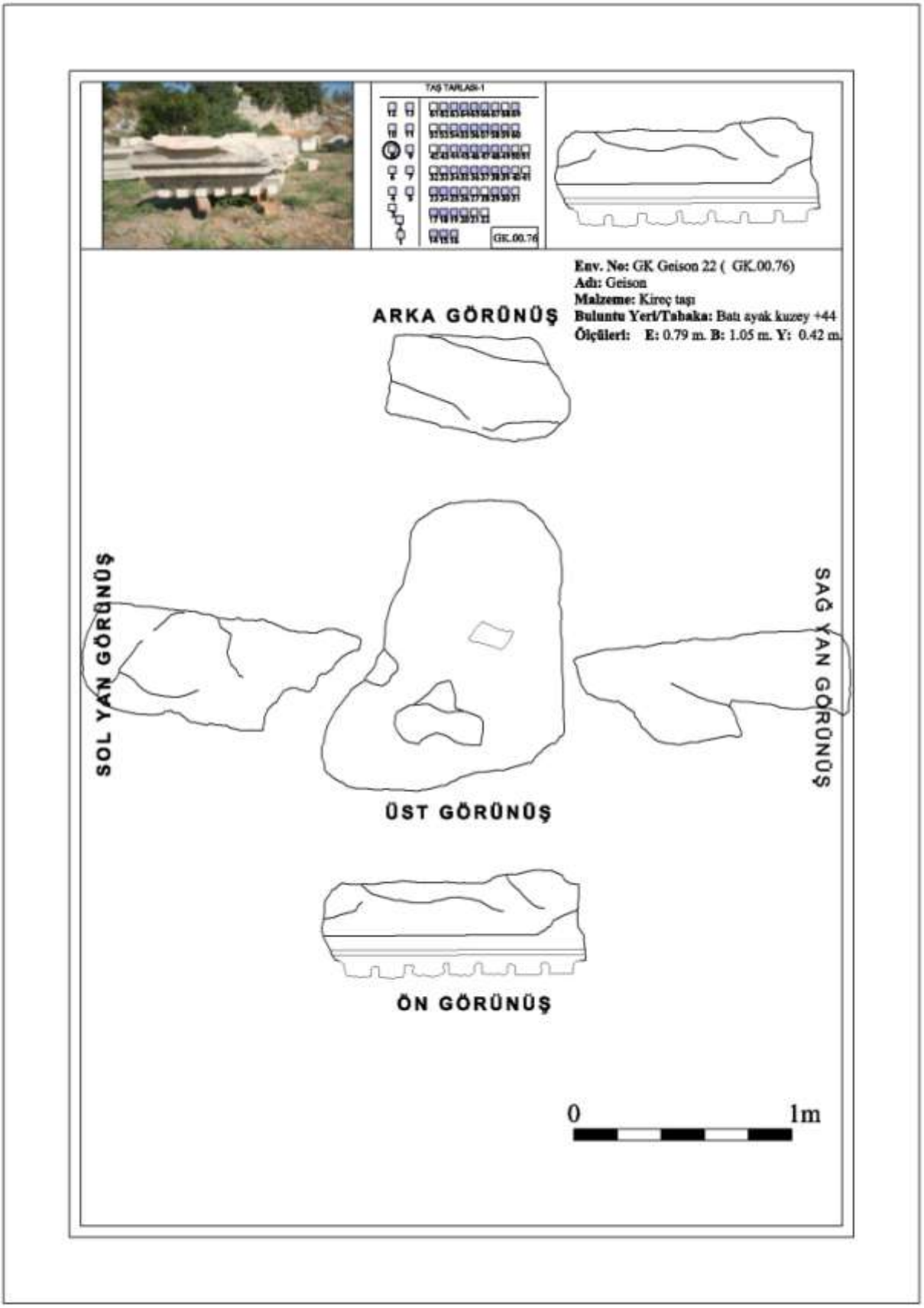
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

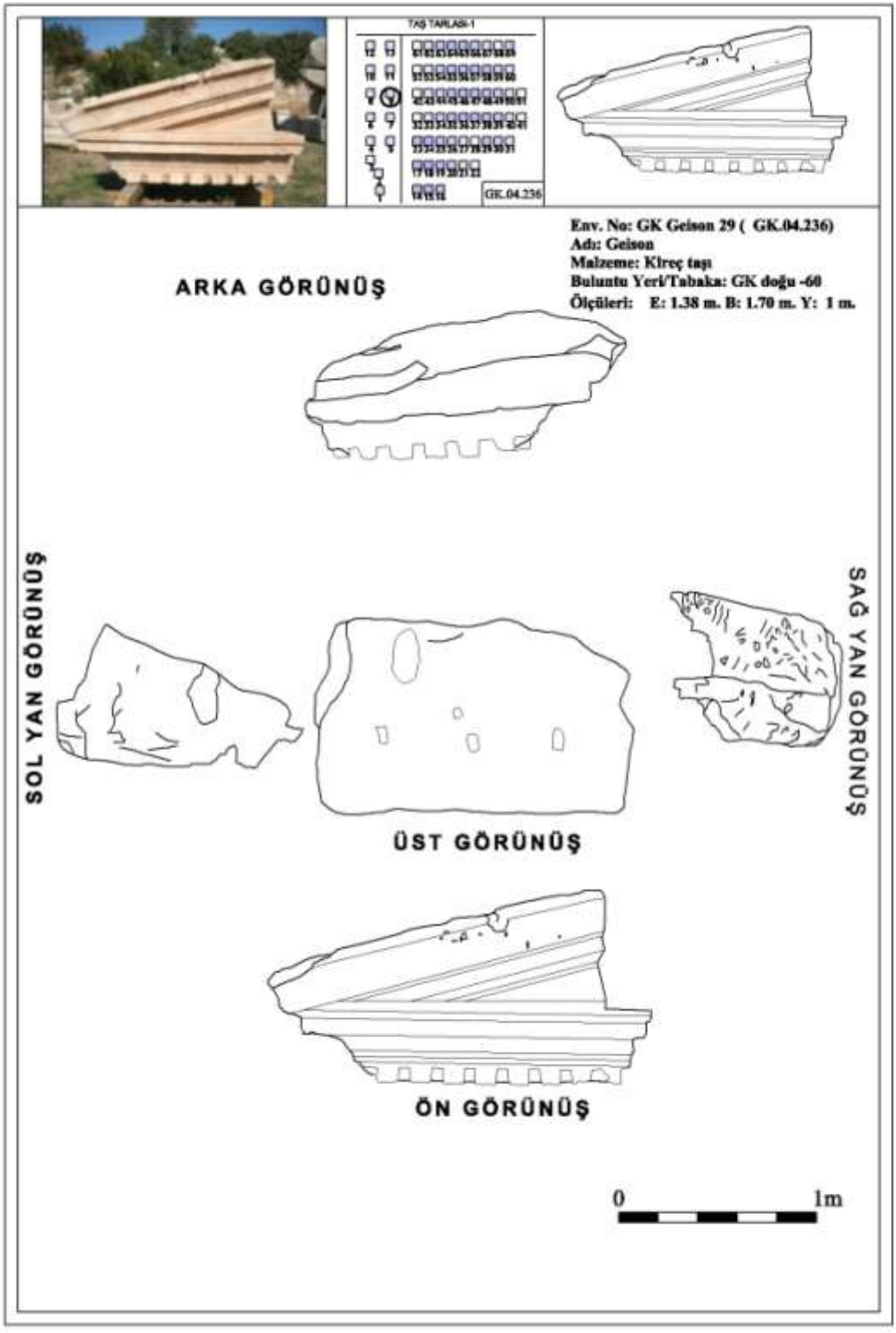

ÖN GÖRÜNÜŞ

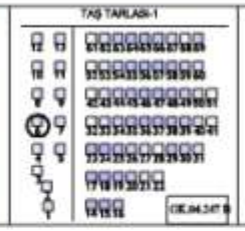
0 1m

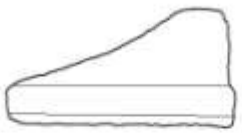

TAŞ TARLASI-1
GK.04.216
Env. No: GK Geison 31 (GK.04.216A-B)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu -50
Ölçüleri: E: 0.57 m. B: 1.20 m. Y: 0.50 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.76
Env. No: GK Geison 22 (GK.00.76)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı ayak kuzey +44
Ölçüleri: E: 0.79 m. B: 1.05 m. Y: 0.42 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.04.236
Env. No: GK Geison 29 (GK.04.236)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu -60
Ölçüleri: E: 1.38 m. B: 1.70 m. Y: 1 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

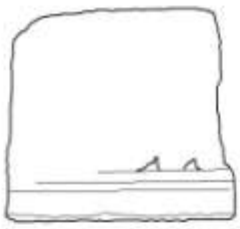
Env. No: GK Geison 33 (GK.04.247B)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +10
Ölçüleri: **E:** 0.60 m. **B:** 0.68 m. **Y:** 0.38 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

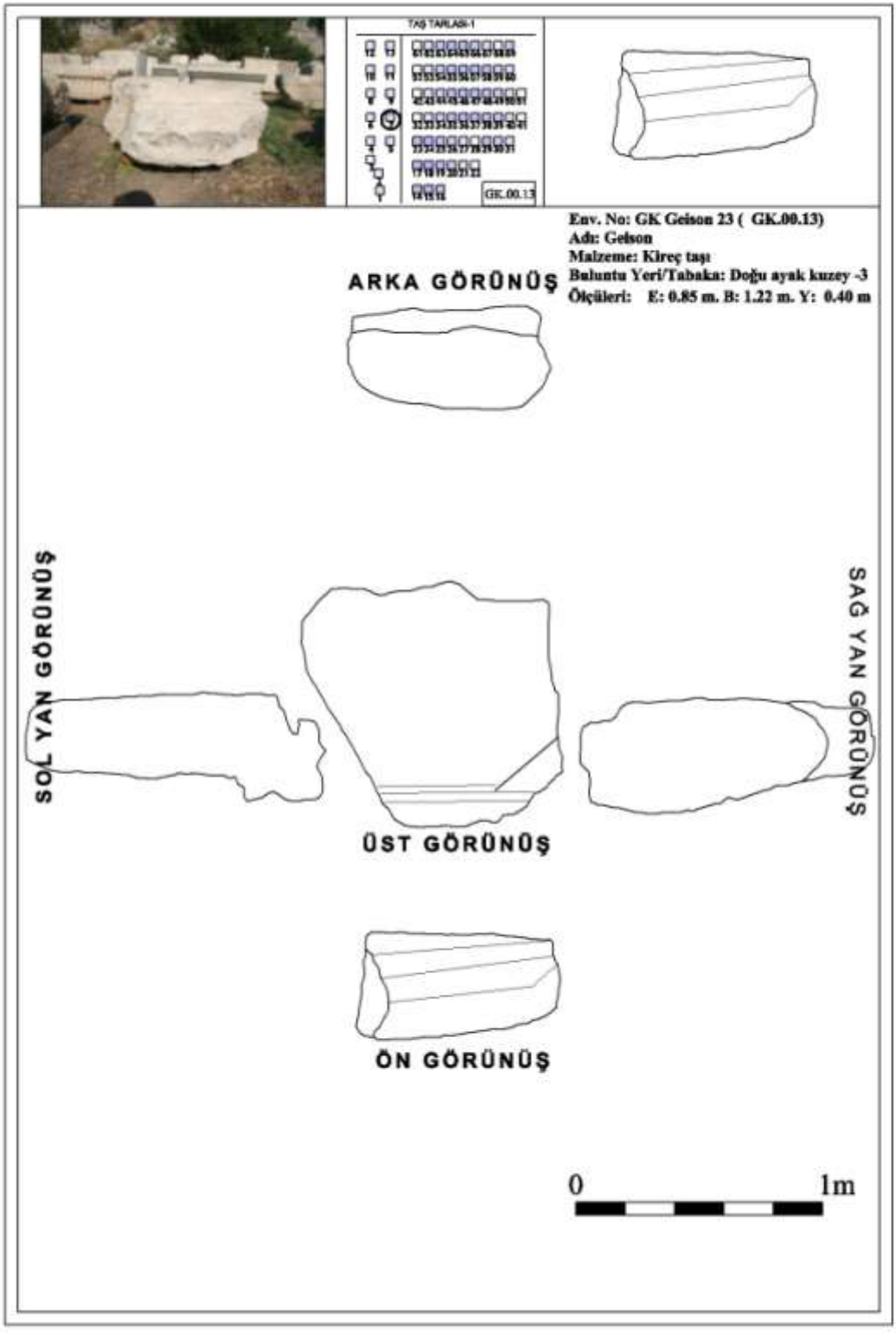

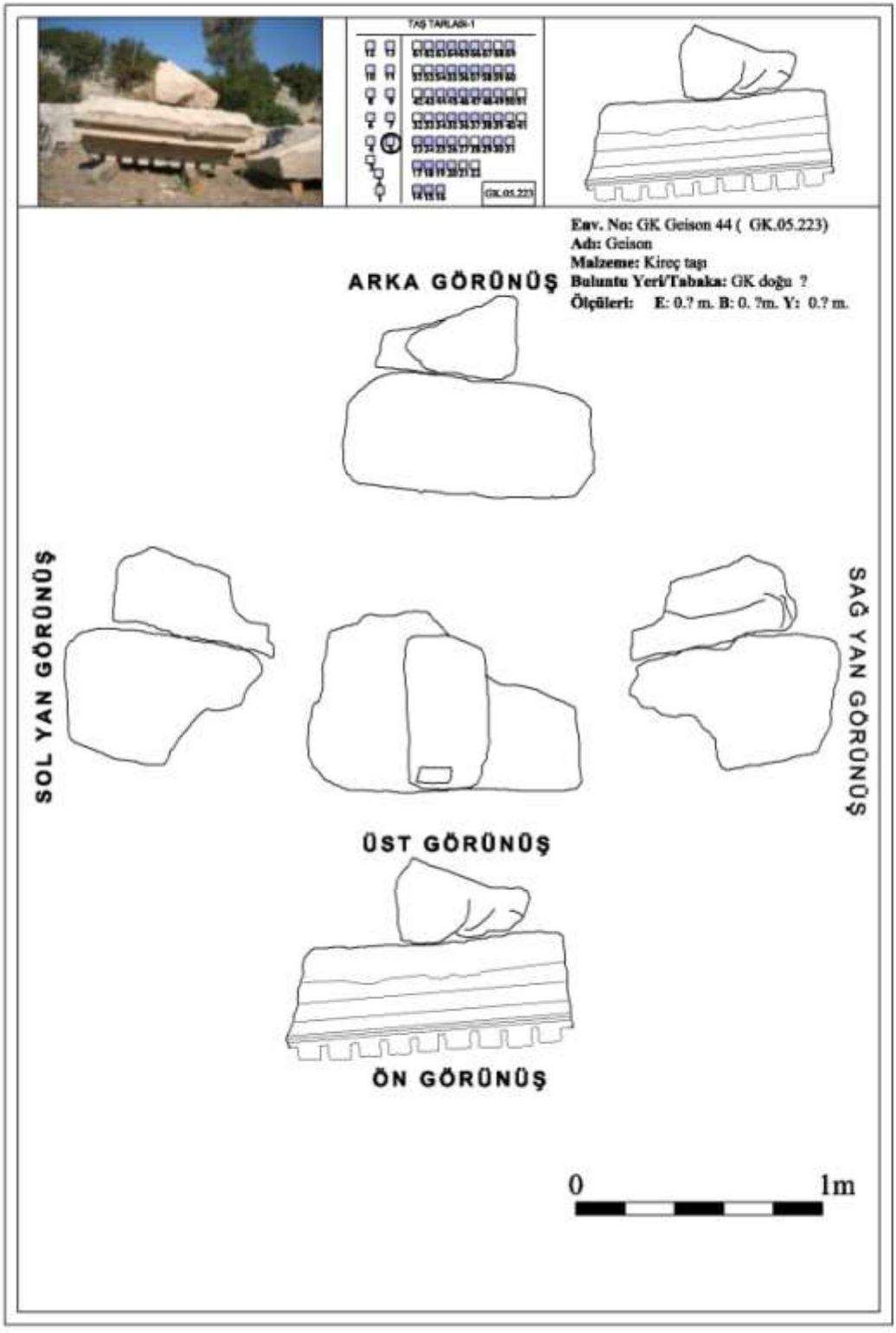
ÜST GÖRÜNÜŞ

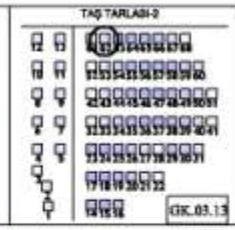
ÖN GÖRÜNÜŞ

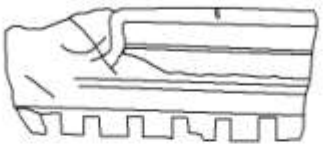
0 1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.13
Env. No: GK Geison 23 (GK.00.13)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Doğu ayak kuzey -3
Ölçüleri: E: 0.85 m. B: 1.22 m. Y: 0.40 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.05.223
Env. No: GK Geison 44 (GK.05.223)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ?
Ölçüleri: E: 0.? m. B: 0. ?m. Y: 0.? m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

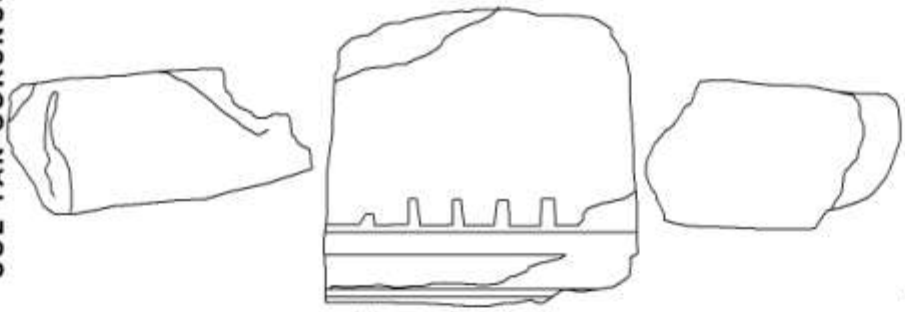

Env. No: GK Geison 21 (GK.03.13)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı ayak güney +177
Ölçüleri: E: 0.74 m. B: 1.04 m. Y: 0.39 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

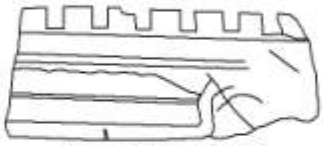

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

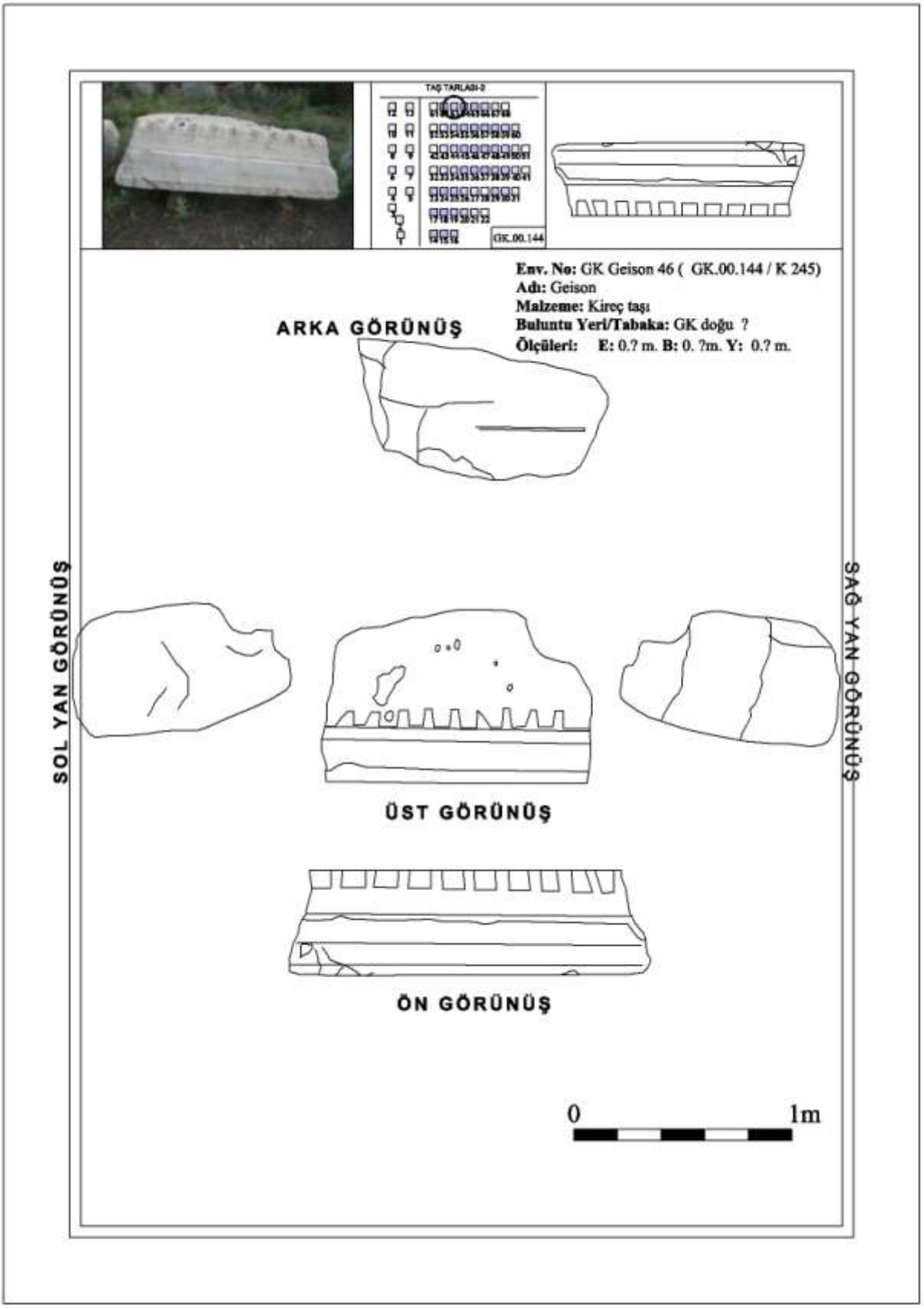
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

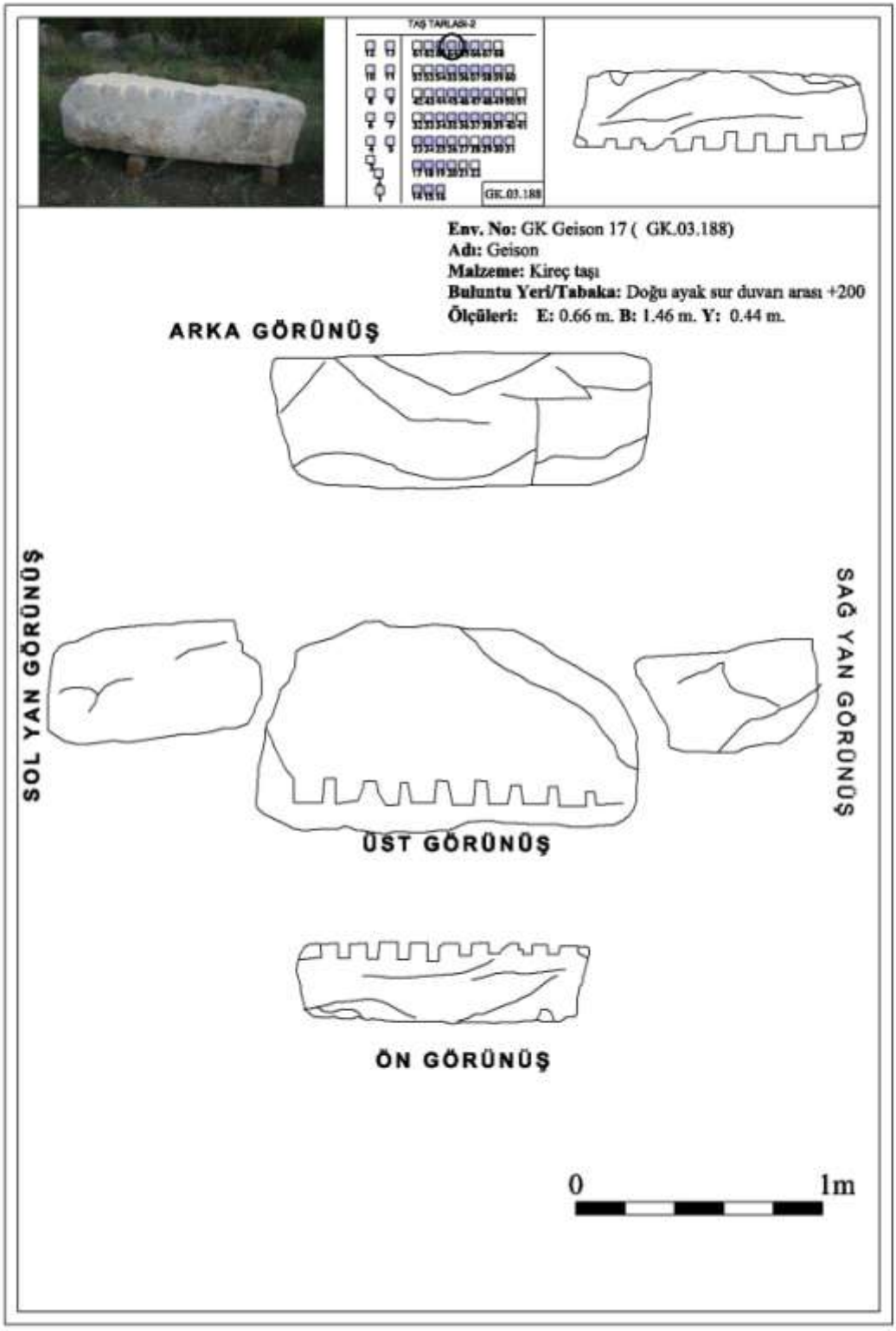
ÜST GÖRÜNÜŞ

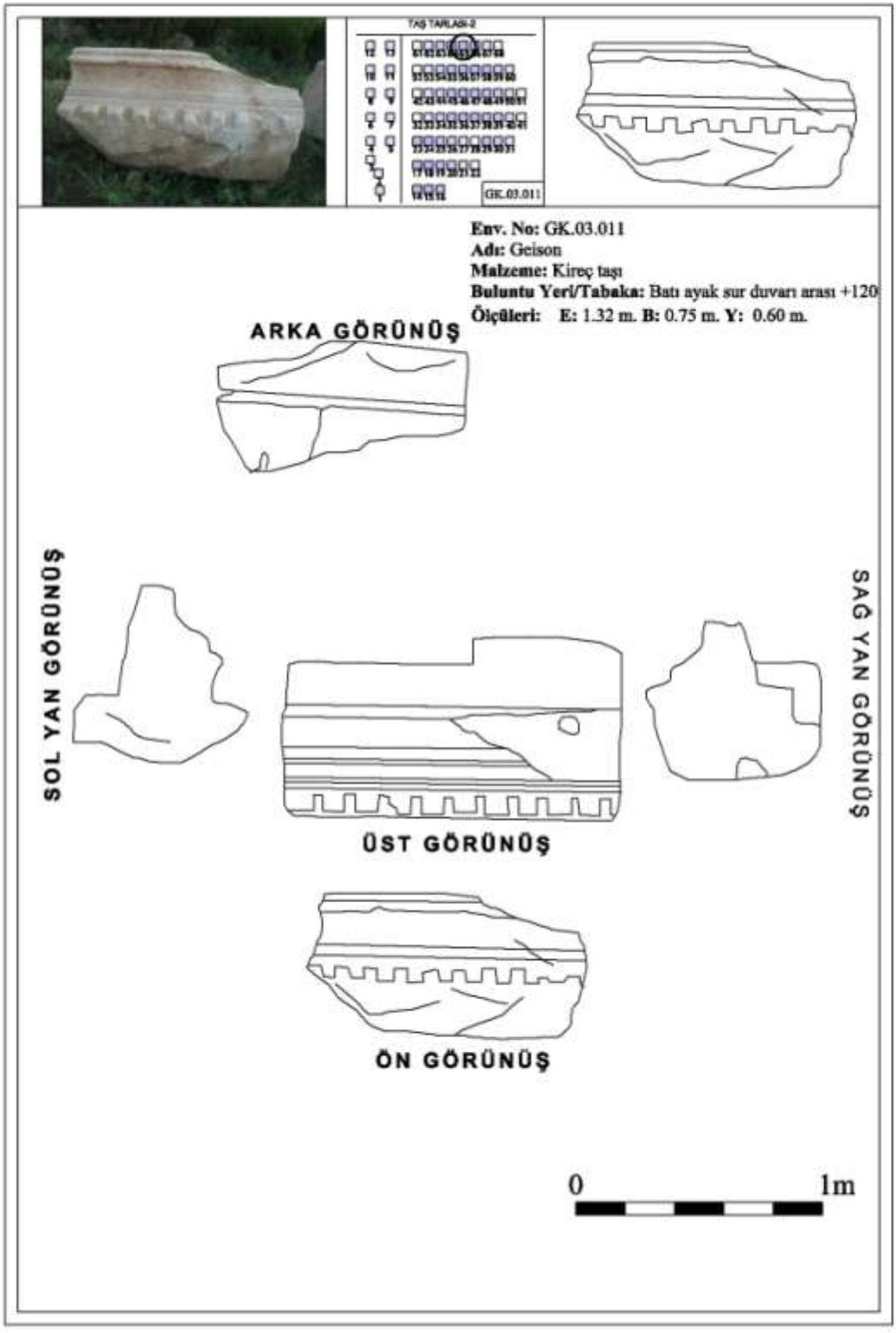

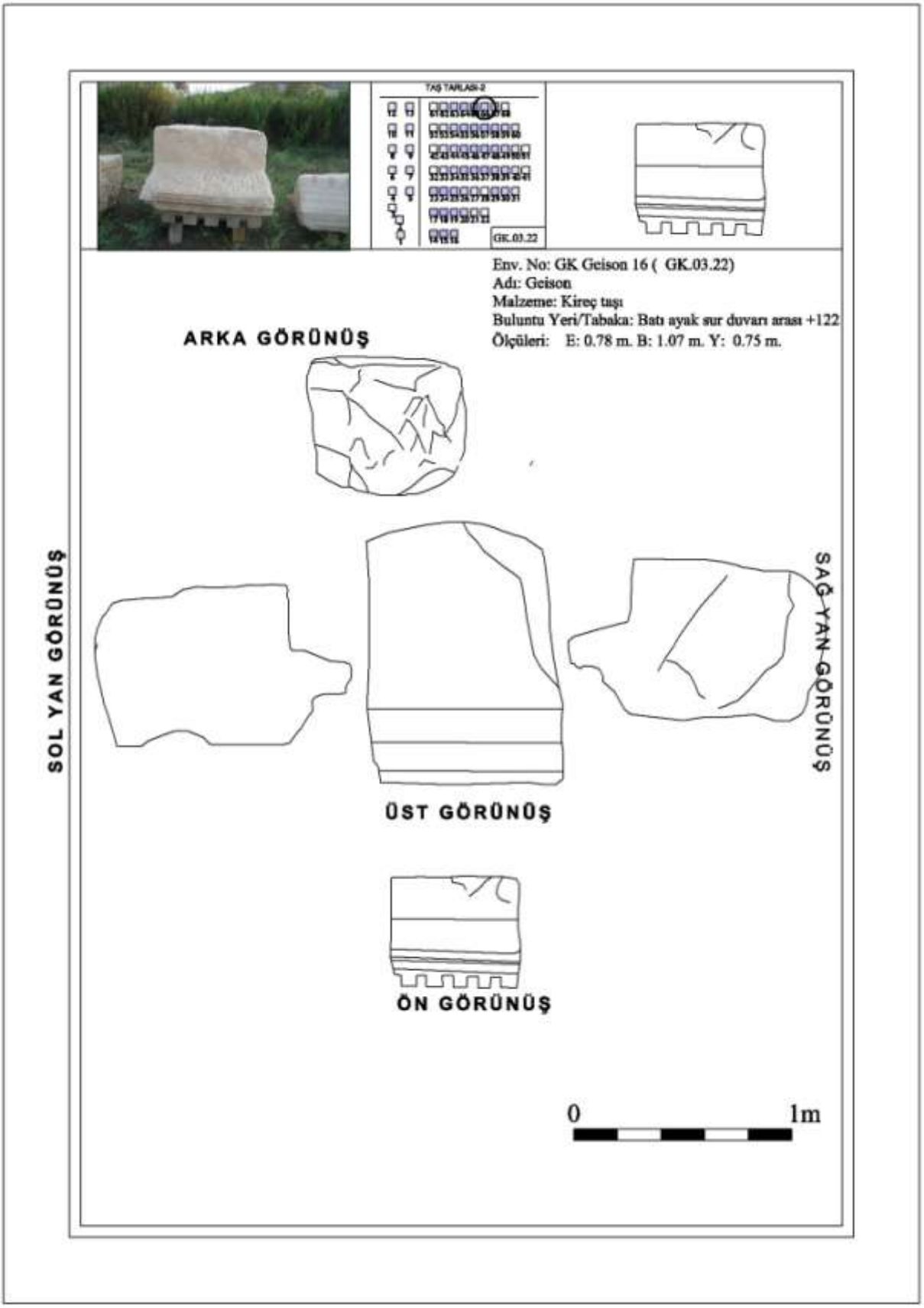
ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

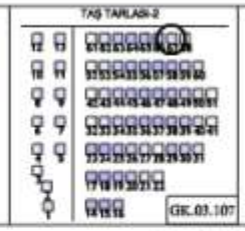

TAŞ TARLASI-2
GK.00.144
Env. No: GK Geison 46 (GK.00.144 / K 245)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ?
Ölçüleri: E: 0.? m. B: 0. ?m. Y: 0.? m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

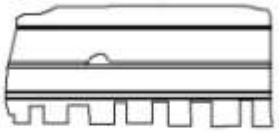

TAŞ TARLASI-2
GK.03.188
Env. No: GK Geison 17 (GK.03.188)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Doğu ayak sur duvarı arası +200
Ölçüleri: E: 0.66 m. B: 1.46 m. Y: 0.44 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.03.011
Env. No: GK.03.011
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı ayak sur duvarı arası +120
Ölçüleri: E: 1.32 m. B: 0.75 m. Y: 0.60 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.03.22
Env. No: GK Geison 16 (GK.03.22)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı ayak sur duvarı arası +122
Ölçüleri: E: 0.78 m. B: 1.07 m. Y: 0.75 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

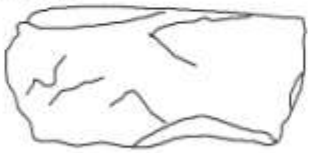

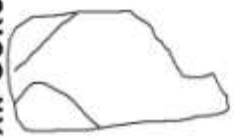

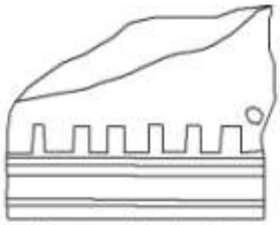
Env. No: GK Geison 10 (GK.03.107)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: A Yapısı doğu ayağı kuzey -67
Ölçüleri: **E:** 0.65 m. **B:** 0.75 m. **Y:** 0.91 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

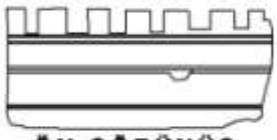

ÜST GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

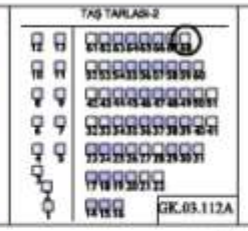

ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

Env. No: GK Geison 2 (GK.03.112A-B)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Doğu ayak kuzey -68
Ölçüleri: **E:** 0.68 m. **B:** 1.05 m. **Y:** 0.70 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

ÜST GÖRÜNÜŞ

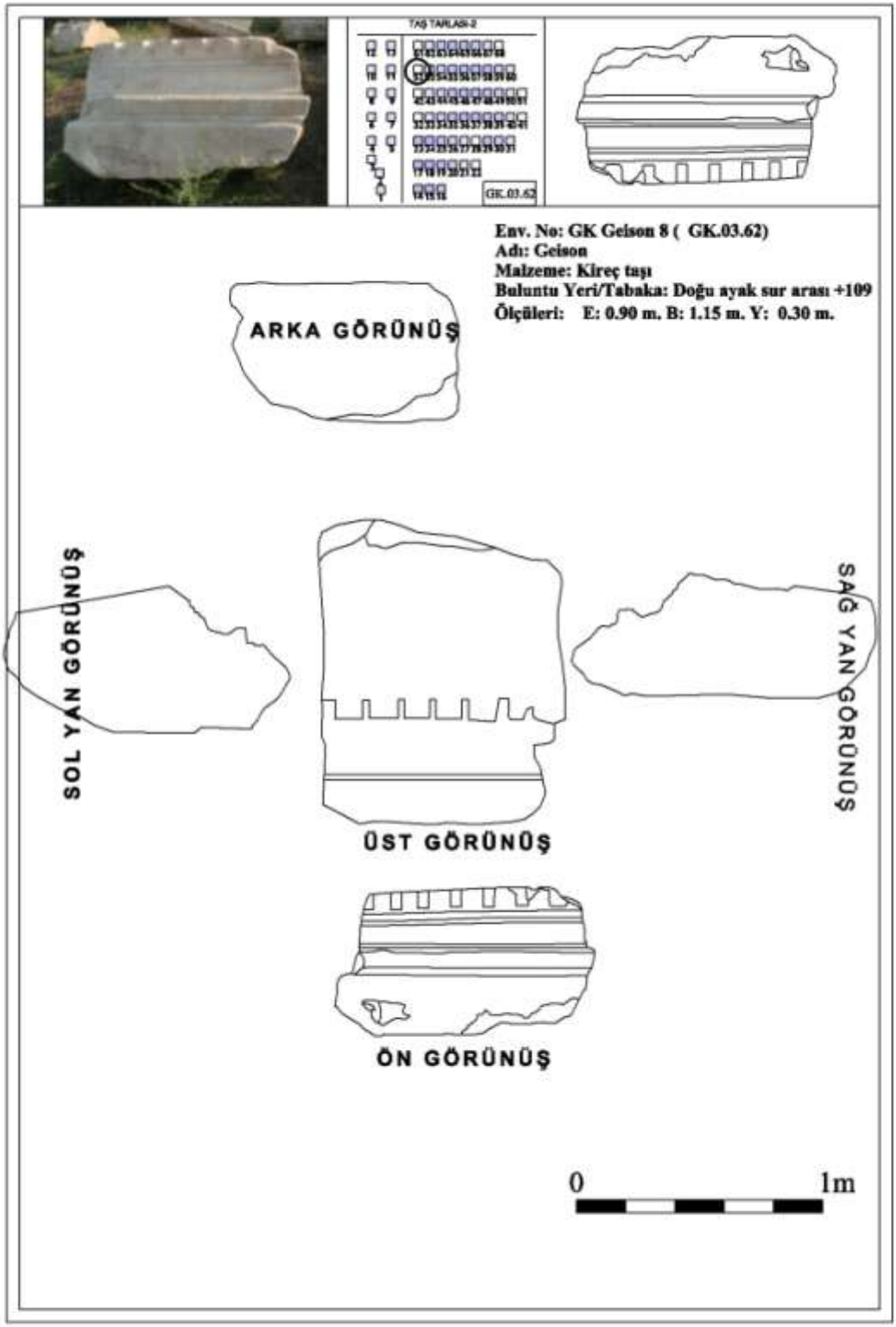
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

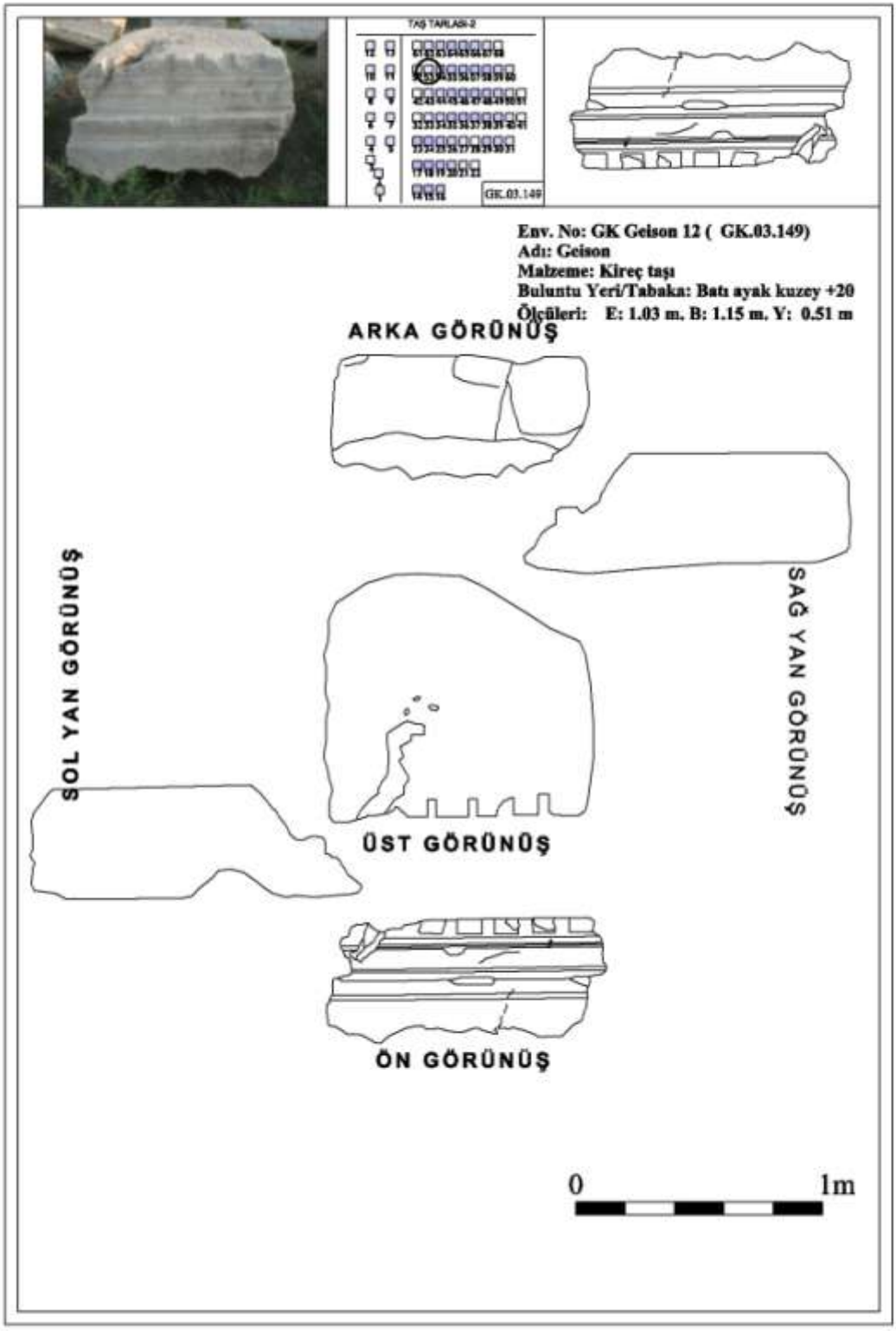

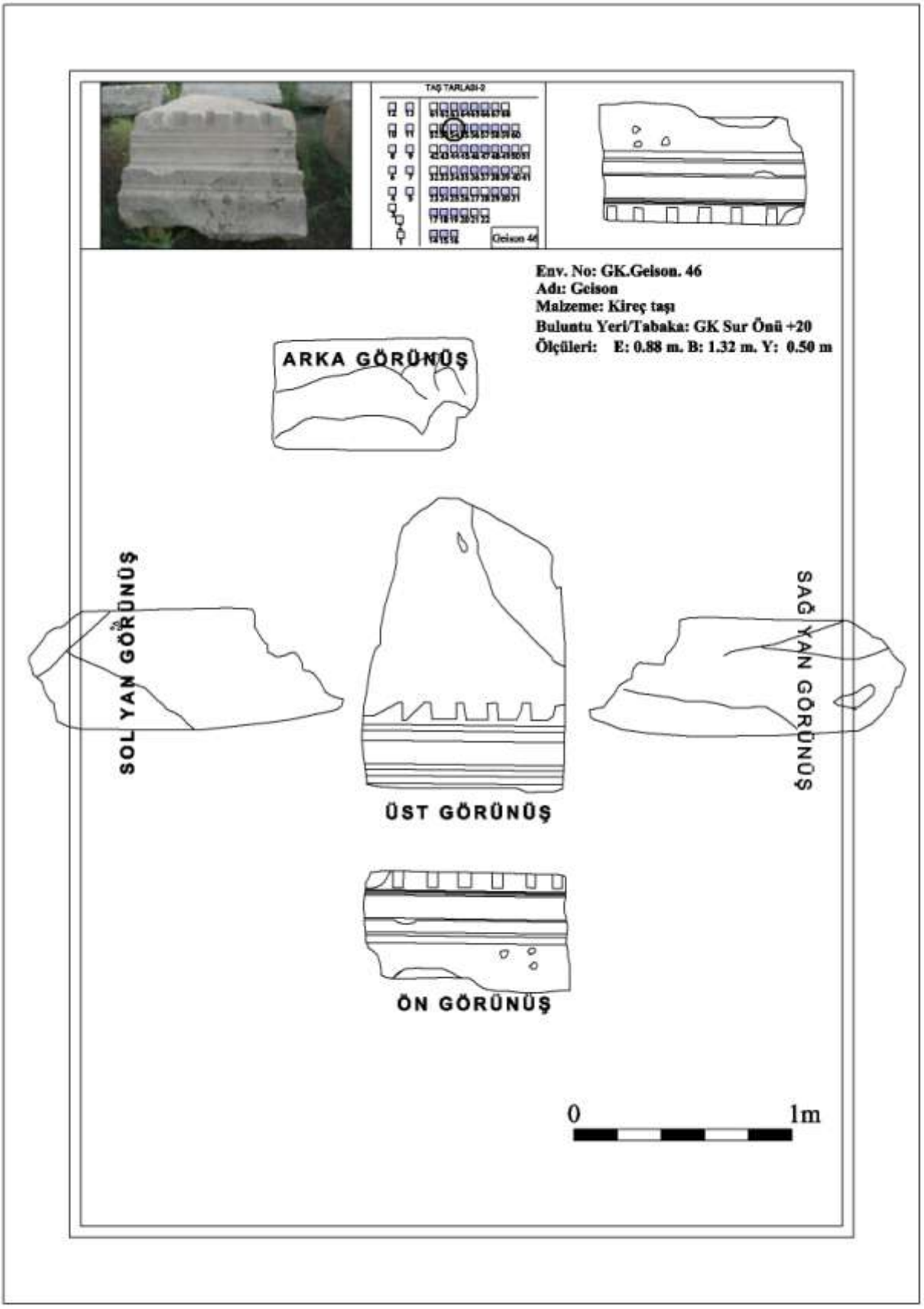

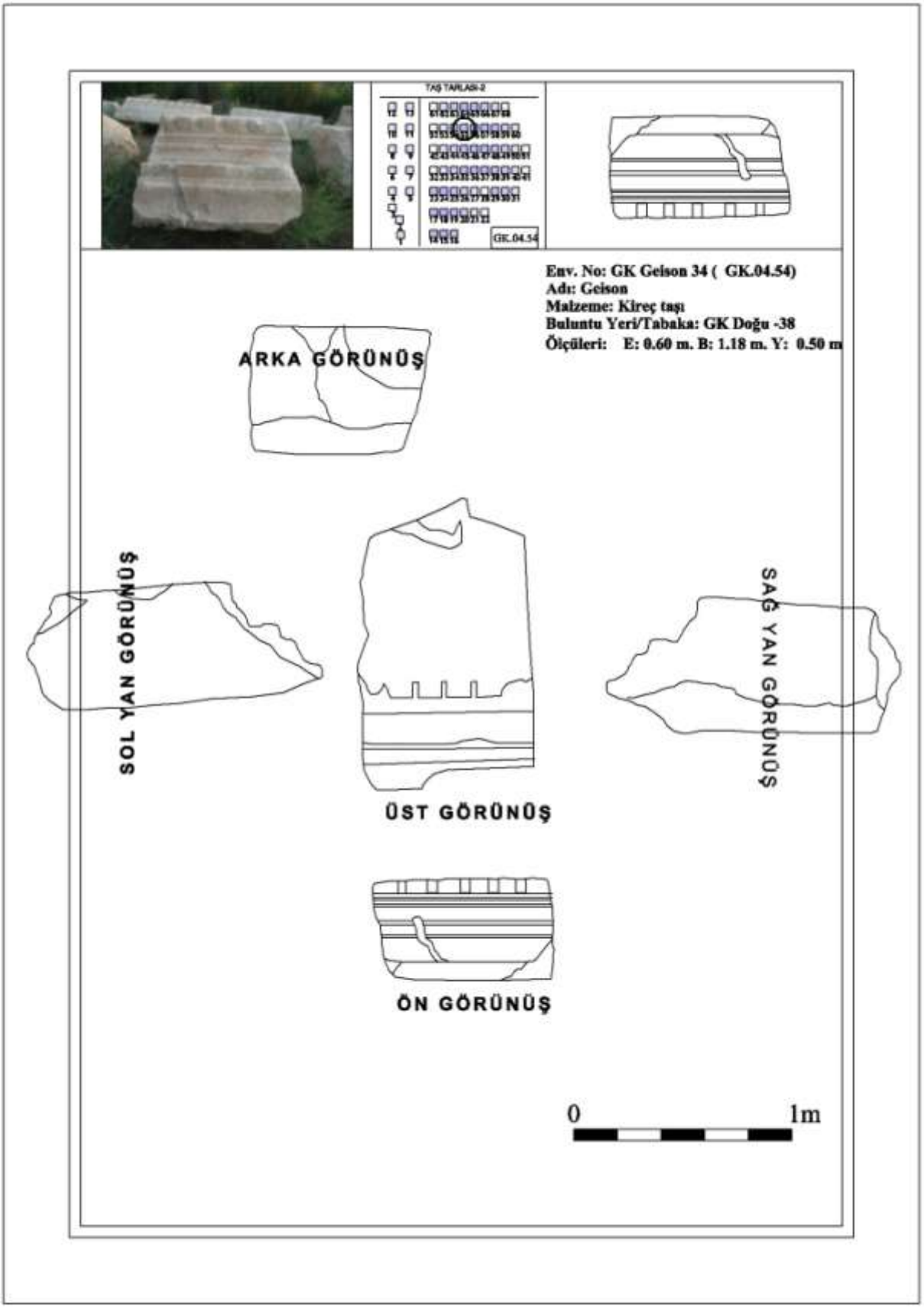
ÖN GÖRÜNÜŞ

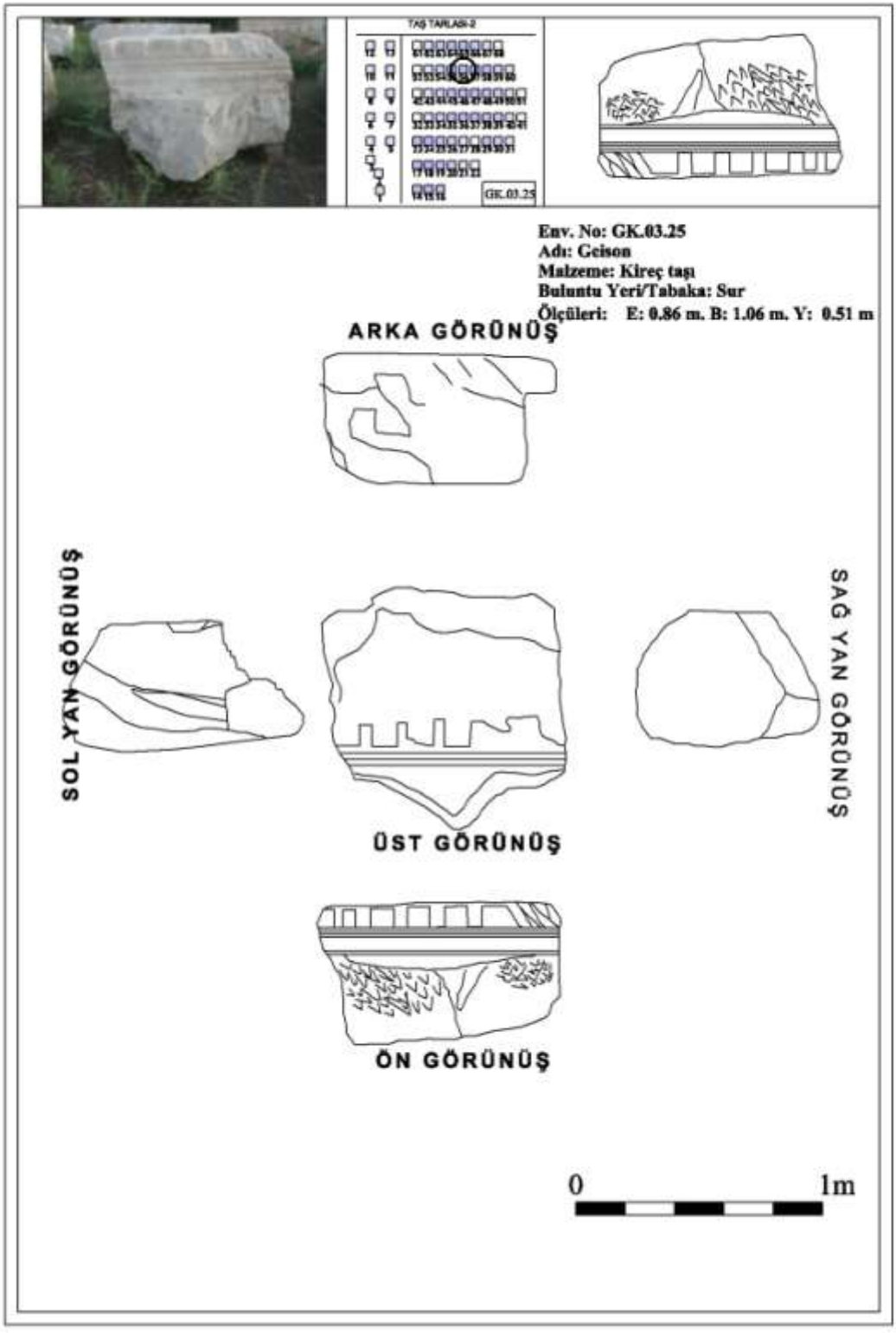
0 1m

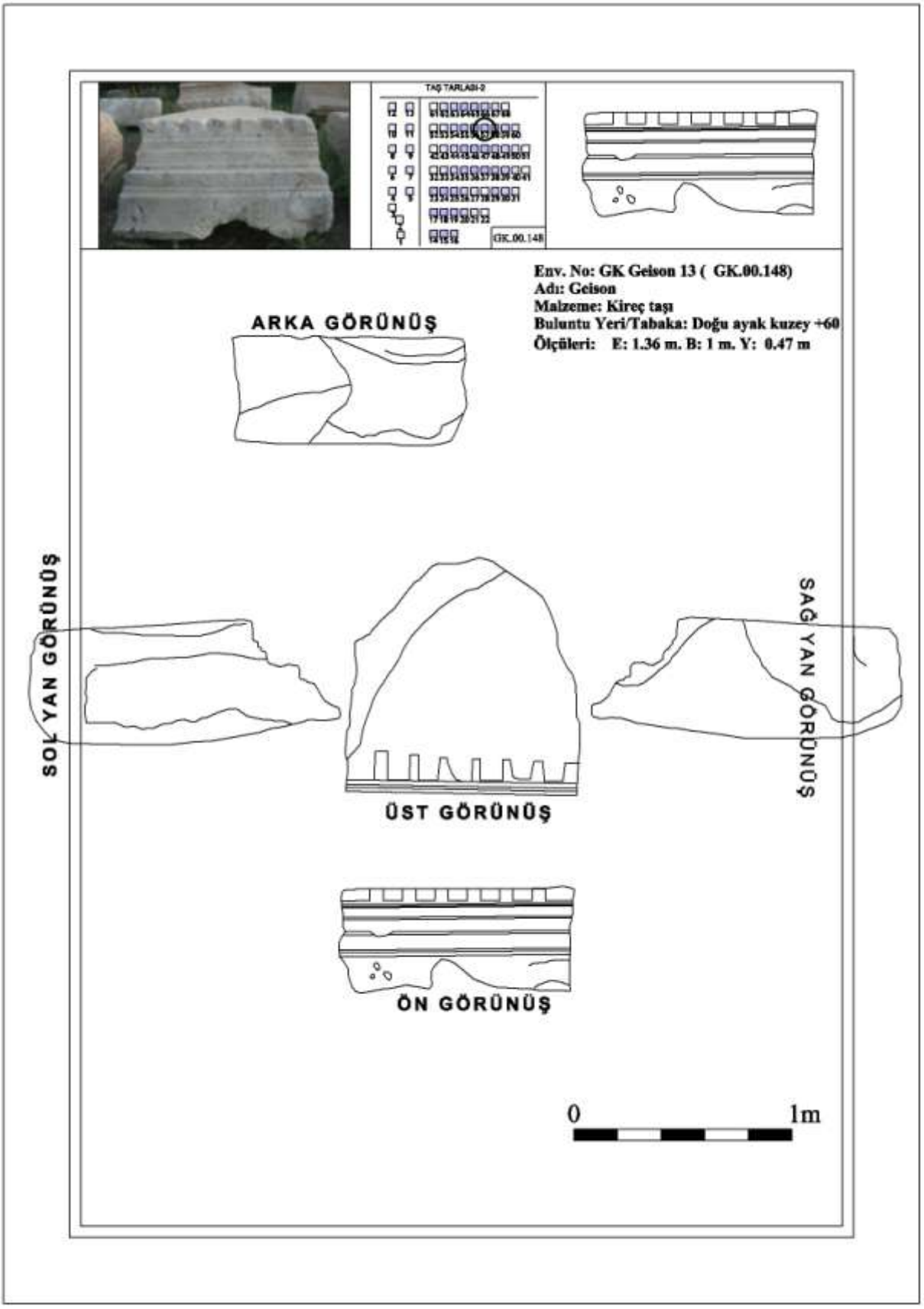

TAŞ TARLASI-2
GK.03.62
Env. No: GK Geison 8 (GK.03.62)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Doğu ayak sur arası +109
Ölçüleri: E: 0.90 m. B: 1.15 m. Y: 0.30 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

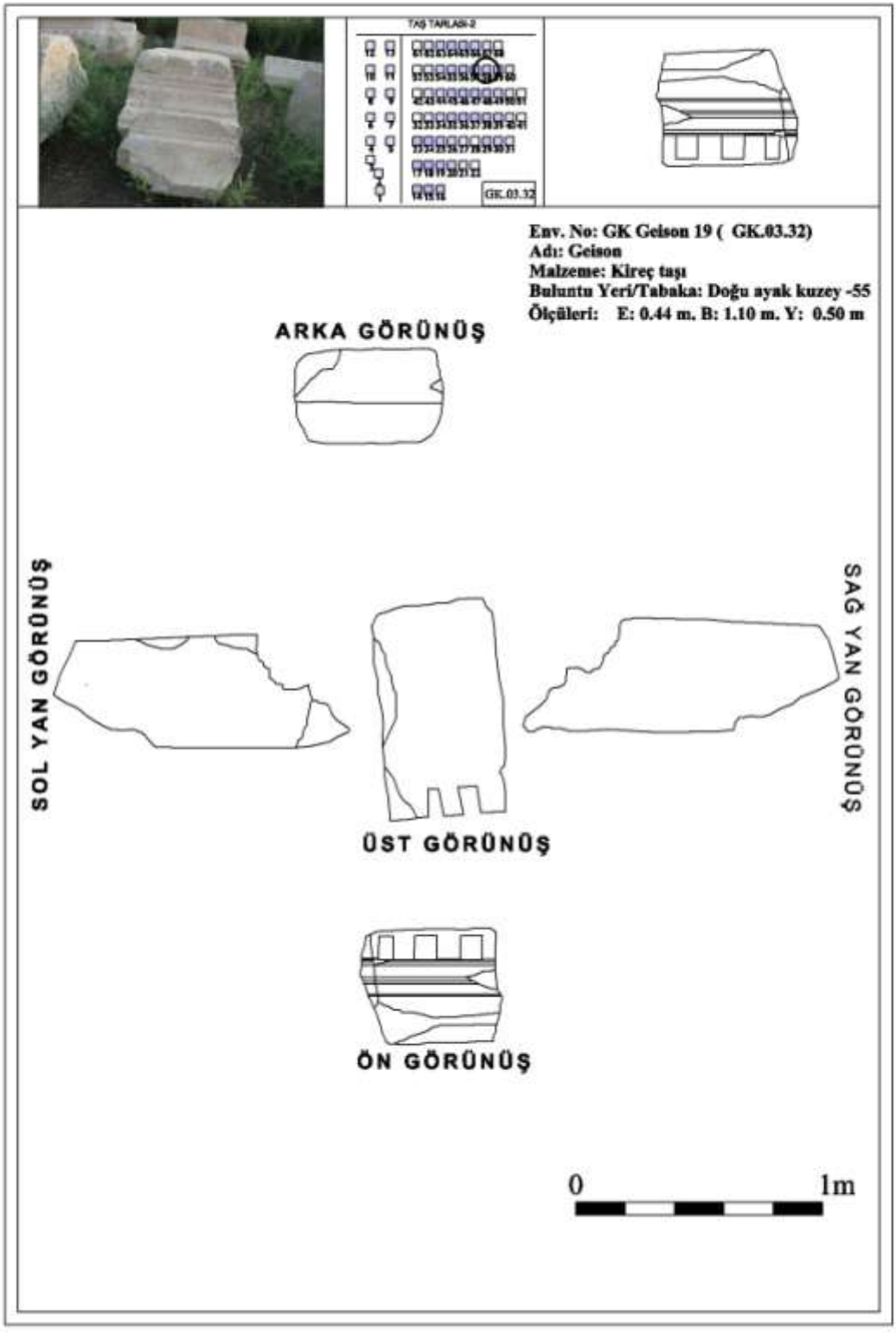

TAŞ TARLASI-2
GK.03.149
Env. No: GK Geison 12 (GK.03.149)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı ayak kuzey +20
Ölçüleri: E: 1.03 m, B: 1.15 m, Y: 0.51 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
Geison 46
Env. No: GK.Geison. 46
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK Sur Önü +20
Ölçüleri: E: 0.88 m. B: 1.32 m. Y: 0.50 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

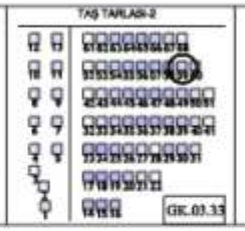

TAŞ TARLASI-2
GK.04.54
Env. No: GK Geison 34 (GK.04.54)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK Doğu -38
Ölçüleri: E: 0.60 m. B: 1.18 m. Y: 0.50 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.03.25
Env. No: GK.03.25
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Sur
Ölçüleri: E: 0.86 m. B: 1.06 m. Y: 0.51 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.00.148
Env. No: GK Geison 13 (GK.00.148)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Doğu ayak kuzey +60
Ölçüleri: E: 1.36 m. B: 1 m. Y: 0.47 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.03.32
Env. No: GK Geison 19 (GK.03.32)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Doğu ayak kuzey -55
Ölçüleri: E: 0.44 m. B: 1.10 m. Y: 0.50 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

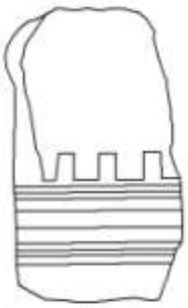
Env. No: GK Geison 11(GK.03.33)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: A Yapısı batı ayak sur arası -94
Ölçüleri: **E:** 0.45 m. **B:** 0.94 m. **Y:** 0.49 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

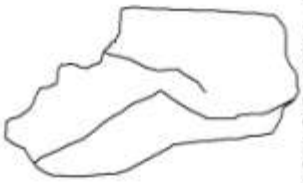
SOL YAN GÖRÜNÜŞ

ÜST GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

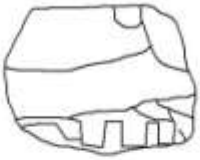

ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

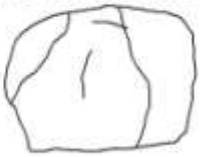

Env. No: GK Geison 15 (GK.00.151
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Doğu ayak kuzey +43
Ölçüleri: **E:** 0.49 m. **B:** 0.53 m. **Y:** 0.48 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

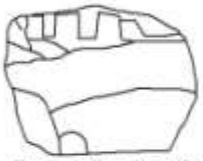

ÜST GÖRÜNÜŞ

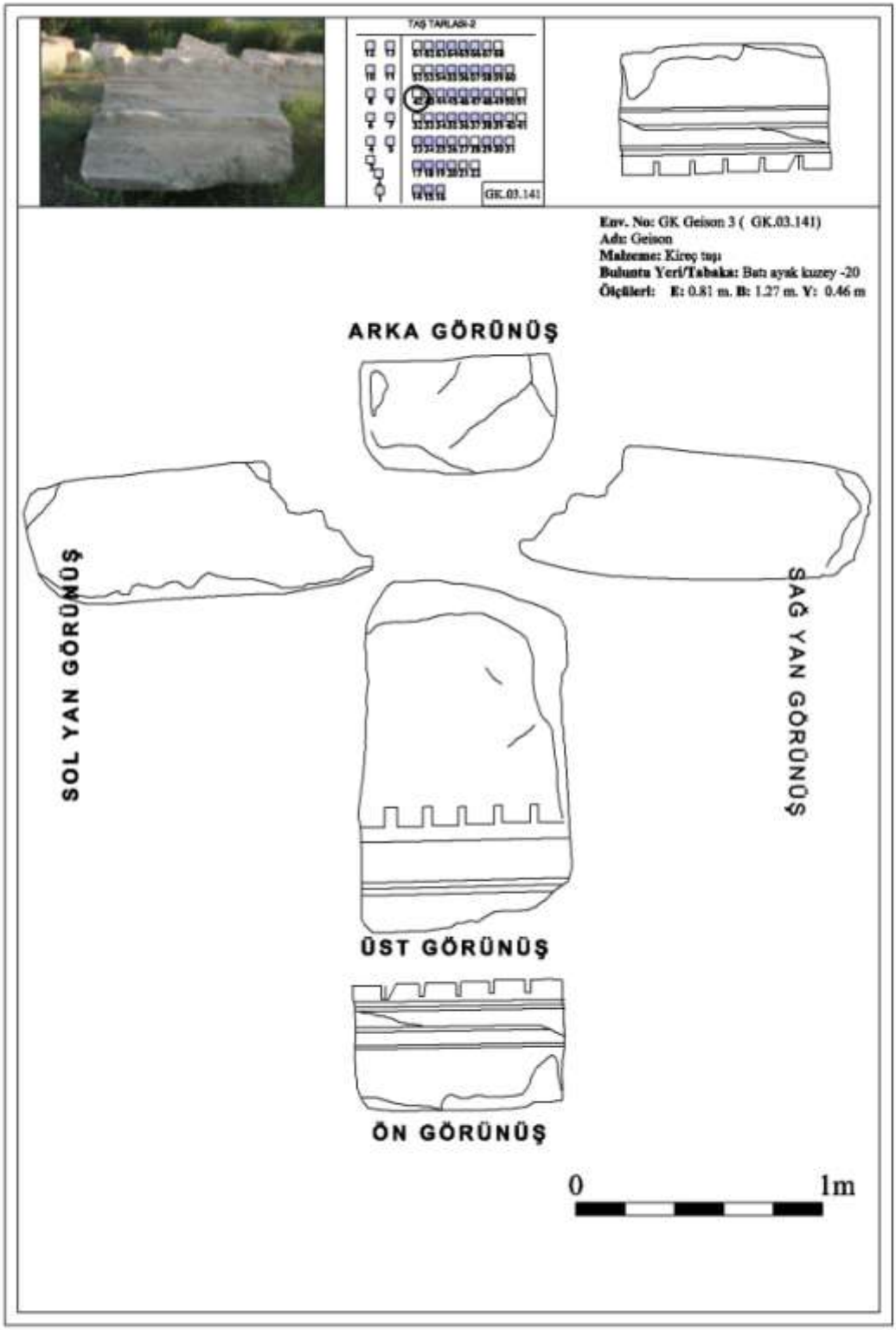
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

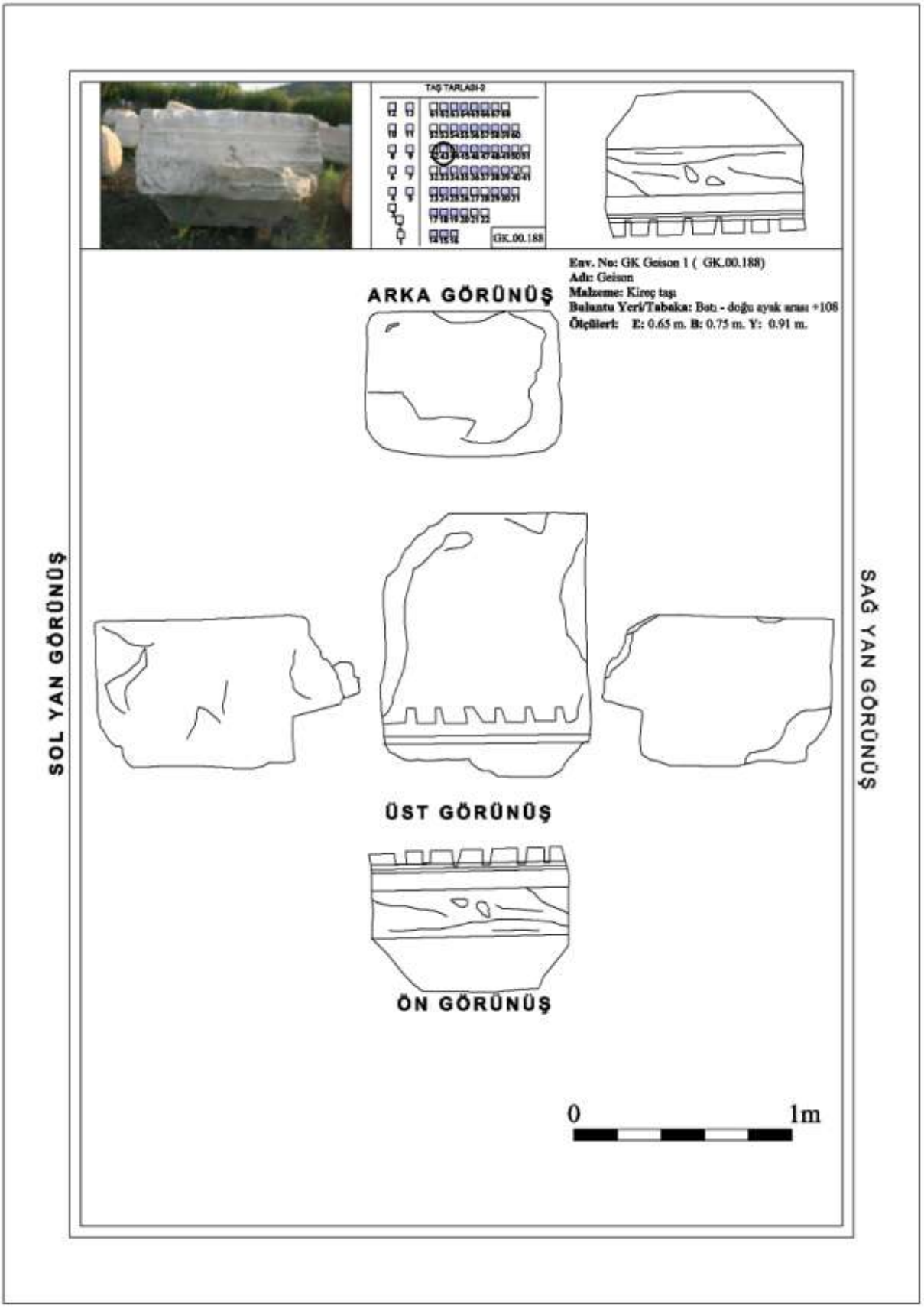

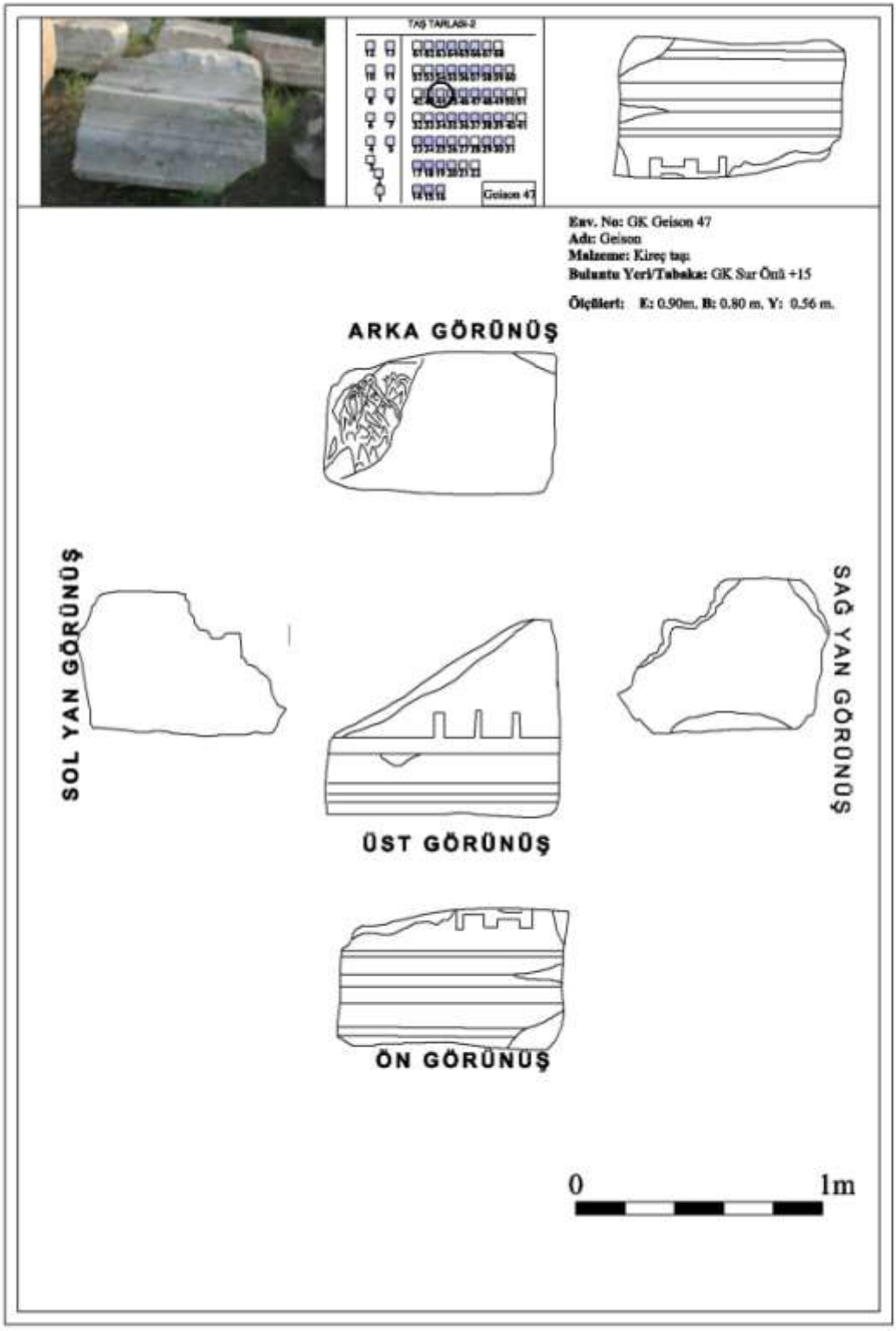

ÖN GÖRÜNÜŞ

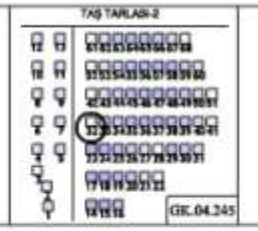
0 1m

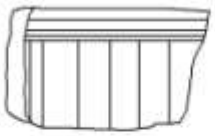

TAŞ TARLASI-2
GK.03.141
Env. No: GK Geison 3 (GK.03.141)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı ayak kuzey -20
Ölçüleri: E: 0.81 m. B: 1.27 m. Y: 0.46 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.00.188
Env. No: GK Geison 1 (GK.00.188)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı - doğu ayak arası +108
Ölçüleri: E: 0.65 m. B: 0.75 m. Y: 0.91 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
Geison 47
Env. No: GK Geison 47
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Bulunte Yeri/Tabaka: GK Sur Önü +15
Ölçüleri: U: 0.90m. B: 0.80 m. Y: 0.56 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

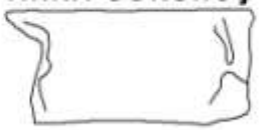

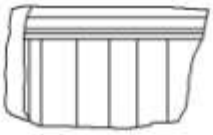

Env. No: GK Geison 38 (GK.04.245)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğa -106
Ölçüleri: **E:** 0.65 m. **B:** 0.87 m. **Y:** 0.38 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

ÜST GÖRÜNÜŞ

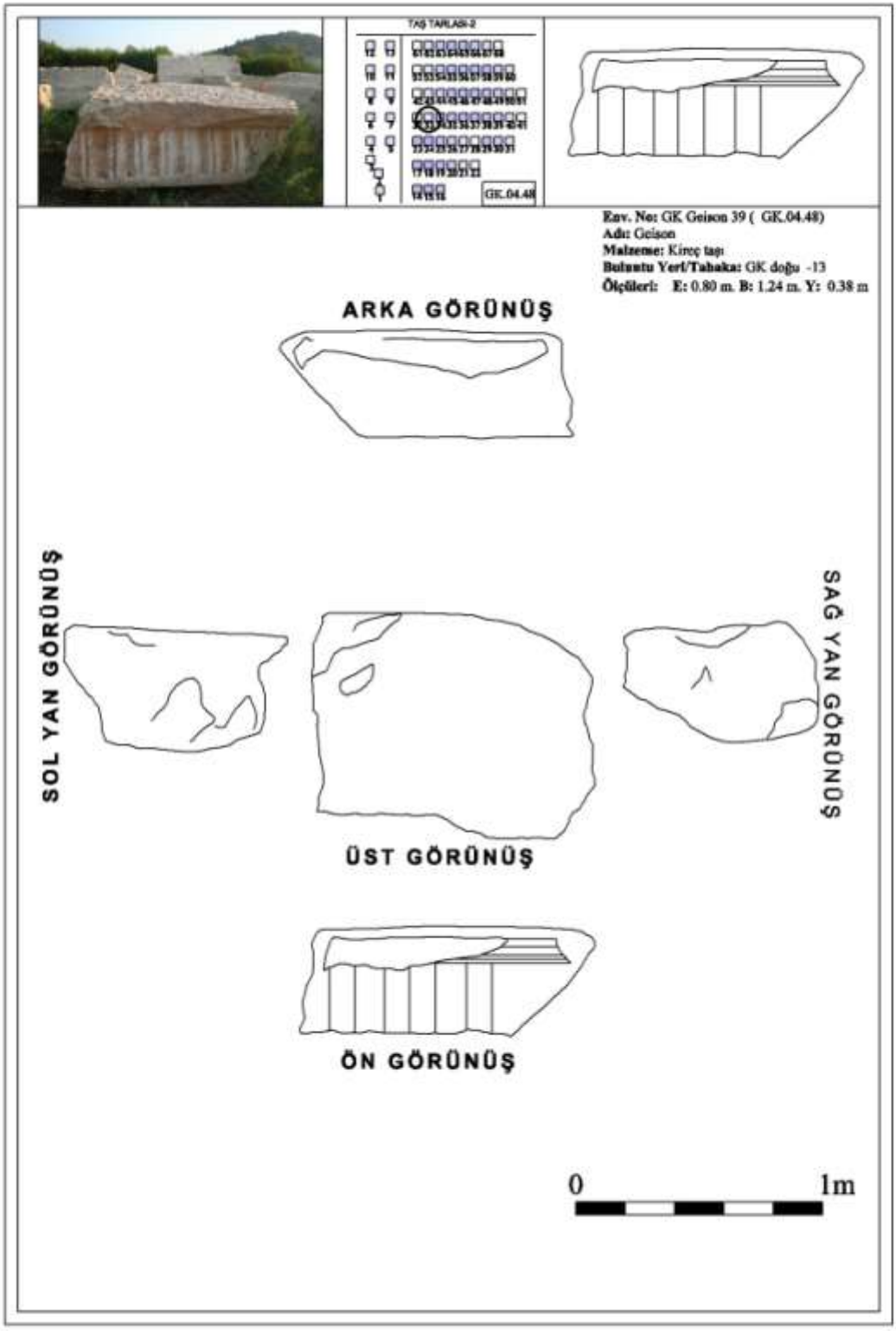
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

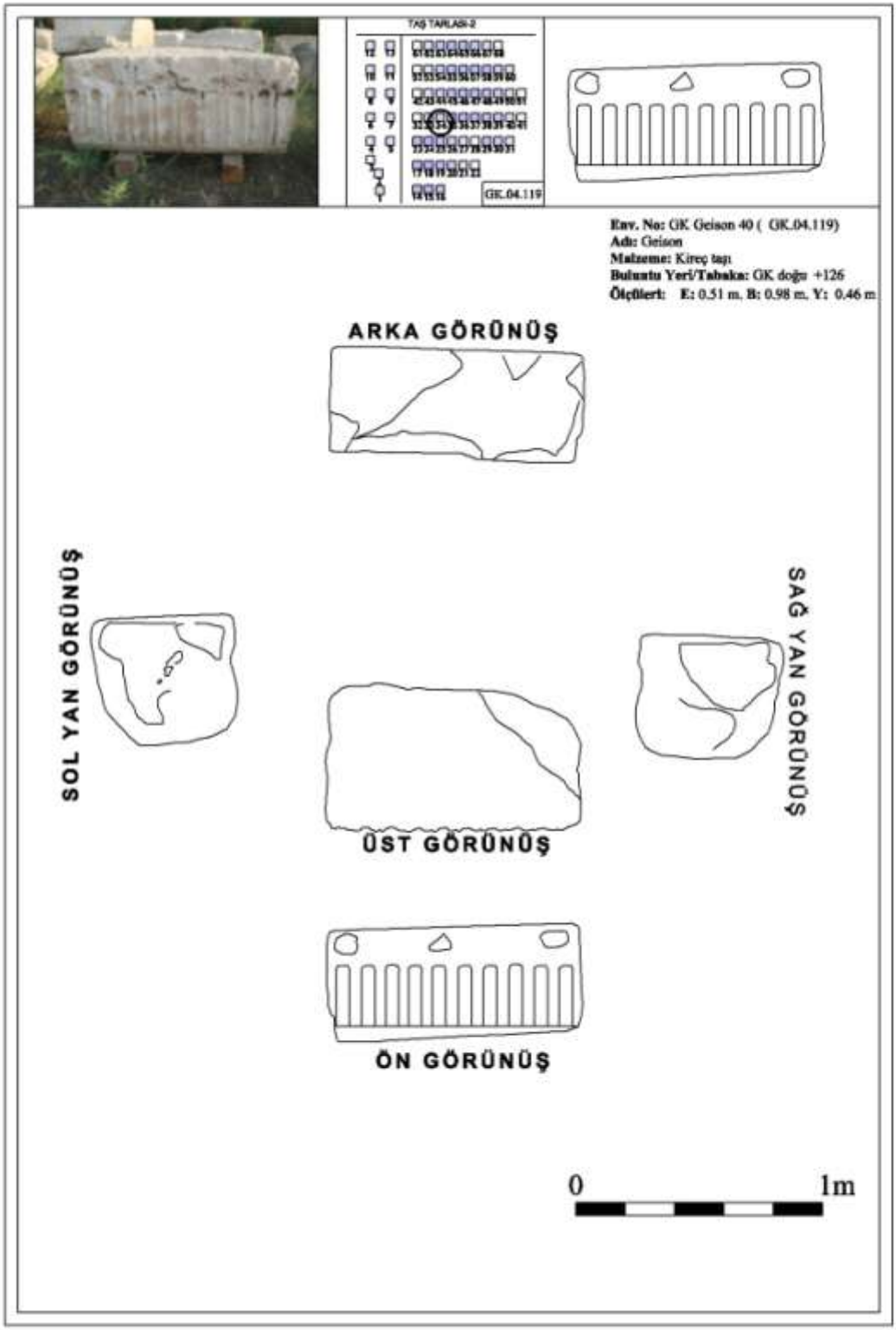

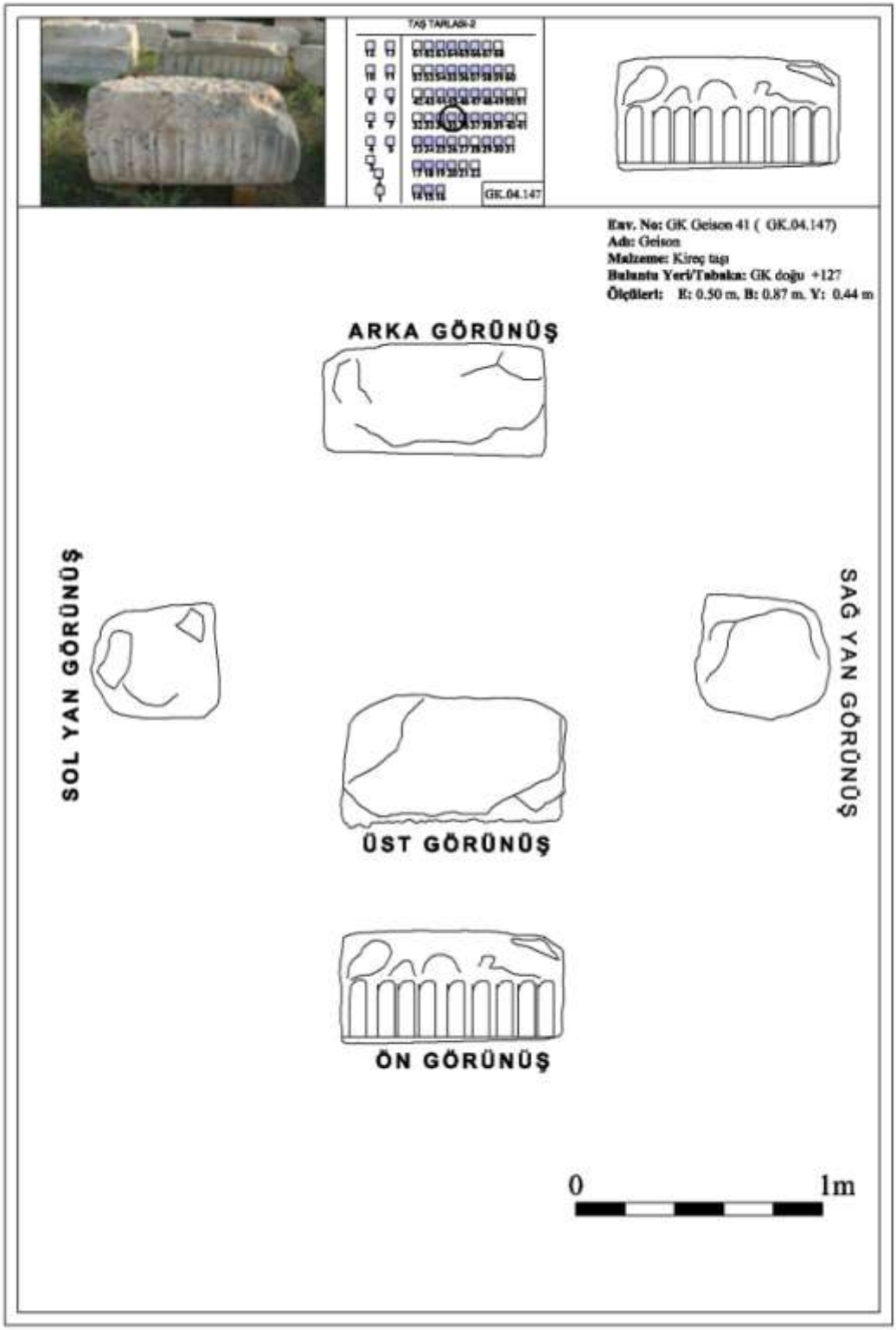

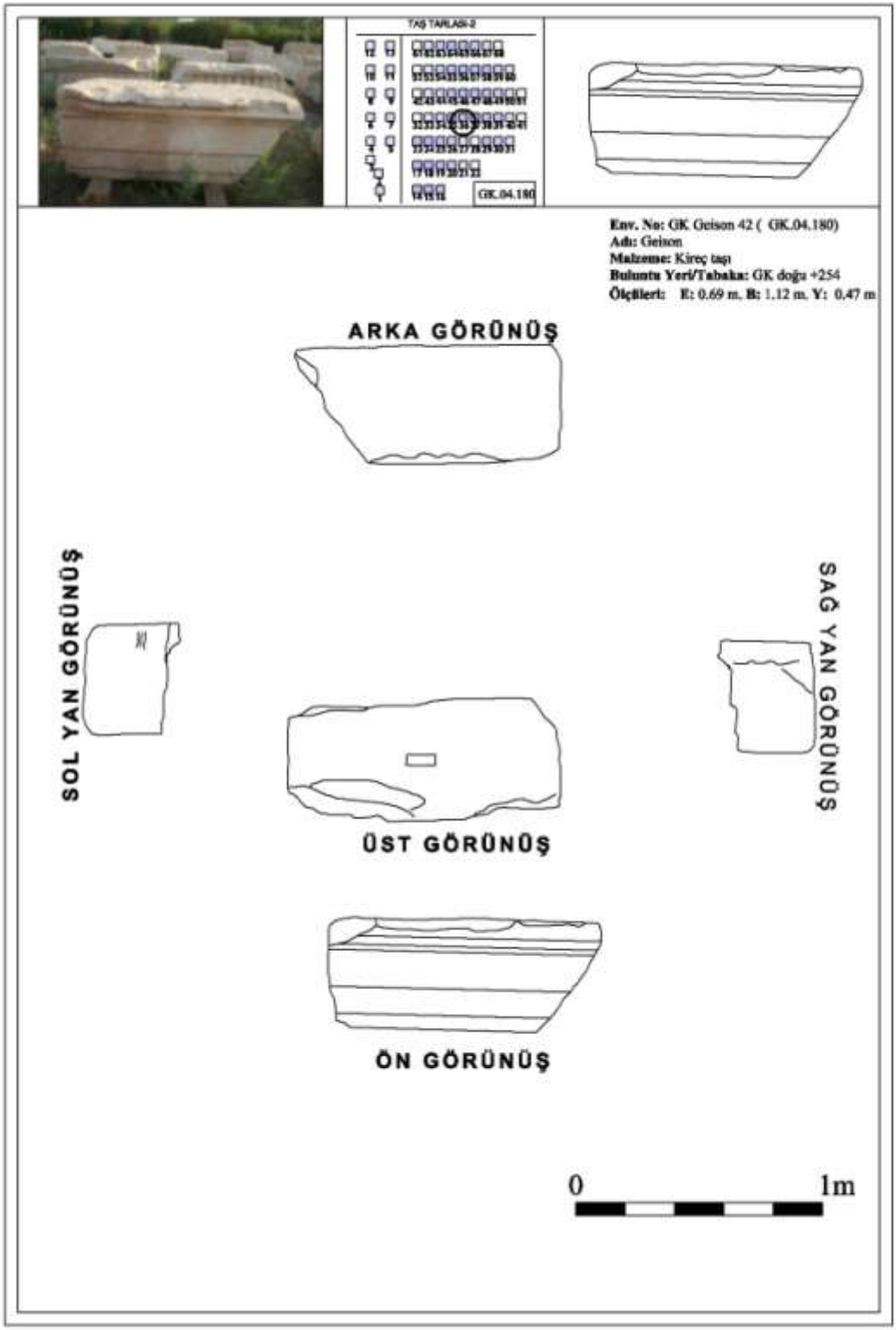
ÖN GÖRÜNÜŞ

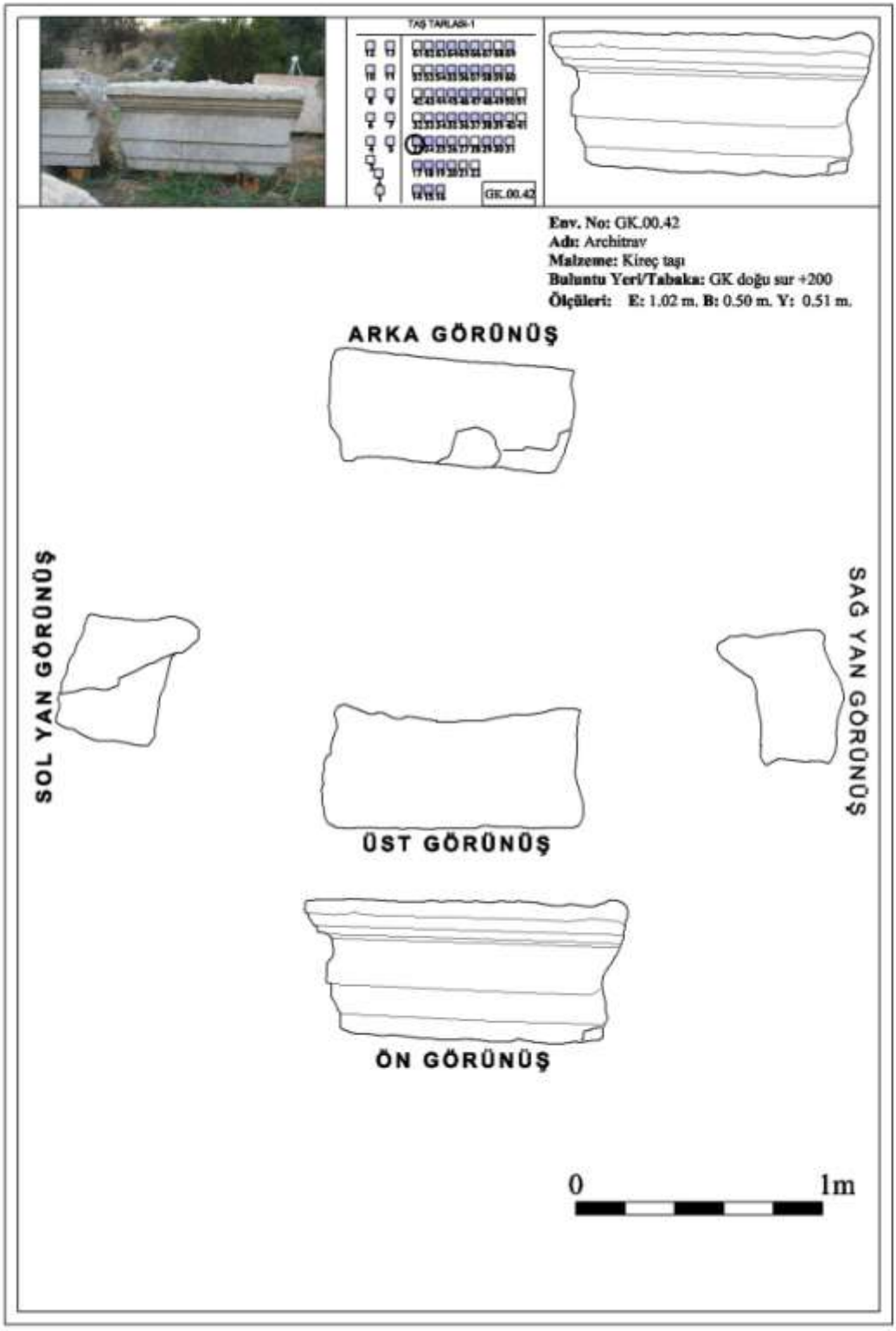
0 1m

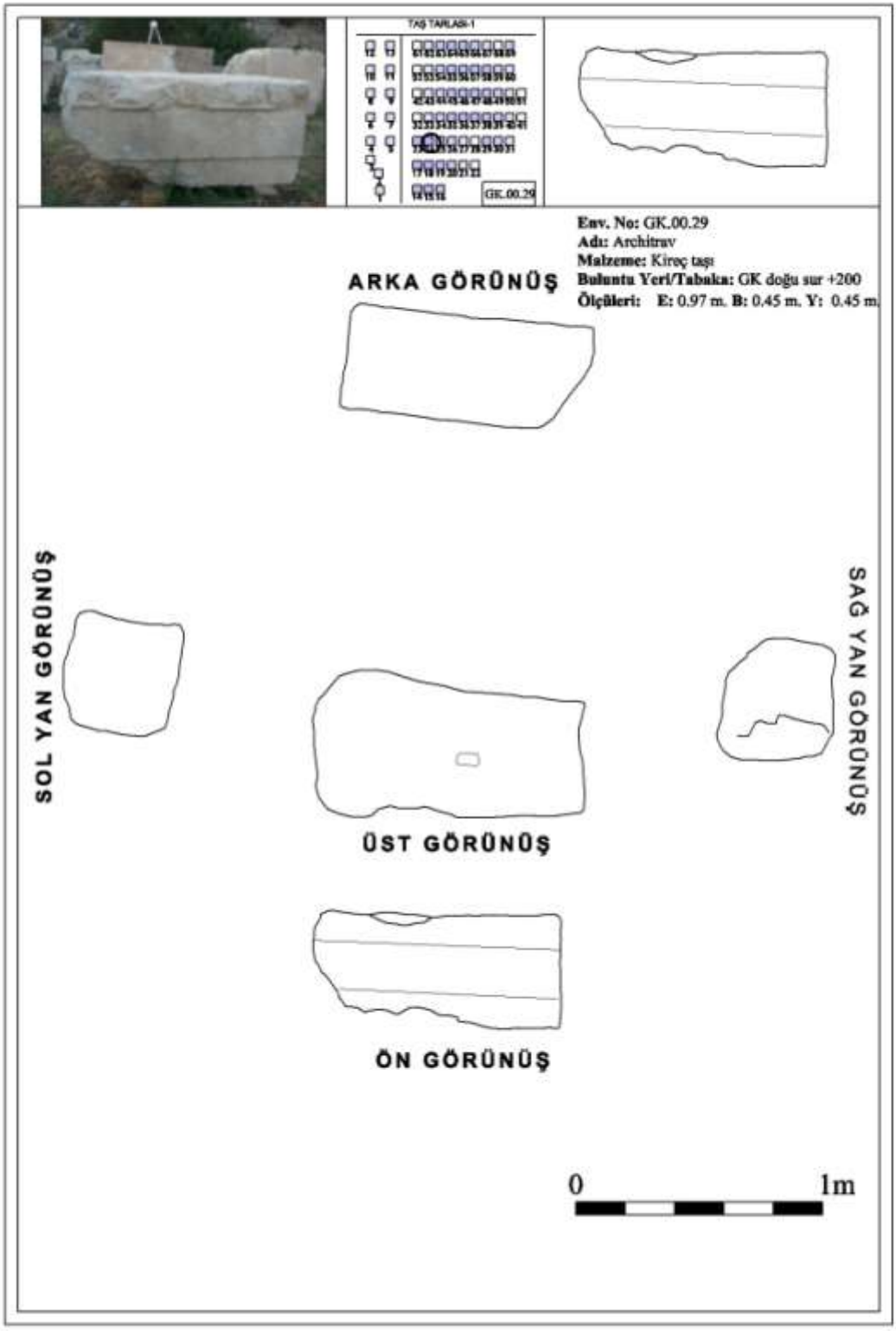

TAŞ TARLASI-2
GK.04.48
Env. No: GK Geison 39 (GK.04.48)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu -13
Ölçüleri: E: 0.80 m. B: 1.24 m. Y: 0.38 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

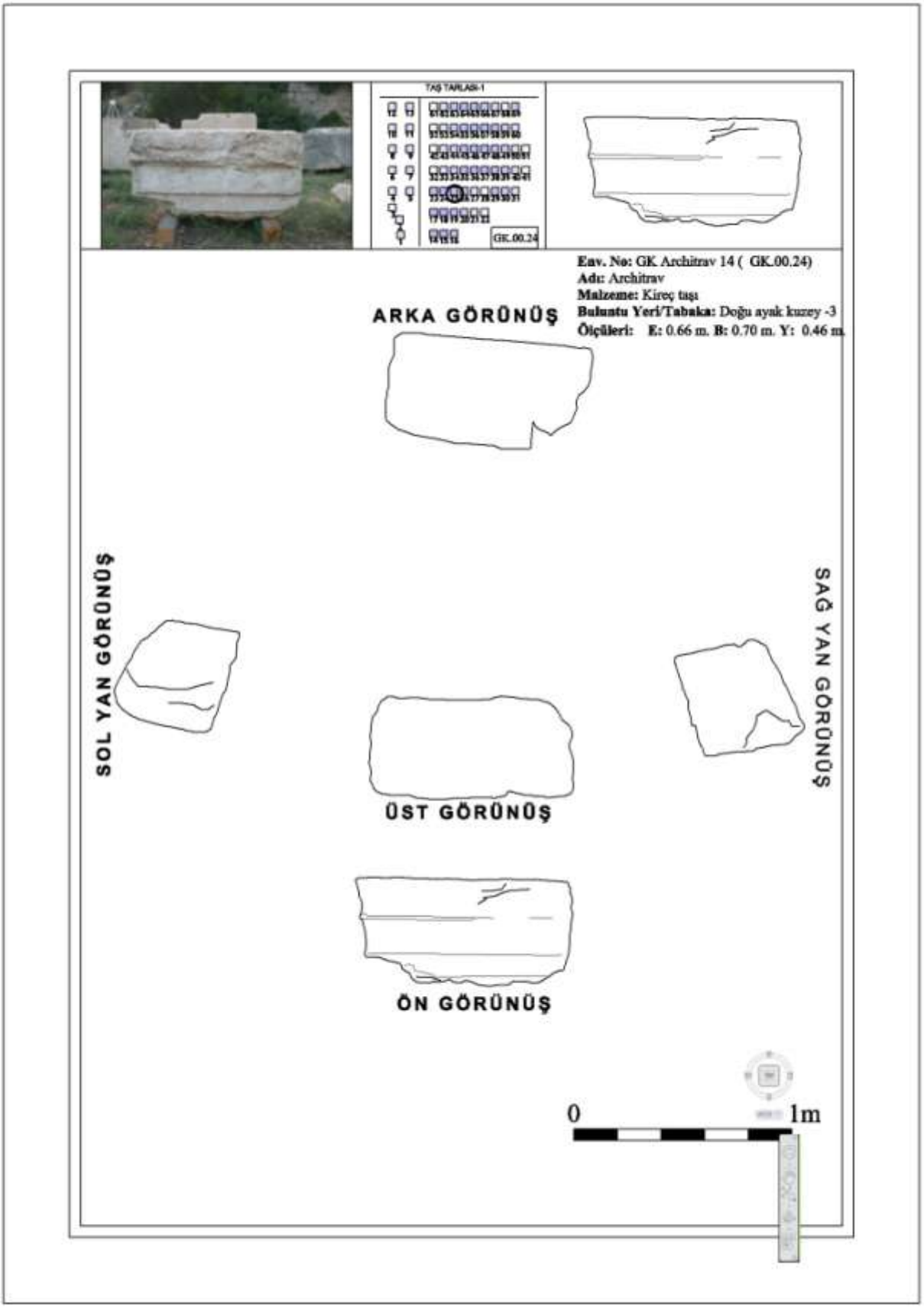

TAŞ TARLASI-2
GK.04.119
Env. No: GK Geison 40 (GK.04.119)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +126
Ölçüler: E: 0.51 m, B: 0.98 m, Y: 0.46 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

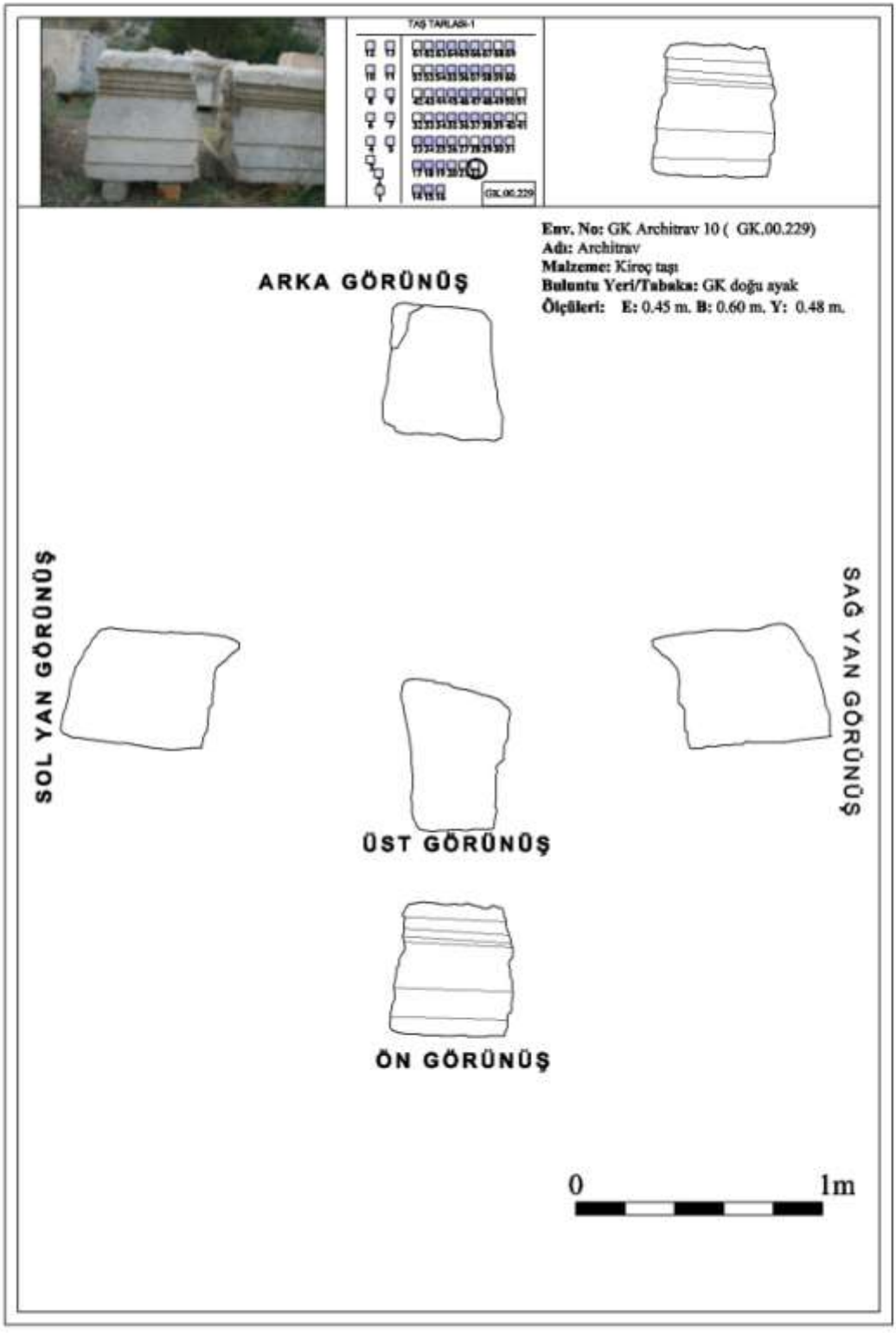

TAŞ TARLASI-2
GK.04.147
Env. No: GK Geison 41 (GK.04.147)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +127
Ölçüleri: U: 0.50 m, B: 0.87 m, Y: 0.44 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.04.180
Env. No: GK Geison 42 (GK.04.180)
Adı: Geison
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +254
Ölçüleri: E: 0.69 m. B: 1.12 m. Y: 0.47 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

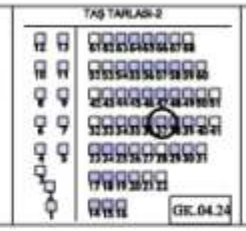

TAŞ TARLASI-1
GK.00.42
Env. No: GK.00.42
Adı: Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu sur +200
Ölçüleri: E: 1.02 m. B: 0.50 m. Y: 0.51 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

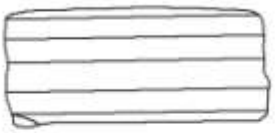

TAŞ TARLASI-1
GK.00.29
Env. No: GK.00.29
Adı: Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu sur +200
Ölçüleri: E: 0.97 m. B: 0.45 m. Y: 0.45 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.24
Env. No: GK Architrav 14 (GK.00.24)
Adı: Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Bulunu Yeri/Tabaka: Doğu ayak kuzey -3
Ölçüleri: E: 0.66 m. B: 0.70 m. Y: 0.46 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.229
Env. No: GK Architrav 10 (GK.00.229)
Adı: Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak
Ölçüleri: E: 0.45 m. B: 0.60 m. Y: 0.48 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

Env. No: GK Architrav 29 (GK.04.24)
Adı: Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +131
Ölçüleri: **E:** 0.35 m. **B:** 0.90 m. **Y:** 0.36 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

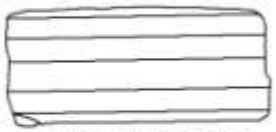

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

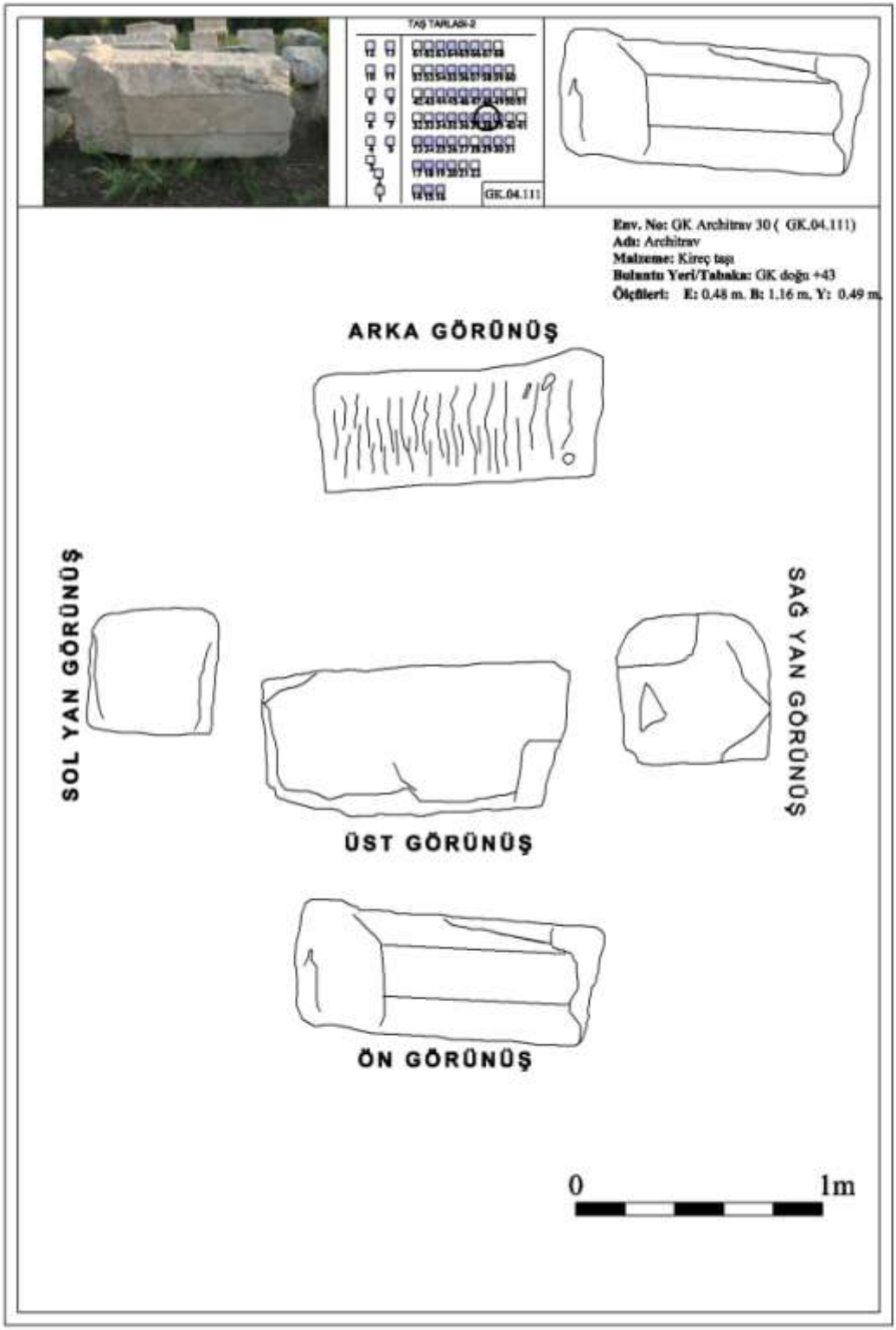

ÜST GÖRÜNÜŞ

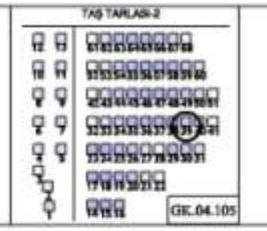

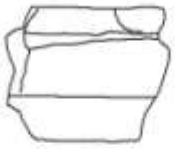
ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

TAŞ TARLASI-2
GK.04.111
Env. No: GK Architrav 30 (GK.04.111)
Adı: Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +43
Ölçüleri: E: 0.48 m. B: 1.16 m. Y: 0.49 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

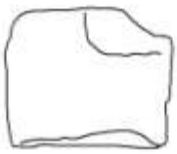

Env. No: GK Architrav 31 (GK.04.105)
Adı: Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu -18
Ölçüleri: **E:** 0.52 m, **B:** 0.56 m, **Y:** 0.40 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

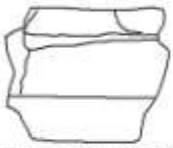

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

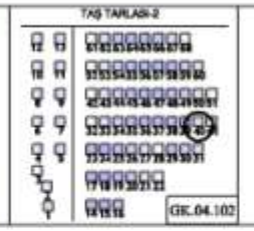
ÜST GÖRÜNÜŞ

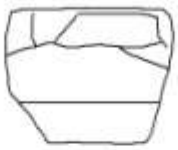

ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

Env. No: GK.04.102
Adı: Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Bulunta Yeri/Tabaka: GK doğu -72
Ölçüleri: **E:** 0.60 m. **B:** 0.50 m. **Y:** 0.48 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

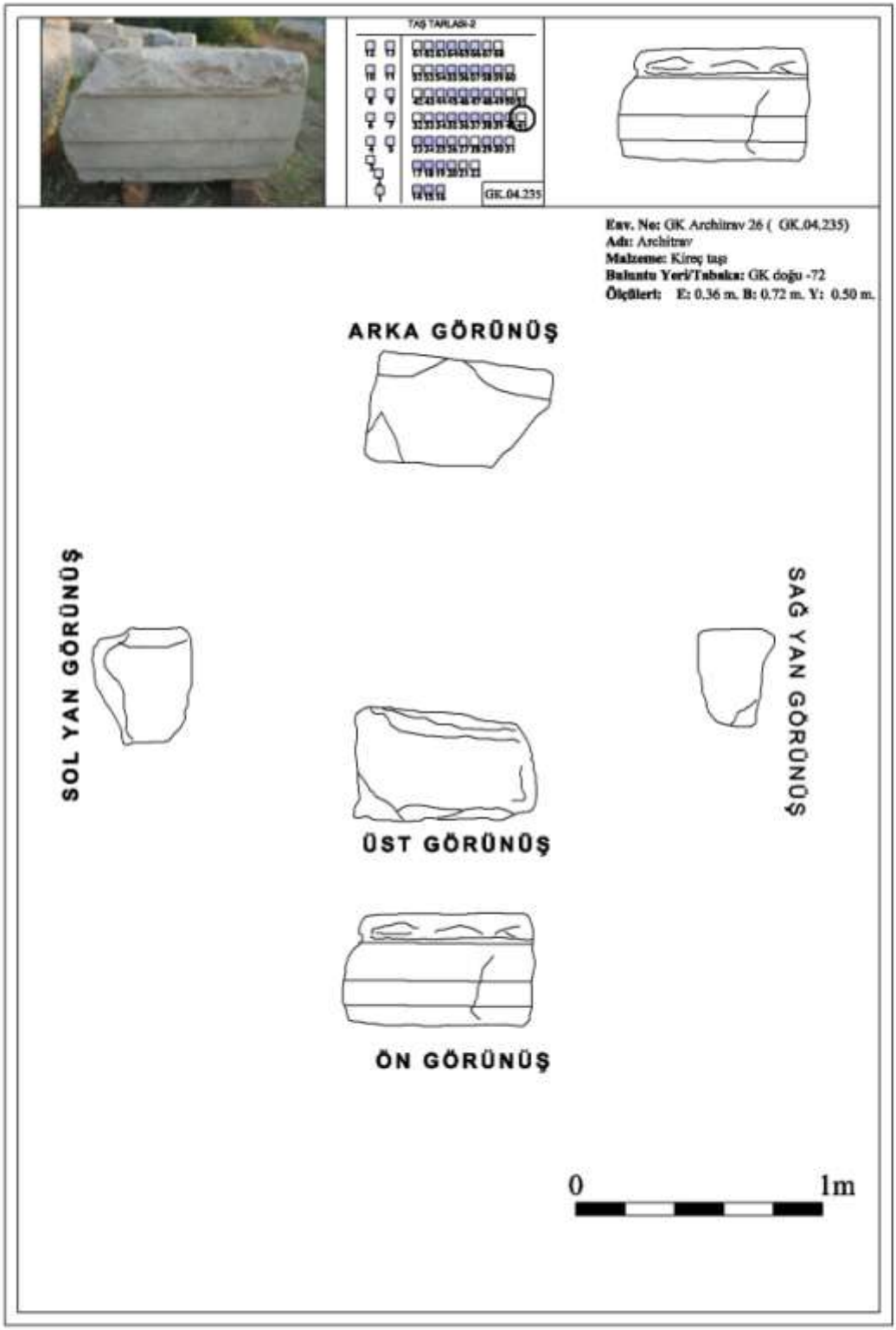

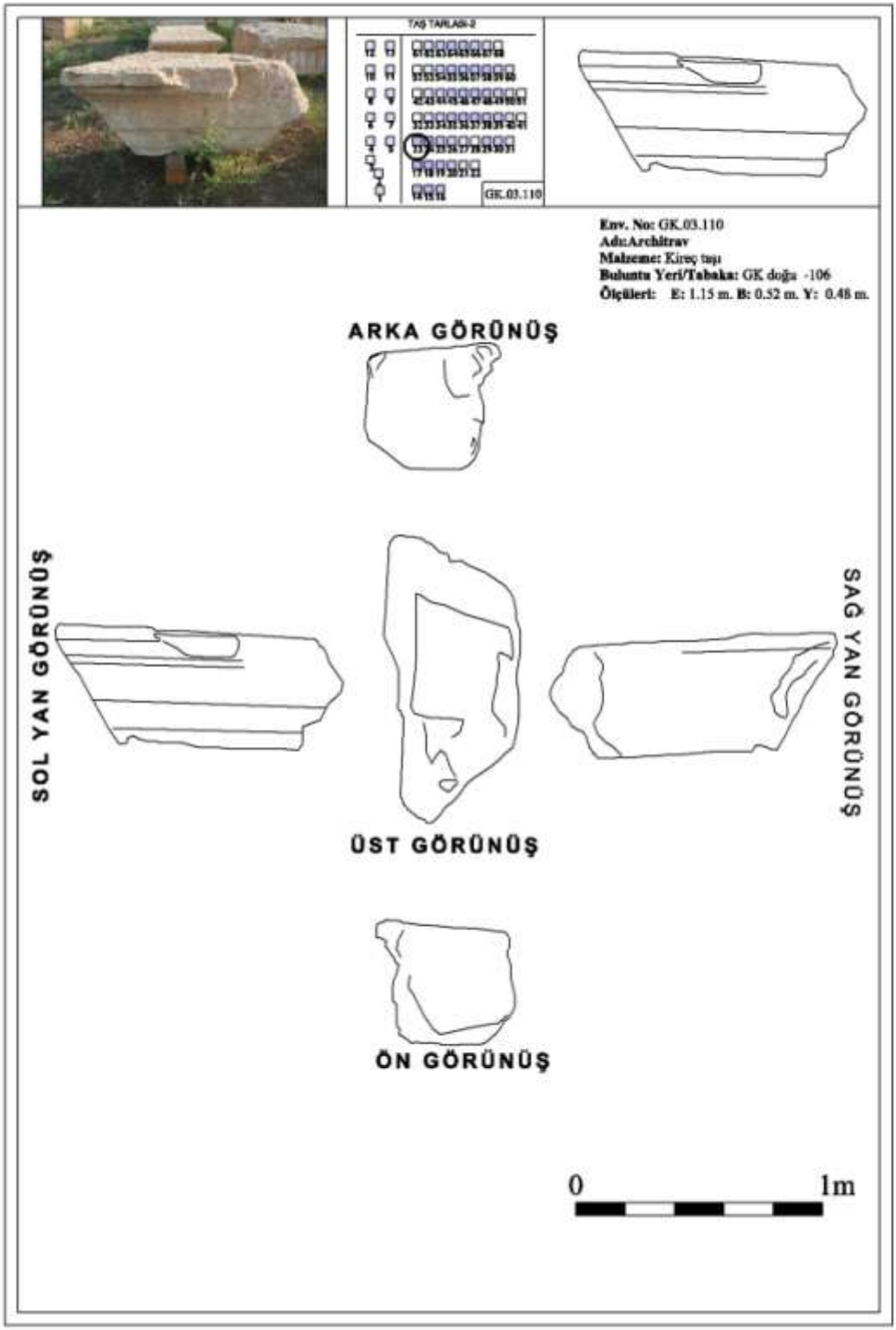
ÜST GÖRÜNÜŞ

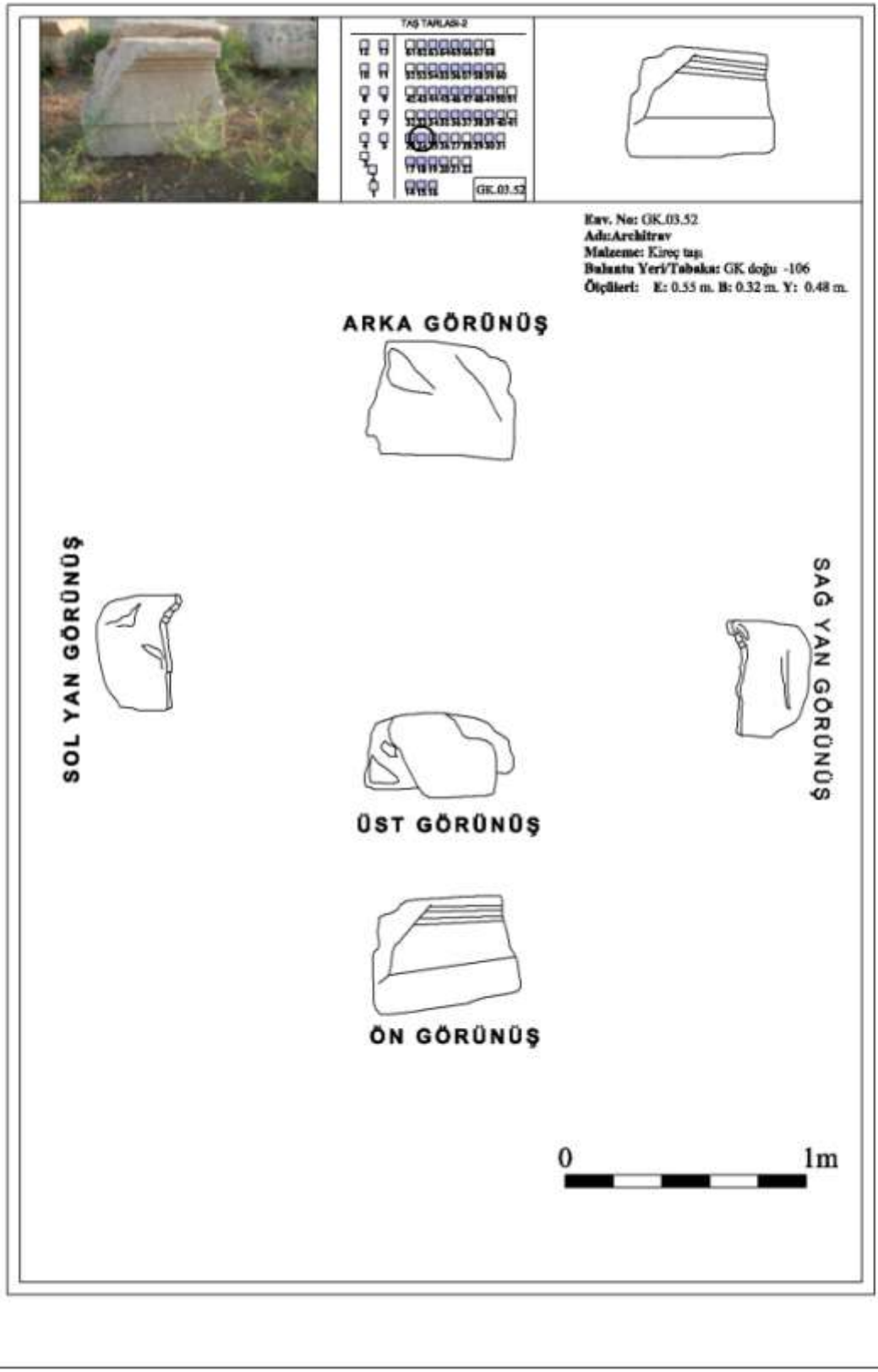

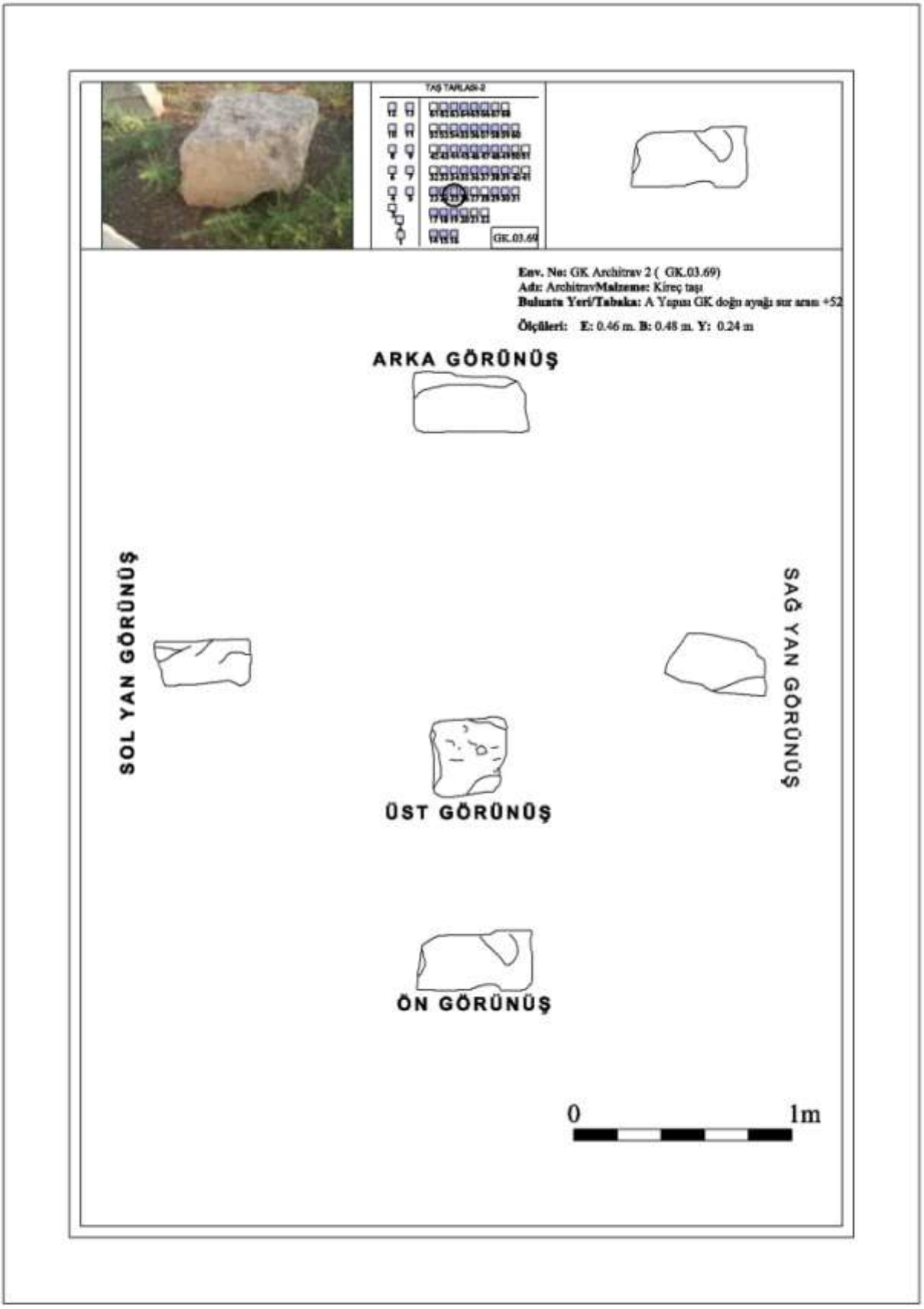
ÖN GÖRÜNÜŞ

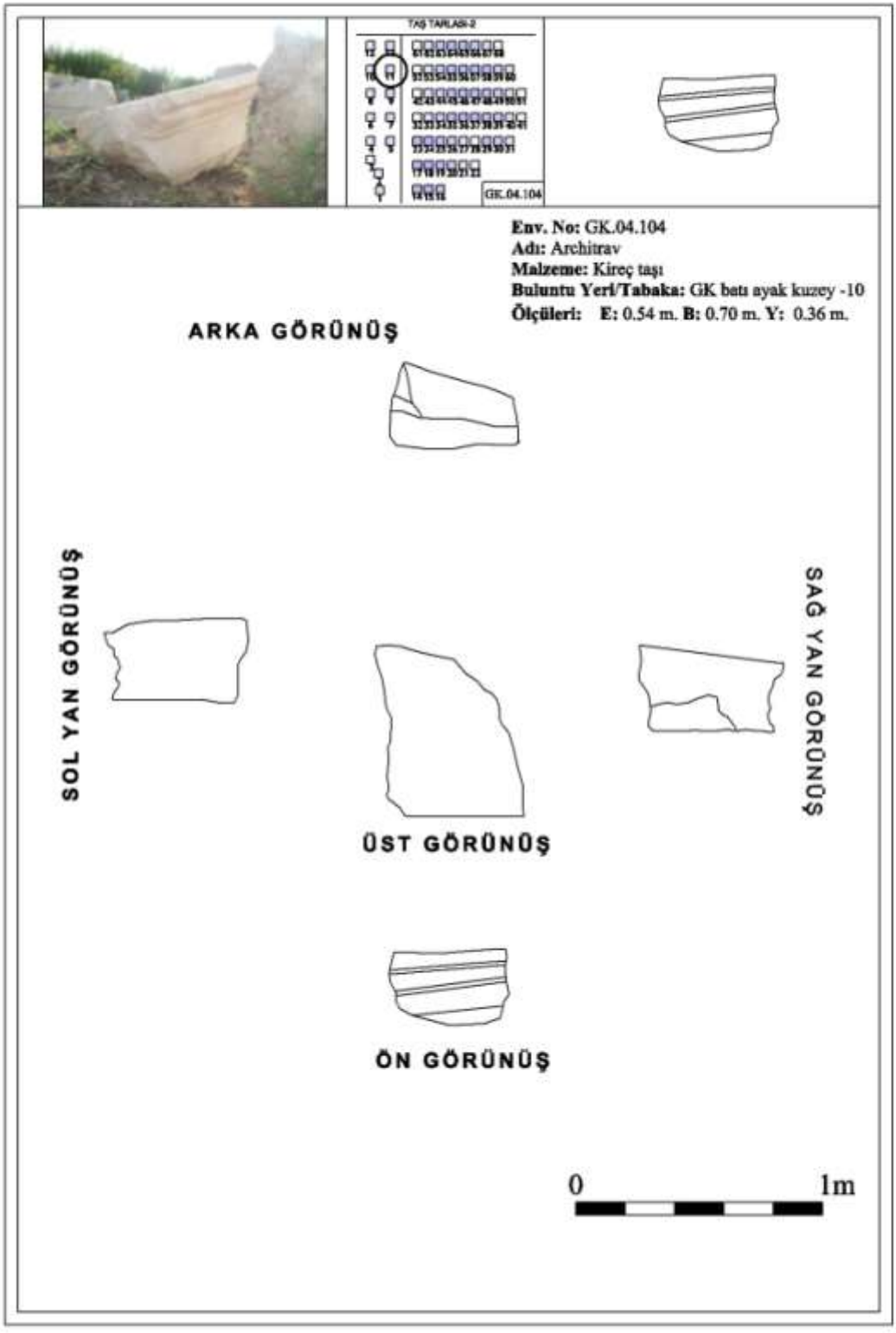
0 1m

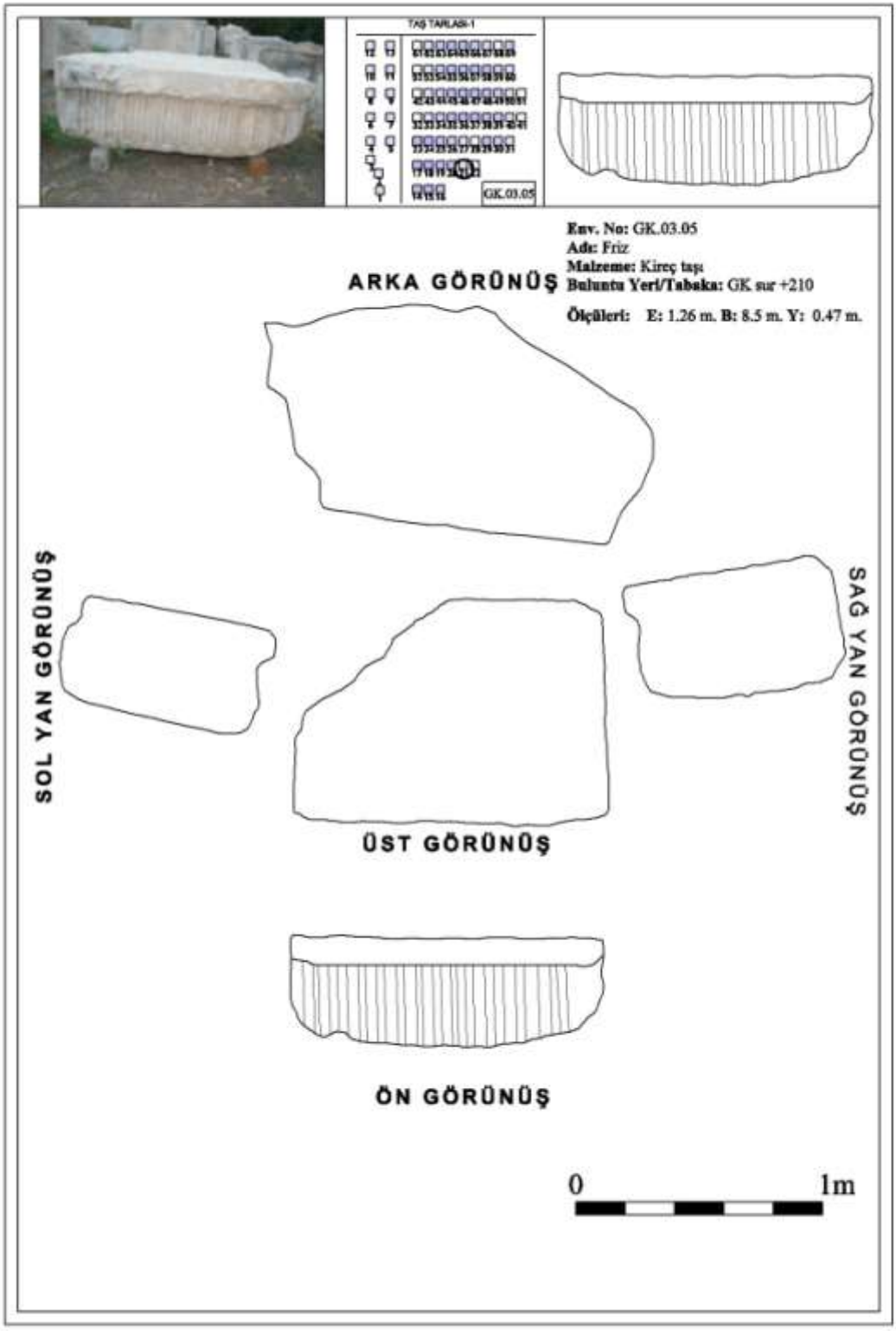

TAŞ TARLASI-2
GK.04.235
Env. No: GK Architrav 26 (GK.04.235)
Adı: Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu -72
Ölçüleri: E: 0.36 m. B: 0.72 m. Y: 0.50 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

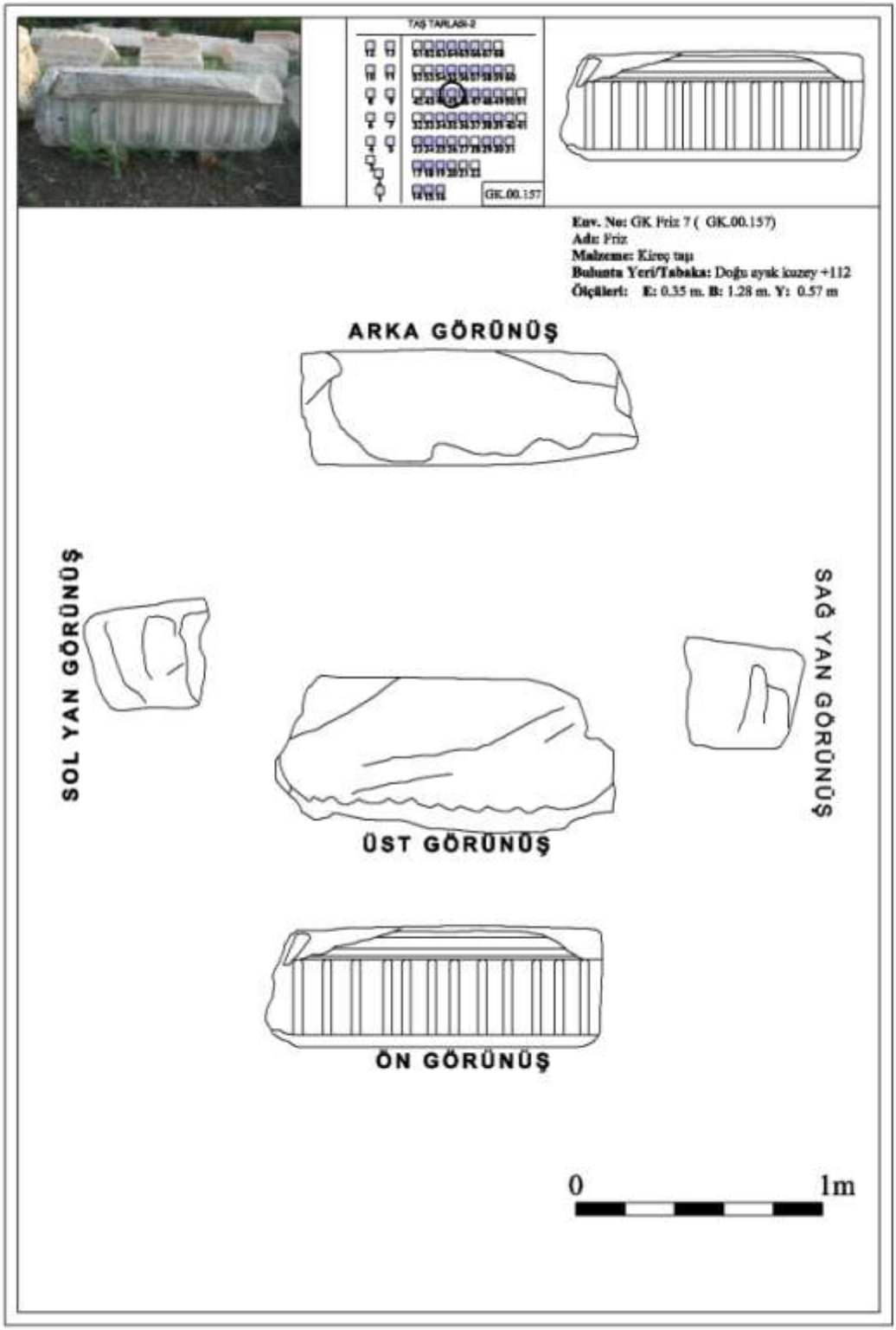

TAŞ TARLASI-2
GK.03.110
Env. No: GK.03.110
Adı:Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu -106
Ölçüleri: E: 1.15 m. B: 0.52 m. Y: 0.48 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

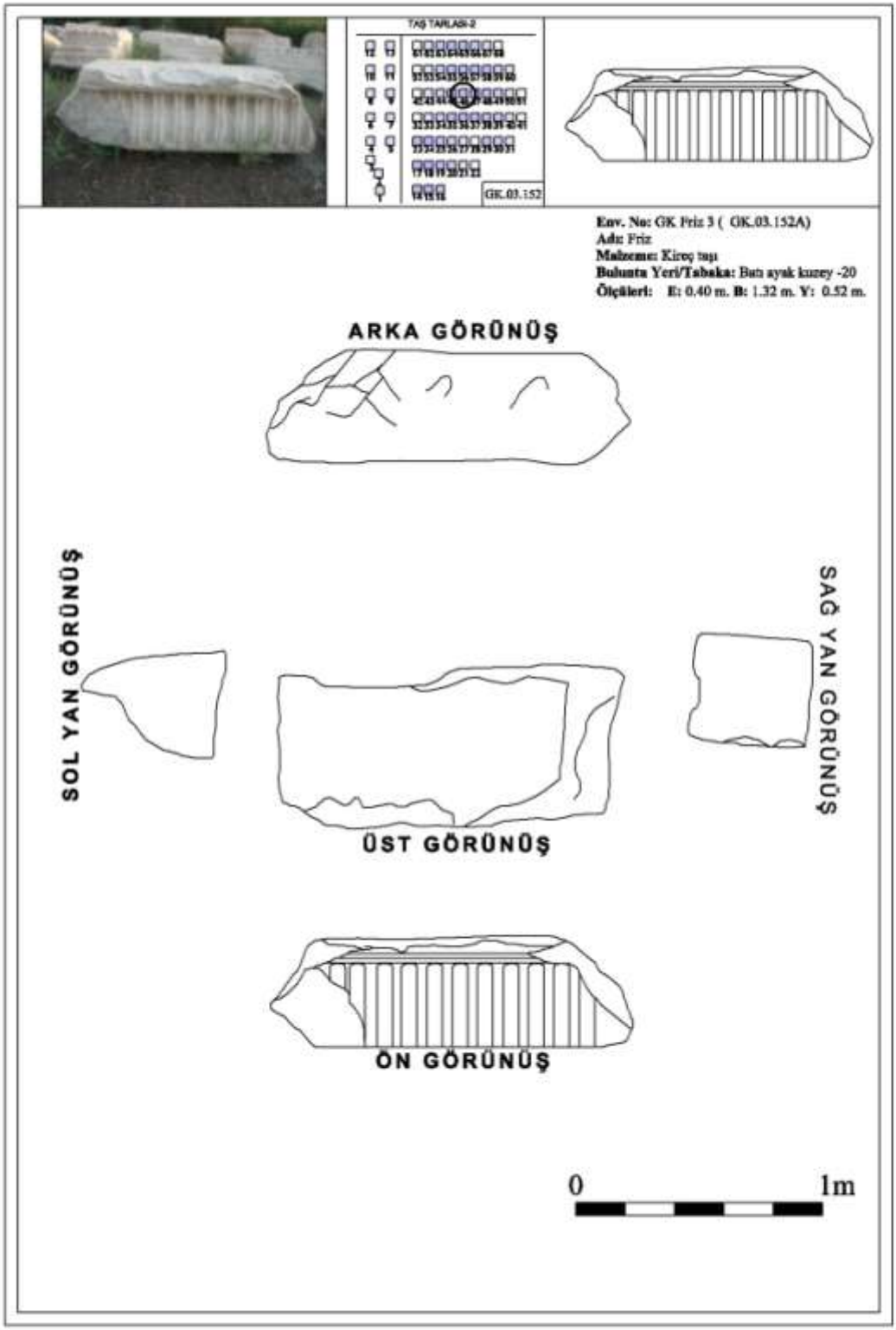

TAŞ TARLASI-2
GK.03.52
Env. No: GK.03.52
Adı:Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Bulantu Yeri/Tabaka: GK doğu -106
Ölçüleri: E: 0.55 m. B: 0.32 m. Y: 0.48 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

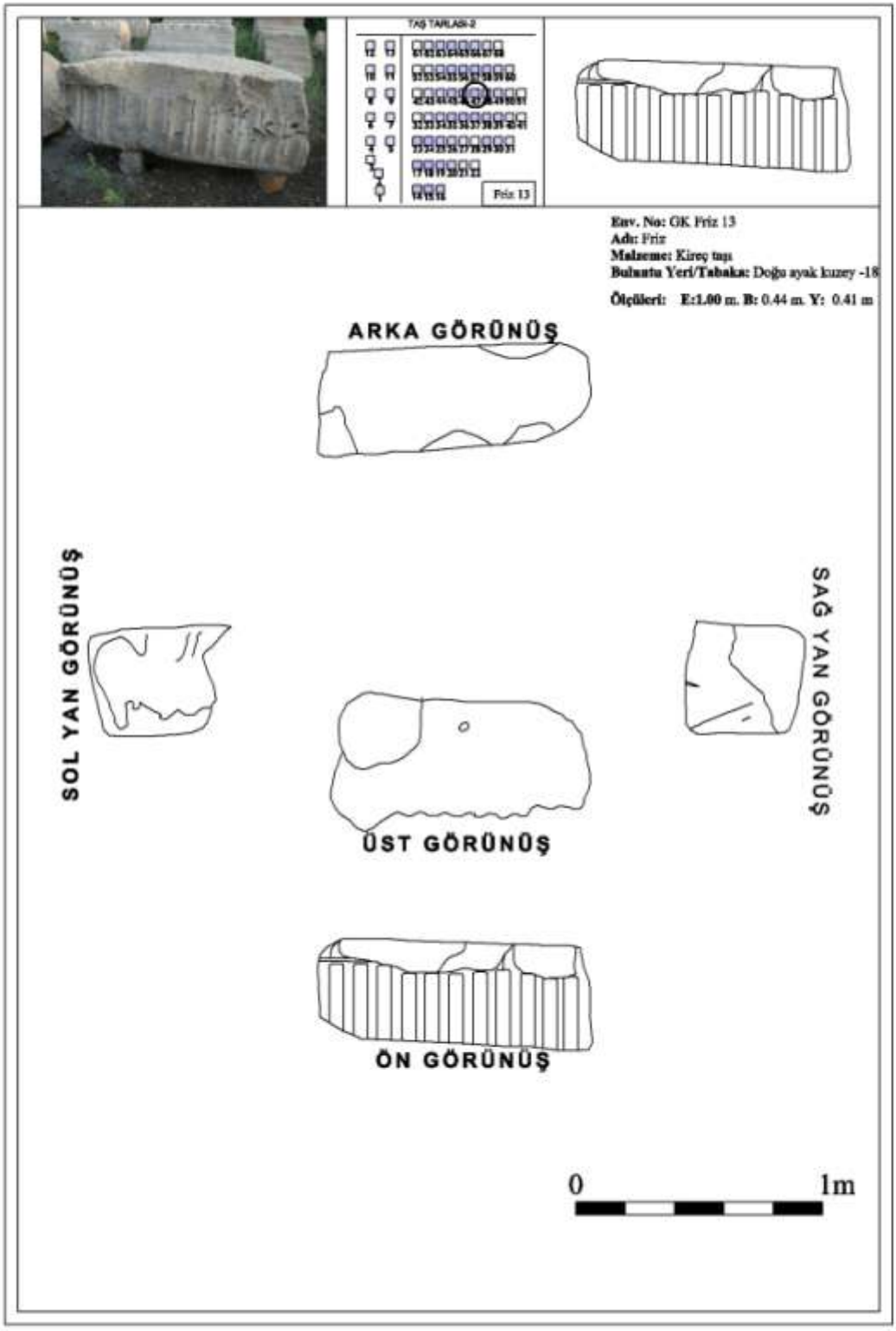

TAŞ TARLASI-2
GK.03.69
Env. No: GK Architrav 2 (GK.03.69)
Adı: ArchitravMalzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: A Yapısı GK doğu ayağı sur arası +52
Ölçüleri: E: 0.46 m. B: 0.48 m. Y: 0.24 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

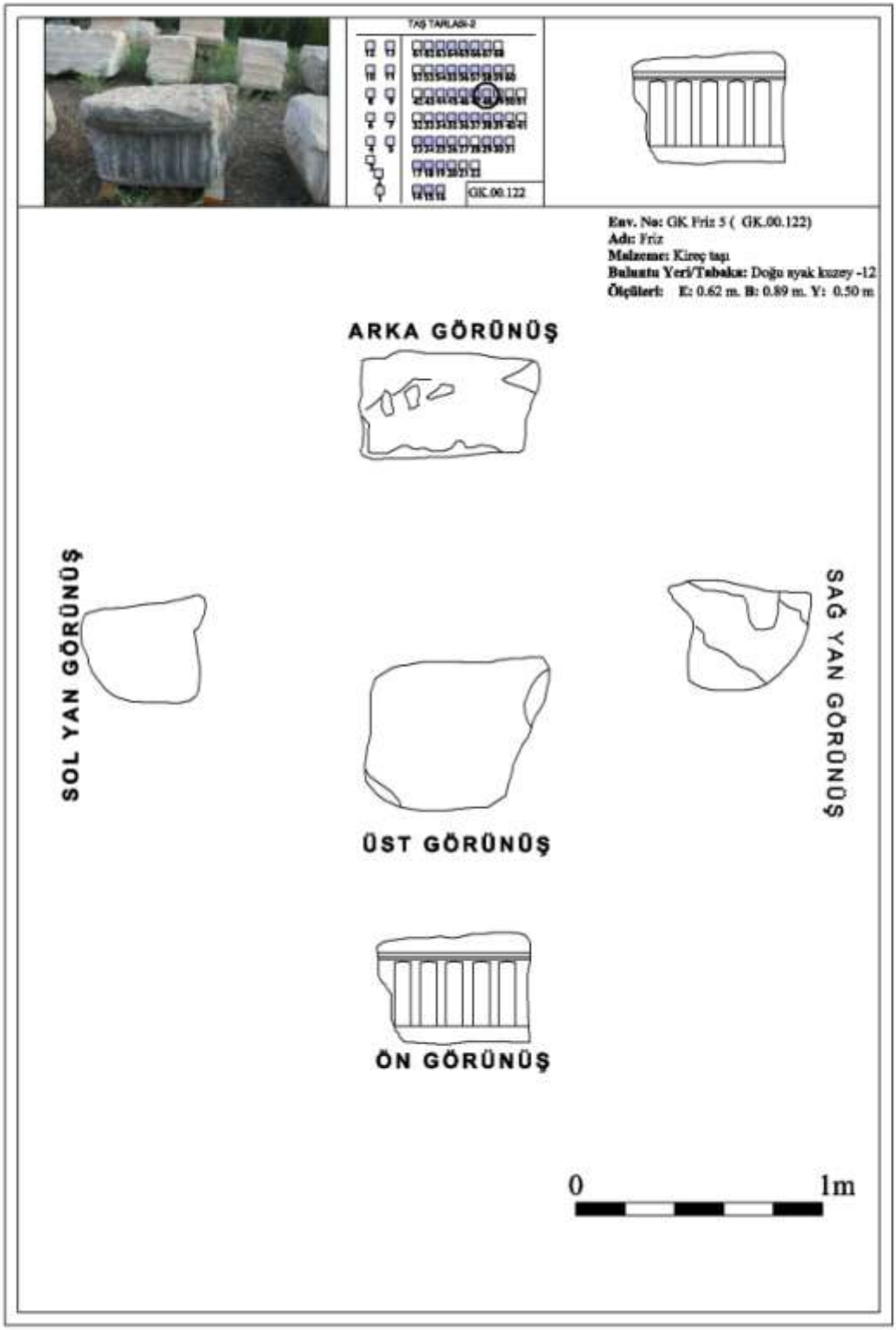

TAŞ TARLASI-2
GK.04.104
Env. No: GK.04.104
Adı: Architrav
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak kuzey -10
Ölçüleri: E: 0.54 m. B: 0.70 m. Y: 0.36 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.03.05
Env. No: GK.03.05
Adı: Friz
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK sur +210
Ölçüleri: E: 1.26 m. B: 8.5 m. Y: 0.47 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

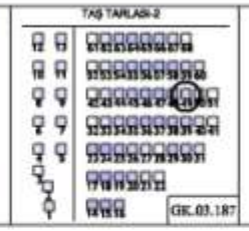

TAŞ TARLASI-2
GK.00.157
Env. No: GK Friz 7 (GK.00.157)
Adı: Friz
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Doğu aysık kuzey +112
Ölçüleri: E: 0.35 m. B: 1.28 m. Y: 0.57 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

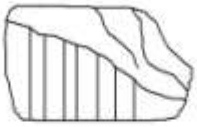

TAŞ TARLASI-2
GK.03.152
Env. No: GK Friz 3 (GK.03.152A)
Adı: Friz
Malzeme: Kireç taşı
Bulunta Yeri/Tabaka: Batı ayak kuzey -20
Ölçüleri: E: 0.40 m. B: 1.32 m. Y: 0.52 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
Friz 13
Env. No: GK Friz 13
Adı: Friz
Malzeme: Kireç taşı
Bulunta Yeri/Tabaka: Doğu ayak kuzey -18
Ölçüleri: E:1.00 m. B: 0.44 m. Y: 0.41 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.00.122
Env. No: GK Friz 5 (GK.00.122)
Adı: Friz
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Doğu ayak kuzey -12
Ölçüleri: E: 0.62 m. B: 0.89 m. Y: 0.50 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

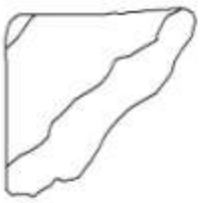
Env. No: GK.03.187
Adı: Friz
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı ayak kuzey -50
Ölçüleri: **E:** 0.61 m. **B:** 0.52 m. **Y:** 0.34 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

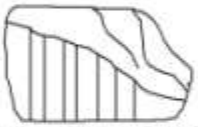

ÜST GÖRÜNÜŞ

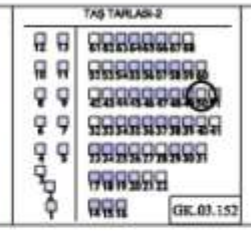
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

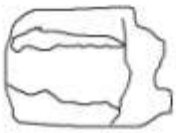

Env. No: GK Friz 3 (GK.03.152)
Adı: Friz
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı ayak kuzey -20
Ölçüleri: E: 0.69 m. B: 0.60 m. Y: 0.41 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

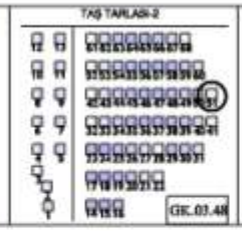
ÜST GÖRÜNÜŞ

ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

Env. No: GK.03.48
Adı: Friz
Malzeme: Kireç taşı
Bulunta Yeri/Tabaka: Batı ayak kuzey 10
Ölçüleri: **E:** 0.50 m. **B:** 0.30 m. **Y:** 0.42 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

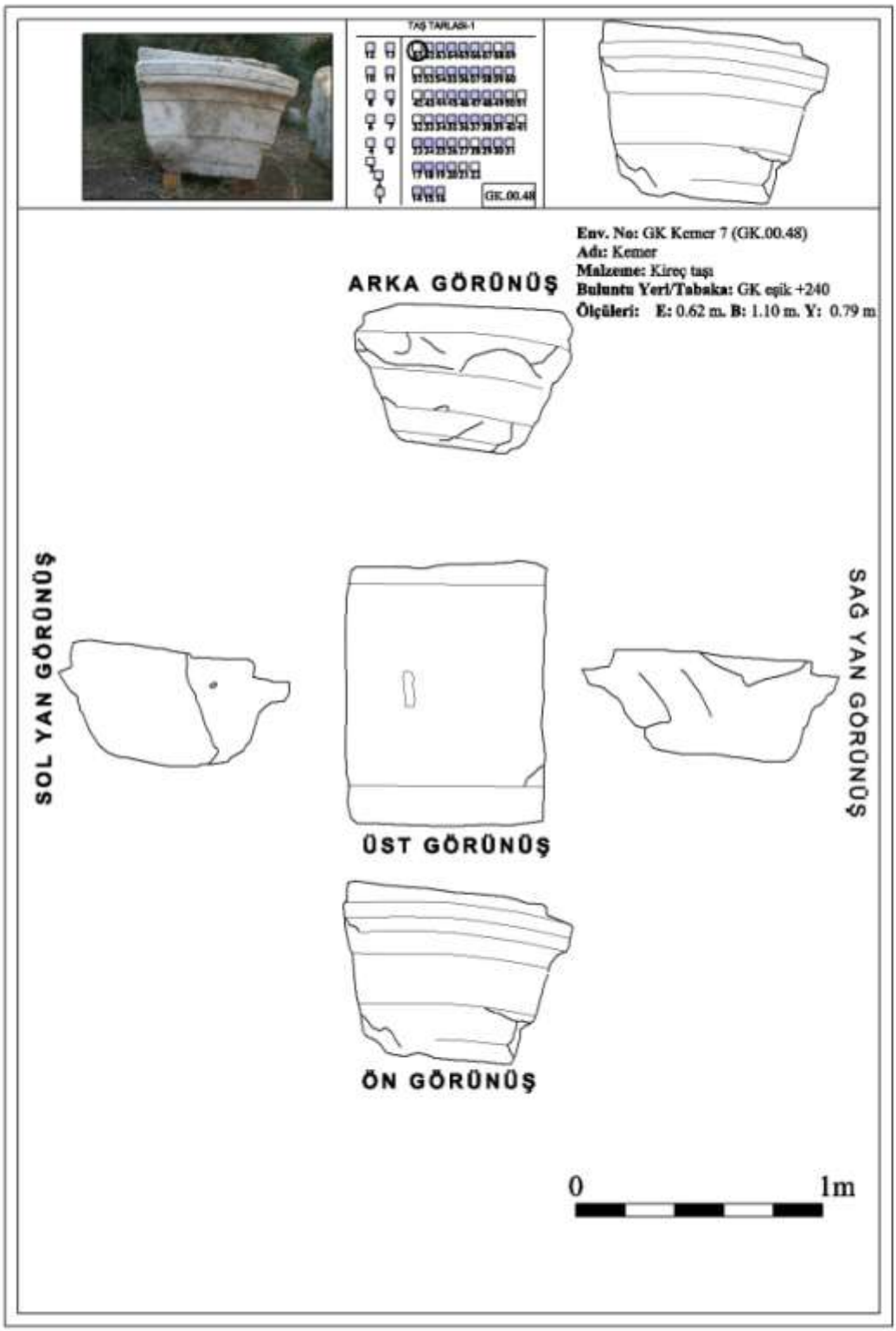

ÜST GÖRÜNÜŞ

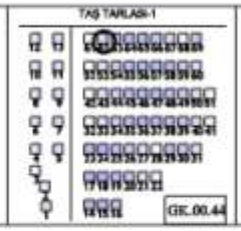

ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.48
Env. No: GK Kemer 7 (GK.00.48)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK eşik +240
Ölçüleri: E: 0.62 m. B: 1.10 m. Y: 0.79 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

Env. No: GK Kemer 8 (GK.00.44)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK eşik güney +241
Ölçüleri: **E:** 0.67 m. **B:** 0.33 m. **Y:** 0.55 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

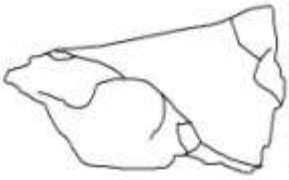
SOL YAN GÖRÜNÜŞ

ÜST GÖRÜNÜŞ

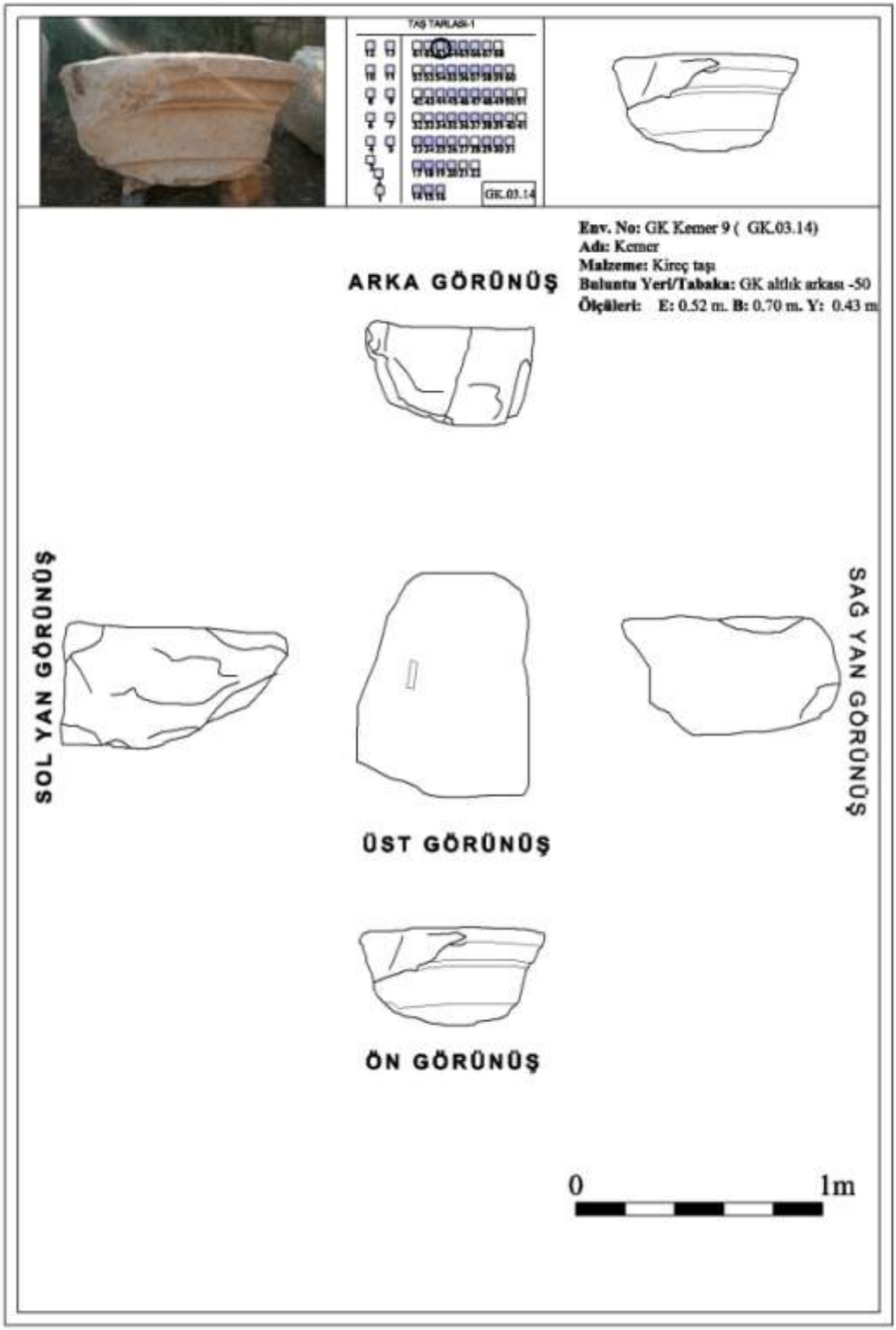
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

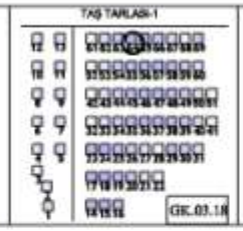

ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

TAŞ TARLASI-1
GK.03.14
Env. No: GK Kemer 9 (GK.03.14)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK altlık arkası -50
Ölçüleri: E: 0.52 m. B: 0.70 m. Y: 0.43 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

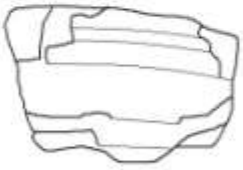

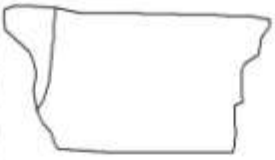

Env. No: GK Kemer 10 (GK.03.18)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak güney -13
Ölçüleri: **E:** 0.80 m. **B:** 0.93 m. **Y:** 0.50 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

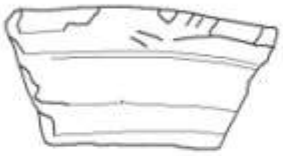

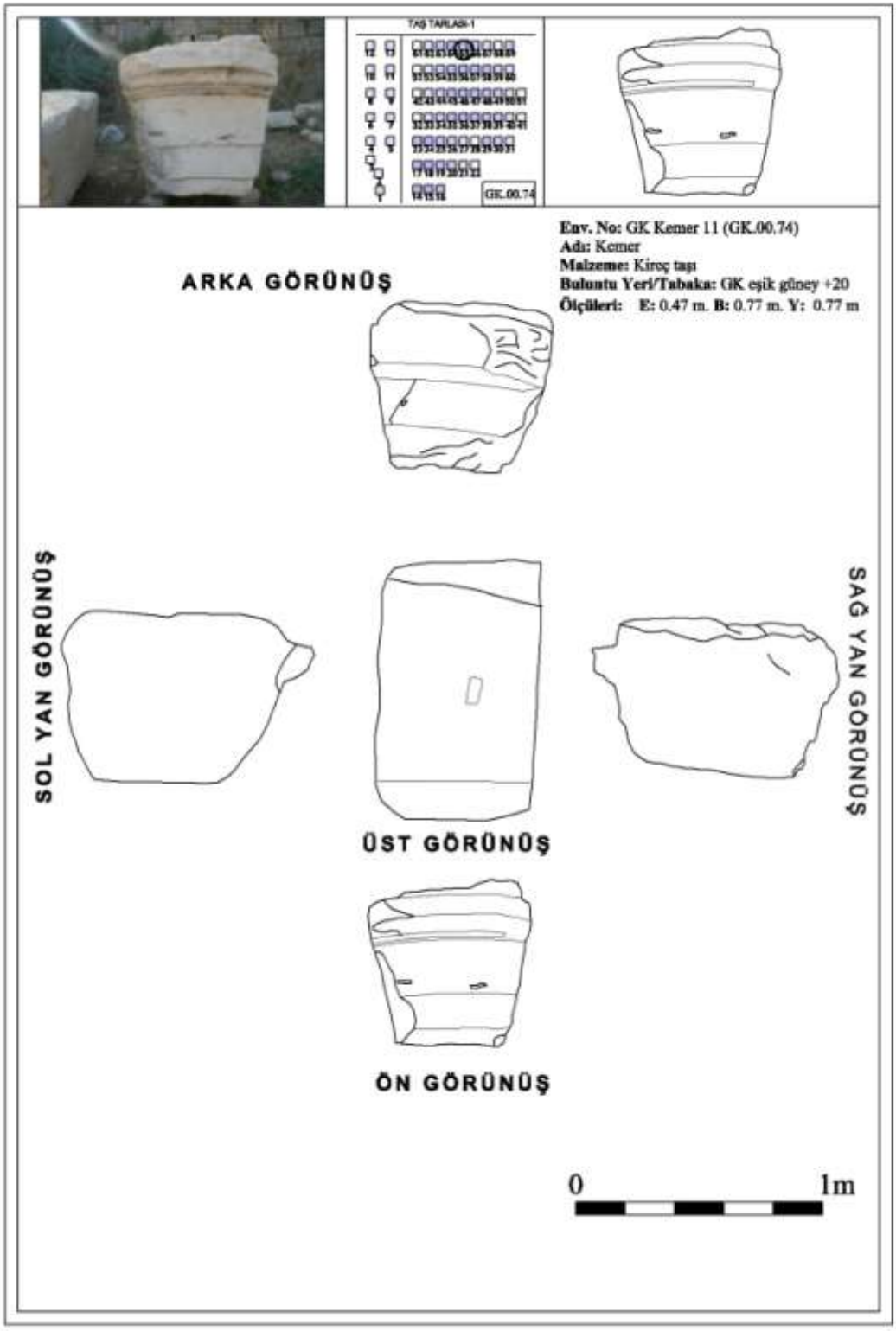
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

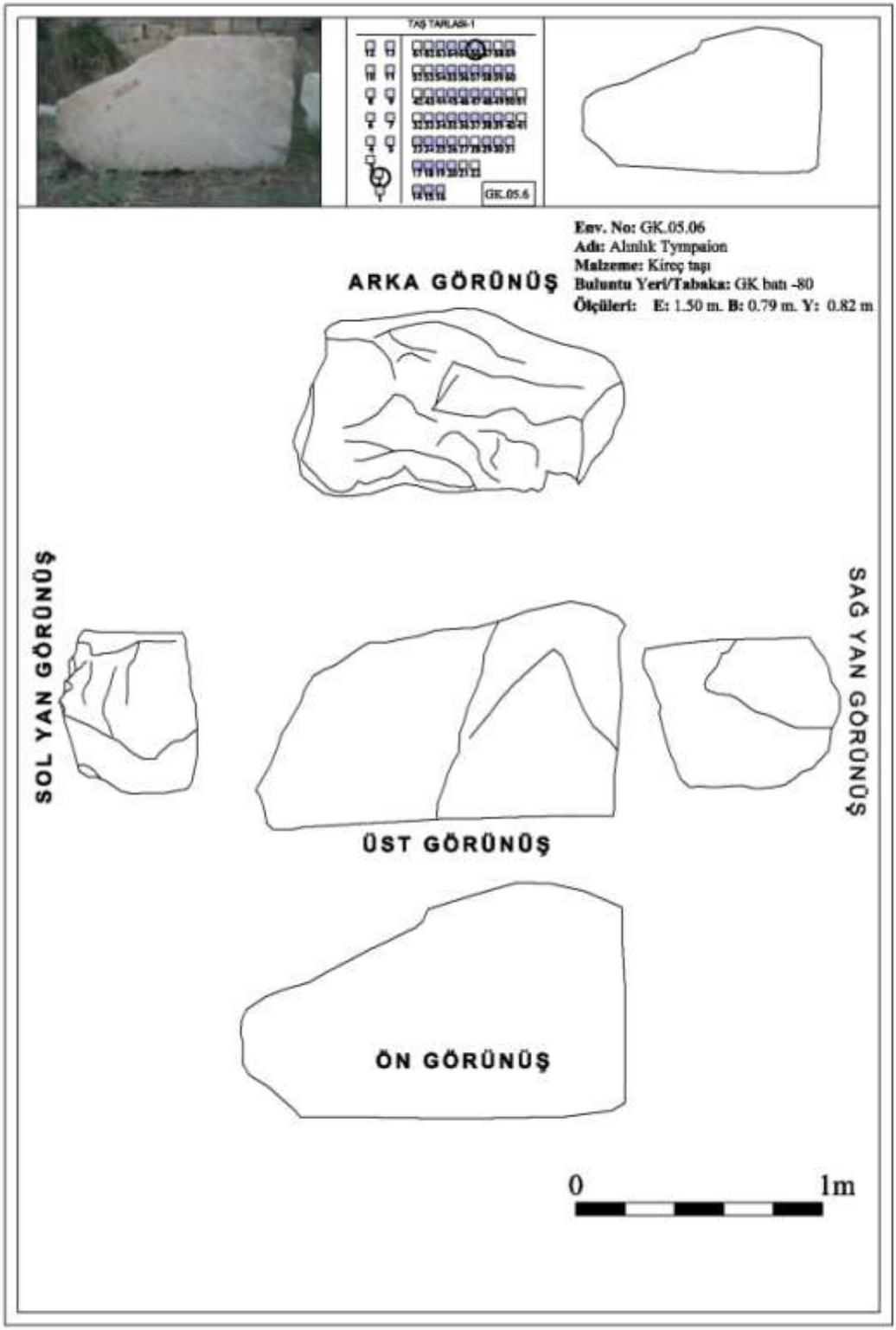
ÜST GÖRÜNÜŞ

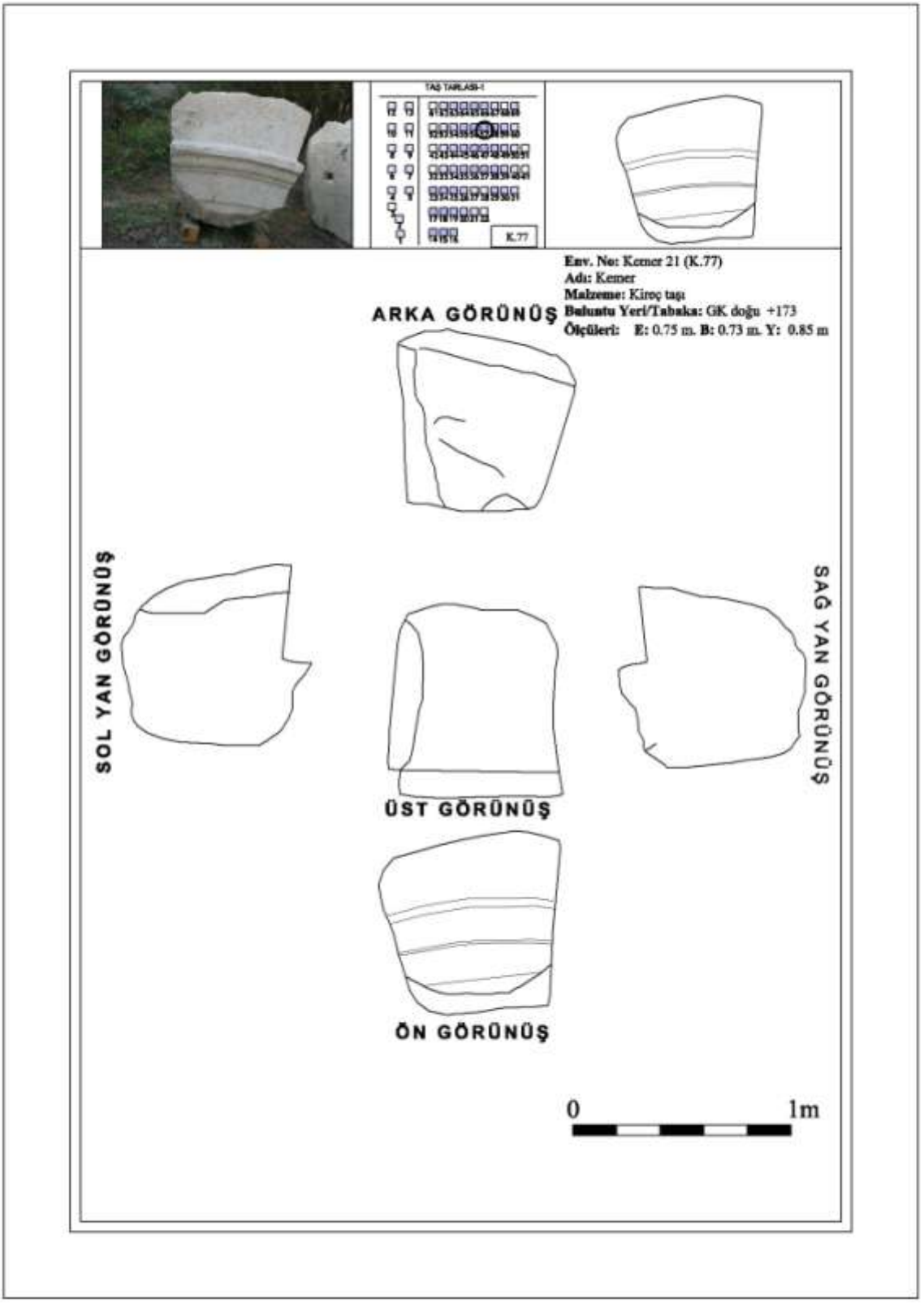

ÖN GÖRÜNÜŞ

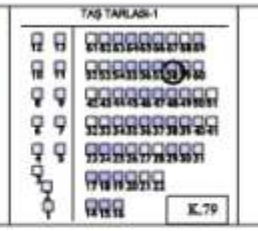
0 1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.74
Env. No: GK Kemer 11 (GK.00.74)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Bulunu Yeri/Tabaka: GK eşik güney +20
Ölçüleri: E: 0.47 m. B: 0.77 m. Y: 0.77 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.05.6
Env. No: GK.05.06
Adı: Alınlık Tympaion
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı -80
Ölçüleri: E: 1.50 m. B: 0.79 m. Y: 0.82 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-I
K.77
Env. No: Kemer 21 (K.77)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +173
Ölçüleri: E: 0.75 m. B: 0.73 m. Y: 0.85 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

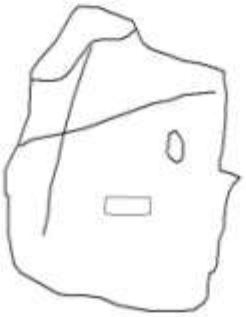

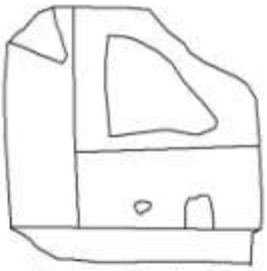
Env. No: Kemer 4 (K.79)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK Batı Ayak +154
Ölçüleri: **E:** 0.52 m. **B:** 0.83 m. **Y:** 0.77 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

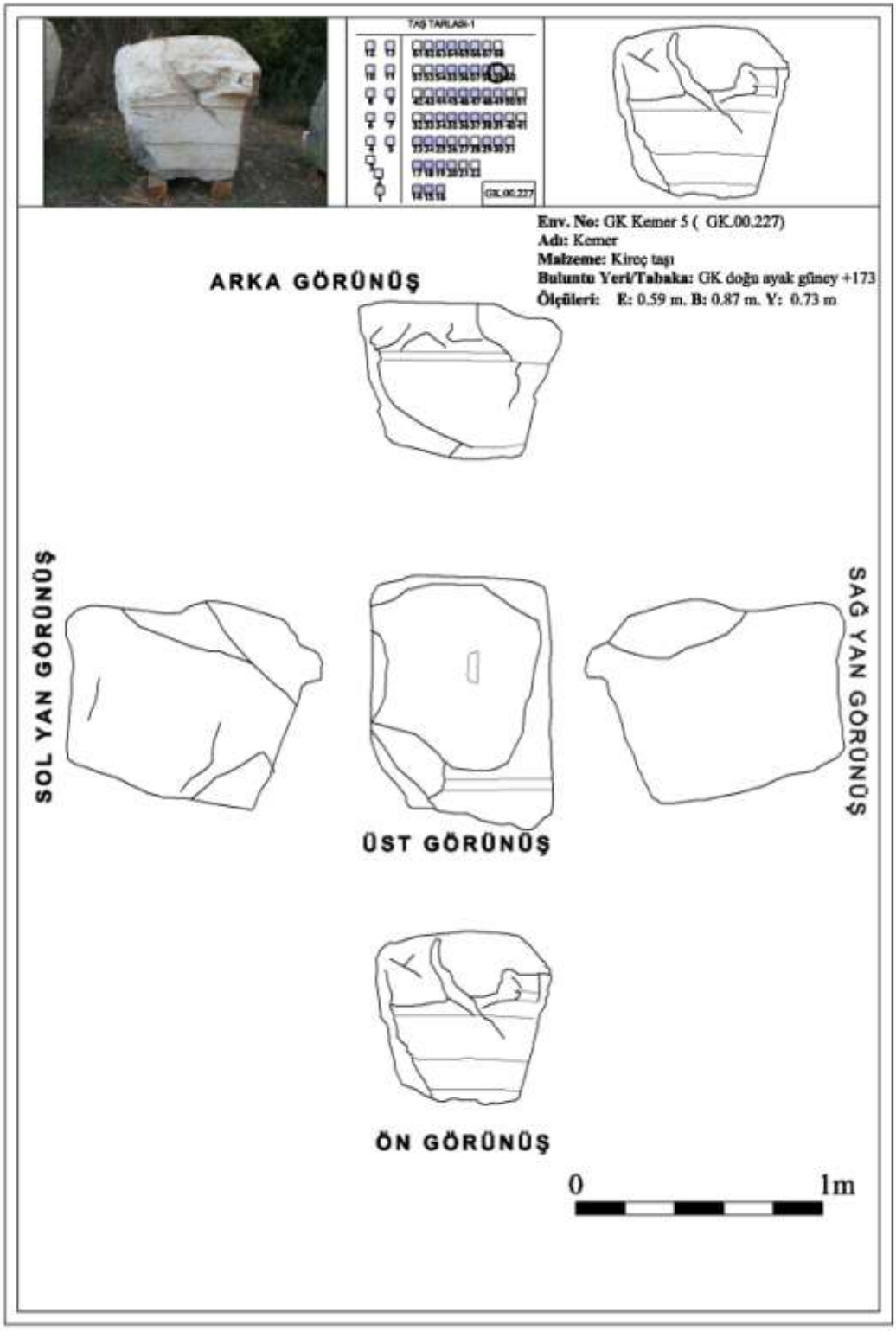

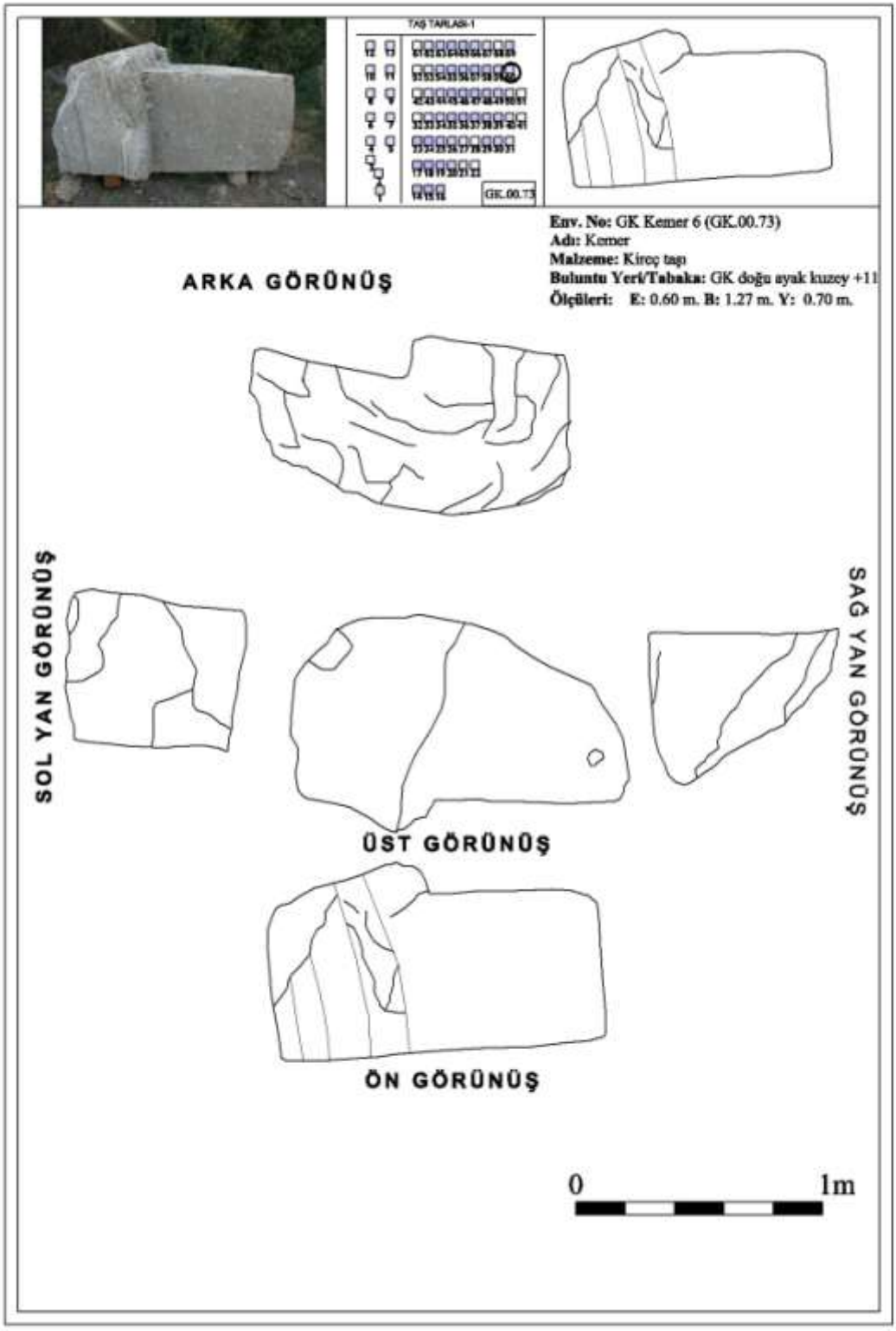
ÜST GÖRÜNÜŞ

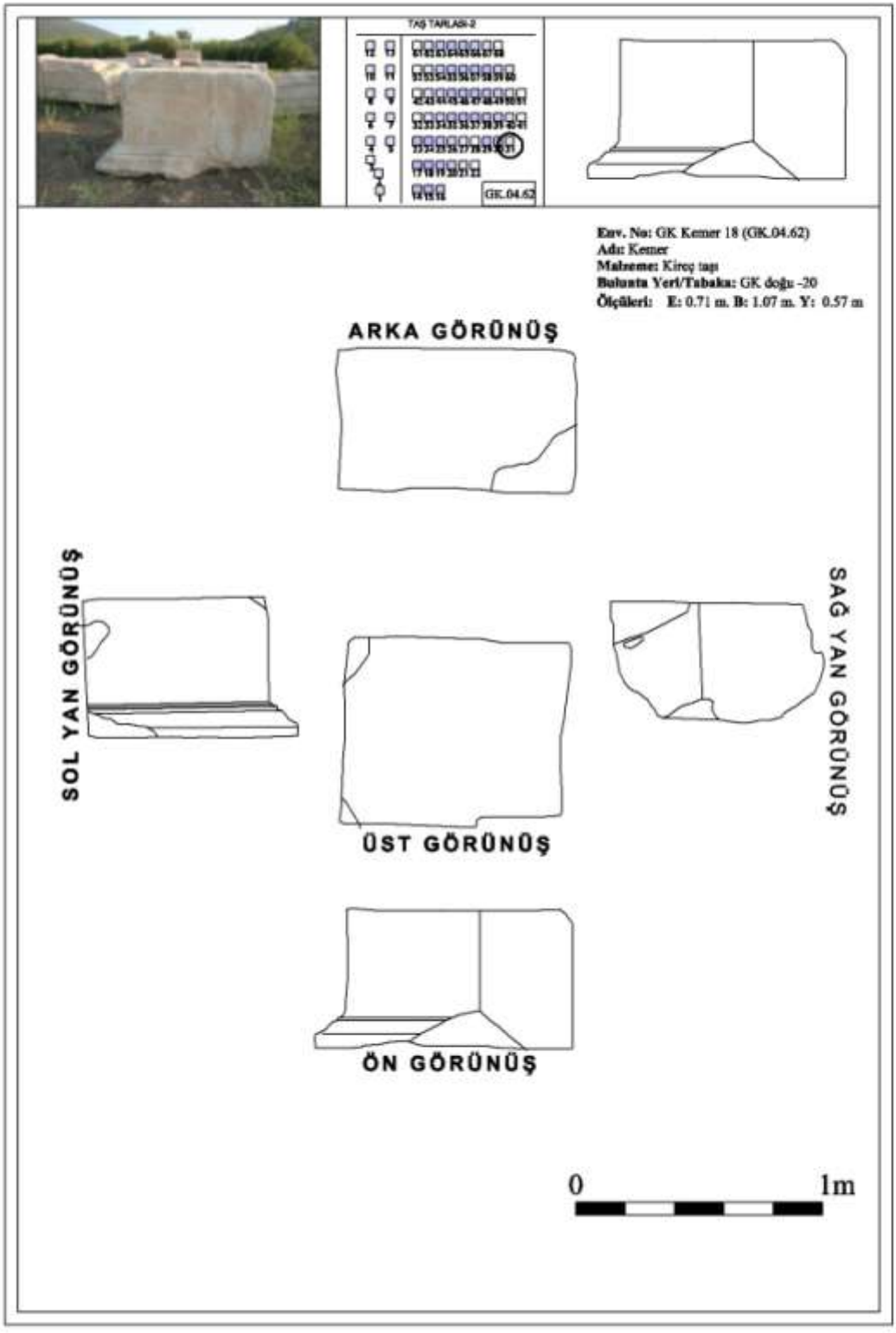

ÖN GÖRÜNÜŞ

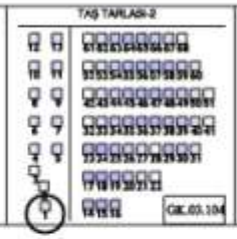
0 1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.227
Env. No: GK Kemer 5 (GK.00.227)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak güney +173
Ölçüleri: E: 0.59 m. B: 0.87 m. Y: 0.73 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.73
Env. No: GK Kemer 6 (GK.00.73)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak kuzey +11
Ölçüleri: E: 0.60 m. B: 1.27 m. Y: 0.70 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.04.62
Env. No: GK Kemer 18 (GK.04.62)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Bulunta Yeri/Tabaka: GK doğu -20
Ölçüleri: E: 0.71 m. B: 1.07 m. Y: 0.57 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

Env. No: GK Kemer 1 (GK.03.104)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı ayak kuzey -15
Ölçüleri: **E:** 0.41 m. **B:** 0.60 m. **Y:** 0.75 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

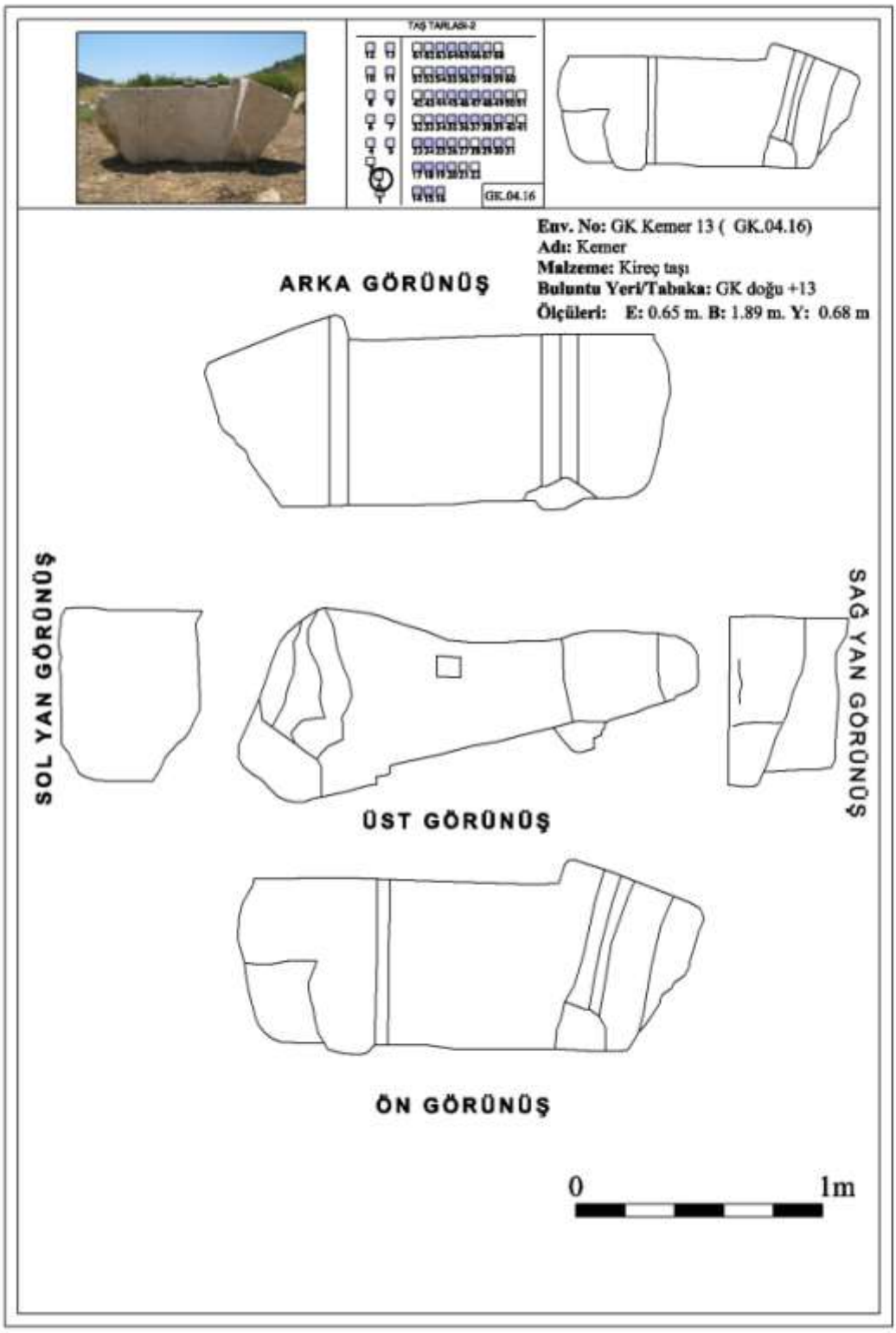

ÜST GÖRÜNÜŞ

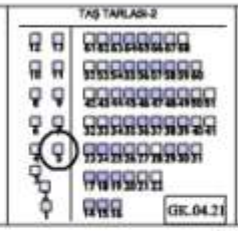

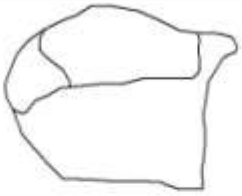
ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

TAŞ TARLASI-2
GK.04.16
Env. No: GK Kemer 13 (GK.04.16)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +13
Ölçüleri: E: 0.65 m. B: 1.89 m. Y: 0.68 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

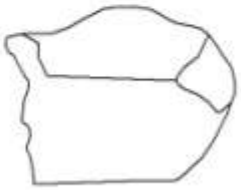

Env. No: GK Kemer 12 (GK.04.21)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak güney +97
Ölçüleri: **E:** 0.42 m. **B:** 0.55m. **Y:** 0.27 m.

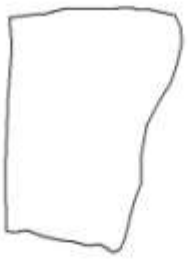
ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

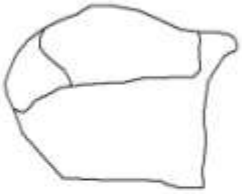

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

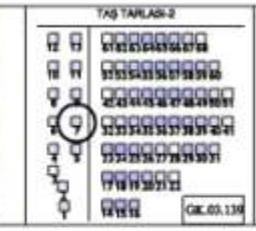
ÜST GÖRÜNÜŞ

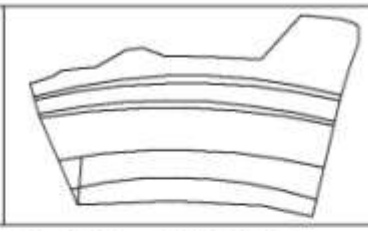

ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

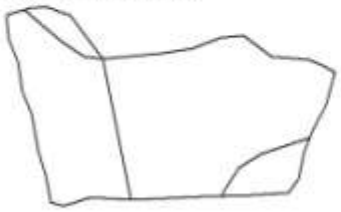

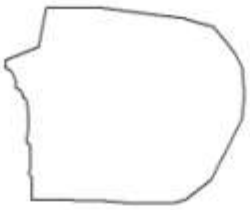

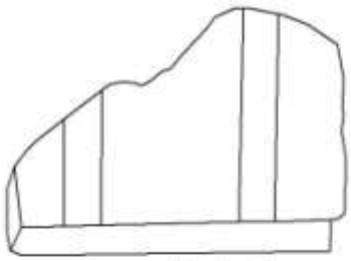
Env. No: GK Kemer 3 (GK.03.139)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak kuzey -10
Ölçüleri: **E:** 0.46 m. **B:** 0.66 m. **Y:** 0.70 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

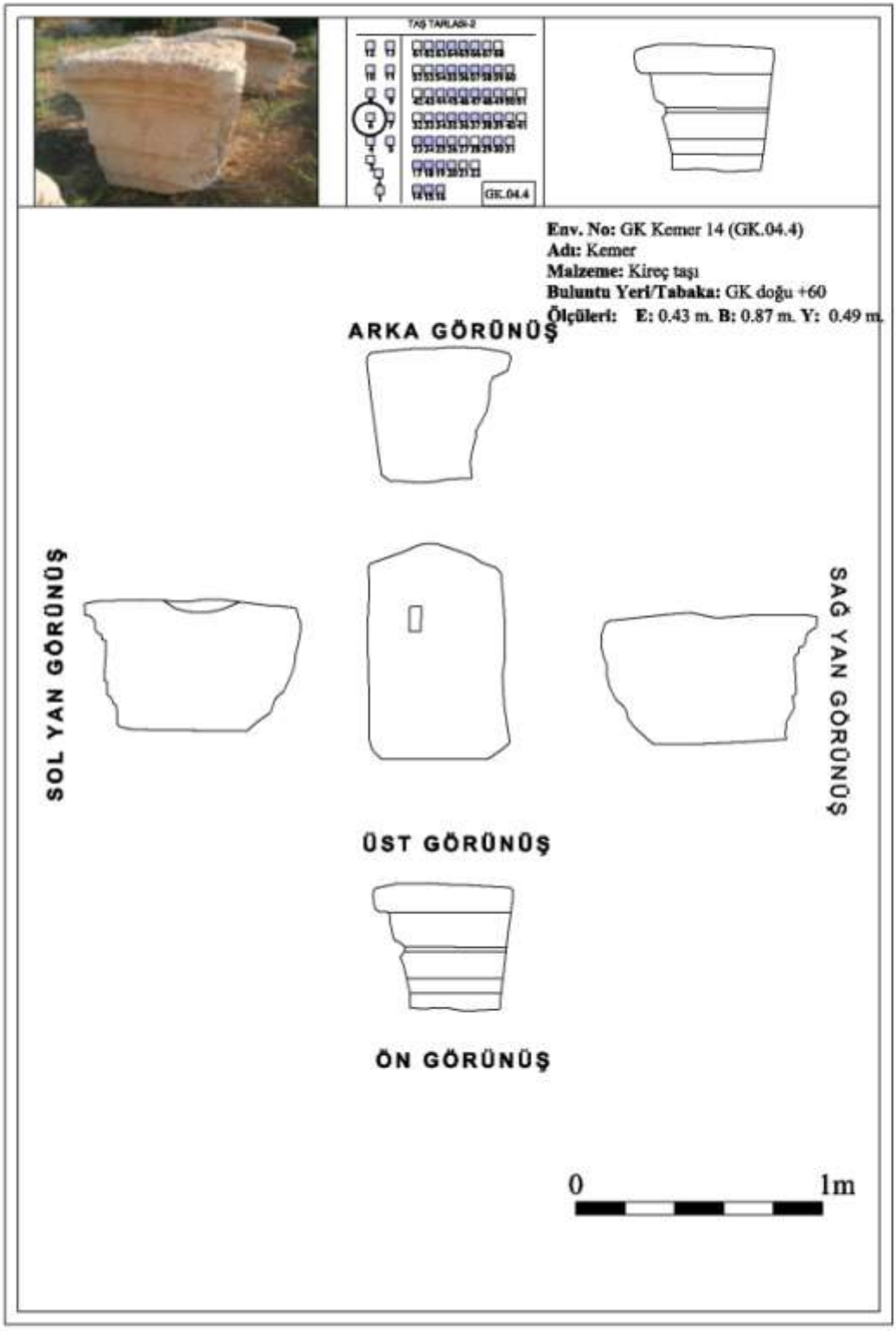

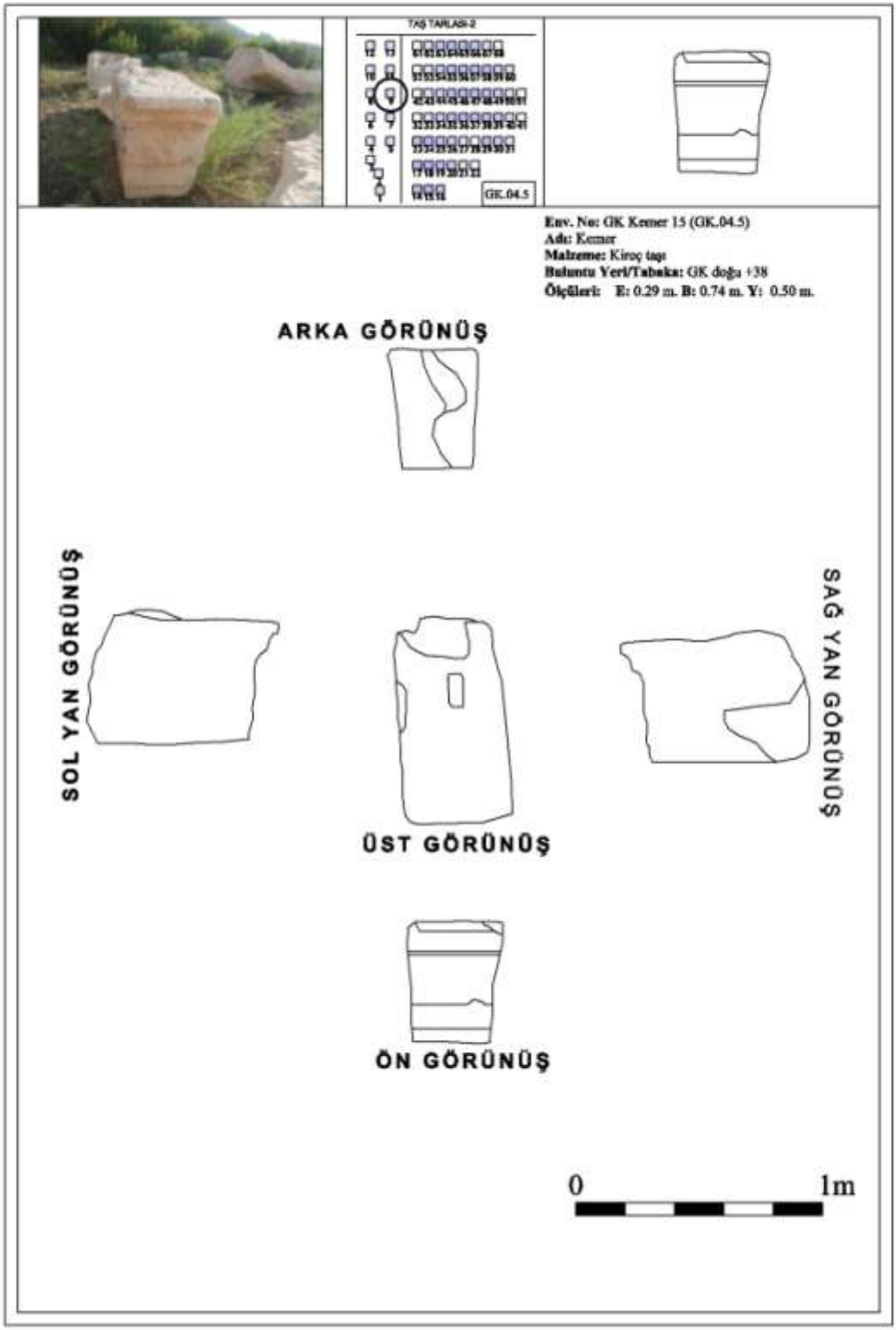
ÜST GÖRÜNÜŞ

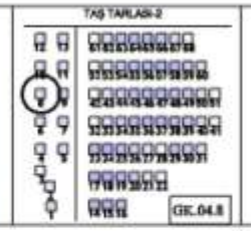
ÖN GÖRÜNÜŞ

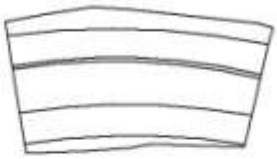
0 1m

TAŞ TARLASI-2
GK.04.4
Env. No: GK Kemer 14 (GK.04.4)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +60
Ölçüleri: E: 0.43 m. B: 0.87 m. Y: 0.49 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.04.5
Env. No: GK Kemer 15 (GK.04.5)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +38
Ölçüleri: E: 0.29 m. B: 0.74 m. Y: 0.50 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

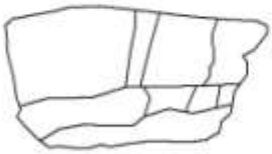

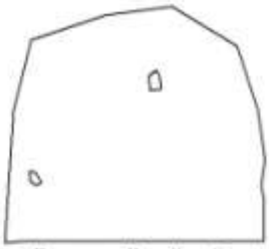
Env. No: GK Kemer 16 (GK.04.8)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu +27
Ölçüleri: **E:** 0.90 m. **B:** 0.73 m. **Y:** 0.50 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

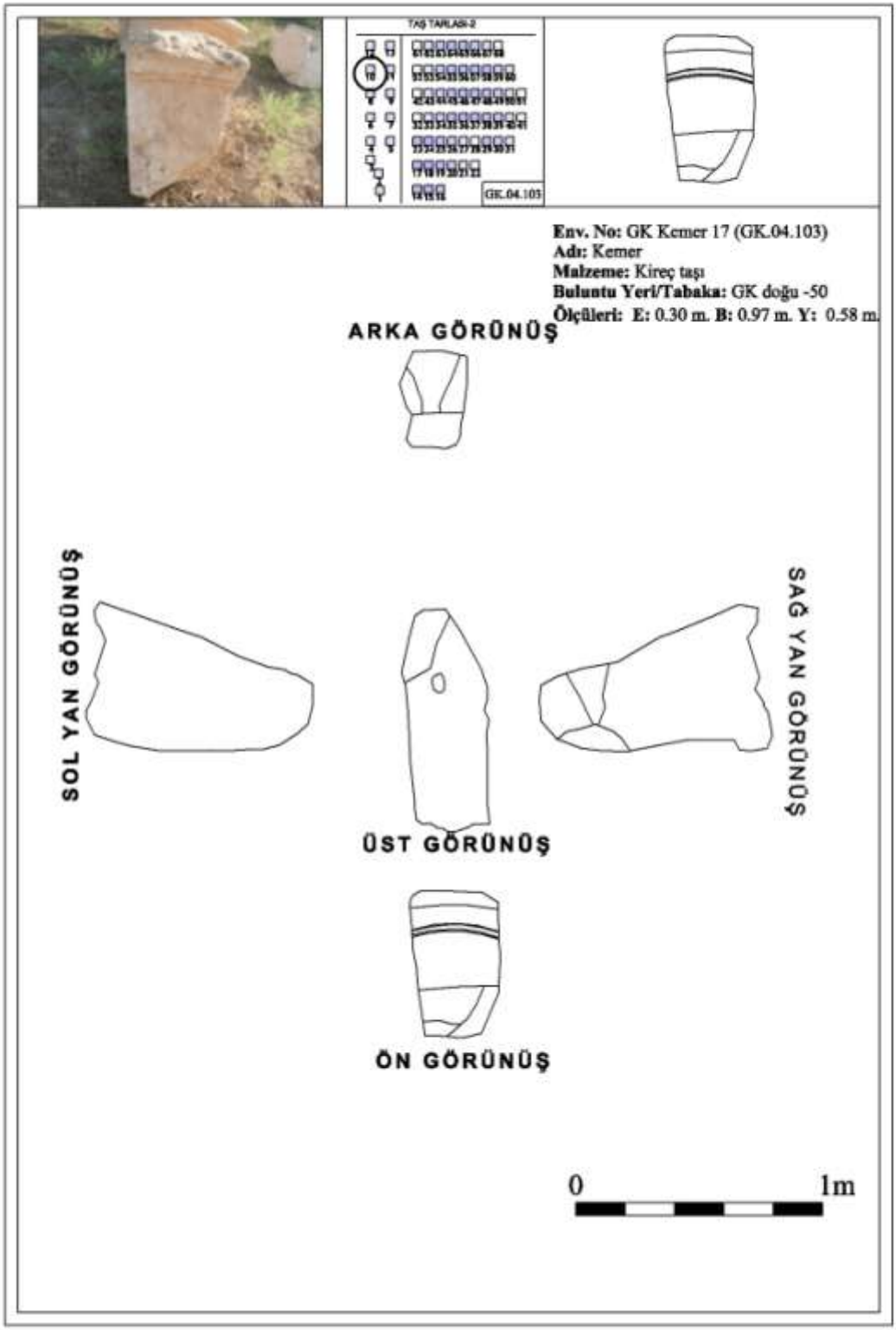

ÜST GÖRÜNÜŞ

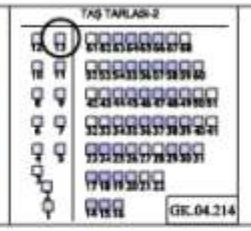

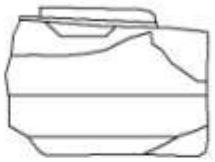
ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

TAŞ TARLASI-2
GK.04.103
Env. No: GK Kemer 17 (GK.04.103)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu -50
Ölçüleri: E: 0.30 m. B: 0.97 m. Y: 0.58 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

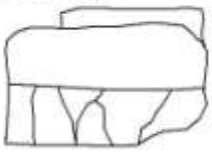

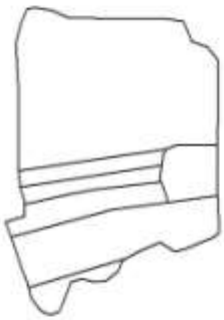
Env. No: GK Kemer 20 (GK.04.214)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu -26
Ölçüleri: **E:** 0.71 m. **B:** 1.12 m. **Y:** 0.50 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

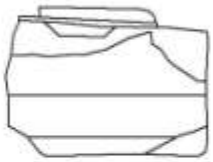

ÜST GÖRÜNÜŞ

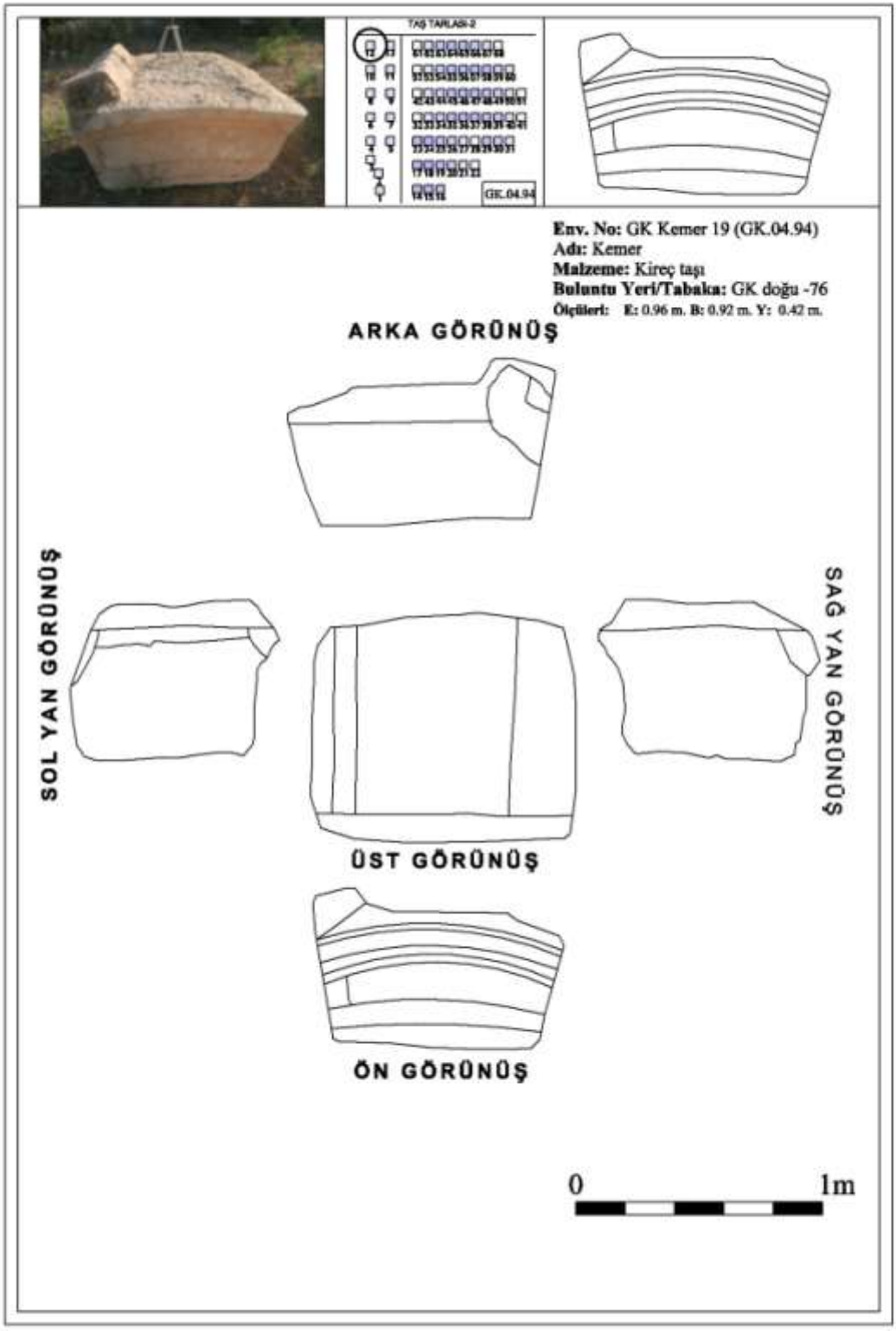
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

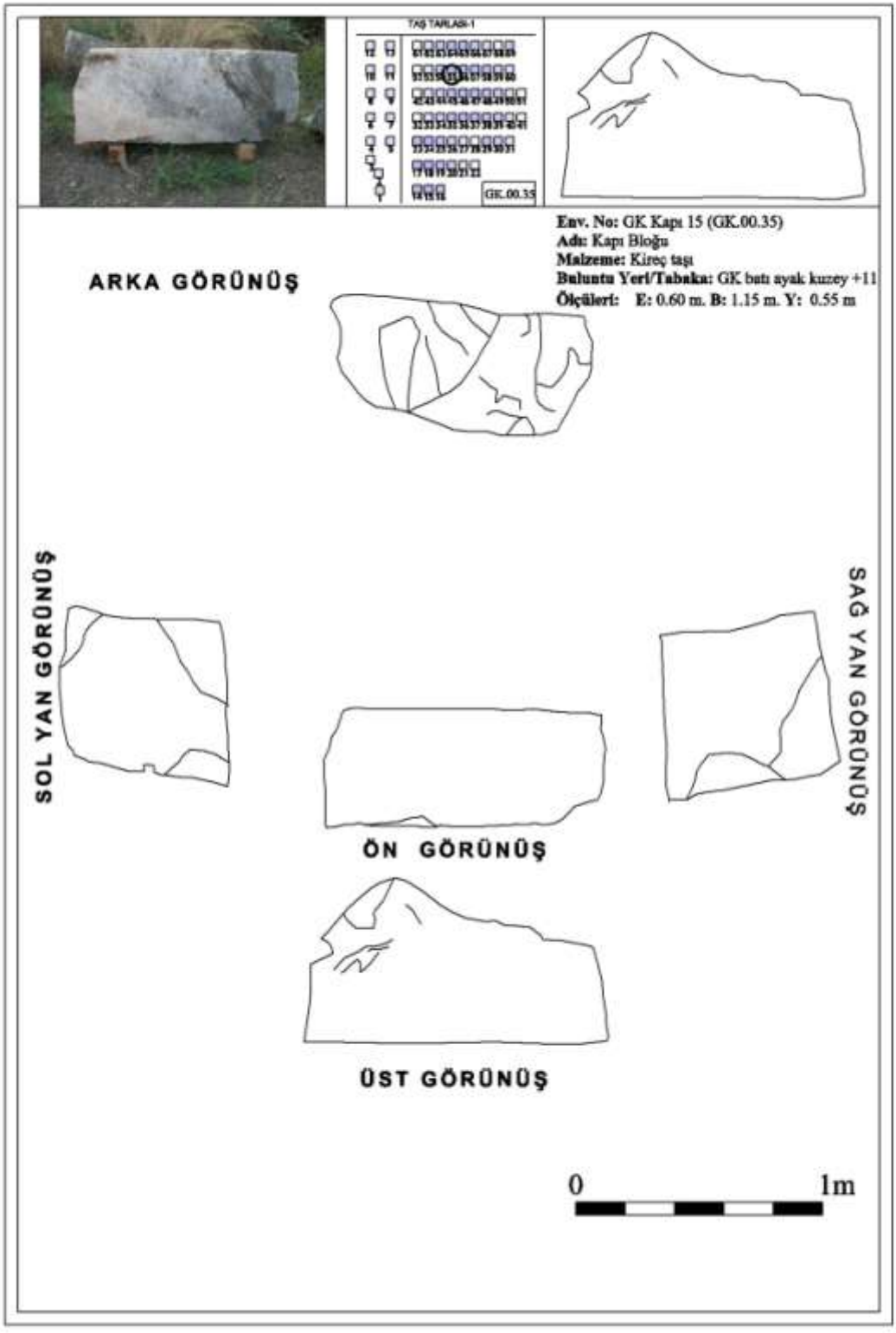

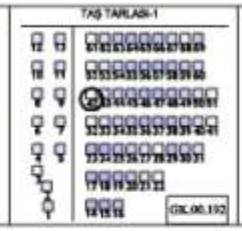
ÖN GÖRÜNÜŞ

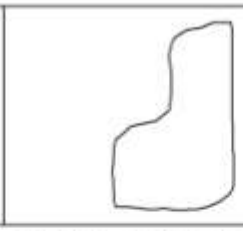
0 1m

TAŞ TARLASI-2
GK.04.94
Env. No: GK Kemer 19 (GK.04.94)
Adı: Kemer
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu -76
Ölçüleri: E: 0.96 m. B: 0.92 m. Y: 0.42 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.35
Env. No: GK Kapı 15 (GK.00.35)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak kuzey +11
Ölçüleri: E: 0.60 m. B: 1.15 m. Y: 0.55 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
0
1m

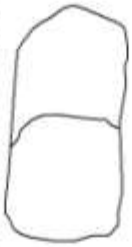

Env. No: GK Kapı 33 (GK.00.192)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak güneybatı +145
Ölçüleri: **E:** 0.46 m. **B:** 0.77 m. **Y:** 0.35 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

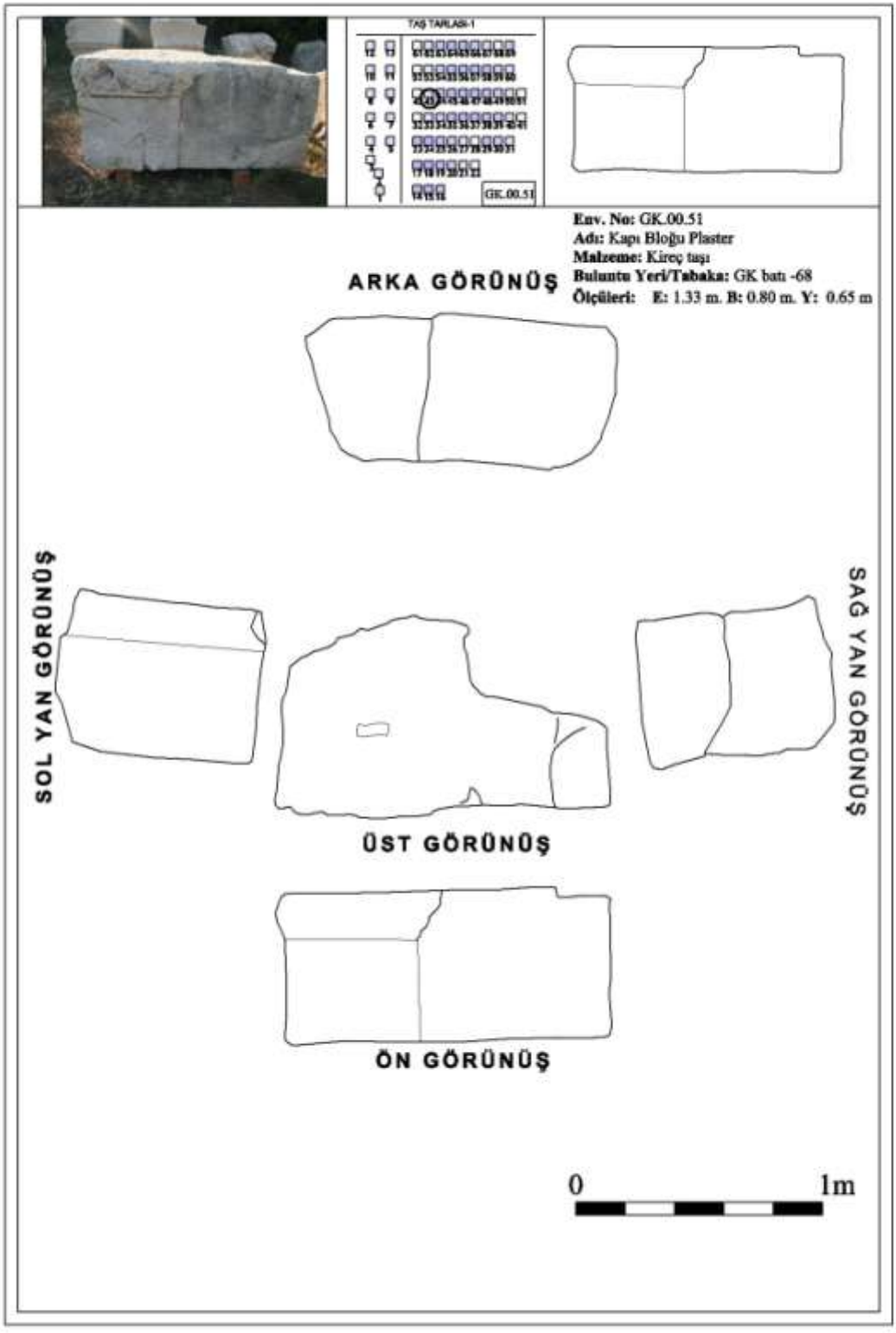
ÜST GÖRÜNÜŞ

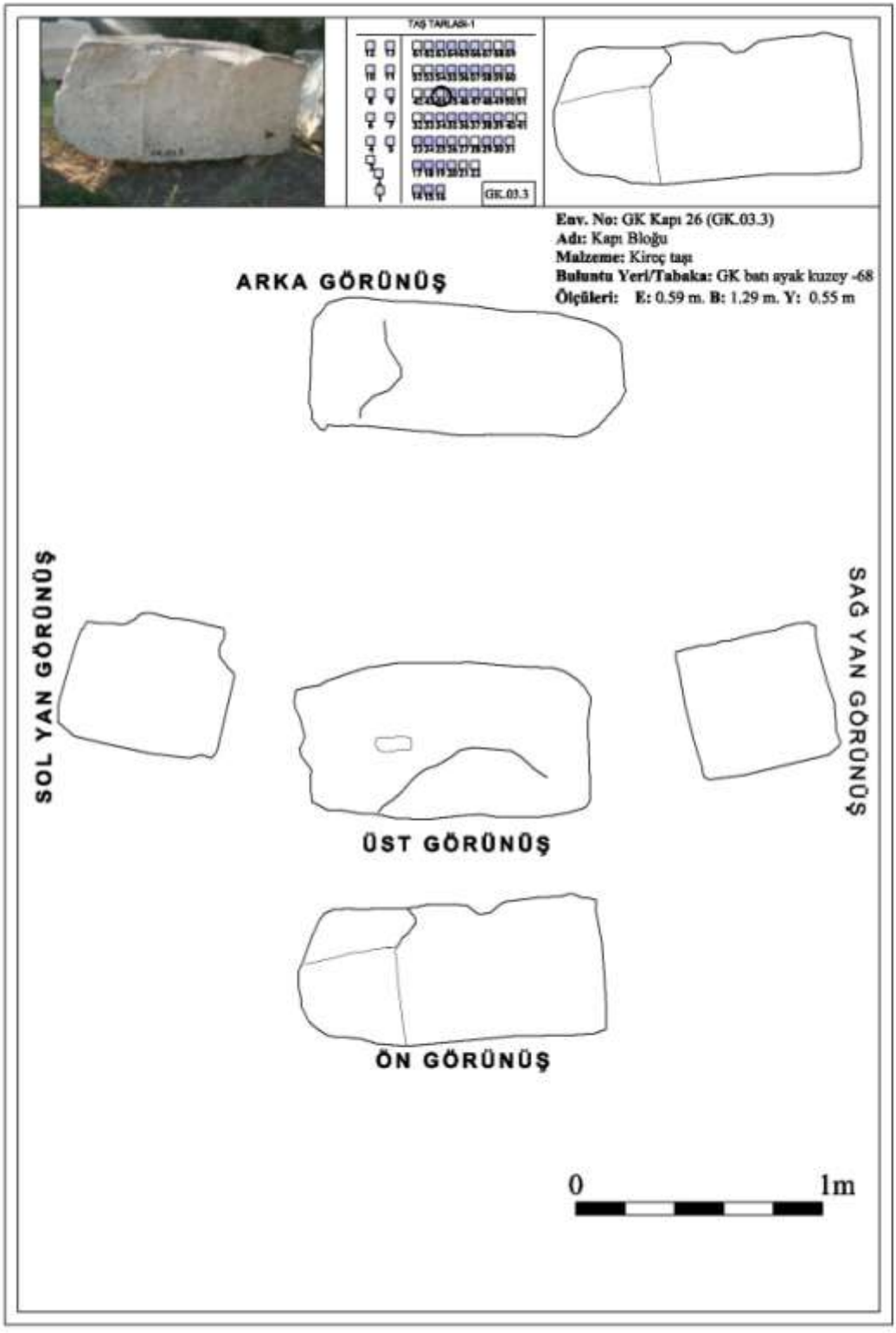

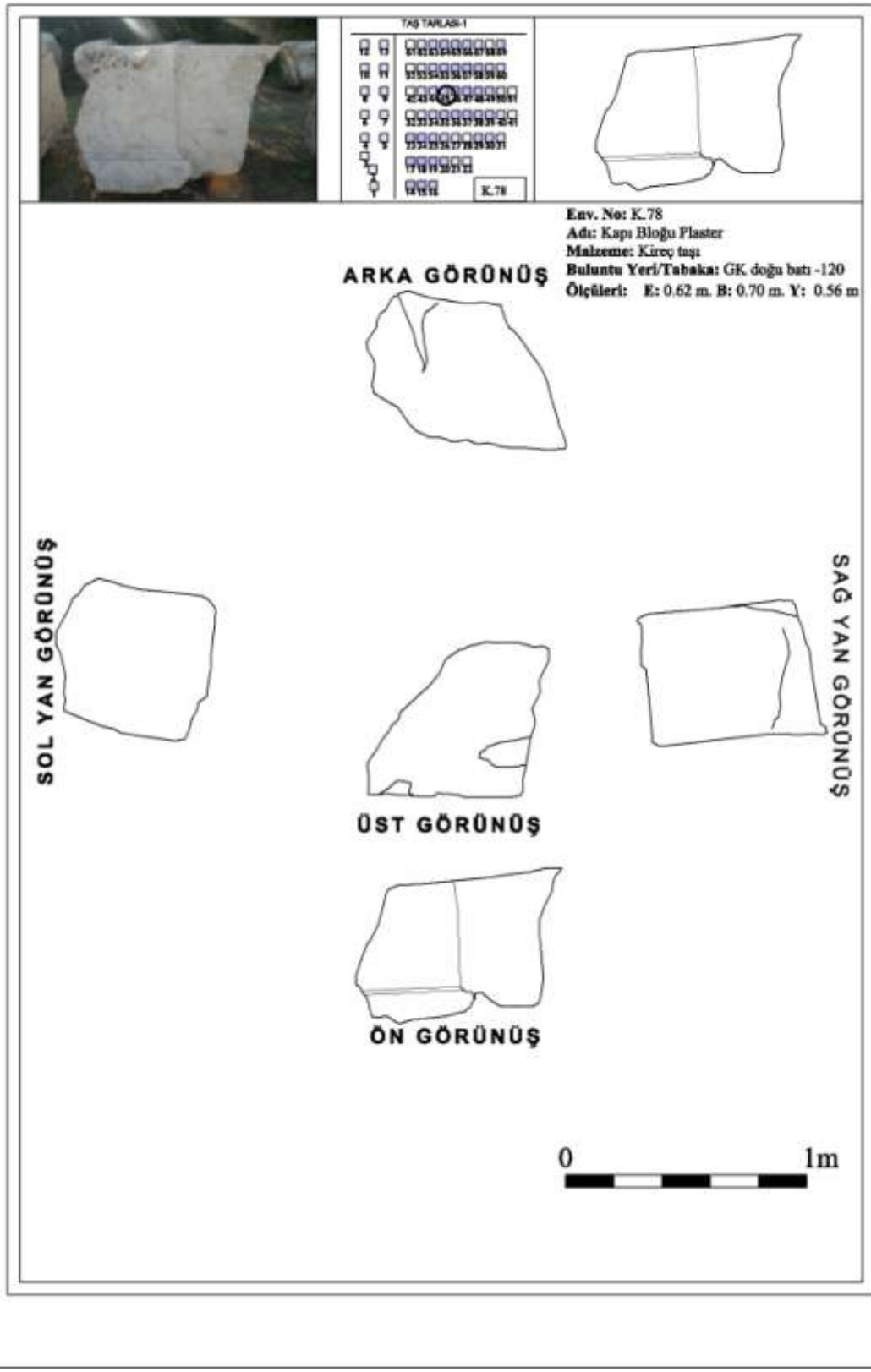
ÖN GÖRÜNÜŞ

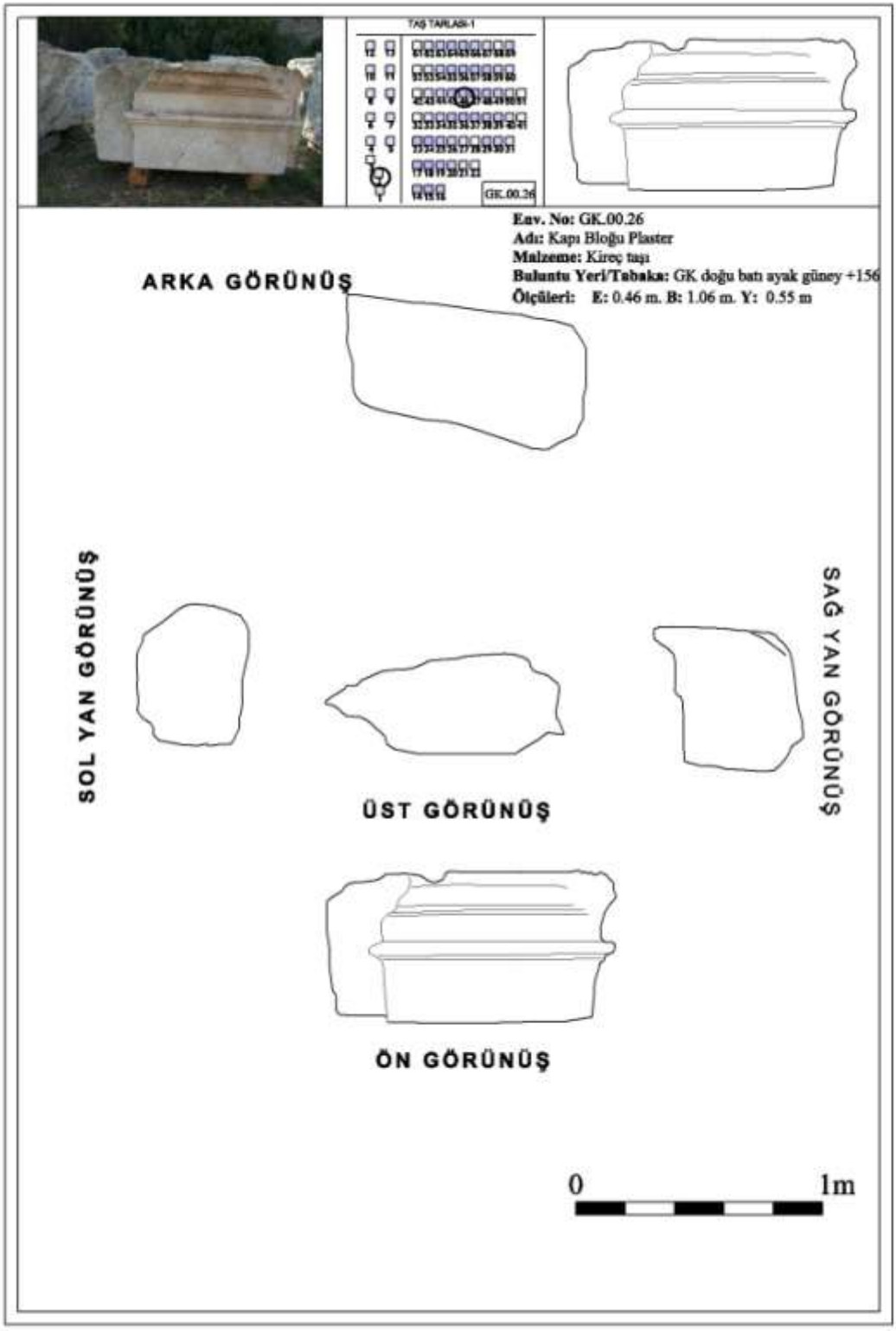

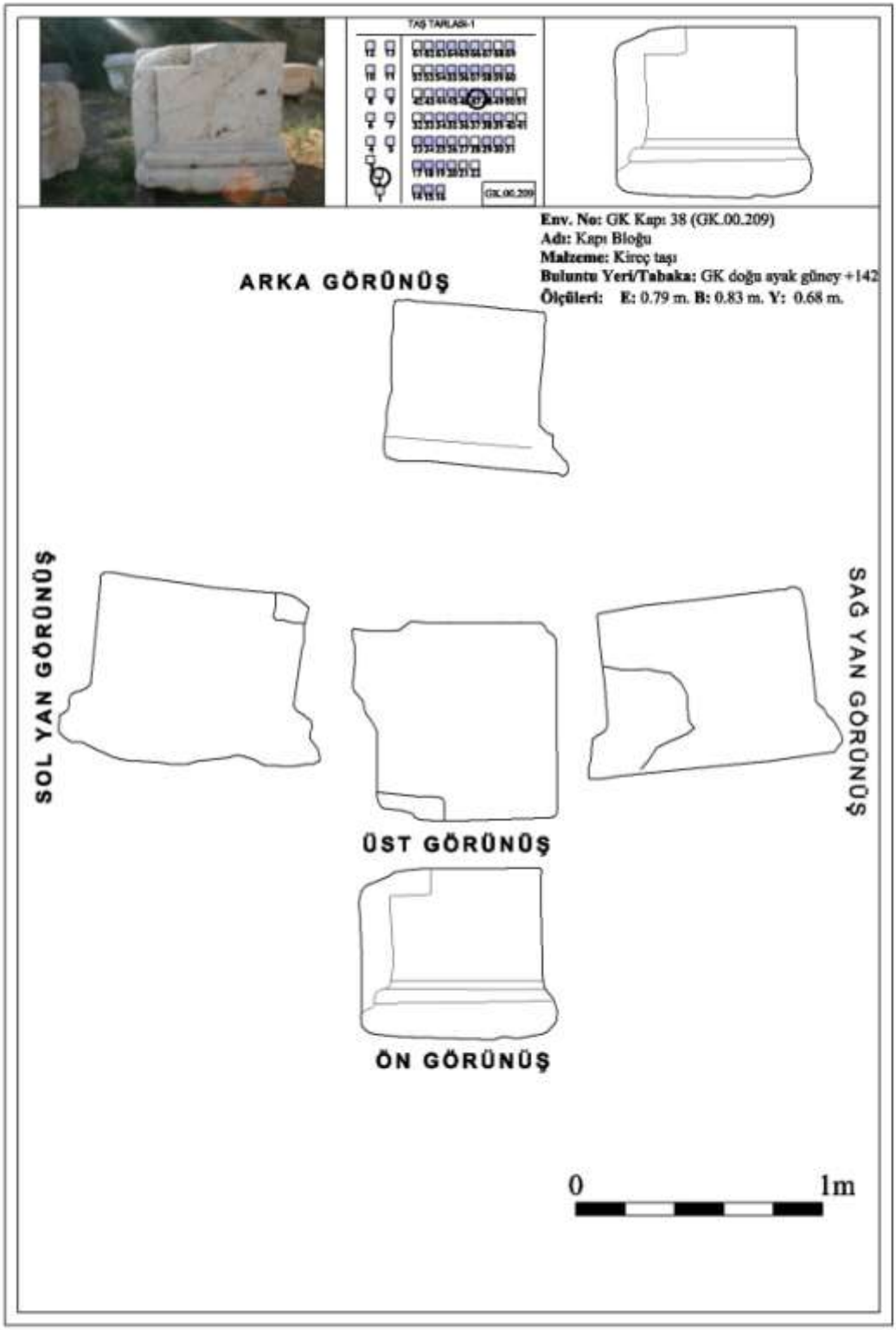
0 1m

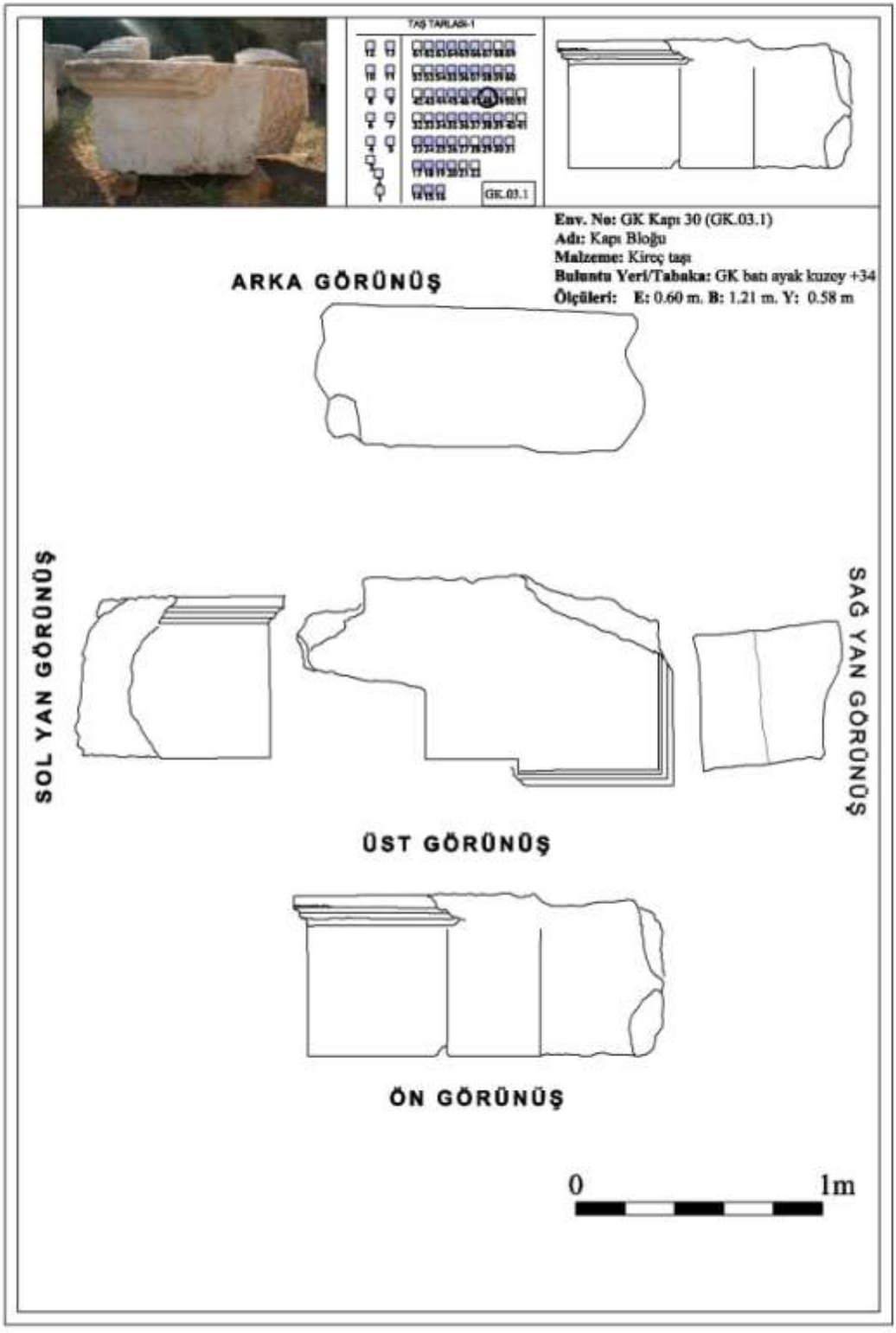

TAŞ TARLASI-1
GK.00.51
Env. No: GK.00.51
Adı: Kapı Bloğu Plaster
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı -68
Ölçüleri: E: 1.33 m. B: 0.80 m. Y: 0.65 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

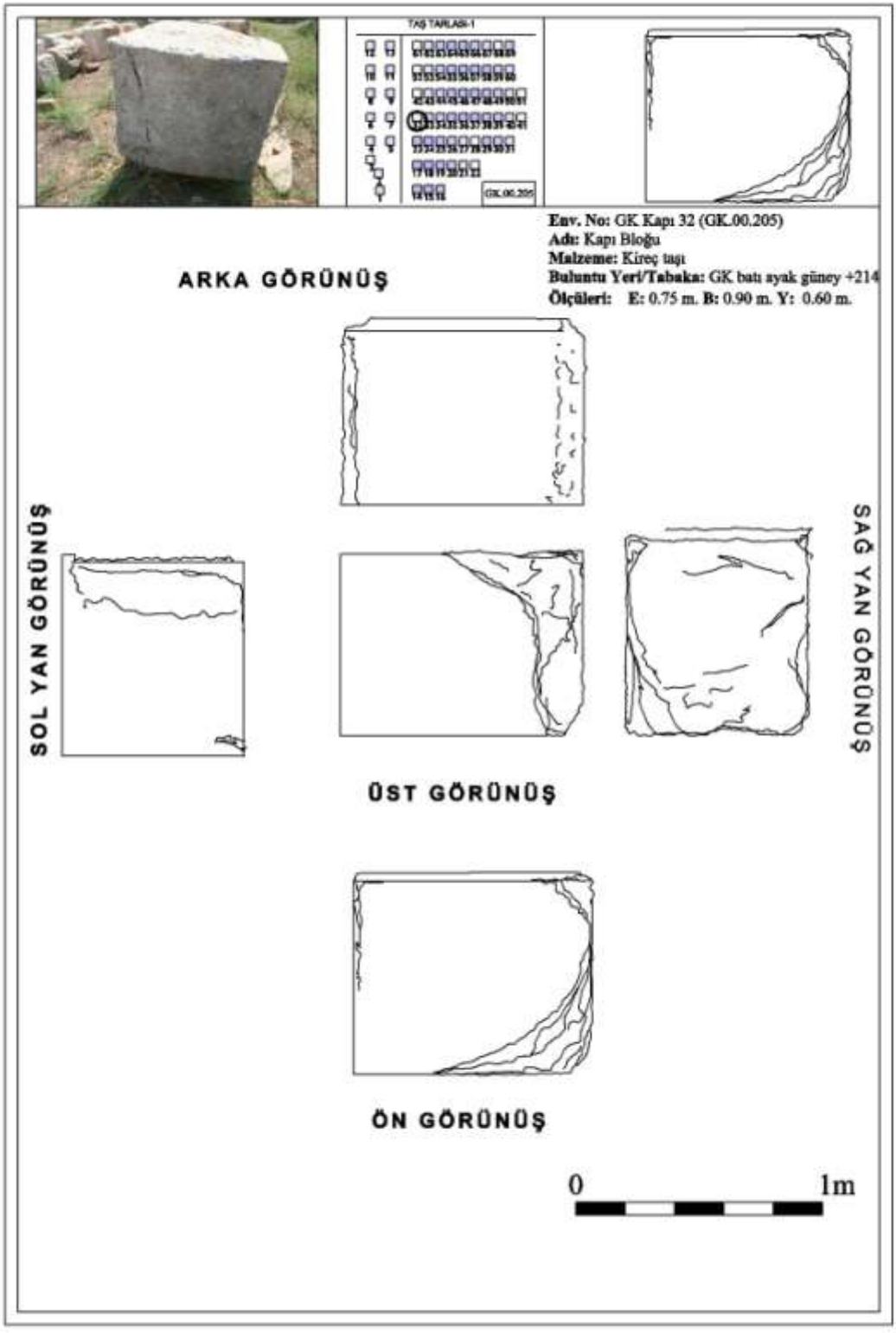

TAŞ TARLASI-1
GK.03.3
Env. No: GK Kapı 26 (GK.03.3)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak kuzey -68
Ölçüleri: E: 0.59 m. B: 1.29 m. Y: 0.55 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

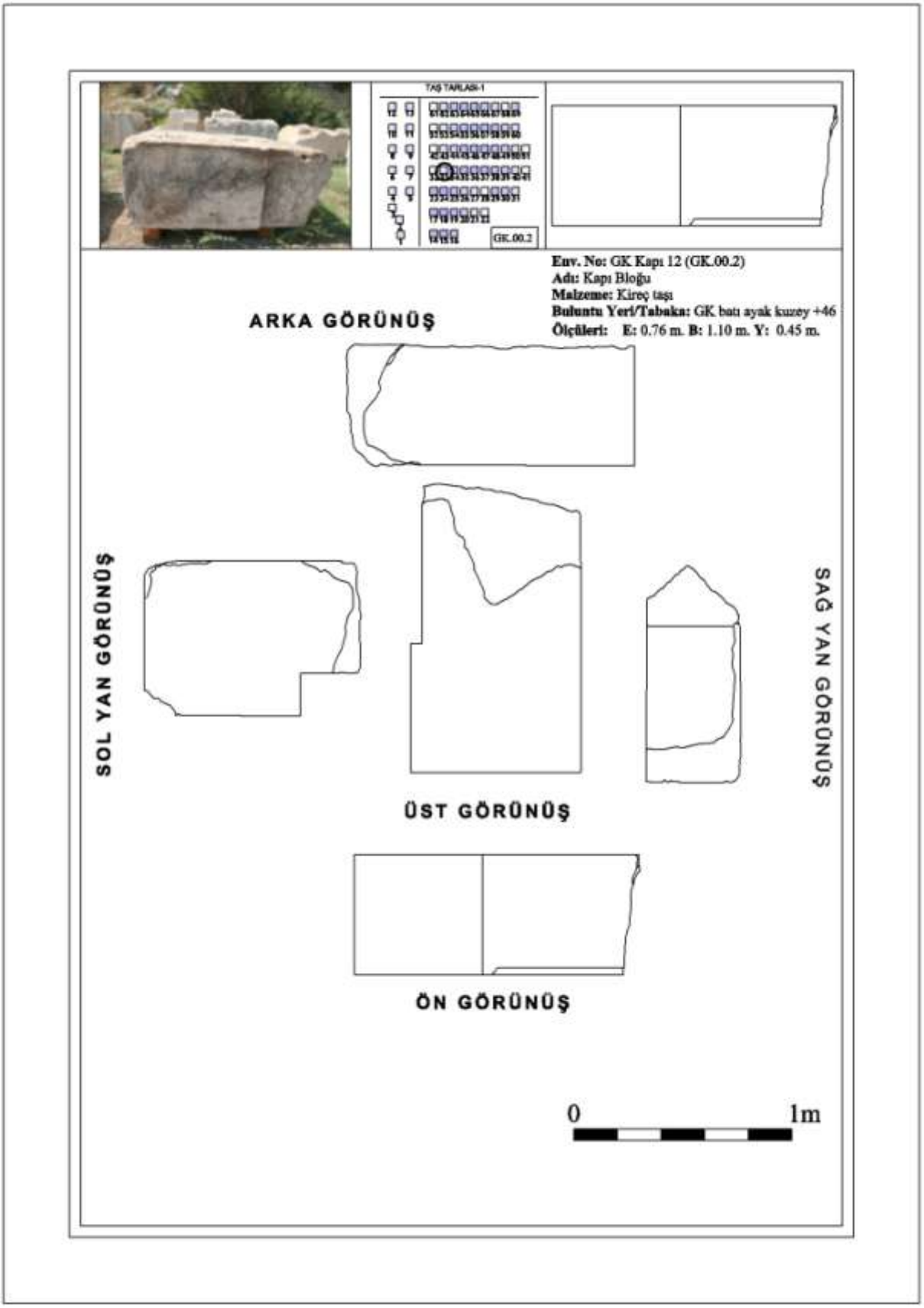

TAŞ TARLASI-1
K.78
Env. No: K.78
Adı: Kapı Bloğu Plaster
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu batı -120
Ölçüleri: E: 0.62 m. B: 0.70 m. Y: 0.56 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

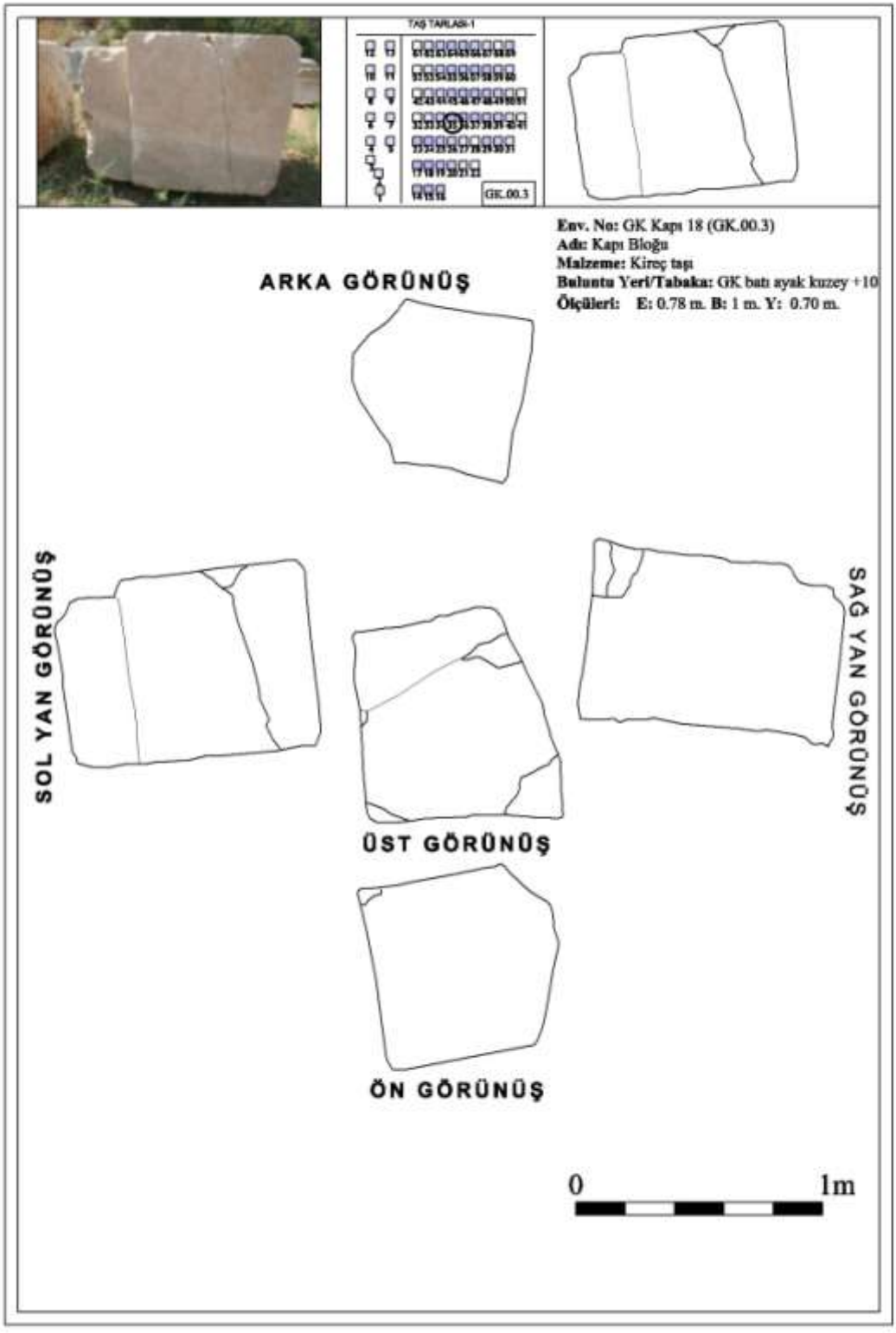

TAŞ TARLASI-1
GK.00.26
Env. No: GK.00.26
Adı: Kapı Bloğu Plaster
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu batı ayak güney +156
Ölçüleri: E: 0.46 m. B: 1.06 m. Y: 0.55 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.209
Env. No: GK Kapı 38 (GK.00.209)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak güney +142
Ölçüleri: E: 0.79 m. B: 0.83 m. Y: 0.68 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

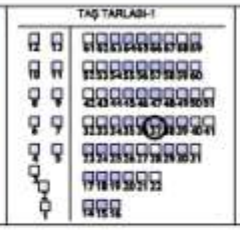

TAŞ TARLASI-1
GK.03.1
Env. No: GK Kapı 30 (GK.03.1)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak kuzey +34
Ölçüleri: E: 0.60 m. B: 1.21 m. Y: 0.58 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.205
Env. No: GK Kapı 32 (GK.00.205)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak güney +214
Ölçüleri: E: 0.75 m. B: 0.90 m. Y: 0.60 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.2
Env. No: GK Kapı 12 (GK.00.2)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak kuzey +46
Ölçüleri: E: 0.76 m. B: 1.10 m. Y: 0.45 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.3
Env. No: GK Kapı 18 (GK.00.3)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak kuzey +10
Ölçüleri: E: 0.78 m. B: 1 m. Y: 0.70 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

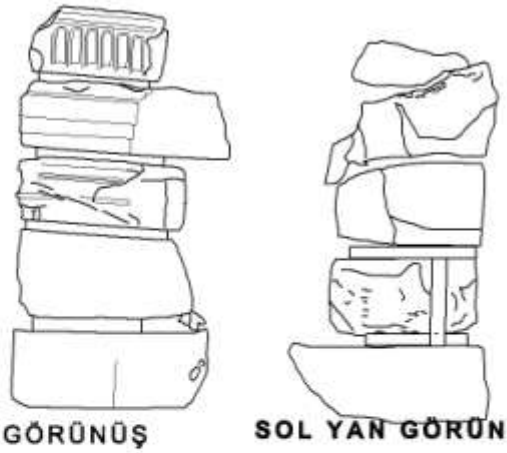

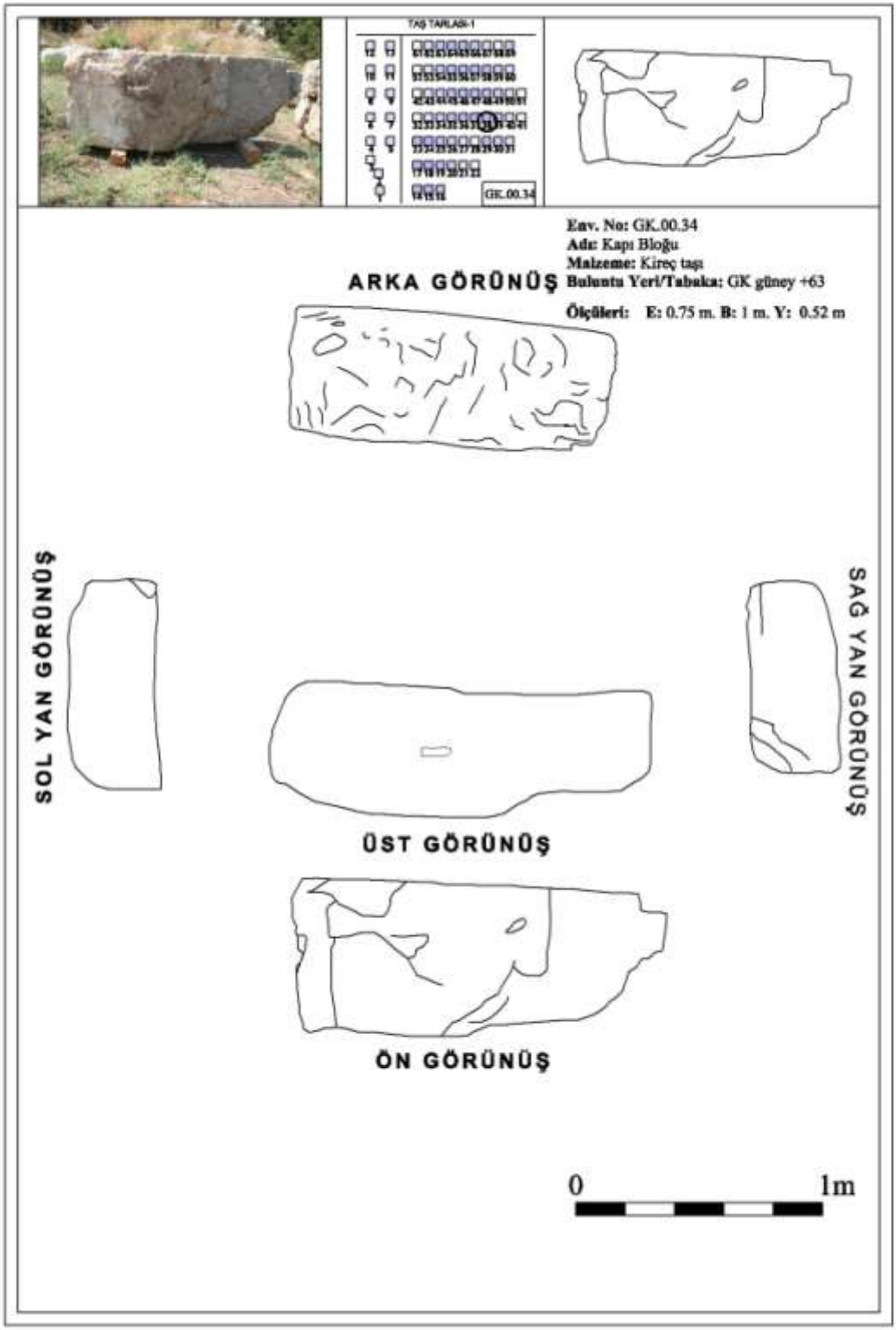
Env. No: GK.00.66
Adı: Friz Kuzey Batı Köşe
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak batı +185
Ölçüleri: **E:** 1.40 m. **B:** 1.05 m. **Y:** 0.43 m

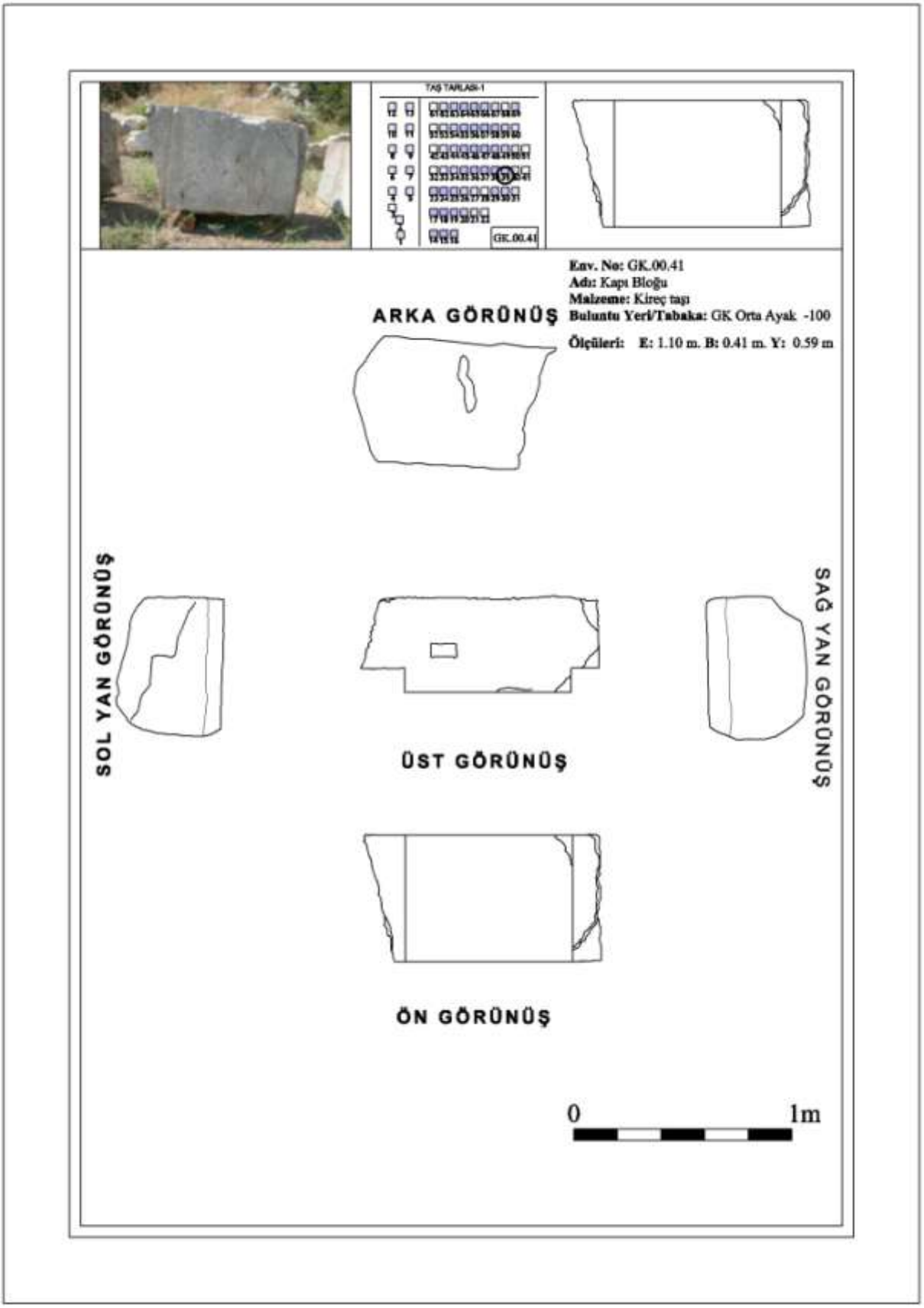
Env. No: GK.00.67
Adı: Architrav Köşe
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak batı +170
Ölçüleri: **E:** 1.80 m. **B:** 1.66 m. **Y:** 0.45 m

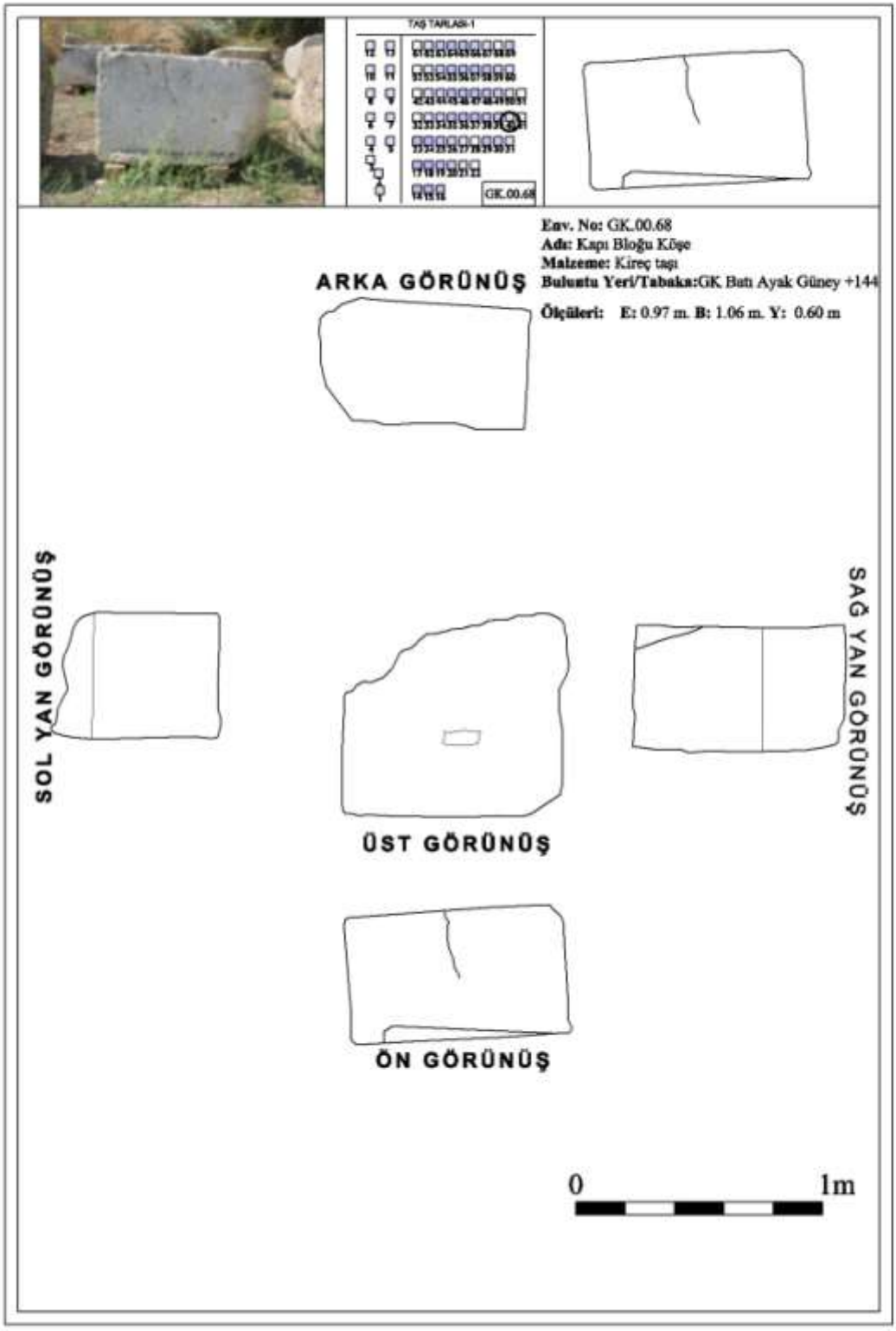
Env. No: GK.00.72
Adı: Kapı Bloğu Plaster Köşe
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK Batı Ayak Güney +154
Ölçüleri: **E:** 1.20 m. **B:** 1.95 m. **Y:** 0.40 m

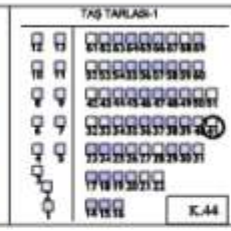

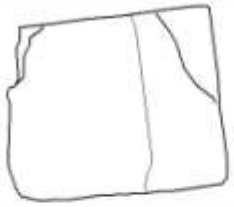

TAŞ TARLASI-1
GK.00.34
Env. No: GK.00.34
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK güney +63
Ölçüleri: E: 0.75 m. B: 1 m. Y: 0.52 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.41
Env. No: GK.00.41
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK Orta Ayak -100
Ölçüleri: E: 1.10 m. B: 0.41 m. Y: 0.59 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.68
Env. No: GK.00.68
Adı: Kapı Bloğu Köşe
Malzeme: Kireç taşı
Bulunu Yeri/Tabaka:GK Batı Ayak Güney +144
Ölçüleri: E: 0.97 m. B: 1.06 m. Y: 0.60 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

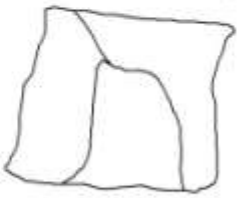

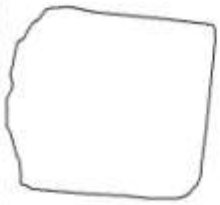
Env. No: Kapı Bloğu 44
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak güney +150

Ölçüleri: **E:** 0.70 m. **B:** 0.80m. **Y:** 0,65 m

ARKA GÖRÜNÜŞ

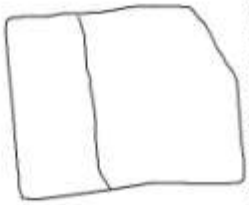

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

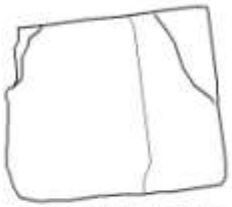

ÜST GÖRÜNÜŞ

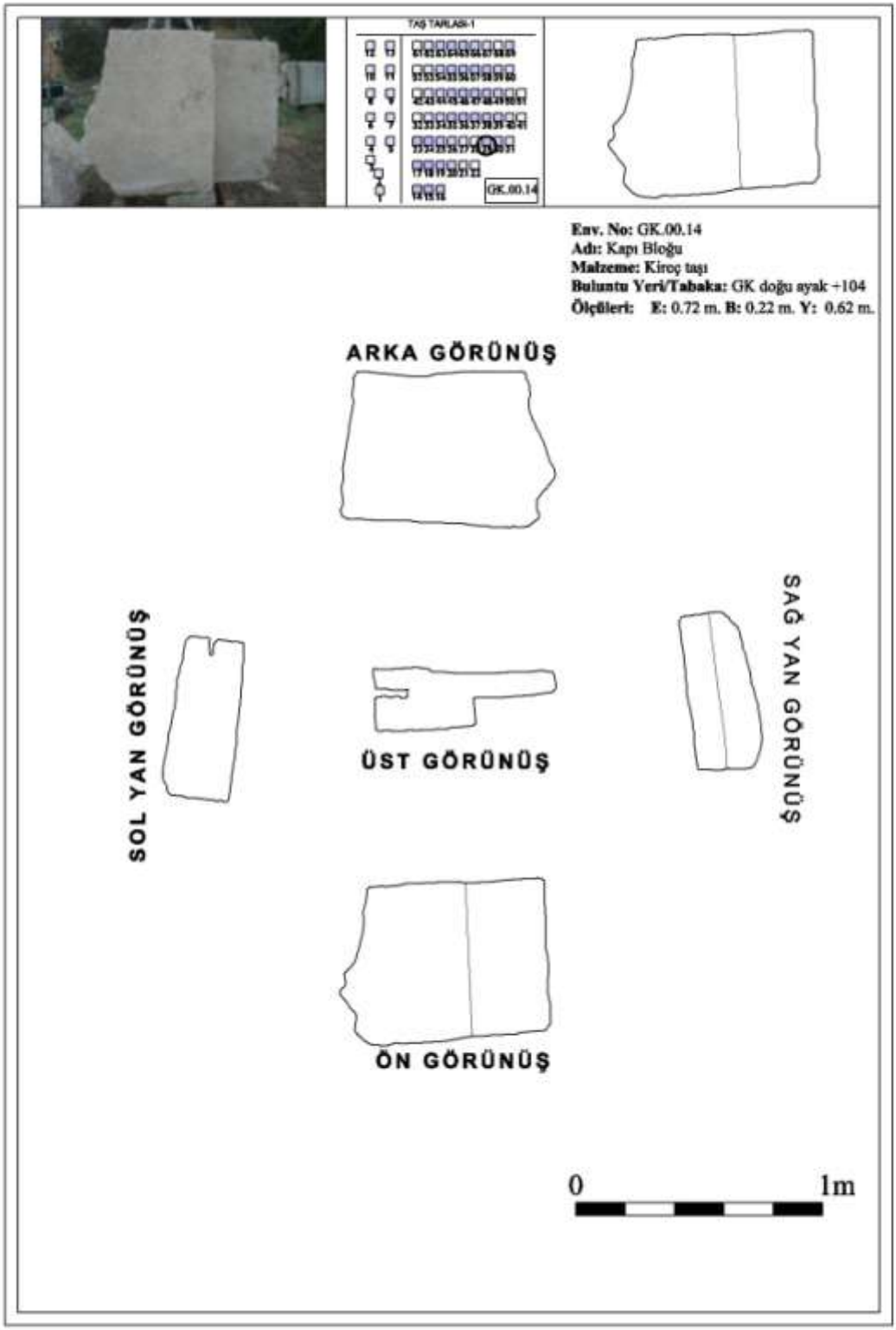

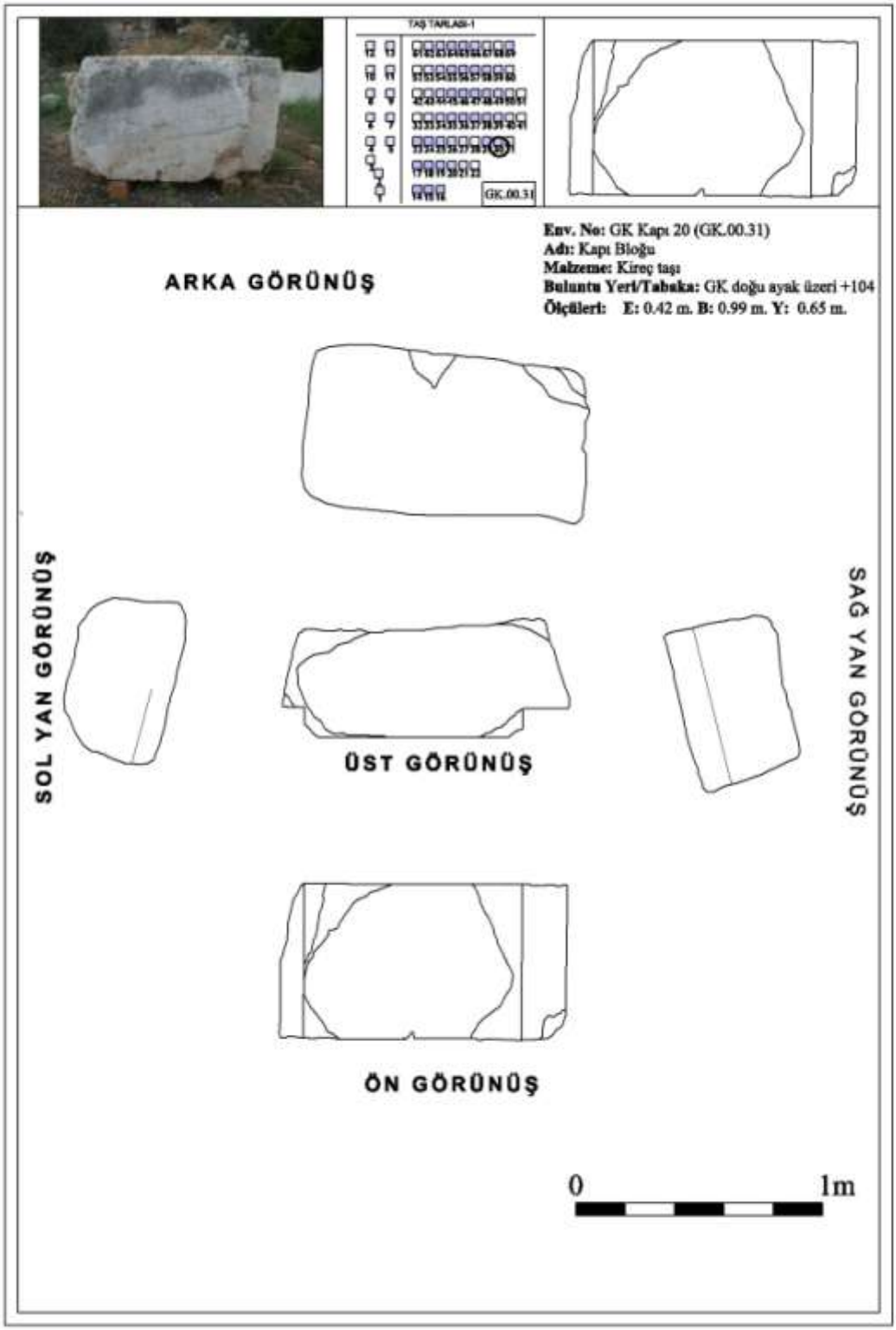
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

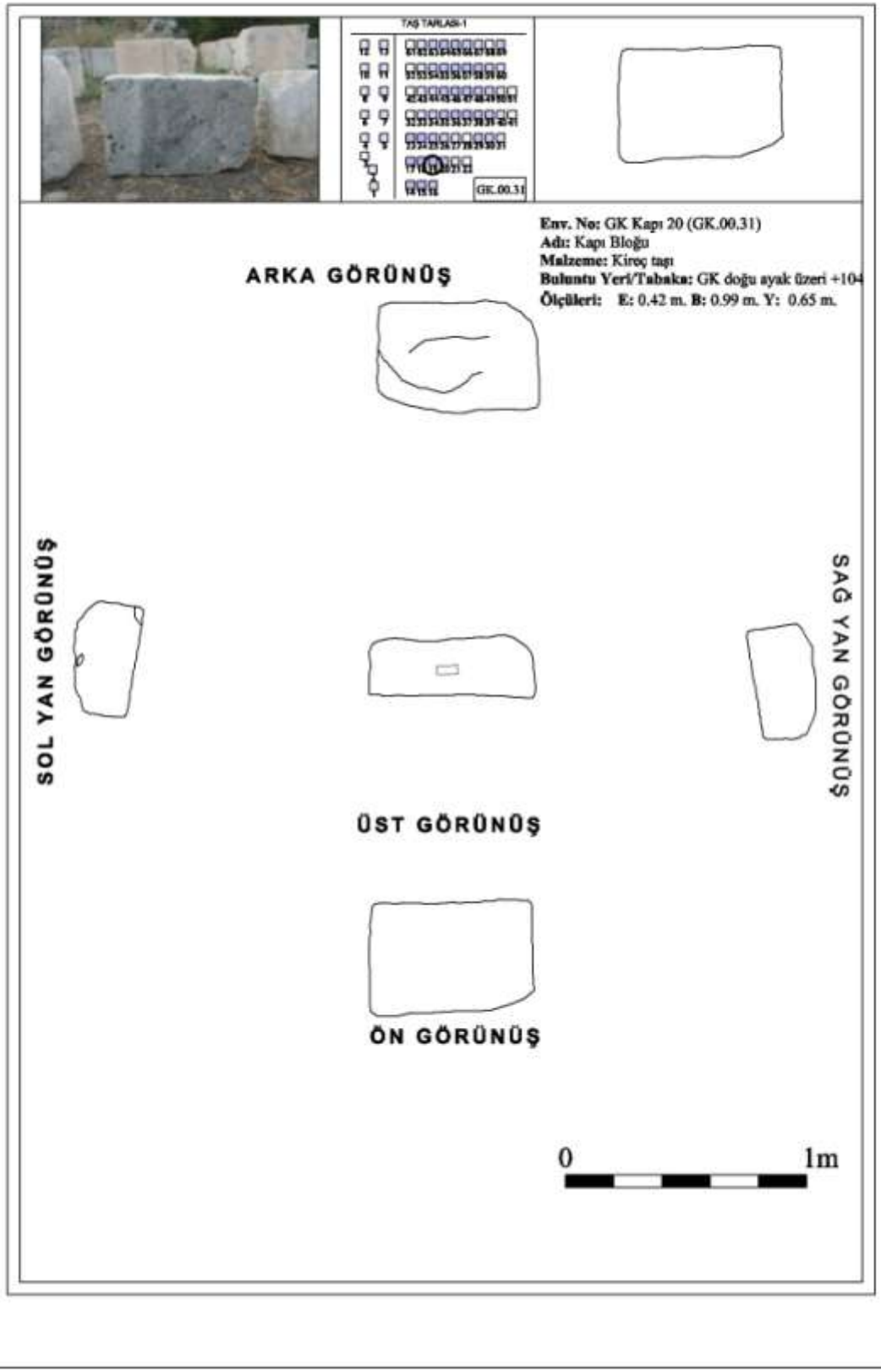

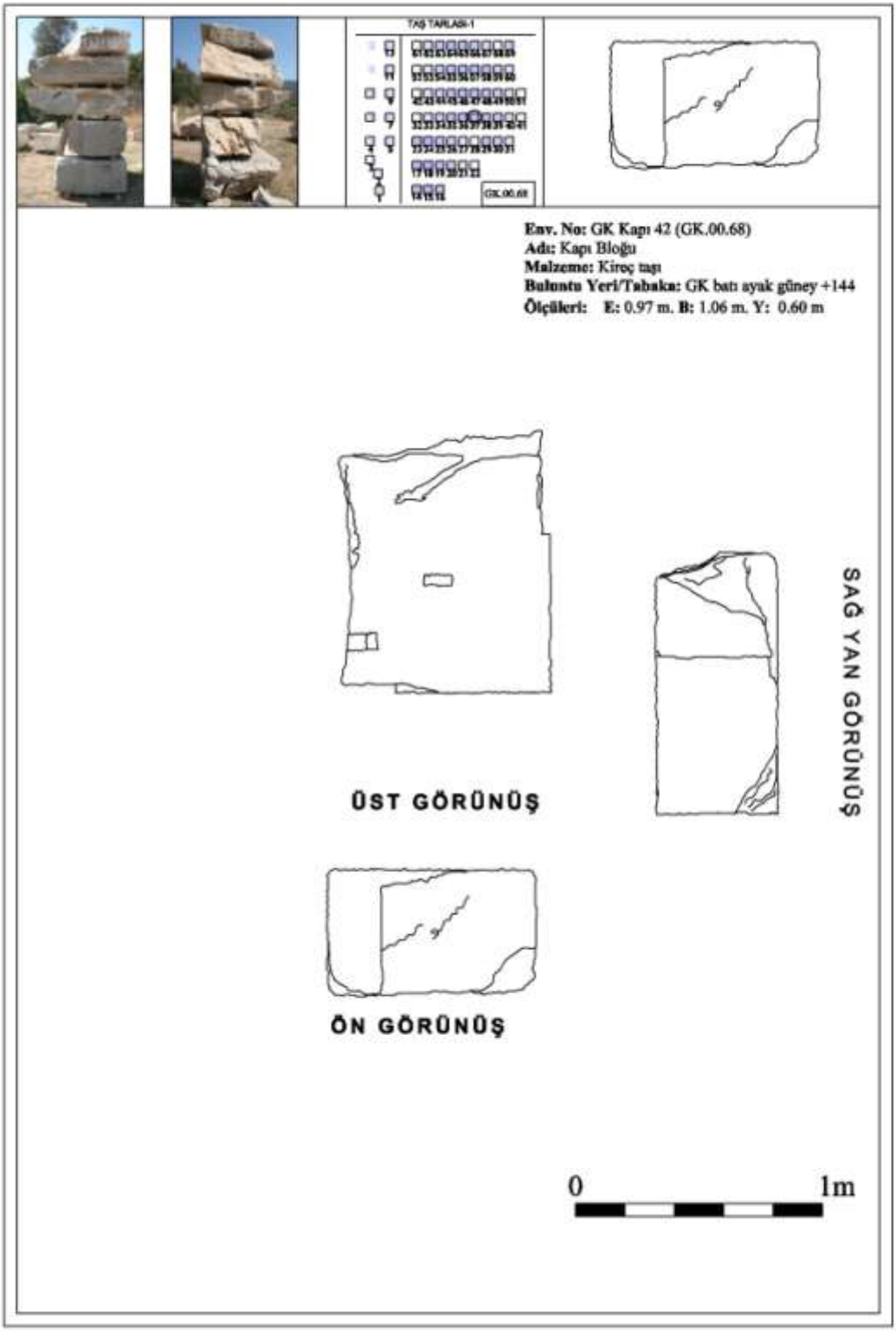
ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.14
Env. No: GK.00.14
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak +104
Ölçüleri: E: 0.72 m. B: 0.22 m. Y: 0.62 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

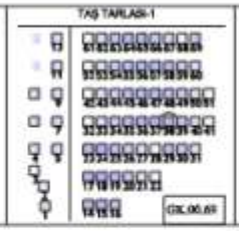

TAŞ TARLASI-1
GK.00.31
Env. No: GK Kapı 20 (GK.00.31)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak üzeri +104
Ölçüleri: E: 0.42 m. B: 0.99 m. Y: 0.65 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

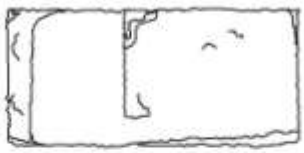

TAŞ TARLASI-1
GK.00.31
Env. No: GK Kapı 20 (GK.00.31)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak üzeri +104
Ölçüleri: E: 0.42 m. B: 0.99 m. Y: 0.65 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-1
GK.00.68
Env. No: GK Kapı 42 (GK.00.68)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak güney +144
Ölçüleri: E: 0.97 m. B: 1.06 m. Y: 0.60 m
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

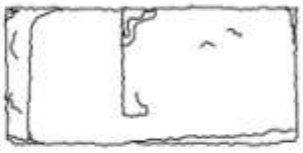

Env. No: GK Kapı 43 (K7 / GK.00.697)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Güney Kapı batı ayak
Ölçüleri: **E:** 0.50 m. **B:** 0.63 m. **Y:** 0.18 m.

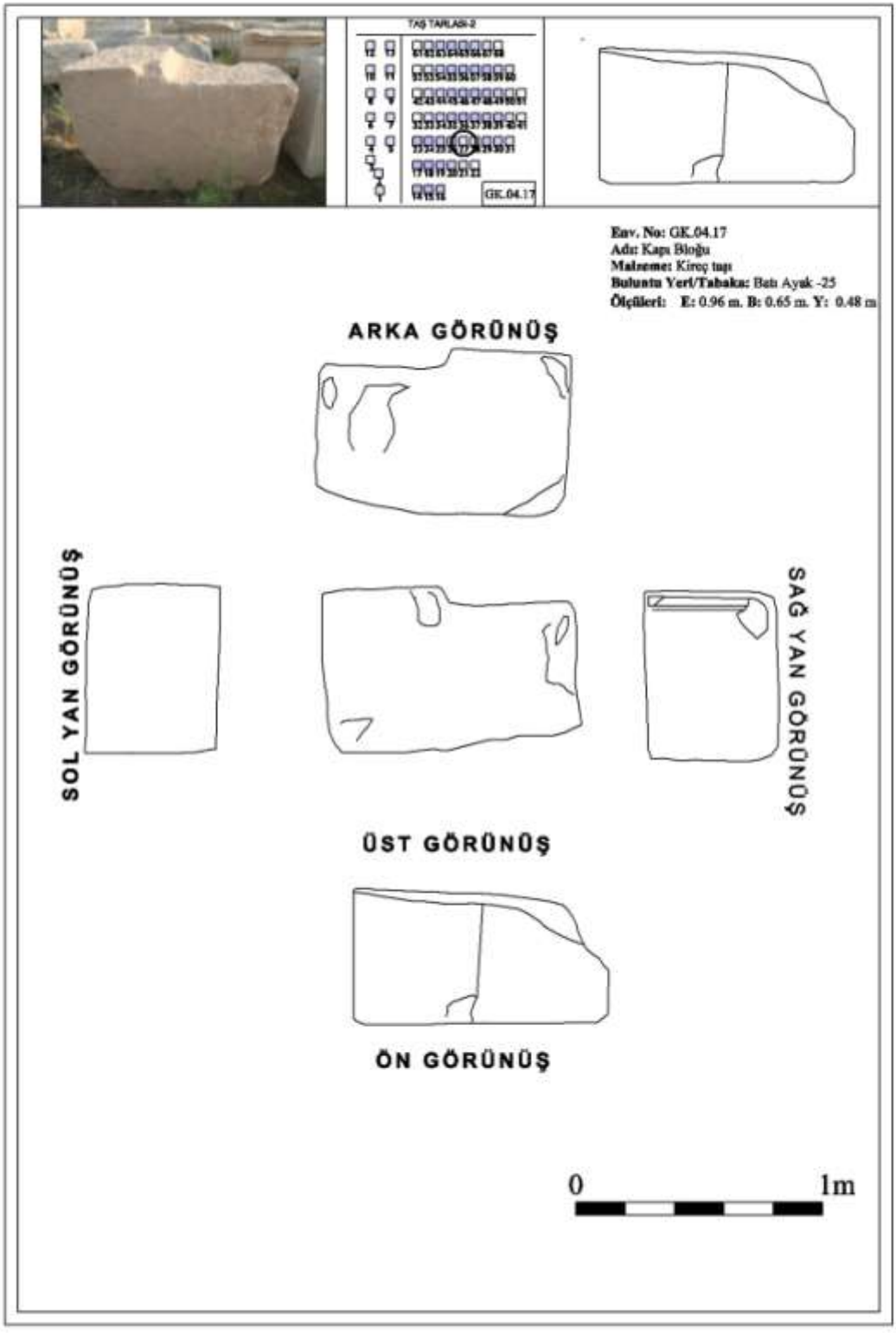

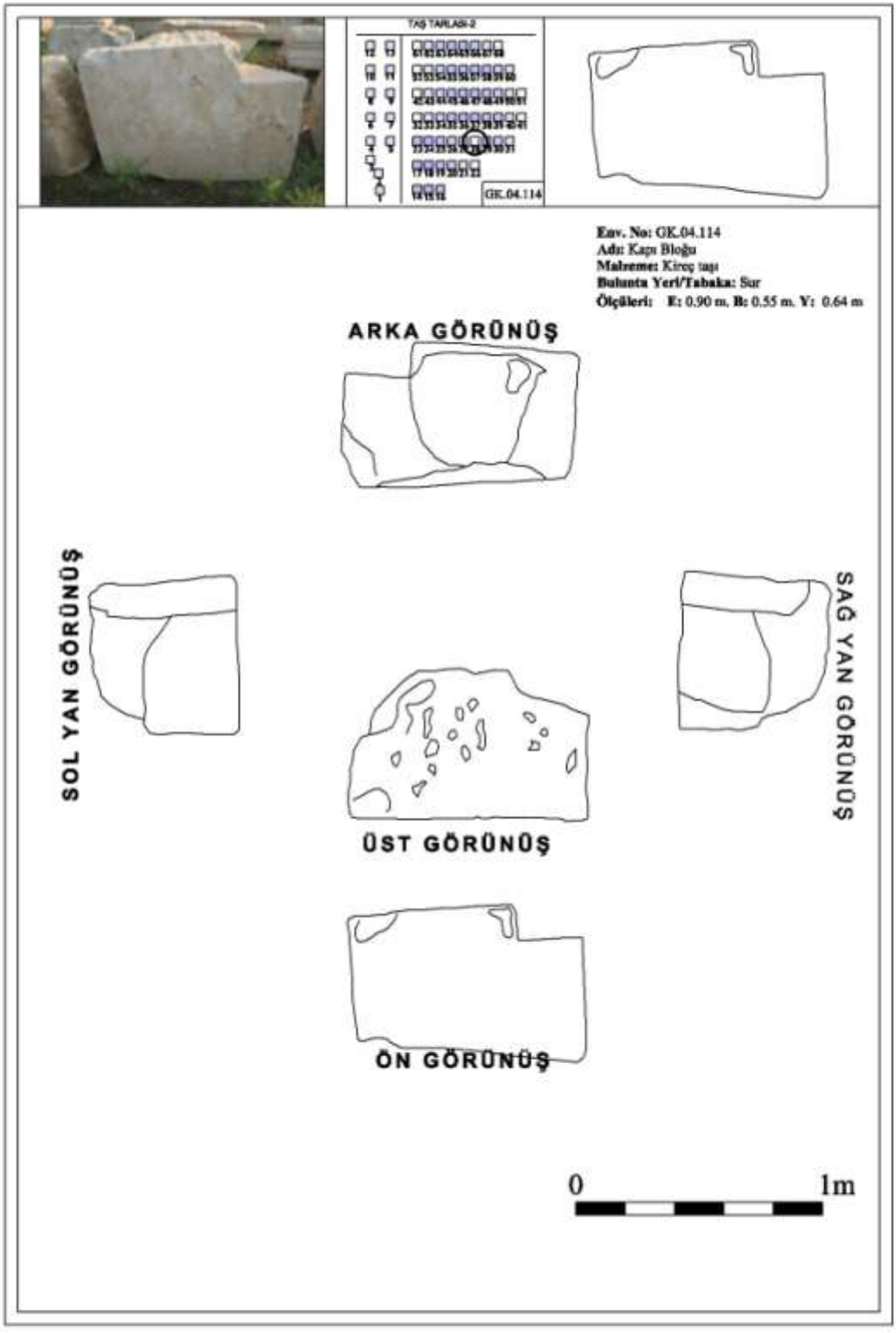
ÜST GÖRÜNÜŞ

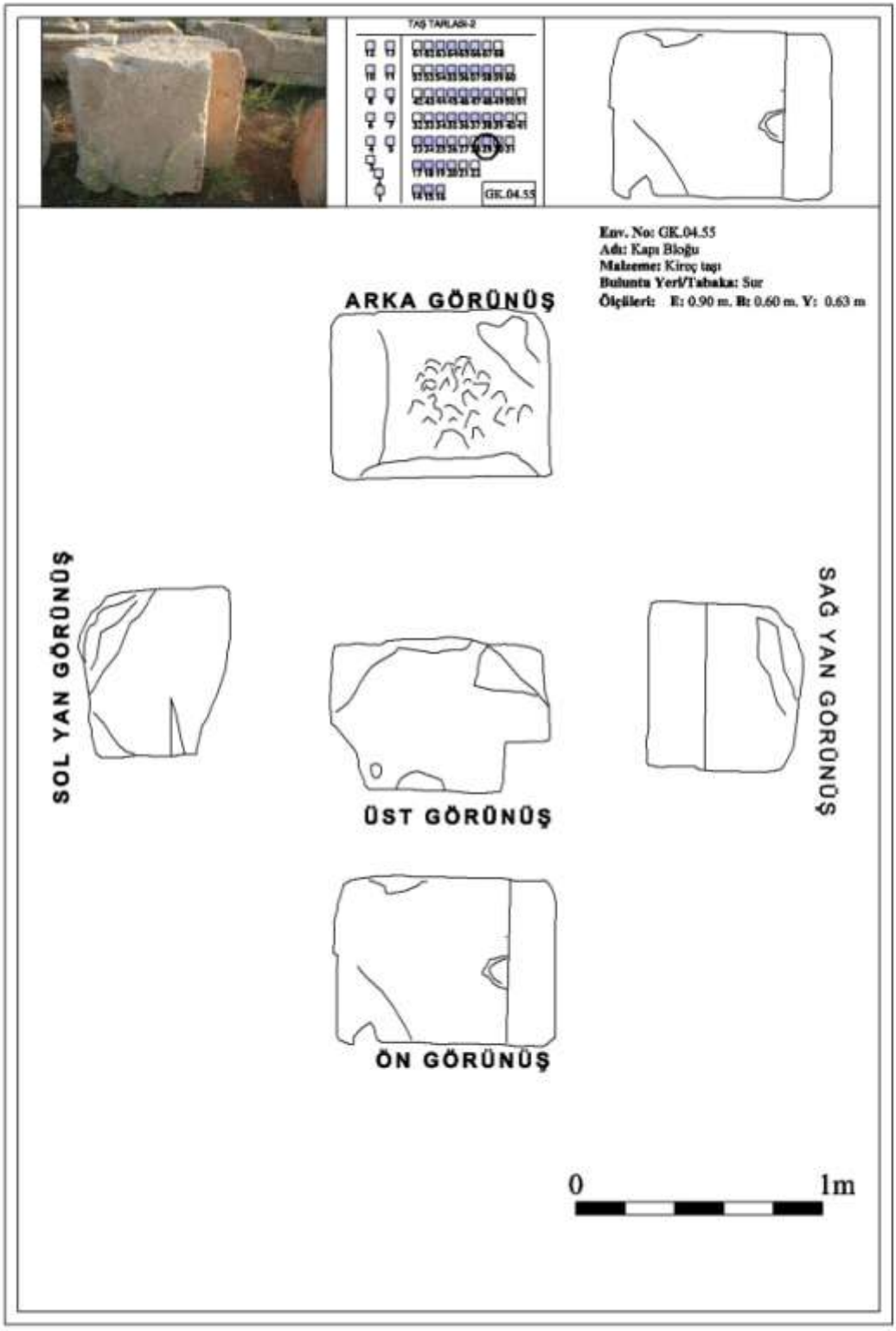

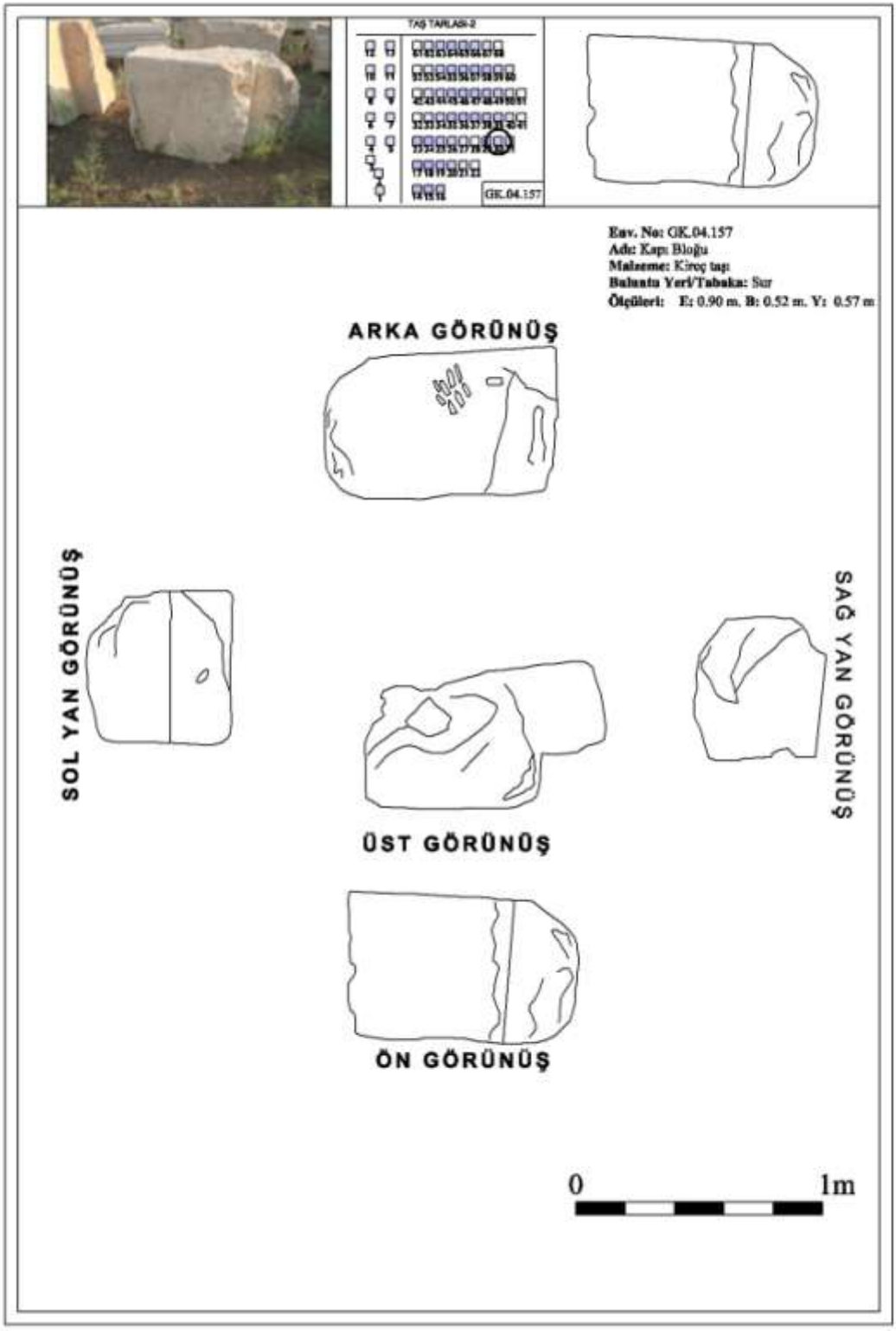
ÖN GÖRÜNÜŞ

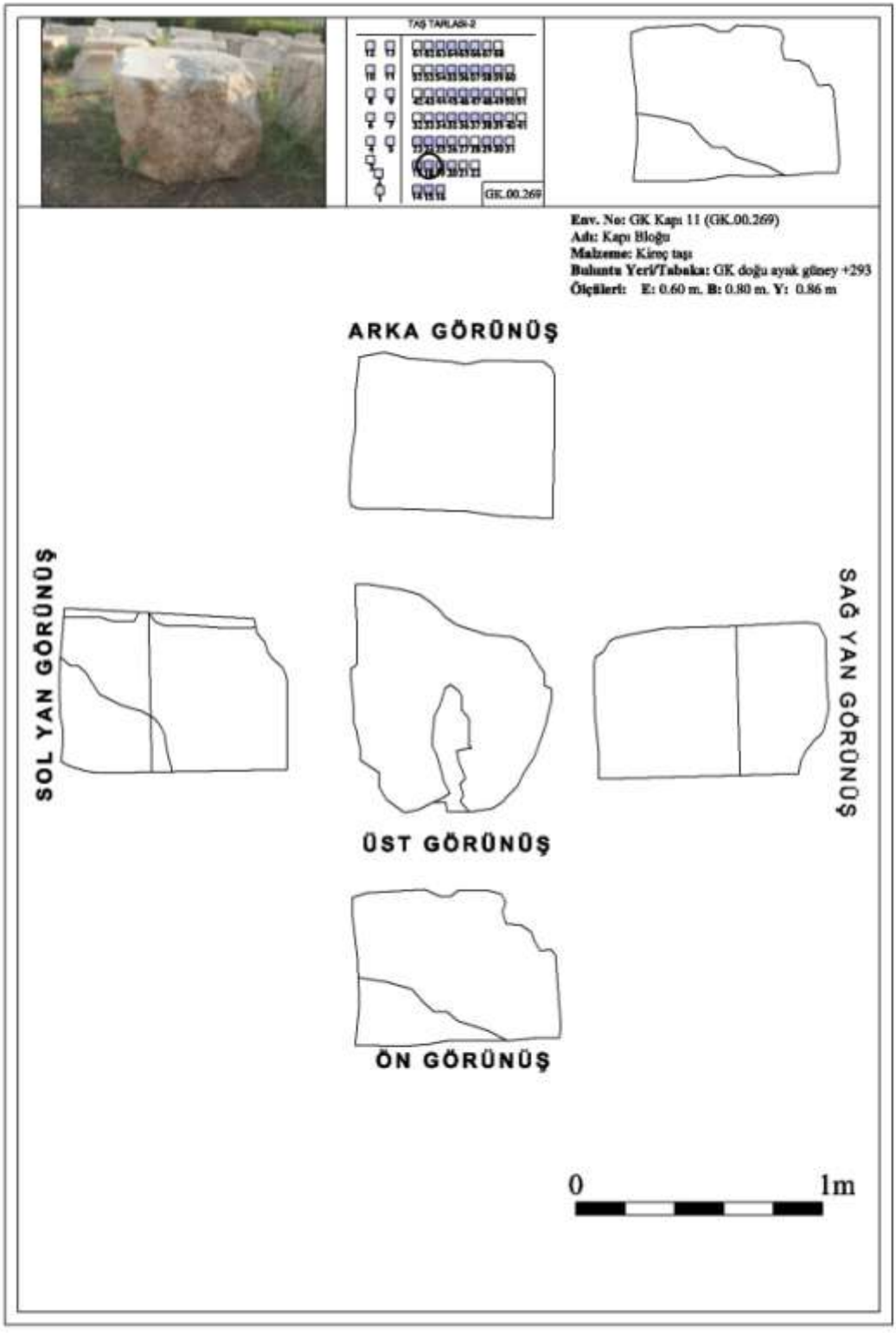
0 1m

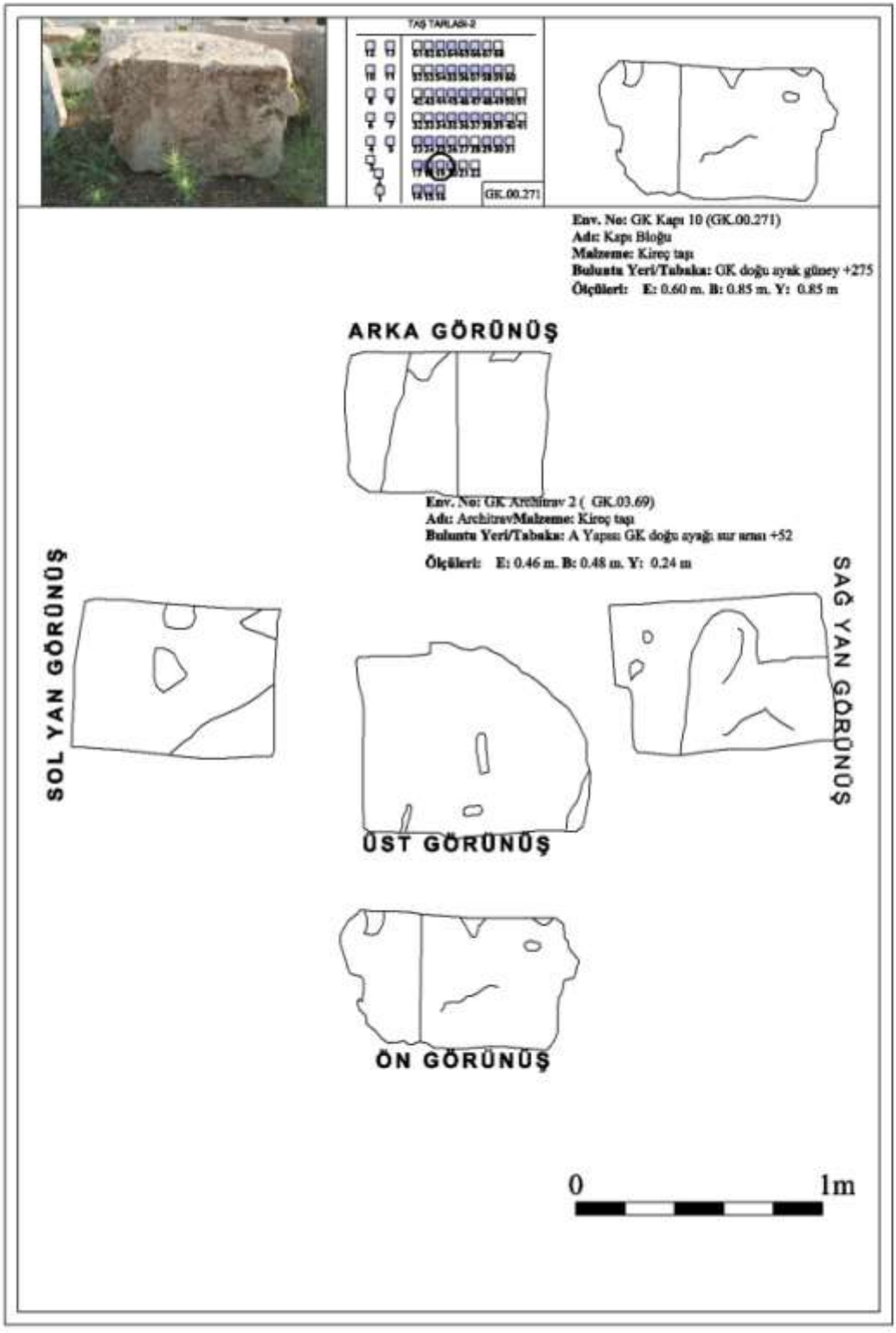

TAŞ TARLASI-2
GK.04.17
Env. No: GK.04.17
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Batı Ayak -25
Ölçüleri: E: 0.96 m. B: 0.65 m. Y: 0.48 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

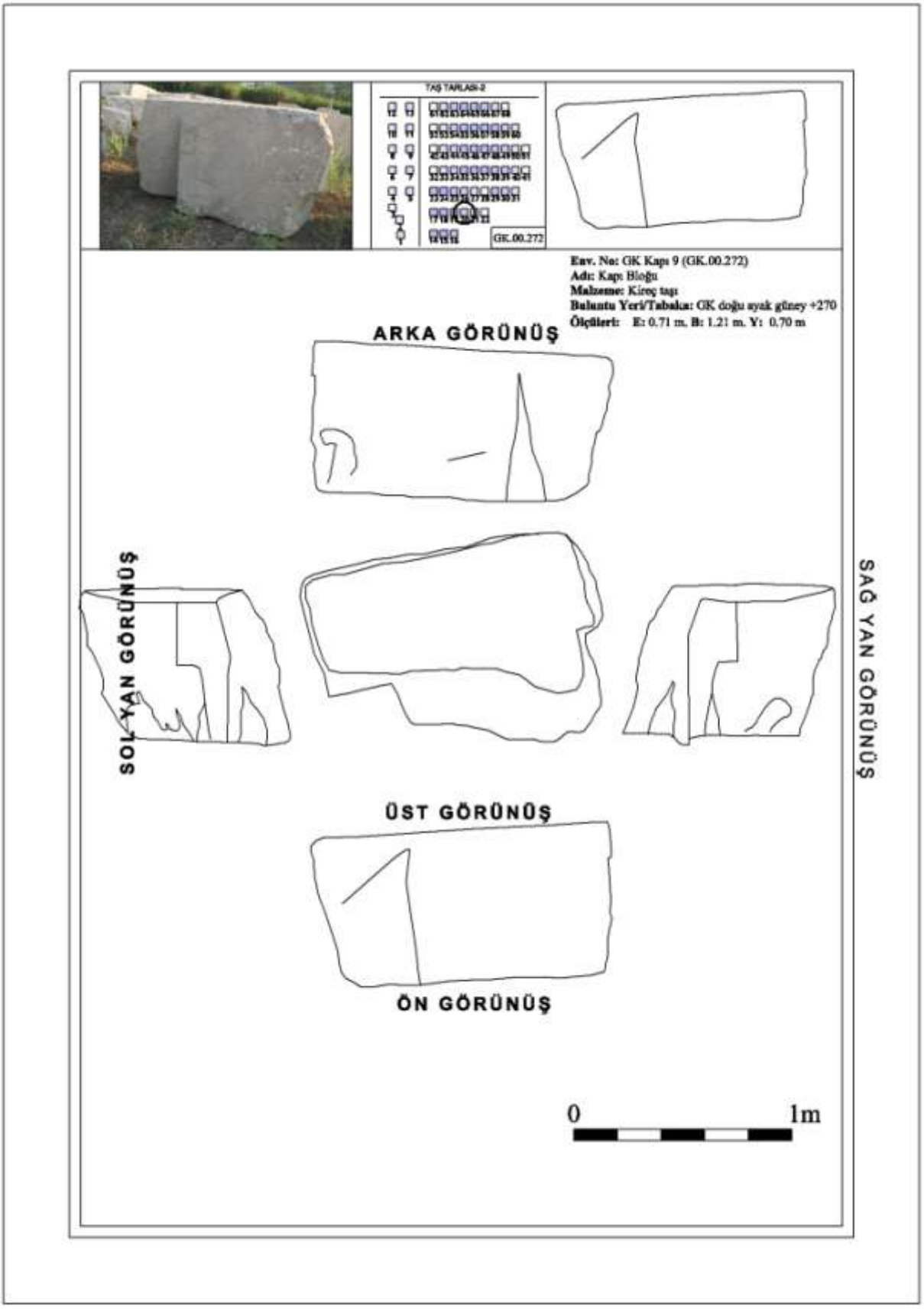

TAŞ TARLASI-2
GK.04.114
Env. No: GK.04.114
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Sur
Ölçüleri: E: 0.90 m. B: 0.55 m. Y: 0.64 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

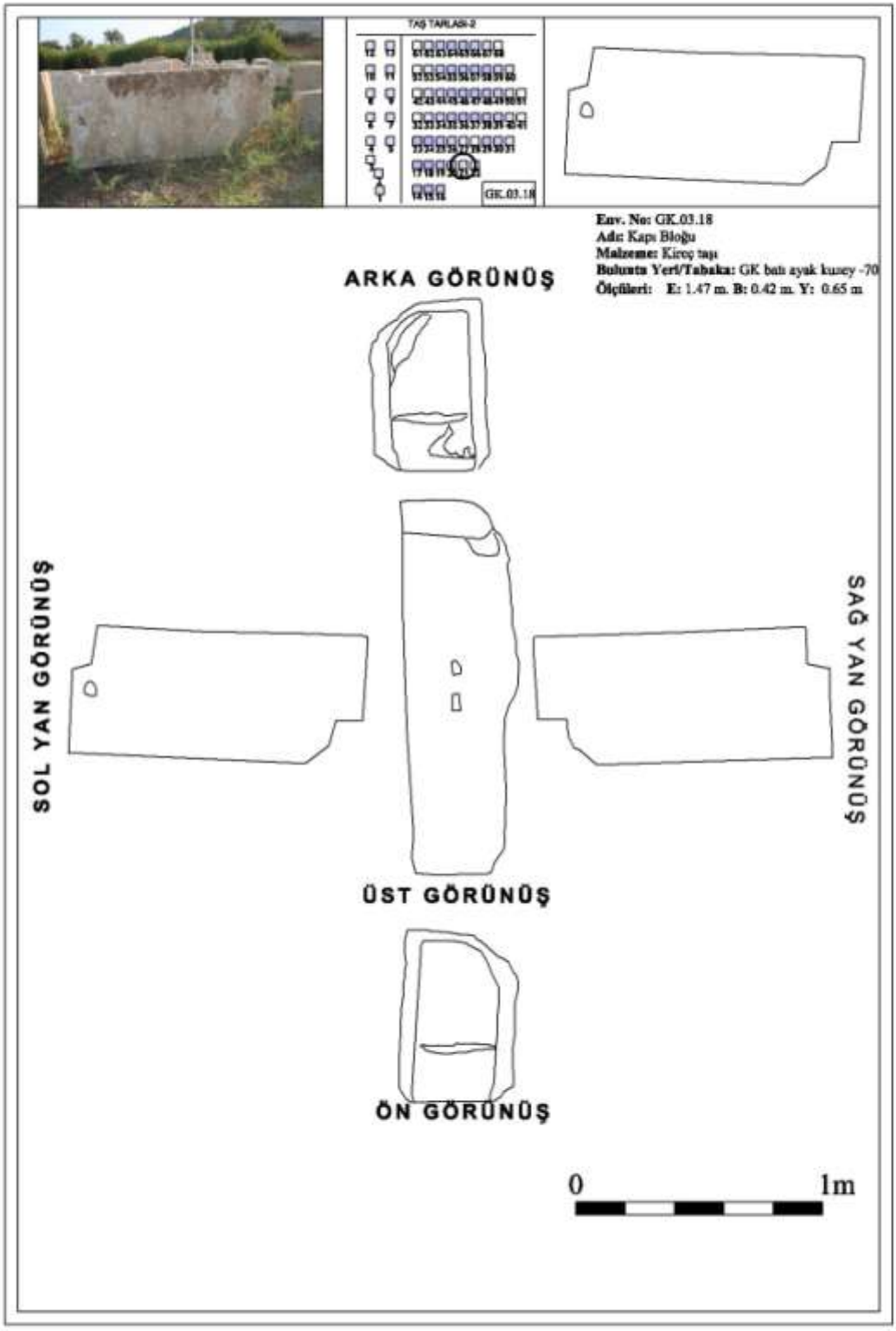

TAŞ TARLASI-2
GK.04.55
Env. No: GK.04.55
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Sur
Ölçüleri: E: 0.90 m. B: 0.60 m. Y: 0.63 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

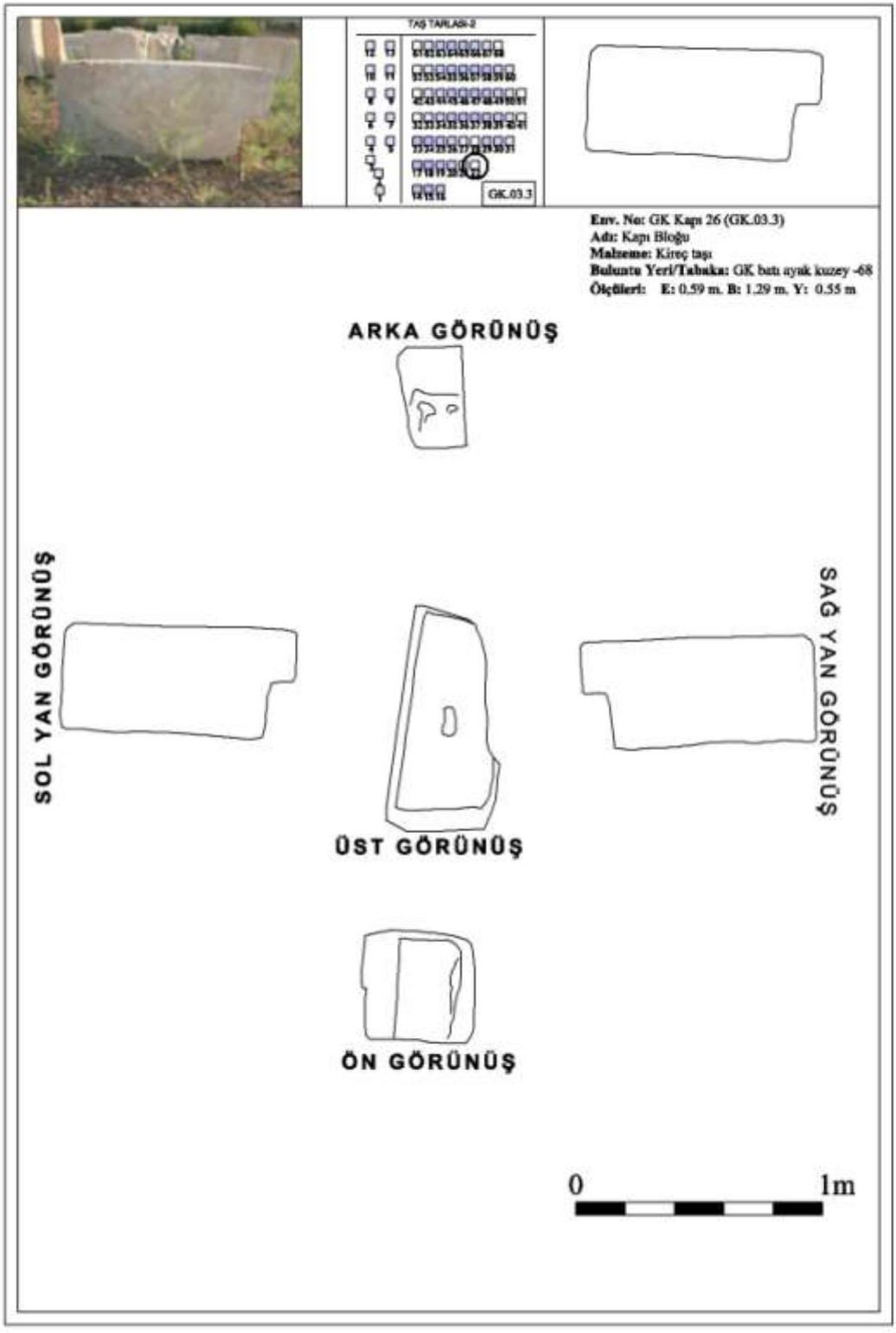

TAŞ TARLASI-2
GK.04.157
Env. No: GK.04.157
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Bulunta Yeri/Tabaka: Sur
Ölçüleri: E: 0.90 m. B: 0.52 m. Y: 0.57 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

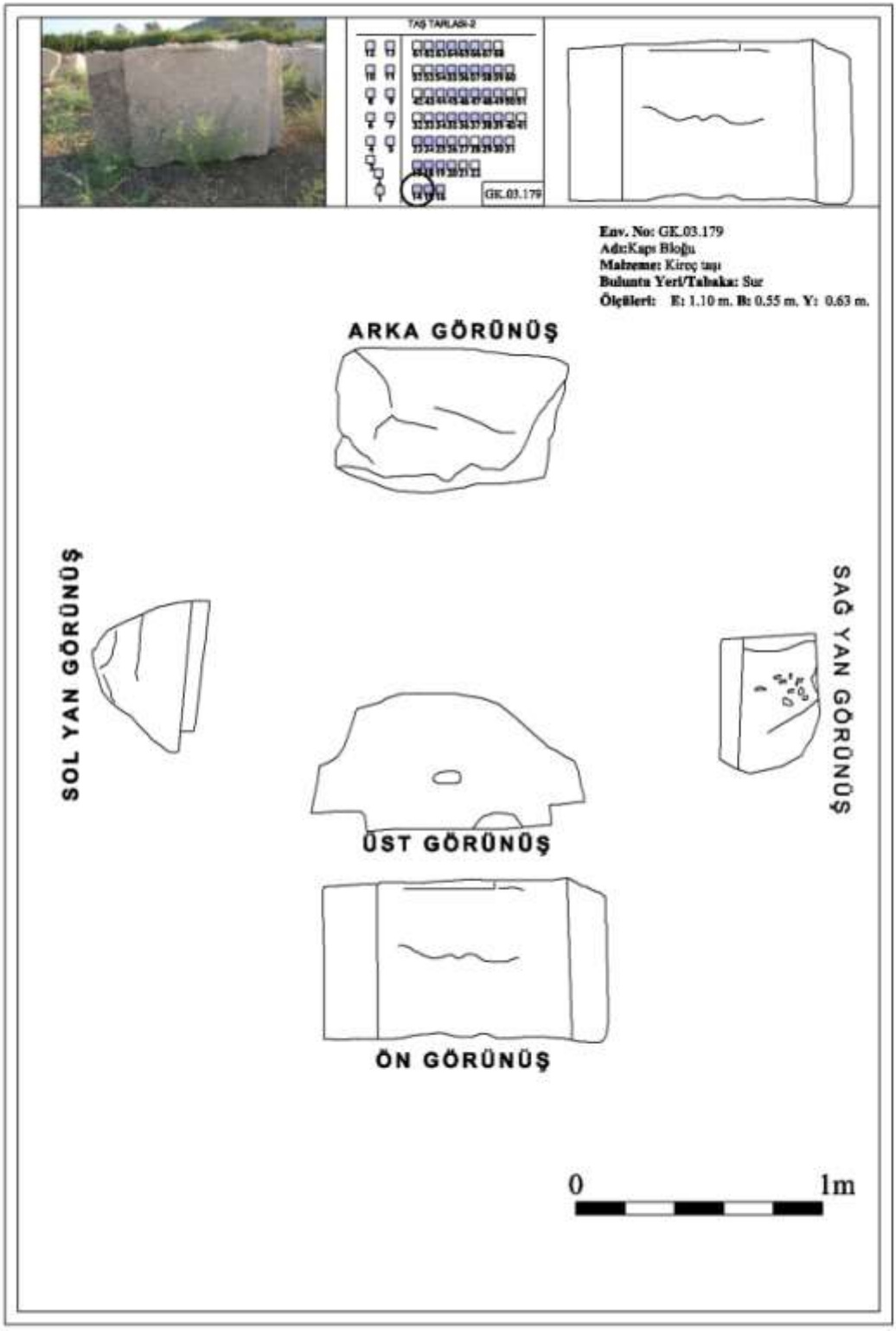

TAŞ TARLASI-2
GK.00.269
Env. No: GK Kapı 11 (GK.00.269)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak güney +293
Ölçüleri: E: 0.60 m. B: 0.80 m. Y: 0.86 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.00.271
Env. No: GK Kapı 10 (GK.00.271)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak güney +275
Ölçüleri: E: 0.60 m. B: 0.85 m. Y: 0.85 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
Env. No: GK Architrav 2 (GK.03.69)
Adı: Architrav/Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: A Yapısı GK doğu ayağı sur arası +52
Ölçüleri: E: 0.46 m. B: 0.48 m. Y: 0.24 m
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

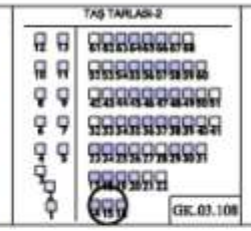

TAŞ TARLASI-2
GK.00.272
Env. No: GK Kapı 9 (GK.00.272)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK doğu ayak güney +270
Ölçüleri: E: 0.71 m. B: 1.21 m. Y: 0.70 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

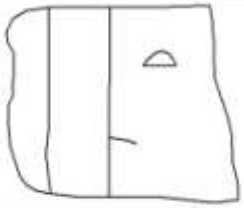

TAŞ TARLASI-2
GK.03.18
Env. No: GK.03.18
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Bulunta Yeri/Tabaka: GK batı ayak kuzey -70
Ölçüleri: E: 1.47 m. B: 0.42 m. Y: 0.65 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.03.3
Env. No: GK Kapı 26 (GK.03.3)
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: GK batı ayak kuzey -68
Ölçüleri: E: 0.59 m. B: 1.29 m. Y: 0.55 m
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

TAŞ TARLASI-2
GK.03.179
Env. No: GK.03.179
Adı:Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Sur
Ölçüleri: E: 1.10 m. B: 0.55 m. Y: 0.63 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

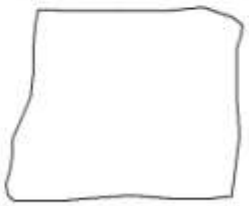

Env. No: GK.03.108
Adı: Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Bulantu Yeri/Tabaka: Sur
Ölçüleri: **E:** 0.80 m. **B:** 0.34 m. **Y:** 0.60 m.

ARKA GÖRÜNÜŞ

SOL YAN GÖRÜNÜŞ

SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ

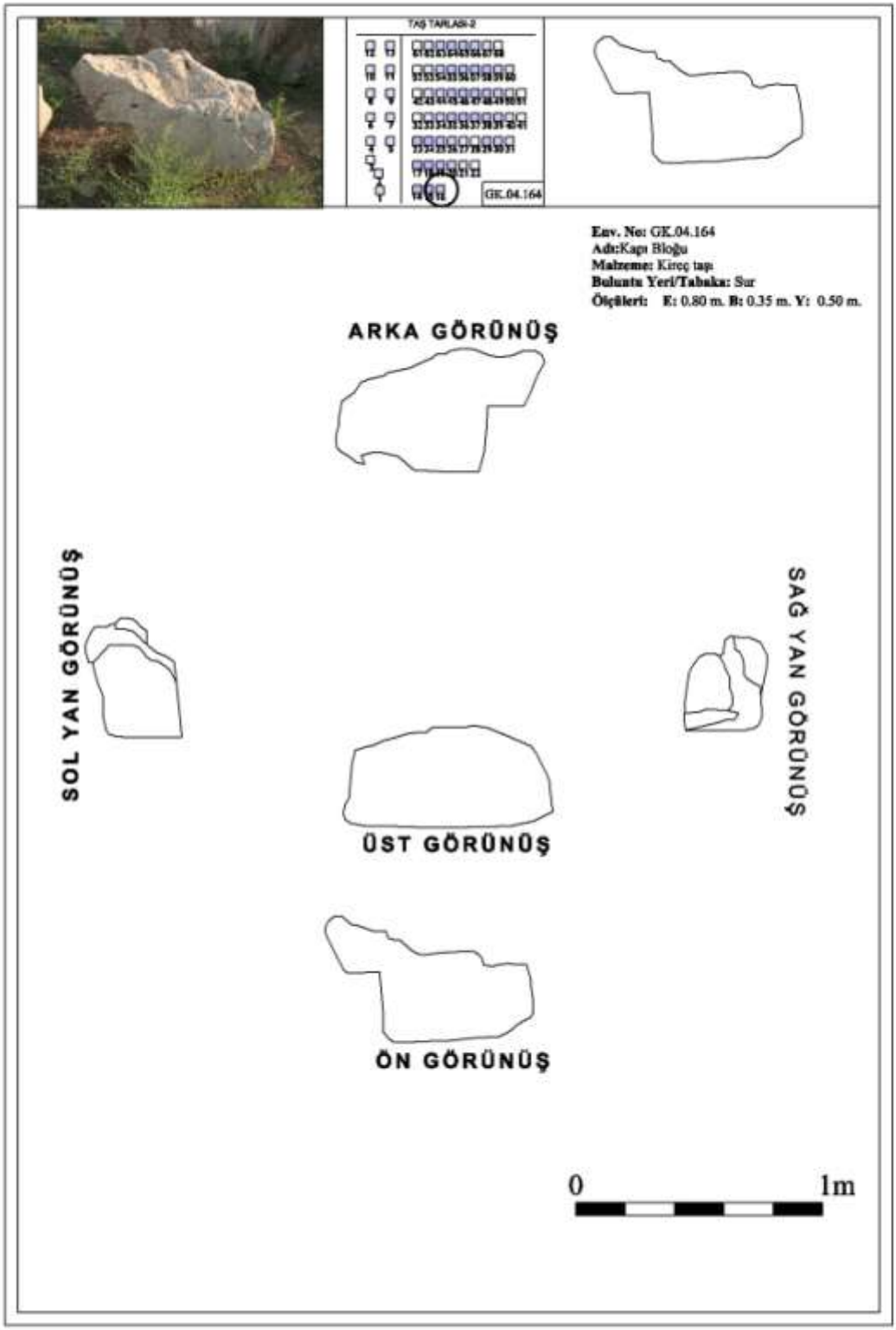

ÜST GÖRÜNÜŞ

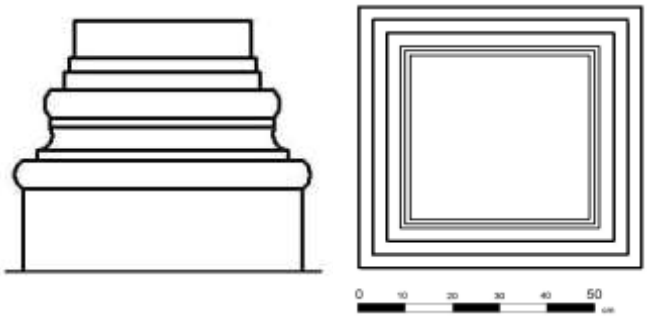
ÖN GÖRÜNÜŞ

0 1m

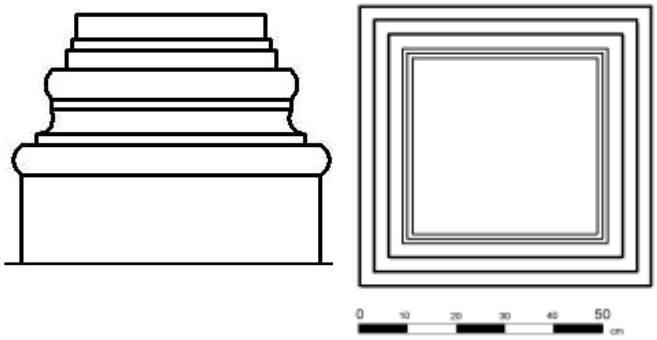

TAŞ TARLASI-2
GK.04.164
Env. No: GK.04.164
Adı:Kapı Bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Sur
Ölçüleri: E: 0.80 m. B: 0.35 m. Y: 0.50 m.
ARKA GÖRÜNÜŞ
SOL YAN GÖRÜNÜŞ
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ
ÜST GÖRÜNÜŞ
ÖN GÖRÜNÜŞ
0
1m

1.4. PROPYLON (A YAPISI) KATALOĞU

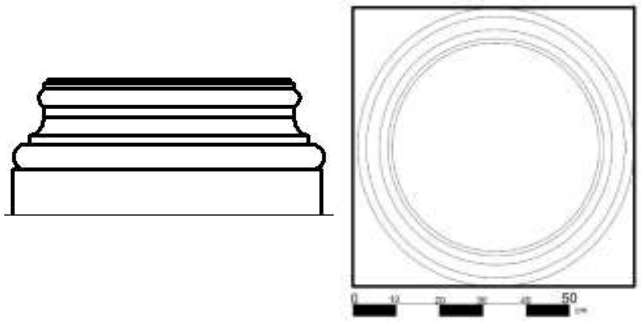
Env. No: A Yapısı 1
Adı: Kaide
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: A Yapısı in situ
Dönemi: Roma
Ölçüleri: **E:**0.60 m **B:** 0.60 m **Y:** 0.52 m

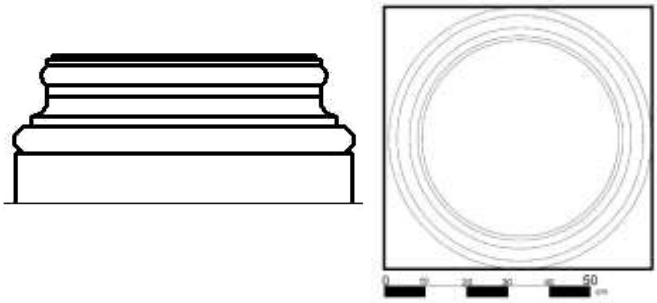
Env. No: A Yapısı 2
Adı: Kaide
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: A Yapısı in situ
Dönemi: Roma
Ölçüleri: **E:**0.60 m **B:** 0.60 m **Y:** 0.47 m

Env. No: A Yapısı 3
Adı: Kaide
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: A Yapısı in situ
Dönemi: Roma
Ölçüleri: **E:**0.65 m **B:** 0.64 m **Y:** 0.28 m

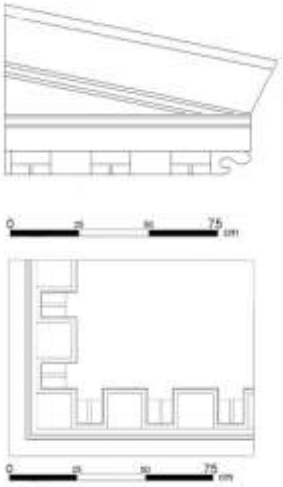
Env. No: A Yapısı 4
Adı: Kaide
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: A Yapısı in situ
Dönemi: Roma
Ölçüleri: **E:**0.65 m **B:** 0.66 m **Y:** 0.33 m

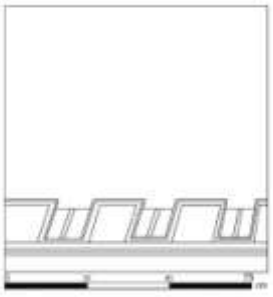
Env. No: A Yapısı 5 (G.K.03.36)
Adı: Geison frizi
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Güney Kapı doğu Ayağı kuzey -180
Dönemi: Roma
Ölçüleri: **E:**0.73 m **B:** 0.91 m **Y:** 0.20 m

Env. No: A Yapısı 6 (G.K.03.25)
Adı: Geison frizi
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Güney Kapı eşik önü -110
Dönemi: Roma
Ölçüleri: **E:**0.90 m **B:** 0.72 m **Y:** 0.42 m

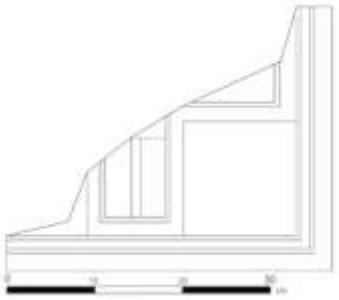
Env. No: A Yapısı 7 (G.K.03.35)
Adı: Geison frizi
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: A Yapısı batı -116
Dönemi: Roma
Ölçüleri: **E:**0.80 m **B:** 0.81 m **Y:** 0.33 m

Env. No: A Yapısı 8 (G.K.03.127)
Adı: Geison frizi
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Güney Kapı doğu ayağı kuzey önü - 123
Dönemi: Roma
Ölçüleri: **E:**0.50 m **B:** 0.63 m **Y:** 0.18 m

Env. No: A Yapısı 9 (G.K.03.205)
Adı: Geison frizi
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: Güney Kapı doğu ayağı kuzey önü - 120
Dönemi: Roma
Ölçüleri: **E:**0.33 m **B:** 0.26 m **Y:** 0.40 m

Env. No: A Yapısı 10 (G.K.03.206)
Adı: Architrav bloğu
Malzeme: Kireç taşı
Buluntu Yeri/Tabaka: A Yapısı kuzey bitişiği, Geç yapının duvarı
Dönemi: Roma
Ölçüleri: **E:**0.49 m **B:** - **Y:** 0.32 m

2. YAZIT KATALOĞU[529]

Env. No: 1
Türü: Onurlandırma yazıtı
İçerik: Patara Romalı bir Proconsülü onurlandırıyor
Tarih: MS 3. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Bilinmiyor
Tercüme: Likya birliğinin başkenti Patara, dönemin ünlü Prokonsülü L. Sergius Volossius Matidius Heracleidianus'u tarafsız ve adaletli tutumundan ve iki kere yapmış olduğu hayırsever davranışlarından dolayı (bir heykel ile onurlandırdı).

Env. No: 2, 3
Türü: Onurlandırma yazıtı
İçerik: Patara Romalı bir Proconsülü onurlandırıyor
Tarih: MS 240 civarı
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanıl
Orijinal Yeri: Bilinmiyor
Tercüme: Şehrimizin ihtiyaçlarının giderilmesi için önemli işler yapmış olan ünlü Prokonsül Armenius Peregrinus Likya Birliği'nin başkenti Patara'yı hayırsever davranışlarından dolayı (bir heykel ile onurlandırdı); Patara vatandaşı olan Cornelius Dionysios (bu kararı uyguladı).

Env. No: 4
Türü: Onurlandırma yazıtı
İçerik: Patara Romalı bir Proconsülü onurlandırıyor
Tarih: MS 3. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Bilinmiyor
Tercüme: Roma senatosunun oldukça güçlü üyelerinden olan Tiberius Claudius Solemnius Moderatus Pacatianus Likya Birliği'nin başkenti Patara'yı hayırsever davranışlarından dolayı (bir heykel ile onurlandırdı).

Env. No: 5
Türü: Onurlandırma yazıtı
İçerik: Likya Birliği Podalia'lı Timarchos oğlu Archepolis'i onurlandırdı
Tarih: MS Geç 2. yy. / Erken 3. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Tahminen Meclis Binası
Tercüme: Podalia ve Arneai vatandaşı Timarchos oğlu Archepolis tüm malvarlığını Likya Birliği'ne bıraktığından, birlik onu Patara'ya dikilen bir heykel ile onurlandırdı.

Env. No: 6
Türü: Onurlandırma yazıtı
İçerik: Likya Birliği Kyaneiai vatandaşı olan ve ismi yazıtta ele geçmeyen bir kişiyi onurlandırdı

[529] Yazıtlar H. Engelmann tarafından çevrilmiştir, kendisine çok teşekkür edrim.

Tarih: MS 3. yy. (Severuslar Dönemi)
Buluntu Yeri/Durumu: Kırık parçalar halinde devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Tahminen Meclis Binası
Tercüme: Likya Birliği, Kyaneiai vatandaşı olan birisini (ismi yazıtta ele okunamamış) tüm malvarlığını Likya birliğine bıraktığı için, Patara'ya dikilen bir heykel ile onurlandırdı.

Env. No: 7
Türü: Onurlandırma yazıtı
İçerik: Şehir (Patara) Tiberius Claudius Alexander' ı onurlandırdı
Tarih: MS 3. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Bilinmiyor
Tercüme: Aslen Pataralı ve aynı zamanda asil bir Roma vatandaşı olan Tiberius Claudius Alexander (Likya Birliğinde) Lykiarch olarak görev yaptı. Oğulları ise Roma senatosunun üyesiydi. Roma İmparatoru onun (Tiberius Claudius Alexander) Patara'da en üst düzey yönetici olarak görev yapmasını onayladı. Bunlardan başka o, Patara'da bulunan Leto, Artemis ve Apollon tapınağının bakımından da sorumluydu.

Env. No: 8
Türü: Onurlandırma yazıtı
İçerik: Patara M. Aurelius Dionysius'u onurlandırdı
Tarih: MS 3. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Bilinmiyor
Tercüme: M. Aurelius Dionysius asil bir Roma vatandaşı olarak kabul edilmişti. Ayrıca onun anne ve baba tarafından ataları da uzun yıllar yuvarlak bir kaide üzerinde duran (heykellerle) onurlandırılmıştı.

Env. No: 9
Türü: Kapı lentosunda bulunan onurlandırma yazıtı
İçerik: Titus Flavius Basileides ailesi onurlandırıyor
Tarih: MS Geç 1. yy. / MS Erken 2. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Dükkan girişi önünde bulunmuş
Orijinal Yeri: Batı portiko dükkan girişine ait lentoda
Tercüme: Lento yazıtında bir ailenin üstlendiği önemli işleri anlatıyor. Baba ve oğul uzun yıllar şehir yönetiminde önemli bir mevkide görev almışlar.

Env. No: 10
Türü: Quintus Vilius Antimachus onurlandırma yazıtı
İçerik: Oğul babası için bir heykel diktirmiş
Tarih: MS 2. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Tahminen Meclis Binası
Tercüme: Dul bir kadın oğlunu ölen babasının anısına bir heykel diktirmesi için görevlendirdi. Bu kişide annesinin dileğini yerine getirdi.

Env. No: 11, 12
Türü: Kırık parça olarak ele geçen onurlandırma yazıtı
İçerik: Patara Qintus Vilius Titianus'u onurlandırdı
Tarih: MS 2. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Kırık parçalar halinde devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Tahminen Meclis Binası
Tercüme: Qintus Vilius Titianus Roma imparatorluğunda değişik kademelerde hizmet etmişti. Görevlerinden biri de garnizon komutanlığıydı (Yüzbaşı). Qintus Vilius Titianus Patara'da (Apollon) kehanet merkezinin yöneticisiydi ve Apollon onuruna düzenli aralıklarla törenler organize ederdi. Her iki görevi ömür boyu üstlenmişti.

Env. No: 13
Türü: Quintus Vilius Quadratus'u onurlandırma yazıtı
İçerik: Patara Romalı bir Proconsülü onurlandırıyor
Tarih: MS 2. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Bilinmiyor
Tercüme: 12. garnizon komutanı (yüzbaşı) olarak Roma İmparatorluğu'nda hizmet eden Pataralı Quintus Vilius Quadratus, daha sonra Hellenistan'da Achaia eyaletinin yöneticisi (vali) de olmuştur.

Env. No: 14
Türü: Architrav üzerindeki yazıt
İçerik: Claudia Anassa Archiereia (impataror kültü baş rahibesi) olarak bir yapı inşa ettirdi
Tarih: MS 2. yüzyıl başı
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Batı Portik dükkan girişi lentosu
Tercüme: Claudia Anassa Archiereia (İmpataror Kültü Baş Rahibesi) olarak bir yapı inşa ettirdi Likya Birliği'nin ilk kadın rahibesi (Archiereia) olarak seçilmiştir. Bu görevde iken Patara'da bir yapı inşa ettirmiştir.

Env. No: 15
Türü: Onurlandırma Yazıtı
İçerik: Patara'da bir tapınak inşa ettiren Claudia Dryantilla Platonis Patara tarafından onurlandırıldı.
Tarih: MS Erken 3 yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Tahminen kadının (Claudia Dryantilla Platonis) inşa ettirdiği tapınağın önünde duruyordu
Tercüme: Bu tapınağı temelden itibaren bir konsül karısı, ünlü ve sevilen bir kişi olan Claudia Dryantilla Platonis yaptırmıştır. Bundan dolayı Likya Birliği'nin başkenti Patara tarafından onurlandırılmıştır.

Env. No: 16
Türü: Liste
İçerik: Meclis yöneticilerinin listesi
Tarih: MS 43'ten sonra, 1. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Tahminen Meclis Binası
Tercüme: Bu yazıtta Patara meclisinde belli yıllarda hizmet etmiş kişilerin isimleri liste halinde verilmiştir. Sadece 11 üyenin ismi okunabilmektedir. Diğerleri ise ele geçmemiştir.

Env. No: 17, 18
Türü: Onurlandırma Yazıtı
İçerik: a) Patara kenti Claudia Anassa'yı kente sunduğu hizmetlerden dolayı onurlandırdı
b) Tiberius Claudius Epaphroditus kişisel hizmetlerinden dolayı Claudia Anassa'yı onurlandırdı.
Tarih: MS 2. yy. (Hadrian Dönemi)
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Ana Cadde
Tercüme: Patara kenti Claudia Anassa'yı kente sunduğu hizmetlerden dolayı onurlandırdı. Tiberius Claudius Epaphroditus kişisel hizmetlerinden dolayı Claudia Anassa'yı onurlandırdı.

Env. No: 19
Türü: Adak yazıtı
İçerik: Aurelius Alexion bir heykel ve kaidesini yaptırdı
Tarih: MS Geç 2. / Erken 3. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: İn situ, Kapı batı ayağı önü
Orijinal Yeri: İn situ
Tercüme: Boethos ön ismini de kullanan II. Marcus Aurelius Alexion bütün memuriyet hizmetlerinin sonucunda Neoide Gymnasiarch olur olmaz çok sevdiği şehrinde kendi parasıyla (bu heykeli? yapıyı?) diktirdi.

Env. No: 20
Türü: Kırık parça halinde ele geçen yarış-oyun yazıtı
İçerik: Güreşçi heykel kaidesi
Tarih: MS Geç 2. yy. / Erken 3. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak caddede kullanılmış
Orijinal Yeri: Tahminen gymnasiumda
Tercüme: Sadece son iki kelime ele geçmiştir. Anlaşılmıyor. Kelimeler güreşle ilgili.

Env. No: 21
Türü: Tekırık parça halinde ele geçen onur yazıtı
İçerik: Tanrıça Roma'nın onurlandırma yazıtı.
Tarih: MÖ 1. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak Batı Portik basamağında kullanılmış
Orijinal Yeri: Tahminen Tanrıça Roma Tapınağında.
Tercüme: Tanrıça Roma'ya ithaf edilen yazıt

Env. No: 22
Türü: Kırık parça halinde ele geçen liste?
İçerik: Anlaşma?, onurlandırma? yazıtı
Tarih: MÖ 2. yy.
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak Batı Potik 7. Nolu mekân zemininde.
Orijinal Yeri: Yeri belli değil
Tercüme: Ksanthos ile Patara arasında bir anlaşma? metni.

Env. No: 23
Türü: Onur yazıtı
İçerik: Agonostik
Tarih: MS 2. yy. sonu 3. yy. hemen başı
Buluntu Yeri/Durumu: Devşirme malzeme olarak Doğu Portik stylobatında kullanılmış. Üç şsampiyon heykelinin bulunduğu üç altlıkltan birisi.
Orijinal Yeri: Ana Cadde'de.
Tercüme: Güreş dalında şampiyon olmuş Pataralı Hermo... adındabir kişinin adı geçmekte.

3. PLASTİK ESER KATALOĞU

Env. No: AC Pl. 1
Buluntu Yeri: PTR-04 AC-GK.04. Sur duvarı içi dolgu
Eserin Adı: Heykel başı
Malzeme: Mermer
Ölçüleri: Y: 31 cm; G: 26 cm; D: 30 cm
Tanım: Dönem işçiliği olan derin matkap izleri yoğun, boyundan altı kırık, yer yer çatlaklar ve kırıklar bulunmakta.
Tarih: Flaviuslar Dönemi (Domitianus'un karısı Domitia? MS 81-96)

Env. No: 2005-2
Buluntu Yeri: Ana Cadde DP zemin altı temel.
Eserin Adı: Kabartma
Malzeme: Kireçtaşı
Ölçüleri: Yük: 152 cm Gen: 63 cm Der: 63 cm
Tanım: Olasılıkla üzerinde yazıt bulunan bir blok üzerine,ön yüzün tıraşlanarak yeniden kullanılmasıyla yapılmış Artemis'in Versailles tipinin kopyası. Kabartma,alt ve üst bölümünde silmeler bulunan ön yüze, iki yanında sütünceler bulunan, kemerli bir niş içinde alçak teknikle yapılmış ve yazıtsız. Üst silmenin sağ bölümü,tanrıçanın sağ eli ve sol ön kolu eksik, yüzü tahrip olmuş.Yerde iki yanında tazı benzeri hayvanları bulunmakta.
Tarih: Severuslar Dönemi

Env. No: AC Pl. 2
Buluntu Yeri: PTR-03 AC-GK.03. Sur duvarı içi dolgu
Eserin Adı: Heykel başı
Malzeme: Mermer
Ölçüleri: Y: 21 cm; G: 21 cm; D: 16 cm
Tanım: Çeneye kadar iyi korunmuş kadına ait heykel başı, yüzeyde yoğun tahribat bulunmakta. Burun, ağız ve çene kırık.
Tarih: Hadrian

Env. No : Pl.498
Buluntu Yeri : PTR-05 AC-GK.01
Eserin Adı : Portre
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 9 cm; G: 20 cm; D: 12.5 cm
Tanım : Portre, alından aşağısı ve arkası kırık
Tarih : Traian Dönemi

Env. No : Pl.497
Buluntu Yeri : PTR-05 AC-GK.02
Eserin Adı : Portre
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 11 cm; G: 13.5 cm; D: 4.5 cm
Tanım : Portre fragmanı.
Tarih : MS 2. yy.

Env. No : Pl.503
Buluntu Yeri : PTR-05 AC-GK.03
Eserin Adı : Portre
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 12.5 cm; G: 11.5 cm; D: 11 cm
Tanım : Portre fragmanı. Başın arka bölümü, stilize saç bukleleri.
Tarih : MS 2 yy.

Env. No: Pl. 704
Buluntu Yeri: 2010-2 Ana Cadde güney sur duvarı önü 14. Açma, seviye: -43 cm
Eserin Adı: Athena Heykelciği (?)
Malzemesi: Mermer
Ölçüleri: U: 15.2 cm; G: 13.4 cm
Tanım: Başı, kolları ve kalçadan aşağısı kırık ve eksik olan, sol tarafa dönmüş peplos giyimli kadın heykelciği.
Tarih: Roma İmparatorluk Dönemi

Env. No : Pl.633
Buluntu Yeri : PTR-07 AC/Batı portikos teras duvarı
Eserin Adı : Plastik Fragman
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 33 cm; G: 29 cm; D: 20 cm
Tanım : Giysili kadın heykeline ait plastik fragman. Göğüs bölümü korunabilmiş.
Tarih : MS 2 yy.

Env. No : Pl.487
Buluntu Yeri : PTR-04 AC-GK.04.191
Eserin Adı : Torzo
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 39 cm; G: 24 cm; D: 19 cm
Tanım : Erkek Torso.
Tarih : MS 2 yy.

Env. No : Pl.631
Buluntu Yeri : PTR-07 AC/ Batı portikos teras duvarı pl 01
Eserin Adı : Plastik Fragman
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 0,5 cm; G: 0,9 cm; D: 0,5 cm
Tanım : Yay ya da rulo benzeri bir nesne tutan, baş ve orta parmağı olmayan sol el.
Tarih : MS 2 yy.

Env. No : Pl.459
Buluntu Yeri : PTR-03 AC-GK.155
Eserin Adı : Heykel Fragmanı
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 20 cm; G: 23 cm; D: 8.5 cm
Tanım : Sandaletli bir genç kıza ait heykel ayağı. Bilekten itibaren kırık ayak, parmak uçlarının üzerine doğru yüklenmiş ve bir kaide ve ya bir altlık üzerinde durmaktadır. Bilekten bağlı sandaletin arkası kırık.

Tarih : MS 1 yy.

Env. No : Pl.470
Buluntu Yeri : PTR-05 AC-GK.05
Eserin Adı : Plastik Fragman
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 6 cm; G: 7 cm; D: 12.5 cm
Tanım : Aslan ayağı parçası.
Tarih : MS 2 yy.

Env. No : Pl.463
Buluntu Yeri : PTR-03 AC-GK.8
Eserin Adı : Plastik Fragman
Malzemesi : Kireç Taşı
Ölçüleri : Y: 8 cm; G: 12.5 cm; D: 1.5 cm
Tanım : Giysi kıvrımları korunmuş kabartma parçası.
Tarih : MS 2 yy.

Env. No : Pl.468
Buluntu Yeri : PTR-92 AC-K. 92.01/155
Eserin Adı : Heykel Fragmanı
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 20 cm; G: 16.5 cm; D: 12 cm
Tanım : Giyisi parçası korunmuş heykel fragmanı.
Tarih: MS 1 yy.

Env. No : Pl.469
Buluntu Yeri : PTR-92 AC-K. 92.01/88
Eserin Adı : Heykel Fragmanı
Malzemesi : Kireç Taşı
Ölçüleri : Y: 14.5 cm; G: 14 cm; D: 14.5 cm
Tanım : Giyisi kıvrımları korunmuş heykel fragmanı.
Tarih : MS 3 yy.

Env. No : Pl.471
Buluntu Yeri : PTR-92 AC-K. 92.01/148
Eserin Adı : Heykel Fragmanı
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 21.5 cm; G: 14 cm; D: 7.5 cm
Tanım : Giyisi parçası korunmuş heykel fragmanı.
Tarih : MS 1 yy.

Env. No : Pl.505
Buluntu Yeri : PTR-05 AC-GK.09
Eserin Adı : Heykel Fragmanı
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 25 cm; G: 22 cm; D: 19 cm
Tanım : Elbnise kıvrımları korunmuş heykel fragmanı.
Tarih : MS 2 yy.

Env. No : Pl.492
Buluntu Yeri : PTR-01 AC yüzey
Eserin Adı : Heykel Fragmanı
Malzemesi : Mermer
Ölçüleri : Y: 68 cm; G: 20.5 cm; D: 20 cm
Tanım : Heykel grubuna ait kütük biçimli destek.
Tarih : MS 1 yy.

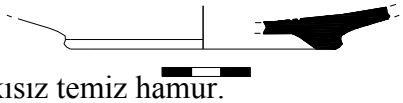

Env. No : Pl.476
Buluntu Yeri : PTR-92 AC-K. 92.03/25
Eserin Adı : Kabartmaya ait Plastik Fragman
Malzemesi : Kireç Taşı
Ölçüleri : Y: 10 .5 cm; G: 12 cm; D: 4 cm
Tanım : Yaban domuzu betimli plastik fragman.
Tarih : MS 3 yy.

4. SERAMİK KATALOĞU

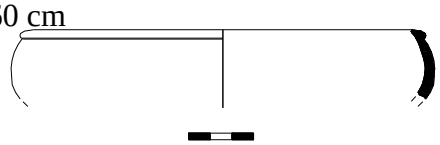
Kat. No.: S1 (127) Doğu Sigillata A
Buluntu Yeri: PTR'04 AC.GK. III ayak arkası yüzey -170 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 1,5 cm T.Ç. : 9,2 cm
Hamur Rengi: 7.5 YR 8/3
Astar Rengi: 10 R 4/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız temiz hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1985, 17 Form 5 A Lev. II 1; Hayes 1985, 15. 16, Form 4 A-B Lev. I 9-12.
Tarih : MÖ 2. yy. ikinci yarısı - MS 1. yy. birinci yarısı.

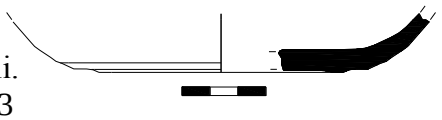
Kat. No.: S2 (105) Doğu Sigillata A
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. Yüzey.
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : - T.Ç. : -
Hamur Rengi: 7.5 YR 8/4
Astar Rengi: 2.5 YR 4/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1985, 14, 15 Form 3 Lev. I 8.
Tarih: MÖ 2. yy. MS 1. yy.

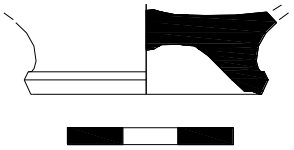
Kat. No.: S3 (133) Doğu Sigillata D (Kıbrıs)
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK III. ayak arkası zemin, 0 -160 cm
Ölçüler: A.Ç. : 18 cm Y. : 3,1 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8
Astar Rengi: 2.5 YR 5/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, az gözenekli, ince kum tanecikli, az mika parçalı.
Karş. Örn.: Hayes 1985, 84,85 Form P 22A Lev. XIX 14-15.
Tarih: MÖ 1. yy. sonu - MS 1. yy. ortaları.

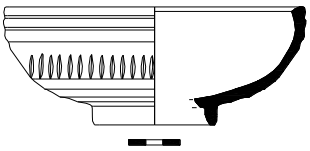
Kat. No.: S4 (128) Doğu Sigillata D (Kıbrıs)
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. III ayak arkası zemin, 0 /-160 cm.
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 1,9 cm T.Ç. : 9 cm
Hamur Rengi: 10 R 5/6
Astar Rengi: 10 R 4/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, az gözenekli, kum tanecikli.
Karş. Örn.: Hayes 1985, 82, Form P11 Lev. XIX 3
Tarih: MS 1 yy. ortası - MS 2 yy. başı.

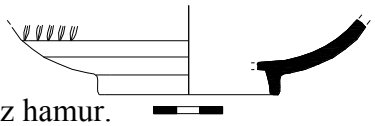
Kat. No.: S5 (142) Doğu Sigillata C (Çandarlı)
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. I zemin -180 / -236 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 1,5 cm T.Ç. : 4,1 cm
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red
Astar Rengi: 2,5 YR 5/8 red
Hamur Tanımı: Az kireç tanecikli, mikalı, temiz hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 317,318 Res. 63b; Anderson – Stajanović 1992; 54, 341. 343 Form 19 Lev. 40.
Tarih: MS 1. yy. 1. çeyreği - MS 2. yy. 1 çeyreği.

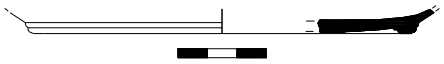
Kat. No.: S6 (91) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. II 3 ayak önü zemin.
Ölçüler: A.Ç. : 17,5 cm Y. : 6,8 cm T.Ç. : 7,2 cm
Hamur Rengi: 5 YR 7/6
Astar Rengi: 7.5 R 7/4, 2.5 YR 5/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız temiz hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 35-37 Form 9 A, B Res. 4, 1.2.12.13.16.20.
Tarih: MS 100 -160

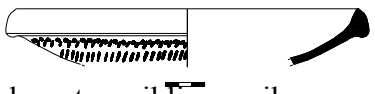
Kat. No.: S7 (102) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. IV 3 yüzey / - 100 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 3,3 cm T.Ç. : 8 cm
Hamur Rengi: 5 YR 5/4
Astar Rengi: 2.5 YR 5/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 35-37 Form 9 A, B Res. 4, 1.2.12.13.16.20.
Tarih: MS 100 -160

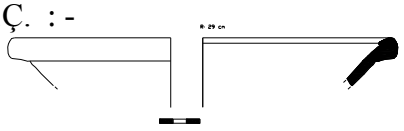
Kat. No.: S8 (132) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. III ayak arkası zemin, 0 /-160 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 0,8 cm T.Ç. : 13 cm
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8
Astar Rengi: 2.5 YR 6/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 51 Form 27 Res. 8, 11,160. 220; Hayes 1972, 53-55 Form 31 Res. 9, 1-4.
Tarih: Severuslar Dönemi

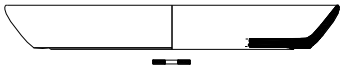
Kat. No.: S9 (89) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. II 3 ayak önü zemin.
Ölçüler: A.Ç. : 27 cm Y. : 4,4 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8
Astar Rengi: 10 R 5/68
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, az gözenekli, ince kum tanecikli, az mika parçalı.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 128-131 Form 82 Res. 23, 1.
Tarih: MS 430-475

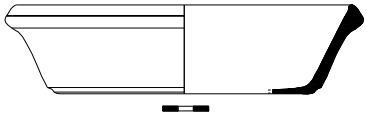
Kat. No.: S10 (106) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. IV 0 / -100 cm
Ölçüler: A.Ç. : 27,5 cm Y. : 3,7 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8
Astar Rengi: 2.5 YR 5/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, az gözenekli, kum tanecikli.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 37, 38 Form 10 Res. 5, 1.4.
Tarih: MS 2. yy.

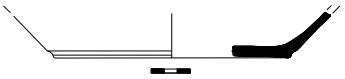
Kat. No.: S11 (68) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'03 AC. GK. III, yürüme zemini.
Ölçüler: A.Ç. : 28 cm Y. : 3,5 cm T.Ç. : 19,4 cm
Hamur Rengi: 2.5 YR 5/6
Astar Rengi: 2.5 YR 5/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, az gözenekli, ince kum tanecikli, az mika parçalı.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 69-73 Form 50 Tip A Res. 12,7.8.12.56;
Tarih: MS 230/240-325

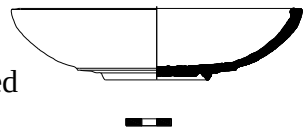
Kat. No.: S12 (129) Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'07 AC. GK. III zemin.
Ölçüler: A.Ç. : 22 cm Y. : 5,8 cm T.Ç. : 16,6 cm
Hamur Rengi: 5 YR 6/6
Astar Rengi: -
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, az gözenekli, kum tanecikli.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 372,373 Form 1 Res. 80,4.
Tarih: MS 4. yy. sonu - 5 yy. 3. çeyreği.

Kat. No.: S13 (113) Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. IV yüzey / -100 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 3,4 cm T.Ç. : 18,2 cm
Hamur Rengi: 7.5 YR 6/4
Astar Rengi: 2.5 YR 5/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız temiz hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 372,373 Form 1 Res. 80,4.
Tarih: MS 4. yy. sonu - 5 yy. 3. çeyreği.

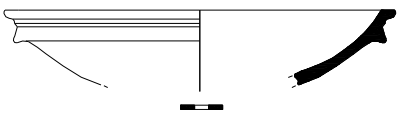
Kat. No.: S 14 (137) Geç Roma Kırmızı Astarlı Seramiği C
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. BP. kanal içi.
Ölçüler: A.Ç. : 18,1 cm Y. : 4,4 cm T.Ç. : 8,2 cm
Hamur Rengi: 5 YR 5/6 yellowısh red
Astar Rengi: Dudak: 7.5 YR 8/4 pink – gövde: 2.5 YR 5/8 red
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 325-327 Form I Res. 65, 3-4.
Tarih: MS 4. yy. sonu - 5. yy. 3. çeyreği.

Kat. No.: S 15 (137) Geç Roma Kırmızı Astarlı Seramiği C
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. BP. kanal içi.
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 2,6 cm T.Ç. : 6,2 cm
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8 lightred
Astar Rengi: 2.5 YR 6/8 lightred
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Bkz. S 14 (137).
Tarih: MS 4. yy. sonu - 5. yy. 3. çeyreği.

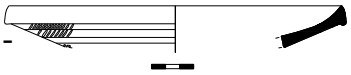

Kat. No.: S 16 (134) Çandarlı Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. Yüzey.
Ölçüler: A.Ç. : 28 cm Y. : 5,2 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: 5 YR 6/6
Astar Rengi: 2.5 YR 3/1

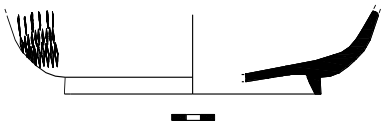
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 329-338 Form 3 Tip C Res. 69,31.
Tarih: MS 5. yy.

Kat. No.: S 17 (110) Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. IV yüzey / -100 cm
Ölçüler: A.Ç. : 23,8 cm Y. : 3 cm T.Ç. : -

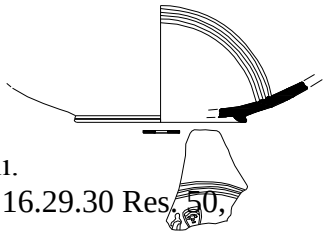
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8
Astar Rengi: 2.5 YR 5/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 372-373 Form 1 Res. 80,13.
Tarih: MS 4. yy. sonu – 5. yy. 3. çeyreği.

Kat. No.: S 18 (13) Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'05 AC. BP. III dolgu.
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 4,4 cm T.Ç. : 18,2 cm

Hamur Rengi: 5 YR 5/3
Astar Rengi: 5 YR 5/3
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 372-373 Form 1 Res. 80,2.
Tarih: MS 4. yy. sonu – 5. yy. 3. çeyreği.

Kat. No.: S19 (125) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'06 AC. BP. II A, -203 / -253 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 3,1 cm T.Ç. : 14,2 cm

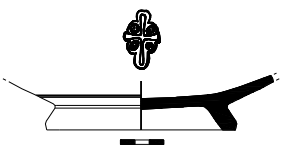
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red
Astar Rengi: 2,5 YR 5/6 red
Hamur Tanımı: Bol gözenekli, kum tanecikli, ince kireç parçalı.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 160, 162, Form 104 A-C Res. 30,16.29.30 Res. 50, 228.230 Lev. XII b, Lev. XIII a.
Tarih: MS 530 - 625.

Kat. No.: S 20 (82) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'03 AC. GK. 3, yüzey -135 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 2,7 cm T.Ç. : 15 cm

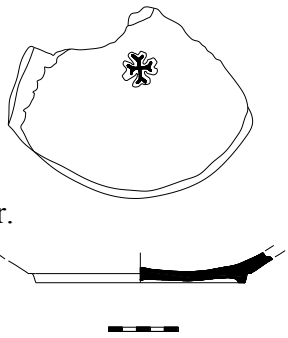

Hamur Rengi: 5 YR 7/6
Astar Rengi: 2.5 YR 5/8
Hamur Tanımı: Gözenekli, kum tanecikli ve kalsit katkılı hamur aşırı pişimden dolayı siyahlaşmış.
Karş. Örn.: Şimşek 2007, 363, Res.167; Hayes 1972, 160, 162, Form 104 Res. 30,16.29.30.
Tarih: MS 550 - 625.

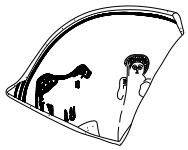
Kat. No.: S 21 (1) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'05 AC. B.P. III -170 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 3,7 cm T.Ç. : 13,2 cm

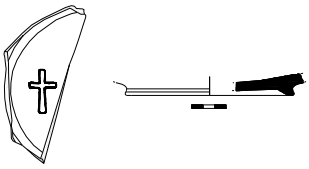
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8
Astar Rengi: 2.5 YR 5/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız temiz hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 166, 169, Form 105 Res. 31, 7. 79 p, q, r.
Tarih: MS 550 - 625.

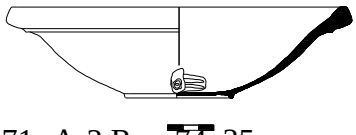
Kat. No.: S 22 (2007) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'07 AC. DP. stylobat I, yüzey / -30 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 2,3 cm T.Ç. : 15 cm
Hamur Rengi: 7.5 YR 7/4
Astar Rengi: 2.5 YR 5/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Şimşek 2007, 363, 365 Res.167; Hayes 1972, 160, 162, Form 104 Res. 30,16.29.30 Res. 78, 69 q.
Tarih: MS 550 - 625.

Kat. No.: S 23 (2007) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'07 AC. BP. teras duvarı, -220 /-250 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 2 cm T.Ç. : 14 cm
Hamur Rengi: 2.5 YR 5/8
Astar Rengi: 2.5 YR 6/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, az gözenekli, ince kum tanecikli, az mika parçalı.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 160. 162. 263 Form 104 Tip B Res. 30,16.29.30, 50, 224 B.
Tarih: MS 550 - 625.

Kat. No.: S 24 (2007) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'07 AC. BP. teras duvarı, -220 /-250 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 1,9 cm T.Ç. : 14,6 cm
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8
Astar Rengi: 2.5 YR 5/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, az gözenekli, kum tanecikli.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 160. 162. 277 Form 104 Res. 30,16.29.30 Res. 56, 309 a.
Tarih: MS 550 - 625.

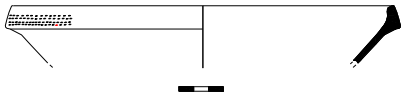

Kat. No.: S 25 (136) Geç Roma Kırmızı Astarlı SeramiğiC
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. BP. kanal içi.
Ölçüler: A.Ç. : 21 cm Y. : 5,2 cm T.Ç. : 8,9 cm
Hamur Rengi: 2.5 YR 5/8 red
Astar Rengi: -
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 343-346. 357 Form 10-A Res. 71- A-2 Res. 74, 35 n.
Tarih: MS 570 – Erken 7. yy.

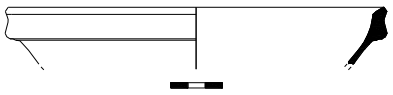
Kat. No.: S 26 (103) Çandarlı Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. IV yüzey / -100 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 2,1 cm T.Ç. : 15,1 cm
Hamur Rengi: 2.5 YR 5/8
Astar Rengi: 2.5 YR 6/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 329-338 Form 3 Res. 68,13-16.
Tarih: MS 6. yy.

Kat. No.: S 27 (117) Çandarlı Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. IV yüzey / -100 cm
Ölçüler: A.Ç. : 26 cm Y. : 3,7 cm T.Ç. : -

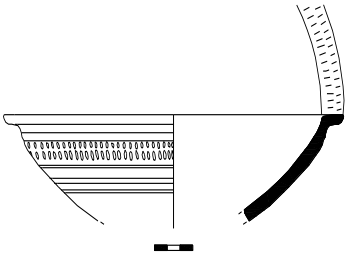
Hamur Rengi: 2.5 YR 5/8
Astar Rengi: 10 R 5/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 329-338 Form 3 Tip E Res. 68,13-16.
Tarih: MS 6. yy.

Kat. No.: S 28 (130) Çandarlı Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC.GK. III ayak arkası yüzey / -100cm
Ölçüler: A.Ç. : 21,8 cm Y. : 3,4 cm T.Ç. : -

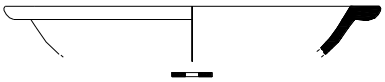
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8
Astar Rengi: 2.5 YR 6/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 329-338 Form 3 Tip E Res. 68,13-16.
Tarih: MS 6. yy.

Kat. No.: S 29 (77) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'03 AC. GK. III -110 / zemin.
Ölçüler: A.Ç. : 26,4 cm Y. : 9,1 cm T.Ç. : -

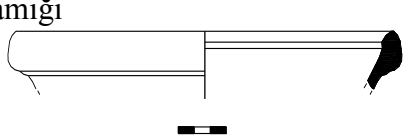
Hamur Rengi: 2.5 YR 5/6
Astar Rengi: 10 R 5/8
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 171 Form 107 Res. 33,1.2.
Tarih: MS 600 - 650

Kat. No.: S 30 (131) Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. III ayak arkası -160 / zemin.
Ölçüler: A.Ç. : 28,1 cm Y. : 3,5 cm T.Ç. : -

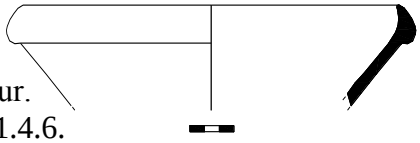
Hamur Rengi: 10 R 5/8
Astar Rengi: 10 R 5/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 171 Form 107 Res. 33,1.2.
Tarih: MS 600 - 650

Kat. No.: S 31 (109) Çandarlı Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. IV yüzey / -100 cm
Ölçüler: A.Ç. : 23,7 cm Y. : 2,7 cm T.Ç. : -

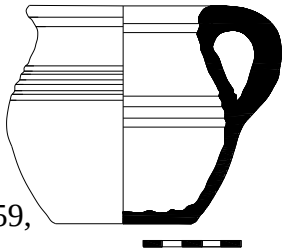
Hamur Rengi: 2.5 YR 5/8
Astar Rengi: 2.5 YR 5/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, katkısız hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 343-346 Form 10 Res. 71,1.4.6.
Tarih: MS 6. yy. sonu - Erken 7. yy.

Kat. No.: S 32 (80) Çandarlı Kırmızı Astarlı Seramiği
Buluntu Yeri: PTR'03 AC. GK. III -100 cm / zemin.
Ölçüler: A.Ç. : 25,8 cm Y. : 5 cm T.Ç. : -

Hamur Rengi: 5 YR 6/6
Astar Rengi: 10 R 5/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz hamur.
Karş. Örn.: Hayes 1972, 343-346 Form 10 Res. 71,1.4.6.
Tarih: MS 6. yy. sonu - Erken 7. yy.

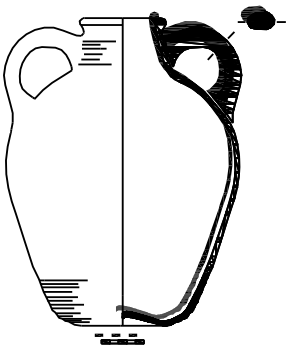
Kat No: S 33 Kupa
Buluntu Yeri: PTR' 01 AC. 7 nolu dükkân, I B-1 açması güneybatı kesiti -118 cm
Ölçüler: A.Ç : 7 cm Y: 11 cm G: 10 cm
Hamur Rengi: 5 YR 6/6
Hamur Tanımı: Yoğun mika, kum ve kireç katkılı hamur.
Karş. Örn.: Özdemir 2009, 22 vd. Kat. No. 68; Hayes 1992, Lev. 12. d; Atik 1995, 183 Res.78, 417, 421.Bkz. Nr. 68 Robinson 1959, 120 M 386 Taf. 34 ; Anderson – Stojanoviç 1992, 139 Lev. 142, 1224 (4. yy. sonu – 6. yy.); Atik 1995, 182 ff. Nr. 417-422 Abb. 78; Degeest 2000, 154 Nr. 92 N. 148-96 Abb. 167-168.
Tarih: MS 5-7. yy.

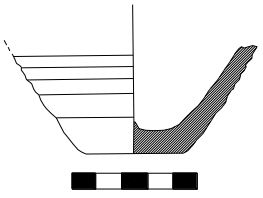
Kat. No: S 34 Kupa
Buluntu Yeri: PTR'01 AC I-B Güneybatı Kesit / 7. dükkân
Ölçüler: Y.: 11,3 cm A.Ç.: 9 cm K.Ç.: 7 cm
Hamur Tanımı: Yoğun mika, kum ve kireç katkılı hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 22 vd. Kat. No. 69; Hayes 1992, Lev. 12. d; Atik 1995, 183 Res.78, 417, 421.Bkz. Nr. 68.
Tarih: MS 5.-7. yy.

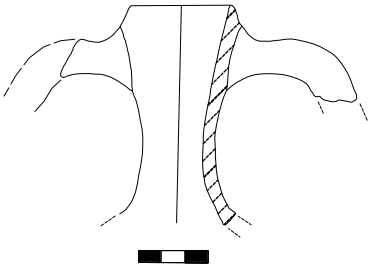
Kat No: S 35 Amphora
Buluntu yeri: PTR' 01 AC. 7 nolu dükkân zemin.
Ölçüler: G: 9 cm Y: 36 cm
Hamur Rengi: 5 YR 7/6
Astar: 5 YR - 7/8 reddish yellow
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, az gözenekli, ince kum tanecikli, az mika parçalı.
Karş. Örn.: Williams 1989, Fig. 88 No. 541 Abb. 53
Tarih: MS 5-6. yy.

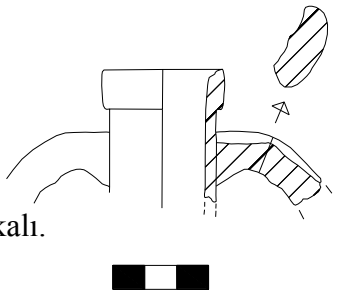
Kat. No.: S 36 (176) LRA 4B.1 Amphora
Buluntu Yeri: PTR'03 AC. GK. III-110 cm / Zemin
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 4,2 cm T.Ç. : 4 cm
Hamur Rengi: -
Astar Rengi: -
Hamur Tanımı: Kahverengi hamurlu, kötü pişirilmiş, az mikalı, yer yer az kireç tanecikli.
Karş. Örn.: Pierre 2005, 105, Fig. 69 Lev. 38, 39.
Tarih: MS 6. yy.

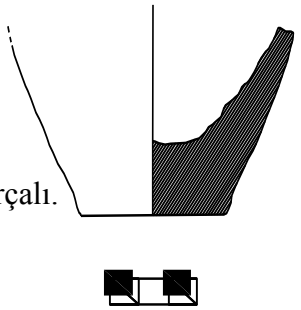
Kat. No.: S 37 (3) Amphora
Buluntu Yeri: PTR'05 AC. GK. Batı Ayak yüzey.
Ölçüler: A.Ç. : 4,2 cm Y. : 9,2 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: 7.5 YR 7/6 reddish yellow
Astar Rengi: -
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu hamur.
Karş. Örn.: Williams 1989, Fig. 61. No. 576.
Tarih: MS 11. yy.

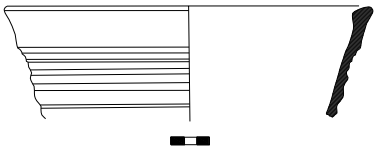
Kat. No.: S 38 (29) LRA 3 Amphora
Buluntu Yeri: PTR'05 AC. Sur güney cephe. Zemin
Ölçüler: A.Ç. : 3,7 cm Y. : 4,1 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: 2.5 YR 5/6 red
Astar Rengi: -
Hamur Tanımı: Kahverengi hamurlu, kötü pişirilmiş, az mikalı.
Karş. Örn.: Pierre 2005, 97-98 Lev. 32.
Tarih: MS 4. yy. sonu - 6. yy. sonu.

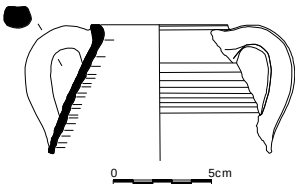
Kat. No.: S 39 (157) LRA 4B-1 Amphora
Buluntu Yeri: PTR'06 AC. GK. IV. Yüzey / -100 cm
Ölçüler: A.Ç. : - Y. : 4,2 cm T.Ç. : 5 cm
Hamur Rengi: -
Astar Rengi: -
Hamur Tanımı: İri kum tanecikli ve gözeneli, yer yer kireç parçalı.
Karş. Örn.: LRA 4B-1
Tarih: MS 6. yy.

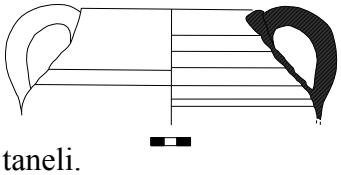
Kat. No.: S 40 (122) Çanak
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. I Yüzey / -100 cm
Ölçüler: A.Ç. : 28 cm Y. : 8,5 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow
Astar Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow
Hamur Tanımı: Kum ve kireç katkılı yer yer gözenekli, sert dokulu hamur.
Karş. Örn.: Özdemir 2009, 75 Kat. No. 306-307; Williams 1989, 81, Res. 47, 481.
Tarih: MS 6-7 yy.

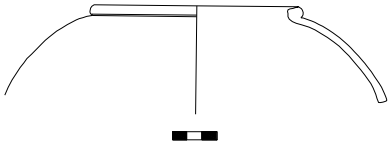
Kat. No.: S 41 (211) Tencere
Buluntu Yeri: PTR'09 AC. BP VIII 42
Ölçüler: A.Ç. : 10 cm Y. : 9,7 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi : 2.5YR7/8 light red
Astar Rengi : 2.5YR7/8 light red
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sık dokulu, gözenekli, ince kum tanecikli
Karş. Örn.: Özdemir 2009, 64 Kat. No. 265-267; Williams 1989, 66 Res. 35 388; Fırat 1999, 328 Lev. 144, 655; Korkut 2007 c 150-151 Res. 1, 4.
Tarih: MS 4-7 yy.

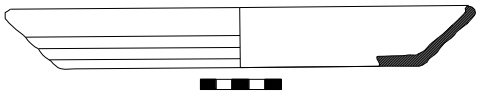
Kat. No.: S 42 (87) Tencere
Buluntu Yeri: TR'03 AC. GK. II- III Zemin
Ölçüler: A.Ç. : 13,5 cm Y. : 8,4 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: 2.5YR7/8 light red
Astar Rengi: -
Hamur Tanımı: Çok ve iri kum taneli, bol gözenekli ve kireç taneli.
Karş. Örn.: Özdemir 2009, 64 Kat. No. 265-267; Williams 1989, 66 Res. 35 388; Fırat 1999, 328 Lev. 144, 655
Tarih: MS 4-7 yy.

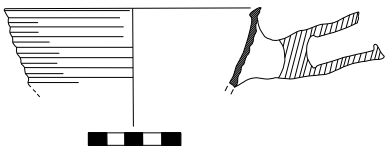
Kat. No.: S 43 (120) Tencere
Buluntu Yeri: PTR'04 AC. GK. IV -100 cm
Ölçüler: A.Ç. : 13,9 cm Y. : 6,6 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: 2.5 YR 4/6 red
Astar Rengi: -
Hamur Tanımı: Kireç taneli, gözenekli, iyi pişirilmiş.
Karş. Örn.: Özdemir 2009, 62-64 Kat. No. 262;
Pellegrino 2002, 253 Res. 10, 1; Pellegrino 2007, 237 Res. 10, 1-20;
Korkut – Grosche 2007, 144, 230, 232
Tarih: MS 4-5 yy.

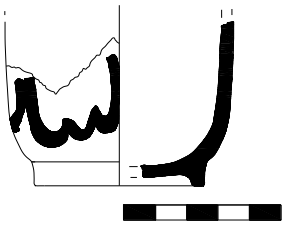
Kat. No.: S 44(173) Tava
Buluntu Yeri: PTR'03 AC. GK. III -100 cm zemin
Ölçüler: A.Ç. : 28 cm Y. : 3,7 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: -
Astar Rengi: -
Hamur Tanımı: Bol kum ve kireç taneli, mikalı ve gözenekli.
Karş. Örn.: Özdemir 2009, 55-58 Kat. No. 215; Gassner 1997, 179 Lev. 59, 751-752.
Tarih: MS 5-6 yy.

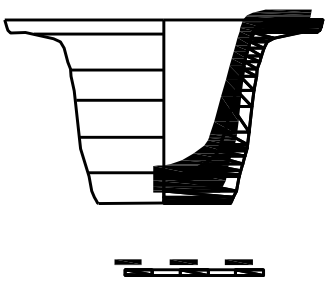
Kat. No.: S 45 (223) Tava
Buluntu Yeri: PTR'03 AC. GK. I -150 cm / -180 cm
Ölçüler: A.Ç. : 13,5 cm Y. : 3,8 cm T.Ç. : -
Hamur Rengi: -
Astar Rengi: -
Hamur Tanımı: Mikalı, çok pişirilmiş, gözenekli.
Krş. Örnekleri: Özdemir 2009, 58-59 Kat. No. 233; Fırat 1999, 351 Lev. 155, 701; Korkut 2007, Res.4, 3.
Tarih: MS 5 yy. ve sonrası.

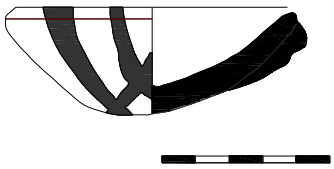
Kat. No: S 46 Bardak
Buluntu Yeri: PTR'03 AC. GK3 (yürüme zemini -110 cm)
Ölçüler: A.Ç. :Y.: 5 cm T.Ç.: 5,5 cm
Hamur Rengi: 7.5YR - 7/6 reddish yellow
Astar Rengi: 10 YR - 7/4 very pale brown
Süsleme: 5YR - 5/6 yellowish red
Hamur Tanımı: İnce kum tanecikli, küçük gözenekli, sert dokulu hamur.
Karş. Örn.: Özdemir 2009, 14 vd. , Kat. No. 16; Wintermeyer 2004, 118 Res. 1091-1092.
Tarih: MS 1. yy.

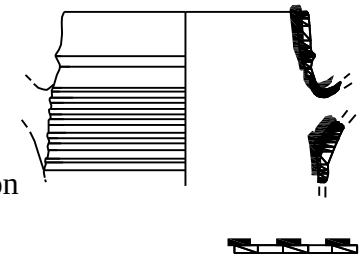
Kat. No: S 47 Kase
Buluntu Yeri: PTR'03AC. GK. 2 / Doğu ayak arkası
Ölçüler: Y.: 6,5 cm A.Ç.: 11,5 cm K.Ç.: 4,5 cm
Hamur Rengi: 7.5 YR - 7/6 reedish yellow
Hamur Tanımı: İnce kum ve kireç katkılı sert dokulu hamur.
Krş. Örn.: Özdemir 2009, 18 vd., Kat. No. 47.
Tarih: Geç Roma Dönemi

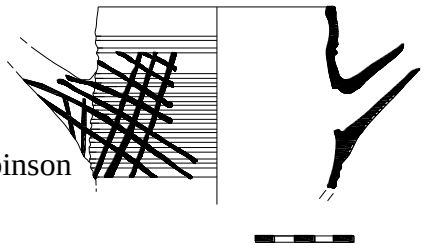
Kat. No: S 48 Kase
Buluntu Yeri: PTR’03AC.GK 3 (-110 cm)
Ölçüler: Y.: 3,3 cm A.Ç.: 8,5 cm K.Ç.: 3 cm
Hamur Tanımı: İri kum katkılı, çok az mikalı gözenekli, sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 18 vd., Kat. No. 55; Atik 1995, 43-44 Res.20, 39.
Tarih: MS 1. yy.

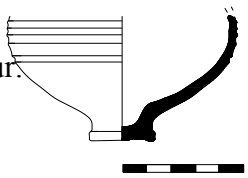
Kat. No: S 49 Maşrapa
Buluntu Yeri: PTR’ 04AC.GK 4 (0 / -100 cm)
Ölçüler: Y.: 7 cm A.Ç.: 10 cm
Hamur Rengi: 5YR - 6/8 reddish yellow
Astar Rengi: 7.5 YR - 7/6 reddish yellow
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 22 vd. Kat. No. 88; Robinson 1959 Lev. 30 M 300; Atik 1995, 146 Res. 59, 302-303;
Tarih: MS 5.-7. yy.

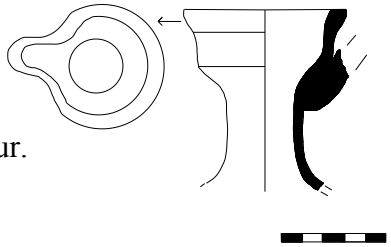
Kat. No: S 50 Maşrapa
Buluntu Yeri: PTR’ 04 AC.GK III / Ayak arkası 0/-160 cm
Ölçüler: Y.: 10 cm A.Ç.: 12 cm
Hamur Rengi: 7.5 YR - 7/6 reddish yellow
Astar Rengi: 7.5 YR - 7/4 pink
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 22 vd. Kat. No. 89; Robinson 1959 Lev. 30 M 300; Atik 1995, 146 Res. 59, 302-303;
Tarih: MS 5.-7. yy.

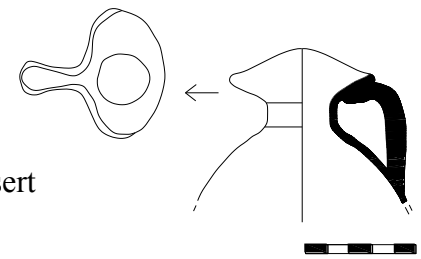
Kat. No: S 51 Maşrapa
Buluntu Yeri: PTR’ 05AC / Sur Güney Cephe / Doğu
Ölçüler: Y.: 5,1 cm K.Ç.: 2,7 cm
Hamur Rengi: 2.5 YR - 5/6 red
Hamur Tanımı: Çok ince kireç ve az mika katkılı sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 22 vd. Kat. No. 94; Meriç 2002, Lev.40, 467-471; Wintermeyer 2004 Res. 1272-1273, 1310, 1312; Korkut – Grosche 2007, 134, no.175.
Tarih: MS 1.- 3. yy.

Kat. No: S 52 Testi
Buluntu Yeri: PTR’04AC / Batı Portiko / Zemin
Ölçüler: Y.: 7,5 cm A.Ç.: 5,5 cm
Hamur Rengi: 10 YR - 7/4 very pale brown
Hamur Tanımı: İnce kum ve kireç katkılı pudramsı hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 35 vd. Kat. No. 118
Tarih: MS 4. yy.

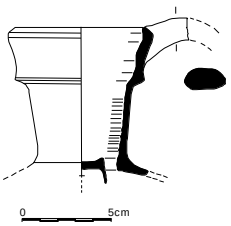

Kat. No: S 53 Testi
Buluntu Yeri: PTR’ 05 AC / BCD II
Ölçüler: Y.: 9 cm A.Ç.: 6,5cm
Hamur Rengi: 5 YR - 5/6 yellowish red
Astar Rengi: 10 YR - 4/1 dark gray
Hamur Tanımı: Kireç ve kum katkılı yer yer mikalı sert dokulu hamur.

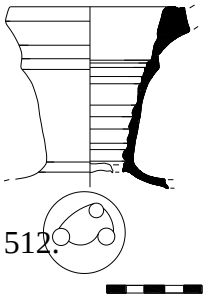

Karş. Örn. : Özdemir 2009, 35 vd. Kat. No. 124; Robinson 1959 Lev. 14, 106; Riley 1979 Res. 138, 1145; Hayes 1983 Res.6, 76; Slane 1990, 103-104, Res. 25, 214-217; Anderson - Stojanovic 1992 Lev. 85, 724.
Tarih: MS 2.-3. yy.

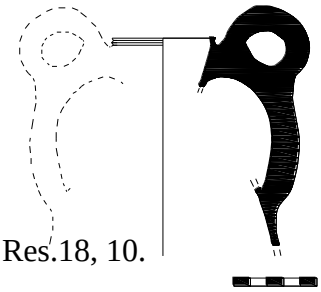
Kat. No: S 54 Testi
Buluntu Yeri: PTR'09 AC.BP VIII 40
Ölçüler: Y.: 8,4 cm A.Ç.: 8,2 cm
Hamur Tanımı: İri kum, mika ve kireç katkılı sık dokulu hamur.
Hamur Rengi: 2,5 YR - 5/8 red
Astar Rengi: 2,5 YR - 5/2 weak red
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 35 vd. Kat. No. 134; Williams 1989 Res. 51, 512; Fırat 1999 Lev. 127, 563;Korkut – Grosche 2007, 137, 191.
Tarih: MS 4.-5. yy.

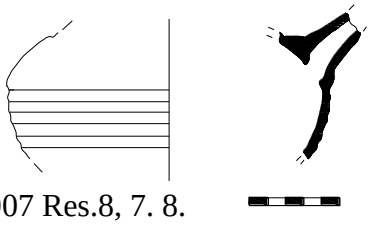
Kat. No: S 55 Testi
Buluntu Yeri: PTR'05AC / Batı Stoa / Dolgu
Ölçüler: Y.: 9,5 cm A.Ç.: 9,5 cm
Hamur Rengi: 5 YR - 6/6 reddish yellow
Astar Rengi: 5 YR - 4/3 reddish brown
Hamur Tanımı: Kum ve kireç katkılı, sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 35 vd. Kat. No. 137; Williams 1989 Res. 51, 512.
Tarih: MS 4.-5. yy.

Kat. No: S 56 Testi
Buluntu Yeri: PTR'04 AC.GK 3. Ayak / Sur
Ölçüler: Y.: 12,5 cm A.Ç.: 6,5 cm
Hamur Rengi: 5 YR - 6/6 reddish yellow
Astar Rengi: 2.5 YR - 6/8 light red
Hamur Tanımı: İnce kireç ve kum katkılı, sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 35 vd. Kat. No. 159; Pellegrino 2007 Res.18, 10.
Tarih: Geç Roma Dönemi

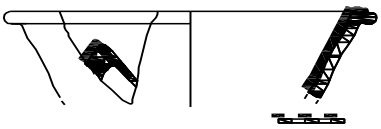
Kat. No: S 57 Tencere
Buluntu Yeri: PTR' 05 AC – Sur - G. Cephe Doğu
Ölçüler: Y.: 7 cm
Hamur Rengi: 7.5 YR - 7/6 reddish yellow
Astar Rengi: 5 YR - 5/6 yellowish red
Hamur Tanımı: Kireç ve kum katkılı, sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 59 vd. Kat. No. 270; Pellegrino 2007 Res.8, 7. 8.
Tarih: MS 5.-7. yy.

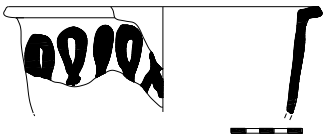
Kat. No: S 58 Depolama Seramiği
Buluntu Yeri: PTR' 03AC.GK Doğu ayak arkası
Ölçüler: Y.: 11 cm A.Ç.: 20 cm
Hamur Rengi: 5 YR - 7/6 reddish yellow
Astar Rengi: 5 YR - 4/2 dark reddish gray
Hamur Tanımı: Kum ve kireç katkılı sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 68 vd. Kat. No. 279; Fırat 1999, 411 Lev. 184, 821-822; Degeest 2000, 165-166 Res. 202.
Tarih: MS 5.-7. yy.

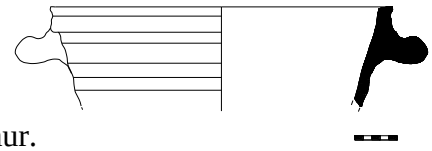
Kat. No: S 59 Çanak
Buluntu Yeri: PTR'03AC.GK 3 (Yüzey / -110 cm)
Ölçüler: Y.: 8 cm A.Ç.: 28 cm
Hamur Rengi: 7.5 YR - 7/4 pink
Astar Rengi: 5YR - 7/4 reddish yellow
Hamur Tanımı: İnce kireç ve kum katkılı gözenekli sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 73 vd. Kat. No. 309; Pellegrino 2007 Res. 13,14.
Tarih: MS 6.-7. yy.

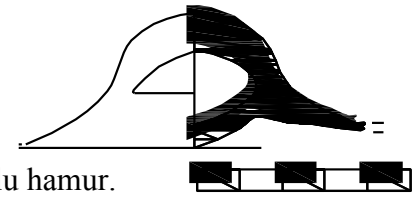
Kat. No: S 60 Çanak
Buluntu Yeri: PTR'03AC.GK (0/-135 cm)
Ölçüler: Y.: 7,5 cm A.Ç.: 22 cm
Hamur Rengi: 5 YR - 7/6 reddish yellow
Astar Rengi: 2.5 YR - 5/8 red (üzerindeki bezemeleri)
Hamur Tanımı: İnci kum ve kireç katkılı, yer yer küçük gözenekli sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 73 vd. Kat. No. 310; Pellegrino 2007 Res. 13,14.
Tarih: MS 6.-7. yy.

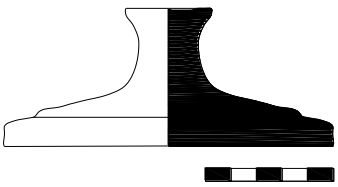
Kat. No: S 61 Çanak
Buluntu Yeri: PTR' 05AC.Batı Stoa III (-170 cm)
Ölçüler: Y.: 12,5 cm A.Ç.: 40 cm
Hamur Rengi: 7.5 YR - 7/6 reddish yellow
Astar Rengi: 7.5 YR - 5/4 brown
Hamur Tanımı: Kum ve kireç katkılı sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 73 vd. Kat. No. 316; Hayes 1991, 208-209 Fig. 72, 20; Fırat 1999, 360 Lev. 160, 716-717; Korkut – Grosche 2007, 134, 212.
Tarih: MS 5.-7. yy.

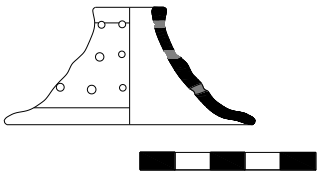
Kat. No: S 62 Kapak
Buluntu Yeri: PTR`03AC. Batı Stoa / Dolgu
Ölçüler: Y.: 3,1 cm A.Ç.: 8 cm
Hamur Rengi: 2,5YR - 5/6 red
Astar Rengi: 2,5Y- 4/1 dark gray
Hamur Tanımı: Az kireç, kum ve mika katkılı sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 78 vd. Kat. No. 340; Williams 1989, 73 Lev. 40, 426.
Tarih: Geç Roma Dönemi

Kat. No: S 63 Kapak
Buluntu Yeri: PTR`03AC.GK III / Stylobat Düzlemi / zemin
Ölçüler: Y.: 5,3 cm A.Ç.: 13 cm
Hamur Rengi: 5YR - 6/6 reddish yellow
Hamur Tanımı: Kireç, kum katkılı gözenekli hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 78 vd. Kat. No. 342; Deegest 2000, 144, 256 Res. 145.
Tarih: Geç Roma-Erken Bizans Dönemi

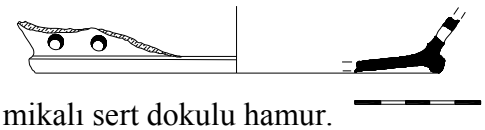

Kat. No: S 64 Kapak
Buluntu Yeri: PTR'03AC. GK 3 (yürüme zemini)
Ölçüler: Y.: 3,3 cm A.Ç.: 7,2 cm
Hamur Rengi: 5 YR - 5/8 yellowish red

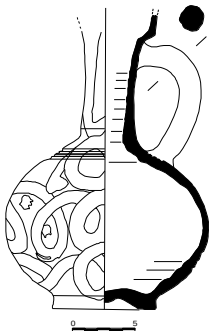

Astar Rengi: 5 YR – 6/4 light reddish brown
Hamur Tanımı: Çok az ve ince kireç katkılı, sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 78 vd. Kat. No. 350; Riley 1979, 369 Res.133, 1078.
Tarih: Geç Roma Dönemi

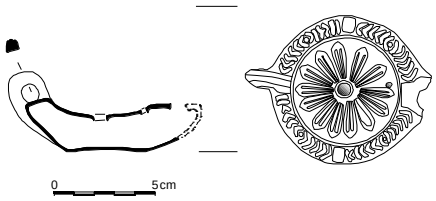
Kat. No: S 65 Süzgeç
Buluntu Yeri: PTR' 03AC.GK 3 (-110 cm)
Ölçüler: Y.: 2,3 cm K.Ç.:16 cm
Hamur Rengi: 2.5 YR - 6/8 light red
Hamur Tanımı: İri kum ve kireç katkılı, yer yer mikalı sert dokulu hamur.
Karş. Örn. : Özdemir 2009, 87 vd. Kat. No. 364; Hayes 1992, 102 Res. 44, 116.
Tarih: MS 7. yy.

Kat. No : S 66 (209) Laginos
Buluntu Yeri : 2010-36 Ana Cadde BP 4 nolu açma / 6.tabaka / -132 cm
Ölçüleri : U: 23 cm; G: 17.7 cm kaide çapı:8.5cm
Tanımı : Yuvarlak halka kaideye, küresel gövdeye, uzun ince boyuna, bant profilli yuvarlak ağza ve tek dikey kulpa sahiptir. Gövdesinin üzerinde fırçayla yapılmış iç içe geçmiş daireler şeklinde kırmızımsı renkli boya bantları bulunur. Ağız kısmında kırık ve noksandır. Kaidenin bir kısmı kırık ve yapıştırılmıştır.
Tarih : MS 5. yüzyıl

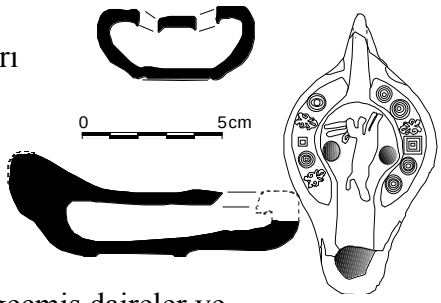

Kat. No : S 67 (331) kandil
Buluntu Yeri : 2010-53 Ana Cadde güney sur duvarı, XI. Açma, -78 cm
Ölçüleri : U: 8.7 cm; G: 6.9 cm
Tanımı : Kırık ve eksik olan emziği hariç tüm olarak ele geçmiş kalıp yapımı pişmiş toprak kandil. Düz bir kaideye sahip kandilin omzundan keskin bir profille içbükey diskusa geçilir. Diskus etrafında iç içe geçmiş <<<< şekilde bezemeler görülür. Tek doldurma deliği ve bir havalandırma deliği bulunan diskusunda çok yapraklı rozet motifi görülür. Kandil tek dikey kulpa sahiptir.
Tarih : MS 2. yüzyılın ikinci yarısı (Loeschcke Tip VII

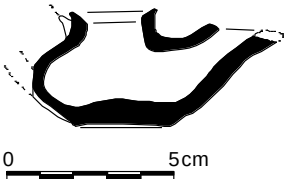

Kat. No : S 68 (368) Kandil
Buluntu Yeri : 2010-54 Ana Cadde BP 22 nolu açma, kuyunun kuzeyi, -66 cm
Ölçüleri : U: 9.8 cm; G: 6.4 cm
Tanımı : Tüm olarak ele geçmiş kalıp yapımı pişmiş toprak kandil. Düz bir dibe sahip kandilin omzundan keskin bir profille içbükey diskusa geçilir. Etrafında dil sırası bezmesi bulunan diskusunda tek doldurma deliği bulunur. Yaprak formunda tek kulpu bulunan kandilin düz dibinde iç içe geçmiş üç yiv, dibinden emzik ve kulp bölümlerinin altına doğru uzanan üçerli kazıma çizgiler görülür.
Karşılaştırma Örnekleri: Bailey 1988, 393-394 Plate 113-114, Q3199 Q3200, Q3204, Q3205, Q3208,Q3210.
Tarih : MS 550-650

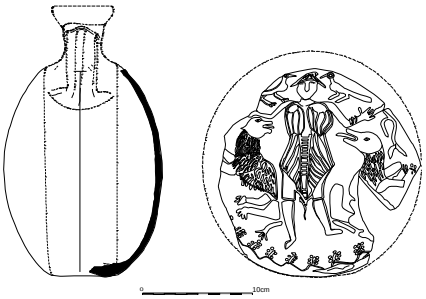
Kat. No : S 69 (327) Kandil
Buluntu Yeri : 2010-77 Ana Cadde güney sur duvarı önü 9 nolu açma, -31 cm
Ölçüleri : U:10.2 cm; G: 5.6 cm
Tanımı : Emzik bölümünün üzeri hariç tüm olarak ele geçmiş kalıp yapımı pişmiş toprak kandil. Alçak halka kaideye, dışbükey gövdeye sahiptir. Gövde keskin bir dönüşle omuzdan diskusa bağlanır. Diskus etrafında iç içe geçmiş daireler ve bitkisel bezemeler mevcuttur. İki doldurma deliğinin bulunduğu diskusunda koşan bir hayvan (?) figürü görülür. Uzun ve ucu küt emziği bulunan kandilin basit tutamak şeklinde dikey kulpunda ve burun kısmında kırık gözlenir.
Karşılaştırma Örnekleri: Hayes 1972 s. 310- 313, Lev XXa African Lamp tip IIA - IIB; Bailey 1998, pl.91/X 171-173.
Tarih : MS 420-500

Kat. No : S 70 (329) Kandil
Buluntu Yeri : 2010-86 Ana Cadde BP 12 nolu açma
Ölçüleri : U: 7.7 cm; G: 5.5 cm
Tanımı : Çark yapımı pişmiş toprak kandil. Alçak halka kaideye, dışbükey gövdeye ve yüksek diskusa sahiptir. Kulpu kırık ve eksiktir.
Karşılaştırma Örnekleri: Bailey 1998, pl. 91/X 171-173.
Tarih : MS 6.-7. yüzyı

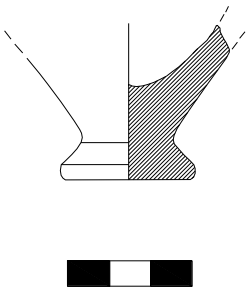

Env No : S 71 Kandil
Buluntu Yeri : PTR’04/G.K 4 /1 ABS Kapı 4
Ölçüleri : U: 8,5 cm Y: 4,5 cm
Tanımı : Profilsiz ağız kenarlı, alt ve üst gövdesi gövdenin ortasında keskin bir hatla birleşen, gövde altından başlayıp ağız kenarını aşıp, yukardan bir kavisle tekrar dudak kenarıyla birleşen bir kulpa sahiptir. Kandilin ateş yanan ucunda yanık izi bulunmaktadır. Yer yer astarlı tabakanın gözlemlendiği kandil açık kiremit rengindedir.
Karşılaştırma Örnekleri: Bailey 1998, pl. 91/X 171-173.
Tarih : MS 6.-7. yüzyıl

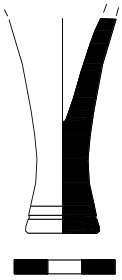

Kat. No : S 72 Matara
Buluntu Yeri : PTR’09 AC BP 78 BP -90 cm
Ölçüleri : U: 14,2 cm Y: 18,5 cm
Hamur Rengi : 5 YR redish yellow
Astar Rengi : iç: 2,5 YR 6/8 light red dış: 2,5 YR 5/8 red
Hamur Tanımı : Az mikalı ve ince kum tanecikli, sık dokulu, yüzey mat, pürüzlü.
Tanımı : Kırık gövde parçası. Ön yüz tama yakın, arka yüz, kaide ve ağız eksik. Gövde üzerinde ortada bir figür ellerini açmış durumda. Omuzlarında iki kuş motifi yer almakta. İki yanında birer köpek (arslan) motifi işli. Kenarlar üzüm motifi ile çevrelenmiş. Arka yüz kırıklarında ön yüzün tekrarı motiflerin işlendiği anlaşılmakta. Kabartma olarak yapılan matara çift kalıp tekniği ile işlenmiştir. Artemis (Hekate) hayvanların koruyucusu.
Karşılaştırma Örnekleri: L. Kahil, "Artemis", LIMC 2.1: 626 Res. 443.21-22 (1984).
Tarih : MS 3. yüzyıl

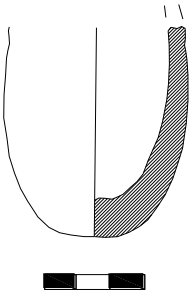
Kat. No. : U1
Buluntu Yeri : PTR' 03 AC. Yüzey / - 135 cm
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 3,7 cm **T.Ç. :** 3,1 cm
Hamur Rengi: 5YR 7/6 redish yellow
Astar Rengi : 2.5YR 2.5/1 redish black
Hamur Tanımı: Sert dokulu, katkısız hamur. İyi pişmiş.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 118, U110, Lev 13
Tarih : MÖ 4. Yüzyıl sonu.

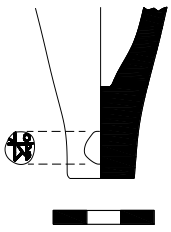
Kat. No. : U2
Buluntu Yeri : PTR' 05 AC. Sur güney cephe, doğu zemin.
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 4,7 cm **T.Ç. :** 2.2 cm
Hamur Rengi: 5YR 5/6 yelovish red
Astar Rengi : 10 YR 4/6 red
Hamur Tanımı: Sert dokulu, katkısız hamur. İyi pişmiş.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 111, Kat. No. U77, Lev. 8.
Tarih : MÖ 2. yüzyıl.

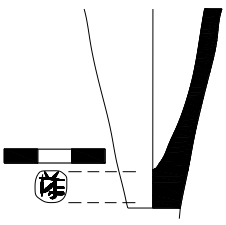
Kat. No. : U3
Buluntu Yeri : PTR' 03 AC. GK -110 cm / zemin.
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 6,3 cm **T.Ç. :** 2,1 cm
Hamur Rengi: -
Astar Rengi : -
Hamur Tanımı: Kireç parçalı mikalı, yer yer kum tanecikli.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 128, U141, Lev 17
Tarih : MS 50 – 100.

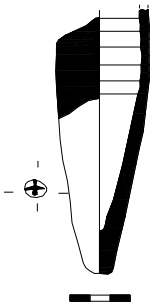
Kat. No. : U4
Buluntu Yeri : PTR' 07 AC. DP 4. açma, stylobat arkası dolgu.
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 5,7 cm **T.Ç. :** 2,2 cm
Hamur Rengi: 10 YR 6/3
Astar Rengi : -
Hamur Tanımı: Gözeneksiz, kum tanecikli ve kalsit katkılı hamur aşırı pişimden dolayı siyahlaşmış.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 37, 139, Kat. No. 204, Lev. 25.
Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

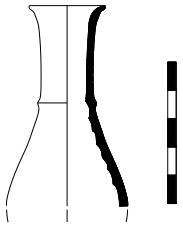
Kat. No. : U5
Buluntu Yeri : PTR' 05 AC. GK. Justinian suru güney dolgu.
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 5,3 cm **T.Ç. :** -
Hamur Rengi: 5 YR 6/6
Astar Rengi : 5 YR 6/4
Boya : İç 5 YR 6/4
Hamur Tanımı: Sert dokulu katkısız hamur. İyi pişmiş. Astarlanmış iç. Alt bölümde blok monogram yer almakta. Monogramın sağ tarafında, aşağıya çizgi halinde inen koyu gri (5 YR 4/1) renkli astar.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 37, 140, Kat. No. 206, Lev. 25; Özüdoğru-Dündar 2007, 173, U12-U15.
Tarih : MS 6.-7. yüzyıl arası.

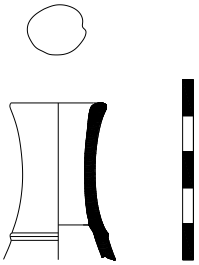
Kat. No. : U6
Buluntu Yeri : PTR' 04 AC. (yüzey / -120)
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 13,3 cm **T.Ç. :** 1,4 cm
Hamur Rengi: 5 YR 7/6
Astar Rengi : -
Boya : Kırmızı 10 R 5/6
Hamur Tanımı: İyi pişmiş, sert dokulu, gözeneksiz, katkısız temiz hamurlu..
Karşılaştırma Örnekleri: U3 ile aynı.
Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

Kat. No. : U7
Buluntu Yeri : PTR' 05 AC. GK. (yüzey / -75)
Ölçüleri : **A.Ç. :** 2,6 cm **Y. :** 7,1 cm **T.Ç. :** -
Hamur Rengi: 2.5 YR 5/6
Astar Rengi : 2.5 YR 5/6
Hamur Tanımı: Sert dokulu, çok az kum tanecikli ve mika katkılı hamur. İyi pişmiş.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 37, 140, Kat. No. U208, Lev 25; Fırat 1999, Lev. 201-203, no. 887-907.
Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

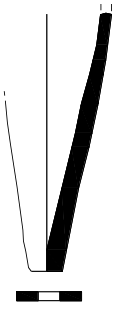
Kat. No. : U8
Buluntu Yeri : PTR' 05 AC. Yüzey.
Ölçüleri : **A.Ç. :** 2,6 cm **Y. :** 4,3 cm **T.Ç. :** -
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8
Astar Rengi : 5 YR 6/4
Tıpa Rengi : 2.5 YR 6/6
Hamur Tanımı: Sert dokulu, katkısız hamur. İyi pişmiş.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 37, 141, Kat. No. U209, Lev 25; Fırat 1999, Lev. 201-203, no. 887-907.
Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

Kat. No. : U9
Buluntu Yeri : PTR' 04 AC. Yüzey - 75
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 14 cm **T.Ç. :** -
Hamur Rengi: 2.5 YR 4/8
Astar Rengi : 7.5 YR 6/3
Hamur Tanımı: Sert dokulu, gözeneksiz, katkısız hamur. İyi pişmiş.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 37, 140, Kat. No. 206, Lev. 25; Özüdoğru-Dündar 2007, 173, U12-U15; Eisenmenger 2003, Lev. CIX, no. 6.
Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

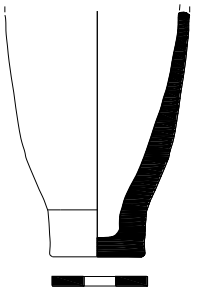

Kat. No. : U10
uluntu Yeri : PTR' 04 AC. Yüzey -75 cm
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 8,6 cm **T.Ç. :** 1.6 cm
Hamur Rengi: 2.5 YR 4/6
Astar Rengi : 5YR 6/6
Hamur Tanımı: Sert dokulu, katkısız hamur. İyi pişmiş.
Karşılaştırma Örnekleri: U7 ile aynı.

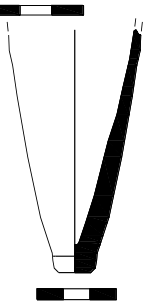

Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

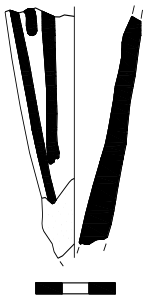
Kat. No. : U11
Buluntu Yeri : PTR' 05 AC. Sur güney cephe, doğu kanadı zemin.
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 7,6 cm **T.Ç. :** 3 cm
Hamur Rengi: 5 YR 6/6
Astar Rengi : 5 YR 6/6
Hamur Tanımı: Sert dokulu, katkısız hamur. İyi pişmiş.
Karşılaştırma Örnekleri: Lohner – Sauer – Linke 2005, Res. 1, no. 3-4; Fırat 1999, Lev. 201-203, no. 887-907.
Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

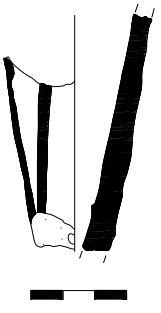
Kat. No. : U12
Buluntu Yeri : PTR' 05 AC. Sur güney cephe, doğu kanadı zemin.
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 6,8 cm **T.Ç. :** 1,6 cm
Hamur Rengi: 2 YR 4/1
Astar Rengi : -
Hamur Tanımı: Sert dokulu, katkısız hamur. İyi pişmiş.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 37, 140, Kat. No. 206, Lev. 25; Özüdoğru-Dündar 2007, 173, U12-U15; Eisenmenger 2003, Lev. CIX, no. 6.
Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

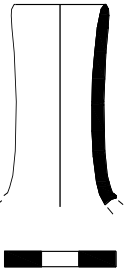
Kat. No. : U13
Buluntu Yeri : PTR' 04 AC. Yüzey -120 cm dolgu.
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 6,7 cm **T.Ç. :** -
Hamur Rengi: 5 YR 6/6
Astar Rengi : 5 YR 6/4
Hamur Tanımı: Sert dokulu, çok az mikalı, çok pişmiş.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 37, 140, Kat. No. 206, Lev. 25; Özüdoğru-Dündar 2007, 173, U12-U15; Des Courtils 2001, Res. 8, 2000 Acro 32, 37, Res. 20; Eisenmenger 2003, Lev. CIX, no. 6.
Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

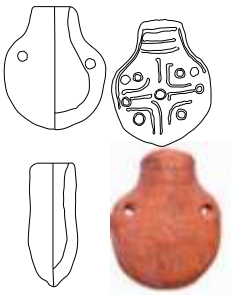
Kat. No. : U14
Buluntu Yeri : PTR' 05 AC. Yüzey -120 cm dolgu.
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 7,4 cm **T.Ç.** : -
Hamur Rengi: 5 YR 6/6
Astar Rengi : 5 YR 6/4
Hamur Tanımı: Kireç ve ince kum tanecikli. İyi pişmiş.
Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 37, 140, Kat. No. 206, Lev. 25; Özüdoğru-Dündar 2007, 173, U12-U15; Des Courtils 2001, Res. 8, 2000 Acro 32, 37, Res. 20; Eisenmenger 2003, Lev. CIX, no. 6.
Tarih : MS 5.-7. yüzyıl.

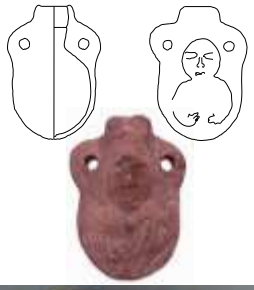
Kat. No. : U15
Buluntu Yeri : PTR' 04 AC. -180 / - 236 cm
Ölçüleri : **A.Ç. :** 2,6 cm **Y. :** 3,6 cm **T.Ç.** : -
Hamur Rengi: 5YR 7/6 redish yellow
Astar Rengi : 5YR 6/6 redish yellow
Hamur Tanımı: Sert dokulu, katkısız hamur. İyi pişmiş.

Karşılaştırma Örnekleri: Dündar 2008, 37, 141, Kat. No. U209, Lev 25; Lohner – Sauer – Linke 2005, Res. 1, no. 3-4; Fırat 1999, Lev. 201-203, no. 887-907.
Tarih : MS 5. - 7. yüzyıl.

Kat. No. : Ampulla 1
Buluntu Yeri : PTR' 01 AC, 7. no'lu dükkan içi zemin - 130.
Ölçüleri : **A.Ç. :** 1,3 cm **Y. :** 4,1 cm **G.Ç. :** 3.2 cm
Karşılaştırma Örnekleri: Robert 1984, 460 Fig. 1, 4 ; Stiegemann 2001, 199 Fig. 1.77.2.; D'Andria 2003, 216, Res 195.
Tarih : MS 6. yüzyıl.

Kat. No. : Ampulla 2
Buluntu Yeri : PTR' 01 AC, 7. no'lu dükkan içi zemin - 130.
Ölçüleri : **A.Ç. :** 1,6 cm **Y. :** 7,8 cm **G.Ç. :** 5 cm
Karşılaştırma Örnekleri: Stiegemann 2001, 199 Fig. 1.77.2 ; Robert 1984, 460 Fig. 5.; D'Andria 2003, 216, Res 195.
Tarih : MS 6. yüzyıl.

Kat. No. : Matara formlu Ampulla (Pilgrim Flask)3
Buluntu Yeri : PTR' 2010 AC.BP, 3 Nolu açma -126.
Ölçüleri : **A.Ç. :** - **Y. :** 6.9 cm **G.Ç. :** 4.9 cm
Astar Rengi İç: 2,5 yr. 7/4 light reddish brown
Dış:10yr. 8/2 very pale brown
Hamur Rengi: 2,5 yr. 7/4 light reddish brown
Hamur Tanımı: Mika, az miktarda kireç ve mineral katkılıdır. İnce kumlu hafif gevşek dokulu**,** İyi fırınlanmış, mat, hafif pürüzlü yüzey, Kalıp tekniğinde yapılmış.
Bezeme: Matara formuna uygun kalıp tekniğinde yapılmıştır. Kabın formuna uygun olarak yuvarlak olarak otuz tane daire motifinin içine St. Menas ve iki yanında deve ile betimlenmiştir. Kısa tunik giymiş orans duruşunda genç bir adam olarak betimlenir. Diğer yüzünde iki yanında haç yer alır.
Tanımlama : Yuvarlak formda yapılmıştır. İki yanında dikey olarak eklenmiş kulp çıkışları mevcuttur. Her iki yüzünde kalıp tekniği uygulanmıştır.
Karşılaştırma Örnekleri: Stiegemann 2001, 199 Fig. 1.77.2; Robert 1984, 460 Fig. 5.
Tarih : MS 6- 7. yüzyıl.

5. SİKKE KATALOĞU

1. Mauricius Tiberius (MS 582-602)
MS 583- 602 Costantinopolis Baskısı
ÖY: Cepheden, diademli büst. [O] N MAVRC TI[B] P P AVG
AY: Cepheden melek. Çerçevede VICTORIA AVG. Kesimde..CONOB
AV Solidus ↓ 18 mm 4.37 gr. Buluntu alanı : 2009- AC- Batı Portik 3. No'lu Açma 8. Mekân II. Tabaka -68.

2. Side
ÖY: Sağa dönük, sakallı, şua taçlı büst. AVT KΛ DOM…….... Çene önünde II.
AY: Ayakta duran giysili figür. Bir elinde asa, diğerinde phiale (?) taşıyor. CIΔHTΩN .E.KO..
AE ↑ 26 mm 14.64 gr. Buluntu alanı: 2009 - AC Batı Portiko 7 No'lu Açma 8. Mekân IV. Katman - 155/162.

3. Latin Feodal Sikkesi
Luca (Lucca)
Henry III, IV veya V. MS Geç 11. yy. (1039'dan sonra)
ÖY: Merkezde nokta bordürle çevrelenmiş Otto monogramı (**H**). Kenar bordürde +IHPERATOR.
AY: Merkezdeki noktanın etrafına çapraz yerleştirilmiş LVCΛ. Etrafında, şerit bordürle çevrelenmiş +ENRICVS.
AR 0.94 gr. 13 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- VI No'lu Açma, 3. Katman

4. I. Constantinus

MS 324 – 330 Aleksandria baskısı
ÖY: Sağa dönük, defne yaprağı taçlı büstü. CONSTANTINVS AVG.
AY: İki burçlu karargah kapısı. Yukarıda yıldız. Kesimde SM [A]NT. PROVIDANTIAE AVGG.
AE ↓ 3.06 gr. 16 mm Buluntu alanı: AC Batı Portiko 3 No'lu Açma VI. Katman -103.

5. I. Theodosius (MS 379-395)
MS 379- 383 Constantinpolis Baskısı.
ÖY: Sağa dönük, inci diademli büstü. [DN] THEODOSIVS [PF] A[VG].
AY: Ayakta duran, cepheden, imparator. Çerçevede [GL]OR[IA ROM]ANORVM Kesimde CONSB.

AE ↓ 19 mm 4.47 gr. Buluntu alanı: 2009 - AC Batı Portiko 3 No'lu Açma 8. Mekân III. Katman -75.

6. Honorius (MS 393-423)

ÖY: Cepheden İmparator büstü. Kalkan ve mızrak taşıyor. [D]N H[ONORI]VS PF AVG.
AY: Başını hafif sağa çevirmiş Constantinopolis. Bir elinde globus üzerinde Victoria taşıyor. [CONCOR]DIA AVGG.
AE ↓ 15 mm 2.07 gr. Buluntu alanı: 2009 - AC Batı Portiko 4 No'lu Açma 8. Mekân VII. Katman - 145.

7. I. Constantinus (MS 307- 337)
Lyons Baskısı

ÖY: Sağa dönük, diademli İmparator büstü. IMP CONSTANTINVS AVG.
AY: Ayakta duran, khylamysli Sol. SOLI INVICTO COMITI. Kesimde PLC.
AE ↓ 18 mm 3.46 gr. Buluntu alanı: 2009 - AC Batı Portiko 3 No'lu Açma 8. Mekân II. Katman -65.

8. II. Constantius (MS 337-361)
Kyzikos Baskısı

ÖY: Sola dönük, inci diademli İmparator büstü. DN CONSTAN[TI]VS [P F A]VG.
AY: Mızrak taşıyan bir asker, yanında küçük bir figür ve dallarıyla bir bitki betimlenmiş. FEL TEMP REPARATIO. Kesimde SMKΔ.
AE ↓ 18 mm 3.89 gr. Buluntu alanı: 2009 - AC Batı Portiko 4 No'lu Açma 8. Mekân VII. Katman -145.

9. Traianus (MS 98 – 117)

ÖY: Sağa dönük imparator portresi. IMP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P.
AY: COS V PP SPQR OPTIMO PRINC
AR ↓ 3.8 gr. 18 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- 8. No'lu Mekân – IV. No'lu açma 4. Katman, - 54 / - 68

10. Arcadius (MS 383 – 408)

ÖY: Sağa dönük, inci diademli büstü. [DN AR]CADI[VS P F AVC]
AY: Bitki çelengi içinde VOT / X / MVLT / XX. Kesimdeki basım yeri okunamıyor.
AE ↑ 0.83 gr. 11 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- I. No'lu Açma- Yüzey

11. Severus Alexander (MS 222 – 235)

ÖY: Sağa dönük, defne taçlı imparator büstü. [IMP] CAES M AVR SEV ALEXANDE[R AVG].
AY: Ortada, cepheden ayakta duran giyimli kadın. Bir elinde tabak tutuyor. Altta sunak. [MAX] TR P V COS II P P . S.C.
AE ↑ 22.19 gr. 28 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- II No'lu açma – 3. Katman, 9. giriş, -71 / -127.

12. II. Valentinianus (MS 375-392)
Kyzikos Baskısı.

ÖY: Sağa dönük, inci diademli İmparator büstü. [DN] VALENTINIANVS P[F AVG]
AY: Bitkisel çelenk içerisinde VOT X MVLT XX, kesimde SMKΓ.
AE ↓ 0.92 gr. 12 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- 8. Mekân - IV No'lu açma – 7. Katman - 145.

13. I. Justinianus (MS 527-565) Constaninapolis baskısı.

ÖY: Deforme. Cepheden, tahtta oturan Justinianus. Sağ elinde haçlı globus tutuyor. Başında nimbus var. [DN IVS]TINIΛ[NVS PP] AV[C].
AY: Ortada değer işareti **M** Sol boşlukta ANNO, üst boşlukta uzun haç, sağda II ve hemen alnda h. **M** harfinin altında şube işareti Δ. Kesimde CON.
Follis AE ↑ 11.58 gr. 26 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- II No'lu açma – 9. Giriş - 4. Katman -148.

14. I. Licinius (MS 308-324)
MS 321 – 324 Kyzikos baskısı

ÖY: Sağa dönük, şua taçlı büstü. IMP LICIN LICINIVS P F AVG.
AY: Ayakta duran Jupiter. Sağ elinde küre üzerinde Victoria tutuyor. Sol eliyle asasına yaslanmış. Solunda elleri bağlanmış esir ve üzerinde X IIΓ ve ofis işareti *T*. Sağında kartal. Gagasındaki zafer çelengini Jupiter'e uzatıyor. Kesimde SMKΔ. IOVI CONSERVATORI

AE ↑ 3.15 gr. 16 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- V No'lu açma – 8. Mekân -50.

15. I. Justinianus (MS 527-565)

ÖY: Deforme. Profilden, giyimli büstü. DN IVSTI[NIΛNVS PP AVC].
AY: Ortada değer işareti **M**. Sol boşlukta yıldız, sağ boşlukta uzun haç. **M** harfinin altında olması gereken şube işareti net okunamıyor. Kesimdeki basım yeri okunamıyor.
Follis AE ↓ 18.73 gr. 28 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- II No'lu açma – 9. Giriş, 4. Katman -150.

16. Honorius (MS 393-423)
Constantinopolis baskısı.

ÖY: Sağa dönük, inci diademli büstü. [DN HO]NORIVS PF AVG.
AY: Cepheden, ayakta duran imparator. Başını sağa çevirmiş, sağ elinde standart, sol elinde globus taşıyor. GLOR[IA ROMANOR]VM Kesimde CONSA AE ↓ 3.47 gr. 21 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- 8. Mekân - IV No'lu açma – VII. Katman, -145.

17. Kragos - Likya Birlik Dönemi Sikkesi V. Grup Seri A (MÖ yak. MÖ 30- yak. MÖ 27)

ÖY: Sağa Dönük Apollon başı.
AY: Bitkisel çelenk içerisinde dik duran Kithara. Üstte K [P]. Altta [ΛY]KI
AE ↑ 8.52 gr. 22 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- 8. Mekân - V No'lu açma –50.

18. II. Ptolemaios (Philodelphos) (MÖ 285-246)
MÖ 285 – 246 (Seri B)

ÖY: Sağa dönü
AY: Sola dönük ayakta kartal. Kanatları kapalı. Şimşek demeti üzerinde duruyor. Deforme olduğu için yazıları okunamıyor. Sol boşlukta trident.
[Π T O Λ E M A I O Y B A Σ I Λ E Ω Σ].
AE ↑ 2.40 gr. 12 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- IV No'lu açma – I. Katman

19. II. Justinus (MS 565-578)
MS 575-576

ÖY: Cepheden, tahtta oturan Justinus ve Sophia. Justinus sağ elinde haçlı globus, Sophia sağ elinde haçlı asa tutuyor. Her ikisinin de başında nimbus var. Lejantlar okunamıyor. [ON] IV[S]TIN[VS PP AVC].
AY: Ortada değer işareti **K**. Üstte Latin Haçı. Sol boşlukta A N N O. Sağ boşlukta tarih XII. K harfinin altında şube işareti Γ. Kesimdeki basım yeri okunamıyor.
Yarım Follis AE ↓ 6.22 gr. 18 mm Buluntu alanı: AC Batı Portiko- III. Mekân- 9. Açma

20. Latin Feodal Sikkesi Luca (Lucca)
Henry III, IV veya V. MS Geç 11. yy. (1039'dan sonra)

ÖY: Merkezde nokta bordürle çevrelenmiş Otto monogramı (**H**). Kenar bordürde +IHPERATOR.
AY: Merkezdeki noktanın etrafına çapraz yerleştirilmiş LVCΛ. Etrafında, şerit bordürle çevrelenmiş +ENRICVS.
AR 1.01 gr. 15 mm Buluntu alanı: AC – Batı Portiko- VI No'lu Açma, 3. Katman

21. Aurelianus (MS 270-275)

ÖY: Sağa dönük, şua taçlı, sakallı ve zırhlı İmparator büstü. [IMP AVR]ELIANVS AVG.

AY: Cepheden, ayakta duran zırhlı İmparator, elinde Victoria tutuyor. Karşısında orduyu simgeleyen zırhlı personifikasyon, elinde globus tutuyor. Çerçevede [VIR]T MILITVM Kesimde T.

AE ↓ 4.30 gr. 20 mm Buluntu alanı: AC Batı Portiko- VI No'lu açma, 3. Katman.

22. Konstantine I (MS 307-337)

ÖY: CONSTANTINVS AVG**.** İmp.büstü, sağa.
AY: Kent kapısı, tek geçenek,
PROVIDENTIAE AVGG, kesimde SMANTA.
(Nikomedia baskısı)
AE ↓ 3,64 gr. 19 mm AC 2007 Batı Portiko 7 nolu dükkan Zemin

6. KÜÇÜK ESER KATALOĞU

Env. No : KE1
Eserin Adı : Pişmiş toprak ağırlık
Malzeme : Pişmiş toprak
Hamur : 10 YR 8/4 wery pale brown
Buluntu Yeri : Ana Cadde'05 BP -80/-100
Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **Ç:** 7,2 cm **K:** 3,9 cm
Tanım : İri kum ve kireç katkılı, gözenekli, sert dokulu hamur. Yuvarlak formlu tezgah ağırlığı, üstte bağlamak için kullanılan iki delik mevcut.

Env. No : KE2
Eserin Adı : 2 adet Kemik obje (oyun taşı)
Malzeme : Kemik
Buluntu Yeri : Ptr '04 AC BP II -50
Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **Y:** 1,3 cm **Ç:** 2,3 cm
Tanım : Yan yüzlerinde dört delik bulunan yuvarlak formlu kemik obje.

Env. No : KE3
Eserin Adı : Terrakotta
Malzeme : Pişmiş Toprak
Hamur : 7,5 YR 6/6 Redish yellow **Astar:** 2,5 YR 5/8 Red
Buluntu Yeri : Ptr '04 AC GK yüzey
Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **Y:** 8 cm **G:** 4,5 cm **K:** 2 cm
Tanım : Terrakota figürinine ait yüz parçası. Yüzün sol üst kısmı gözle birlikte korunmuş tiyatro maskı.

Env. No : KE4
Eserin Adı : Ağırlık
Malzeme : Kireç Taşı.
Buluntu Yeri : Ptr '04 AC DP başlangıcı yüzey.
Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **Y:** 1,9 cm **Ç:** 2,7 cm
Tanım : Gövde üçgen formlu dikine bir delikle kesilmiş taş ağırlık.

Env. No : KE5
Eserin Adı : Kemik obje
Malzeme : Kemik
Buluntu Yeri : Ptr '04 AC Batı Portik I -150
Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **Y:** 9 cm **G:** 0,9 cm
Tanım : Üst kısmı sağlam yarısı kırık, yuvarlak formlu kemik obje. Kemik iğne?

Env. No : KE6
Eserin Adı : Kemik obje
Malzeme : Kemik
Buluntu Yeri : Ptr '05 AC Batı Portik -101

Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **Y:** 1,1 cm **G:** 3 cm
Tanım : Ortasında 0,7cm delik bulunan yuvarlak formlu kemik obje. Düğme? Ağırlık?

Env. No : KE7
Eserin Adı : Terrakotta boğa ayağı
Malzeme : Pişmiş Toprak
Buluntu Yeri : Ptr '08 AC Sondaj 4 -215
Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **Y:** 2,8 cm **K:** 1,2 cm
Tanım : Boğa figürünün sol ayaklarından birisinin toynak kısmı korunmuş.

Env. No : KE8
Eserin Adı : Zar
Malzeme : Taş
Buluntu Yeri : Ptr '08 AC Teras Sondaj 4 -206
Tarih : Roma
Ölçüleri : **Y:** 8 cm **G:** 8 cm
Tanım: Kenar uzunluğu 8 cm olan, üzerinde yuvarlaklarla rakamları belirtilmiş olan kare formlu oyun zarı.

Env. No : KE9
Eserin Adı : Yüzük taşı
Malzeme : Cam
Buluntu Yeri : Ptr '08 AC Teras Sondaj 6 -131
Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **Ç:** 1,5 cm
Tanım : Yuvarlak formlu cam yüzük taşı.

Env. No : KE10
Eserin Adı : Çatı kiremiti
Malzeme : Pişmiş Toprak
Hamur : 5 YR 6/8 Redish yellow **Astar:** 2,5 YR 5/6 Red
Buluntu Yeri : Ptr '96 AC 7/7
Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **Y:** 4,5 cm **G:** 10,2 cm
Tanım : Yoğun ince kum, yer yer küçük çakıl katkılı, gözenekli, sert dokulu hamur. Üzerinde 4,2 cm çapında rozet damga yer almakta.

Env. No : KE11
Eserin Adı : Yüzük taşı?
Malzeme : Cam
Buluntu Yeri : Ptr '07 AC BP teras duvarı zemin
Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **Ç:** 1,5 cm
Tanım : Yuvarlak formlu cam yüzük taşı. Ön yüzde ayakta duran sağ kolunu elbise kıvrımı tomarlı heykel podestine yaslamış, sol eli selamlama gesusunda olan çıplak figür yer almakta.

Env. No : KE 12
Eserin Adı : Yüzük taşı

Malzeme : Cam
Buluntu Yeri : 2010-12 Ana Cadde BP 9. dükkân kuzeyi, yüzey**.**
Tarih : Roma İmparatorluk Dönemi
Ölçüleri : Ç: 2.5 cm
Tanım : Elips formlu cam yüzük taşı. Ortada sola dönük sağ eliyle mızrağına yaslanmış ayakta duran tanrı Serapis figürü bulunmakta. Tanrı Serapis'in sol bacağının yanında tanımlanamayan bir figür görülmektedir. Serapis figürünün karşısında, başında miğferi ve sol elinde tuttuğu mızrağıyla tanrıça Athena bulunur. Athena'nın sol bacağının yanında, yerde kalkanı ve ileriye doğru tanrı Serapis'e uzattığı sağ kolunda ise ayakta duran bir nike figürü görülür. Tanrı Serapis'in arkasında, başındaki kent suru şeklindeki tacı ile sağ elinde bir mızrak, sol elinde ise bir anahtar(?) tutan tanrıça Tyche figürü görülür. Figürlerin üzerinde bulunduğu ve sahnenin alt sınırını oluşturan çizginin altında ise ΠΑΘ harfleri okunur.

Env. No : KE 13
Eserin Adı : Antefiks
Malzeme : Pişmiş Toprak
Buluntu Yeri : Ptr'07 AC sondaj 2, -166.
Tarih : Roma Dönemi
Ölçüleri : **G:** 12 cm **Y:** 17 cm **D:** 14 cm
Tanım : Açık renkli hamurdan yapılmış, iyi pişirilmiş çatı kiremitlerini saçakta sabitleyen antefix. Kavisli alt bölüm üzerinde yaklaşık olarak 10 cm genişliğinde, 13 cm yüksekliğinde ve 3 cm kalınlığında sakallı, uzun saçlı bir erkek başı plastik olarak işlenmiş, sakalın alt ucundan kiremit üzerine sıvanarak yapıştırılmış.

Env. No : M1 (Mask)
Buluntu Yeri : PTR'01 AC, Stoa II -165.
Malzeme : Bronz
Ölçüleri : **Y. :** 8,4 cm **G. :** 6,2 cm
Karşılaştırma Örnekleri: Pinelli - Wasowicz, 1986 102 vdd.,103
Tarih : Roma Dönemi
edilmiş saç, perukalı. Kaşlar düşük, Gözler iri (yuvarlak), ağız açık
boş.

Env. No. : M2 (Çatal sonda - Balıkçı ağı iğnesi)
Buluntu Yeri : PTR'01 AC Stoa II, duvar batı -50 cm
Malzeme : Bronz
Ölçüleri : **U. :** 27,2 cm **K. :** 0,35 cm
Karşılaştırma Örnekleri: Deonna 1938, Lev. LXIX Nr. 550;Vessberg – Westholm 1956, 133 Res. 33 Nr. 15; Comstock – Vermeule 1971, 434 Res. 635; Chavane 1975, Lev. 32 Res. 335, 336.
Tarih : Roma Dönemi

Env. No : M3 (Kulak Sondası?)
Buluntu Yeri : PTR'01 AC Stoa III, güney açma -70/-155 cm
Malzeme : Bronz
Ölçüleri : **U. :** 14,5 cm **K. :** 0,3 cm
Karşılaştırma Örnekleri: Perdrizet 1908, 108 Res. 371; Bieber 1915, Lev. LIX Res. 668; Waldbaum 1983, Lev. 41. 626, 631, 634; Künzl 1996, 2598, 30-32; Gürler 2004, 40, 61.
Tarih : MS 2. - 3. yüzyıl

Env. No : M4 (Anahtar?)
Buluntu Yeri : PTR'03 AC (G143-135)
Malzeme : Bronz
Ölçüleri : **Y. :** 9,3 cm **G. :** 6,9 cm
Karşılaştırma Örnekleri: Davidson 1952, Lev. 137 Res. 2894, 2895.
Tarih : Geç Roma Dönemi

Env. No : M5 (Kantar kancası)
Buluntu Yeri : PTR'01 AC 7. nolu dükkan içi zemin
Malzeme : Bronz
Ölçüleri : **Y. :** 5,5 cm **G. :** 5,5 cm
Karşılaştırma Örnekleri: Bieber1915, Lev. L Res. 342Waldbaum 1983, Lev. 28. 437, Lev. 29. 445.
Tarih : MS 3.-4. yüzyıl

Env. No : M6 (Ok ucu)
Buluntu Yeri : PTR'01 AC 7 Nolu dükkan içi -93 cm
Malzeme : Bronz
Ölçüleri : **Y. :** 4,3 cm **G. :** 1,8 cm
Karşılaştırma Örnekleri: Gjerstad 1948, 139 Res. 23 Nr. 5; Vessberg – Westholm 1956, 113 Res. 33 Nr. 10.
Tarih : Roma Dönemi

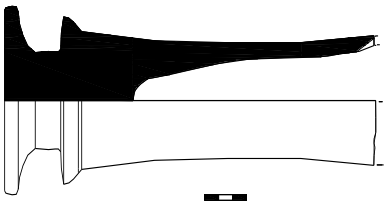

Env. No : M7 (Kenet)
Buluntu Yeri : PTR'05 AC. Güney Kapı batı ayak en alt blok.
Malzeme : Demir
Ölçüleri : **U. :** 20 cm **Y. :** 3,8 cm **G. :** 2,2 cm
Karşılaştırma Örnekleri: Waldbaum 1983, Lev. 20, 282-286; Adam 1994, 100 Res. 128, 129.
Tarih : Roma Dönemi

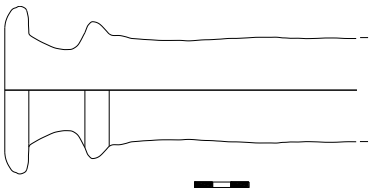

Env. No : M8 (Olta)
Buluntu Yeri : PTR'07 AC. Batı Portik 4A Açması.
Malzeme : Bronz
Ölçüleri : **Y. :** 3,4 cm **G. :** 2,3 cm
Karşılaştırma Örnekleri Deonna 1938, Lev. LXIX Nr. 551; Comstock – Vermeule 1971, 418 Res. 603; Chavane 1975, Lev. 31 Res. 333. ; Raubitschek 1998, Lev. 71 Res. 453.
Tarih : Roma Dönemi

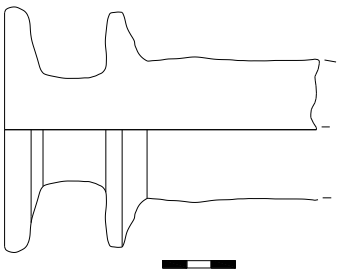
Kat. No. : Ç1 (86)
Buluntu Yeri : PTR'04 AC, GK
Ölçüleri : **Y. :** 26,5 cm **G. :** 9,8 cm
Hamur Rengi: 10 YR 6/4
Karşılaştırma Örnekleri: Gülşen 2007, 227; Korkut 2003, 456-459 Res. 10; Farrington – Coulton 1990, 56, fig. 2; Radt 1999, fig. 88; Coulton 1987, 209,fig.3,4.
Tarih : MS 1 yy. 2. yarısı.

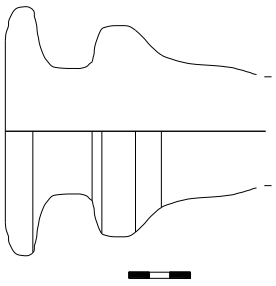
Kat. No. : Ç3 (54)
Buluntu Yeri : PTR'05 AC, GK Sur doğu -35 cm / -65 cm
Ölçüleri : **Y. :** 19,4 cm **G. :** 9,2 cm
Hamur Rengi: 5 YR 6/8
Karşılaştırma Örnekleri: Gülşen 2007, 227; Korkut 2003, 456-459 Res. 10; Farrington – Coulton 1990, 56, fig. 2; Radt 1999, fig. 88; Coulton 1987, 209,fig.3,4.
Tarih : MS 1.- 2. yy.

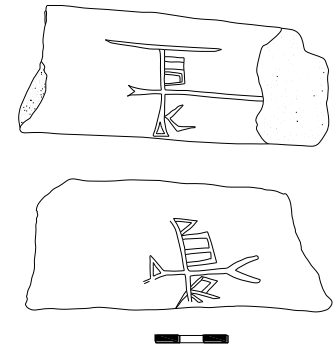
Kat. No. : Ç4 (55)
Buluntu Yeri : PTR'04 AC, GK zemin dolgu.
Ölçüleri : **Y. :** 12,9 cm **G. :** 10,1 cm
Hamur Rengi: 10 YR 7/4
Karşılaştırma Örnekleri: Gülşen 2007, 227; Korkut 2003, 456-459 Res. 10; Farrington – Coulton 1990, 56, fig. 2; Radt 1999, fig. 88; Coulton 1987, 209,fig.3,4.
Tarih : MS 2. yarısı.

Kat. No. : Ç2 (47)
Buluntu Yeri : PTR'05 AC, Batı Potiko III -174 cm
Ölçüleri : **Y. :** 11,5 cm **G. :** 12,2 cm
Hamur Rengi: 5 YR 5/4
Karşılaştırma Örnekleri: Gülşen 2007, 227; Korkut 2003, 456-459 Res. 10; Farrington – Coulton 1990, 56, fig. 2; Radt 1999, fig. 88; Coulton 1987, 209,fig.3,4.
Tarih : MS 2. yy.

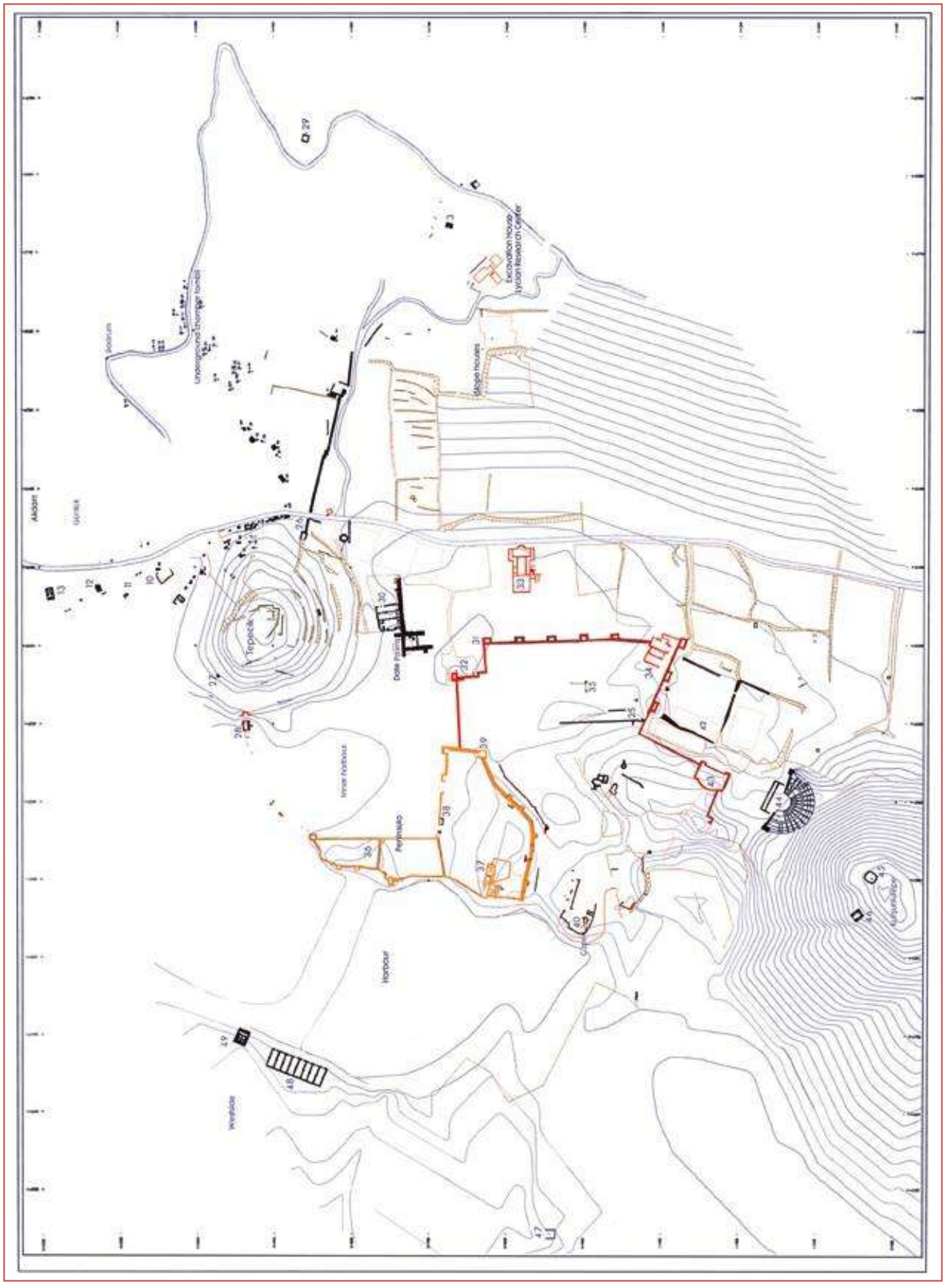
Kat. No. : Ç5 (56)
Buluntu Yeri : PTR'04 AC, GK zemin dolgu.
Ölçüleri : **Y. :** 12,4 cm **G. :** 5,4 cm
Hamur Rengi: 7.5 YR 6/6
Karşılaştırma Örnekleri: Farrington – Coulton 1990, 56, fig. 2; Radt 1999, fig. 88; Coulton 1987, 209,fig.3,4. Monogram için, Fink 1981, 75-86; Korkut 2003,
456-459 Res. 10.
Tarih : MS 6. yy.

LEVHALAR

Resim 1. Lykia ve Patara, uydudan Konum.

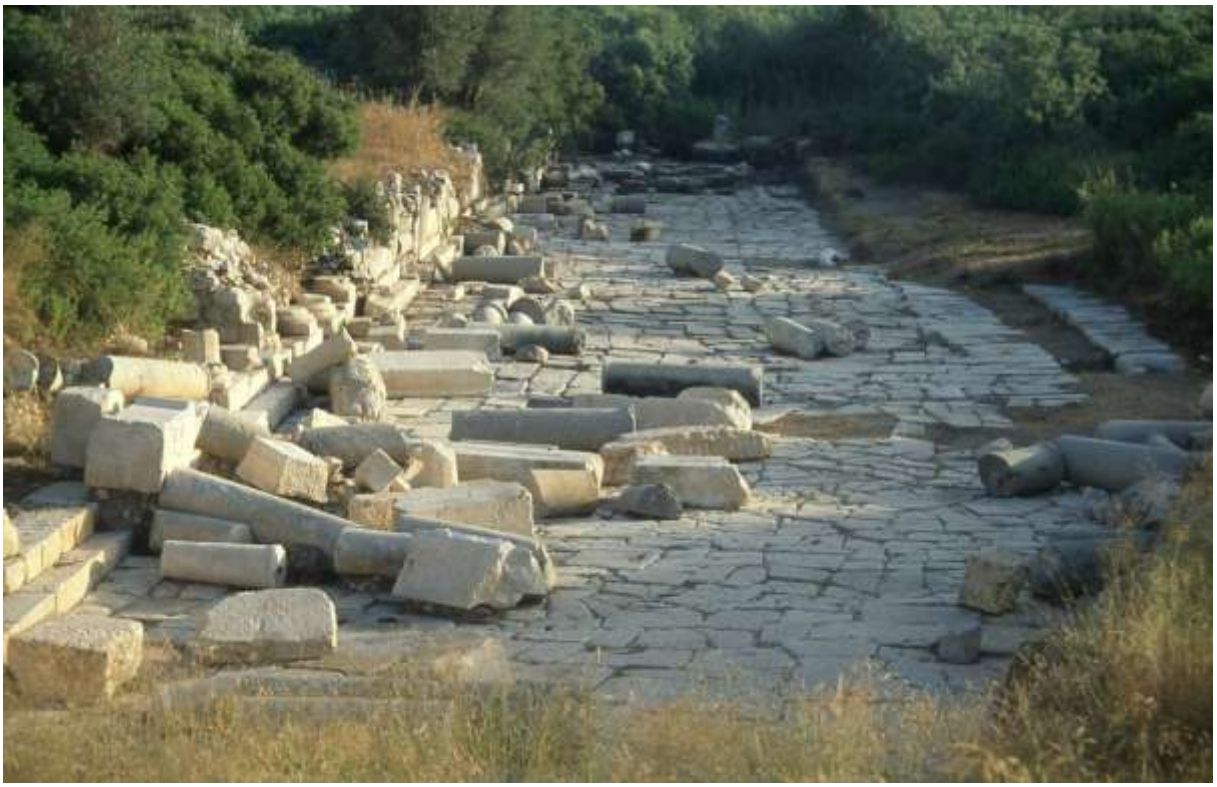
Resim 2. Patara, kent planı (Bruer - Kunze 2010).

Resim 3. Ana Cadde 1992.

Resim 4. Ana Cadde 1993.

Resim 5. Ana Cadde 1994.

Resim 6. Ana Cadde 1996.

Resim 7. Ana Cadde 2000.

Resim 8. Ana Cadde 2001.

Resim 9. Ana Cadde 2003.

Resim 10. Ana Cadde 2004.

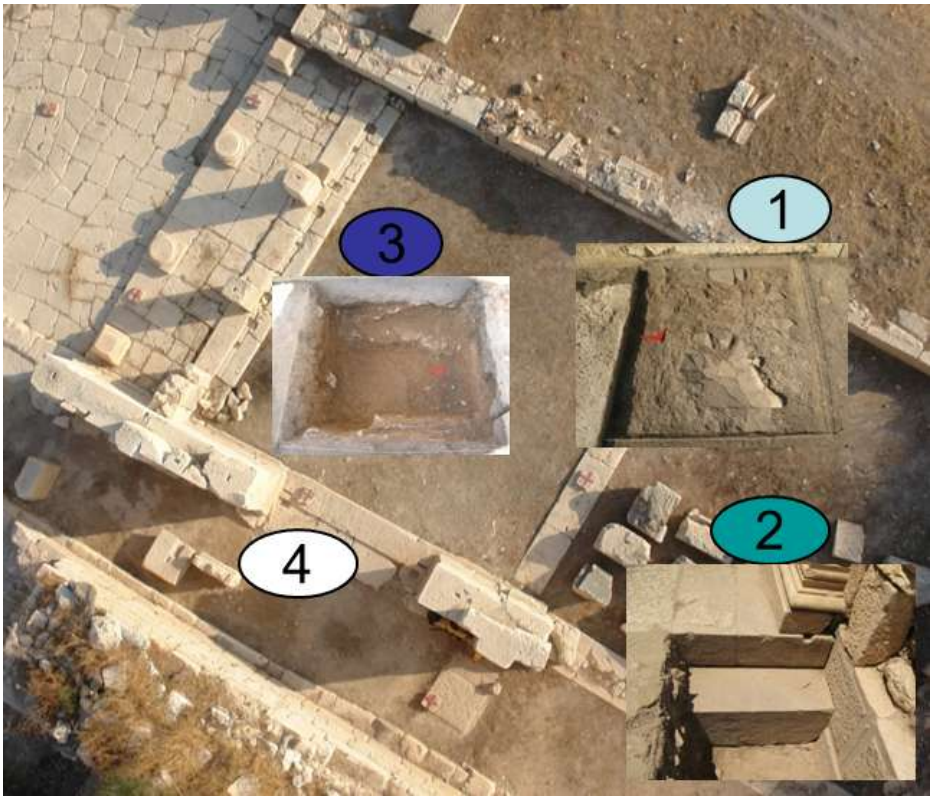
Resim 11. Ana Cadde 2005.

Resim 12. Ana Cadde 2006.

Resim 13. Ana Cadde 2007.

Resim 14. Ana Cadde 2008.

Resim 15. Ana Cadde 2009.

Resim 16. Ana Cadde 2010.

Resim 17. Ana Cadde ve Agora Batı Stoa 2011.

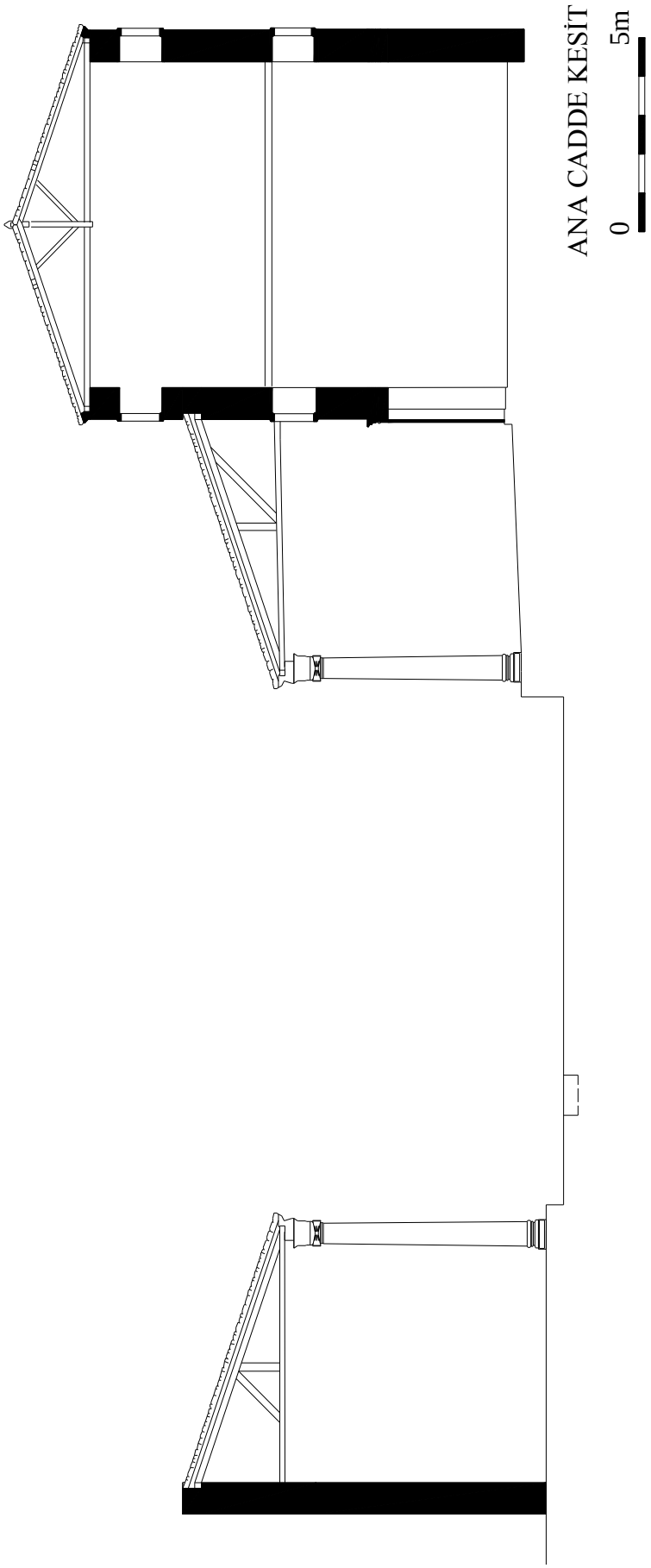
Resim 18. Ana Cadde, genel

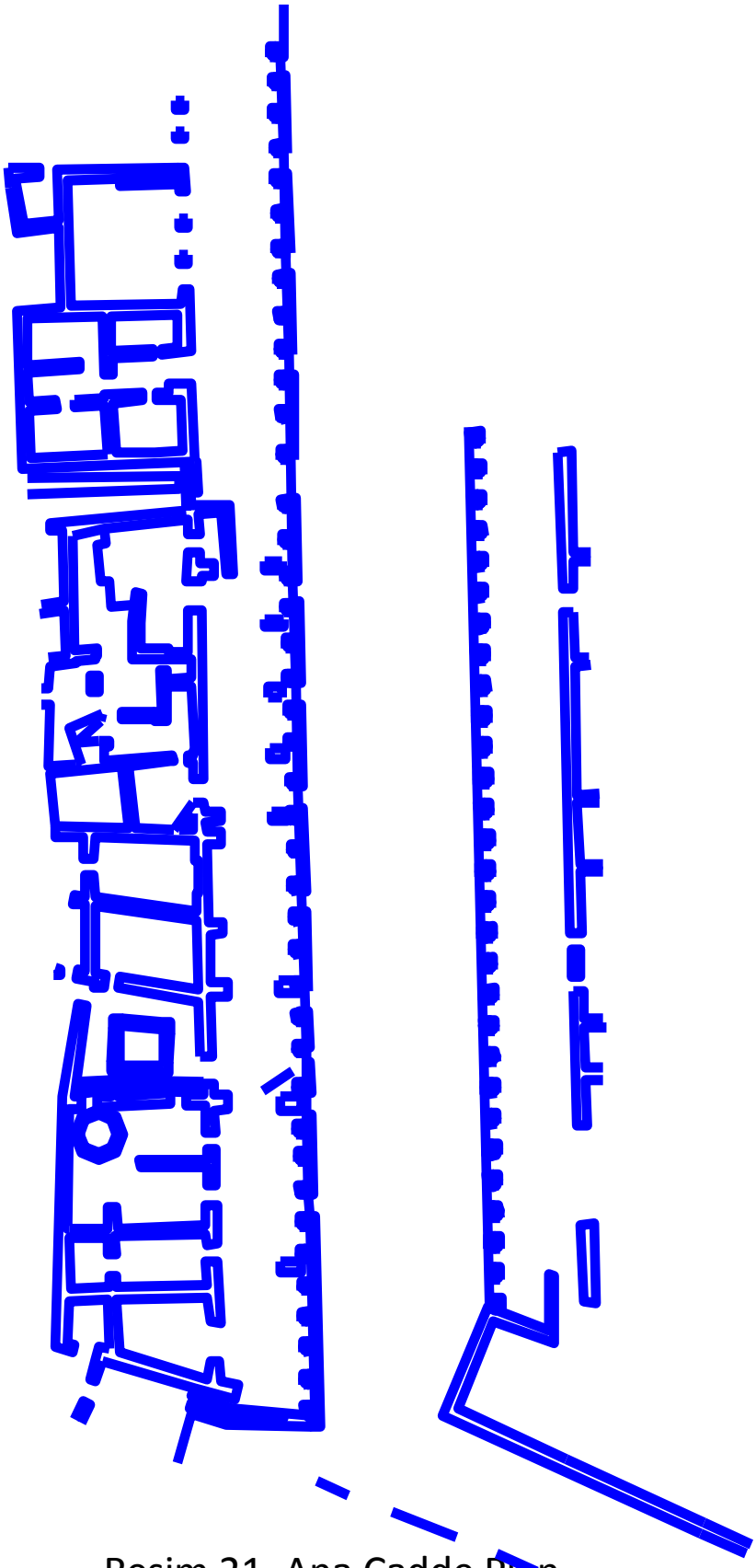

Resim 19. Ana Cadde, döşeme.

Resim 20. Ana Cadde Doğu ve Batı Portik, kesit.

Resim 21. Ana Cadde Plan.

Resim 22. Ana Cadde ilk aks.

Resim 23. Ana Cadde batı kanalizasyon.

Resim 24. Ana Cadde batı kanalizasyon, içten.

Resim 25. Ana Cadde rögar kapağı

Resim 26. Ana Cadde kanalizasyon

Resim 27. Batı Portik ara sokak ve kanalizasyon.

Resim 28. Batı Portik künk yatağı ve kanalizasyon

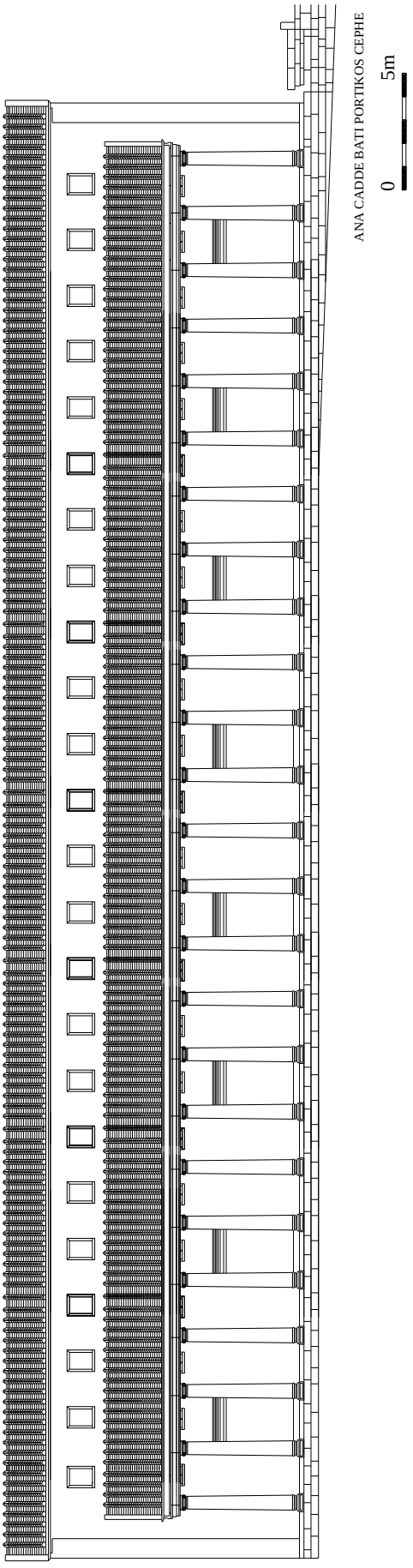
Resim 29. Ana Cadde, rüzgar şekilleri.

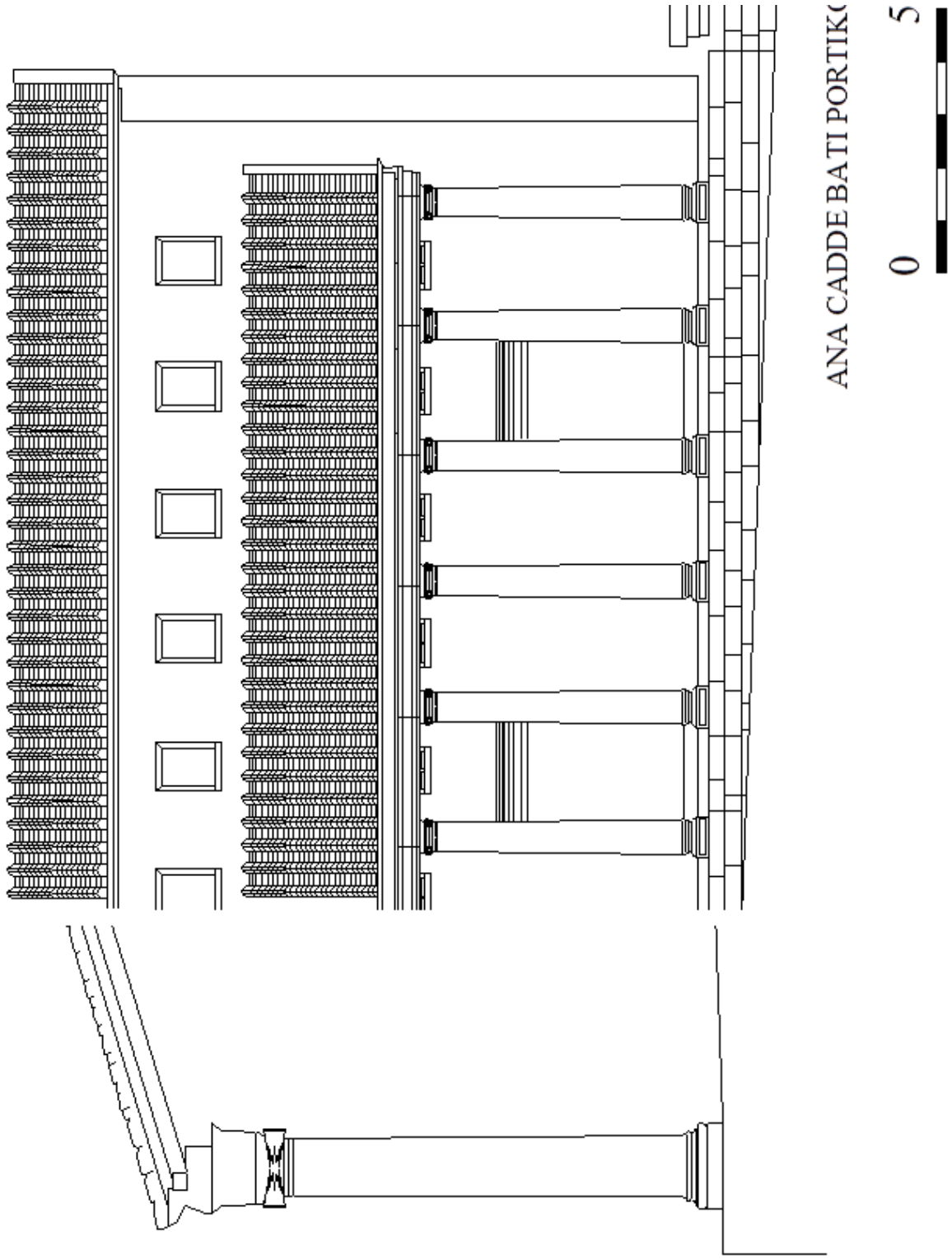
Resim 30a. Ana Cadde, kuzey sondaj.

Resim 30b. Ana Cadde, kuzey sondaj.

Resim 31. Ana Cadde Batı Portik, yeniden kurma.

Resim 32. Ana Cadde Batı Portik, yeniden kurma detay.

Resim 33. Ana Cadde Batı Portik, kaide.

Resim 34. Ana Cadde Batı Portik, İon ve Korinth sütun başlığı.

Resim 35. Ana Cadde Batı Portik, arşitrav ve friz bloğu.

Resim 36. Batı Portik, friz bloğu hatıl yuvası.

Resim 37. Batı Potik, devşirme yazıtlı blok.

Resim 38. Ana Cadde Batı Portik, zemin.

Resim 39. Ana Cadde Batı Portik, sütunlar.

Resim 40. Ana Cadde Doğu Portik, genel.

Resim 41. Ana Cadde Doğu Portik, kaide

Resim 42. Ana Cadde Doğu Portik, kaide

Resim 43. Ana Cadde Batı Portik, İon başlığı.

Resim 44. Ana Cadde Batı Portik, İon başlığı.

Resim 45. Ana Cadde Batı Portik, İon başlığı.

Resim 46. Doğu Potik, kaidenin harçla düzenlenmesi.

Resim 47. Doğu Potik, stylobat üzerindeki kaide izleri.

Resim 48. Doğu Portik destek duvarı.

Resim 49. Doğu Portik devşirme malzeme.

Resim 50. Doğu Portik, plan - kesit.

Resim 51. Doğu Portik, genel

Resim 52. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı

Resim 53. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, ayaklar.

Resim 54. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, üstten.

Resim 55. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, batı köşe.

Resim 56. Stoa Kuzey Kapı, pİlaster blokları.

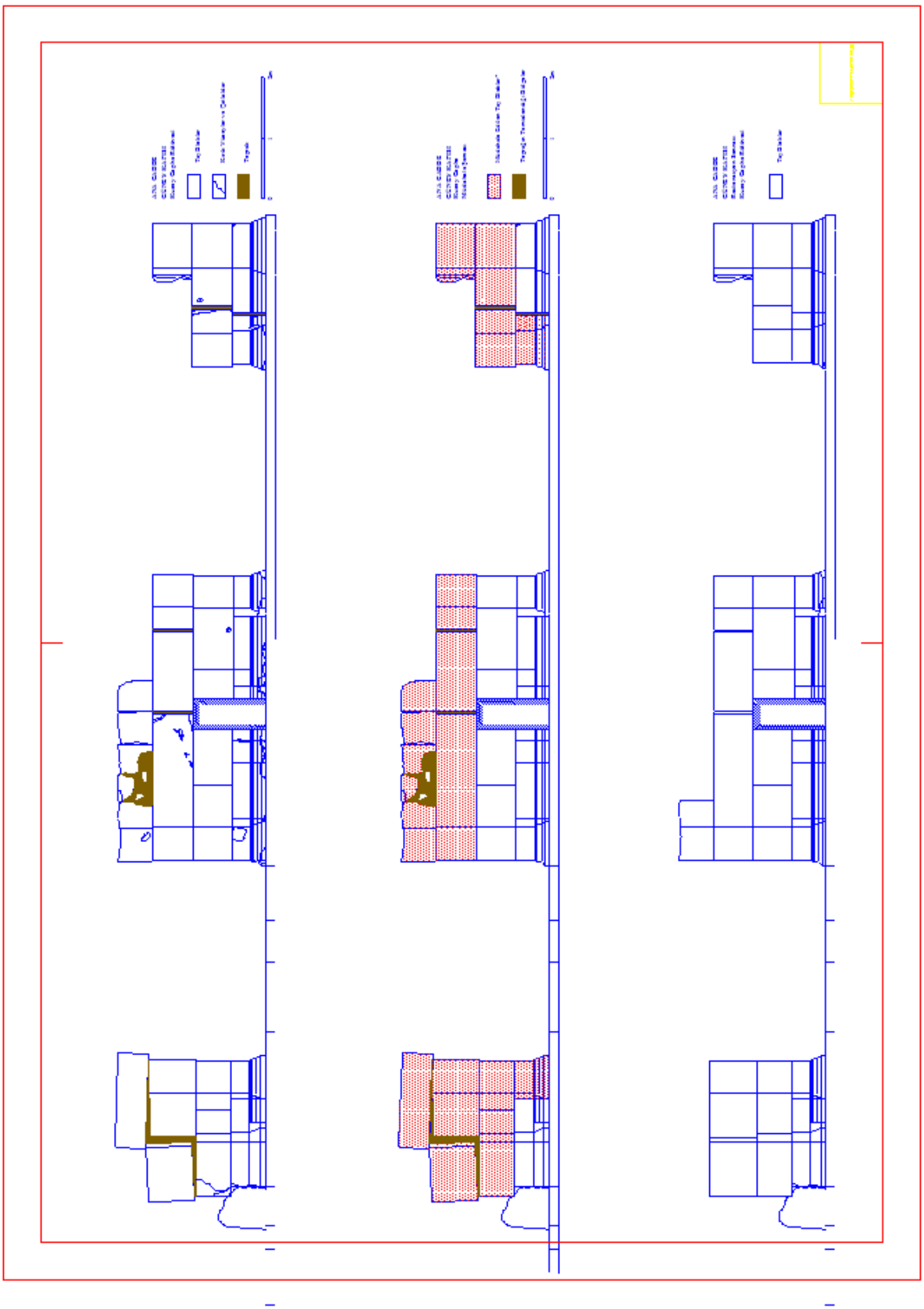
Resim 57. Stoa Kuzey Kapı, kemer blokları.

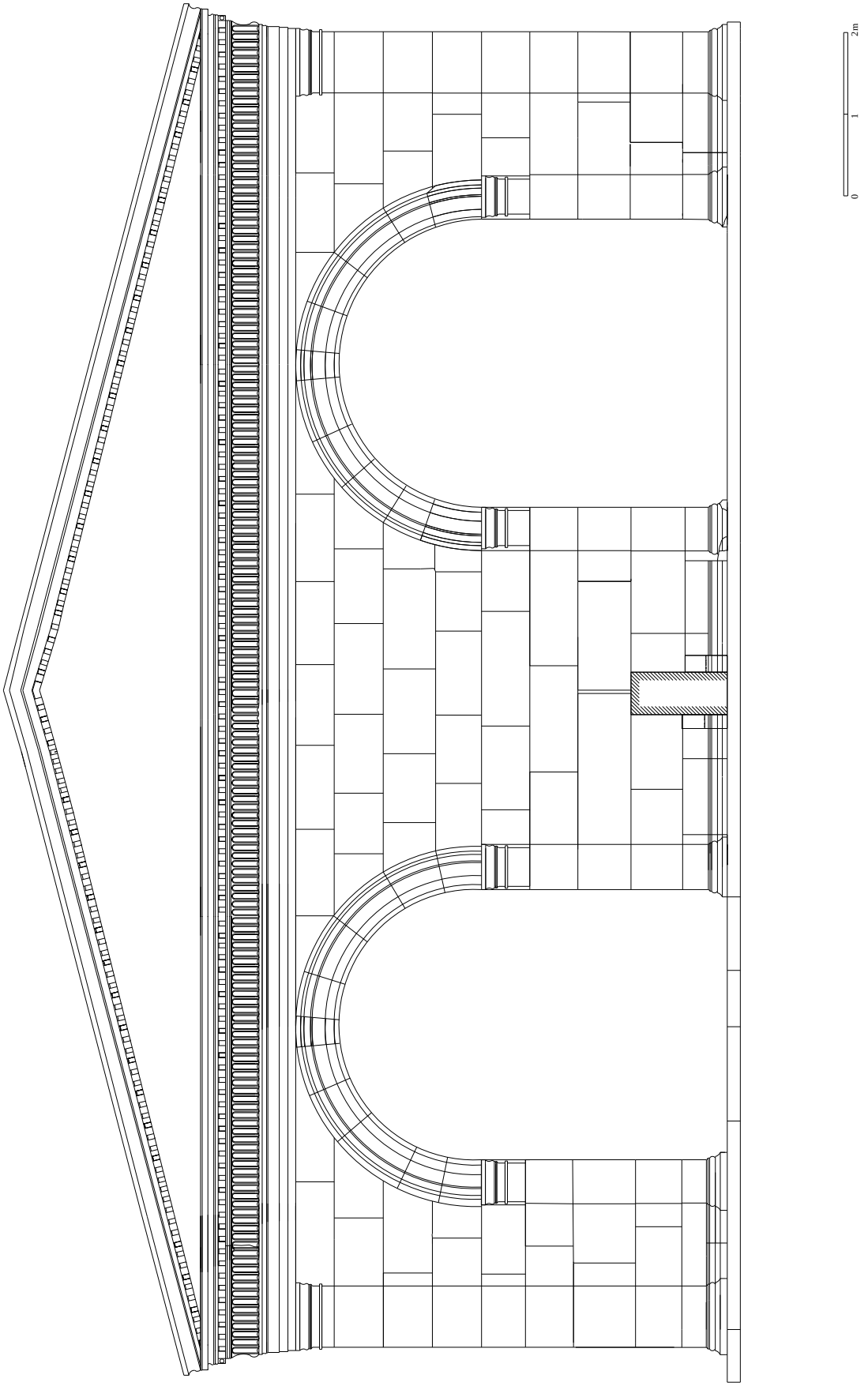

Resim 58. Stoa Kuzey Kapı, alınlık blokları.

Resim 59. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, rölöve.

Resim 60. Agora Batı Stoa Kuzey Kapısı, yeniden kurma.

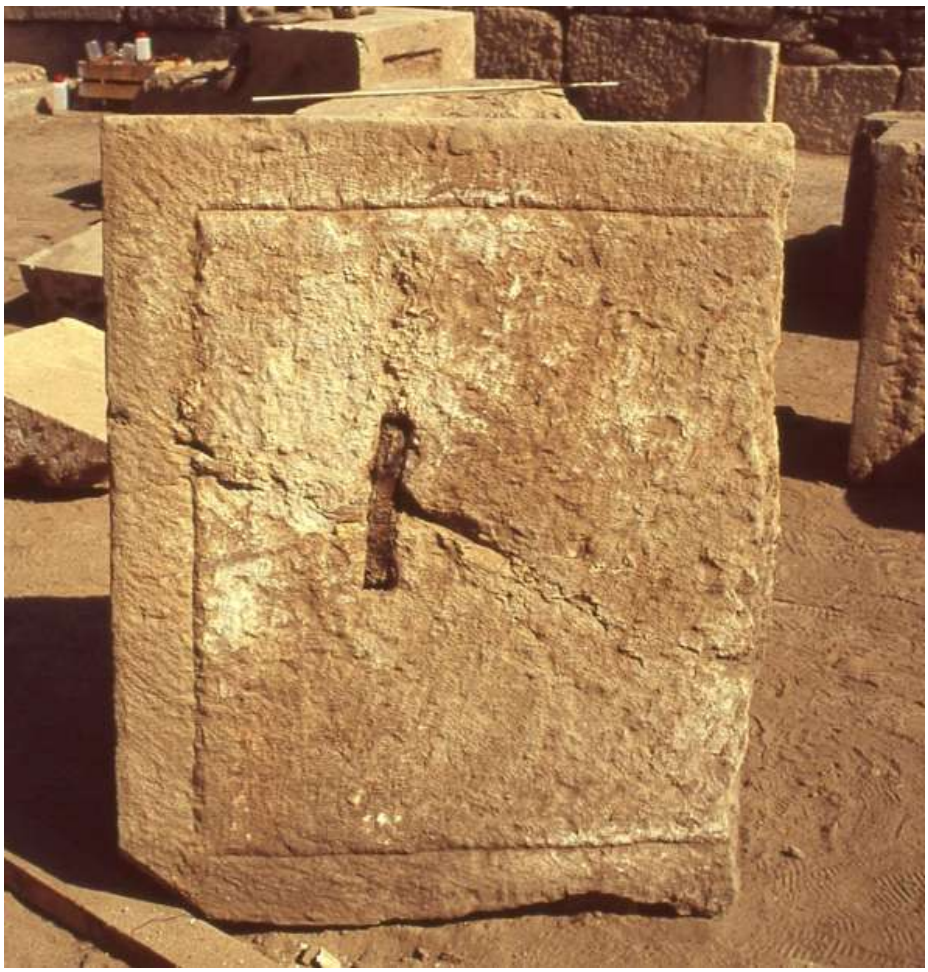
Resim 61. Stoa Kuzey Kapısı doğu girişi.

Resim 62. Stoa Kuzey Kapısı batı girişi.

Resim 63. Kuzey Kapı batı ayak kenet.

Resim 64. Kuzey Kapı batı ayak kenet.

Resim 65. Stoa Kuzey Kapı sondaj 4.

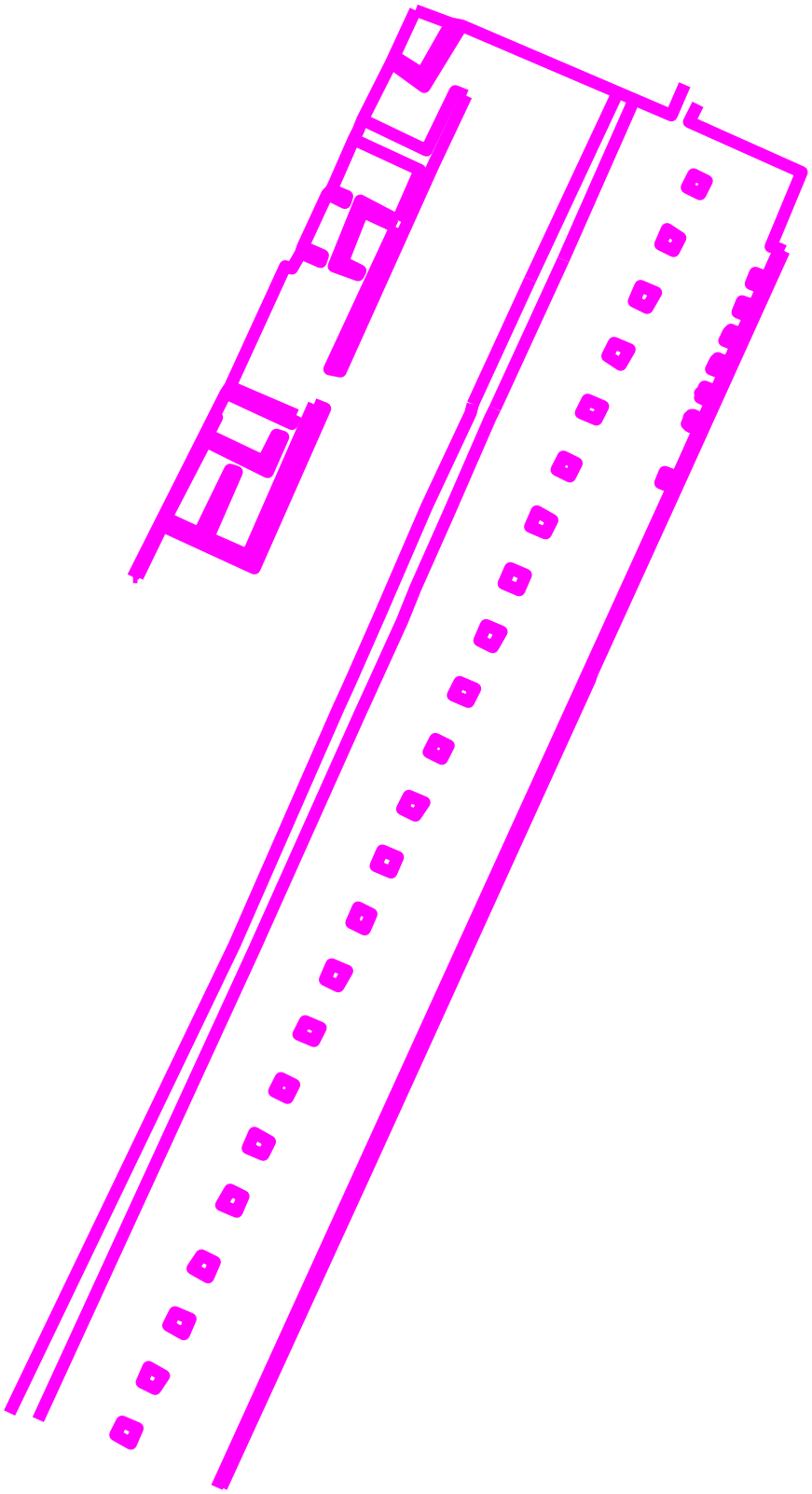
Resim 66. Stoa Kuzey Kapı sondaj 2.

Resim 67. Kuzey Kapı in situ yazıtlı heykel kaidesi.

Resim 68. Stoa Kuzey Kapı batı ayak ve arka duvarı.

Resim 69. Agora Batı Stoa Plan.

Resim 70. Agora Batı Stoa kuzeybatıdan.

Resim 71. Agora Batı Stoa kaide.

Resim 72. Agora Batı Stoa, iç sütun sırası stylobatı.

Resim 72a.Kaplama Levhası.

Resim 73. Batı Stoa İon başlığı.

Resim 74. Agora Batı Stoa Korinth başlık parçaları.

Resim 75a. Agora Batı Stoa pilaster başlıkları.

Resim 75b. Agora Batı Stoa pilaster parçaları.

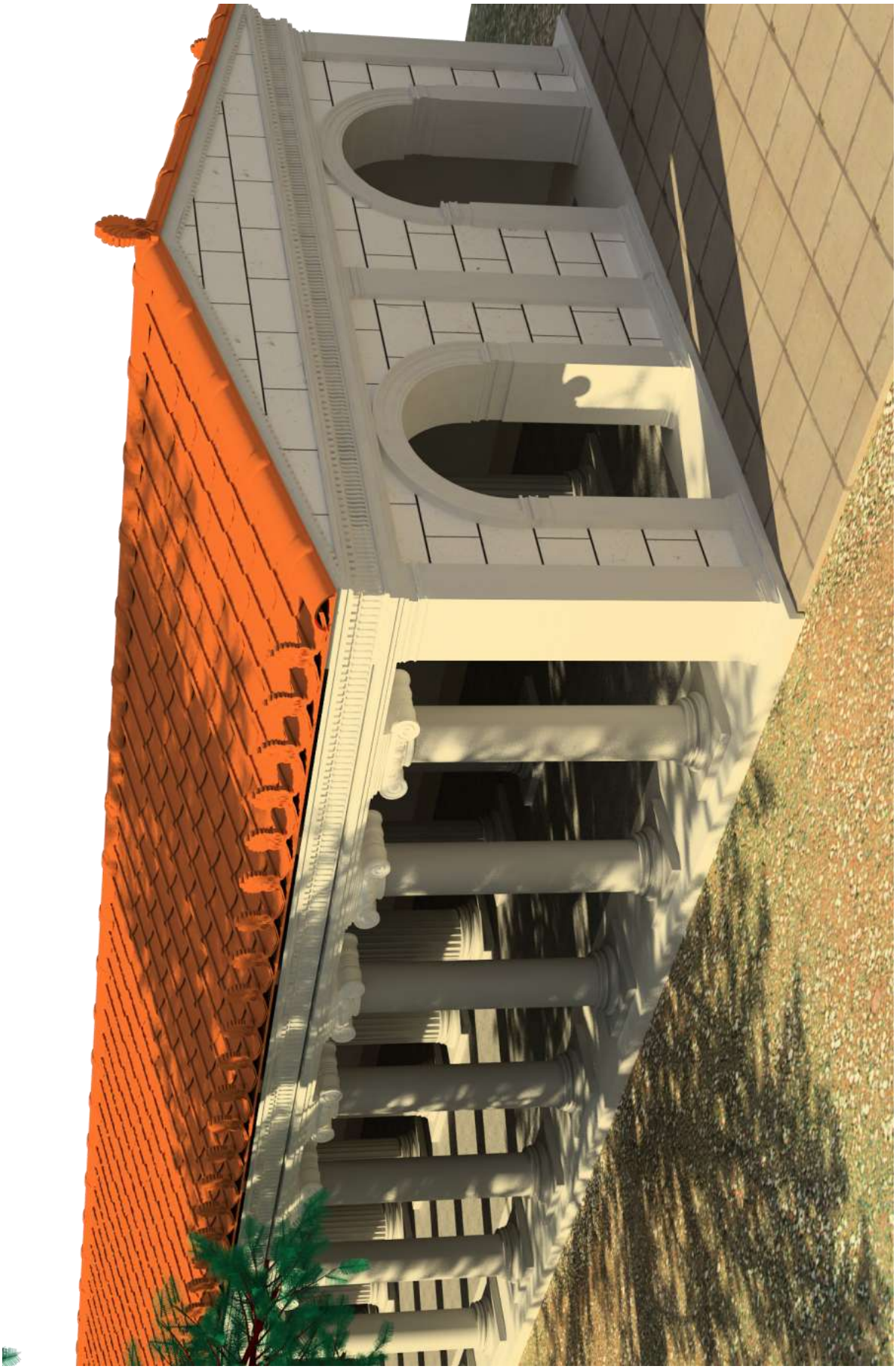

Resim 75c. Agora Batı Stoa opus sectile örnekleri.

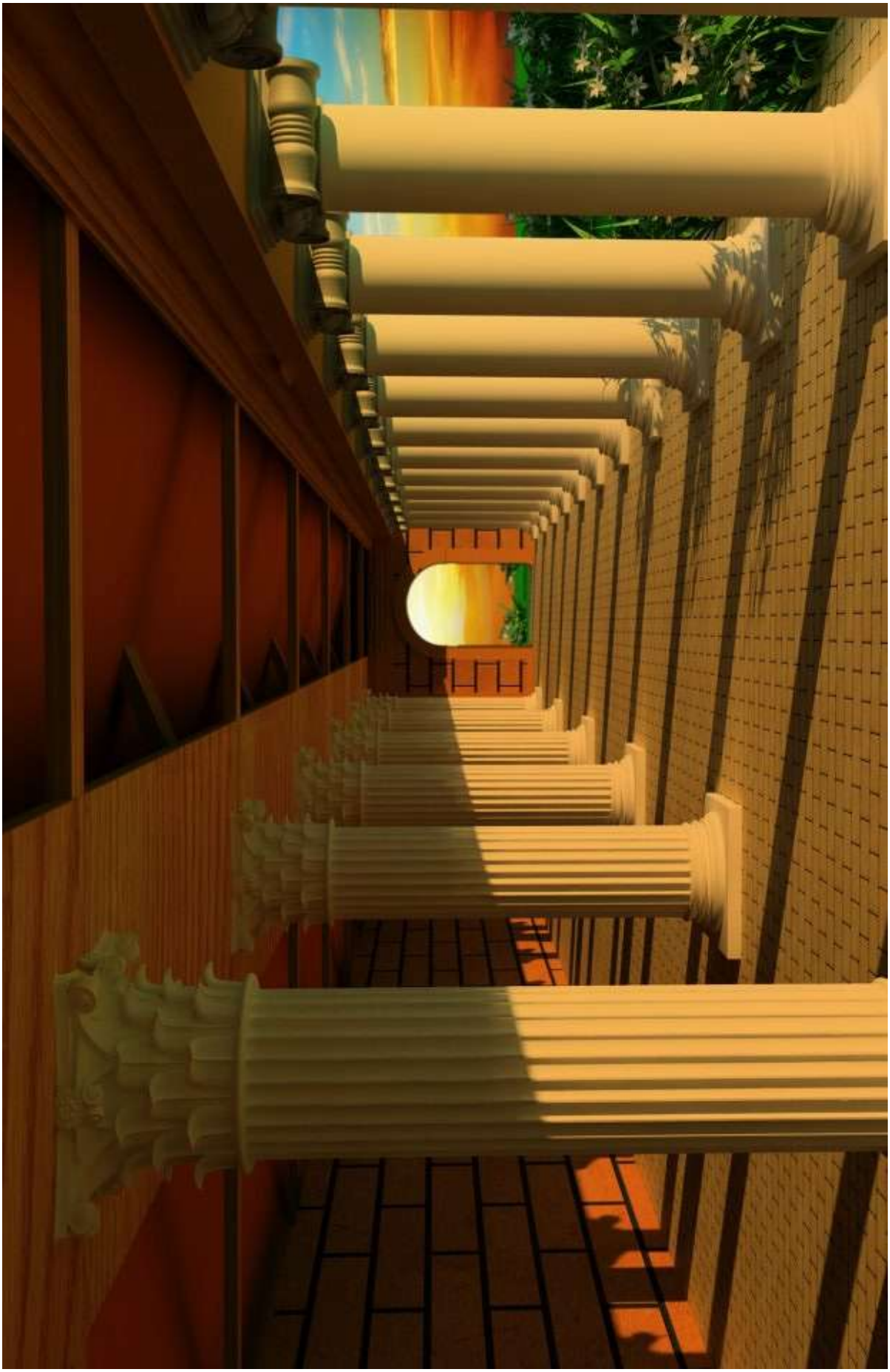
Resim 76. Stoa mermer kaplama levhaları ile yivli sütun parçaları.

Resim 77. Agora Batı Stoa, Yeniden kurma.

Resim 78. Agora Batı Stoa, Yeniden Kurma.

Resim 79. Agora Batı Stoa, Yeniden Kurma.

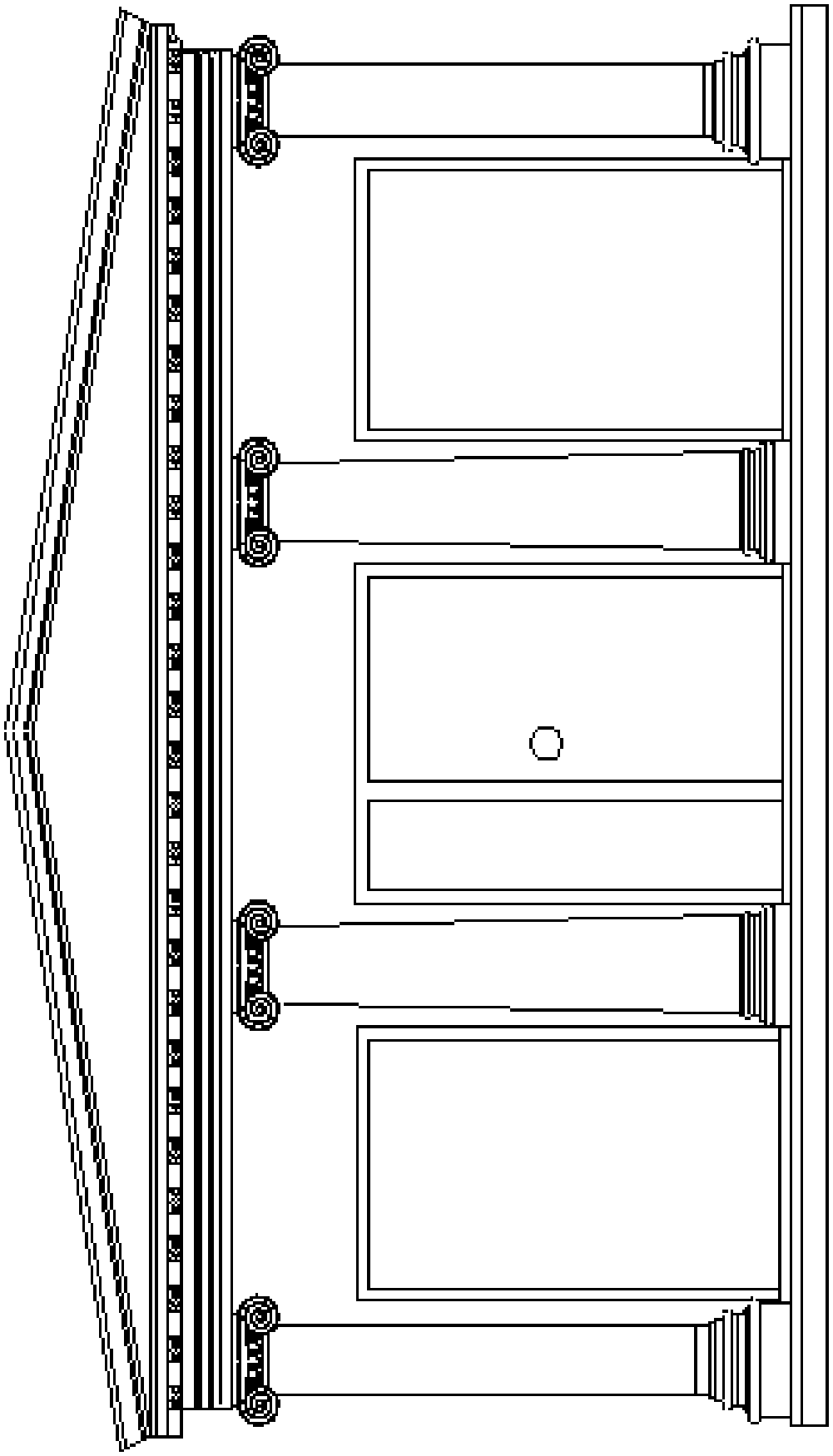
Resim 80. Palaestra Propylonu, genel.

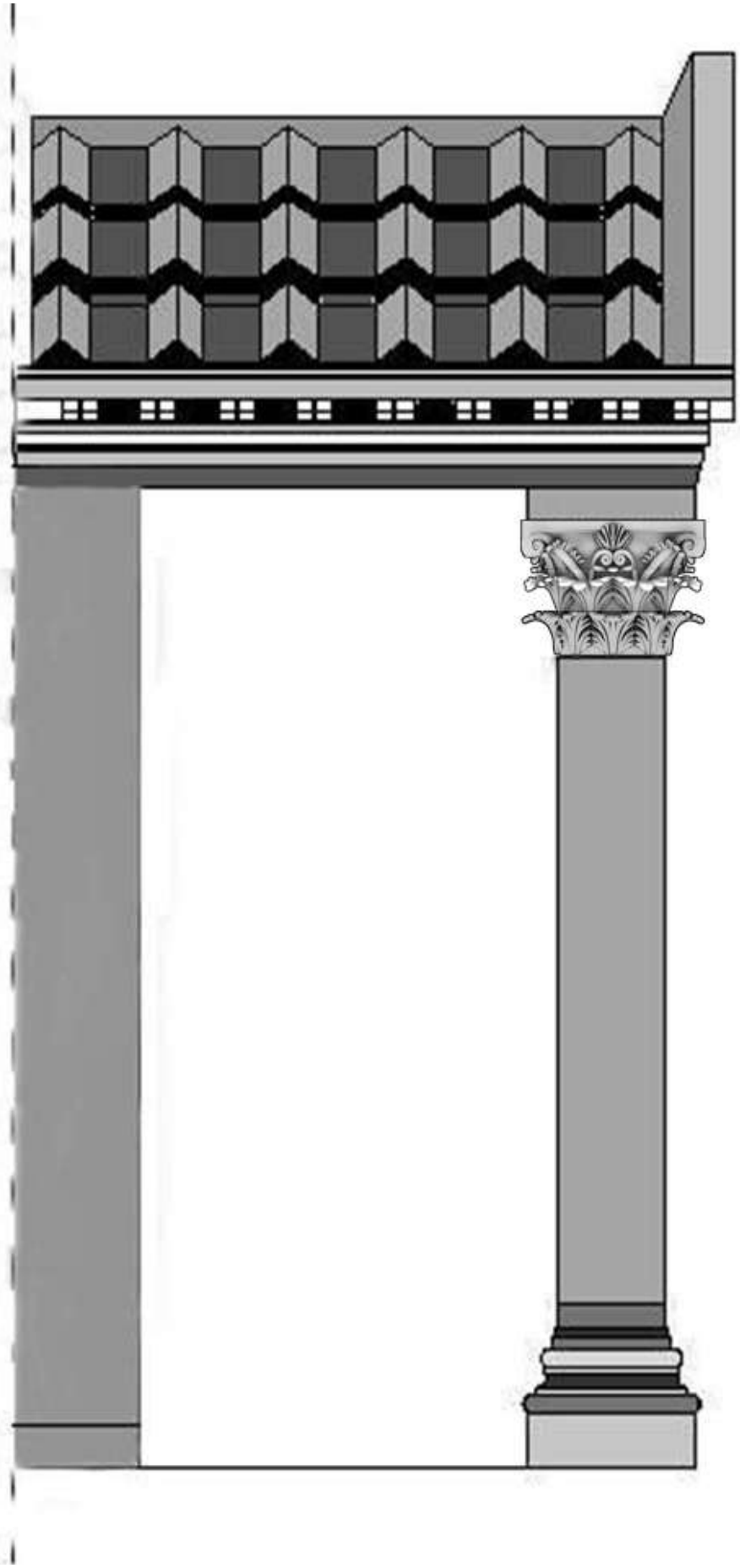
Resim 81. Palaestra Propylonu, cephe.

Resim 82. Palaestra Propylonu, doğudan.

Resim 83. Palaestra Propylonu, yeniden kurma.

Resim 84. Palaestra Propylonu, yeniden Kurma.

Resim 85. Palaestra Propylonu ve portik.

Resim 86. Palaestra Propylonu, portik.

Resim 87. Palaestra Propylonu, geison.

Resim 88. Palaestra Propylonu, alınlık.

Resim 89. Palaestra Propylonu, arşitrav.

Resim 90. Palaestra Propylonu, kaset.

Resim 91. Palaestra Propylonu, ön giriş eşik.

Resim 92. Palaestra Propylonu, arka eşik.

Resim 93. Palaestra Propylonu, güney duvar.

Resim 94. Palaestra Propylonu, güney duvar detay.

Resim 95. Palaestra Propylonu, zemin.

Resim 96. Palaestra Propylonu, sondaj 3.

Resim 97. Palaestra Propylonu, montaj işaretleri.

Resim 98. Palaestra Propylonu, montaj işaretleri.

Resim 99. Palaestra Propylonu, montaj işareti detay.

Resim 100. Palaestra Propylonu, rüzgar şeması.

Resim 101. Palaestra Propylonu, oyun izi.

Resim 102. Palaestra Propylonu, oyun izi.

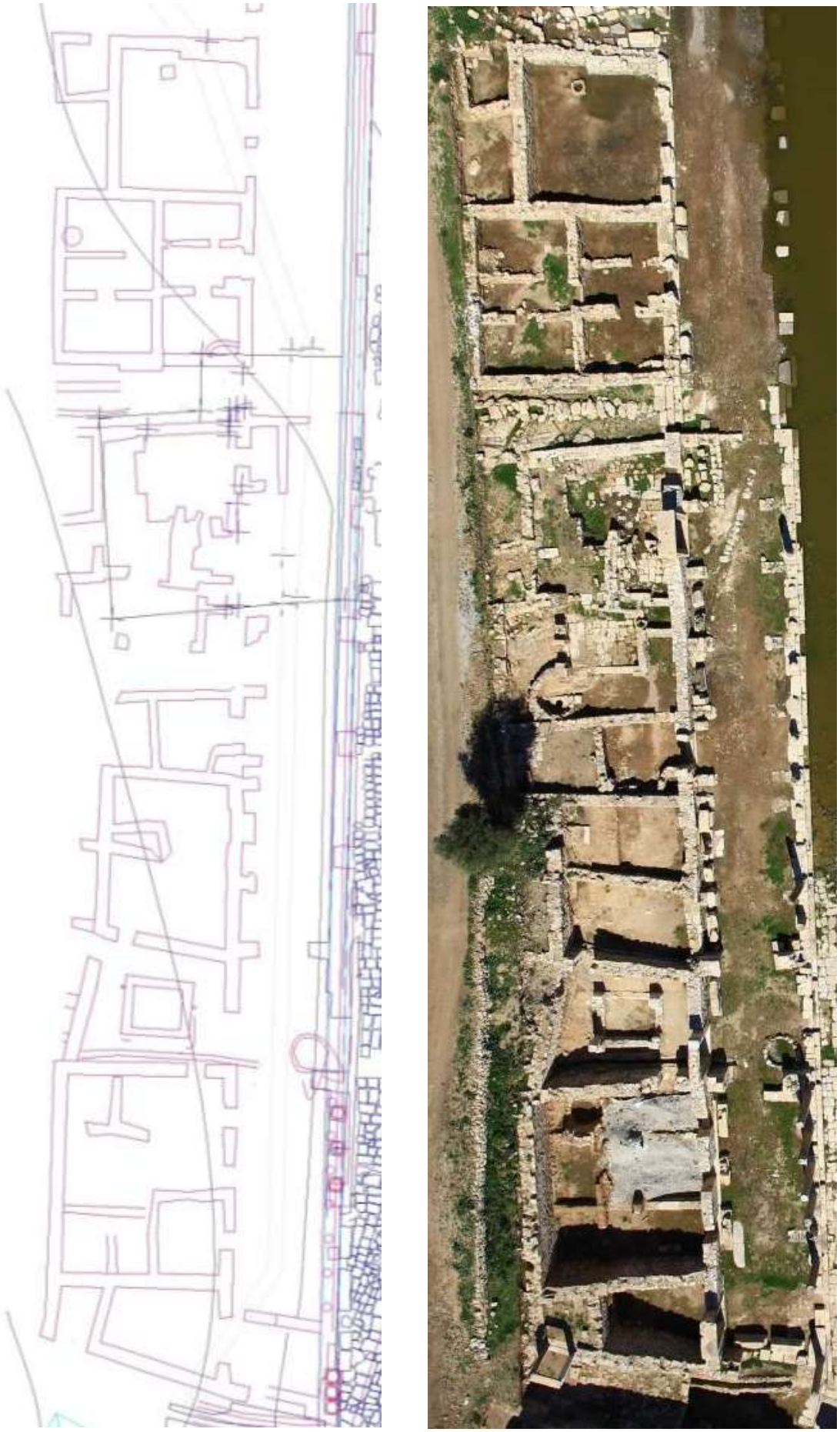

1. EVRE: MS 1. YÜZYIL
2. EVRE:TRAİN DÖNEMİ
3. EVRE: MS 2. YÜZYIL ORTASI
4. EVRE: MS 2. YÜZYIL SONU
5. EVRE: MS 7.YÜZYIL
6. EVRE: MS 9. YÜZYIL.

Resim 103. Propylon, Stoa ve evreler.

Resim 104. Ana Cadde, Geç Sur.

Resim 105. Batı Portik Mekânlar, genel.

Resim 106. Batı Portik Mekânlar, genel.

Resim 107. Batı Portik Mekânlar, I,II,III.

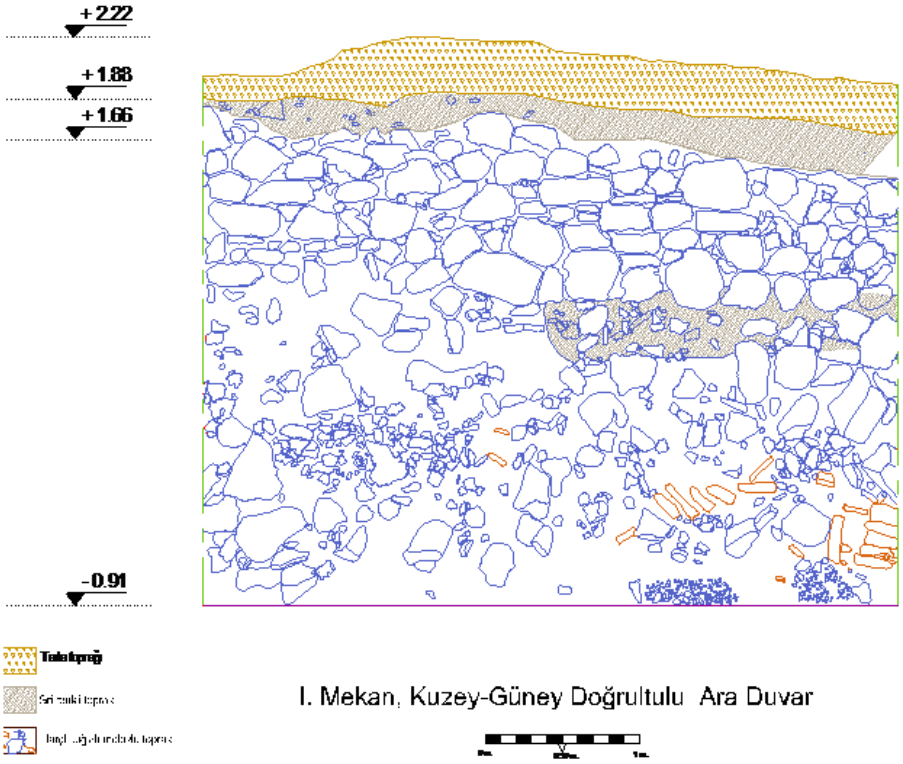
Resim 108. Batı Portik I. Mekân.

Resim 109. Batı Portik I. Mekân, üstten.

Resim 110. Batı Portik I. Mekân içi.

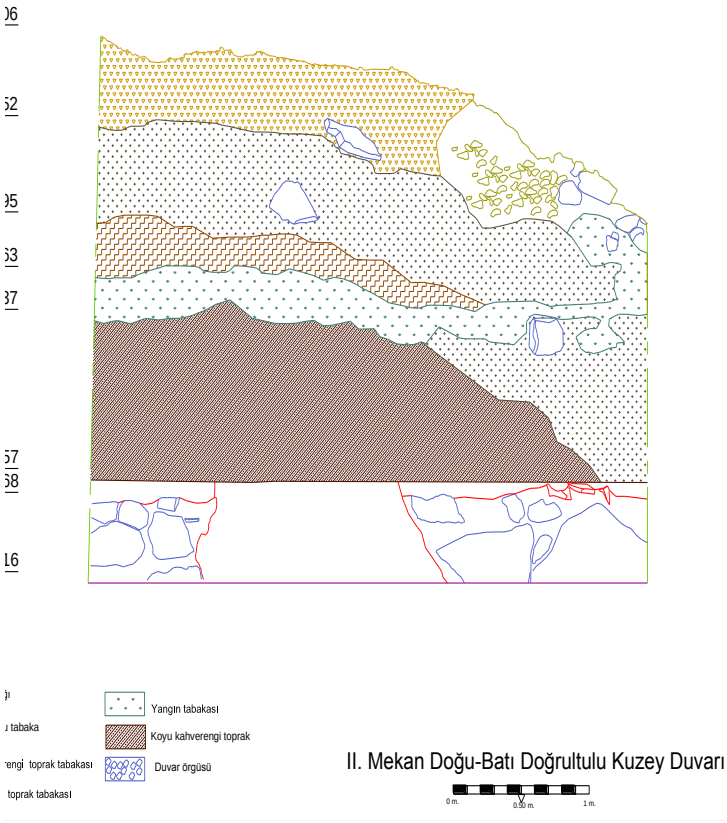
Resim 111. Batı Portik I. Mekân, kesit.

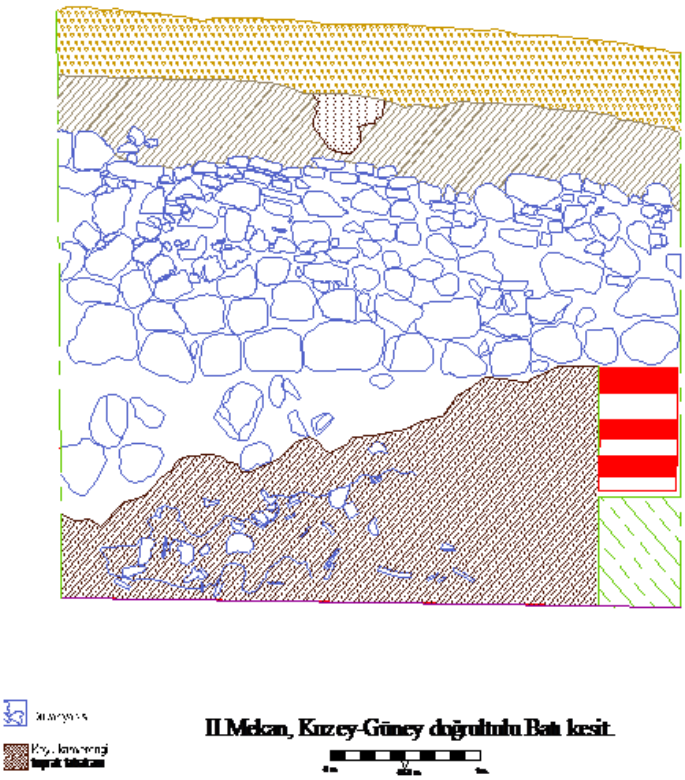
Resim 112. Batı Portik II. Mekân.

Resim 113. Batı Portik II. Mekân.

Resim 114. Batı Portik II. Mekân, kesit. AA

Resim 115. Batı Portik II. Mekân, , kesit BB.

Resim 116. Batı Portik II. Mekân, mozaik zemin.

Resim 117. Batı Portik II. Mekân, mozaik zemin.

Resim 118. Batı Portik III. Mekân, genel.

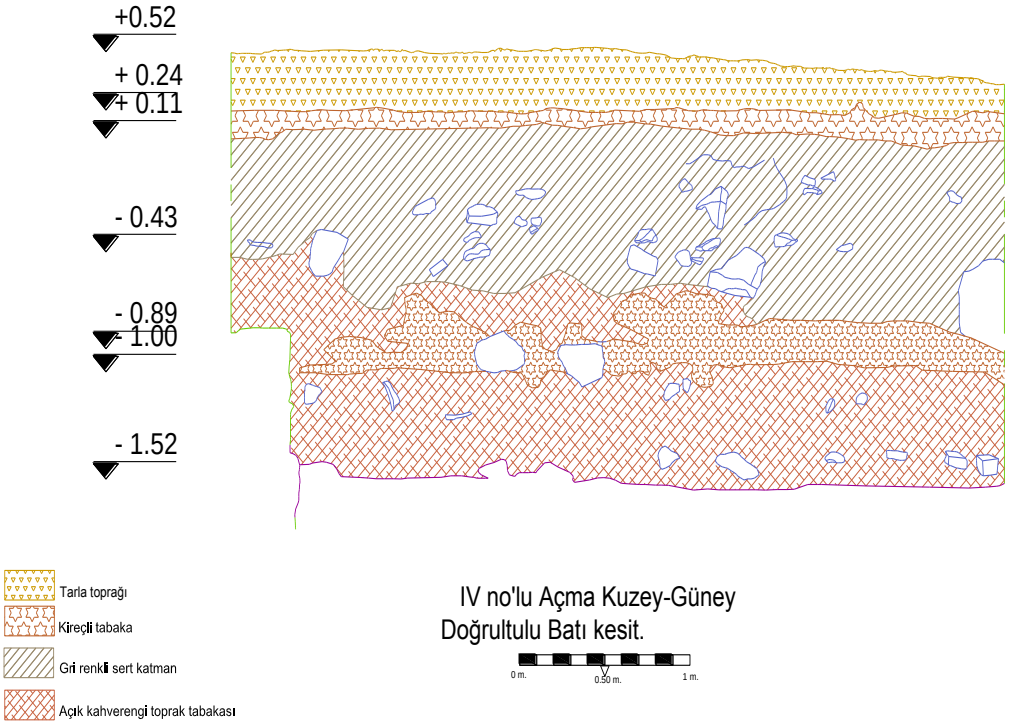
Resim 119. Batı Portik III. Mekân, üstten.

Resim 120. Batı Portik IV. Mekân, genel.

Resim 121. Batı Portik IV. Mekân, üstten.

Resim 122. Batı Portik IV. Mekân, kesit.

Resim 123. Batı Portik V. Mekân, genel.

Resim 124. Batı Portik VI. Mekân, genel.

Resim 125. Batı Portik VI. Mekân, üstten.

Resim 126. Batı Portik VII. Mekân, genel.

Resim 127. Batı Portik VII. Mekân, üstten.

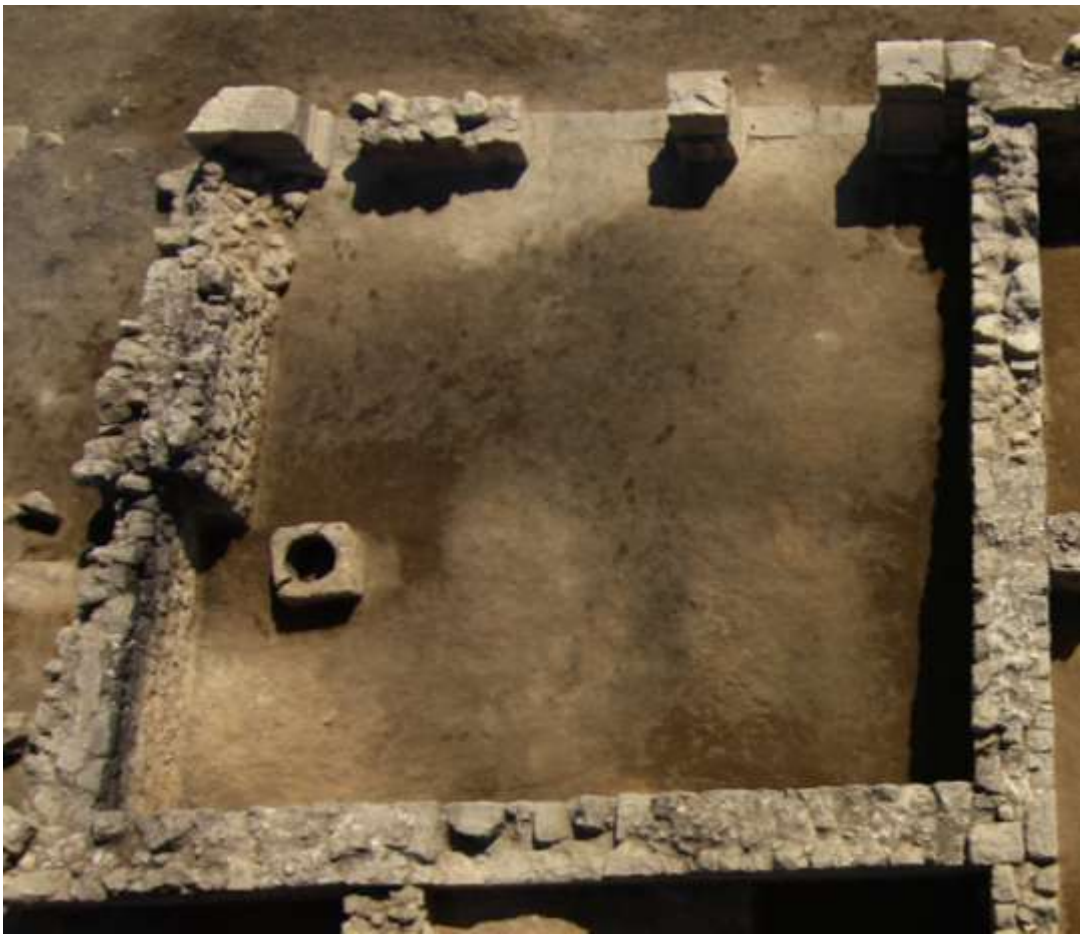
Resim 128. Batı Portik VIII. ve IX. Mekân.

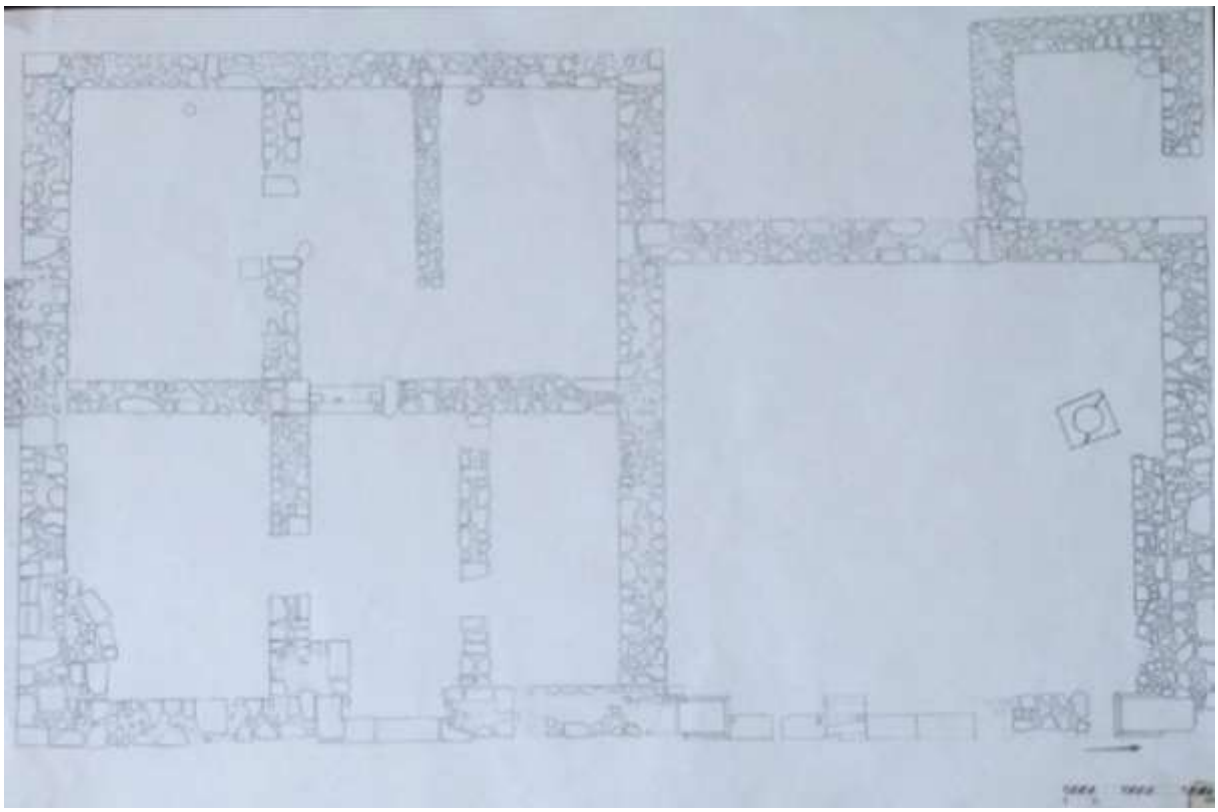
Resim 129. Batı Portik VIII. Mekân.

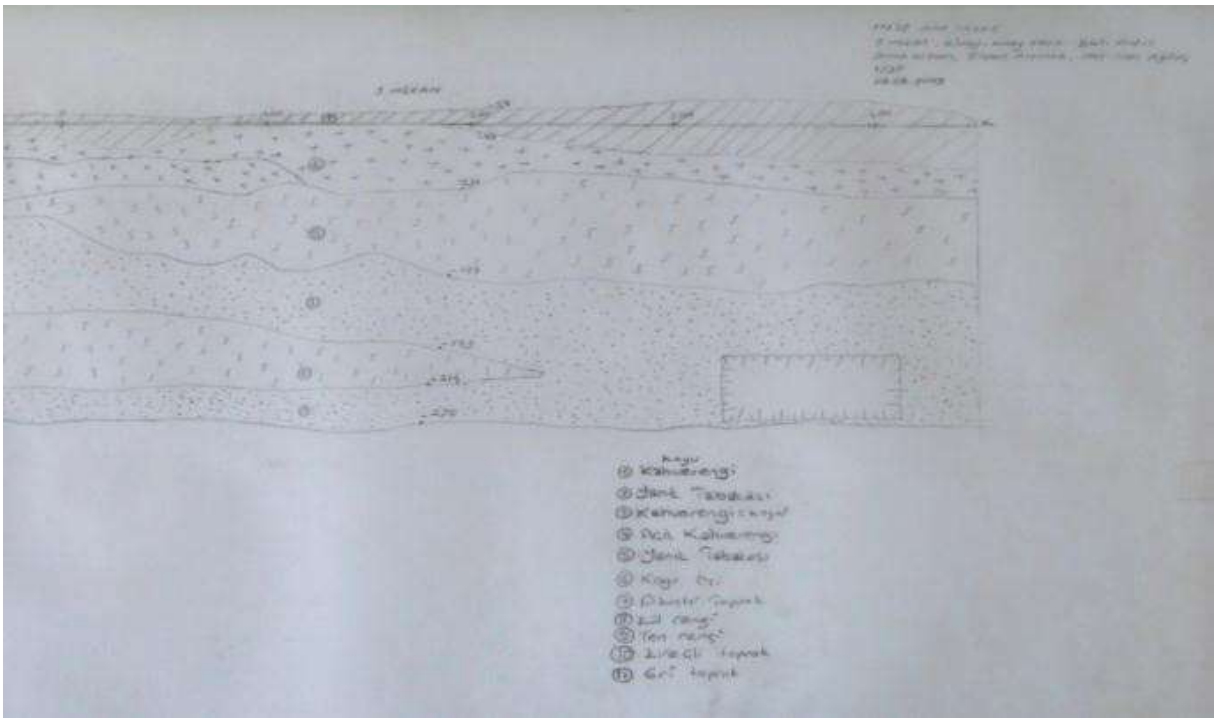
Resim 130. Batı Portik IX. Mekân.

Resim 131. Batı Portik IX. Mekân.

Resim 132. Batı Portik VIII. ve IX. Mekân, plan.

Resim. 133 Batı Portik IX. Mekân, kesit.

Resim 134. VIII. Mekân, kuyu.

Resim 135. IX. Mekân. ocak?

Resim 136. Batı Portik Üst Kat Mekânı.

Resim 137. Batı Portik Üst Kat Mekânı.

Resim 138. Ana Cadde karakalem yeniden kurma denemesi.

Resim 139. Ana Cadde Genel.

Resim 140. Ana Cadde kireç ocağı.

Resim 141. Batı Portik kireç ocağı.

Resim 142. Batı Portik II. Mekân, kireç ocağı.

Resim 143. Batı Portik Mekânlarında devşirme olarak kullanılan haç motifli blok.

Resim 144. Batı Portik, friz-çatı bağlantı.

Resim 145. Batı Portik Arşitrav bloğu, kenet.

Resim 146. Agora Batı Stoa Kuzey Kapı blokları.

Resim 147. Agora Batı Stoa friz blokları.

Resim 148. Doğu Portik, kazı sonrası.

Resim 149. Doğu Portik. İon sütun başlığı.

Resim 150. Ana Cadde, devşirme olarak kullanılan yazıtlı bloklar.

Resim 151. Ana Cadde devşirme malzemeden set duvarı.

Resim 152. Batı Portik, Restorasyon sonrası.

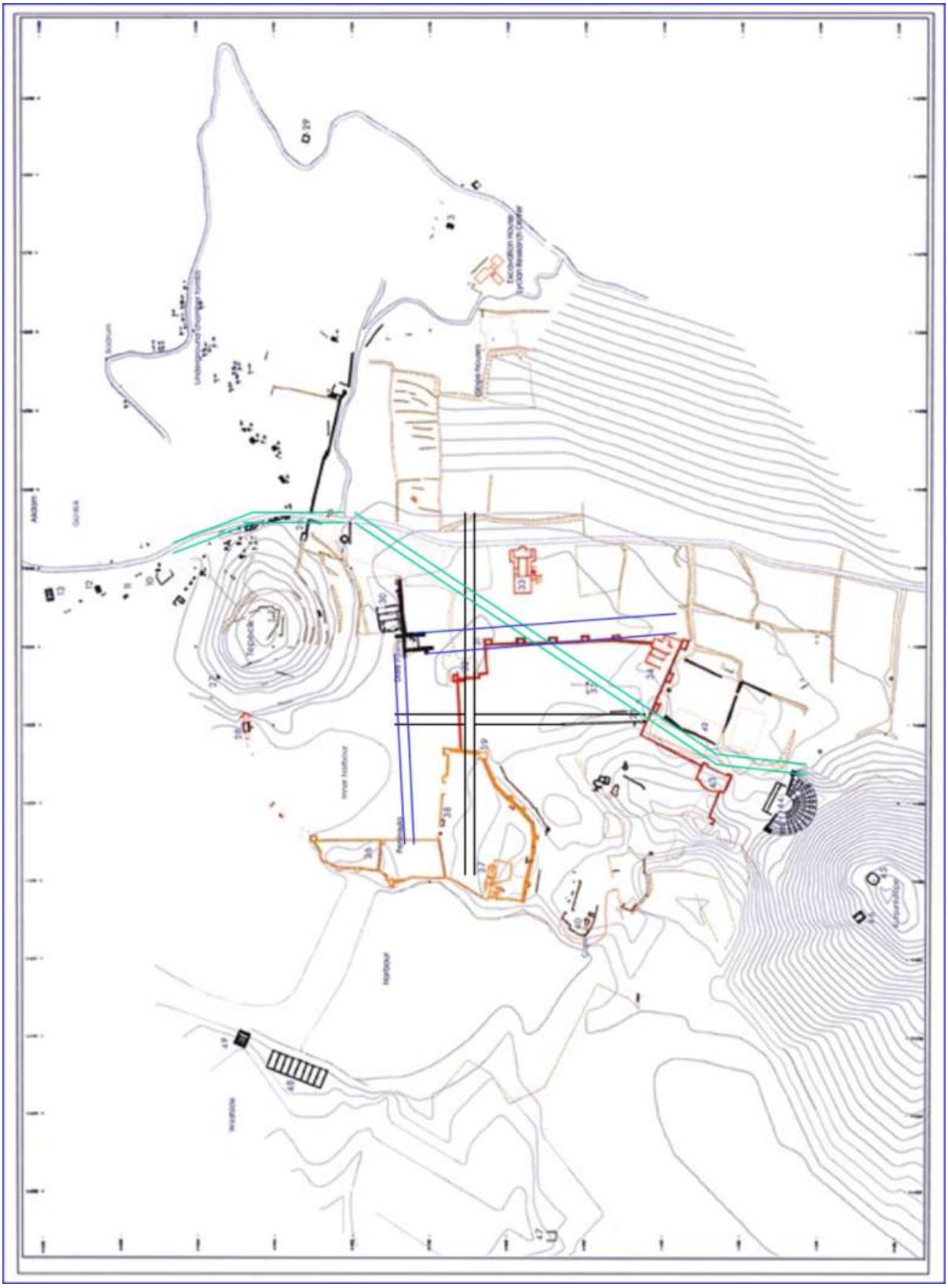
Resim 153. Batı Portik, Restorasyon sonrası..

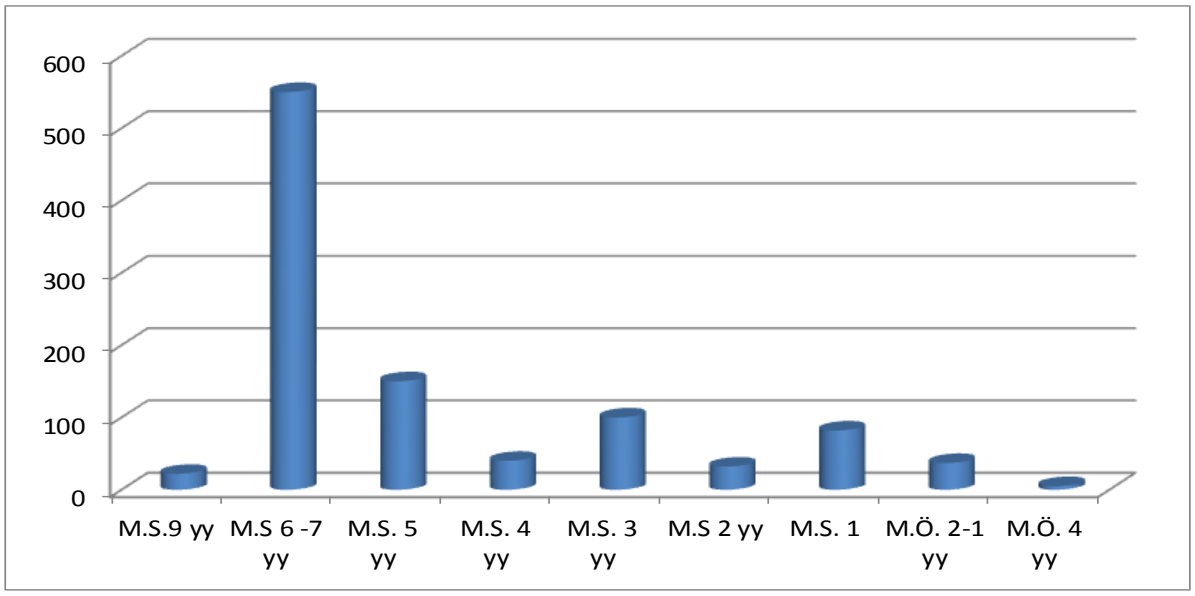
Resim 154. Geç Dönem Suru, kuzeyden.

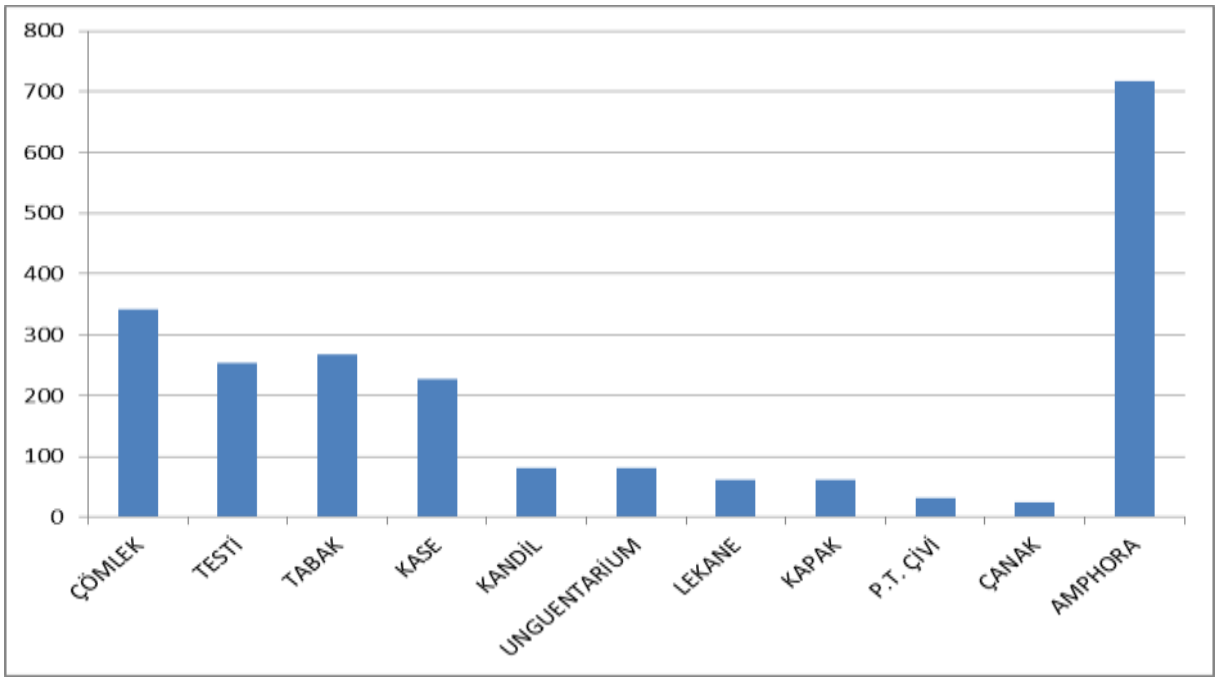
Resim 155. Geç Dönem Suru.

Resim 156. Patara kent planı ve yol aksları.

Grafik 1. 2010 Yılı Batı Portik Mekânlarından Çıkan Seramiklerin Dönemsel Dağılımı.

Grafik 2. 2010 yılı Batı Portik Mekânlarından Çıkan Seramiklerin Dağılımı.

Resim 157. Ana Cadde, Agora plan.

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve Soyadı **:** Şevket Aktaş

Doğum Tarihi ve Yeri: 09.06.1966, Ardahan

Medeni Durumu **:** Evli

Öğrenim Durumu

Mezun Olduğu Lise : İstanbul Pertevniyal Lisesi

Lisans Diploması **:** Atatürk Üniversitesi FEF Arkeoloj Bölümü 1990

Yüksek Lisans Tezi: Ş. Aktaş, "Patara Basamaklı Sunak-Gömütleri", Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 1995.

Doktora Tezi : Ş. Aktaş, Patara Ana Cddesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya, 2013).

Yabancı Dil: İngilizce

Çalıştığı Kurumlar : Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Akdeniz Üniversitesi
Likya Uygarlıkları Araştırma Merkezi

Projelerde Yaptığı Görevler :

Bilimsel Üye
T.C. Kültür Bakanlığı Akdeniz Üniversitesi, "Patara Kazısı", 1990 -

Bilimsel Üye
T.C.Kültür Bakanlığı Akdeniz Üniversitesi, "Tlos Kazısı", 2005 - 2009

Bilimsel Üye
T.C.Kültür Bakanlığı Akdeniz Üniversitesi, "Tlos ve Çevresi Yüzey Araştırmaları" 1992-2001

Bilimsel Üye
T.C.Kültür Bakanlığı Akdeniz Üniversitesi, "Beydağları Yüzey Araştırması", 1996-2000.

Bilimsel Üye
T.C.Kültür Bakanlığı Akdeniz Üniversitesi, "Kent Antalya'nın Arkeolojik Envanteri Projesi", 1993-1996.

Bilimsel Üye
T.C.Kültür Bakanlığı Akdeniz Üniversitesi, "Kaunos Kazıları", 1991-1993.

Öğrenci Üye
T.C. Kültür Bakanlığı Akdeniz Üniversitesi, “Patara Kazısı”, 1988-1989.

Öğrenci Üye
T.C. Kültür Bakanlığı Atatürk Üniversitesi, “Olympos Yüzey Araştırması”, 1987.

Yayınlar

1. Ş. Aktaş, “Silifke Müzesinden Emziren Kadın Figürini”, Calbis. Baki Öğün’e Armağan, Mélanges offerts à Baki Öğün, TTK Yayınları, 2007, 137-148 (M.Özhanlı ile birlikte).

2. Ş. Aktaş, “Tombs of the Exedra Type and Evidence from the Pataran Examples”, Adalya XI, 2008, 235-261.

3. Ş. Aktaş, "Patara Ana Cadde" bkz. F. Işık "Likya'nın Can Damarı" Bilim ve Gelecek 20, 2005.

Kazı ve Araştırma Sonuçlarına İlişkin

1. Ş. Aktaş - F. Gülşen, "Roma Kapısı" bkz.: F. Işık, Patara 1992, KST 15, 2, 1994, 279-301.
2. Ş. Aktaş - F. Gülşen, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 1993, KST 16. 2, 1995, 253-282.
3. Ş. Aktaş, “Hurmalık Hamamı Kazısı”, bkz. F. Işık “Patara 1995” KST 18. 2, 199-200 (İ. Kızgut - M. Özhanlı -F. Gülşen ile birlikte).
4. Ş. Aktaş - F. Gülşen, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 1994, KST 17. 2, 1996, 159-184.
5. Ş. Aktaş - N. Coşkun, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 1996, KST 19. 2, 1998, 53–79.
6. Ş. Aktaş “Trebenna ve Çevresi Yüzey Araştırmaları 1997”, AST 16. 2, 1998, 401-421 (N. Çevik, İ. Kızgut ile birlikte)
7. Ş. Aktaş, “Korinth Tapınağı”, bkz. F. Işık “Patara 1998” KST 21.2, 94-95.
8. Ş. Aktaş, “Darıözü Nekropolü”, bkz. N.Çevik - B. Varkıvanç, “Tlos 1998: Darıözü/Kastabara Yerleşimi“, AST 17. 2, 2000, 336-337 (İ. Kızgut ile birlikte).
9. Ş. Aktaş, “Patara Kuzey Düzlüğü Sur Duvarı”, bkz. F. Işık “Patara 1999”, KST 22. 2, 2000, 82-83 (S. Bulut, T. Kimyonok ile birlikte).
10. Ş. Aktaş, “Patara Tiyatrosu 1999”, bkz. F. Işık “Patara 1999”, KST 22. 2, 2000, 86 (T. Kimyonok ile birlikte).
11. Ş. Aktaş, “Trebenna Stoası”, bkz. N. Çevik, “Trebenna ve Çevresi Yüzey Araştırmaları 1998”, AST 17.2, 1999, 323.
12. Ş. Aktaş, "Ana Cadde ", bkz.: F. Işık, Patara 2000, KST 23. 1, 2002, 397-412.
13. Ş. Aktaş, “Patara Doğucasarı Sunak-Mezar M63”, bkz. F. Işık “Patara 2002”, KST 25. 1, 2003, 91.
14. Ş. Aktaş - F. Gülşen, "Ana Cadde Stoası", bkz.: F. Işık, Patara 2001, KST 24. 1, 2003, 1-10.
15. Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara Kazısı 2003, ANMED 2, 2004, 37-44.
16. Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 2004, ANMED 3, 2005, 57-65.
17. Ş. Aktaş - S. Küçük, "Ana Cadde Stoa ve Güney Kapı", bkz.: F. Işık, Patara Kazısı 2004, ANMED 2, 2004, 57-65.
18. Ş. Aktaş, "Ana Cadde ve Agora Kapısı", bkz.: F. Işık, Patara 2005 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, KST 28. 1, 2007, 15-28.
19. Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 2006, KST 29. 1, 2008, 59-72.

20. Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 2007, KST 30. 4, 2009, 337-354.
21. Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: F. Işık, Patara 2008, Anatolia/Anadolu 36, 2010, 229, 229-243.
22. Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: H. İşkan Işık, Patara 2009, KST 32. 3, 2011, 1-21.
23. Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: H. İşkan Işık, Patara 2010 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları KST 33. 3, 2012, 15-39.
24. Ş. Aktaş, "Ana Cadde", bkz.: H. İşkan Işık, 2011 Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, KST 34. 3, 2013, 171-188.

E-posta: saktas@akdeniz.edu.tr